

INJILI KAMA ALIVYOIANDIKA MATHAYO MTAKATIFU

1 ¹ Kitabu cha ukoo wa Yesu Kristo, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu.^{††}

² Ibrahimu alimzaa Isaka; Isaka akamzaa Yakobo; Yakobo akamzaa Yuda na ndugu zake;[†] ³ Yuda akamzaa Peresi na Zera kwa Tamari; Peresi akamzaa Esromu; Esromu akamzaa Aramu;[†] ⁴ Aramu akamzaa Aminadabu; Aminadabu akamzaa Nashoni; Nashoni akamzaa Salmoni; ⁵ Salmoni akamzaa Boazi kwa Rahabu; Boazi akamzaa Obedi kwa Ruthu; Obedi akamzaa Yese;[†] ⁶ Yese akamzaa mfalme Daudi.[†]

Daudi akamzaa Sulemani kwa yule mke wa Uri; ⁷ Sulemani akamzaa Rehoboamu; Rehoboamu akamzaa Abiya; Abiya akamzaa Asa;[†] ⁸ Asa akamzaa Yehoshafati; Yehoshafati akamzaa Yoram; Yoram akamzaa Uzia; ⁹ Uzia akamzaa Yothamu; Yothamu akamzaa Ahazi; Ahazi akamzaa Hezekia; ¹⁰ Hezekia akamzaa Manase; Manase akamzaa Amoni; Amoni akamzaa Yosia; ¹¹ Yosia akamzaa Yekonia na ndugu zake, wakati wa ule uhamisho wa Babeli.[†]

¹² Na baada ya ule uhamisho wa Babeli, Yekonia akamzaa Shealtieli; Shealtieli akamzaa Zerubabeli;[†] ¹³ Zerubabeli akamzaa Abihudi; Abihudi akamzaa Eliakimu; Eliakimu akamzaa Azori; ¹⁴ Azori akamzaa Sadoki; Sadoki akamzaa Akimu; Akimu akamzaa Eliudi; ¹⁵ Eliudi akamzaa Eleazari; Eleazari akamzaa Matani; Matani akamzaa Yakobo; ¹⁶ Yakobo akamzaa Yusufu mumewe Mariamu aliyemzaa YESU aitwaye Kristo.[†]

¹⁷ Basi vizazi vyote tangu Ibrahimu hata Daudi ni vizazi kumi na vinne; na tangu Daudi hata ule uhamisho wa Babeli ni vizazi kumi na vinne; na tangu ule uhamisho wa Babeli hata Kristo ni vizazi kumi na vinne.

¹⁸ Kuzaliwa kwake Yesu Kristo kulikuwa hivi. Mariamu mama yake alipokuwa ameposwa na Yusufu, kabla hawajakaribiana, alionekana ana mimba kwa uweza wa Roho Mtakatifu.[†] ¹⁹ Naye Yusufu, mumewe, kwa vile alivyokuwa mtu wa haki, asitake kumwaibisha, aliazimu kumwacha kwa siri. ²⁰ Basi alipokuwa akifikiri hayo, tazama, malaika wa Bwana alimtokea katika ndoto, akisema, Yusufu, mwana wa Daudi, usihofu kumchukua Mariamu mkeo, maana mimba yake ni kwa uweza wa Roho Mtakatifu.[†] ²¹ Naye atazaa mwana, nawe utamwita jina lake Yesu, maana, yeye ndiye atakaye-waokoa watu wake na dhambi zao.[†] ²² Hayo yote yamekuwa, ili litimie neno lililonenwa na Bwana kwa ujumbe wa nabii akisema,[†]

²³ Tazama, bikira atachukua mimba, Naye atazaa mwana; Nao watamwita jina lake Imanueli;

Yaani, Mungu pamoja nasi.[†]

²⁴ Naye Yusufu alipoamka katika usi-ngizi, alifanya kama malaika wa Bwana alivyomwagiza; akamchukua mke-we; ²⁵ asimjue kamwe hata alipomzaa mwanawe; akamwita jina lake YESU.[†]

2 ¹ Yesu alipozaliwa katika Bethlehemu ya Uyahudi zamani za mfalme Herode, tazama, mamajusi wa mashariki walifika Yerusalemu, wakisema,[†] ² Yuko wapi yeye aliyezaliwa mfalme wa Wayahudi? Kwa maana tuliiona nyota yake mashariki, nasi tumekuja kumsujudia.[†] ³ Basi mfalme Herode aliposikia hayo, alifadhaika, na Yerusalemu pia pamoja naye. ⁴ Akakusanya wakuu wa makuhani wote na waandishi wa watu, akatafuta habari kwao, Kristo azaliwa wapi? ⁵ Nao wakamwambia, Katika Bethlehemu ya

1-17 Lk 3:23-38 1:1 1 Nya 17:11; Mwa 5:1; 22:18

1:2 Mwa 21:3,12; 25:26; 29:35; 49:10; 1 Nya 1:34

1:3 1 Nya 2:5,9; Mwa 38:29,30; Rut 4:18-22; 1 Nya 2:10-12 1:5 Rut 4:13-17 1:6 2 Sam 12:24

1:7 1 Nya 3:10-14 1:11 2 Fal 24:14-15; 2 Nya 36:10; Yer 27:20; 1 Nya 3:15,16

1:12 1 Nya 3:17; Ezr 3:2 1:16 Mt 27:17,22 1:18 Lk 1:27,35 1:20 Mt 1:18

1:21 Lk 1:31; 2:21; Mdo 4:12 1:22 Isa 7:14 1:23 Isa 7:14 1:25 Lk 2:21; 2:7 2:1 Lk 2:1-7

2:2 Hes 24:17

Uyahudi; kwa maana ndivyo ilivyoa-
ndikwa na nabii,[†]

⁶ Nawe Bethlehemu, katika nchi ya
Yuda,

Hu mdogo kamwe katika
majumbe wa Yuda;

Kwa kuwa kwako atatoka
mtawala

Atakayewachunga watu wangu
Israeli.[†]

⁷ Kisha Herode akawaita wale ma-
majusi faraghani, akapata kwao hakika
ya muda tangu ilipoonekana ile nyota.

⁸ Akawapeleka Bethlehemu, akasema,
Shikeni njia, mkaulize sana mambo ya
mtoto; na mkiisha kumwona, nileteeni
habari, ili mimi nami niende nimsuju-
die. ⁹ Nao waliposikia maneno ya mfa-
lme, walishika njia; na tazama, ile
nyota waliyoiona mashariki ikawata-
ngulia, hata ikaenda ikasimama juu ya
mahali alipokuwapo mtoto. ¹⁰ Nao wa-
lipoiona ile nyota, walifurahi furaha
kubwa mno. ¹¹ Wakaingia nyumbani,
wakamwona mtoto pamoja na Mariamu
mamaye, wakaanguka wakamsujudia;
nao walipokwisha kufungua hazina
zao, wakamtolea tunu; dhahabu na
uvumba na manemane.[†] ¹² Nao wakii-
sha kuonywa na Mungu katika ndoto
wasimrudie Herode; wakaenda zao
kwao kwa njia nyingine.

¹³ Na hao walipokwisha kwenda
zao, tazama, malaika wa Bwana ali-
mtokea Yusufu katika ndoto, akasema,
Ondoka, umchukue mtoto na mama
yake, ukimbilie Misri, ukae huko hata
nikuambie; kwa maana Herode anataka
kumtafuta mtoto amwangamize.[†]

¹⁴ Akaondoka akamchukua mtoto na
mama yake usiku, akaenda zake Misri;
¹⁵ akakaa huko hata alipokufa Herode;
ili litimie neno lililonenwa na Bwana
kwa ujumbe wa nabii, akisema,

Kutoka Misri nalimwita
mwanangu.[†]

¹⁶ Ndipo Herode, alipoona ya kuwa
amedhihakiwa na wale mamajusi, ali-
ghadhabika sana, akatuma watu aka-
waua watoto wote wanaume walioku-
wako huko Bethlehemu na viungani
mwake mwote, tangu wenye miaka

miwili na waliopungua, kwa muda ule
aliouhakikisha kwa wale mamajusi.

¹⁷ Ndipo lilipotimia neno lililonenwa
na nabii Yermia, akisema,[†]

¹⁸ Sauti ilisikiwa Rama,

Kilio, na maombolezo mengi,

Raheli akiwalilia watoto wake,

Asikubali kufarijiwa, kwa
kuwa hawako.[†]

¹⁹ Hata alipofariki Herode, tazama,
malaika wa Bwana alimtokea Yusufu
katika ndoto huko Misri, ²⁰ akasema,
Ondoka, umchukue mtoto na mamaye,
ushike njia kwenda nchi ya Israeli; kwa
maana wamekufa walioita futa roho ya
mtoto.[†] ²¹ Akaondoka akamchukua
mtoto na mamaye, akafika nchi ya
Israeli. ²² Lakini aliposikia ya kwamba
Arkela anamiliki huko Uyahudi ma-
hali pa Herode babaye, aliogopa kwe-
nda huko; naye akiisha kuonywa katika
ndoto, akasafiri pande za Galilaya,
²³ akaenda, akakaa katika mji ulioitwa
Nazareti; ili litimie neno lililonenwa na
manabii, Ataitwa Mnazorayo.[†]

3 ¹ Siku zile aliondokea Yohana
Mbatizaji akihubiri katika nyika
ya Uyahudi, na kusema,^{††} ² Tubuni;
kwa maana ufalme wa mbinguni ume-
karibia.[†] ³ Kwa sababu huyo ndiye
aliyenewa na nabii Isaya, akisema,

Sauti ya mtu aliaye nyikani,

Itengenezeni njia ya Bwana,

Yanyosheni mapito yake.[†]

⁴ Naye Yohana mwenyewe alikuwa na
vazi lake la singa za ngamia, na mshipi
wa ngozi kiunoni mwake; na chakula
chake kilikuwa nzige na asali ya mwitu.[†]

⁵ Ndipo walipomwendea Yerusale-
mu, na Uyahudi wote, na nchi zote za
kandokando ya Yordani; ⁶ naye akawa-
batiza katika mto wa Yordani, huku
wakiziungama dhambi zao. ⁷ Hata ali-
poona wengi miongoni mwa Mafarisayo
na Masadukayo wakiujia ubatizo wake,
aliwaambia, Enyi wazao wa nyoka, ni
nani aliyewaonya ninyi kuikimbia hasira
itakayokuja?[†] ⁸ Basi zaeni matunda ya-
pasayo toba; ⁹ wala msiwaze mioyoni
mwenu kwamba, Tunaye baba, ndiye
Ibrahimu; kwa maana nawaambia ya
kwamba Mungu aweza katika mawe

2:5 Mik 5:2; Yn 7:42 2:6 Mik 5:1 2:11 Zab 72:10,15; Isa 60:6 2:13 Kut 2:15 2:15 Hos 11:1

2:17 Yer 31:15 2:18 Yer 31:15; Mwa 35:19 2:20 Kut 4:19

2:23 Mk 1:24; Lk 1:26; 2:39; Yn 1:45; Isa 11:1; 53:2 3:1-12 Mk 1:1-8; Lk 3:3-18 3:1 Lk 1:13

3:2 Mt 4:17; Mk 1:15 3:3 Isa 40:3; Yn 1:23 3:4 2 Fal 1:8 3:7 Mt 12:34; 23:33; Mwa 3:15

haya kumwinulia Ibrahimu watoto.†
 10 Na shoka limekwisha kuwekwa penye mashina ya miti; basi kila mti usiozaa matunda mazuri hukatwa na kutupwa motoni.† 11 Kweli mimi nawabatiza kwa maji kwa ajili ya toba; bali yeye ajaye nyuma yangu ana nguvu kuliko mimi, wala sistahili hata kuvichukua viatu vyake; yeye atawabatiza kwa Roho Mtaakatifu na kwa moto.† 12 Ambaye pepeto lake li mkononi mwake, naye atausafisha sana uwanda wake; na kuikusanya ngano yake ghalani, bali makapi ataya-teketeza kwa moto usiozimika.†

13 Wakati huo Yesu akaja kutoka Galilaya mpaka Yordani kwa Yohana ili abatizwe.† 14 Lakini Yohana alitaka kumzuia, akisema, Mimi nahitaji kubatizwa na wewe, nawe waja kwangu? 15 Yesu akajibu akamwambia, Kubali hivi sasa; kwa kuwa ndivyo itupasavyo kuitimiza haki yote. Basi akamkubali. 16 Naye Yesu alipokwisha kubatizwa mara akapanda kutoka majini; na tazama, mbingu zikamfunukia, akamwona Roho wa Mungu akishuka kama hua, akija juu yake; 17 na tazama, sauti kutoka mbinguni ikisema, Huyu ni Mwanangu, mpendwa wangu, ninayependezwa naye.†

4 1 Kisha Yesu alipandishwa na Roho nyikani, ili ajaribiwe na Ibilisi.†† 2 Akafunga siku arobaini mchana na usiku, mwisho akaona njaa.† 3 Mjaribu akamjia akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, amuru kwamba mawe haya yawe mikate.† 4 Naye akajibu akasema, Imeandikwa, Mtu hataishi kwa mkate tu, ila kwa kila neno litokalo katika kinywa cha Mungu.† 5 Kisha Ibilisi akamchukua mpaka mji mtakatifu, akamweka juu ya kinara cha hekalu,† 6 akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu jitupe chini; kwa maana imeandikwa,

Atakuagizia malaika zake;
 Na mikononi mwao
 watakuchukua;

Usije ukajikwaa mguu wako
 katika jiwe.†

7 Yesu akamwambia, Tena imeandikwa, Usimjaribu Bwana Mungu wako.† 8 Kisha Ibilisi akamchukua mpaka mlima mrefu mno, akamwonyesha milki zote za ulimwengu, na fahari yake, 9 akamwambia, Haya yote nitakupa, ukianguka kunisujudia. 10 Ndipo Yesu alipomwambia, Nenda zako, Shetani; kwa maana imeandikwa, Msujudie Bwana Mungu wako, umwabudu yeye peke yake.† 11 Kisha Ibilisi akamwacha; na tazama, wakaja malaika wakamtumikia.†

12 Basi Yesu aliposikia ya kwamba Yohana amefungwa, alikwenda zake mpaka Galilaya;†† 13 akatoka Nazareti, akaja akakaa Kapernaumu, mji ulioko pwani, mipakani mwa Zabuloni na Naftali;† 14 ili litimie neno lililonenwa na nabii Isaya, akisema,†

15 Nchi ya Zabuloni na nchi ya
 Naftali,

Njia ya bahari, ng'ambo ya
 Yordani,

Galilaya ya mataifa,†

16 Watu wale waliokaa katika giza
 Wameona mwanga mkuu,
 Nao waliokaa katika nchi na
 uvuli wa mauti

Mwanga umewazukia.

17 Tokea wakati huo Yesu alianza kuhubiri, na kusema, Tubuni; kwa maana ufalme wa mbinguni umekaribia.†

18 Naye alipokuwa akitembea kando ya bahari ya Galilaya, aliona ndugu wawili, Simoni aitwaye Petro, na Andrea nduguye, wakitupa jarife baharini; kwa maana walikuwa wavuvi.†† 19 Akawaambia, Nifuateni, nami nitawafanya kuwa wavuvi wa watu.† 20 Mara wakaziacha nyavu zao, wakamfuata.† 21 Akaendelea mbele, akaona ndugu wengine wawili, Yakobo wa Zebedayo, na Yohana nduguye, ambao walikuwamo chomboni pamoja na Zebedayo baba yao, wakizitengeneza nyavu zao; akawaita. 22 Mara wakakia-cha chombo na baba yao, wakamfuata.

3:9 Yn 8:33,39; Rum 2:28,29; 4:12 3:10 Mt 7:19; Lk 13:6-9; Yn 15:6

3:11 Yn 1:15,26,27,33; Mdo 1:5 3:12 Mt 13:30 3:13-17 Mk 1:9-11; Lk 3:21-11; Yn 1:31-34

3:17 Mwa 22:2; Zab 2:7; Isa 42:1; Mt 12:18; 17:5; Mk 1:11; Lk 9:35

4:1-11 Mk 1:12,13; Lk 4:1-13 4:1 Ebr 2:18; 4:15 4:2 Kut 34:28; 1 Fal 19:8 4:3 Mwa 3:1-7

4:4 Kum 8:3 4:5 Mt 27:53 4:6 Zab 91:11-12 4:7 Kum 6:16 4:10 Kum 6:13

4:11 Yn 1:51; Ebr 1:6,14 4:12-17 Mk 1:14,15; Lk 4:14,15 4:12 Mt 14:3; Mk 6:17; Lk 3:19-20

4:13 Yn 2:12 4:14 Isa 8:23; 9:1 4:15-16 Isa 8:23—9:1 4:17 Mt 3:2

4:18-22 Mk 1:16-20; Lk 5:1-11 4:18 Yn 1:40 4:19 Mt 13:47; Eze 47:10 4:20 Mt 19:27

23 Naye alikuwa akizunguka katika Galilaya yote, akifundisha katika masinagogi yao, na kuihubiri Habari Njema ya ufalme; na kuponya ugonjwa na udhaifu wa kila namna katika watu.[†] 24 Na habari zake zikaenea katika Shamu yote; wakamletea wote waliokuwa hawawezi, walioshikwa na maradhi mbalimbali na mateso, wenye pepo, na wenye kifafa, na wenye kupooza; akawaponya.[†] 25 Na makutano mengi wakamfuata, kutoka Galilaya, na Dekapoli, na Yerusalemu, na Uyahudi, na ng'ambo ya Yordani[†]

5 ¹ Naye alipowaona makutano, alipanda mlimani; na alipokwisha kuketi, wanafunzi wake walimjia;[†] ² akafumbua kinywa chake, akawafundisha, akisema,

³ Heri walio maskini wa roho;
Maana ufalme wa mbinguni ni wao.[†]

⁴ Heri wenye huzuni;
Maana hao watafarijika.[†]

⁵ Heri wenye upole;
Maana hao watairithi nchi.[†]

⁶ Heri wenye njaa na kiu ya haki;
Maana hao watashibishwa.[†]

⁷ Heri wenye rehema;
Maana hao watapata rehema.[†]

⁸ Heri wenye moyo safi;
Maana hao watamwona Mungu.[†]

⁹ Heri wapatanishi;
Maana hao wataitwa wana wa Mungu.[†]

¹⁰ Heri wenye kuudhiwa kwa ajili ya haki;
Maana ufalme wa mbinguni ni wao.[†]

¹¹ Heri ninyi watakapowashutumu na kuwaudhi na kuwanenea kila neno baya kwa uongo, kwa ajili yangu.[†]

¹² Furahini, na kushangilia; kwa kuwa thawabu yenu ni kubwa mbinguni; kwa

maana ndivyo walivyowaudhi manabii waliokuwa kabla yenu.[†]

13 Ninyi ni chumvi ya dunia; lakini chumvi ikiwa imeharibika itatiwa nini hata ikolee? Haifai tena kabisa, ila kutupwa nje na kukanyagwa na watu.[†]

14 Ninyi ni nuru ya ulimwengu. Mji hauwezi kusitirika ukiwa juu ya mlima.[†] 15 Wala watu hawawashi taa na kuiweka chini ya pishi, bali juu ya kiango; nayo yawaangaza wote walio mo nyumbani.[†] 16 Vivyo hivyo nuru yenu na iangaze mbele ya watu, wapate kuyaona matendo yenu mema, wamtu kuze Baba yenu aliye mbinguni.[†]

17 Msidhani ya kuwa nalikuja kuitangua torati au manabii; la, sikuja kutangua, bali kutimiliza.[†] 18 Kwa maana, amin,^a nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapoondoka, yodi moja wala nukta moja ya torati haitaondoka, hata yote yatimie.[†] 19 Basi mtu ye yote atakayevunja amri moja katika hizi zilizo ndogo, na kuwafundisha watu hivyo, ataitwa mdogo kabisa katika ufalme wa mbinguni; bali mtu atakayezitenda na kuzifundisha, huyo ataitwa mkubwa katika ufalme wa mbinguni.[†] 20 Maana nawaambia ya kwamba, Haki yenu isipozidi hiyo haki ya waandishi na Mafarisayo, hamtaingia kamwe katika ufalme wa mbinguni.

21 Mmesikia watu wa kale wali vyoambiwa, Usiue, na mtu akiua, itampasa hukumu.[†] 22 Bali mimi nawaambieni, Kila amwoneaye ndugu yake hasira itampasa hukumu; na mtu aki mfyolea ndugu yake, itampasa baraza; na mtu akimwapiza, itampasa jehnum ya moto.[†] 23 Basi ukileta sadaka yako madhabahuni, na huku ukikumbuka ya kuwa ndugu yako ana neno juu yako,[†] 24 iache sadaka yako mbele ya madhabahu, uende zako, upatane kwanza na ndugu yako, kisha urudi uitoe sadaka yako. 25 Patana na mshitaki wako upesi,

4:23 Mt 9:35; Mk 1:39; Lk 4:15,44; Mdo 10:38 4:24 Mk 6:55 4:25 Mk 3:7,8; Lk 6:17-19
5:1 Lk 6:20-49 5:3 Isa 57:15 5:4 Isa 61:2; Zab 126:5; Ufu 7:17 5:5 Zab 37:11 5:6 Isa 55:1-2
5:7 Yak 2:13 5:8 Zab 24:3-4; 51:10; 73:1; 1 Yoh 3:2,3 5:9 Ebr 12:4 5:10 1 Pet 3:14
5:11 1 Pet 4:14 5:12 2 Nya 36:16; Mdo 7:52; Yak 5:10; Ebr 11:33-38 5:13 Mt 9:50; Lk 14:34-35
5:14 Yn 8:12; 9:5 5:15 Mk 4:21; Lk 8:16; 11:33 5:16 1 Pet 2:12; Efe 5:8,9
5:17 Mt 3:15; Rum 3:31; 10:4 5:18 Lk 16:17; 21:33 5:19 Yak 2:10; 1 Kor 15:9
5:21 Kut 20:13; 21:12; Law 24:17; Kum 5:17; 17:8 5:22 1 Yoh 3:15 5:23 Mk 11:25

^a 5:18 Amin taz. 2 Wakorintho 1:20, Ufunuo 3:14. Maana yake ni Ni hakika, au Ni kweli hasa nisemayo. Hilo ni neno la Kiaramu lisilofasiriwa kwa Kiyunani. Ni neno lililotamkwa, kwa lugha iyo hiyo ya Kiaramu, na Yesu Kristo mwenyewe. Litumiwapo mwisho wa sala, maana yake ni Na iwe hivyo.

wakati uwapo pamoja naye njiani; yule mshitaki asiye akakupeleka kwa kadhi, na kadhi akakupeleka kwa askari, ukatupwa gerezani.† 26 Amin, nakuambia, Hutoki humo kamwe hata uishe kulipa senti ya mwisho.

27 Mmesikia kwamba imenenwa, Usizini;† 28 lakini mimi nawaambia, Kila mtu atazamaye mwanamke kwa kumtamani, amekwisha kuzini naye moyoni mwake.† 29 Jicho lako la kuume likikukosesha, ling'oe ulitupe mbali nawe; kwa maana yakufaa kiungo chako kimoja kipotee wala mwili wako mzima usitupwe katika jehanum.† 30 Na mkono wako wa kuume ukikukosesha, ukate uutupe mbali nawe; kwa maana yakufaa kiungo chako kimoja kipotee wala mwili wako mzima usitupwe katika jehanum.† 31 Imenenwa pia, Mtu akimwacha mkewe, na ampe hati ya talaka;† 32 lakini mimi nawaambia, Kila mtu amwachaye mkewe, isipokuwa kwa habari ya uasherati, amfanya kuwa mzinzi; na mtu akimwoa yule aliyeachwa, azini.†

33 Tena mmesikia watu wa kale walivyoambiwa, Usiape uongo, ila mti-mizie Bwana nyapo zako;† 34 lakini mimi nawaambia, Usiape kabisa; hata kwa mbingu, kwa maana ndicho kiti cha enzi cha Mungu;† 35 wala kwa nchi, kwa maana ndiyo pa kuwekea miguu yake; wala kwa Yerusalemu, kwa maana ndio mji wa Mfalme mkuu.† 36 Wala usiape kwa kichwa chako, maana huwezi kufanya unywele mmoja kuwa mweupe au mweusi. 37 Bali maneno yenu yawe Ndiyo, ndiyo; Siyo, siyo; kwa kuwa yazidiyo hayo yatoka kwa yule mwovu.†

38 Mmesikia kwamba imenenwa, Jicho kwa jicho, na jino kwa jino;† 39 Lakini mimi nawaambia, Msishindane na mtu mwovu; lakini mtu akupigaye shavu la kuume, mgeuzie na la pili.†† 40 Na mtu atakaye kukushitaki na kuitwaa kanzu yako, mwachie na joho pia.† 41 Na mtu atakayekulazimisha

mwendo wa maili moja, nenda naye mbili. 42 Akuombaye, mpe; naye atakaye kukopa kwako, usimpe kisogo.

43 Mmesikia kwamba imenenwa, Umpende jirani yako, na, Umchukie adui yako;† 44 lakini mimi nawaambia, Wapendeni adui zenu, waombeeni wanaowaudhi;† 45 ili mpate kuwa wana wa Baba yenu aliye mbinguni; maana yeye huwaangazia jua lake waovu na wema, huwanyeshea mvua wenye haki na wasio haki.† 46 Maana mkiwapenda wanaowapenda ninyi mwapata thawabu gani? Hata watoza ushuru, je! Nao hawafanyi yayo hayo? 47 Tena mkiwaa-mkia ndugu zenu tu, mnatenda tendo gani la ziada? Hata watu wa mataifa, je! Nao hawafanyi kama hayo? 48 Basi ninyi mtakuwa wakamilifu, kama Baba yenu wa mbinguni alivyo mkamilifu.†

6 1 Angalieni msifanye wema wenu machoni pa watu, kusudi mtazamwe na wao; kwa maana mkifanya kama hayo, hampati thawabu kwa Baba yenu aliye mbinguni.†

2 Basi wewe utoapo sadaka, usipige panda mbele yako, kama wanafiki wafanyavyo katika masinagogi na njiani, ili watukuzwe na watu. 3 Amin, nawaambieni, Wamekwisha kupata thawabu yao. Bali wewe utoapo sadaka, hata mkono wako wa kushoto usijue ufanyalo mkono wako wa kuume;† 4 sadaka yako iwe kwa siri; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.

5 Tena msalipo, msiwe kama wanafiki; kwa maana wao wapenda kusali hali wamesimama katika masinagogi na katika pembe za njia, ili waonekane na watu. Amin, nawaambia, Wamekwisha kupata thawabu yao.† 6 Bali wewe usalipo, ingia katika chumba chako cha ndani, na ukiisha kufunga mlango wako, usali mbele za Baba yako aliye sirini; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.†

7 Nanyi mkiwa katika kusali, msipayuke-payuke, kama watu wa mataifa; maana wao hudhani ya kuwa

11:25 Mt 6:14,15; 18:35; Lk 12:58,59 5:27 Kut 20:14; Kum 5:18 5:28 Ayu 31:1; 2 Pet 2:14

5:29 Mt 18:8,9; Mk 9:42,47; Kol 3:5 5:30 Mt 18:8; Mk 9:43

5:31 Kum 24:1-4; Mt 19:7; Mk 10:4 5:32 Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18; 1 Kor 7:10-11

5:33 Law 19:12; Hes 30:2; Kum 23:21; Kut 20:7 5:34 Yak 5:12; Isa 66:1; Mt 23:16-22; Mdo 7:49

5:35 Isa 66:1; Zab 48:2 5:37 2 Kor 1:17; Yak 5:12 5:38 Kut 21:24; Law 24:20; Kum 19:21

5:39-48 Lk 6:27-36 5:39 Yn 18:22,23; Law 19:18 5:40 1 Kor 6:7 5:43 Law 19:18

5:44 Kut 23:4,5; Rum 12:14,20; Lk 23:34; Mdo 7:59 5:45 Efe 5:1 5:48 Law 19:2; Kum 18:13

6:1 Mt 23:5 6:3 Mt 25:37-40; Rum 12:8 6:5 Lk 18:10-14; Mt 23:5,6 6:6 2 Fal 4:33

watasikiwa kwa sababu ya maneno yao kuwa mengi.[†] ⁸ Basi msifanane na hao; maana Baba yenu anajua mnayohitaji kabla ninyi hamjamwomba.[†] ⁹ Basi ninyi salini hivi;

Baba yetu uliye mbinguni,
Jina lako litukuzwe,
Ufalme wako uje,[†]

¹⁰ Mapenzi yako yatimizwe,
hapa duniani kama huko
mbinguni.[†]

¹¹ Utupe leo riziki yetu.

¹² Utusamehe deni zetu,
kama sisi nasi tuwasamehevyo
wadeni wetu.[†]

¹³ Na usitutie majaribuni,
lakini utuokoe na yule mwovu.

[Kwa kuwa ufalme ni wako, na
nguvu, na utukufu, hata
milele.

Amina.][†]

¹⁴ Kwa maana mkiwasamehe watu makosa yao, na Baba yenu wa mbinguni atawasamehe ninyi.[†] ¹⁵ Bali msipowasamehe watu makosa yao, wala Baba yenu hatawasamehe ninyi makosa yenu.

¹⁶ Tena mfungapo, msiwe kama wanafiki wenye uso wa kukunjamana; maana hujiumbua nyuso zao, ili wao-nekane na watu kuwa wanafunga. Amin, nawaambia, wamekwisha kupata thawabu yao.[†] ¹⁷ Bali wewe ufungapo, jipake mafuta kichwani, unawe uso; ¹⁸ ili usionekane na watu kuwa unafunga, ila na Baba yako aliye sirini; na Baba yako aonaye sirini atakujazi.

¹⁹ Msijiwekee hazina duniani, nondo na kutu viharibupo, na wevi huvunja na kuiba;[†] ²⁰ bali jiwekeeni hazina mbinguni, kusikoharibika kitu kwa nondo wala kutu, wala wevi hawavunji wala hawaibi;[†] ²¹ kwa kuwa hazina yako ilipo, ndipo utakapokuwapo na moyo wako.

²² Taa ya mwili ni jicho; basi jicho lako likiwa safi, mwili wako wote utakuwa na nuru.[†] ²³ Lakini jicho lako likiwa bovu, mwili wako wote utakuwa

na giza. Basi ile nuru iliyomo ndani yako ikiwa giza; si giza hilo![†]

²⁴ Hakuna mtu awezaye kutumikia mabwana wawili; kwa maana atamchukia huyu, na kumpenda huyu; ama atashikamana na huyu, na kumdharau huyu. Hamwezi kumtumikia Mungu na mali.[†] ²⁵ Kwa sababu hiyo nawaambieni, Msisumbukie maisha yenu, mle nini au mnywe nini; wala miili yenu, mvae nini. Maisha je! Si zaidi ya chakula, na mwili zaidi ya mavazi?^{††}

²⁶ Waangalieni ndege wa angani, ya kwamba hawapandi, wala hawavuni, wala hawakusanyi ghalani; na Baba yenu wa mbinguni huwalisha hao. Ninyi je! Si bora kupita hao?[†] ²⁷ Ni yupi kwenu ambaye akijisumbua aweza kujiongeza kimo chake hata mkono mmoja? ²⁸ Na mavazi, ya nini kuyasumbukia? Fikirini maua ya mashamba, jinsi yameavyo; hayafanyi kazi, wala haya-sokoti ²⁹ nami nawaambia, ya kwamba hata Sulemani katika fahari yake yote hakuvikwa vizuri kama mojawapo la hayo.[†] ³⁰ Basi, ikiwa Mungu huyavika hivi majani ya kondeni, yaliyopo leo, na kesho hutupwa kalibuni, je! Hatazidi sana kuwavika ninyi, enyi wa imani haba? ³¹ Msisumbuke, basi, mkisema, Tule nini? Au Tunywe nini? Au Tuvae nini? ³² Kwa maana hayo yote Mataifa huyatafuta; kwa sababu Baba yenu wa mbinguni anajua ya kuwa mnahitaji hayo yote.[†] ³³ Bali utafuteni kwanza ufalme wake, na haki yake; na hayo yote mtazidishiwa.[†] ³⁴ Basi msisumbukie ya kesho; kwa kuwa kesho itajisumbukia yenyewe. Yatosha kwa siku maovu yake.[†]

7 ¹ Msihukumu, msije mkahukumiwa ninyi.[†] ² Kwa kuwa hukumu ile mhukumuyo, ndiyo mtakayohukumiwa; na kipimo kile mpimiacho, ndicho mtakachopimiwa.[†] ³ Basi, mbona wakitazama kibanzi kilicho ndani ya jicho la ndugu yako, na boriti iliyo ndani ya jicho lako mwenyewe huiangalii? ⁴ Au utamwambiaje nduguyo,

6:7 Isa 1:15 6:8 Mt 6:32 6:9 Lk 11:2-4; Yn 17:6 6:10 Mt 7:21; Lk 22:42

6:12 Mt 14:15; 18:21-35 6:13 1 Nya 29:11-13; Yn 17:11,15 6:14-15 Mk 11:25-26

6:16 Isa 58:5-9 6:19 Yak 5:2-3 6:20 Mt 19:21; Lk 12:33,34; Kol 3:1,2 6:22 Lk 11:34-36

6:23 Mt 20:15 6:24 Lk 16:9,13 6:25-33 Lk 12:22-31

6:25 Flp 4:6; 1 Pet 5:7; 1 Tim 6:6; Ebr 13:5 6:26 Mt 10:29-31 6:29 1 Fal 10:4-7; 2 Nya 9:3-6

6:32 Mt 6:8 6:33 Rum 14:17; 1 Fal 3:13,14; Zab 37:4,25 6:34 Kut 16:19

7:1 Rum 2:1; 1 Kor 4:5 7:2 Mk 4:24

Niache nikitoe kibanzi katika jicho lako; na kumbe! Mna boriti ndani ya jicho lako mwenyewe? ⁵Mnafiki we-we, itoe kwanza ile boriti katika jicho lako mwenyewe; ndipo utakapoona vema kukitoe kile kibanzi katika jicho la ndugu yako.

6 Msiwape mbwa kilicho kitakatifu, wala msitupe lulu zenu mbele ya ngurawe, wasije wakazikanyaga chini ya miguu yao, wakageuka na kuwararua.[†]

7 Ombeni, nanyi mtapewa; tafuteni, nanyi mtaona; bisheni, nanyi mtafunguliwa;[†] ⁸kwa maana kila aombaye hupokea; naye atafutaye huona; naye abishaye atafunguliwa. ⁹Au kuna mtu yupi kwenu, ambaye, mwanawe akimwomba mkate, atampa jiwe? ¹⁰Au akiomba samaki, atampa nyoka? ¹¹Basi ikiwa ninyi, mlio waovu, mnajua kuwapa watoto wenu vipawa vyema, je! Si zaidi sana Baba yenu aliye mbinguni atawapa mema wao wamwombao?[†] ¹²Basi yo yote myatakayo mtendewe na watu, nanyi watendeeni vivyo hivyo; maana hiyo ndiyo torati na manabii.[†]

13 Ingieni kwa kupitia mlango ulio mwembamba; maana mlango ni mpana, na njia ni pana iendayo upotevuni, nao ni wengi waingiao kwa mlango huo.[†] ¹⁴Bali mlango ni mwembamba, na njia imesonga iendayo uzimani, nao waionao ni wachache.[†]

15 Jihadharini na manabii wa uongo, watu wanaowajia wamevaa mavazi ya kondoo, walakini kwa ndani ni mbwamwitu wakali.[†] ¹⁶Mtawatambua kwa matunda yao. Je! Watu huchuma zabibu katika miiba, au tini katika mibaruti?[†] ¹⁷Vivyo hivyo kila mti mwema huzaa matunda mazuri; na mti mwovu huzaa matunda mabaya.[†] ¹⁸Mti mwema hauwezi kuzaa matunda mabaya, wala mti mwovu kuzaa matunda mazuri. ¹⁹Kila mti usiozaa tunda zuri hukatwa ukatupwa motoni.[†] ²⁰Ndiposa kwa matunda yao mtawatambua.[†] ²¹Si kila mtu aniambiaye, Bwana, Bwana, atakayeingia

katika ufalme wa mbinguni; bali ni yeye afanyaye mapenzi ya Baba yangu aliye mbinguni.[†] ²²Wengi wataniambia siku ile, Bwana, Bwana, hatukufanya unabii kwa jina lako, na kwa jina lako kutoa pepo, na kwa jina lako kufanya miujiza mingi?[†] ²³Ndipo nitawaambia dhahiri, Sikuwajua ninyi kamwe; ondokeni kwangu, ninyi mtendao maovu.[†]

24 Basi kila asikiaye hayo maneno yangu, na kuyafanya, atafananishwa na mtu mwenye akili, aliyejenga nyumba yake juu ya mwamba;[†] ²⁵mvua ikanyesha, mafuriko yakaja, pepo zikavuma, zikaipiga nyumba ile, isianguke; kwa maana misingi yake imewekwa juu ya mwamba. ²⁶Na kila asikiaye hayo maneno yangu asiyafanye, atafananishwa na mtu mpumbavu, aliyejenga nyumba yake juu ya mchanga; ²⁷mvua ikanyesha, mafuriko yakaja, pepo zikavuma, zikaipiga nyumba ile, ikaanguka; nalo anguko lake likawa kubwa.[†]

28 Ikawa, Yesu alipoyamaliza maneno hayo, makutano walishangaa mno kwa mafundisho yake;[†] ²⁹kwa maana alikuwa akiwafundisha kama mtu mwenye amri, wala si kama waandishi wao.[†]

8 ¹Naye aliposhuka mlimani, makutano mengi walimfuata.[†] ²Na tazama, akaja mtu mwenye ukoma akamsujudia, akisema, Bwana, ukitaka, waweza kunitakasa. ³Yesu akanyosha mkono, akamgusa, akisema Nataka; takasika. Na mara ukoma wake ukatakasika. ⁴Yesu akamwambia, Angalia, usimwambie mtu; ila enenda zako, ukajionyeshe kwa kuhani, ukaitoe sadaka kama alivyoamuru Musa, iwe ushuhuda kwao.[†]

5 Hata alipoingia Kapernaumu, akida mmoja alimjia,^{††} ⁶akamsihi, akisema, Bwana, mtumishi wangu amelala nyumbani, mgonjwa wa kupooza, anaumwa sana. ⁷Yesu akamwambia, Nitakuja, nimponye. ⁸Yule akida akamjibu, akasema, Bwana, mimi sistahili

7:6 Mt 10:11 7:7 Mk 11:24; Lk 11:9-13; Yer 29:13,14; Yn 14:13; 16:23 7:11 Yak 1:17
7:12 Lk 6:31; Mt 22:39,40; Rum 13:8-10 7:13 Lk 13:24; Yn 10:7,9 7:14 Mt 19:24; Mdo 14:22
7:15 Mt 24:4,5,24; Mdo 20:29 7:16 Gal 5:19-22; Yak 3:12 7:17 Mt 12:33
7:19 Mt 3:10; Lk 3:9; Yn 15:2,6 7:20 Mt 12:33
7:21 Mt 21:29; Rum 2:13; Yak 1:22,25; 2:14; 1 Kor 12:3
7:22 Yer 14:14; 27:15; Lk 13:25-27; 1 Kor 13:1,2 7:23 Zab 6:9; Mt 13:41; 25:41; 2 Tim 2:19
7:24 Mt 7:21 7:27 Eze 13:10,11 7:28-29 Mk 1:22; Lk 4:32; Mt 11:1; 13:53; 19:1; 26:1;
7:29 Yn 7:46 8:1-4 Mk 1:40-44; Lk 5:12-14
8:4 Law 13:49; 14:1-32; Mt 9:30; Mk 7:36; Lk 17:14 8:5-13 Lk 7:1-10 8:5 Yn 4:47

wewe uingie chini ya dari yangu; lakini sema neno tu, na mtumishi wangu atapona. ⁹Kwa maana mimi nami ni mtu niliyewekwa chini ya mamlaka, mwenye askari chini yangu; nikimwambia huyu, Nenda, huenda; na huyu, Njoo, huja; na mtumwa wangu, Fanya hivi, hufanya. ¹⁰Yesu aliposikia hayo, alistaajabu, akawaambia wale walio-mfuata, Amin, nawaambieni, Sijaona imani kubwa namna hii, kwa ye yote katika Israeli.† ¹¹Nami nawaambieni, ya kwamba wengi watakuja kutoka mashariki na magharibi, nao wataketi pamoja na Ibrahimu, na Isaka, na Yakobo katika ufalme wa mbinguni;† ¹²bali wana wa ufalme watatupwa katika giza la nje, ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno.† ¹³Naye Yesu akamwambia yule akida, Nenda zako; na iwe kwako kama ulivyoamini. Mtumishi wake akapona saa ile ile.†

¹⁴Hata Yesu alipofika nyumbani kwa Petro, akamwona mkwe wa Petro, mamaye mkewe, amelala kitandani hawezi homa.†† ¹⁵Akamgusa mkono, homa ikamwacha; naye akaondoka, akawatumikia. ¹⁶Hata kulipokuwa jioni, wakamletea wengi wenye pepo; akawatoa pepo kwa neno lake, akawaponya wote waliokuwa hawawezi, ¹⁷ili litimie lile neno lililonenwa na nabii Isaya, akisema,

Mwenyewe aliutwaa udhaifu wetu,

Na kuyachukua magonjwa yetu.†

¹⁸Naye Yesu alipoona makutano mengi wakimzunguka, aliamuru kuvuka kwenda ng'ambo.† ¹⁹Mwandishi mmoja akamwendea, akamwambia, Mwalimu, nitakufuata ko kote uendako.† ²⁰Yesu akamwambia, Mbweha wana pango, na ndege wa angani wana viota; lakini Mwana wa Adamu hana pa kulaza kichwa chake.† ²¹Mwingine katika wanafunzi wake akamwambia, Bwana, nipe ruhusa kwanza, niende nikamzike baba yangu.† ²²Lakini Yesu akamwambia, Nifuate; waache wafu wazike wafu wao.†

²³Akapanda chomboni, wanafunzi wake wakamfuata.†† ²⁴Kukawa msukosuko mkuu baharini, hata chombo kikafunikizwa na mawimbi; naye alikuwa amelala usingizi. ²⁵Wanafunzi wake wakamwendea, wakamwamsha, wakisema, Bwana, tuokoe, tunaangamia. ²⁶Akawaambia, Mbona mmekuwa waoga, enyi wa imani haba? Mara akaondoka, akazikemea pepo na bahari; kukawa shwari kuu.† ²⁷Wale watu wakamaka wakisema, Huyu ni mtu wa namna gani hata pepo na bahari zamtii?

²⁸Naye alipofika ng'ambo, katika nchi ya Wagerasi, watu wawili wenye pepo walikutana naye, wanatoka makaburini, wakali mno, hata mtu asiweze kuipitia njia ile.† ²⁹Na tazama, wakapiga kelele, wakisema, Tuna nini nawe, Mwana wa Mungu? Je! Umekuja kututesa kabla ya muhula wetu?† ³⁰Basi, kulikuwako mbali nao kundi la nguruwe wengi wakilisha. ³¹Wale pepo wakamsihi, wakisema, Ukitutoa, tuache twende, tukaingie katika lile kundi la nguruwe. ³²Akawaambia, Nendeni. Wakatoka, wakaingia katika nguruwe; na kumbe! Kundi lote wakatelemka kwa kasi gengeni hata baharini, wakafa majini. ³³Lakini wachungaji walikimbia, wakaenda zao mjini, wakazieneza habari zote na habari za wale wenye pepo pia. ³⁴Na tazama, mji wote ukatoka kwenda kumlaki Yesu; nao walipomwona, walimsihi aondoke mipakani mwao.

9 ¹Akapanda chomboni, akavuka, akafika mjini kwao.†† ²Na tazama, wakamletea mtu mwenye kupooza, amelala kitandani; naye Yesu, alipoiona imani yao, alimwambia yule mwenye kupooza, Jipe moyo mkuu, mwanangu, umesamehewa dhambi zako. ³Na tazama, baadhi ya waandishi wakasema nafsini mwao, Huyu anakufuru.† ⁴Naye Yesu, hali akijua mawazo yao, akasema, Mbona mnawaza maovu mioyoni mweni?† ⁵Kwa maana rahisi ni lipi, ni kusema, Umesamehewa dhambi zako, au ni kusema, Ondoka, uende? ⁶Lakini

8:10 Mt 15:28 8:11 Lk 13:29; Isa 49:12; 59:19; Mal 1:11; Zab 107:3

8:12 Mt 22:13; 24:51; 25:30; Lk 13:28 8:13 Mt 9:29; 15:28 8:14-16 Mk 1:29-34; Lk 4:38-41

8:14 1 Kor 9:5 8:17 Isa 53:4 8:18 Mk 4:35; Lk 8:22 8:19-22 Lk 9:57-60 8:20 2 Kor 8:9

8:21 1 Fal 19:20 8:22 Yn 1:43; 5:25; Rum 6:13 8:23-27 Mk 4:36-41; Lk 8:23-25

8:23 Zab 4:8 8:26 Mt 14:31; 16:8 8:28-34 Mk 5:1-17; Lk 8:26-37 8:29 Lk 4:41; 2 Pet 2:4

9:1-8 Mk 2:1-12; Lk 5:17-26 9:1 Mt 4:13 9:3 Mk 2:7 9:4 Mt 12:25; Yn 2:25

mpate kujua ya kwamba Mwana wa Adamu anayo amri duniani ya kusamehe dhambi, (amwambia yule mwenye kupooza) Ondoka, ujitwike kitanda chako, uende nyumbani kwako. ⁷Akaondoka, akaenda zake nyumbani kwake. ⁸Makutano walipomwona, walishikwa na hofu, wakamtukuza Mungu, aliyewapa watu amri ya namna hii.

⁹Naye Yesu alipokuwa akipita kutoka huko aliona mtu ameketi forodhani, aitwaye Mathayo, akamwambia, Nifuate. Akaondoka, akamfuata.† ¹⁰Ikawa alipoketi nyumbani ale chakula, tazama, watoza ushuru wengi na wenye dhambi walikuja wakaketi pamoja na Yesu na wanafunzi wake.† ¹¹Mafarisayo walipoona, waliwaambia wanafunzi wake, Mbona mwalimu wenu anakula pamoja na watoza ushuru na wenye dhambi? ¹²Naye aliposikia, aliwaambia, Wenye afya hawahitaji tabibu, bali walio hawawezi. ¹³Lakini nendeni, mkajifunze maana yake maneno haya, Nataka rehema, wala si sadaka; kwa maana sikuja kuwaita wenye haki, bali wenye dhambi.†

¹⁴Wakati ule wanafunzi wake Yohana wakamwendea, wakasema, Kwa nini sisi na Mafarisayo twafunga, bali wanafunzi wako hawafungi?†† ¹⁵Yesu akawaambia, Walioalikwa arusini wawezaje kuomboleza, muda bwana arusi akiwapo pamoja nao? Lakini siku zitakuja watakapoondolewa bwana arusi; ndipo watakapofunga.† ¹⁶Hakuna mtu atiaye kiraka cha nguo mpya katika vazi kuukuu; maana kile kilichotiwa huondoa kipande cha lile vazi, na pale palipotatuka huzidi.† ¹⁷Wala watu hawatii divai mpya katika viriba vikuukuu; na kama wakitia, vile viriba hupasuka, divai ikamwagika, na viriba vikaharibika; bali hutia divai mpya katika viriba vipya, vikahifadhika vyote.

¹⁸Alipokuwa akiwaambia hayo, tazama, akaja jumbe mmoja, akamsujudia, akisema, Binti yangu sasa hivi amekufa; lakini njoo, uweke mkono wako juu yake, naye ataishi.† ¹⁹Akaondoka Yesu, akamfuata, pamoja na wanafunzi wake.

²⁰Na tazama, mwanamke aliyekuwa na ugonjwa wa kutoka damu muda wa miaka kumi na miwili, alikuja kwa nyuma, akaugusa upindo wa vazi lake. ²¹Kwa maana alisema moyoni mwake, Nikigusa tu upindo wa vazi lake nitapona.† ²²Yesu akageuka, akamwona, akamwambia, Jipe moyo mkuu, binti yangu; imani yako imekuponya. Yule mwanamke akapona tangu saa ile.

²³Yesu alipofika nyumbani kwa yule jumbe, aliona wapiga filimbi, na makutano wakifanya maombolezo, ²⁴akawaambia, Ondokeni; kwa maana kijana hakufa, amelala tu. Wakamcheka sana.† ²⁵Lakini makutano walipoondoshwa, aliingia, akamshika mkono; yule kijana akasimama. ²⁶Zikaenea habari hizi katika nchi ile yote.

²⁷Yesu alipokuwa akipita kutoka huko, vipofu wawili wakamfuata wakipaza sauti, wakisema, Uturehemu, Mwana wa Daudi. ²⁸Naye alipofika nyumbani, wale vipofu walimwendea; Yesu akawaambia, Mnaamini kwamba naweza kufanya hili? Wakamwambia, Naam, Bwana. ²⁹Ndipo alipowagusa macho, akasema, Kwa kadiri ya imani yenu mpate.† ³⁰Macho yao yakafumbuka. Naye Yesu akawaagiza kwa nguvu, akisema, Angalieni hata mtu mmoja asijue.† ³¹Lakini wakatoka, wakaeneza habari zake katika nchi ile yote.

³²Hata hao walipokuwa wakitoka, tazama, walimletea mtu bubu mwenye pepo. ³³Na pepo alipotolewa, yule bubu alinena, makutano wakastajabu, wakasema, Haijaonekana hivi katika Israeli wakati wo wote. ³⁴Lakini Mafarisayo wakasema, Kwa nguvu za mkuu wa pepo atoa pepo.†

³⁵Naye Yesu alikuwa akizunguka katika miji yote na vijiji, akifundisha katika masinagogi yao, na kuihubiri habari njema ya ufalme, na kuponya magonjwa yote na udhaifu wa kila aina.† ³⁶Na alipowaona makutano, aliwahurumia, kwa sababu walikuwa wamechoka na kutawanyika kama kondoo wasio na mchungaji.† ³⁷Ndipo alipowaambia wanafunzi wake, Mavuno ni

9:9-13 Mk 2:13-17; Lk 5:27-32 9:10-11 Lk 15:1-2 9:13 Mt 12:7; Hos 6:6; 1 Sam 15:22; 18:11
9:14-17 Mk 2:18-22; Lk 5:33-38 9:14 Lk 18:12 9:15 Yn 3:29 9:16 Yn 1:17
9:18-26 Mk 5:22-43; Lk 8:41-56 9:21 Mt 14:36 9:24 Yn 11:11,14,25 9:29 Mt 8:13
9:30 Mt 8:4 9:34 Mt 10:25; 12:24; Mk 3:22; Lk 11:15 9:35 Mt 4:23; Mk 1:39; Lk 4:44
9:36 Hes 27:17; 1 Fal 22:17; 2 Nya 18:16; Eze 34:5; Mk 6:34; Mt 14:14

mengi, lakini watenda kazi ni wacha-che.† ³⁸ Basi mwombeni Bwana wa mavuno, apeleke watenda kazi katika mavuno yake.

10 ¹ Akawaita wanafunzi wake kumi na wawili, akawapa amri juu ya pepo wachafu, wawatoe, na kupoza magonjwa yote na udhaifu wa kila aina.†

² Na majina ya hao mitume kumi na wawili ni haya; Wa kwanza Simoni aliyeitwa Petro, na Andrea nduguye; Yakobo wa Zebedayo, na Yohana nduguye;† ³ Filipo, na Bartholomayo; Tomaso, na Mathayo mtoza ushuru; Yakobo wa Alfayo, na Thadayo; ⁴ Simoni Mkananayo, na Yuda Iskariote, naye ndiye mwenye kumsaliti.

⁵ Hao Thenashara Yesu aliwatuma, akawaagiza, akisema, Katika njia ya Mataifa msiende, wala katika mji wote wa Wasamaria msiingie. ⁶ Afadhali shikeni njia kuwaendea kondoo waliopotea wa nyumba ya Israeli.† ⁷ Na katika kuenenda kwenu, hubirini, mki-sema, Ufalme wa mbinguni umekari-bia.†† ⁸ Pozeni wagonjwa, fufueni wafu, takaseni wenye ukoma, toeni pepo; mmepata bure, toeni bure.† ⁹ Msichukue dhahabu, wala fedha, wala mapesa mishipini mwenu; ¹⁰ wala mkoba wa safari, wala kanzu mbili, wala viatu, wala fimbo; maana mtenda kazi astahili posho lake.† ¹¹ Na mji wote au kijiji cho chote mtakachoingia, tafuteni ni nani humo aliye mtu mwaminifu; mkae kwake hata mtakapotoka. ¹² Nanyi mkiingia katika nyumba isalimuni.† ¹³ Na nyumba ile ikistahili, amani yenu na iifikilie; la, kwamba haistahili, amani yenu na iwarudie ninyi. ¹⁴ Na mtu asipowakaribisha wala kuyasikiliza maneno yenu, mtokapo katika nyumba ile, au mji ule, kung'uteni mavumbi ya miguuni mwenu.† ¹⁵ Amin, nawaambia, itakuwa rahisi nchi ya Sodom na

Gomora kustahimili adhabu ya siku ya hukumu, kuliko mji ule.†

¹⁶ Angalieni, mimi nawatuma kama kondoo kati ya mbwa-mwitu; basi iweni na busara kama nyoka, na kuwa watu wapole kama hua.† ¹⁷ Jihadharini na wanadamu; kwa maana watawapeleka mabarazani, na katika masinagogi yao watawapiga;†† ¹⁸ nanyi mtachukuliwa mbele ya maliwali na wafalme kwa ajili yangu, kuwa ushuhuda kwao na kwa mataifa.† ¹⁹ Lakini hapo watakapowapeleka, msifikiri-fikiri jinsi mtakavyosema; maana mtapewa saa ile mtakayosema.† ²⁰ Kwa kuwa si ninyi msemao, bali ni Roho wa Baba yenu asemaye ndani yenu.† ²¹ Na ndugu atamsaliti nduguye ili auawe, na baba atamsaliti mwana, na wana watawainukia wazazi wao, na kuwafisha.† ²² Nanyi mtakuwa mkichukiwa na watu wote kwa ajili ya jina langu; lakini mwenye kuvumilia hata mwisho, ndiye atakayeokoka.† ²³ Lakini watakapowafukuza katika mji huu, kimbilieni mwingine; kwa maana ni kweli nawaambia, Hamtaimaliza miji ya Israeli, hata ajapo Mwana wa Adamu.†

²⁴ Mwanafunzi hampiti mwalimu wake, wala mtumwa hampiti bwana wake.† ²⁵ Yamtosha mwanafunzi kuwa kama mwalimu wake, na mtumwa kuwa kama bwana wake. Ikiwa wame-mwita mwenye nyumba Beelzebuli, je! Si zaidi wale walio wa nyumbani mwake?† ²⁶ Basi, msiwaogope, kwa maana hakuna neno lililositirika, ambalo halitafunuliwa; wala lililofichwa, ambalo halitajulikana.†† ²⁷ Niwaambialo ninyi katika giza, lisemeni katika nuru; na msikialo kwa siri, lihubirini juu ya nyumba. ²⁸ Msiwaogope wauuao mwili, wasiweze kuiua na roho; afadhali mwogopeni yule awezaye kuangamiza mwili na roho pia katika jehanum.†

9:37-38 Lk 10:2 10:1-15 Mk 6:7-13; Lk 9:1-5 10:2 Mk 3:14-19; Lk 6:13-16; Yn 1:40-49

10:6 Mt 15:24; Mdo 13:46; Yer 50:6 10:7-15 Lk 10:4-12 10:7 Mt 4:17; Lk 10:9

10:8 Mdo 20:33 10:10 1 Kor 9:14; 1 Tim 5:18; Lk 10:4; Hes 18:31 10:12 Lk 10:5,6

10:14 Mdo 13:51; 18:6; Lk 10:10-12 10:15 Mt 11:24; Mwa 19:24-28; Lk 20:47

10:16 Lk 10:3; Yn 10:12; Mdo 20:29; Rum 16:19; Efe 5:15

10:17-20 Mk 13:9-11; Lk 12:11-12; 21:12-15 10:17 Mt 24:9

10:18 Mt 24:14; Mdo 25:23; 27:24 10:19 Lk 12:11,12 10:20 Yn 14:26; 1 Kor 2:4

10:21 Mk 13:12; Lk 21:16; Mt 10:35; Mik 7:6 10:22 Mt 24:9,13; Mk 13:13; Lk 21:17; Yn 15:21

10:23 Mt 16:28 10:24 Lk 6:40; Yn 13:16; 15:20 10:25 Mt 9:34; 12:24; Mk 3:22; Lk 11:15

10:26-33 Lk 12:2-9 10:26 Mk 4:22; Lk 8:17 10:28 Yak 4:12

29 Je! Mashomoro wawili hawauzwi kwa senti moja? Wala hata mmoja haanguki chini asipojua Baba yenu; ³⁰lakini ninyi, hata nywele za vichwa vyenu zimehesabiwa zote. ³¹Msiogope basi; bora ninyi kuliko mashomoro wengi.† ³²Basi, kila mtu atakayenikiri mbele ya watu, nami nitamkiri mbele za Baba yangu aliye mbinguni. ³³Bali mtu ye yote atakayenikana mbele ya watu, nami nitamkana mbele za Baba yangu aliye mbinguni.†

34 Msidhani ya kuwa nimekuja kuleta amani duniani; la! Sikuja kuleta amani, bali upanga.† ³⁵Kwa maana nalikuja kumfitini mtu na babaye, na binti na mamaye, na mkwe na mkwe mtu;† ³⁶na adui za mtu ni wale wa nyumbani mwake. ³⁷Apendaye baba au mama kuliko mimi, hanistahili; wala appendaye mwana au binti kuliko mimi, hanistahili.† ³⁸Wala mtu asiyechukua msalaba wake akanifuata, hanistahili.† ³⁹Mwenye kuiona nafsi yake ataipoteza; naye mwenye kuipoteza nafsi yake kwa ajili yangu ataiona.†

40 Awapokeaye ninyi, anipokea mimi; naye anipokeaye mimi, ampokea yeye aliyenituma.† ⁴¹Ampokeaye nabii kwa kuwa ni nabii, atapata thawabu ya nabii; naye ampokeaye mwenye haki kwa kuwa ni mwenye haki, atapata thawabu ya mwenye haki. ⁴²Na mtu awaye yote atakayemnywesha mmojawapo wa wadogo hawa ngaa kikombe cha maji ya baridi, kwa kuwa ni mwanafunzi, amin, nawaambia, haitampotea kamwe thawabu yake.†

11 ¹Ikawa Yesu alipokwisha kuwaagiza wanafunzi wake kumi na wawili, alitoka huko kwenda kufundisha na kuhubiri katika miji yao.†

2 Naye Yohana aliposikia huko gerezeni matendo yake Kristo, alituma wanafunzi wake, kumwuliza,†† ³Wewe ndiwe yule ajaye, au tumtazamie mwingine?† ⁴Yesu akajibu akawaambia, Nendeni mkamweleze Yohana mnayoyasikia na kuyaona; ⁵vipofu wanapata

kuona, viwete wanakwenda, wenye uko-ma wanatakaswa, viziwi wanasikia, wafu wanafufuliwa, na maskini wanahubiriwa habari njema.† ⁶Naye heri awaye yote asiyechukizwa nami.† ⁷Na hao walipokwenda zao, Yesu alianza kuwaambia makutano habari za Yohana, Mlitoka kwenda nyikani kutazama nini? Unyasi ukitikiswa na upepo?† ⁸Lakini mlitoka kwenda kuona nini? Mtu aliye-vikwa mavazi mororo? Tazama, watu wavaao mavazi mororo wamo katika nyumba za wafalme. ⁹Lakini kwa nini mlitoka? Ni kuona nabii? Naam, nawaambia, na aliye mkuu zaidi ya nabii.† ¹⁰Huyo ndiye aliyeandikiwa haya,

Tazama, mimi namtuma mjumbe wangu

Mbele ya uso wako,

Atakayeitengeneza njia yako mbele yako.†

¹¹Amin, nawaambieni, Hajaondokea mtu katika wazao wa wanawake aliye mkuu kuliko Yohana Mbatizaji; wala-kini aliye mdogo katika ufalme wa mbinguni ni mkuu kuliko yeye.† ¹²Tangu siku za Yohana Mbatizaji hata sasa ufalme wa mbinguni hupatikana kwa nguvu, nao wenye nguvu wauteka.† ¹³Kwa maana manabii wote na torati walitabiri mpaka wakati wa Yohana. ¹⁴Na ikiwa mnataka kukubali, yeye ndiye Eliya atakayekuja.† ¹⁵Mwenye masikio, na asikie.

¹⁶Lakini nitakifananisha na nini kizazi hiki? Kimefanana na watoto wanaokaa sokoni, wanaowaita wenzao, wakisema, ¹⁷Tuliwapigia filimbi, wala hamkucheza; tuliomboleza, wala hamkulia.† ¹⁸Maana Yohana alikuja, hali wala hanywi, wakasema, Yuna pepo.† ¹⁹Mwana wa Adamu alikuja, akila na kunywa, wakasema, Mlafi huyu, na mlevi, rafiki yao watoza ushuru na wenye dhambi! Na hekima imejulikana kuwa ina haki kwa kazi zake.†

20 Ndipo akaanza kuikemea miji ile ambamo ndani yake ilifanyika miujiza yake iliyo mingi, kwa sababu

10:31 Mt 12:12 10:33 2 Tim 2:12; Lk 9:26 10:34-36 Lk 12:51-53 10:35-36 Mik 7:6

10:37 Kum 33:9; Lk 14:26,27 10:38 Mt 16:24; Mk 8:34; Lk 9:23

10:39 Mt 16:25; Mk 8:35; Lk 9:24; 17:33; Yn 12:25

10:40 Mk 9:37; Lk 9:48; 10:16; Yn 12:44; 13:20; Mt 18:5; 10:42 Mt 25:40; Mk 9:41

11:1 Mt 7:28; 13:53; 19:1; 26:1 11:2-19 Lk 7:18-35 11:2 Mt 14:3 11:3 Mal 3:1; Dan 9:26

11:5 Isa 35:5-6; 61:1 11:6 Mt 13:57; 26:31 11:7 Mt 3:1,5 11:9 Lk 1:76

11:10 Mal 3:1; Mk 1:2; Yn 3:28 11:11 Mt 13:17 11:12-13 Lk 16:16; 13:24; Yn 6:15

11:14 Mal 3:23; Mt 17:10-13; Mk 9:11-13 11:17 Mit 29:9 11:18 Mt 3:4 11:19 Mt 9:14,15

haikutubu.[†] ²¹ Ole wako, Korazini! Ole wako, Bethsaida! Kwa kuwa kama miujiza iliyofanyika kwenu ingalifanyika katika Tiro na Sidoni, wangalitubu zamani kwa kuvaa magunia na majivu.[†] ²² Walakini nawaambieni, itakuwa rahisi Tiro na Sidoni kustahimili adhabu zao siku ya hukumu kuliko ninyi. ²³ Nawe Kapernaumu, je! Utakuzwa mpaka mbinguni? Utashushwa mpaka kuzimu; kwa kuwa kama miujiza iliyofanyika kwako ingalifanyika katika Sodoma, ungalikuwapo mji huo hata leo.[†] ²⁴ Walakini nawaambieni, itakuwa rahisi nchi ya Sodoma kustahimili adhabu yake siku ya hukumu kuliko wewe.[†]

²⁵ Wakati ule Yesu akajibu, akasema, Nakushukuru, Baba, Bwana wa mbingu na nchi, kwa kuwa mambo haya uliwaficha wenye hekima na akili, ukawafunulia watoto wachanga.^{††} ²⁶ Naam, Baba, kwa kuwa ndivyo ilivyopendeza mbele zako. ²⁷ Akasema, Nimekabidhiwa vyote na baba yangu; wala hakuna amjuaye Mwana, ila Baba; wala hakuna amjuaye Baba, ila Mwana, na ye yote ambaye Mwana apenda kumfunulia.[†] ²⁸ Njoni kwangu, ninyi nyote msumbukao na wenye kulemewa na mizigo, nami nitawapumzisha.[†] ²⁹ Jitieni nira yangu, mjifunze kwangu; kwa kuwa mimi ni mpole na mnyenyekevu wa moyo; nanyi mtapata raha nafsini mwenu;[†] ³⁰ kwa maana nira yangu ni laini, na mzigo wangu ni mwepesi.[†]

12 ¹ Wakati ule Yesu alipita katika mashamba siku ya sabato; wanafunzi wake wakaona njaa, wakaanza kuvunja masuke, wakala.^{††} ² Na Mafarisayo walipoona, walimwambia, Tazama! Wanafunzi wako wanafanya neno ambalo si halali kulifanya siku ya sabato.[†] ³ Akawaambia, Hamkusoma alivyotenda Daudi, alipokuwa na njaa, yeye na wenziwe?[†] ⁴ Jinsi alivyoingia katika nyumba ya Mungu, akaila mikate ile ya wonyesho, ambayo si halali kwake kuila

wala kwa wale wenziwe, ila kwa makuhani peke yao?[†] ⁵ Wala hamkusoma katika torati, kwamba siku ya sabato makuhani hekaluni huinajisi sabato wasipate hatia?[†] ⁶ Lakini nawaambieni, kwamba hapa yupo aliye mkuu kuliko hekalu. ⁷ Lakini kama mngalijua maana yake maneno haya, Nataka rehema, wala si sadaka, msingaliwalaumu wasio na hatia.[†] ⁸ Kwa maana Mwana wa Adamu ndiye Bwana wa sabato.

⁹ Akaondoka huko, akaingia katika sinagogi lao.[†] ¹⁰ Na tazama, yumo mtu mwenye mkono umepooza; wakamwuliza, wakisema, Ni halali kuponya watu siku ya sabato? Wapate kumshitaki.[†] ¹¹ Akawaambia, Ni mtu yupi miongoni mwenu mwenye kondoo mmoja, na yule kondoo ametumbukia shimoni siku ya sabato, asiyemshika akamwopoa?[†] ¹² Je! Mtu ni bora kuliko kondoo mara ngapi? Basi ni halali kutenda mema siku ya sabato.[†] ¹³ Kisha akamwambia yule mtu, Nyosha mkono wako; akauyosha, ukapona, ukawa mzima kama wa pili. ¹⁴ Lakini wale Mafarisayo wakatoka wakafanya shauri juu yake jinsi ya kumwangamiza.[†] ¹⁵ Naye Yesu hali akiyafahamu hayo akaondoka huko; na watu wengi wakamfuata; akawaponya wote,[†] ¹⁶ akawakataza wasimdhihirishie;[†] ¹⁷ ili litimie neno lililonenwa na nabii Isaya, akisema,[†]

¹⁸ Tazama, mtumishi wangu
niliyemteua;

Mpendwa wangu, moyo wangu
uliyependezwa naye;

Nitatia roho yangu juu yake,
Naye atawatangazia Mataifa
hukumu.^{††}

¹⁹ Hatateta wala hatapaza sauti yake;
Wala mtu hatasikia sauti yake
njiani.

²⁰ Mwanzi uliopondeka hatauvunja,
Wala utambi utokao moshi
hatauzima,
Hata ailetapo hukumu ikashinda.

11:20-24 Lk 10:12-15

11:21 Isa 23:1-18; Eze 26:1—28:26; Yoe 4:4-8; Amo 1:9-10; Zek 9:2-4; Yon 3:6

11:23 Isa 14:13-15; Mwa 19:24-28; Mt 4:13; 8:5; 9:1 11:24 Mt 10:15; Lk 10:12

11:25-27 Lk 10:21,22 11:25 1 Kor 1:26-29 11:27 Yn 3:35; 1:18; 10:15; Mt 28:18; Flp 2:9

11:28 Mt 12:20; Yer 31:25 11:29 Yer 6:16 11:30 1 Yoh 5:3 12:1-8 Mk 2:23-28; Lk 6:1-5

12:1 Kum 5:14; 23:26 12:2 Kut 20:10 12:3-4 1 Sam 21:1-7 12:4 Law 24:9 12:5 Hes 28:9-10

12:7 Mt 9:13; Hos 6:6 12:9-14 Mk 3:1-6; Lk 6:6-11 12:10 Lk 14:3 12:11 Lk 14:5

12:12 Lk 14:5 12:14 Yn 5:16 12:15 Mk 3:7-12 12:16 Mt 8:4 12:17 Isa 42:1-4; 41:9

12:18-21 Isa 42:1-3 12:18 Mt 3:17

21 Na jina lake Mataifa
watalitumainia.

22 Wakati ule akaletewa mtu mwenye pepo, kipofu, naye ni bubu; akamponya, hata yule bubu akanena na kuona.[†] 23 Makutano wote wakashangaa, wakasema, Huyu siye mwana wa Daudi? 24 Lakini Mafarisayo waliposikia, walisema, Huyu hatoi pepo, ila kwa Beelzebuli mkuu wa pepo.[†] 25 Basi Yesu akijua mawazo yao, akawaambia, Kila ufalme ukifitinika juu ya nafsi yake, hufanyika ukiwa; tena mji au nyumba yo yote ikifitinika juu ya nafsi yake, haitasimama. 26 Na Shetani aki-mtoa Shetani, amefitinika juu ya nafsi yake; basi ufalme wake utasimamaje? 27 Na mimi nikitoa pepo kwa Beelzebuli, je! Wana wenu huwatoa kwa nani? Kwa sababu hiyo hao ndio watakaowahukumu. 28 Lakini mimi nikitoa pepo kwa Roho wa Mungu, basi ufalme wa Mungu umekwisha kuwajilia.[†] 29 Ama awezaje mtu kuingia ndani ya nyumba ya mtu mwenye nguvu na kuviteka vyombo vyake, asipomfunga kwanza yule mwenye nguvu? Ndipo atakapoitoka nyumba yake.[†] 30 Mtu asiye pamoja nami yu kinyume changu; na mtu asiyekusanya pamoja nami hutapanya.[†] 31 Kwa sababu hiyo nawaambia, Kila dhambi na kila neno la kufuru watasamehewa wanadamu, ila kwa kumkufuru Roho hawatasamehewa.[†] 32 Naye mtu ye yote atakayenena neno juu ya Mwana wa Adamu atasamehewa, bali yeye atakayenena neno juu ya Roho Mtakatifu hatasamehewa katika ulimwengu wa sasa, wala katika ule ujao.[†] 33 Ufanyeni mti kuwa mzuri na matunda yake kuwa mazuri; au ufanyeni mti kuwa mbaya na matunda yake mabaya, kwa maana kwa matunda yake mti hutambulikana.[†] 34 Enyi wazao wa nyoka, mwawezaje kunena mema, mkiwa wabaya? Maana, kinywa cha mtu huanena yaujazayo moyo wake.[†] 35 Mtu mwema katika akiba njema hutoa mema; na mtu mbaya katika akiba mbaya

hutoa mabaya.[†] 36 Basi, nawaambia, Kila neno lisilo maana, watakalolinena wanadamu, watatoa hesabu ya neno hilo siku ya hukumu. 37 Kwa kuwa kwa maneno yako utahesabiwa haki, na kwa maneno yako utahukumiwa.

38 Hapo baadhi ya waandishi na Mafarisayo wakamjibu, wakasema, Mwalimu, twataka kuona ishara kwako.[†] 39 Akajibu, akawaambia, Kizazi kibaya na cha zinaa chatafuta ishara, wala hakitapewa ishara, ila ishara ya nabii Yona.[†] 40 Kwani kama vile Yona alivyokuwa siku tatu mchana na usiku katika tumbo la nyangumi, hivyo ndivyo Mwana wa Adamu atakavyokuwa siku tatu mchana na usiku katika moyo wa nchi.[†] 41 Watu wa Ninawi watasimama siku ya hukumu pamoja na watu wa kizazi hiki, nao watawahukumu kuwa wamekosa; kwa sababu wao walitubu kwa mahubiri ya Yona; na hapa yupo aliye mkuu kuliko Yona.[†] 42 Malkia wa kusini atasimama siku ya hukumu pamoja na watu wa kizazi hiki, naye atawahukumu kuwa wamekosa; kwa sababu yeye alikuja kutoka pande za mwisho za dunia ili asikie hekima ya Sulemani, na hapa yupo aliye mkuu kuliko Sulemani.[†]

43 Pepo mchafu, amtokapo mtu, hupitia mahali pasipo maji, akitafuta mahali pa kupumzika, asipate. 44 Halafu husema, Nitarudi nyumbani kwangu nilikotoka; hata akija, aiona tupu, imefagiwa, na kupambwa. 45 Mara huenda, akachukua pamoja naye pepo wengine saba walio waovu kuliko yeye mwenyewe, nao huingia na kukaa humo; na mtu yule hali yake ya mwisho huwa mbaya kuliko ya kwanza. Ndivyo itakavyokuwa kwa kizazi hiki kilicho kibaya.[†]

46 Alipokuwa katika kusema na makutano, tazama, mama yake na ndugu zake walikuwa wakisimama nje, wataka kusema naye.^{††} 47 Mtu mmoja akamwambia, Tazama, mama yako na ndugu zako wamesimama nje, wanataka kusema nawe. 48 Akajibu,

12:22-45 Mk 3:22-30; Lk 11:14-26,29-32 12:24 Mt 9:34; 10:25 12:28 1 Yoh 3:8
12:29 Isa 49:24; 1 Yoh 4:4 12:30 Mk 9:40; Yn 11:52 12:31 Ebr 6:4,6; 10:26; 1 Yoh 5:16
12:32 Lk 12:10; 1 Tim 1:13 12:33 Mt 7:17,20; Lk 6:44
12:34 Mt 3:7; 23:33; 15:18; Lk 3:7; 6:45; Yon 8:43; 12:39; Rum 8:7 12:35 Lk 6:45
12:38 Mt 16:1; Mk 8:11; Lk 11:16; 1 Kor 1:22 12:39 Mt 16:4; Mk 8:12 12:40 Yn 1:17; 2:1,2
12:41 Yon 3:5 12:42 1 Fal 10:1-10; 2 Nya 9:1-12 12:45 2 Pet 2:20
12:46-50 Mk 3:31-35; Lk 8:19-21 12:46 Mt 13:55

akamwambia yule aliyempasha habari, Mama yangu ni nani? Na ndugu zangu ni akina nani?† ⁴⁹ Akawanyoshea mkono wanafunzi wake, akasema, Tazama, Mama yangu na ndugu zangu! ⁵⁰ Kwa maana ye yote atakaye-yafanya mapenzi ya Baba yangu aliye mbinguni, huyu ndiye ndugu yangu, na umbu langu, na mama yangu.†

13 ¹ Siku ile Yesu akatoka nyumbani, akaketi kando ya bahari.† ² Wakamkusanyikia makutano mengi, hata akapanda chomboni, akaketi; na ule mkutano wote wakasimama pwani.† ³ Akawaambia mambo mengi kwa mifano, akisema, Tazama, mpanzi alitoka kwenda kupanda. ⁴ Hata alipokuwa akipanda, mbegu nyingine zilianguka karibu na njia, ndege wakaja wakazila; ⁵ nyingine zikaanguka penye miamba, pasipokuwa na udongo mwingi; mara zikaota, kwa udongo kukosa kina; ⁶ na jua lilipozuka ziliungua; na kwa kuwa hazina mizizi zikanyauka. ⁷ Nyingine zikaanguka penye miiba; ile miiba ikamea, ikazisonga; ⁸ nyingine zikaanguka penye udongo mzuri, zikazaa, moja mia, moja sitini, moja thelathini. ⁹ Mwenye masikio na asikie.

¹⁰ Wakaja wanafunzi, wakamwambia, Kwa nini wasema nao kwa mifano? ¹¹ Akajibu, akawaambia, Ninyi mmejaliwa kuzijua siri za ufalme wa mbinguni, bali wao hawakujaliwa. ¹² Kwa maana ye yote mwenye kitu atapewa, naye atazidishiwa tele; lakini ye yote asiye na kitu, hata kile alichacho nacho atanyang'anywa.† ¹³ Kwa sababu hii nasema nao kwa mifano; kwa kuwa wakitazama hawaoni, na wakisikia hawasikii, wala kuelewa.† ¹⁴ Na neno la nabii Isaya linatimia kwao, likisema,

Kusikia mtasikia, wala hamtaelewa;

Kutazama mtatazama, wala hamtaona.†

¹⁵ Maana mioyo ya watu hawa imekuwa mizito,

Na kwa masikio yao hawasikii vema,

Na macho yao wameyafumba;
Wasije wakaona kwa macho yao,

Wakasikia kwa masikio yao,
Wakaelewa kwa mioyo yao,
Wakaongoka, nikawaponya.

¹⁶ Lakini, heri macho yenu, kwa kuwa yanaona; na masikio yenu, kwa kuwa yanasikia.† ¹⁷ Kwa maana, amin, nawambia, Manabii wengi na wenye haki walitamani kuyaona mnayoyaona ninyi, wasiyaone; na kuyasikia mnayoyasikia ninyi, wasiyasikie.

¹⁸ Basi ninyi sikilizeni mfano wa mpanzi. ¹⁹ Kila mtu alisikiapo neno la ufalme asielewe nalo, huja yule mwovu, akalinyakua lililopandwa moyoni mwake. Huyo ndiye aliyepandwa karibu na njia. ²⁰ Naye aliyepandwa penye miamba, huyo ndiye alisikiaye lile neno, akalipokea mara kwa furaha; ²¹ lakini hana mizizi ndani yake, bali hudumu kwa muda; ikitukia dhiki au udhia kwa ajili ya lile neno, mara huchukizwa. ²² Naye aliyepandwa penye miiba, huyo ndiye alisikiaye lile neno; na shughuli za dunia, na udanganyifu wa mali hulisonga lile neno; likawa halizai.† ²³ Naye aliyepandwa penye udongo mzuri, huyo ndiye alisikiaye lile neno, na kuelewa nalo; yeye ndiye azaaye matunda, huyu mia, na huyu sitini, na huyu thelathini.

²⁴ Akawatolea mfano mwingine, akisema, Ufalme wa mbinguni umefanana na mtu aliyepanda mbegu njema katika konde lake;† ²⁵ lakini watu walipolala, akaja adui yake akapanda magugu katikati ya ngano, akaenda zake. ²⁶ Baadaye majani ya ngano yalipomea na kuzaa, yakaonekana na magugu. ²⁷ Watumwa wa mwenye nyumba wakaenda wakamwambia, Bwana, hukupanda mbegu njema katika konde lako? Limepata wapi basi magugu? ²⁸ Akawaambia, Adui ndiye aliyetenda hivi. Watumwa wakamwambia, Basi, wataka twende tukayakusanye? ²⁹ Akasema, La; msije mkakusanya magugu, na kuzing'oa ngano pamoja nayo. ³⁰ Vacheni vyote vikue hata wakati wa mavuno; na wakati wa mavuno nitawaambia wavunao, Yakusanyeni kwanza magugu, myafunge matita matita

12:48 Lk 2:49 12:50 Rum 8:29; Yn 15:14 13:1-23 Mk 4:1-20; Lk 8:4-15 13:2 Lk 5:1-3

13:12 Mt 25:29; Mk 4:25; Lk 8:18; 19:26 13:13 Kum 29:4

13:14-15 Isa 6:9-10; Yn 12:40; Mdo 28:26,27 13:16-17 Lk 10:23-24

13:22 Mt 6:19-34; 1 Tim 6:9 13:24 Mt 13:36-43

mkayachome; bali ngano ikusanyeni ghalani mwangu.[†]

31 Akawatolea mfano mwingine, akisema, Ufalme wa mbinguni umefanana na punje ya haradali, aliyoitwaa mtu akaipanda katika shamba lake;[†] ³²nayo ni ndogo kuliko mbegu zote; lakini ikiisha kumea, huwa kubwa kuliko mboga zote, ikawa mti, hata nyuni wa angani huja na kukaa katika matawi yake.[†]

33 Akawaambia mfano mwingine; Ufalme wa mbinguni umefanana na chachu aliyoitwaa mwanamke, akaisitiri ndani ya pishi tatu za unga, hata ukachachwa wote pia.[†]

34 Hayo yote Yesu aliwaambia makutano kwa mifano; wala pasipo mfano hakuwaambia neno;[†] ³⁵ili litimie neno lililonenwa na nabii, akisema,

Nitafumbua kinywa changu kwa mifano,

Nitayatamka yaliyositirika tangu awali.[†]

36 Kisha Yesu akawaaga makutano, akaingia nyumbani; wanafunzi wake wakamwendea, wakasema, Tufafanulie mfano wa magugu ya kondeni.[†] ³⁷Akajibu, akasema, Azipandaye zile mbegu njema ni Mwana wa Adamu; ³⁸lile konde ni ulimwengu; zile mbegu njema ni wana wa ufalme; na yale magugu ni wana wa yule mwovu;[†] ³⁹yule adui aliyeyapanda ni Ibilisi; mavuno ni mwisho wa dunia; na wale wavunao ni malaika. ⁴⁰Basi, kama vile magugu yakusanywavyo na kuchomwa motoni; ndivyo itakavyokuwa katika mwisho wa dunia.[†] ⁴¹Mwana wa Adamu atawatuma malaika zake, nao watakusanya kutoka katika ufalme wake machukizo yote, na hao watendao maa-si,[†] ⁴²na kuwatupa katika tanuru ya moto, ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno.[†] ⁴³Ndipo wenye haki watakipong'aa kama jua katika ufalme wa Baba yao. Mwenye masikio, na asikie.[†]

44 Tena ufalme wa mbinguni umefanana na hazina iliyositirika katika

shamba; ambayo mtu alipoiona, aliificha; na kwa furaha yake akaenda akauza alivyo navyo vyote, akalinunua shamba lile.[†]

45 Tena ufalme wa mbinguni umefanana na mfanya biashara, mwenye kutafuta lulu nzuri; ⁴⁶naye alipoona lulu moja ya thamani kubwa, alikwenda akauza alivyo navyo vyote, akainunua.[†]

47 Tena ufalme wa mbinguni umefanana na juya, lililotupwa baharini, likakusanya samaki wa kila namna;[†] ⁴⁸hata lilipojaa, walilivuta pwani; wakaketi, wakakusanya walio wema vyomboni, bali walio wabaya wakawatupa. ⁴⁹Ndivyo itakavyokuwa katika mwisho wa dunia; malaika watatokea, watawatenga waovu mbali na wenye haki,[†] ⁵⁰na kuwatupa katika tanuru ya moto; ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno.

51 Yesu aliwauliza, Mmeyaafahamu hayo yote? Wakamwambia, Naam. ⁵²Akawaambia, Kwa sababu hiyo, kila mwandishi mwenye elimu ya ufalme wa mbinguni amefanana na mtu mwenye nyumba atoaye katika hazina yake vitu vipya na vya kale.

53 Ikawa Yesu alipoimaliza mifano hiyo, alitoka akaenda zake.[†] ⁵⁴Na alipofika nchi yake, akawafundisha katika sinagogi lao, hata wakashangaa, wakasema, Huyu amepata wapi hekima hii na miujiza hii?[†] ⁵⁵Huyu si mwana wa seremala? Mamaye si yeye aitwaye Mariamu? Na nduguze si Yakobo, na Yusufu, na Simoni, na Yuda? ⁵⁶Na maumbu yake wote hawapo hapa petu? Basi huyu amepata wapi haya yote?[†] ⁵⁷Wakachukizwa naye. Yesu akawaambia, Nabii hakosi kupata heshima, isipokuwa katika nchi yake, na nyumbani mwake mwenyewe.[†] ⁵⁸Wala hakufanya miujiza mingi huko, kwa sababu ya kutokuamini kwao.

14 ¹Wakati ule mfalme Herode alisikia habari za Yesu, akawaambia watumishi wake,^{††} ²Huyo ndiye Yohana Mbatizaji; amefufuka katika wafu; na kwa hiyo nguvu hizo

13:30 Mt 3:12 13:31-32 Mk 4:30-32; Lk 13:18,19

13:32 Dan 4:12,21; Eze 17:23; 31:6; Zab 104:12 13:33 Lk 13:20,21 13:34 Mk 4:33,34

13:35 Zab 78:2 13:36 Mt 13:24-30 13:38 1 Kor 3:9 13:40 Yn 15:6

13:41 Sef 1:3; Mt 25:31-46; 7:23 13:42 Mt 8:12 13:43 Dan 12:3

13:44 Mt 19:29; Lk 14:33; Flp 3:7; Mit 2:4 13:46 Mit 8:10,11 13:47 Mt 22:9,10

13:49 Mt 25:32 13:53-58 Mk 6:1-6; Lk 4:15-30 13:54 Mt 7:28; 11:1; 19:1; 26:1

13:56 Yn 7:15,52 13:57 Yn 4:44 14:1-12 Mk 6:14,17-30; Lk 9:7-9 14:1 Lk 3:19,20

zinatenda kazi ndani yake. ³Maana Herode alikuwa amemkamata Yohana, akamfunga, akamtia gerezani, kwa ajili ya Herodia, mke wa Filipino nduguye.† ⁴Kwa sababu Yohana alimwambia, Si halali kwako kuwa naye.† ⁵Naye alipotaka kumwua, aliwaogopa watu, maana walimwona Yohana kuwa nabii.† ⁶Hata ilipofika sikukuu ya kuzaliwa kwake Herode, binti Herodia alicheza mbele ya watu, akampendeza Herode. ⁷Hata akaahidi kwa kiapo ya kwamba atampa lo lote atakaloliomba. ⁸Naye, huku akichochewa na mamaye, akasema, Nipe hapa katika kombe kichwa cha Yohana Mbatizaji. ⁹Naye mfalme akasikitika; lakini kwa ajili ya viapo vyake, na kwa ajili ya wale walioketi chakulani pamoja naye, akaamuru ape-we; ¹⁰akatuma mtu, akamkata kichwa Yohana mle gerezani.† ¹¹Kichwa chake kikaletwa katika kombe, akapewa yule kijana; akakichukua kwa mamaye. ¹²Wanafunzi wake wakaenda, wakamchukua yule maiti, wakamzika; kisha wakaenda wakampasha Yesu habari.

¹³Naye Yesu aliposikia; hayo, aliondoka huko katika chombo, akaenda mahali pasipo watu, faraghani. Na makutano waliposikia, walimfuata kwa miguu kutoka mijini mwao.† ¹⁴Yesu akatoka, akaona mkutano mkuu, akawahurumia, akawaponya wagonjwa wao.† ¹⁵Hata kulipokuwa jioni, wanafunzi wake walimwendea, wakasema, Mahali hapa ni nyika tupu, na saa imekwisha pita; uwaage makutano, waende zao vijijini, wakajinunulie vyakula. ¹⁶Yesu akawaambia, Hawana haja kwenda zao, wapeni ninyi vyakula. ¹⁷Wakamwambia, Hamna kitu hapa ila mikate mitano na samaki wawili. ¹⁸Akasema, Niteeni hapa. ¹⁹Akawaa-giza makutano waketi katika majani; akaitwaa ile mikate mitano na wale samaki wawili, akatazama juu mbinguni, akabariki, akaimega ile mikate, akawapa wanafunzi, wanafunzi wakawapa makutano. ²⁰Wakala wote wakashiba; wakayaokota masazo ya vipande vya mikate, vikapu kumi na viwili, vimejaa.† ²¹Nao waliokula walikuwa

wanaume wapata elfu tano, bila wana-wake na watoto.

²²Mara akawalazimisha wanafunzi wake wapande chomboni na kutangulia mbele yake kwenda ng'ambo, wakati yeye alipokuwa akiwaaga mkutano.† ²³Naye alipokwisha kuwaaga makutano, alipanda mlimani faraghani, kwen-da kuomba. Na kulipokuwa jioni, alikuwako huko peke yake.† ²⁴Na kile chombo kimekwisha kufika katikati ya bahari, kinataabika sana na mawimbi; maana upepo ulikuwa wa mbisho. ²⁵Hata wakati wa zamu ya nne ya usiku Yesu akawaenda, akienda kwa miguu juu ya bahari. ²⁶Wanafunzi walipomwona akienda juu ya bahari, wakafadhaika, wakisema, Ni kivuli; wakapiga yowe kwa hofu.† ²⁷Mara Yesu alinena, akawaambia, Jipeni moyo ni mimi; msiogope. ²⁸Petro akamjibu, akasema, Bwana, ikiwa ni wewe, niamuru nje kwako juu ya maji. ²⁹Akasema, Njoo. Petro akashuka chomboni, akaenda kwa miguu juu ya maji, ili kumwendea Yesu. ³⁰Lakini alipouona upepo, akao-gopa; akaanza kuzama, akapiga yowe, akisema, Bwana, niokoe. ³¹Mara Yesu akanyosha mkono wake, akamshika, akamwambia, Ewe mwenye imani haba, mbona uliona shaka?† ³²Nao walipopanda chomboni, upepo ulikoma. ³³Nao waliokuwamo ndani ya chombo wakamsujudia, wakisema, Hakika we-we u Mwana wa Mungu.

³⁴Na walipokwisha kuvuka, walifika nchi ya Genesareti. ³⁵Na watu wa mahali pale walipomtambua, walituma watu kwenda nchi zile zilizo kandokando, wakamletea wote waliokuwa hawawezi; ³⁶nao wakamsihi waguse hata pindo la vazi lake tu; na wote waliogusa wakaponywa kabisa.†

15 ¹Ndipo Mafarisayo na waandishi toka Yerusalemu walipomwendea Yesu wakisema,† ²Mbona wanafunzi wako huyahalifu mapokeo ya wazee, kwa maana hawanawi mikonono walapo chakula.† ³Akajibu, akawaambia, Mbona ninyi nanyi huihalifu amri ya Mungu kwa ajili ya mapokeo yenu? ⁴Kwa kuwa Mungu alisema,

14:3-4 Lk 3:19-20; Mt 11:2 14:4 Lk 18:16; 20:21 14:5 Mt 21:26 14:10 Mt 17:12

14:13-21 Mk 6:31-44; Lk 9:10-17; Yn 6:1-13 14:14 Mt 9:36 14:20 2 Fal 4:44

14:22-36 Mk 6:45-56; Yn 6:15-21 14:23 Lk 6:12; 9:18 14:26 Lk 24:37 14:31 Mt 8:26

14:36 Mt 9:21; Lk 6:19 15:1-20 Mk 7:1-23 15:2 Kum 4:2; Lk 11:38

Mheshimu baba yako na mama yako, na Amtukanaye baba yake au mama yake kufa na afe.[†] ⁵ Bali ninyi husema, Atakayemwambia babaye au mamaye, Cho chote kikupasacho kusaidiwa na mimi ni wakfu, ⁶ basi asimheshimu baba yake au mama yake. Mkalitangua neno la Mungu kwa ajili ya mapokeo yenu. ⁷ Enyi wanafiki, ni vema alivyo-tabiri Isaya kwa habari zenu, akisema,[†]

⁸ Watu hawa huniheshimu kwa midomo;

Ila mioyo yao iko mbali nami.[†]

⁹ Nao waniabudu bure,

Wakifundisha mafundisho

Yaliyo maagizo ya wanadamu.

¹⁰ Akawaita makutano akawaambia ¹¹ Sikilizeni, mfahamu; Sicho kiingiacho kinywani kimtiacho mtu unajisi; bali kitokacho kinywani ndicho kimtiacho mtu unajisi.[†] ¹² Ndipo wanafunzi wake walipomwendea, wakamwambia, Wajua ya kuwa Mafarisayo walipolisikia neno lile walichukizwa? ¹³ Akajibu, akasema, Kila pando asilolipanda Baba yangu wa mbinguni litang'olewa.[†] ¹⁴ Waachen; hao ni viongozi vipofu wa vipofu. Na kipofu akimwongoza kipofu mwenzake, watatumbukia shimoni wote wawili.[†] ¹⁵ Basi Petro akajibu, akamwambia, Tueleze mfano huo. ¹⁶ Yesu akasema, Hata sasa ninyi nanyi mngali hamna akili? ¹⁷ Hamjafahamu bado ya kuwa kila kiingiacho kinywani hupita tumboni, kikatupwa chooni? ¹⁸ Bali vitokavyo kinywani vyatoka moyoni; navyo ndivyo vimtiavyo mtu unajisi.[†] ¹⁹ Kwa maana moyoni hutoka mawazo mabaya, uuaji, uzinzi, uasherati; wivi, ushuhuda wa uongo, na matukano;[†] ²⁰ hayo ndiyo yamtiayo mtu unajisi; lakini kula kabla hajanawa mikono hakumtii mtu unajisi.

²¹ Yesu akaondoka huko, akaenda kando pande za Tiro na Sidoni.[†] ²² Na tazama, mwanamke Mkananayo wa mipaka ile akatokea, akampazia sauti akisema, Unirehemu, Bwana, Mwana wa Daudi; binti yangu amepagawa sana na pepo. ²³ Wala yeye hakumjibu neno. Nao wanafunzi wake wakamwendea, wakamwomba, wakisema, Mwache ae-

nde zake; kwa maana anapiga kelele nyuma yetu. ²⁴ Akajibu, akasema, Sikutumwa ila kwa kondoo waliopotea wa nyumba ya Israeli.[†] ²⁵ Naye akaja akamsujudia, akisema Bwana, unisaidie. ²⁶ Akajibu, akasema, Si vema kukitwaa chakula cha watoto na kuwatupia mbwa. ²⁷ Akasema, Ndiyo, Bwana, lakini hata mbwa hula makombo yaangukayo mezani pa bwana zao. ²⁸ Ndipo Yesu akajibu, akamwambia, Mama, imani yako ni kubwa; na iwe kwako kama utakavyo. Akapona binti yake tangu saa ile.[†]

²⁹ Yesu akaondoka huko, akafika kando ya bahari ya Galilaya; akapanda mlimani, akaketi huko.[†] ³⁰ Wakamwendea makutano mengi wakimlelea viwete, vipofu, mabubu, vilema, na wengine wengi, wakawaweka miguuni pake; akawaponya; ³¹ hata ule mkutano wakastaajabu, walipowaona mabubu wanasema, vilema wanakuwa wazima, viwete wanakwenda, na vipofu wanaona; wakamtukuza Mungu wa Israeli.[†]

³² Yesu akawaita wanafunzi wake, akasema, Nawahurumia mkutano, kwa kuwa yapata siku tatu wamekaa pamoja nami, wala hawana kitu cha kula, tena kuwaaga wakifunga sipendi, wasije wakazimia njiani.^{††} ³³ Wanafunzi wake wakamwambia, Tupate wapi mikate mingi hapa nyikani, hata kushibisha mkutano mkuu namna hii? ³⁴ Yesu akawaambia, Mnayo mikate mingapi? Wakasema, Saba, na visamaki vichache. ³⁵ Akawaagiza mkutano waketi chini; ³⁶ akaitwaa ile mikate saba na vile visamaki, akashukuru akavimega, akawapa wanafunzi wake, nao wanafunzi wakawapa makutano. ³⁷ Wakala wote wakashiba; wakayaokota masazo ya vipande vya mikate makanda saba, yamejaa. ³⁸ Nao waliokula walikuwa wanaume elfu nne, bila wanawake na watoto. ³⁹ Akawaaga makutano, akapanda chomboni, akaenda pande za Magadani.

16 ¹ Wakamjia Mafarisayo na Masadukayo, wakamjaribu, wakamwomba awaonyeshe ishara itokayo mbinguni.^{††} ² Akajibu, akawaambia,

15:4 Kut 20:12; 21:17; Kum 5:16; Law 20:9 15:7 Isa 29:13 15:8-9 Isa 29:13

15:11 Mt 12:34; 1 Tim 4:4 15:13 Yn 15:2 15:14 Lk 6:39; Mt 23:24; Yn 9:40; Rum 2:19

15:18 Mt 12:34 15:19 Mwa 8:21 15:21-28 Mk 7:24-30 15:24 Mt 10:6 15:28 Mt 8:10,13

15:29 Mk 7:31 15:31 Mk 7:37 15:32-39 Mk 8:1-10 15:32 Mt 14:14 16:1-12 Mk 8:11-21

16:1 Mt 12:38; Lk 11:16

[Kukiwa jioni, mwasema, Kutakuwa na kiana; kwa maana mbingu ni nyekundu.† ³Na asubuhi, mwasema, Leo kutakuwa na dhoruba; kwa maana mbingu ni nyekundu, tena kumetanda. Enyi wanafiki, mwajua kuutambua uso wa mbingu; lakini, je! Ishara za zamani hizi hamwezi kuzitambua?†] ⁴Kizazi kibaya na chazinaa chataka ishara; wala hakitapewa ishara, isipokuwa ishara ya Yona. Aka-waacha, akaenda zake.†

⁵Nao wanafunzi wakaenda hata ng'ambo; wakasahau kuchukua mikate. ⁶Yesu akawaambia, Angalieni, jilindeni na chachu ya Mafarisayo na Masadukayo.† ⁷Wakabishana wao kwa wao, wakisema, Ni kwa sababu hatukuchukua mikate. ⁸Naye Yesu akafahamu, akawaambia, Mbona mnabishana ninyi kwa ninyi, enyi wa imani chache, kwa sababu hamna mikate?† ⁹Hamjafahamu bado, wala hamkumbuki ile mikate mitano kwa wale elfu tano, na vikapu vingapi mliyoviokota?† ¹⁰Wala ile mikate saba kwa watu elfu nne, na makanda mangapi mliyoyaokota?† ¹¹Imekuwa je hamkufahamu ya kuwa si kwa sababu ya mkate naliwaambia? Ila jilindeni na chachu ya Mafarisayo na Masadukayo. ¹²Ndipo walipofahamu ya kuwa hakuwaambia kujilinda na chachu ya mkate, bali na mafundisho ya Mafarisayo na Masadukayo.†

¹³Basi Yesu akaenda pande za Kaisaria-Filipi, akawauliza wanafunzi wake akasema, Watu hunena Mwana wa Adamu kuwa ni nani?† ¹⁴Wakasema, Wengine hunena u Yohana Mbatizaji, wengine Eliya, wengine Yereimia au mmojawapo wa manabii.† ¹⁵Akawaambia, Nanyi mwaninena mimi kuwa ni nani? ¹⁶Simoni Petro akajibu akasema, Wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai.† ¹⁷Yesu akajibu, akamwambia, Heri wewe Simoni Baryona; kwa kuwa mwili na damu havi-kukufunulia hili, bali Baba yangu aliye mbinguni.† ¹⁸Nami nakuambia, Wewe ndiwe Petro, na juu ya mwamba huu

nitalijenga kanisa langu; wala milango ya kuzimu haitalishinda.†

¹⁹Nami nitakupa wewe funguo za ufalme wa mbinguni; na lo lote utakalolifunga duniani, litakuwa limefungwa mbinguni; na lo lote utakalolifunga duniani, litakuwa limefunguliwa mbinguni.† ²⁰Ndipo alipowakataza sana wanafunzi wake wasimwambie mtu ye yote ya kwamba yeye ndiye Kristo.†

²¹Tangu wakati huo Yesu alianza kuwaonya wanafunzi wake ya kwamba imempasa kwenda Yerusalemu, na kupata mateso mengi kwa wazee na wakuu wa makuhani, na waandishi, na kuuawa, na siku ya tatu kufufuka.†† ²²Petro akamchukua, akaanza kumkemea, akisema, Hasha, Bwana, hayo hayatakupata. ²³Akageuka, akamwambia Petro, Nenda nyuma yangu, Shetani; u kikwazo kwangu; maana huyawazi yaliyo ya Mungu, bali ya wanadamu. ²⁴Wakati huo Yesu aliwaambia wanafunzi wake, Mtu ye yote akitaka kunifuata, na ajikane mwenyewe, ajitwike msalaba wake, anifuata.† ²⁵Kwa kuwa mtu atakaye kuiokoa nafsi yake, ataipoteza; na mtu atakayepoteza nafsi yake kwa ajili yangu, ataiona.† ²⁶Kwani atafaidiwa nini mtu akiupata ulimwengu wote, na kupata hasara ya nafsi yake? Au mtu atatoa nini badala ya nafsi yake?† ²⁷Kwa sababu Mwana wa Adamu atakuja katika utukufu wa Baba yake pamoja na malaika zake; ndipo atakapomlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake.† ²⁸Amin, nawaambieni, Pana watu katika hawa wasimamao hapa, ambao hawataonja mauti kabisa, hata watakapomwona Mwana wa Adamu akija katika ufalme wake.†

17 ¹Na baada ya siku sita Yesu akawatwaa Petro, na Yakobo, na Yohana nduguye, akawaleta juu ya mlima mrefu faraghani;† ²akageuka sura yake mbele yao; uso wake ukang'aa kama jua, mavazi yake yakawa meupe kama nuru.† ³Na tazama, wakatokewa na Musa na Eliya, wakizungumza naye.

16:2 Lk 12:54-56 16:3 Mt 11:4 16:4 Mt 12:39; Lk 11:29; Yon 2:1 16:6 Lk 12:1 16:8 Mt 6:30
16:9 Mt 14:17-21 16:10 Mt 15:34-38 16:12 Yn 6:27 16:13-20 Mk 8:27-30; Lk 9:18-21
16:14 Mt 14:1-2; 17:10; Mk 6:14-15; Lk 9:7-8 16:16 Yn 6:68-69 16:17 Gal 1:15,16; Mt 17:4,5
16:18 Yn 1:42; Efe 2:20 16:19 Mt 18:18; Yn 20:23 16:20 Mt 17:9
16:21-28 Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27 16:21 Mt 12:40; Yn 2:19 16:24 Mt 10:38; Lk 14:27
16:25 Mt 10:39; Lk 17:33; Yn 12:25 16:26 Mt 4:8
16:27 Mt 25:31; Zab 62:13; Rum 2:6; Yn 5:29; Mit 24:12 16:28 Mt 10:23 17:1-5 2 Pet 1:17-18
17:2 2 Pet 1:16-18

⁴Petro akajibu akamwambia Yesu, Bwana, ni vizuri sisi kuwapo hapa; ukitaka, nitafanya hapa vibanda vitatu, kimoja chako wewe, na kimoja cha Musa, na kimoja cha Eliya. ⁵Alipokuwa katika kusema, tazama, wingu jeupe likawatia uvuli; na tazama, sauti ikatoka katika lile wingu, ikasema, Huyu ni Mwanangu, mpendwa wangu, ninayependezwa naye; msikieni yeye.[†] ⁶Na wale wanafunzi waliposikia, walianguka kifulifuli, wakaogopa sana. ⁷Yesu akaja, akawagusa, akasema, Inukeni, wala msiogope. ⁸Wakainua macho yao, wasione mtu ila Yesu peke yake.

⁹Na walipokuwa wakishuka mlimani, Yesu aliwaagiza, akasema, Msimwambie mtu ye yote habari ya maono hayo, hata Mwana wa Adamu atakapofufuka katika wafu.[†] ¹⁰Wanafunzi wake wakamwuliza, wakisema, Basi kwa nini waandishi hunena ya kwamba imempasa Eliya kuja kwanza?[†] ¹¹Naye akajibu, akawaambia, Kweli Eliya yuja kwanza, naye atatengeneza yote, ¹²ila nawaambia, ya kwamba Eliya amekwisha kuja, wasimtambue, lakini wakamtenda yote waliyotaka. Vivyo hivyo Mwana wa Adamu naye yuaenda kuteswa kwao.[†] ¹³Ndipo wale wanafunzi walipofahamu ya kuwa amesema nao habari za Yohana Mbatizaji.[†]

¹⁴Nao walipoufikia mkutano, mtu mmoja akamjia, akampigia magoti, akisema,[†] ¹⁵Bwana, umrehemu mwanangu, kwa kuwa ana kifafa, na kuteswa vibaya; maana mara nyingi huanguka motoni, na mara nyingi majini. ¹⁶Nikamleta kwa wanafunzi wako, wasiweze kumponya. ¹⁷Yesu akajibu, akasema, Enyi kizazi kisichoamini, kilichopotoka, nitakaa pamoja nanyi hata lini? Nitachukuliana nanyi hata lini? Mleteni huku kwangu.[†] ¹⁸Yesu akamkemea pepo, naye akamtoka; yule kijana akapona tangu saa ile. ¹⁹Kisha wale wanafunzi wakamwendea Yesu kwa faragha wakasema Mbona sisi hatukuweza kumtoa?[†] ²⁰Yesu akawaambia, Kwa sababu ya upungufu wa

imani yenu. Kwa maana, amin, nawaambia, Mkiwa na imani kiasi cha punje ya haradali mtauambia mlima huu, Ondoka hapa uende kule; nao utaondoka; wala halitakuwako neno lisiloweze kana kwenu.[†] ²¹[Lakini namna hii haitoki ila kwa kusali na kufunga.]

²²Nao walipokuwa wakikaa Galilaya, Yesu akawaambia, Mwana wa Adamu anakwenda kutiwa katika mikono ya watu, nao watamwua, na siku ya tatu atafufuka.^{††} ²³Wakasikitika sana.

²⁴Hata walipofika Kapernaumu, wale watozao nusu-shekeli walimwendea Petro, wakasema, Je! Mwalimu wenu hatoi nusu-shekeli? Akasema, Hutoa.[†] ²⁵Naye alipoingia nyumbani, Yesu alitangulia kumwuliza, akisema, Waonaje, Simoni? Wafalme wa dunia hutwaa kodi ama ushuru kwa watu gani? Kwa wana wao au kwa wageni? ²⁶Naye aliposema, Kwa wageni, Yesu alimwambia, Basi, kama ni hivyo, wana ni mahuru. ²⁷Lakini tusije tukawa kwaza, enenda baharini ukatupe ndoana, ukatwae samaki yule azukaye kwanza; na ukifumbua mdomo wake utaona shekeli^b; ichukue hiyo ukawape kwa ajili yangu na kwa ajili yako.

18 ¹Saa ile wanafunzi wakamwendea Yesu wakisema,^{††} ²Ni nani basi aliye mkuu katika ufalme wa mbinguni? Akaita mtoto mmoja, akamweka katikati yao, ³akasema, Amin, nawaambia, Msipoongoka na kuwa kama vitoto, hamtaingia kamwe katika ufalme wa mbinguni.[†] ⁴Basi, ye yote ajinyenyekeshaye mwenyewe kama mtoto huyu, huyo ndiye aliye mkuu katika ufalme wa mbinguni. ⁵Na ye yote atakayempokea mtoto mmoja mfano wa huyu kwa jina langu, anipokea mimi;[†] ⁶bali atakayemkosesha mmojawapo wa wadogo hawa waniaminio, yamfaa afungiwe shingoni jiwe kubwa la kusagia, na kutoswa katika kilindi cha bahari.[†] ⁷Ole ni wa ulimwengu kwa sababu ya mambo ya kukosesha! Maana hayana budi kuja mambo ya kukosesha; lakini

17:5 Mwa 22:2; Kum 18:15; Zab 2:7; Isa 42:1; Mt 3:17; 12:18; Mk 1:11; Lk 3:22 17:9 Mt 16:20

17:10 Mal 2:23; 4:5; Mt 11:14 17:12 Mt 11:14; 14:9,10 17:13 Lk 1:17

17:14-21 Mk 9:14-29; Lk 9:37-42 17:17 Kum 32:5; Yn 14:9 17:19 Mt 10:1

17:20 Mt 21:21; Mk 11:23; 1 Kor 13:2; Lk 17:6; 17:22-23 Mk 9:30-32; Lk 9:43-45

17:22 Mt 16:21 17:24 Kut 30:13; 38:26 18:1 Lk 22:24 18:1-9 Mk 9:33-47; Lk 9:46-48

18:3 Mk 10:15; Lk 18:17; Mt 19:14; Yn 3:3-5 18:5 Mt 10:40; Yn 13:20 18:6 Lk 17:1,2

^b 17:27 Shekeli moja ni kama shilingi 3.

ole wake mtu yule aliletaye jambo la kukosesha! ⁸ Basi mkono wako au mguu wako ukikukosesha, ukate ukautupe mbali nawe; ni afadhali kuingia katika uzima hali umepungukiwa na mkono au mguu, kuliko kuwa na mikono miwili au miguu miwili, na kutupwa katika moto wa milele.[†] ⁹ Na jicho lako likikukosesha, ling'oe, ukalitupe mbali nawe; ni afadhali kuingia katika uzima una chongo, kuliko kuwa na macho mawili, na kutupwa katika jehanum ya moto.[†] ¹⁰ Angalieni msidharau mmojawapo wadogo hawa; kwa maana nawaambia ya kwamba malaika wao mbinguni siku zote huu-tazama uso wa Baba yangu aliye mbinguni.[†] ¹¹ [Kwa maana Mwana wa Adamu alikuja kukiokoa kilichopotea.][†] ¹² Mwaonaje? Mtu akiwa na kondoo mia, mmoja akampotea, je! Hawaachi wale tisa na tisini, akaenda milimani, na kumtafuta yule aliyepotea?[†] ¹³ Hata akipata kumwona, amin, nawaambia, amfurahia huyo zaidi, kuliko wale tisa na tisini wasiopotea. ¹⁴ Vivyo hivyo haipendezi mbele za Baba yenu aliye mbinguni kwamba mmoja wa wadogo hawa apotee.

¹⁵ Na ndugu yako akikukosa, enenda ukamwonye, wewe na yeye peke yenu; akikusikia, umempata nduguyo.[†] ¹⁶ La, kama hasikii, chukua pamoja nawe tena mtu mmoja au wawili, ili kwa vinywa vya mashahidi wawili au watatu kila neno lithibitike.[†] ¹⁷ Na asi-powasikiliza wao, liambie kanisa; na asipolisikiliza kanisa pia, na awe kwa-ko kama mtu wa mataifa na mtoza ushuru.[†] ¹⁸ Amin, nawaambieni, yo yote mtakayoyafunga duniani yatakuwa yamefungwa mbinguni; na yo yote mtakayoyafungua duniani yatakuwa yamefunguliwa mbinguni.[†] ¹⁹ Tena nawaambia, ya kwamba wawili wenu watakapopatana duniani katika jambo lo lote watakaloliomba, watafanyiwa na Baba yangu aliye mbinguni.[†] ²⁰ Kwa kuwa walipo wawili watatu wamekusa-

nyika kwa jina langu, nami nipo papo hapo katikati yao.[†]

²¹ Kisha Petro akamwendea akamwambia, Bwana, ndugu yangu anikose mara ngapi nami nimsamehe? Hata mara saba?[†] ²² Yesu akamwambia, Sikuambii hata mara saba, bali hata saba mara sabini. ²³ Kwa sababu hii ufalme wa mbinguni umefanana na mfalme mmoja aliyetaka kufanya hesabu na watumwa wake. ²⁴ Alipoanza kuifanya, aliletewa mtu mmoja awiwaye talanta^c elfu kumi. ²⁵ Naye alipokosa cha kuli-pa, bwana wake akaamuru auzwe, yeye na mkewe na watoto wake, na vitu vyote alivyo navyo, ikalipwe ile deni. ²⁶ Basi yule mtumwa akaanguka, akamsujudia akisema, Bwana, nivumilie, nami nitakulipa yote pia. ²⁷ Bwana wa mtumwa yule akamhurumia, akamfungua, akamsamehe ile deni. ²⁸ Mtumwa yule akatoka, akamwona mmoja wa wajoli wake, aliyemwia dinari^d mia; akamkamata, akamshika koo, akisema, Nilipe uwiwacho. ²⁹ Basi mjoli wake akaanguka miguuni pake, akamsihi, akisema, Nivumilie, nami nitakulipa yote pia. ³⁰ Lakini hakutaka, akaenda, akamtupa kifungoni, hata atakapoilipa ile deni. ³¹ Basi wajoli wake walipo-yaona yaliyotendeka, walisikitika sana, wakaenda wakamweleza bwana wao yote yaliyotendeka. ³² Ndipo bwana wake akamwita, akamwambia, Ewe mtumwa mwovu, nalikusamehe wewe deni ile yote, uliponisihi; ³³ nawe, je! Haikukupasa kumrehemu mjoli wako, kama mimi nilivyokurehemu wewe? ³⁴ Bwana wake akaghadhibika, akampeleka kwa watesaji, hata atakapoilipa deni ile yote.[†] ³⁵ Ndivyo na Baba yangu wa mbinguni atakavyowatenda ninyi, msiposamehe kwa mioyo yenu kila mtu ndugu yake.[†]

19 ¹ Ikawa Yesu alipomaliza maneno hayo, akatoka Galilaya akafika mipaka ya Uyahudi, ng'ambo ya Yordani.^{††} ² Makutano mengi wakamfuata, akawaponya huko.

18:8 Mt 5:29,30 18:9 Mt 5:29 18:10 Ebr 1:14 18:11 Lk 19:10 18:12-14 Lk 15:4-7

18:15 Lk 17:3; Law 19:17; Gal 6:1 18:16 Kum 19:15 18:17 1 Kor 5:13

18:18 Mt 16:19; Yn 20:23 18:19 Mk 11:24 18:20 Mt 28:20; Yn 14:23 18:21-22 Lk 17:3-4

18:34 Mt 5:26 18:35 Mt 6:14,15 19:1-9 Mk 10:1-12 19:1 Mt 7:28; 11:1; 13:53; 26:1

^c 18:24 Talanta moja ni kama shilingi 5,000.

^d 18:28 Dinari moja ni kama senti 75.

3 Basi Mafarisayo wakamwendea, wakamjaribu, wakimwambia, Je! Ni halali mtu kumwacha mkewe kwa kila sababu?† 4 Akajibu, akawaambia, Hamkusoma ya kwamba yeye aliyewau-mba mwanzo, aliwaumba mtu mume na mtu mke,† 5 akasema, Kwa sababu hiyo, mtu atamwacha babaye na mama-ye, ataambatana na mkewe; na hao wawili watakuwa mwili mmoja?† 6 Ha-ta wamekuwa si wawili tena, bali mwili mmoja. Basi aliowaunganisha Mungu, mwanadamu asiwatengani-she.† 7 Wakamwambia, Jinsi gani basi Musa aliamuru kumpa hati ya talaka, na kumwacha?† 8 Akawaambia, Musa, kwa sababu ya ugumu wa mioyo yenu, aliwapa ruhusa kuwaacha wake zenu; lakini tangu mwanzo haikuwa hivi. 9 Nami nawaambia ninyi, Kila mtu atakayemwacha mkewe, isipokuwa ni kwa sababu ya uasherati, akaoa mwi-ngine, azini; naye amwoaye yule ali-yeachwa azini.† 10 Wanafunzi wake wa-kamwambia, Mambo ya mtu na mkewe yakiwa hivyo, haifai kuoa. 11 Lakini yeye akawaambia, Si wote wawezao kulipokea neno hili, ila wale waliojali-wa.† 12 Maana wako matowashi walio-zaliwa hali hiyo toka matumboni mwa mama zao; tena wako matowashi wa-liofanywa na watu kuwa matowashi; tena wako matowashi waliojifanya ku-wa matowashi kwa ajili ya ufalme wa mbinguni. Awezaye kulipokea neno hili, na alipokee.

13 Ndipo akaletewa watoto wadogo ili aweke mikono yake juu yao na kuwaombea; wanafunzi wake wakawa-kemea.† 14 Lakini Yesu akasema, Waa-cheni watoto wadogo waje kwangu; wala msiwazuie; kwa maana walio mfano wa hao, ufalme wa mbinguni ni wao.† 15 Akaweka mikono yake juu yao, akatoka huko.

16 Na tazama, mtu mmoja akamwe-ndea akamwambia, Mwalimu, nitende jambo gani jema, ili nipate uzima wa milele?† 17 Akamwambia Kwani kuniuli-za habari ya wema? Aliye mwema ni

mmoja. Lakini ukitaka kuingia katika uzima, zishike amri.† 18 Akamwambia, Zipi? Yesu akasema, Ni hizi, Usiue, Usizini, Usiibe, Usishuhudie uongo,† 19 Waheshimu baba yako na mama yako, na, Mpende jirani yako kama nafsi yako.† 20 Yule kijana akamwambia, Haya yote nimeyashika; nimepungukiwa na nini tena? 21 Yesu akamwambia, Ukitaka kuwa mkamilifu, enenda ukauze ulivyo navyo, uwape maskini, nawe utakuwa na hazina mbinguni; kisha njoo unifuata.† 22 Yule kijana alipolisikia neno lile, akaenda zake kwa huzuni; kwa sababu alikuwa na mali nyingi.†

23 Yesu akawaambia wanafunzi wake, Amin, nawaambieni, ya kwa-mba itakuwa shida tajiri kuingia kati-ka ufalme wa mbinguni. 24 Nawaam-bia tena, Ni rahisi zaidi ngamia kupenya tundu ya sindano, kuliko tajiri kuingia katika ufalme wa Mu-ngu. 25 Wanafunzi waliposikia, wali-shangaa mno, wakisema, Ni nani basi awezaye kuokoka? 26 Yesu akawaka-zia macho, akawaambia, Kwa wana-damu hilo haliwezekani; bali kwa Mungu yote yawezekana.†

27 Ndipo Petro akajibu, akamwa-mbia, Tazama, sisi tumeacha vyote tukakufuata; tutapata nini basi? 28 Ye-su akawaambia, Amin, nawaambia ya kwamba ninyi mlionifuata mimi, ka-tika ulimwengu mpya, atakapoketi Mwana wa Adamu katika kiti cha utukufu wake, ninyi nanyi mtaketi katika viti kumi na viwili, mkiwahu-kumu kabila kumi na mbili za Israeli.† 29 Na kila mtu aliyeacha nyumba, au ndugu wa kiume au wa kike, au baba, au mama, au watoto, au mashamba, kwa ajili ya jina langu, atapokea mara mia, na kuurithi uzima wa milele.† 30 Lakini wengi walio wa kwanza watakuwa wa mwisho, na walio wa mwisho watakuwa wa kwanza.†

20† Kwa maana ufalme wa mbi-nguni umefanana na mtu mwe-nye nyumba aliyetoka alfajiri kwenda kuajiri wakulima awapeleke katika

19:3 Mt 5:31,32 19:4 Mwa 1:27; 5:2 19:5 Mwa 2:24; Efe 5:31 19:6 1 Kor 7:10,11
19:7 Kum 24:1-4; Mt 5:31 19:9 Mt 5:32; 1 Kor 7:10-11; Lk 16:18 19:11 1 Kor 7:7,17
19:13-15 Mk 10:13-16; Lk 18:15-17 19:14 Mt 18:2,3 19:16-30 Mk 10:17-31; Lk 18:18-30
19:17 Lk 10:26-28 19:18 Kut 20:13-16; Kum 5:17-20 19:19 Kut 20:12; Kum 5:16; Law 19:18
19:21 Mt 6:20; Lk 12:33 19:22 Zab 62:10 19:26 Mwa 18:14; Ayu 42:2; Zek 8:6
19:28 Mt 25:31; Lk 22:30; Dan 7:9,10 19:29 Ebr 10:34 19:30 Mt 20:16; Lk 13:30

shamba lake la mizabibu.[†] ² Naye alipokwisha kupatana na wakulima kuwapa kutwa dinari, aliwapeleka katika shamba lake la mizabibu. ³ Akatoka mnamo saa tatu, akaona wengine wamesimama sokoni wasiokuwa na kazi; ⁴ na hao nao akawaambia, Ene ndeni nanyi katika shamba langu la mizabibu, na iliyo haki nitawapa. Wakaenda. ⁵ Akatoka tena mnamo saa sita na saa kenda, akafanya vile vile. ⁶ Hata kama saa kumi na moja akatoka, akakuta wengine wamesimama, akawaambia, Mbona mmesimama hapa mchana kutwa bila kazi? ⁷ Wakamwambia, Kwa sababu hakuna mtu aliyetuajiri. Akawaambia, enendeni nanyi katika shamba la mizabibu. ⁸ Kulipokuchwa, yule bwana wa shamba akamwambia msimamizi wake, Waite wakulima, uwalipe ujira wao, ukianzia wa mwisho hata wa kwanza.[†] ⁹ Na walipokuja wale wa saa kumi na moja, walipokea kila mtu dinari. ¹⁰ Na wale wa kwanza walipokuja, walidhani kwamba watapokea zaidi; na hao pia wakapokea kila mtu dinari. ¹¹ Basi wakiisha kuipokea, wakamnung'unikia mwenye nyumba, ¹² wakisema, Hao wa mwisho wameenda kazi saa moja tu, nawe umewasawazisha na sisi tuliostahimili taabu na hari za mchana kutwa. ¹³ Naye akamjibu mmoja wao, akamwambia, Rafiki, sikudhulumu; hukupatana nami kwa dinari? ¹⁴ Chukua iliyo yako, uende zako; napenda kumpa huyu wa mwisho sawa na wewe. ¹⁵ Si halali yangu kutumia vilivyo vyangu kama nipendavyo? Au jicho lako limekuwa ovu kwa sababu ya mimi kuwa mwenema?[†] ¹⁶ Vivyo hivyo wa mwisho watakuwa wa kwanza, na wa kwanza watakuwa wa mwisho.[†]

¹⁷ Hata Yesu alipokuwa akipanda kwenda Yerusalemu, aliwachukua wale wanafunzi kumi na wawili faraghani; na njiani akawaambia,[†] ¹⁸ Angalieni, tunapanda kwenda Yerusalemu; na Mwana wa Adamu atatiwa mikononi mwa wa-

kuu wa makuhani na waandishi; nao watamhukumu afe;[†] ¹⁹ kisha watampeleka kwa Mataifa wapate kumdhihaki, na kumpiga mijeledi, na kumsulibisha; na siku ya tatu atafufuka.

²⁰ Ndipo mama yao wana wa Zebedayo akamwendea pamoja na wanawe, akamsujudia, na kumwomba neno.^{††} ²¹ Akamwambia, Wataka nini? Akamwambia, Agiza kwamba hawa wanangu wawili waketi mmoja mkono wako wa kuume, na mmoja mkono wako wa kushoto, katika ufalme wako.[†] ²² Yesu akajibu akasema, Hamjui mnaloliomba. Je! Mwaweza kunywea kikombe nitachonywea mimi? Wakamwambia, Taweza.[†] ²³ Akawaambia, Hakika mtakinywea kikombe changu; lakini kuketi mkono wangu wa kuume na mkono wangu wa kushoto, sina amri kuwapa, bali watapewa waliowekewa tayari na Baba yangu.

²⁴ Na wale kumi waliposikia, waliwakasirikia wale ndugu wawili.[†] ²⁵ Lakini Yesu akawaita, akasema, Mwajua ya kuwa wakuu wa Mataifa huwatawala kwa nguvu, na wakubwa wao huwatumikisha.[†] ²⁶ Lakini haitakuwa hivyo kwenu; bali mtu ye yote anayetaka kuwa mkubwa kwenu, na awe mtumishi wenu;[†] ²⁷ na mtu ye yote anayetaka kuwa wa kwanza kwenu na awe mtumwa wenu; ²⁸ kama vile Mwana wa Adamu asivyokuja kutumikiwa, bali kutumika, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.[†]

²⁹ Hata walipokuwa wakitoka Yeriko mkutano mkubwa wakamfuata.[†] ³⁰ Na tazama, vipofu wawili wameketi kando ya njia, nao waliposikia ya kwamba Yesu anapita, walipaza sauti, wakisema, Uturehemu, Bwana, mwana wa Daudi![†] ³¹ Mkutano wakawakaripia, wanyamaze. Lakini wao wakazidi kupaza sauti, wakisema, Uturehemu, Bwana, mwana wa Daudi! ³² Yesu akasimama, akawaita, akasema, Mnataka niwafanyie nini? ³³ Wakamwambia, Bwana, twataka macho yetu yafumbuliwe. ³⁴ Yesu akawahurumia,

20:1 Mt 21:33 20:8 Law 19:13; Kum 24:15 20:15 Rum 9:16,21; Mt 6:23
 20:16 Mt 19:30; Mk 10:31; Lk 13:30 20:17-19 Mk 10:32-34; Lk 18:31-33
 20:18 Mt 16:21; 17:22,23 20:20-28 Mk 10:35-45 20:20 Mt 10:2 20:21 Mt 19:28
 20:22 Mt 26:39; Yn 18:11; Lk 12:50 20:24 Lk 22:24-26 20:25-26 Lk 22:25-26
 20:26-27 Mt 23:11; Mk 9:35; Lk 22:26 20:28 Lk 22:27; Flp 2:7; 1 Tim 2:6
 20:29-34 Mk 10:46-52; Lk 18:35-43 20:30 Mt 15:22

akawagusa macho yao; mara wakapata kuona, wakamfuata.

21 ¹Hata walipokaribia Yerusalemu, na kufika Bethfage, katika mlima wa Mizeituni, ndipo Yesu alipotuma wanafunzi wawili akiwaambia,[†] ²Enendeni mpaka kijiji kile kinachowakabili, na mara mtaona punda amefungwa, na mwana-punda pamoja naye; wafungueni mniletee. ³Na kama mtu akiwaambia neno, semeni, Bwana anawahitaji; na mara huyo atawapeleka.[†] ⁴Haya yote yamekuwa, ili litimie neno lililonenwa na nabii, akisema,

⁵Mwambieni binti Sayuni
Tazama, mfalme wako anakuja kwako,
Mpole, naye amepanda punda,
Na mwana-punda, mtoto wa punda.[†]

⁶Wale wanafunzi wakaenda zao, wakafanya kama Yesu alivyowaamuru, ⁷wakamleta yule punda na mwana-punda, wakaweka nguo zao juu yao, naye akaketi juu yake. ⁸Watu wengi katika ule mkutano wakatandaza nguo zao njiani; na wengine wakakata matawi ya miti, wakayatandaza njiani.[†] ⁹Na makutano waliotangulia, na wale waliofuata, wakapaza sauti, wakisema, Hosana, Mwana wa Daudi; ndiye mbarikiwa, yeye ajaye kwa jina la Bwana; Hosana juu mbinguni.[†] ¹⁰Hata alipoingia Yerusalemu, mji wote ukataharuki, watu wakisema, Ni nani huyu? ¹¹Makutano wakasema, Huyu ni yule nabii, Yesu, wa Nazareti ya Galilaya.[†]

¹²Yesu akaingia ndani ya hekalu, akawafukuza wote waliokuwa wakiuza na kununua hekaluni, akazipindua meza za wabadili fedha, na viti vyao walio kuwa wakiuza njiwa;[†] ¹³akawaambia, Imeandikwa, Nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala; bali ninyi mmeifanya kuwa pango la wanyang'anyi.[†] ¹⁴Na vipofu na viwete wakamwendea mle hekaluni, akawaponya. ¹⁵Lakini wakuu wa makuhani na waandishi walipoyao na maajabu aliyoyafanya, na watoto waliopaza sauti zao hekaluni, wakisema, Hosana, Mwana wa Daudi! Wali-

kasirika,[†] ¹⁶wakamwambia, Wasikia hawa wasemavyo? Yesu akawaambia, Naam; hamkupata kusoma, Kwa vinywa vya watoto wachanga na wanyonyao umekamilisha sifa?[†] ¹⁷Akawaa-cha, akatoka nje ya mji mpaka Bethania, akalala huko.

¹⁸Hata asubuhi alipokuwa akienda mjini, aliona njaa. ¹⁹Akaona mtini mmoja kando ya njia, akauendea, asione kitu juu yake ila majani tu; akauambia, Yasipatikane matunda kwako tangu leo hata milele. Mtini ukanyauka mara.[†] ²⁰Wanafunzi walipoona, walistaajabu, wakisema, Jinsi gani mtini umenyauka mara? ²¹Yesu akajibu, akawaambia, Amin, nawaambia. Mkiwa na imani, msipokuwa na shaka, mtafanya si hilo la mtini tu, lakini hata mkiuambia mlima huu, Ng'oka, ukatupwe baharini, litatendeke.[†] ²²Na yo yote mtakayoyaomba katika sala mkiamini, mtapokea.

²³Hata alipokwisha kuingia hekaluni, wakuu wa makuhani na wazee wa watu wakamwendea alipokuwa akifundisha, wakasema, Ni kwa amri gani unatenda mambo haya? Naye ni nani aliyekupa amri hii?^{††} ²⁴Yesu akajibu akawaambia, Na mimi nitawauliza neno moja; ambalo mkinijibu, nami nitawaambia ni kwa amri gani ninatenda haya. ²⁵Ubatizo wa Yohana ulitoka wapi? Ulitoka mbinguni, au kwa wanadamu? Wakahojiana wao kwa wao, wakisema, Tukisema, Ulitoka mbinguni, atatuambia, Mbona basi hamkumwamini? ²⁶Na tukisema, Ulitoka kwa wanadamu, twaogopa mkutano; maana watu wote wamwona Yohana kuwa ni nabii.[†] ²⁷Wakamjibu Yesu wakasema, Hatujui. Naye akawaambia, Wala mimi siwaambii ninyi ni kwa amri gani ninatenda haya.

²⁸Lakini mwaonaje? Mtu mmoja alikuwa na wana wawili; akamwendea yule wa kwanza, akasema, Mwana-ngu, leo nenda kafanye kazi katika shamba la mizabibu. ²⁹Akajibu akasema, Naenda, Bwana; asiende.[†] ³⁰Akamwendea yule wa pili, akasema vile vile. Naye akajibu akasema, Sitaki;

21:1-11 Mk 11:1-10; Lk 19:29-38; Yn 12:12-19 21:3 Mt 26:18 21:5 Zek 9:9; Isa 62:11
21:8 2 Fal 9:13 21:9 Zab 118:25-26; 2 Sam 14:4 21:11 Mt 21:46
21:12-22 Mk 11:11-24; Lk 19:45-48; Yn 2:14-16 21:13 Isa 56:7; Yer 7:11 21:15 Zab 118:25
21:16 Zab 8:3 21:19 Lk 13:6 21:21 Mt 17:20; 1 Kor 13:2 21:23-27 Mk 11:27-33; Lk 20:1-8
21:23 Yn 2:18 21:26 Mt 14:5 21:29 Mt 7:21

baadaye akatubu, akaenda. ³¹ Je! Katika hao wawili ni yupi aliyefanya mapenzi ya babaye? Wakamwambia, Ni yule wa pili. Basi Yesu akawaambia, Amin nawaambia, watoza ushuru na makahaba wanatangulia mbele yenu kuingia katika ufalme wa Mungu.† ³² Kwa sababu Yohana alikuja kwenu kwa njia ya haki, ninyi msimwamini; lakini watoza ushuru na makahaba walimwamini, nanyi hata mlipoona, hamkutubu baadaye, ili kumwamini.†

³³ Sikilizeni mfano mwingine. Kulikuwa na mtu mwenye nyumba, naye alipanda shamba la mizabibu, akalizungusha ugo, akachimba shimo la shini-kizo ndani yake, akajenga mnara, akapangisha wakulima, akasafiri.†† ³⁴ Wakati wa matunda ulipokuwa karibu, akawatumwa watumwa wake kwa wale wakulima, wapokee matunda yake. ³⁵ Wale wakulima wakawakamata watumwa wake, huyu wakampiga, na huyu wakamwua, na huyu wakampiga kwa mawe. ³⁶ Akawatumwa tena watumwa wengine wengi kuliko wa kwanza wakawatenda vile vile. ³⁷ Mwishowe akamtuma mwanawe kwao, akisema, Watamstahi mwanangu. ³⁸ Lakini wale wakulima walipomwona yule mwana, wakasemezana wao kwa wao, Huyu ni mrithi; haya na tumwue, tuutwae urithi wake.† ³⁹ Wakamkamata, wakamtupa nje ya shamba la mizabibu, wakamwua. ⁴⁰ Basi atakapokuja yule bwana wa shamba la mizabibu, atawatendaje wale wakulima? ⁴¹ Wakamwambia, Atawaangamiza vibaya wale wabaya; na shamba la mizabibu atawapangisha wakulima wengine, watakaomlipa matunda kwa wakati wake. ⁴² Yesu akawaambia, Hamkupata kuso ma katika maandiko,

Jiwe walilolikataa waashi,

Hilo limekuwa jiwe kuu la pembeni;

Neno hili limetoka kwa Bwana,

Nalo ni ajabu machoni petu?†

⁴³ Kwa sababu hiyo nawaambia, Ufalme wa Mungu utaondolewa kwenu, nao watapewa taifa lingine lenye kuzaa

matunda yake. ⁴⁴ Naye aangukaye juu ya jiwe hilo atavunjika-vunjika; naye ye yote ambaye litamwangukia, litamsaga tikitiki.† ⁴⁵ Wakuu wa makuhani na Mafarisayo, waliposikia mifano yake, walitambua ya kuwa anawanenea wao. ⁴⁶ Nao walipotafuta kumkamata, waliwaogopa makutano, kwa maana wao walimwona kuwa nabii.

22 ¹ Yesu akajibu, akawaambia tena kwa mithali, akisema, ² Ufalme wa mbinguni umefanana na mfalme mmoja aliyemfanyia mwanawe arusi.†† ³ Akawatumwa watumwa wake wawaite walioalikwa kuja arusini; nao wakakataa kuja. ⁴ Akatuma tena watu kwa wengine, akisema, Waambieni wale walioalikwa, Tazameni, nimeandaa karamu yangu; ng'ombe zangu na vinono vimekwisha kuchinjwa, na vyote vimekuwa tayari, njoni arusini.† ⁵ Lakini hawakujali, wakaenda zao, mmoja shambani kwake, mmoja kwenye biashara yake; ⁶ nao waliosalia wakawakamata watumwa wake, wakawatenda jeuri, na kuwaua. ⁷ Basi yule mfalme akaghadhibika; akapeleka majeshi yake, akawaangamiza wauaji wale, akauteketeza mji wao.† ⁸ Kisha akawaambia watumwa wake, Arusi i tayari, lakini wale walioalikwa hawakustahili. ⁹ Basi enendeni hata njia panda za barabara, na wote mwaonao waiteni arusini.† ¹⁰ Watumwa wale wakatoka wakaenda njia kuu, wakakusanya wote waliowaona, waovu kwa wema; arusi ikajaa wageni. ¹¹ Lakini alipoingia yule mfalme ili kuwatazama wageni wake, akaona mle mtu mmoja asiyevaa vazi la arusi. ¹² Akamwambia, Rafiki, uliingiaje humu nawe huna vazi la arusi? Naye akatekewa. ¹³ Mfalme akawaambia watumishi, Mfungeni mikono na miguu, mchukueni mkamtupe katika giza la nje; ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno.† ¹⁴ Kwa maana waitwao ni wengi, bali wateule ni wachache.

¹⁵ Ndipo Mafarisayo wakaenda zao, wakafanya shauri, jinsi ya kumtega kwa maneno.†† ¹⁶ Wakatuma kwake wanafunzi wao pamoja na Maherodi, wakasema, Mwalimu, twajua ya kuwa

21:31 Lk 18:14 21:32 Lk 3:12; 7:29-30 21:33-46 Mk 12:1-12; Lk 20:9-19

21:33 Isa 5:1-2; Mt 25:14 21:38 Mt 27:18

21:42 Zab 118:22-23; Mdo 4:11; Rum 9:33; 1 Pet 2:6-8 21:44 Dan 2:34,35,44,45

22:2-14 Lk 14:16-24 22:2 Yn 3:29 22:4 Mt 21:36 22:7 Mt 24:2 22:9 Mt 13:47; 21:43

22:13 Mt 8:12; 25:30; Lk 13:28 22:15-22 Mk 12:13-17; Lk 20:20-26 22:15 Yn 8:6

wewe u mtu wa kweli, na njia ya Mungu waifundisha katika kweli, wala hujali cheo cha mtu awaye yote, kwa maana hutazami sura za watu.[†] ¹⁷ Basi utuambie, Waonaje? Ni halali kumpa Kaisari kodi, ama sivyo? ¹⁸ Lakini Yesu akaufahamu uovu wao, akasema, Mbona mnanijaribu, enyi wanafiki? ¹⁹ Nio nyesheni fedha ya kodi. Nao wakamletea dinari. ²⁰ Akawaambia, Ni ya nani sanamu hii, na anwani hii? ²¹ Wakamwambia, Ni ya Kaisari. Akawaambia, Basi, mlipeni Kaisari yaliyo ya Kaisari, na Mungu yaliyo ya Mungu.[†] ²² Waliposikia, walistaajabu, wakamwacha, wakaenda zao.[†]

²³ Siku ile Masadukayo, watu wase-mao ya kwamba hakuna kiyama, wakamwendea, wakamwuliza,^{††} ²⁴ wakisema, Mwalimu, Musa alisema, Mtu akifa, akiwa hana watoto, ndugu yake na amwoe yule mkewe, ili ampatie nduguye mzao.[†] ²⁵ Basi, kwetu kulikuwa na ndugu saba; wa kwanza akaoa, akafariki, na kwa kuwa hana mzao, akamwachia nduguye mke wake. ²⁶ Vivyo hivyo wa pili naye, na wa tatu, hata wote saba. ²⁷ Mwisho wa wote yule mwanamke akafa naye. ²⁸ Basi, katika kiyama, atakuwa mke wa yupi katika wale saba? Maana wote walikuwa naye. ²⁹ Yesu akajibu, akawaambia, Mwapotea, kwa kuwa hamyajui maandiko wala uweza wa Mungu. ³⁰ Kwa maana katika kiyama hawaoi wala hawaolewi, bali huwa kama malaika mbinguni. ³¹ Tena kwa habari ya kiyama ya watu, hamjalisoma neno lilionenwa na Mungu, akisema, ³² Mimi ni Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo? Mungu si Mungu wa wafu, bali wa walio hai.[†] ³³ Na makutano waliposikia, walishangaa kwa mafunzo yake.

³⁴ Na Mafarisayo waliposikia ya kwamba amewafumba kinywa wale Masadukayo, walifanya shauri pamoja.[†] ³⁵ Mmoja wao, mwana-sheria, akamwuliza, akimjaribu;[†] ³⁶ Mwalimu, katika torati ni amri ipi iliyo kuu? ³⁷ Akamwa-

mbia, Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, na kwa roho yako yote, na kwa akili zako zote.[†] ³⁸ Hii ndiyo amri iliyo kuu, tena ni ya kwanza. ³⁹ Na ya pili yafanana nayo, nayo ni hii, Mpende jirani yako kama nafsi yako.[†] ⁴⁰ Katika amri hizi mbili hutegemea torati yote na manabii.[†]

⁴¹ Na Mafarisayo walipokusanyika, Yesu aliwauliza, akisema, Mwaonaje katika habari za Kristo?[†] ⁴² Ni mwana wa nani? Wakamwambia, Ni wa Daudi.[†] ⁴³ Akawauliza, Imekuwaje basi Daudi katika Roho kumwita Bwana, akisema,

⁴⁴ Bwana alimwambia Bwana wangu,

Uketi mkono wangu wa kuume,
Hata niwawekapo adui zako

Kuwa chini ya miguu yako?[†]

⁴⁵ Basi, Daudi akimwita Bwana, amekuwaje ni mwanawe? ⁴⁶ Wala hakuweza mtu kumjibu neno; wala hakuthubutu mtu ye yote tangu siku ile kumwuliza neno tena.

23 ¹ Kisha Yesu akawaambia makutano na wanafunzi wake, akasema,[†] ² Waandishi na Mafarisayo wameketi katika kiti cha Musa; ³ basi, yo yote watakayowaambia, myashike na kuyatenda; lakini kwa mfano wa matendo yao, msitende; maana wao hunena lakini hawatendi.[†] ⁴ Wao hufunga mizigo mizito na kuwatwika watu mabegani mwao; wasitake wenyewe kuigusa kwa kidole chao. ⁵ Tena matendo yao yote huyatenda ili kutazamwa na watu; kwa kuwa hupanua hirizi zao, huongeza matamvua yao;[†] ⁶ hupenda viti vya mbele katika karamu, na kuketi mbele katika masinagogi;[†] ⁷ na kusalimiwa masokoni, na kuitwa na watu, Rabi. ⁸ Bali ninyi msitwe Rabi, maana mwalimu wenu ni mmoja, nanyi nyote ni ndugu.

⁹ Wala msimwite mtu baba duniani; maana Baba yenu ni mmoja, aliye wa mbinguni. ¹⁰ Wala msitwe viongozi; maana kiongozi wenu ni mmoja, naye ndiye Kristo. ¹¹ Naye aliye mkubwa wenu atakuwa mtumishi wenu.[†] ¹² Na ye

22:16 Mk 3:6; Yn 3:2 22:21 Rum 13:7 22:22 Yn 8:9 22:23-33 Mk 12:18-27; Lk 20:27-40

22:23 Mdo 23:8 22:24 Kum 25:5,6; Mwa 38:8 22:32 Kut 3:6; Mt 8:11

22:34-40 Mk 12:28-31; Lk 10:25-28 22:35-40 Lk 10:25-28 22:37 Kum 6:5 22:39 Law 19:18

22:40 Mt 7:12; Rum 13:10; Gal 5:14 22:41-46 Mk 12:35-37; Lk 20:41-44 22:42 Yn 7:42

22:44 Zab 110:1; Mt 26:64 23:1-39 Mk 12:38-40; Lk 20:45-47; Lk 11:39-52 23:3 Mal 2:7,8

23:5 Mt 6:1; Hes 15:38; Kum 6:8; Kut 13:9 23:6 Lk 14:7; Mt 6:5

23:11 Mt 20:26-27; Mk 9:35; 10:43-44; Lk 22:26

yote atakayejikweza, atadhiliwa; na ye yote atakayejidhili, atakwezwa.[†]

13 Ole wenu waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnawafungia watu ufalme wa mbinguni; ninyi wenyewe hamwingii, wala wanaoingia hamwaachi waingie.

14 [Ole wenu waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnakula nyumba za wajane, na kwa unafiki mnasali sala ndefu; kwa hiyo mtapata hukumu iliyo kubwa zaidi.]

15 Ole wenu waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnazunguka katika bahari na nchi kavu ili kumfanya mtu mmoja kuwa mwongo-fu; na akiisha kufanyika, mnamfanya kuwa mwana wa jehanum mara mbili zaidi kuliko ninyi wenyewe.

16 Ole wenu viongozi vipofu, ninyi msemao, Mtu atakayeapa kwa hekalu, si kitu; bali mtu atakayeapa kwa dhahabu ya hekalu, amejifunga.[†] 17 Wapumbavu ninyi na vipofu; maana ni ipi iliyo kubwa, ile dhahabu, au lile hekalu liitakasalo dhahabu? 18 Tena, Mtu atakayeapa kwa madhabahu, si kitu; bali mtu atakayeapa kwa sadaka iliyo juu yake, amejifunga. 19 Vipofu ninyi; maana ni ipi iliyo kubwa, ile sadaka, au ile madhabahu iitakasayo sadaka?[†] 20 Basi yeye aapaye kwa madhabahu, huapa kwa hiyo, na kwa vitu vyote vilivyo juu yake. 21 Naye aapaye kwa hekalu, huapa kwa hilo, na kwa yeye akaaye ndani yake. 22 Naye aapaye kwa mbingu, huapa kwa kiti cha enzi cha Mungu, na kwa yeye aketiye juu yake.[†]

23 Ole wenu waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnalipa zaka za mnanaa na bizari na jira, lakini mmeacha mambo makuu ya sheria, yaa-ni, adili, na rehema, na imani; hayo imewapasa kuyafanya, wala yale mengi-ne msiyaache.[†] 24 Viongozi vipofu, wenyewe kuchuja mbu na kumeza ngamia.

25 Ole wenu waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnasafisha nje ya kikombe na chano, na ndani yake vimejaa unyang'anyi na kutokuwa na

kiasi.[†] 26 Ewe Farisayo kipofu, safisha kwanza ndani ya kikombe, ili nje yake nayo ipate kuwa safi.[†]

27 Ole wenu, waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mmefanana na makaburi yaliyopakwa chokaa, nayo kwa nje yaonekana kuwa mazuri, bali ndani yamejaa mifupa ya wafu, na uchafu wote.[†] 28 Vivyo hivyo ninyi nanyi, kwa nje mwaonekana na watu kuwa wenye haki, bali ndani mmejaa unafiki na maasi.[†]

29 Ole wenu, waandishi na Mafarisayo, wanafiki! Kwa kuwa mnayajenga makaburi ya manabii, na kuyapamba maziara ya wenye haki, 30 na kusema, Kama sisi tungalikuwako zamani za baba zetu, hatungalishirikiana nao katika damu ya manabii. 31 Hivi mwajishuhudia wenyewe, ya kwamba ninyi ni wana wao waliowaua manabii.[†] 32 Kijazeni basi kipimo cha baba zenu. 33 Enyi nyoka, wana wa majoka, mtaikimbiaje hukumu ya jehanum?[†] 34 Kwa sababu hiyo, angalie-ni, mimi natuma kwenu manabii na wenye hekima na waandishi; na wengine wao ninyi mtawaua na kuwasulibisha, na wengine wao mtawapiga katika masinagogi yenu, na kuwafukuza mji kwa mji;[†] 35 hivyo ije juu yenu damu yote ya haki iliyomwagika juu ya nchi, tangu damu ya Habili, yule mwenye haki, hata damu ya Zakaria bin Barakia, mliyemwua kati ya patakatifu na madhabahu.[†] 36 Amin, nawaambieni, Mambo hayo yote yatakuja juu ya kizazi hiki.

37 Ee Yerusalemu, Yerusalemu, uwauaye manabii, na kuwapiga kwa mawe wale waliotumwa kwako! Ni mara ngapi nimetaka kuwakusanya pamoja watoto wako, kama vile kuku avikusanyavyo pamoja vifaranga vyake chini ya mabawa yake, lakini hamkutaka![†] 38 Angalieni, nyumba yenu mmeachiwa hali ya ukiwa.[†] 39 Kwa maana nawaambia, Hamtaniona kamwe tangu sasa, hata mtakaposema, Amebarikiwa ajaye kwa jina la Bwana.[†]

24 ¹ Yesu akaenda zake, akatoka hekaluni; wanafunzi wake

23:12 Lk 14:11; 18:14; Mt 29:23; Ayu 22:29; Eze 21:26; 1 Pet 5:5 23:16 Mt 15:14

23:19 Kut 29:37 23:22 Isa 66:1; Mt 5:34 23:23 Law 27:30; Mik 6:8 23:25 Mk 7:4

23:26 Tit 1:15; Yn 9:40 23:27 Mdo 23:3 23:28 Lk 16:15 23:31 Mdo 7:52

23:33 Mt 3:7; 12:34; Lk 3:7 23:34 Mt 13:52; 10:23; 1 The 2:15 23:35 Mwa 4:8; 2 Nya 24:20-21

23:37 Lk 13:34,35; Mdo 7:59; 1 The 2:15 23:38 Yer 22:5; 12:7; 1 Fal 9:7,8

23:39 Zab 118:26; Mt 21:9

wakamwendea ili kumwonyesha majengo ya hekalu.[†] ²Naye akajibu akawaambia, Hamyaoni haya yote? Amin, na-waambieni, Halitasalia hapa jiwe juu ya jiwe ambalo halitabomoshwa.[†]

³Hata alipokuwa ameketi katika mlima wa Mizeituni, wanafunzi wake wakamwendea kwa faragha, wakisema, Tuambie, mambo hayo yatakuwa lini? Nayo ni nini dalili ya kuja kwako, na ya mwisho wa dunia? ⁴Yesu akajibu, akawaambia, Angalieni, mtu asiwadanganye. ⁵Kwa sababu wengi watakuja kwa jina langu, wakisema, Mimi ni Kristo; nao watadanganya wengi.[†] ⁶Nanyi mta-sikia habari za vita na matetesi ya vita; angalieni, msitishwe; maana hayo hayana budi kutukia; lakini ule mwisho bado.[†] ⁷Kwa maana taifa litaondoka kupigana na taifa, na ufalme kupigana na ufalme; kutakuwa na njaa, na mate-temeko ya nchi mahali mahali.[†] ⁸Hayo yote ndiyo mwanzo wa utungu. ⁹Wakati huo watawasaliti ninyi mpate dhiki, nao watawaua; nanyi mtakuwa watu wa kuchukiwa na mataifa yote kwa ajili ya jina langu.[†] ¹⁰Ndipo wengi watakapojikwaa, nao watasalitiana, na kuchukiana.[†] ¹¹Na manabii wengi wa uongo watatokea, na kudanganya wengi.[†] ¹²Na kwa sababu ya kuongezeka maasi, upe-ndo wa wengi utapoa.[†] ¹³Lakini mwe-nye kuvumilia hata mwisho, ndiye atakayeokoka.[†] ¹⁴Tena habari njema ya ufalme itahubiriwa katika ulimwengu wote, kuwa ushuhuda kwa mataifa yote; hapo ndipo ule mwisho utakapokuja.[†]

¹⁵Basi hapo mtakapoliona chuki-
zo la uharibifu, lile lililonenwa na nabii Danieli, limesimama katika pa-takatifu (asomaye na afahamu),[†] ¹⁶ndipo walio katika Uyahudi na wa-kimbilie milimani; ¹⁷naye aliye juu ya dari asishuke kuvichukua vitu vi-livyomo nyumbani mwake;[†] ¹⁸wala aliye shambani asirudi nyuma kuichu-kua nguo yake. ¹⁹Ole wao wenye

mimba na wanyonyeshao siku hizo!
²⁰Ombeni, ili kukimbia kwenu kusi-we wakati wa baridi, wala siku ya sabato.[†] ²¹Kwa kuwa wakati huo ku-takuwapo dhiki kubwa, ambayo haija-tokea namna yake tangu mwanzo wa ulimwengu hata sasa, wala haitaku-wapo kamwe.[†] ²²Na kama siku hizo zisingalifupizwa, asingeokoka mtu ye yote; lakini kwa ajili ya wateule zitafupizwa siku hizo. ²³Wakati huo mtu akiwaambia, Tazama, Kristo yu-po hapa, au yuko kule msisadiki. ²⁴Kwa maana watatokea makristo wa uongo, na manabii wa uongo, nao watatoa ishara kubwa na maajabu; wapate kuwapoteza, kama yamkini, hata walio wateule.[†] ²⁵Tazama, nime-kwisha kuwaonya mbele. ²⁶Basi wa-kiwaambia, Yuko jangwani, msitoke; yumo nyumbani, msisadiki.[†] ²⁷Kwa maana kama vile umeme utokavyo mashariki ukaonekana hata maghari-bi, hivyo ndivyo kutakavyokuwa kuja kwake Mwana wa Adamu. ²⁸Kwa kuwa po pote ulipo mzoga, ndipo watakapokusanyika tai.[†]

²⁹Lakini mara, baada ya dhiki ya siku zile, jua litatiwa giza, na mwezi hautatoa mwanga wake, na nyota zitaanguka mbinguni, na nguvu za mbinguni zitatikisika,[†] ³⁰ndipo itaka-poonekana ishara yake Mwana wa Adamu mbinguni; ndipo mataifa yote ya ulimwengu watakapoomboleza, nao watamwona Mwana wa Adamu akija juu ya mawingu ya mbinguni pamoja na nguvu na utukufu mwingi.[†] ³¹Naye atawatuma malaika zake pa-moja na sauti kuu ya parapanda, nao watawakusanya wateule wake toka pepo nne, toka mwisho huu wa mbi-ngu mpaka mwisho huu.[†]

³²Basi kwa mtini jifunzeni mfano; tawi lake likiisha kuchipuka na kucha-nua majani, mwatambua ya kuwa wa-kati wa mavuno u karibu; ³³nanyi

24:1-51 Mk 13:1-37; Lk 21:5-36 24:2 Lk 19:44

24:5 Mt 24:24; Yn 5:43; Mdo 5:36,37; 1 Yoh 2:18 24:6 Dan 2:28 24:7 Isa 19:2; 2 Nya 15:6

24:9 Mt 10:17,22; Yn 16:2 24:10 Dan 11:41 24:11 Mt 7:15; 1 Yoh 4:1

24:12 2 The 2:10; 2 Tim 3:1-5 24:13 Mt 10:22; Ufu 13:10 24:14 Mt 28:19; 10:18

24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11 24:17-18 Lk 17:31 24:20 Mdo 1:12

24:21 Dan 12:1; Ufu 7:14; Yoe 2:2 24:24 Mt 5:11; Kum 13:1-3; 2 The 2:8,9

24:26-27 Lk 17:23-24 24:28 Ayu 39:30; Hab 1:8; Lk 17:37

24:29 Isa 13:10; 34:4; Eze 32:7; Yoe 2:10; 3:4; 4:15; Ufu 6:12-13; 2 Pet 3:10

24:30 Dan 7:13; Zek 12:10-14; Ufu 1:7; 19:11; Mt 26:64

24:31 1 Kor 15:52; 1 The 4:16; Ufu 8:1,2; Isa 27:13; Zek 2:6; Kum 30:4

kadhalika, myaonapo hayo yote, tambueni ya kuwa yu karibu, milangoni.

³⁴ Amin, nawaambia, Kizazi hiki hakitapita, hata hayo yote yatakapotimia.

³⁵ Mbingu na nchi zitapita; lakini maneno yangu hayatapita kamwe.[†]

³⁶ Walakini habari ya siku ile na saa ile hakuna aijuaye, hata malaika walio mbinguni, wala Mwana, ila Baba peke yake.[†] ³⁷ Kwa maana kama vile ilivyokuwa siku za Nuhu, ndivyo kutakavyokuwa kuja kwake Mwana wa Adamu.[†] ³⁸ Kwa kuwa kama vile siku zile zilizokuwa kabla ya Gharika watu walivyokuwa wakila, na kunywa, wakioa na kuolewa, hata siku ile aliyoingia Nuhu katika safina,[†] ³⁹ wasitambee, hata Gharika ikaja, ikawachukua wote, ndivyo kutakavyokuwa kuja kwake Mwana wa Adamu.[†] ⁴⁰ Wakati ule watu wawili watakuwako kondeni; mmoja atwaliwa, mmoja aachwa;[†] ⁴¹ wanawake wawili watakuwa wakisaga; mmoja atwaliwa, mmoja aachwa.

⁴² Kesheni basi; kwa maana hamjui ni siku ipi atakayokuja Bwana wenu.[†] ⁴³ Lakini fahamuni neno hili; kama mwenye nyumba angaliijua ile zamu mwivi atakayokuja, angalikesha, wala asingaliiacha nyumba yake kuvunjwa.[†] ⁴⁴ Kwa sababu hiyo ninyi nanyi jiwekeni tayari; kwa kuwa katika saa msiyodhani Mwana wa Adamu yuaja.[†] ⁴⁵ Ni nani basi yule mtumwa mwaminifu mwenye akili, ambaye bwana wake alimweka juu ya nyumba yake, awape watu chakula kwa wakati wake? ⁴⁶ Heri mtumwa yule, ambaye bwana wake ajapo atamkuta akifanya hivyo. ⁴⁷ Amin, nawaambieni, atamweka juu ya vitu vyake vyote.[†] ⁴⁸ Lakini mtumwa yule mbaya akisema moyoni mwake, Bwana wangu anakawia;[†] ⁴⁹ akaanza kuwapiga wajoli wake, na kula na kunywa pamoja na walevi; ⁵⁰ bwana wake mtumwa huyo atakuja siku asiyodhani, na saa asiyojua, ⁵¹ atamkata vipande viwili, na kumwekea fungu lake pamoja na wanafiki; ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno.[†]

25 ¹ Ndipo ufalme wa mbinguni utakapofanana na wanawali kumi, waliotwaa taa zao, wakatoka kwenenda kumlaki bwana arusi.[†] ² Watano wao walikuwa wapumbavu, na watano wenye busara. ³ Wale waliokuwa wapumbavu walizitwaa taa zao, wasitwae na mafuta pamoja nao; ⁴ bali wale wenye busara walitwaa mafuta katika vyombo vyao pamoja na taa zao. ⁵ Hata bwana arusi alipokawia, wote wakasiinzia wakalala usingizi. ⁶ Lakini usiku wa manane, pakawa na kelele, Haya, bwana arusi; tokeni mwende kumlaki. ⁷ Mara wakaondoka wanawali wale wote, wakazitengeneza taa zao. ⁸ Wale wapumbavu wakawaambia wenye busara, Tupeni mafuta yenu kidogo; maana taa zetu zinazimika. ⁹ Lakini wale wenye busara wakawajibu, wakisema, Sivyoye; hayatatutosha sisi na ninyi; afadhali shikeni njia mwende kwa wauzao, mkajinunulie. ¹⁰ Na hao walipokuwa wakienda kununua, bwana arusi akaja, nao waliokuwa tayari wakaingia pamoja naye arusini; mlango ukafungwa. ¹¹ Halafu wakaja na wale wanawali wengine, wakasema, Bwana, Bwana, utufungulie.[†] ¹² Akajibu akasema, Amin, nawaambia, siwajui ninyi.[†] ¹³ Basi kesheni, kwa sababu hamwijui siku wala saa.[†]

¹⁴ Maana ni mfano wa mtu atakaye kusafiri, aliwaita watumwa wake, akaweka kwao mali zake.^{††} ¹⁵ Akampa mmoja talanta tano, na mmoja talanta mbili, na mmoja talanta moja; kila mtu kwa kadiri ya uwezo wake; akasafiri.[†] ¹⁶ Mara yule aliyepokea talanta tano akaenda, akafanya biashara nazo, akachuma faida talanta nyingine tano. ¹⁷ Vile vile na yule mwenye mbili, yeye naye akachuma nyingine mbili faida. ¹⁸ Lakini yule aliyepokea moja alikwenda akafukua chini, akaficha fedha ya bwana wake. ¹⁹ Baada ya siku nyingi akaja bwana wa watumwa wale, akafanya hesabu nao. ²⁰ Akaja yule aliyepokea talanta tano, akaleta talanta nyingine tano, akisema, Bwana, uliweka kwangu talanta

24:35 Mt 5:18 24:36 1 The 5:1,2 24:37 Mwa 6:5-8; Lk 17:26,27 24:38 2 Pet 3:5,6; Mwa 7:7
24:39 Mwa 7:6-24 24:40 Lk 17:35,36 24:42 Mt 25:13 24:43-44 Lk 12:39-40 24:44 Ufu 16:15
24:47 Mt 25:21,23 24:48 Mhu 8:11 24:51 Mt 8:12 25:1 Lk 12:35; Ufu 19:7
25:11-12 Lk 13:25 25:12 Mt 7:23 25:13 M5 24:42 25:14-30 Lk 19:11-27 25:14 Mt 21:33
25:15 Rum 12:6

tano; tazama, talanta nyingine tano nilizopata faida. ²¹ Bwana wake akamwambia, Vema, mtumwa mwema na mwaminifu; ulikuwa mwaminifu kwa machache, nitakuweka juu ya mengi; ingia katika furaha ya bwana wako.† ²² Akaja na yule aliyepokea talanta mbili, akasema, Bwana, uliweka kwangu talanta mbili; tazama, talanta nyingine mbili nilizopata faida. ²³ Bwana wake akamwambia, Vema, mtumwa mwema na mwaminifu; ulikuwa mwaminifu kwa machache, nitakuweka juu ya mengi; ingia katika furaha ya bwana wako.† ²⁴ Akaja na yule aliyepokea talanta moja, akasema, Bwana, nalitambua ya kuwa wewe u mtu mgumu, wavuna usipopanda, wakusanya usipotawanya; ²⁵ basi nikaogopa, nikaenda nikaificha talanta yako katika ardhi; tazama, unayo iliyo yako. ²⁶ Bwana wake akajibu, akamwambia, Wewe mtumwa mbaya na mlegevu, ulijua ya kuwa navuna nisipopanda, nakusanya nisipotawanya; ²⁷ basi, ilikupasa kuiweka fedha yangu kwa watoao riba; nami nikija ningalipata iliyo yangu na faida yake. ²⁸ Basi, mnyang'anyeni talanta hiyo, mpeni yule aliye nazo talanta kumi. ²⁹ Kwa maana kila mwenye kitu atapewa, na kuongezewa tele; lakini asiye na kitu, hata kile alichochacho atanyang'anywa.† ³⁰ Na mtumwa yule asiyefaa, mtupeni mbali katika giza la nje; ndiko kutakuwako kilio na kusa-ga meno.†

³¹ Hapo atakapokuja Mwana wa Adamu katika utukufu wake, na malaika watakatifu wote pamoja naye, ndipo atakapoketi katika kiti cha utukufu wake;† ³² na mataifa yote watakusanyika mbele zake; naye atawabagua kama vile mchungaji abaguavyo kondoo na mbuzi;† ³³ atawaweka kondoo mkono wake wa kuume, na mbuzi mkono wake wa kushoto.† ³⁴ Kisha Mfalme atawaambia wale walioko mkono wake wa kuume, Njoni, mliobarikiwa na Baba yangu, urithini ufalme mlioweke-wa tayari tangu kuumbwa ulimwengu;

³⁵ kwa maana nalikuwa na njaa, mkani-pa chakula; nalikuwa na kiu, mkani-nywesha; nalikuwa mgeni, mkanikaribisha;† ³⁶ nalikuwa uchi, mkanivika nalikuwa mgonjwa, mkaja kunitazama; nalikuwa kifungoni, mkanijia. ³⁷ Ndipo wenye haki watakapomjibu, wakisema, Bwana, ni lini tulipokuona una njaa, tukakulisha, au una kiu tukakunywe-sha?† ³⁸ Tena ni lini tulipokuona u mgeni, tukakukaribisha, au u uchi, tukakuvika? ³⁹ Ni lini tena tulipokuona u mgonjwa, au kifungoni, tukakujia? ⁴⁰ Na Mfalme atajibu, akiwaambia, Amin, nawaambia, kadiri mlivyomte-ndea mmojawapo wa hao ndugu zangu walio wadogo, mlinitendea mimi.† ⁴¹ Kisha atawaambia na wale walioko mkono wake wa kushoto, Ondokeni kwangu, mliolaaniwa, mwende katika moto wa milele, aliwekewa tayari Ibilisi na malaika zake;† ⁴² kwa maana nalikuwa na njaa, msinipe chakula; nalikuwa na kiu, msininyweshe; ⁴³ nalikuwa mgeni, msinikaribisha; naliku-wa uchi, msinivika; nalikuwa mgo-njwa, na kifungoni, msije kunitazama. ⁴⁴ Ndipo hao pia watajibu, wakisema, Bwana, ni lini tulipokuona wewe una njaa, au una kiu, au u mgeni, au u uchi, au u mgonjwa, au u kifungoni, tusiku-hudumie? ⁴⁵ Naye atawajibu, akisema, Amin, nawaambia, Kadiri msivyomte-ndea mmojawapo wa hao walio wado-go, hamkunitendea mimi. ⁴⁶ Na hao watakwenda zao kuingia katika adhabu ya milele; bali wenye haki watakwenda katika uzima wa milele.†

26 ¹ Ikawa Yesu alipomaliza ma-neno hayo yote, aliwaambia wanafunzi wake,† ² Mnajua ya kuwa baada ya siku mbili itakuwa Pasaka, na Mwana wa Adamu atasalitiwa asu-libiwe.†† ³ Wakati ule wakuu wa maku-hani, na wazee wa watu, wakakusanyi-ka katika behewa ya Kuhani Mkuu, jina lake Kayafa; ⁴ wakafanya shauri pamoja, ili wamkamate Yesu kwa hila na kumwua. ⁵ Lakini wakasema, Isiwe wakati wa sikukuu, isije ikatokea gha-sia katika watu.

25:21 Mt 25:23; Mt 24:45-47; Lk 16:10 25:23 Mt 25:21 25:29 Mt 13:12; Mk 4:25; Lk 8:18

25:30 Mt 8:12; 22:13; Lk 13:28 25:31 Mt 16:27; 19:28; Zek 14:5; Ufu 20:11-13

25:32 Rum 14:10 25:33 Eze 34:17 25:35 Isa 58:7 25:37 Mt 6:3 25:40 Mt 19:17; Ebr 2:11

25:41 Mt 7:23; Ufu 20:10,15 25:46 Dan 12:2; Yn 5:29 26:1 Mt 7:28; 11:1; 13:53; 19:1

26:2-5 Mk 14:1,2; Lk 22:1,2 26:2 Kut 12:1-27; Mt 20:18

6 Naye Yesu alipokuwapo Bethania katika nyumba ya Simoni mkoma,[†] ⁷ mwanamke mwenye kibweta cha marhamu ya thamani kubwa alimkaribia akaimimina kichwani pake alipoketi chakulani.[†] ⁸ Wanafunzi wake walipoo-na, wakachukiwa, wakasema, Ni wa nini upotevu huu? ⁹ Maana marhamu hii ingaliweza kuuzwa kwa fedha nyi-
ngi wakapewa maskini. ¹⁰ Yesu akata-
mbua akawaambia, Mbona mnamtaabi-
sha mwanamke? Maana ni kazi njema
aliyonitendea mimi.[†] ¹¹ Kwa maana si-
ku zote mnao maskini pamoja nanyi;
lakini mimi hamnami siku zote.[†] ¹² Maana kwa kunimwagia mwili wa-
ngu marhamu hiyo, ametenda hivyo ili
kuniweka tayari kwa maziko yangu.
¹³ Amin, nawaambieni, Kila patakapo-
hubiriwa Injili hii katika ulimwengu
wote, tendo hilo alilolitenda huyu lita-
tajwa pia kwa kumbukumbu lake.

¹⁴ Wakati huo mmoja wa wale
Thenashara, jina lake Yuda Iskariote,
aliwaendea wakuu wa makuhani,[†]
¹⁵ akasema, Ni nini mtakachonipa, na-
mi nitamsaliti kwenu? Wakampimia
vipande thelathini vya fedha.[†] ¹⁶ To-
kea wakati huo akawa akitafuta nafasi
apate kumsaliti.[†]

¹⁷ Hata siku ya kwanza ya mikate
isiyotiwa chachu, wanafunzi wake wa-
kamwendea Yesu, wakamwambia, Ni
wapi utakapo tukuandalie uile Pasaka?^{††}
¹⁸ Akasema, Enendeni mjini kwa mtu
fulani, mkamwambie, Mwalimu asema,
Majira yangu ni karibu; kwako nitafanya
Pasaka pamoja na wanafunzi wangu.[†]
¹⁹ Wanafunzi wakafanya kama Yesu ali-
vyowaagiza, wakaiandaa Pasaka. ²⁰ Basi
kulipokuwa jioni aliketi chakulani pa-
moja na wale Thenashara.[†] ²¹ Nao wali-
pokuwa wakila, alisema, Amin, nawaam-
bia, Mmoja wenu atanisali.
²² Wakahuzunika sana, wakaanza ku-
mwuliza mmoja mmoja, Ni mimi, Bwa-
na? ²³ Akajibu akasema, Yeye aliyetia
mkono wake pamoja nami katika kombe,

ndiye atakayenisaliti.[†] ²⁴ Mwana wa
Adamu aenda zake, kama alivyoandiki-
wa; lakini ole wake mtu yule ambaye
amsaliti Mwana wa Adamu! Ingekuwa
heri kwake mtu yule kama asingalizali-
wa. ²⁵ Yuda, yule mwenye kumsaliti,
akajibu, akasema, Ni mimi, Rabi? Aka-
mwambia, Wewe umesema.

²⁶ Nao walipokuwa wakila Yesu ali-
twaa mkate, akabariki, akaumega, aka-
wapa wanafunzi wake, akasema, Twae-
ni, mle; huu ndio mwili wangu[†]
²⁷ Akakitwaa kikombe, akashukuru, aka-
wapa, akisema, Nyweni nyote katika
hiki; ²⁸ kwa maana hii ndiyo damu yangu
ya agano, imwagikayo kwa ajili ya
wengi kwa ondoleo la dhambi.[†] ²⁹ Lakini
nawaambieni, Sitakunywa kabisa tangu
sasa uzao huu wa mzabibu, hata siku ile
nitakapokunywa mpya pamoja nanyi
katika ufalme wa Baba yangu. ³⁰ Nao
walipokwisha kuimba, wakatoka nje
kwenda mlima wa Mizeituni.[†]

³¹ Ndipo Yesu akawaambia, Ninyi
nyote mtachukizwa kwa ajili yangu
usiku huu kwa kuwa imeandikwa, Ni-
tampiga mchungaji, na kondoo wa
kundi watatawanyika.^{††} ³² Lakini baada
ya kufufuka kwangu, nitawatangulia
kwenda Galilaya.[†] ³³ Petro akajibu,
akamwambia, Wajapochukizwa wote
kwa ajili yako, mimi sitachukizwa
kamwe. ³⁴ Yesu akamwambia, Amin,
nakuambia wewe, usiku huu kabla ya
kuwika jogoo, utanikana mara tatu.[†]
³⁵ Petro akamwambia, Ijaponipasa kufa
nawe, sitakukana kamwe. Na wanafu-
nzi wote wakasema vivyo hivyo.[†]

³⁶ Kisha Yesu akaenda pamoja
nao mpaka bustani iitwayo Gethsema-
ne, akawaambia wanafunzi wake, Ke-
tini hapa, hata niende kule nikaombe.[†]
³⁷ Akamchukua Petro na wale wana-
wawili wa Zebedayo, akaanza kuhu-
zunika na kusunoneka.[†] ³⁸ Ndipo aka-
waambia, Roho yangu ina huzuni nyi-
ngi kiasi cha kufa; kaeni hapa, mkeshe
pamoja nami.[†] ³⁹ Akaendelea mbele

26:6-13 Mk 14:3-9; Lk 7:36-50; Yn 12:1-8 26:7 Lk 7:37-38 26:10 Lk 11:7 26:11 Kum 15:11

26:14-16 Mk 14:10,11; Lk 22:3-6 26:15 Zek 11:12; Yn 11:57 26:16 1 Tim 6:9,10

26:17-19 Mk 14:12-16; Lk 22:7-13 26:17 Kut 12:18-20 26:18 Mt 21:3

26:20-30 Mk 14:17-26; Lk 22:14-23; Yn 13:21-26 26:23 Zab 41:10

26:26 Mt 14:19; 1 Kor 11:23-25 26:28 Kut 24:8; Yer 31:31-34; Zek 9:11

26:30 Zab 113-118; Lk 22:39; Yn 18:1 26:31-35 Mk 14:27-31; Lk 22:31-34

26:31 Zek 13:7; Yn 16:32 26:32 Mt 28:7,16 26:34 Yn 13:38 26:35 Mt 26:56

26:36-46 Mk 14:32-42; Lk 22:40-46 26:37 Ebr 5:7 26:38 Zab 43:5; Yn 12:27

^e 26:15 Yapata kama shilingi 90.

kidogo, akaanguka kifulifuli, akao- mba, akisema, Baba yangu, ikiweze- kana, kikombe hiki kiniepuka; walaki- ni si kama nitakavyo mimi, bali kama utakavyo wewe.[†] ⁴⁰ Akawajia wale wanafunzi, akawakuta wamelala, aka- mwambia Petro, Je! Hamkuweza ku- kesha pamoja nami hata saa moja? ⁴¹ Kesheni, mwombe, msije mkaingia majaribuni; roho i radhi, lakini mwili ni dhaifu.[†] ⁴² Akaenda tena mara ya pili, akaomba, akisema, Baba yangu, ikiwa haiwezekani kikombe hiki ki- niepuka nisipokunywa, mapenzi yako yatimizwe. ⁴³ Akaja tena, akawakuta wamelala; maana macho yao yameku- wa mazito. ⁴⁴ Akawaacha tena, akae- nda, akaomba mara ya tatu, akisema maneno yale yale.[†] ⁴⁵ Kisha akawajia wanafunzi wake, akawaambia, Laleni sasa, mpumzike tazama, saa imekari- bia, na Mwana wa Adamu anatiwa katika mikono ya wenye dhambi. ⁴⁶ Ondokeni, twende zetuni! Tazama, yule anayenisaliti amekaribia.[†]

⁴⁷ Basi alipokuwa katika kusema, tazama, Yuda, mmoja wa wale Thena- shara akaja, na pamoja naye kundi kubwa wenye panga na marungu, wa- metoka kwa wakuu wa makuhani na wazee wa watu.[†] ⁴⁸ Na yule mwenye kumsaliti alikuwa amewapa ishara, akisema, Nitakayembusu, huyo ndiye; mkamateni. ⁴⁹ Mara akamwendea Ye- su, akasema, Salamu, Rabi, akambusu. ⁵⁰ Yesu akamwambia, Rafiki, fanya uli- lolijia. Wakaenda, wakanyosha mikono yao wakamkamata Yesu. ⁵¹ Na tazama, mmoja wao waliokuwa pamoja na Ye- su akanyosha mkono wake, akaufuta upanga wake, akampiga mtumwa wa Kuhani Mkuu, akamkata sikio. ⁵² Ndi- po Yesu akamwambia, Rudisha upanga wako mahali pake, maana wote wau- shikao upanga, wataangamia kwa upa- nga.[†] ⁵³ Ama wadhani ya kuwa mimi siwezi kumsihi Baba yangu, naye ata- niletea sasa hivi zaidi ya majeshi kumi na mawili ya malaika?[†] ⁵⁴ Yatatimi- zwaje basi maandiko, ya kwamba hi- vyo ndivyo vilivyopasa kujiri? ⁵⁵ Saa

ile Yesu akawaambia makutano, Je, mmetoka kama kumkamata mnyang'a- nyi, wenye panga na marungu, ili kunishika? Kila siku naliketi hekaluni nikifundisha, msinikamate.[†] ⁵⁶ Lakini haya yote yamekuwa, ili maandiko ya manabii yatimizwe. Ndipo wanafunzi wote wakamwacha, wakakimbia.[†]

⁵⁷ Nao waliomkamata Yesu waka- mpeleka kwa Kayafa, Kuhani Mkuu, walikokuwa wamekutanika waandishi na wazee.[†] ⁵⁸ Na Petro akamfuata kwa mbali mpaka behewa ya Kuhani Mkuu, akaingia ndani, akaketi pamoja na watu- mishi, auone mwisho. ⁵⁹ Basi wakuu wa makuhani na baraza yote wakatafuta ushuhuda wa uongo juu ya Yesu, wapate kumwua; ⁶⁰ wasiuone wangawa walito- kea mashahidi wa uongo wengi. ⁶¹ Hata baadaye wawili wakatokea, wakasema, Huyu alisema, Naweza kulivunja hekalu la Mungu, na kulijenga kwa siku tatu.[†] ⁶² Kisha Kuhani Mkuu akasimama aka- mwambia, Hujibu neno? Hawa wanaku- shuhudia nini? ⁶³ Lakini, Yesu akanya- maza. Kuhani Mkuu akamwambia, Nakuapisha kwa Mungu aliye hai, utua- mbie kama wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu.[†] ⁶⁴ Yesu akamwambia, We- we umesema; lakini nawaambieni, Ta- ngu sasa mtamwona Mwana wa Adamu ameketi mkono wa kuume wa nguvu, akija juu ya mawingu ya mbinguni.[†] ⁶⁵ Ndipo Kuhani Mkuu akararua mavazi yake, akisema, Amekufuru; mna haja gani tena ya mashahidi? Tazameni, sasa mmesikia hiyo kufuru yake;[†] ⁶⁶ mwaona- je ninyi? Wakajibu, wakasema, Imempa- sa kuuawa.[†] ⁶⁷ Ndipo wakamtemea mate ya uso, wakampiga makonde; wengine wakampiga makofi,[†] ⁶⁸ wakisema, Ewe Kristo, tufumbulie; ni nani aliyekupiga?

⁶⁹ Na Petro alikuwa ameketi nje behewani; kijakazi mmoja akamwe- ndea, akasema, Wewe nawe ulikuwapo pamoja na Yesu wa Galilaya. ⁷⁰ Akaka- na mbele ya wote, akisema, Sijui usemalo. ⁷¹ Naye alipotoka nje hata ukumbini, mwanamke mwingine ali- mwona, akawaambia watu waliokuwa- ko huko, Huyu alikuwapo pamoja na

26:39 Yn 18:11; Ebr 5:8 26:41 Ebr 2:14; 4:15 26:44 2 Kor 12:8 26:46 Yn 14:31
26:47-56 Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Yn 18:3-12 26:52 Mwa 9:6; Ufu 13:10 26:53 Yoe 3:11
26:55 Lk 19:47; 21:37 26:56 Mt 26:31 26:57-75 Mk 14:53-72; Lk 22:54-71; Yn 18:12-27
26:61 Yn 2:19-21 26:63 Mt 27:12 26:64 Dan 7:13; Zab 110:1; Mt 16:27; 24:30
26:65-66 Law 24:16; Mt 9:3; Yn 10:33 26:66 Yn 19:7 26:67 Isa 50:6

Yesu Mnazareti. ⁷² Akakana tena kwa kiapo, Simjui mtu huyu. ⁷³ Punde kido-go, wale waliohudhuria wakamwendea, wakamwambia Petro, Hakika wewe nawe u mmoja wao; kwa sababu hata usemi wako wakutambulisha. ⁷⁴ Ndipo akaanza kulaani na kuapa akisema, Simjui mtu huyu. Na mara akawika jogoo. ⁷⁵ Petro akalikumbuka lile neno la Yesu alilolisema, Kabla ya kuwika jogoo, utanikana mara tatu. Akatoka nje, akalia kwa majonzi.†

27 ¹ Na ilipokuwa asubuhi, wakuu wa makuhani wote na wazee wa watu wakafanya shauri juu ya Yesu, wapate kumwua;† ² wakamfunga, wakamchukua, wakampeleka kwa Pilato aliyekuwa liwali.†

³ Kisha Yuda, yule mwenye kumsaliti, alipoona ya kuwa amekwisha kuhukumiwa, alijuta, akawarudishia wakuu wa makuhani na wazee vile vipande thelathini vya fedha, akasema, Nalikosa nilipoisaliti damu isiyo na hatia.† ⁴ Wakasema, Basi, haya yatupasani sisi? Yaangalie haya wewe mwenyewe. ⁵ Akavitupa vile vipande vya fedha katika hekalu, akaondoka; akaenda, akajinyonga.† ⁶ Wakuu wa makuhani wakavitwaa vile vipande vya fedha, wakasema, Si halali kuviweka katika sanduku ya sadaka, kwa kuwa ni kima cha damu.† ⁷ Wakafanya shauri, wakavitumia kwa kununua konde la mfinyanzi liwe mahali pa kuzika wageni. ⁸ Kwa hiyo konde lile huitwa konde la damu hata leo.† ⁹ Ndipo likatimia neno lililonenwa na nabii Yere-mia, akisema, Wakavitwaa vipande thelathini vya fedha, kima chake aliye-tiwa kima, ambaye baadhi ya Waisraeli walimtia kima;† ¹⁰ wakavitumia kwa kununua konde la mfinyanzi, kama Bwana alivyoniagiza.

¹¹ Naye Yesu akasimama mbele ya liwali; liwali akamwuliza, akasema, Wewe ndiwe mfalme wa Wayahudi? Yesu akamwambia, Wewe wasema.† ¹² Lakini aliposhitakiwa na wakuu wa

makuhani na wazee, hakujibu hata neno.† ¹³ Ndipo Pilato akamwambia, Husikii ni mambo mangapi wanayoku-shuhudia? ¹⁴ Asimjibu hata neno moja, hata liwali akastaajabu sana.† ¹⁵ Basi wakati wa siku kuu, liwali desturi yake huwafungulia mkutano mfungwa mmoja waliyemtaka.† ¹⁶ Basi palikuwa na mfungwa mashuhuri siku zile, aitwaye Baraba. ¹⁷ Basi walipokutanika, Pilato akawaambia, Mnataka niwafungulie yupi? Yule Baraba, au Yesu aitwaye Kristo? ¹⁸ Kwa maana alijua ya kuwa wamemtoa kwa husuda.†

¹⁹ Na alipokuwa ameketi juu ya kiti cha hukumu, mkewe alimpelekea mjumbe, kumwambia, Usiwe na neno na yule mwenye haki; kwa sababu nimeteswa mengi leo katika ndoto kwa ajili yake.

²⁰ Nao wakuu wa makuhani na wazee wakawashawishi makutano ili wamtake Baraba, na kumwangamiza Yesu. ²¹ Basi liwali akajibu, akawaambia, Mnataka niwafungulie yupi katika hawa wawili? Wakasema, Baraba. ²² Pilato akawaambia, Basi, nimtendeje Yesu aitwaye Kristo? Wakasema wote, Asulibi-we. ²³ Akasema, Kwani? Ni ubaya gani alioutenda? Wakazidi sana kupiga kelele, wakisema, Na asulibiwe. ²⁴ Basi Pilato alipoona ya kuwa hafai lo lote, bali ghasia inazidi tu, akatwaa maji, akanawa mikono yake mbele ya mkutano, akasema, Mimi sina hatia katika damu ya mtu huyu mwenye haki; yaangalieni haya ninyi wenyewe.† ²⁵ Watu wote wakajibu wakasema, Damu yake na iwe juu yetu, na juu ya watoto wetu.† ²⁶ Ndipo akawafungulia Baraba; na baada ya kumpiga Yesu mijeledi, akamtoa ili asulibiwe.

²⁷ Ndipo askari wa liwali wakamchukua Yesu ndani ya Praitorio,† wakamkusanyikia kikosi kizima.† ²⁸ Wakamvua nguo, wakamvika vazi jekundu. ²⁹ Wakasokota taji ya miiba, wakaiweka juu ya kichwa chake, na mwanzi katika mkono wake wa kuumeme; wakapiga magoti mbele yake,

26:75 Mt 26:34 27:1-2 Mk 15:1; Lk 22:66; Yn 18:28 27:2 Lk 23:1; Yn 18:31,32

27:3-8 Mdo 1:18-19; Mt 26:15 27:5 Mdo 1:18; 2 Sam 17:23 27:6 Mk 12:41 27:8 Mdo 1:19

27:9-10 Zek 11:12-13; Yer 32:6-9 27:11-14 Mk 15:2-5; Lk 23:2,3; Yn 18:29-38

27:12 Mt 26:63; Isa 53:7 27:14 Yn 19:9 27:15-26 Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Yn 18:39-19:1

27:18 Yn 11:47,48; 12:19 27:24 Kum 21:6-9 27:25 Mdo 5:28

27:27-30 Mk 15:16-19; Yn 19:2,3

† 27:27 Praitorio maana yake ni Nyumba ya Uliwali.

wakamdhihaki, wakisema, Salamu, Mfalme wa Wayahudi! ³⁰ Kisha wakamtemea mate, wakautwaa ule mwanzi, wakampiga-piga kichwani.[†] ³¹ Walipokwisha kumdhihaki, wakalivua lile vazi, wakamvika mavazi yake, wakamchukua kumsulibisha.[†]

³² Hata walipokuwa wakitoka, wakamwona mtu Mkirene, jina lake Simoni; huyu wakamshurutisha auchukue msalaba wake. ³³ Na walipofika mahali paitwapo Golgotha, yaani, Fuvu la kichwa, ³⁴ wakampa kunywa divai iliyochanganyika na nyongo; lakini yeye alipoionja hakutaka kunywa.[†] ³⁵ Walipokwisha kumsulibisha, waligawa mavazi yake, wakipiga kura; [ili litimie neno lililonenwa na nabii, Waligawa nguo zangu kati yao, na juu ya vazi langu walipiga kura.][†] ³⁶ Wakaketi, wakamlinda huko. ³⁷ Wakaweka juu ya kichwa chake mashitaka yake, yaliyoandikwa HUYU NI YESU, MFALME WA WAYAHUDI. ³⁸ Wakati uo huo wanyang'anyi wawili wakasulibiwa pamoja naye, mmoja mkono wake wa kuume, na mmoja mkono wake wa kushoto.[†] ³⁹ Nao waliokuwa wakipita njiani wakamtukana, wakitikisa-tikisa vichwa vyao, wakisema,[†] ⁴⁰ Ewe mwenye kulivunja hekalu na kulijenga kwa siku tatu, jiokoe nafsi yako; ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, shuka msalabani.[†] ⁴¹ Kadhalika na wale wakuu wa makuhani wakamdhihaki pamoja na waandishi na wazee, wakisema, Aliokoa wengine, hawezi kujiokoa mwenyewe. ⁴² Yeye ni mfalme wa Israeli; na ashuke sasa msalabani, nasi tutamwamini. ⁴³ Amemtegemea Mungu; na amwokoe sasa, kama anamtaka; kwa maana alisema, Mimi ni Mwana wa Mungu.[†] ⁴⁴ Pia wale wanyang'anyi waliosulibiwa pamoja naye walimshutumu vile vile.

⁴⁵ Basi tangu saa sita palikuwa na giza juu ya nchi yote hata saa tisa. ⁴⁶ Na kama saa tisa, Yesu akapaza sauti yake kwa nguvu akisema, Eloi, Eloi, lama sabakthani? Yaani, Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha?[†]

⁴⁷ Na baadhi yao waliohudhuria, waliposikia, walisema, Huyu anamwita Eliya. ⁴⁸ Mara mmoja wao akaenda mbio, akatwaa sifongo, akaijaza siki, akaitia juu ya mwanzi, akamnywesha.[†] ⁴⁹ Wale wengine wakasema, Acha; na tuone kama Eliya anakuja kumwokoa. ⁵⁰ Naye Yesu akiisha kupaza sauti tena kwa nguvu, akaitoa roho yake.

⁵¹ Na tazama, pazia la hekalu likapasuka vipande viwili toka juu hata chini; nchi ikatetemeka; miamba ikapasuka;[†] ⁵² makaburi yakafunuka; ikainuka miili mingi ya watakatifu waliolala; ⁵³ nao wakiisha kutoka makaburini mwao, baada ya kufufuka kwake, wakauingia mji mtakatifu, wakawatokea wengi.[†] ⁵⁴ Basi yule akida, na hao waliokuwa pamoja naye wakimlinda Yesu, walipoliona tetemeko la nchi na mambo yaliyofanyika, wakaogopa sana, wakisema, Haki-ka huyu alikuwa Mwana wa Mungu. ⁵⁵ Palikuwa na wanawake wengi pale wakitazama kwa mbali, hao ndio waliomfuata Yesu toka Galilaya, na kumtumikia.[†] ⁵⁶ Miongoni mwao alikuwamo Mariamu Magdalene, na Mariamu mama yao Yakobo na Yusufu, na mama yao wana wa Zebedayo.[†]

⁵⁷ Hata ilipokuwa jioni akafika mtu tajiri wa Arimathaya, jina lake Yusufu, naye mwenyewe alikuwa mwanafunzi wa Yesu;^{††} ⁵⁸ mtu huyu alimwendea Pilato akauomba mwili wa Yesu. Ndipo Pilato akaamuru ape-we. ⁵⁹ Yusufu akautwaa mwili, akauzonga-zonga katika sanda ya kitani safi, ⁶⁰ akauweka katika kaburi lake jipya, alilokuwa amelichonga mwambani; akavingirisha jiwe kubwa mbele ya mlango wa kaburi, akaenda zake.[†] ⁶¹ Na pale walikuwapo Mariamu Magdalene, na Mariamu yule wa pili, wameketi kulielekea kaburi.

⁶² Hata siku ya pili, ndiyo iliyo baada ya Maandalio, wakuu wa makuhani, na Mafarisayo wakamkusanyikia Pilato, ⁶³ wakasema, Bwana, tumekumbuka kwamba yule mjanja alisema, alipokuwa akali hai, Baada ya siku

27:30 Isa 50:6 27:31-56 Mk 15:20-41; Lk 23:26,33-49; Yn 19:16-30 27:34 Zab 69:22
27:35 Zab 22:19 27:38 Isa 53:12 27:39 Zab 22:8; 109:25 27:40 Mt 26:61; Yn 2:19
27:43 Zab 22:9 27:46 Zab 22:2 27:48 Zab 69:22 27:51 Kut 26:31-33; Ebr 10:19,20
27:53 Mdo 26:23; Dan 12:2 27:55-56 Lk 8:2-3 27:56 Mt 20:20
27:57-61 Mk 15:42-47; Lk 23:50-55; Yn 19:38-42 27:57 Kut 34:25 27:60 Isa 53:9

tatu nitafufuka.[†] ⁶⁴ Basi amuru kwa-
mba kaburi lilindwe salama hata siku
ya tatu; wasije wanafunzi wake waka-
mwiba, na kuwaambia watu, Amefufu-
ka katika wafu; na udanganyifu wa
mwisho utapita ule wa kwanza. ⁶⁵ Pi-
lato akawaambia, Mna askari; nendeni
mkalilinde salama kadiri mjuavyo.
⁶⁶ Wakaenda, wakaalilinda kaburi sala-
ma, kwa kulitia lile jiwe muhuri,
pamoja na wale askari walinzi.[†]

28 ¹ Hata sabato ilipokwisha, iki-
pambazuka siku ya kwanza ya
juma, Mariamu Magdalene, na Maria-
mu yule wa pili, walikwenda kulitaza-
ma kaburi.[†] ² Na tazama, palikuwa na
tetemeko kubwa la nchi; kwa sababu
malaika wa Bwana alishuka kutoka
mbinguni, akaja akalivingirisha lile
jiwe akalikalilia. ³ Na sura yake ilikuwa
kama umeme, na mavazi yake meupe
kama theluji.[†] ⁴ Na kwa kumwogopa,
wale walinzi wakatetemeka, wakawa
kama wafu. ⁵ Malaika akajibu, akawaam-
bia wale wanawake, Msiogope ninyi;
kwa maana najua ya kuwa mnamtafuta
Yesu aliyesulibiwa. ⁶ Hayupo hapa;
kwani amefufuka kama alivyosema.
Njoni, mpatazame mahali alipolazwa.[†]
⁷ Nanyi nendeni upesi, mkawaambie
wanafunzi wake, Amefufuka katika
wafu. Tazama, awatangulia kwenda
Galilaya; ndiko mtakakomwona. Haya,
nimekwisha waambia.[†] ⁸ Wakaondoka
upesi kutoka kaburini, kwa hofu na
furaha nyingi, wakaenda mbio kuwapa-
sha wanafunzi wake habari. ⁹ Na taza-

ma, Yesu akakutana nao, akisema,
Salamu! Wakakaribia wakamshika mi-
guu, wakamsujudia. ¹⁰ Kisha Yesu aka-
waambia, Msiogope; enendeni, mka-
waambie ndugu zangu waende
Galilaya, ndiko watakakoniona.[†]

¹¹ Nao wale walipokuwa wakienda,
tazama, baadhi ya askari waliingia mji-
ni, wakawapasha wakuu wa makuhani
habari za mambo yote yaliyotendeka.
¹² Wakakusanyika pamoja na wazee, wa-
kafanya shauri, wakawapa askari fedha
nyingi, ¹³ wakisema, Semeneni, ya kwamba
wanafunzi wake walikuja usiku, waka-
mwiba, sisi tulipokuwa tumelala.[†] ¹⁴ Na
neni hili likisikilikana kwa liwali, sisi
tutasema naye, nanyi tutawaondolea wa-
siwasi. ¹⁵ Basi wakazitwaa zile fedha,
wakafanya kama walivyofundishwa. Na
neni hilo likaenea kati ya Wayahudi
hata leo.

¹⁶ Na wale wanafunzi kumi na
mmoja wakaenda Galilaya mpaka mli-
ma ule aliowaagiza Yesu.[†] ¹⁷ Nao wa-
lipomwona, walimsujudia; lakini baa-
dhi yao waliona shaka. ¹⁸ Yesu akaja
kwao, akasema nao, akawaambia, Ni-
mepewa mamlaka yote mbinguni na
duniani.[†] ¹⁹ Basi, enendeni, mkawafa-
nye mataifa yote kuwa wanafunzi,
mkiwabatiza kwa jina la Baba, na
Mwana, na Roho Mtakatifu;[†] ²⁰ na ku-
wafundisha kuyashika yote niliyowaa-
mururu ninyi; na tazama, mimi nipo
pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu
wa dahari.[†]

27:63 Mt 16:21; 27:40; 12:40; 17:23; 20:19; Mk 8:31; 9:31; 10:33-34; Lk 9:22; 18:31-33

27:66 Dan 6:17 28:1-10 Mk 16:1-10; Lk 24:1-10; Yn 20:1-18 28:3 Mt 17:2; Mdo 1:10

28:6 Mt 12:40; 16:21; 17:23; 20:19; Mdo 2:36 28:7 Mt 26:32 28:10 Ebr 2:11; Mwa 45:4; 50:19

28:13 Mt 27:64 28:16 Mt 26:32; Mk 14:28; Mt 28:7 28:18 Mt 11:27; Efe 1:20-22; Dan 7:14

28:19 Mdo 1:8; Mk 16:15,16 28:20 Mt 18:20; Yn 14:23

INJILI KAMA ALIVYOIANDIKA MARKO MTAKATIFU

1 ¹ Mwanzo wa Injili ya Yesu Kristo, Mwana wa Mungu. ² Kama ilivyoandikwa katika nabii Isaya,

Tazama, namtuma mjumbe wangu Mbele ya uso wako,

Atakayeitengeneza njia yako.††

³ Sauti ya mtu aliaye nyikani, Itengenezeni njia ya Bwana,

Yanyosheni mapito yake.†

⁴ Yohana alitokea, akibatiza nyikani, na kuuhubiri ubatizo wa toba liletalo ondoleo la dhambi. ⁵ Wakamwendea nchi yote ya Uyahudi, nao wa Yerusalem wote, wakabatizwa katika mto wa Yordani, wakiziungama dhambi zao.

⁶ Na Yohana alikuwa amevaa singa za ngamia na mshipi wa ngozi kiunoni mwake, akala nzige na asali ya mwitu.†

⁷ Akahubiri akisema, Yuaja nyuma yangu aliye na nguvu kuliko mimi, ambaye mimi sistahili kuinama na kuilegeza gidamu ya viatu vyake.† ⁸ Mimi nilibatiza kwa maji; bali yeye atawabatiza kwa Roho Mtakatifu.

⁹ Ikawa siku zile, Yesu alikuja kutoka Nazareti ya Galilaya, akabatizwa na Yohana katika Yordani.††

¹⁰ Mara alipopanda kutoka majini, akaona mbingu zinapasuka, na Roho, kama hua, akishuka juu yake; ¹¹ na sauti ikatoka mbinguni, Wewe ndiwe Mwanangu, mpendwa wangu; nimependezwa nawe.†

¹² Mara Roho akamtoa aende nyikani.† ¹³ Akawako huko jangwani siku arobaini, hali akijaribiwa na Shetani; naye alikuwa pamoja na wanyama wa mwitu, na malaika walikuwa wakimhudumia.†

¹⁴ Hata baada ya Yohana kutiwa gerezani, Yesu akaenda Galilaya, akiihubiri Habari Njema ya Mungu,† ¹⁵ akisema, Wakati umetimia, na ufalme wa Mungu umekaribia; tubuni, na kuiamini Injili.†

¹⁶ Naye alipokuwa akipita kando ya bahari ya Galilaya, akamwona Simoni na Andrea nduguye, wakitupa jarife baharini; kwa maana walikuwa wavuvi.† ¹⁷ Yesu akawaambia, Njoni mnifuate, nami nitawafanya kuwa wavuvi wa watu.† ¹⁸ Mara wakaziacha nyavu zao, wakamfuata.

¹⁹ Akaendelea mbele kidogo, akamwona Yakobo wa Zebedayo, na Yohana nduguye, nao pia walikuwa chomboni, wakizitengeneza nyavu zao. ²⁰ Mara akawaita, wakamwacha baba yao Zebedayo ndani ya chombo pamoja na watu wa mshahara, wakaenda, wakamfuata.

²¹ Wakashika njia mpaka Kapernaumu, na mara siku ya sabato akaingia katika sinagogi, akafundisha.†† ²² Wakashangaa mno kwa mafundisho yake; kwa maana alikuwa akiwafundisha kama mtu mwenye amri, wala si kama waandishi.† ²³ Na mara palikuwapo ndani ya sinagogi lao mtu mwenye pepo mchafu; akapaza sauti, ²⁴ akisema, Tuna nini nawe, Yesu wa Nazareti? Je! Ume-kuja kutuamamiza?† ²⁵ Nakutambua u nani, Mtakatifu wa Mungu. Yesu akamkemea, akisema, Fumba kinywa, umtoke. ²⁶ Yule pepo mchafu akamtia kifafa, akalia kwa sauti kuu, akamtoka.† ²⁷ Wakashangaa wote, hata wakaulizana, wakisema, Nini hii? Ni elimu mpya! Maana kwa uweza awaamuru hata pepo wachafu, nao wamtii! ²⁸ Habari zake zikaenea mara kotekote katika nchi zote kandokando ya Galilaya.

²⁹ Na mara walipotoka katika sinagogi, walifika nyumbani kwa Simoni na Andrea, pamoja na Yakobo na Yohana.† ³⁰ Naye mkwewe Simoni, mamaye mkewe, alikuwa kitandani, hawezi homa; na mara wakamwambia habari zake. ³¹ Akamkaribia, akamwina kwa kumshika mkono, homa ikamwacha, akawatumikia.

1:2 Mal 3:1; Mt 11:10; Yn 3:28 1:2-8 Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Yn 1:19-30 1:3 Isa 40:3

1:6 2 Fal 1:8; Zek 13:4 1:7 Mdo 13:25 1:9 Lk 2:51

1:9-11 Mt 3:13-17; Lk 3:21-22; Yn 1:31-34

1:11 Mwa 22:2; Zab 2:7; Isa 42:1; Mt 3:17; 12:18; Mk 9:7; Lk 3:22 1:12-13 Mt 4:1-11; Lk 4:1-13

1:13 Zab 91:13; Yn 1:51 1:14-15 Mt 4:12-17; Lk 4:14,15 1:15 Mt 3:2; Gal 4:4

1:16-20 Mt 4:18-22; Lk 5:1-11 1:17 Mt 13:47 1:21-28 Lk 4:31-37 1:21 Mt 4:13

1:22 Mt 7:28,29 1:24 Mk 5:7; Zab 16:10 1:26 Mk 9:26 1:29-34 Mt 8:14-16; Lk 4:38-41

32 Hata kulipokuwa jioni, na jua limekwisha kuchwa, walikuwa waki-mletea wote waliokuwa hawawezi, na wenye pepo. ³³Na mji wote ulikuwa umekusanyika mlangoni. ³⁴Akaponya wengi waliokuwa na maradhi mbalimbali, akatoa pepo wengi, wala hakuwaacha pepo kunena, kwa sababu walimjua.†

35 Hata alfajiri na mapema sana akaondoka, akatoka akaenda zake mahali pasipokuwa na watu, akaomba huko.† ³⁶Simoni na wenziwe wakamfuata; ³⁷nao walipomwona wakamwambia, Watu wote wanakutafuta. ³⁸Akawaambia, Twendeni mahali pengine, mpaka vijiji vilivyo karibu, nipate kuhubiri huko nako; maana kwa hiyo nalitokea. ³⁹Akaenda akihubiri katika masinagogi yao, katika nchi yote ya Galilaya, na kutoa pepo.†

40 Akaja kwake mtu mwenye ukoma, akamsihi na kumpigia magoti, na kumwambia, Ukitaka, waweza kunitakasa.† ⁴¹Naye akamhurumia, akanyosha mkono wake, akamgusa, akamwambia, Nataka, takasika. ⁴²Na mara ukoma wake ukamtoka, akatakasika. ⁴³Akamkataza kwa nguvu, akamwondoa mara,† ⁴⁴akamwambia, Angalia, usimwambie mtu neno lolote, ila enenda zako ukajionyeshe kwa kuhani, ukatoe alivyoamuru Musa kwa kutakasika kwako, iwe ushuhuda kwao.† ⁴⁵Lakini akatoka, akaanza kuhubiri maneno mengi, na kulitangaza lile neno, hata Yesu asiweze tena kuingia mjini kwa wazi; bali alikuwako nje mahali pasipokuwa na watu, wakamwendea kutoka kila mahali.

2 ¹Akaingia Kapernaumu tena, baada ya siku kadha wa kadha, ikasikiwa ya kwamba yumo nyumbani.† ²Wakakusanyika watu wengi, isibaki nafasi hata mlangoni; akawa akisema nao neno lake. ³Wakaja watu waki-mletea mtu mwenye kupooza, anachukuliwa na watu wanne. ⁴Na walipokuwa hawawezi kumkaribia kwa sababu ya makutano, waliitoboa dari pale alipokuwapo; na wakiisha kuivunja wakalitelemsha godoro alilolilalia yule mwenye kupooza. ⁵Naye Yesu,

alipoiona imani yao, akamwambia yule mwenye kupooza, Mwanangu, umesamehewa dhambi zako. ⁶Na baadhi ya waandishi walikuwako huko, wameketi, wakifikiri mioyoni mwao, ⁷Mbona huyu anasema hivi? Anakufuru. Ni nani awezaye kusamehe dhambi isipokuwa mmoja, ndiye Mungu?† ⁸Mara Yesu akafahamu rohoni mwake kwamba wanafikiri hivyo nafsini mwao, akawaambia, Mbona mnafikiri hivi mioyoni mwenu? ⁹Vyepesi ni vipi, kumwambia mwenye kupooza, Umesamehewa dhambi zako, au kusema, Ondoka, ujitwike godoro lako, uende? ¹⁰Lakini mpate kujua ya kwamba Mwana wa Adamu anayo amri duniani ya kusamehe dhambi, (hapo amwambia yule mwenye kupooza), ¹¹Nakuambia, Ondoka, ujitwike godoro lako uende nyumbani kwako. ¹²Mara akaondoka, akajitwika godoro lake, akatoka mbele yao wote; hata wakastaajabu wote, wakamtukuza Mungu, wakisema, Namna hii hatujapata kuiona kamwe.

¹³Akatoka tena, akaenda kando ya bahari, mkutano wote ukamwendea, akawafundisha.† ¹⁴Hata alipokuwa akipita, akamwona Lawi wa Alfayo, ameketi forodhani, akamwambia, Nifuate. Akaondoka akamfuata.† ¹⁵Hata alipokuwa ameketi chakulani nyumbani mwake, watoza ushuru wengi na wenye dhambi waliketi pamoja na Yesu na wanafunzi wake; kwa maana walikuwa wengi wakimfuata. ¹⁶Na waandishi na Mafarisayo walipomwona anakula pamoja na watoza ushuru na wenye dhambi, waliwaambia wanafunzi wake, Mbona anakula pamoja na watoza ushuru na wenye dhambi? ¹⁷Yesu aliposikia aliwaambia, Wenye afya hawahitaji tabibu, bali walio hawawezi; sikuja kuwaita wenye haki, bali wenye dhambi.

¹⁸Nao wanafunzi wake Yohana na Mafarisayo walikuwa wakifunga; basi walikuja, wakamwambia, Kwani wanafunzi wa Yohana na wanafunzi wa Mafarisayo hufunga, bali wanafunzi wako hawafungi?† ¹⁹Yesu akawaambia,

1:34 Lk 4:41; Mdo 16:17,18 1:35-39 Lk 4:42-44 1:39 Mt 4:23; 9:35

1:40-45 Mt 8:2-4; Lk 5:12-16 1:43 Mk 3:12; 7:36 1:44 Law 14:1-32; Law 13:49

2:1-12 Mt 9:1-8; Lk 5:17-26 2:7 Isa 43:25 2:13-17 Mt 9:9-13; Lk 5:27-32 2:14 Yn 1:43

2:18-22 Mt 9:14-17; Lk 5:33-38

Walioalikwa arusini waweza kufunga maadamu bwana-arusi yupo pamoja nao? Muda wote walipo na bwana-arusi pamoja nao hawawezi kufunga. ²⁰ Lakin siku zitakuja watakapoondolewa bwana-arusi, ndipo watakapofunga siku ile. ²¹ Hakuna mtu ashonaye kiraka cha nguo mpya katika vazi kuukuu; ikiwa ashona, kile kipya kilichotiwa hulihari-bu lile vazi kuukuu, na pale palipotatuka huzidi. ²² Wala hakuna mtu atiaye divai mpya katika viriba vikuukuu; ikiwa atia, ile divai mpya itavipasua viriba vile, divai ikamwagika, vile viriba vikaharibika. Bali hutia divai mpya katika viriba vipya.

²³ Ikawa alipokuwa akipita mashambani siku ya sabato, wanafunzi wake walianza kuendelea njiani wakivunja masuke.†† ²⁴ Mafarisayo wakamwambia, Tazama, mbona wanafanya lisilokuwa halali siku ya sabato? ²⁵ Akawaambia, Hamkusoma popote alivyofanya Daudi, alipokuwa ana haja, na kuona njaa, yeye na wenziwe?† ²⁶ Jinsi alivyoingia katika nyumba ya Mungu, zamani za kuhani mkuu Abiathari, akaila mikate ile ya Wonyesho, ambayo si halali kuliwa ila na makuhani, akawapa na wenziwe?† ²⁷ Akawaambia, Sabato ilifanyika kwa ajili ya mwanadamu, si mwanadamu kwa ajili ya sabato.† ²⁸ Basi Mwana wa Adamu ndiye Bwana wa sabato pia.

3 ¹ Akaingia tena katika sinagogi; na palikuwako huko mtu mwenye mkono uliopooza;† ² wakamvizia ili kuona kama atamponya siku ya sabato; wapate kumshitaki. ³ Akamwambia yule mtu mwenye mkono uliopooza, Simama katikati. ⁴ Akawauliza, Ni halali siku ya sabato kutenda mema, au kutenda mabaya? Kuponya roho au kuiua? Wakanyamaza. ⁵ Akawakazia macho pande zote kwa hasira, akiona huzuni kwa ajili ya ugumu wa mioyo yao, akamwambia yule mtu, Nyosha mkono wako. Naye akaunyosha; mkono wake ukawa mzima tena.† ⁶ Mara wakatoka wale Mafarisayo, wakawa

wakifanya shauri juu yake pamoja na Maherodi, jinsi ya kumwangamiza.†

⁷ Naye Yesu akajitenga, yeye na wanafunzi wake, akaenda baharini. Mkutano mkuu ukamfuata, kutoka Galilaya, na Uyahudi,† ⁸ na Yerusalemu, na Idumaya, na ng'ambo ya Yordani, na pande za Tiro na Sidoni, mkutano mkuu, waliposikia habari za mambo yote aliyokuwa akiyatenda, wakamwendea.† ⁹ Akawaambia wanafunzi wake ya kwamba chombo kidogo kikae karibu naye, kwa sababu ya mkutano, wasije wakamsonga.† ¹⁰ Maana aliponya wengi, hata wote waliokuwa na misiba wakamrukia wapate kumgusa. ¹¹ Na pepo wachafu, kila walipomwona, walianguka mbele yake, wakalia wakisema, Wewe ndiwe Mwana wa Mungu.† ¹² Akawakataza sana, wasimdhihirishe.†

¹³ Akapanda mlimani, akawaita aliowataka mwenyewe; wakamwendea.† ¹⁴ Akaweka watu kumi na wawili, wapate kuwa pamoja naye, na kwamba awatume kuhubiri, ¹⁵ tena wawe na amri ya kutoa pepo. ¹⁶ Akawaweka wale Thenashara; na Simoni akampa jina la Petro;† ¹⁷ na Yakobo, mwana wa Zebedayo, na Yohana nduguye Yakobo, akawapa jina la Boanerges, maana yake, wana wa ngurumo;† ¹⁸ na Andrea, na Filipo, na Bartholomayo, na Mathayo, na Tomaso, na Yakobo wa Alfayo, na Thadayo, na Simoni Mkananayo, ¹⁹ na Yuda Iskariote, ndiye aliyemsaliti.

Kisha akaingia nyumbani. ²⁰ Mkutano wakakusanyika tena, hata wao wenyewe wasiweze hata kula mkate. ²¹ Jamaa zake walipopata habari wakatoka kwenda kumkamata; maana walisema, Amerukwa na akili.† ²² Nao waindishi walioshuka kutoka Yerusalemu wakasema, Ana Beelzebuli, na, Kwa mkuu wa pepo huwatoa pepo.†† ²³ Akawaita, akawaambia kwa mifano, Awezaje Shetani kumtoa Shetani? ²⁴ Na ufalme ukifitinika juu ya nafsi yake, ufalme huo hauwezi kusimama; ²⁵ na nyumba ikifitinika juu ya nafsi yake,

2:23-28 Mt 12:1-8; Lk 6:1-5 2:23 Kum 23:25 2:25-26 1 Sam 21:1-6 2:26 Law 24:9;
2:27 Kum 5:14 3:1-6 Mt 12:9-14; Lk 6:6-11 3:5 Yn 11:33 3:6 Mt 22:16
3:7-12 Mt 12:15,16; Lk 6:17-19 3:8 Mt 4:25 3:9-10: Mk 4:1; Lk 5:1-3 3:11 Lk 4:41
3:12 Mk 1:34 3:13-19 Mt 10:1-4; Lk 6:12-16 3:16 Yn 1:42 3:17 Lk 9:54
3:21 Yn 7:20; 8:48,52; 10:20 3:22-30 Mt 12:24-32; Lk 11:15-22; 12:10 3:22 Mt 9:34; 10:25

nyumba hiyo haiwezi kusimama. ²⁶ Na kama Shetani ameondoka juu ya nafsi yake, akafitinika, hawezi kusimama, bali huwa na kikomo. ²⁷ Hawezi mtu kuingia ndani ya nyumba ya mtu mwenye nguvu, na kuviteka vitu vyake, asipomfunga kwanza yule mwenye nguvu; ndipo atakapoiteka nyumba yake. ²⁸ Amin, nawaambia, Dhambi zote watasamehewa wanadamu, na kufuru zao watakazokufuru zote; ²⁹ bali mtu atakayemkufuru Roho Mtakatifu hana msamaha hata milele; ila atakuwa ana dhambi ya milele,† ³⁰ kwa vile walivyo-sema, Ana pepo mchafu.†

³¹ Wakaja mamaye na nduguze; wakasimama nje, wakatuma mtu kumwita.† ³² Na makutano walikuwa wameketi, wakimzunguka, wakamwambia, Tazama, mama yako na ndugu zako wako nje, wanakutafuta. ³³ Akawajibu, akisema, Mama yangu na ndugu zangu ni akina nani? ³⁴ Akawatazama wale walioketi wakimzunguka pande zote, akasema, Tazama, mama yangu na ndugu zangu! ³⁵ Kwa maana mtu ye yote atakayeyafanya mapenzi ya Mungu, huyo ndiye ndugu yangu, na umbu langu, na mama yangu.

4 ¹ Akaanza kufundisha tena kando ya bahari. Wakamkusanyikia mkutano mkubwa mno, hata yeye akapanda chomboni, akakaa baharini, mkutano wote ulikuwako juu ya nchi kavu kando ya bahari.†† ² Akawafundisha mambo mengi kwa mifano, akawaambia katika mafundisho yake, ³ Sikilizeni; Tazama, mpanzi alitoka kwenda kupanda; ⁴ ikawa alipokuwa akipanda, mbegu nyingine ilianguka kando ya njia, wakaja ndege wakaila. ⁵ Nyingine ikaanguka penye mwamba, pasipokuwa na udongo mwingi; mara ikaota kwa kuwa na udongo haba; ⁶ hata jua lilipozuka iliungua, na kwa kuwa haina mizizi ikanyauka. ⁷ Nyingine ikaanguka penye miiba; ile miiba ikamea ikaisonga, isizae matunda. ⁸ Nyingine zikaanguka penye udongo ulio mzuri, zikazaa matunda, zikimea na kukua, na kuzaa, moja thelathini, moja sitini, na

moja mia. ⁹ Akasema, Aliye na masikio ya kusikilia, na asikie.

¹⁰ Naye alipokuwa peke yake, wale watu waliomzunguka, na wale Thenashara, walimwuliza habari za ile mifano. ¹¹ Akawaambia, Ninyi mmejaliwa kuijua siri ya ufalme wa Mungu, bali kwa wale walio nje yote hufanywa kwa mifano,†

¹² ili wakitazama watazame, wasione;

Na wakisikia wasikie, wasielewe;
Wasije wakaongoka, na kusamehewa.†

¹³ Akawaambia, Hamjui mfano huu? Basi mifano yote mtaitambua je? ¹⁴ Mpanzi huyo hulipanda neno. ¹⁵ Hawa ndio walio kando ya njia lipandwapo neno; nao, wakiisha kusikia, mara huja Shetani, akaliondoa lile neno lililopandwa mioyoni mwao. ¹⁶ Kadhalika na hawa ndio wapandwao penye miamba, ambao kwamba wakiisha kulisikia lile neno, mara hulipokea kwa furaha; ¹⁷ ila hawana mizizi ndani yao, bali hudumu muda mchache; kisha ikitokea dhiki au udhia kwa ajili ya lile neno, mara hujikwaa. ¹⁸ Na hawa ndio wale wapandwao penye miiba; ni watu walisikiao lile neno, ¹⁹ na shughuli za dunia, na udanganyifu wa mali, na tamaa za mambo mengine zikiingia, hulisonga lile neno, likawa halizai.† ²⁰ Na hawa ndio waliopandwa penye udongo ulio mzuri; ni watu walisikiao lile neno na kulipokea, na kuzaa matunda, mmoja thelathini, mmoja sitini, na mmoja mia.

²¹ Akawaambia, Mwaonaje? Taa huja ili kuwekwa chini ya pishi, au mvunguni? Si kuwekwa juu ya kiango?†† ²² Kwa maana hakuna neno lililositirika, ila makusudi lije likadhihika; wala hakuna lililofichwa, ila makusudi lije likatokea wazi.† ²³ Mtu akiwa na masikio ya kusikilia, na asikie. ²⁴ Akawaambia, Angalieni msikialo; kipimo kile mpimacho ndicho mtakachopimiwa, na tena mtazidishiwa.† ²⁵ Kwa maana mwenye kitu atape-wa, naye asiye na kitu, hata kile alichonacho atanyang'anywa.†

3:29 Lk 12:10 3:30 Mk 3:22 3:31-35 Mt 12:46-50; Lk 8:19-21 4:1-20 Mt 13:1-28; Lk 8:4-15
4:1 Lk 5:1-3 4:11 1 Kor 5:12 4:12 Isa 6:9,10; Yn 12:40; Mdo 28:26 4:19 Mk 10:23,24
4:21-25 Lk 8:16-18 4:21 Mt 5:15; Lk 11:33 4:22 Mt 10:26; Lk 12:2 4:24 Mt 7:2; Lk 6:38
4:25 Mt 13:12; 25:29; Lk 19:26

26 Akasema, Ufalme wa Mungu, mfano wake ni kama mtu aliyemwaga mbegu juu ya nchi; 27 akawa akilala na kuondoka, usiku na mchana, nayo mbe-gu ikamea na kukua, asivyojua yeye.[†] 28 Maana nchi huzaa yenyewe; kwanza jani, tena suke, kisha ngano pevu katika suke. 29 Hata matunda yakiiva, mara atapeleka mundu, kwa kuwa mavuno yamefika.[†]

30 Akasema, Tuulinganishe na nini ufalme wa Mungu? Au tuutie katika mfano gani?[†] 31 Ni kama punje ya haradali, ambayo ipandwapo katika nchi, ingawa ni ndogo kuliko mbegu zote zilizo katika nchi, 32 lakini ikiisha kupandwa hukua, ikawa kubwa kuliko miti yote ya mboga, ikafanya matawi makubwa; hata ndege wa angani wa-weza kukaa chini ya uvuli wake.[†]

33 Kwa mifano mingi ya namna hii alikuwa akisema nao neno lake, kwa kadiri walivyoweza kulisikia; 34 wala pasipo mfano hakusema nao; lakini akawaeleza wanafunzi wake mwenyewe mambo yote kwa faragha.

35 Siku ile kulipokuwa jioni, akawaambia, Na tuvuke mpaka ng'ambo.[†] 36 Wakauacha mkutano, wakamchukua vile vile alivyo katika chombo. Na vyombo vingine vilikuwako pamoja naye. 37 Ikatokea dhoruba kuu ya upepo, mawimbi yakakipiga chombo hata kikaanza kujaa maji. 38 Naye mwenyewe alikuwapo katika shetri, amelala juu ya mto; wakamwamsha, wakamwambia, Mwalimu, si kitu kwako kuwa tunaangamia? 39 Akaamka, akaukemea upepo, akaiambia bahari, Nyamaza, utulie. Upepo ukakoma, kukawa shwari kuu. 40 Akawaambia, Mbona mmekukwa waoga? Hamna imani bado? 41 Wakaingiwa na hofu kuu, wakaambiana, Ni nani huyu, basi, hata upepo na bahari humtii?

5 ¹ Wakafika ng'ambo ya bahari mpaka nchi ya Wagerasi.[†] ² Na alipokwisha kushuka chomboni, mara alikutana na mtu, ambaye ametoka makaburini, mwenye pepo mchafu; ³ makao yake yalikuwa pale makaburini; wala hakuna mtu ye yote aliyeweza

kumfunga tena, hata kwa minyororo; ⁴ kwa sababu alikuwa amefungwa mara nyingi kwa pingu na minyororo, akai-kata ile minyororo, na kuzivunja-vunja zile pingu; wala hakuna mtu aliyekuwa na nguvu za kumshinda. ⁵ Na sikuzote, usiku na mchana, alikuwako makaburini na milimani, akipiga kelele na kujikata-kata kwa mawe. ⁶ Na alipomwona Yesu kwa mbali, alipiga mbio, akamsujudia; ⁷ akapiga kelele kwa sauti kuu, akasema, Nina nini nawe, Yesu, Mwanwa wa Mungu aliye juu? Nakuapisha kwa Mungu usinitese.[†] ⁸ Kwa sababu amemwambia, Ewe pepo mchafu, mto-ke mtu huyu. ⁹ Akamwuliza, Jina lako nani? Akamjibu, Jina langu ni Legioni,^a kwa kuwa tu wengi. ¹⁰ Akamsihi sana asiwapeleke nje ya nchi ile. ¹¹ Na hapo milimani palikuwa na kundi kubwa la nguruwe, wakilisha. ¹² Pepo wote wakamsihi, wakisema, Tupeleke katika nguruwe, tupate kuwaingia wao. ¹³ Akawapa ruhusa. Wale pepo wachafu wakatoka, wakaingia katika wale nguruwe; nalo kundi lote likatelemka kwa kasi gengeni, wakaingia baharini, wapata elfu mbili; wakafa baharini. ¹⁴ Wachungaji wao wakakimbia, wakaieneza habari mjini na mashambani. Watu wakatoka walione lililotokea. ¹⁵ Wakamwendea Yesu, wakamwona yule mwenye pepo, ameketi, amevaa nguo, ana akili zake, naye ndiye aliyekuwa na lile jeshi; wakaogopa. ¹⁶ Na wale walio-kuwa wameona waliwaeleza ni mambo gani yaliyompata yule mwenye pepo, na habari za nguruwe. ¹⁷ Wakaanza kumsihi aondoke mipakani mwao. ¹⁸ Naye alipokuwa akipanda chomboni, yule aliyekuwa na pepo akamsihi kwamba awe pamoja naye; ¹⁹ lakini hakumruhusu, bali alimwambia, Enenda zako nyumbani kwako, kwa watu wa kwenu, kawahubiri ni mambo gani makuu aliyokutendea Bwana, na jinsi alivyokurehemu. ²⁰ Akaenda zake, akaanza kuhubiri katika Dekapoli, ni mambo gani makuu Yesu aliyomte-ndea; watu wote wakastaajabu.[†]

21 Hata Yesu alipokwisha kuvuka kurudia ng'ambo katika kile chombo,

4:27 Yak 5:7 4:29 Yoe 3:13 4:30-34 Mt 13:31,32,34; Lk 13:18,19

4:32 Dan 4:12,21; Eze 17:23; 31:6 35-41 Mt 8:18,23-27; Lk 8:22-25

5:1-21 Mt 8:28-34; Lk 8:26-40 5:7 Mk 1:24 5:20 Mk 7:31; Mt 4:25

^a 5:9 Legioni maana yake ni Jeshi.

wakamkusanyikia mkutano mkuu; naye alikuwa kando ya bahari. ²² Akaja mtu mmoja katika wakuu wa sinagogi, jina lake Yairo; hata alipomwona, akaanguka miguuni pake,[†] ²³ akimsihi sana, akisema, Binti yangu mdogo yu katika kufa; nakuomba uje, uweke mkono wako juu yake, apate kupona, na kuishi.[†] ²⁴ Akae-nda pamoja naye; mkutano mkuu wakamfuata, wakimsonga-songa.

²⁵ Na mwanamke mmoja mwenye kutoka damu muda wa miaka kumi na miwili, ²⁶ na kuteswa mengi kwa mikono ya matabibu wengi, amegharimiwa vitu vyote alivyo navyo, kusimfae hata kidogo, bali hali yake ilizidi kuwa mbaya ²⁷ aliposikia habari za Yesu, alipita katika mkutano kwa nyuma, akaligusa vazi lake; ²⁸ maana alisema, Nikiyagusa mavazi yake tu, nitapona. ²⁹ Mara chemchemi ya damu yake ikauka, naye akafahamu mwilini mwake kwamba amepona msiba ule. ³⁰ Mara Yesu, hali akifahamu nafsiini mwake kwamba nguvu zimemtoka, akageuka kati ya mkutano, akasema, Ni nani aliyenigusa mavazi yangu?[†] ³¹ Wanafunzi wake wakamwambia, Je! Wawaona makutano wanavyokusonga-songa, nawe wasema, Ni nani aliyenigusa? ³² Akatazama pande zote ili amwone yule aliyelitenda neno hilo. ³³ Na yule mwanamke akaingiwa na hofu na kutetemeka, akijua lililompata, akaja akamwangukia, akamweleza kweli yote. ³⁴ Akamwambia, Binti, imani yako imekuponya, enenda zako kwa amani, uwe mzima, usiwe na msiba wako tena.

³⁵ Hata alipokuwa katika kunena, wakaja watu kutoka kwa yule mkuu wa sinagogi, wakisema, Binti yako amekwisha kufa; kwani kuzidi kumsumbua mwalimu? ³⁶ Lakini Yesu, alipolisikia lile neno likinenwa, akamwambia mkuu wa sinagogi, Usiogope, amini tu. ³⁷ Wala hakumruhusu mtu afuatane naye, ila Petro, na Yakobo, na Yohana nduguye Yakobo. ³⁸ Wakafika nyumbani kwa yule mkuu wa sinagogi, akaona ghasia, na watu wakilia, wakifanya maombolezo makuu. ³⁹ Alipokwisha kuingia, akawaambia, Mbona mnafanya ghasia na kulia? Kijana hakufa, bali amelala tu.[†] ⁴⁰ Wa-

kamcheka sana. Naye alipokwisha kuwatoa nje wote, akamtwa babaye yule kijana na mamaye, na wale walio pamoja naye, akaingia ndani alimokuwamo yule kijana. ⁴¹ Akamshika mkono kijana, akamwambia, Talitha, kumi; tafsiri yake, Msichana, nakuambia, Inuka.[†] ⁴² Mara akasimama yule kijana, akae-nda; maana alikuwa amepata umri wa miaka kumi na miwili. Mara wakashangaa mshangao mkuu. ⁴³ Akawaonya sana, mtu asijue habari ile; akaamuru apewe chakula.[†]

6 ¹ Akatoka huko, akafika mpaka nchi ya kwao; wanafunzi wake wakamfuata.[†] ² Na ilipokuwa sabato, alianza kufundisha katika sinagogi; wengi waliposikia wakashangaa, wakisema, Huyu ameyapata wapi haya? Na, Ni hekima gani hii aliyopewa huyu? Na, Ni nini miujiza hii mikubwa inayotendeka kwa mikono yake?[†] ³ Huyu si yule seremala, mwana wa Mariamu, na ndugu yao Yakobo, na Yose, na Yuda, na Simoni? Na maumbu yake hawapo hapa petu? Wakajikwaa kwake. ⁴ Yesu akawaambia, Nabii hakosi heshima, isipokuwa katika nchi yake mwenyewe, na kwa jamaa zake, na nyumbani mwake.[†] ⁵ Wala hakuweza kufanya mwujiza wo wote huko, isipokuwa aliweka mikono yake juu ya wagonjwa wachache, akawaponya.[†] ⁶ Akastaajabu kwa sababu ya kutokuamini kwao. Akazunguka-zunguka katika vile vijiji, akifundisha.

⁷ Akawaita wale Thenashara, akaanza kuwatumia wawili wawili, akawapa amri juu ya pepo wachafu;^{††} ⁸ akawakataza wasichukue kitu cha njiani isipokuwa fimbo tu; wala mkate, wala mkoba, wala pesa za bindoni;[†] ⁹ lakini wajifungie viatu; akasema, Msivae kanzu mbili. ¹⁰ Akawaambia, Mahali po pote mtakapoingia katika nyumba, kae ni humo hata mtakapotoka mahali pale. ¹¹ Na mahali po pote wasipowakaribisha ninyi wala kuwasikia, mtokapo huko, yakung'uteni mavumbi yaliyo chini ya miguu yenu, kuwa ushuhuda kwao.[†] ¹² Wakatoka, wakahubiri kwamba watu watubu. ¹³ Wakatoa pepo

5:22-43 Mt 9:18-26; Lk 8:41-56 5:23 Mk 7:32 5:30 Lk 6:19 5:39 Yn 11:11 5:41 Lk 7:14
5:43 Mk 1:44 6:1-6 Mt 13:53-58; Lk 4:15-30 6:2 Yn 7:15 6:4 Yn 4:44 6:5 Mk 6:13
6:7-13 Mt 10:1; 9:15; Lk 9:1-6 6:7 Lk 10:1 6:8-11 Lk 10:4-11 6:11 Mdo 13:51

wengi, wakapaka mafuta watu wengi waliokuwa wagonjwa, wakawapoza.[†]

14 Naye Mfalme Herode akasikia habari; kwa maana jina lake lilikuwa kutangaa, akasema, Yohana Mbatizaji amefufuka katika wafu, na kwa hiyo nguvu hizi zinatenda kazi ndani yake.^{††}

15 Wengine walisema, Ni Eliya. Wengine walisema, Huyu ni nabii, au ni kama mmoja wa manabii. 16 Lakini Herode aliposikia, alisema, Yohana, niliye-mkata kichwa, amefufuka.

17 Kwa maana Herode mwenyewe alikuwa ametuma watu, akamkamata Yohana, akamfunga gerezani, kwa ajili ya Herodia, mkewe Filipo ndugu yake, kwa kuwa amemwoa;[†] 18 kwa sababu Yohana alimwambia Herode, Si halali kwako kuwa na mke wa nduguyo.[†] 19 Naye yule Herodia akawa akimvizia, akataka kumwua, asipate. 20 Maana Herode alimwogopa Yohana; akimjua kuwa ni mtu wa haki, mtakatifu, akamli-nda; na alipokwisha kumsikiliza alifadhaika sana; naye alikuwa akimsikiliza kwa furaha. 21 Hata ilipotokea siku ya kufaa, na Herode, sikukuu ya kuzaliwa kwake, alipowafanyia karamu wakubwa wake, na majemadari, na watu wenye cheo wa Galilaya; 22 ndipo binti yake yule Herodia alipoingia, akacheza, akampendeza Herode na wale walioketi pamoja naye karamuni. Mfalme akamwambia yule kijana, Nio-mbe lo lote utakalo, nitakupa. 23 Akamwapia, Lo lote utakaloniomba nitakupa, hata nusu ya ufalme wangu.[†] 24 Basi akatoka, akamwuliza mamaye, Niombe nini? Naye akasema, Kichwa cha Yohana Mbatizaji. 25 Mara akaingia kwa haraka mbele ya mfalme, akaomba akisema, Nataka unipe sasa hivi katika kombe kichwa cha Yohana Mbatizaji. 26 Mfalme akafanya huzuni sana, lakini kwa ajili ya viapo vyake, na kwa ajili ya hao walioketi karamuni, hakutaka kumkatalia. 27 Mara mfalme akatuma askari, akaamuru kuleta kichwa chake. Basi akaenda, akamkata kichwa mle gerezani, 28 akakileta kichwa chake katika kombe, akampa yule kijana, naye

yule kijana akampa mamaye. 29 Wanafunzi wake waliposikia habari, wali-kwenda, wakauchukua mwili wake, wakauzika kaburini.

30 Na mitume wakakusanyika mbele ya Yesu; wakampa habari za mambo yote waliyoyafanya, na mambo yote waliyoyafundisha.[†] 31 Akawaambia, Njoni ninyi peke yenu kwa faragha, mahali pasipokuwa na watu, mkapumzike kidogo. Kwa sababu walikuwa-ko watu wengi, wakija, wakienda, hata haikuwapo nafasi ya kula. 32 Wakaenda zao faragha mashuani, mahali pasipo-kuwa na watu.[†] 33 Watu wakawaona wakienda zao, na wengi wakatambua, wakaenda huko mbio kwa miguu, toka miji yote, wakatangulia kufika. 34 Naye aliposhuka mashuani, akaona mkutano mkuu, akawahurumia; kwa sababu walikuwa kama kondoo wasio na mchungaji; akaanza kuwafundisha mambo mengi.[†] 35 Hata zilipopita saa nyingi za mchana, wanafunzi wake walimwendea, wakasema, Mahali hapa ni nyika tupu, na sasa kunakuchwa;[†] 36 uwaage watu hawa, ili waende zao mashambani na vijijini kandokando, wakajinunulie chakula. 37 Akajibu, akawaambia, Wapeni ninyi chakula. Wakamwambia, Je! Twende tukanunue mikate ya dinari mia mbili ili tuwape kula? 38 Akawaambia, Mnayo mikate mingapi? Nendeni mkatazame. Walipokwisha kujua wakasema, Mitano, na samaki wawili. 39 Akawaagiza wawaketishe wote, vikao vikao, penye majani mabichi. 40 Wakaketi safu safu, hapa mia hapa hamsini. 41 Akaitwaa ile mikate mitano na wale samaki wawili, akatazama mbinguni, akashukuru, akaimega ile mikate, akawapa wanafunzi wake waandikie; na wale samaki wawili akawagawia wote.[†] 42 Wakala wote wakashiba. 43 Wakaokota vipande vilivyo-megwa vya kuweza kujaza vikapu kumi na viwili; na vipande vya samaki pia.[†] 44 Na walioila ile mikate wapata elfu tano wanaume.

45 Mara akawalazimisha wanafunzi wake wapande mashuani, watangulie

6:13 Yak 5:14,15 6:14-15 Mt 16:14; Mk 8:28; Lk 9:19 6:14 Lk 3:19,20 6:17-18 Lk 3:19-20
6:18 Law 18:16 6:23 Est 5:3-6 6:30 Lk 9:10; 10:17
6:32-44 Mt 14:13-21; Lk 9:11-17; Yn 6:1-13
6:34 Hes 27:17; 1 Fal 22:17; 2 Nya 18:16; Eze 34:5; Mt 9:36 6:35 Mk 8:1-9 6:41 Mk 7:34
6:43 Kum 28:5

kwenda ng'ambo hata Bethsaida, wakati yeye alipokuwa akiwaaga mkutano.[†] ⁴⁶ Hata alipokwisha kuagana nao akaenda zake mlimani kuomba.

⁴⁷ Na kulipokuwa jioni mashua ilikuwa katikati ya bahari, na yeye yu peke yake katika nchi kavu. ⁴⁸ Akawao-na wakitaabika kwa kuvuta makasia, kwa maana upepo ulikuwa wa mbisho; hata ilipopata kama zamu ya nne ya usiku akawaenda, akitembea juu ya bahari; akataka kuwapita. ⁴⁹ Nao walipomwona anatembea juu ya bahari, walidhani ya kuwa ni kivuli, wakapiga yowe, ⁵⁰ kwa kuwa wote walimwona, wakafadhaika. Mara akasema nao, akawaambia, Changamkeni; ni mimi, msiogope. ⁵¹ Akapanda mle chomboni walimo; upepo ukakoma; wakashangaa sana mioyoni mwao;[†] ⁵² kwa maana hawakufahamu habari za ile mikate, lakini mioyo yao ilikuwa mizito.

⁵³ Hata walipokwisha kuvuka, walifika nchi ya Genesareti, wakatia nanga. ⁵⁴ Nao wakiisha kutoka mashuani, mara watu walimtambua, ⁵⁵ wakaenda mbio, wakizunguka nchi ile yote, wakaanza kuwachukua vitandani walio hawawezi, kwenda kila mahali waliposikia kwamba yupo. ⁵⁶ Na kila alikokwenda, akiingia vijijini, au mijini, au mashambani, wakawaweka wagonjwa sokoni, wakamsihi waguse ngaa pindo la vazi lake; nao wote waliomgusa wakapona.[†]

7 ¹ Kisha Mafarisayo, na baadhi ya waandishi waliotoka Yerusalemu, wakakusanyika mbele yake,[†] ² wakao-na wengine katika wanafunzi wake wakila vyakula kwa mikono najisi, yaani, isiyonawiwa.[†] ³ Kwa maana Mafarisayo na Wayahudi wote wasipona-wa mikono mpaka kiwiko, hawali, wakishika mapokeo ya wazee wao; ⁴ tena wakitoka sokoni, wasipotawadha, hawali; na yako mambo mengine waliyopokea kuyashika, kama kuosha vikombe, na midumu, na vyombo vya shaba. ⁵ Basi wale Mafarisayo na waandishi wakamwuliza, Mbona wanafunzi wako hawaendi kwa kuyafuata mapokeo ya wazee, bali hula chakula kwa mikono najisi? ⁶ Akawaambia, Isa-

ya alitabiri vema juu yenu ninyi wanafiki, kama ilivyoandikwa,

Watu hawa huniheshimu kwa midomo

Ila mioyo yao iko mbali nami;[†]

⁷ Nao waniabudu bure,

Wakifundisha mafundisho

Yaliyo maagizo ya wanadamu,

⁸ Ninyi mwaiacha amri ya Mungu, na kuyashika mapokeo ya wanadamu.

⁹ Akawaambia, Vema! Mwaikataa amri ya Mungu mpate kuyashika mapokeo yenu. ¹⁰ Maana Musa alisema, Waeshimu baba yako na mama yako, na, Amtukanaye babaye au mamaye kufa na afe.[†] ¹¹ Bali ninyi husema, Mtu akimwambia babaye au mamaye, Ni Korbani, yaani, wakfu, kitu changu cho chote kikupasacho kufaidiwa nacho, huwa basi; ¹² wala hamruhusu baada ya hayo kumtendea neno babaye au mamaye; ¹³ huku mkilitangua neno la Mungu kwa mapokeo yenu mliyopokeana; tena mwafanya mambo mengi yaliyo sawasawa na hayo. ¹⁴ Akawaita makutano tena, akawaambia, Nisikieni nyote na kufahamu. ¹⁵ Hakuna kitu kilicho nje ya mtu ambacho kikimwingia chaweza kumtia unajisi, bali vile vimtokavyo, ndivyo vimtiavyo unajisi yule mtu.[†] [¹⁶ Mtu akiwa na masikio ya kusikilia, na asikie.]

¹⁷ Hata alipoingia nyumbani, ameuacha mkutano, wanafunzi wake wakamwuliza habari za ule mfano. ¹⁸ Akawaambia, Hivi hata ninyi hamna akili? Hamfahamu ya kwamba kila kitu kilicho nje ya mtu, kikimwingia, hakiwezi kumtia unajisi; ¹⁹ kwa sababu hakimwingii moyoni, ila tumboni tu; kisha chatoka kwenda chooni? Kwa kusema hivi alivitakasa vyakula vyote. ²⁰ Akasema, Kimtokacho mtu ndicho kimtiacho unajisi. ²¹ Kwa maana ndani ya mioyo ya watu hutoka mawazo mabaya, uasherati, ²² wivi, uuaji, uzi-nzi, tamaa mbaya, ukorofi, hila, ufisadi, kijicho, matukano, kiburi, upumbavu. ²³ Haya yote yaliyo maovu yatoka ndani, nayo yamtia mtu unajisi.

²⁴ Akaondoka huko, akaenda zake hata mipaka ya Tiro na Sidoni. Akaingia katika nyumba, akataka isijulikane na

6:45-56 Mt 14:22-36; Yn 6:15-21 6:51 Mk 4:39 6:56 Mk 5:27,28; Mdo 5:15; 19:11,12
7:1-23 Mt 15:1-20 7:2 Lk 11:38 7:6-7 Isa 29:13 7:10 Kut 20:12; 21:17; Law 20:9; Kum 5:16
7:15 Mdo 10:14,15

mtu; lakini hakuweza kusitirika.[†] ²⁵Ila mara mwanamke, ambaye binti yake yuna pepo mchafu, alisikia habari zake, akaja akamwangukia miguuni pake. ²⁶Na yule mwanamke ni Myunani, kabila yake ni Msirofoinike. Akamwomba amtoe pepo katika binti yake. ²⁷Akamwambia, Waache watoto washibe kwanza; maana si vizuri kukitwaa chakula cha watoto, na kuwatupia mbwa. ²⁸Naye akajibu, akamwambia, Naam, Bwana, lakini hata mbwa walio chini ya meza hula makombo ya watoto. ²⁹Akamwambia, Kwa sababu ya neno hilo, enenda zako, pepo amemtoka binti yako. ³⁰Akaenda zake nyumbani kwake, akamkuta yule kijana amelazwa kitandani, na yule pepo amekwisha kumtoka.

³¹Akatoka tena katika mipaka ya Tiro, akapita katikati ya Sidoni, akaenda mpaka bahari ya Galilaya, kati ya mipaka ya Dekapoli.[†] ³²Wakamletea kiziwi, naye ni mwenye utasi, wakamsihi amwekee mikono.[†] ³³Akamtenga na mkutano faraghani, akatia vidole vyake masikioni mwake, akatema mate, akamgusa ulimi,[†] ³⁴akatazama juu mbinguni, akaugua, akamwambia, Efatha, maana yake, Funguka.[†] ³⁵Mara masikio yake yakafunguka, kifungo cha ulimi wake kikalegea, akasema vizuri. ³⁶Akawaonya wasimwambie mtu; lakini kadiri ya alivyozidi kuwaagiza, ndivyo walivyozidi kutangaza habari;[†] ³⁷wakashangaa mno kupita kiasi, wakinena, Ametenda mambo yote vema; viziwi awafanya wasikie, na bubu waseme.[†]

8 ¹Katika siku zile, kwa vile ulivyo-kuwa mkuu tena ule mkutano, nao wamekosa kitu cha kula, akawaita wanafunzi wake, akawaambia,[†] ²Nawahurumia mkutano kwa sababu yapata siku tatu wamekaa nami, wala hawana kitu cha kula;[†] ³nami nikiwaaga waende zao nyumbani kwao hali wanafunga, watazimia njiani; na baadhi yao wametoka mbali. ⁴Wanafunzi wake wakamjibu, Je! Ataweza wapi mtu kuwashibisha hawa mikate hapa nyikani? ⁵Akawauliza, Mnayo

mikate mingapi? Wakasema, Saba, ⁶Akawaagiza mkutano waketi chini; akaitwaa ile mikate saba, akashukuru, akaimega, akawapa wanafunzi wake wawaandikie; wakawaandikia mkutano. ⁷Walikuwa na visamaki vichache; akavibarikia, akasema wawaandikie na hivyo pia. ⁸Wakala, wakashiba, wakakusanya mabaki ya vipande vya mikate makanda saba.[†] ⁹Na watu waliokula wapata elfu nne. Akawaaga. ¹⁰Mara akapanda chomboni pamoja na wanafunzi wake, akaenda pande za Dalmanutha.

¹¹Wakatokea Mafarisayo, wakaaanza kuhojiana naye; wakitafuta kwake ishara itokayo mbinguni; wakimjaribu.^{†††} ¹²Akaugua rohoni mwake, akasema, Mbona kizazi hiki chatafuta ishara? Amin, nawaambieni, Hakitapewa ishara kizazi hiki.[†] ¹³Akawaacha, akapanda tena chomboni, akaenda zake hata ng'ambo.

¹⁴Wakasahau kuchukua mikate, wala chomboni hawana ila mkate mmoja tu. ¹⁵Akawaagiza, akasema, Angalieni, jihadharini na chachu ya Mafarisayo na chachu ya Herode.[†] ¹⁶Wakabishana wao kwa wao, kwa kuwa hawana mikate. ¹⁷Naye Yesu akatambua, akawaambia, Mbona mna bishana kwa sababu hamna mikate? Hamfahamu bado, wala hamjaelewa? Je! Mioyo yenu ni mizito?[†] ¹⁸Mna macho, hamwoni; mna masikio, hamsikii? Wala hamkumbuki?[†] ¹⁹Nilipoivunja ile mikate mitano na kuwapa wale elfu tano, mlichukua vikapu vingapi vimejaa vipande? Wakamwambia, Kumi na viwili.[†] ²⁰Na ile saba kuwapa wale elfu nne, mlichukua makanda mangapi yamejaa vipande? Wakamwambia, Saba.[†] ²¹Akawaambia, Hamjafahamu bado?

²²Wakafika Bethsaida, wakamletea kipofu, wakamsihi amguse.[†] ²³Akamshika mkono yule kipofu, akamchukua nje ya kijiji, akamtemea mate ya macho, akamwekea mikono yake, akamwuliza, Waona kitu?[†] ²⁴Akatazama juu, akasema, Naona watu kama miti, inakwenda.

7:24-30 Mt 15:21-28 7:31 Mt 15:29-31 7:32 Mk 5:23 7:33 Mk 8:23 7:34 Mk 6:41; Yn 11:41
7:36 Mk 1:43-45 7:37 Isa 35:5 8:1-10 Mt 15:32-39 8:2 Mk 6:34-44 8:8 Kum 28:5 8:11-21
Mt 16:1-12 8:11 Mt 12:38; Lk 11:16; Yn 6:30 8:12 Mt 12:39; Lk 11:29
8:15 Lk 12:1; Mk 3:6 8:17 Mk 6:52 8:18 Yer 5:21; Eze 12:2; Mk 4:12 8:19 Mk 6:41-44
8:20 Mk 8:6-9 8:22 Mk 6:56 8:23 Mk 7:32,33; Yn 9:6

²⁵Ndipo akaweka tena mikono yake juu ya macho yake, naye akatazama sana; akawa mzima, akaona vyote waziwazi.

²⁶Akampeleka nyumbani kwake, akisema, Hata kijijini usiingie.†

27 Akatoka Yesu na wanafunzi wake, wakaenda kwenye vijiji vya Kaisaria-Filipi; na njiani akawauliza wanafunzi wake, akasema, Watu huninena mimi kuwa ni nani?† ²⁸Wakamjibu, Yohana Mbatizaji; wengine, Eliya; wengine, Mmojawapo wa manabii.† ²⁹Naye akawauliza, Na ninyi mnasema ya kuwa mimi ni nani? Petro akamjibu, akamwambia, Wewe ndiwe Kristo.†

³⁰Akawaonya wasimwambie mtu habari zake.† ³¹Akaanza kuwafundisha kwamba imempasa Mwana wa Adamu kupatikana na mateso mengi, na kukatiliwa na wazee, na wakuu wa makuhani, na waandishi, na kuuawa, na baada ya siku tatu kufufuka. ³²Naye alikuwa akinena neno hilo waziwazi. Petro akamchukua, akaanza kumkemea. ³³Akageuka, akawatazama wanafunzi wake, akamkemea Petro, akasema, Nenda nyuma yangu, Shetani; maana huyawazi yaliyo ya Mungu, bali ya wanadamu. ³⁴Akawaita mkutano pamoja na wanafunzi wake, akawaambia, Mtu ye yote akitaka kunifuata na ajikane mwenyewe, ajitwike na msalaba wake, anifuata.† ³⁵Kwa kuwa mtu atakaye kuiponya nafsi yake, ataiangamiza, na mtu atakayeiangamiza nafsi yake kwa ajili yangu na kwa ajili ya Injili, huyu ataisalimisha.† ³⁶Kwa kuwa itamfaidia mtu nini kuupata ulimwengu wote, akipata hasara ya nafsi yake? ³⁷Ama mtu atoe nini badala ya nafsi yake? ³⁸Maana kila mtu atakayenionea haya mimi, na maneno yangu, katika kizazi hiki cha uzinzi na dhambi, Mwana wa Adamu atamwonea haya mtu huyo, atakapokuja katika utukufu wa Baba yake pamoja na malaika watakatifu.†

9 ¹Akawaambia, Amin, nawaambia, Pana watu katika hawa wasimamao hapa, ambao hawataonja mauti

kabisa, hata watakapouona ufalme wa Mungu umekuja kwa nguvu.

2 Hata baada ya siku sita Yesu akawatwaa Petro, na Yakobo, na Yohana, akawaleta juu ya mlima mrefu faraghani, peke yao; akageuka sura yake mbele yao;† ³mavazi yake yaki-meta-meta, meupe mno, jinsi asivyo-weza dobi duniani kuyafanya meupe. ⁴Wakatokewa na Eliya pamoja na Musa, nao walikuwa wakizungumza na Yesu. ⁵Petro akajibu, akamwambia Yesu, Rabi, ni vizuri sisi kuwapo hapa; na tufanye vibanda vitatu, kimoja chako wewe, kimoja cha Musa, na kimoja cha Eliya. ⁶Maana, hakujua la kunena, kwa kuwa waliingiwa na hofu nyingi. ⁷Kisha likatokea wingu, likawatia uvuli; sauti ikatoka katika lile wingu, Huyu ni Mwanangu, mpendwa wangu, msikieni yeye.† ⁸Mara hiyo walipotazama huku na huku, hawakuona mtu pamoja nao ila Yesu peke yake.

9 Na walipokuwa wakishuka mlimani aliwakataza wasimweleze mtu waliyoyaona, hata Mwana wa Adamu atakapokuwa amefufuka katika wafu.† ¹⁰Wakalishika neno lile, wakiulizana wao kwa wao, Huko kufufuka katika wafu maana yake nini? ¹¹Wakamwuliza, wakisema, Mbona waandishi huna ya kwamba imempasa Eliya kuja kwanza?† ¹²Akajibu akawaambia, Ni kweli Eliya yuaja kwanza, na kurejeza upya yote; lakini, pamoja na haya, ameandikiwaje Mwana wa Adamu ya kwamba atateswa mengi na kudharauliwa?† ¹³Lakini nawaambia, Eliya amekwisha kuja, nao wakamtenda yote waliyoyataka kama alivyoandikiwa.†

14 Hata walipowafikia wanafunzi, waliona mkutano mkuu wakiwazunguka, na waandishi wakijadiliana nao;† ¹⁵mara mkutano wote walipomwona walishangaa, wakamwendea mbio, wakamsalimu. ¹⁶Akawauliza, Mnajadiliana nini nao? ¹⁷Mtu mmoja katika mkutano akamjibu, Mwalimu, nime-mleta mwanangu kwako, ana pepo bubu; ¹⁸na kila ampagaapo, humbwaga chini, naye hutoka povu na kusaga

8:26 Mk 7:36 8:27-9:1 Mt 16:13-28; Lk 9:18-27 8:28 Mk 6:14-15; Lk 9:7-8 8:29 Yn 6:68-69
8:30 Mk 9:9 8:34 Mt 10:38; Lk 14:27 8:35 Mt 10:39; Lk 17:33; Yn 12:25 8:38 Mt 10:33
9:2-7 2 Pet 1:17-18 9:7 Mt 3:17; Mk 1:11; Lk 3:22; 2 Pet 1:17; Kum 18:15; Mdo 3:22
9:9 Mk 8:30 9:11 Mal 3:23; Mt 11:14 9:12 Mal 4:5; Isa 53:3 9:13 Mt 11:14; 1 Fal 19:2,10
9:14-29 Mt 17:14-21; Lk 9:37-42

meno na kukonda; nikasema na wanafunzi wako wamtoe pepo, wasiweze. ¹⁹ Akawajibu, akasema, Enyi kizazi kisichoamini, nikae nanyi hata lini? Nischukuliane nanyi hata lini? Mleteni kwangu. ²⁰ Wakamleta kwake; hata alipomwona, mara yule pepo alimtia kifafa; naye akaanguka chini, akagaa-gaa, akitokwa na povu. ²¹ Akamwuliza babaye, Amepatwa na haya tangu lini? Akasema, Tangu utoto. ²² Na mara nyingi amemtupa katika moto, na katika maji, amwangamize; lakini ukiweza neno lo lote, utuhurumie, na kutusaidia. ²³ Yesu akamwambia, Ukiweza! Yote yawezekana kwake aaminiye.† ²⁴ Mara babaye yule kijana akapaza sauti, akasema, Naamini, nisaidie kutokuamini kwangu.† ²⁵ Naye Yesu akiona ya kuwa mkutano unakusanyika mbio, akamkemea yule pepo mchafu, akamwambia, Ewe pepo bubu na kizwi, mimi nakuamuru, mtoke huyu, wala usimwingie tena. ²⁶ Akalia, akamtia kifafa sana, akamtoka; naye akawa kama amekufa; hata wengi wakasema, Amekufa.† ²⁷ Lakini Yesu akamshika mkono akamwinua naye akasimama. ²⁸ Hata alipoingia nyumbani, wanafunzi wake wakamwuliza kwa faragha, Mbona sisi hatukuweza kumtoa? ²⁹ Akawaambia, Namna hii haiwezi kutoka kwa neno lo lote, isipokuwa kwa kuomba.

³⁰ Wakatoka huko, wakapita katikati ya Galilaya; naye hakutaka mtu kujua.†† ³¹ Kwa sababu alikuwa akiwafundisha wanafunzi wake, akawaambia, Mwana wa Adamu yuaenda kutiwa katika mikono ya watu, nao watamwua; hata akiisha kuuawa, baada ya siku tatu atafufuka.† ³² Lakini hawakulifahamu neno lile, wakaogopa kumwuliza.†

³³ Wakafika Kapernaumu; hata alipokuwamo nyumbani, akawauliza, Mlishindania nini njiani?†† ³⁴ Wakanyamaza; kwa maana njiani walikuwa wakibishana wao kwa wao, ni nani aliye mkubwa.† ³⁵ Akaketi chini, akawaita wale Thenashara akawaambia, Mtu atakaye

kuwa wa kwanza atakuwa wa mwisho kuliko wote, na mtumishi wa wote.† ³⁶ Akatwaa kitoto, akamweka katikati yao, akamkumbatia, akawaambia,† ³⁷ Mtu akimpokea mtoto mmoja wa namna hii kwa jina langu, anipokea mimi; na mtu akinipokea mimi, humpokea, si mimi, bali yeye aliyenituma.†

³⁸ Yohana akamjibu, akamwambia, Mwalimu, tulimwona mtu akitoa pepo kwa jina lako, ambaye hafuatani nasi; tukamkataza, kwa sababu hafuatani nasi.† ³⁹ Yesu akasema, Msimkataze, kwa kuwa hakuna mtu atakayefanya mwujiza kwa jina langu akaweza mara kuninenea mabaya;† ⁴⁰ kwa sababu asiye kinyume chetu, yu upande wetu.† ⁴¹ Kwa kuwa ye yote atakayewanywesha ninyi kikombe cha maji, kwa kuwa ninyi ni watu wa Kristo, amin, nawaambia, hatakosathawabu yake.† ⁴² Na ye yote atakayemkosesha mmojawapo wa wadogo hawa waniaminio, afadhali afungiwe jiwe la kusagia shingoni mwake, na kutupwa baharini. ⁴³ Na mkono wako ukikukosesha, ukate; ni afadhali kuingia katika uzima u kigutu, kuliko kuwa na mikono miwili, na kwenda zako jehanum, kwenye moto usiozimika;† [⁴⁴ ambamo humo funza wao hafi, wala moto hauzimiki.] ⁴⁵ Na mguu wako ukikukosesha, ukate; ni afadhali kuingia katika uzima, u kiwete, kuliko kuwa na miguu miwili, na kutupwa katika jehanum; [⁴⁶ ambamo humo funza wao hafi, wala moto hauzimiki.] ⁴⁷ Na jicho lako likikukosesha, ling'oe, ulitupe; ni afadhali kuingia katika ufalme wa Mungu, una chongo, kuliko kuwa na macho mawili, na kutupwa katika jehanum;† ⁴⁸ ambamo humo funza wao hafi, wala moto hauzimiki.† ⁴⁹ Kwa sababu kila mtu atatiwa chumvi kwa moto.† ⁵⁰ Chumvi ni njema; lakini chumvi ikiwa si chumvi tena, mtaitia nini ikolee? Mwe na chumvi ndani yenu, mkakae kwa amani ninyi kwa ninyi.†

10 ¹ Akaondoka huko akafika mipakani mwa Uyahudi, na ng'ambo ya Yordani; makutano mengi wakakutanika tena wakamwendea; akawafundisha

9:23 Mk 11:23 9:24 Lk 17:5 9:26 Mk 1:26 9:30-32 Mt 17:22,23; Lk 9:43-45 9:30 Yn 7:1
 9:31 Mk 8:31; 10:32-34 9:32 Lk 9:45; 18:34 9:33-50 Mt 18:1-9; Lk 9:46-50 9:33 Mt 17:24
 9:34 Lk: 22:24 9:35 Mt 20:26-27; 23:11; Mk 10:43-44; Lk 22:26 9:36 Mk 10:16
 9:37 Mt 10:40; Lk 10:16; Yn 13:20 9:38 Hes 11:27,28 9:39 1 Kor 12:3
 9:40 Mt 12:30; Lk 11:23 9:41 Mt 10:42 9:43 Mt 5:30 9:47 Mt 5:29 9:48 Isa 66:24
 9:49 Law 2:13 9:50 Mt 5:13; Lk 14:34-35; Kol 4:6

tena kama alivyo zoea.^{††} ²Basi Mafarisa-yo wakamwendea, wakamwuliza, Je! Ni halali mtu kumwacha mkewe? Huku wakimjaribu. ³Naye akajibu, akawaambia, Musa aliwaamuru nini? ⁴Wakase-ma, Musa alitoa ruhusa kuandika hati ya talaka na kumwacha.[†] ⁵Yesu akawaambia, Kwa sababu ya ugumu wa mioyo yenu aliwaandikia amri hii. ⁶Lakini tangu mwanzo wa kuumbwa ulimwengu, aliwafanya mume na mke.[†] ⁷Kwa sababu hiyo mtu atamwacha babaye na mamaye, ataambatana na mkewe,[†] ⁸na hao wawili watakuwa mwili mmoja; hata wamekuwa si wawili tena, bali mwili mmoja. ⁹Basi alichokiunganisha Mungu, mwanadamu asikitenganishe. ¹⁰Hata nyumbani tena wanafunzi wakamwuliza habari ya neno hilo. ¹¹Akawaambia, Kila mtu atakayemwacha mkewe na kuoa mwingine azini juu yake,^{††} ¹²na mke, akimwacha mumewe na kuolewa na mtu mwingine, azini.

¹³Basi wakamletea watoto wadogo ili awaguse; wanafunzi wake wakawakemea.[†] ¹⁴Ila Yesu alipoona alichukizwa sana, akawaambia, Waacheni watoto wadogo waje kwangu, msiwazuie; kwa maana watoto kama hawa ufalme wa Mungu ni wao. ¹⁵Amin, nawaambieni, Ye yote asiyeukubali ufalme wa Mungu kama mtoto mdogo hatauingia kabisa.[†] ¹⁶Akawakumbatia, akaweka mikono yake juu yao, akawabarikia.[†]

¹⁷Hata alipokuwa akitoka kwenda njiani, mtu mmoja akaja mbio, akampigia magoti, akamwuliza, Mwalimu mwema, nifanye nini nipate kuurithi uzima wa milele?[†] ¹⁸Yesu akamwambia, Kwa nini kuniita mwema? Haku-na aliye mwema ila mmoja, ndiye Mungu. ¹⁹Wazijua amri, Usiue, Usizi-ni, Usiibe, Usishuhudie uongo, Usidanganye, Waheshimu baba yako na mama yako.[†] ²⁰Akamwambia, Mwalimu, haya yote nimeyashika tangu utoto wangu. ²¹Yesu akamkazia macho, akampenda, akamwambia, Umepungukiwa na neno moja. Enenda, ukauze ulivyo navyo vyote, uwape maskini, nawe

utakuwa na hazina mbinguni; kisha njoo unifuata.[†] ²²Walakini yeye akakunja uso kwa neno hilo, akaenda zake kwa huzuni; kwa sababu alikuwa na mali nyingi.

²³Yesu akatazama kotekote, akawaambia wanafunzi wake, Jinsi itakavyokuwa shida wenye mali kuingia katika ufalme wa Mungu! ²⁴Wanafunzi wakashangaa kwa maneno yake. Yesu akajibu tena, akawaambia, Watoto, jinsi ilivyo shida wenye kutegemea mali kuingia katika ufalme wa Mungu![†] ²⁵Ni rahisi ngamia kupenya katika tundu ya sindano kuliko tajiri kuingia katika ufalme wa Mungu. ²⁶Nao wakashangaa mno, wakimwambia, Ni nani, basi, awezaye kuokoka? ²⁷Yesu akawakazia macho, akasema, Kwa wanadamu haiwezekani, bali kwa Mungu sivyo; maana yote yawezekana kwa Mungu.[†] ²⁸Petro akaanza kumwambia, Tazama, sisi tumeacha vyote tukakufuata wewe. ²⁹Yesu akasema, Amin, nawaambieni, Hakuna mtu aliyeacha nyumba, au ndugu waume, au ndugu wake, au mama, au baba, au watoto, au mashamba, kwa ajili yangu, na kwa ajili ya Injili, ³⁰ila atapewa mara mia sasa wakati huu, nyumba, na ndugu waume, na ndugu wake, na mama, na watoto, na mashamba, pamoja na udhia; na katika ulimwengu ujao uzima wa milele. ³¹Lakini wengi walio wa kwanza watakuwa wa mwisho; na wa mwisho watakuwa wa kwanza.[†]

³²Nao walikuwako njiani, huku wakipanda kwenda Yerusalemu; na Yesu alikuwa akiwatangulia, wakashangaa, nao katika kufuata wakaogopa. Akawatwaa tena wale Thenashara, akaanza kuwaambia habari za mambo yatakayompata,^{††} ³³akisema, Angalie-ni, tunapanda kwenda Yerusalemu; na Mwana wa Adamu atatiwa mikononi mwa wakuu wa makuhani na waandishi, nao watamhukumu afe, watamtia mikononi mwa Mataifa, ³⁴nao watamdhihaki, na kumtemea mate, na kumpiga mijeledi, na kumwua; na baada ya siku tatu atafufuka.

10:1-12 Mt 19:1-9 10:1 Mk 9:33 10:4 Kum 24:1-4; Mt 5:31,32 10:6 Mwa 1:27; 5:2

10:7-8 Mwa 2:24 10:11-12 Mt 5:32; 1 Kor 7:10-11; 10:11 Lk 16:18

10:13-16 Mt 19:13-15; Lk 18:15-17 10:15 Mt 18:3 10:16 Mk 9:36

10:17-31 Mt 19:16-30; Lk 18:18-30 10:19 Kut 20:12-16; Kum 5:16-20; 24:14

10:21 Mk 8:34; Mt 10:38 10:24 Zab 62:10; 1 Tim 6:17 10:27 Mwa 18:14; Ayu 42:2

10:31 Mt 20:16; Lk 13:30 10:32-34 Mt 20:17-19; Lk 18:31-34 10:32 Yn 11:16,55; Mk 9:31

35 Na Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, wakamwendea, wakamwambia, Mwalimu, twataka utufanyie lo lote tutakalokuomba.[†] 36 Akawaambia, Mwataka niwafanyie nini? 37 Wakamwambia, Utujalie sisi tuketi, mmoja mkono wako wa kuume, na mmoja mkono wako wa kushoto, katika utukufu wako. 38 Yesu akawaambia, Hamjui mnaloliomba. Mwaweza kunywa kikombe ninyweacho mimi, au kubatizwa ubatizo nibatizwao mimi?[†] 39 Wakamwambia, Twaweza. Yesu akawaambia, Kikombe ninyweacho mimi mtakinywea, na ubatizo nibatizwao mimi mtabatizwa;[†] 40 lakini habari ya kuketi mkono wangu wa kuume au mkono wangu wa kushoto si langu kuwapa, ila wao watapewa waliowekewa tayari. 41 Hata wale kumi waliposikia wakaanza kuwakasirikia Yakobo na Yohana. 42 Yesu akawaita, akawaambia, Mwajua ya kuwa wale wanaohesabiwa kuwa wakuu wa Mataifa huwatawala kwa nguvu, na wakubwa wao huwatumikisha.[†] 43 Lakini haitakuwa hivyo kwenu; bali mtu anayetaka kuwa mkubwa kwenu, atakuwa mtumishi wenu,[†] 44 na mtu anayetaka kuwa wa kwanza wenu, atakuwa mtumwa wa wote. 45 Kwa maana Mwana wa Adamu naye hakuja kutumikiwa, bali kutumika, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

46 Wakafika Yeriko; hata alipokuwa akishika njia kutoka Yeriko, pamoja na wanafunzi wake, na mkutano mkubwa, mwana wa Timayo, Bartimayo, yule mwombaji kipofu, alikuwa ameketi kando ya njia.[†] 47 Naye aliposikia ya kwamba ni Yesu Mnazareti, alianza kupaza sauti yake, na kusema, Mwana wa Daudi, Yesu, unirehemu. 48 Na wengi wakamkemea ili anyamaze, lakini alizidi kupaza sauti, Mwana wa Daudi, unirehemu. 49 Yesu akasimama akasema, Mwiteni. Wakamwita yule kipofu, wakamwambia, Jipe moyo; inuka, anakuita. 50 Akatupa vazi lake, akaruka, akamwendea Yesu. 51 Yesu akamjibu, akamwambia, Wataka niku-

fanyie nini? Yule kipofu akamwambia, Mwalimu wangu, nataka nipate kuona. 52 Yesu akamwambia, Enenda zako, imani yako imekuponya. Mara akapata kuona; akamfuata njiani.

11 ¹Hata walipokaribia Yerusalemu karibu na Bethfage na Bethania, kukabili mlima wa Mizeituni, aliwatumia wawili katika wanafunzi wake,[†] ²akawaambia, Nendeni mpaka kile kijiji kinachowakabili; na katika kuingia ndani yake, mara mtaona mwana-punda amefungwa, asiyepandwa na mtu bado; mfungueni, kamleteni. ³Na mtu akiwambia, Mbona mnafanya hivi? Semeni, Bwana anamhitaji na mara atamrudisha tena hapa.[†] ⁴Wakaenda zao, wakamwona mwana-punda amefungwa penye mlango, nje katika njia kuu, wakamfungua. ⁵Baadhi ya watu waliosimama huko wakawaambia, Mnafanya nini kumfungua mwana-punda? ⁶Wakawaambia kama Yesu alivyowaagiza, nao wakawaruhusu. ⁷Wakamletea Yesu yule mwana-punda, wakatandika mavazi yao juu yake; akaketi juu yake. ⁸Watu wengi wakatandaza mavazi yao njiani, na wengine matawi waliyoyakata mashambani. ⁹Nao watu waliotangulia na wale waliofuata wakapaza sauti, Hosana; ndiye mbarikiwa ajaye kwa jina la Bwana;[†] ¹⁰umebarikiwa na ufalme ujao, wa baba yetu Daudi. Hosana juu mbinguni.

¹¹Naye akaingia Yerusalemu hata ndani ya hekalu; na alipokwisha kutazama yote pande zote, kwa kuwa ni wakati wa jioni, akatoka, akaenda Bethania pamoja na wale Thenashara.[†]

¹²Hata asubuhi yake walipotoka Bethania aliona njaa. ¹³Akaona kwa mbali mtini wenye majani, akaenda ili labda aone kitu juu yake; na alipoufikilia hakuona kitu ila majani; maana si wakati wa tini.[†] ¹⁴Akajibu, akauambia, Tangu leo hata milele mtu asile matunda kwako. Wanafunzi wake wakasikia.[†]

¹⁵Wakafika Yerusalemu, naye akaingia ndani ya hekalu, akaanza kuwafukuza wale waliokuwa wakiuza na kununua ndani ya hekalu, akazipindua meza za wabadili fedha, na viti

10:35-45 Mt 20:20-28 10:38 Lk 12:50; Mk 14:36; Rum 6:3 10:39 Mdo 12:2; Ufu 1:9

10:42-43 Lk 22:25-26 10:43-44 Mt 23:11; Mk 9:35; Lk 22:26

10:46-52 Mt 20:29-34; Lk 18:35-43 11:1-10 Mt 21:1-9; Lk 19:29-38; Yn 12:12-16

11:3 Mk 14:14 11:9 Zab 118:25-26 11:11-24 Mt 21:12-22; Lk 19:45-48 11:13 Lk 3:9; 13:6-9

11:14 Mk 11:20

vyao wauzao njiwa;† ¹⁶ wala hakuacha mtu achukue chombo kati ya hekalu. ¹⁷ Akafundisha, akasema, Je! Haikua ndikwa, Nyumba yangu itaitwa nyumba ya sala kwa mataifa yote? Bali ninyi mmeifanya kuwa pango la wanyang'anyi.† ¹⁸ Wakuu wa makuhani na waandishi wakapata habari wakatafuta jinsi ya kumwangamiza; maana walimwogopa, kwa sababu mkutano wote walishangaa kwa mafundisho yake. ¹⁹ Na kulipokuwa jioni alitoka mjini.

²⁰ Na asubuhi walipokuwa wakipita, waliuona ule mtini umenyauka toka shinani.† ²¹ Petro akakumbuka habari yake, akamwambia, Rabi, tazama, mtini ulioulani umenyauka. ²² Yesu akajibu, akamwambia, Mwaminini Mungu.† ²³ Amin, nawaambia, Ye yote atakayeambia mlima huu, Ng'oka ukatupwe baharini, wala asione shaka moyoni mwake, ila aamini kwamba hayo asemayo yametukia, yatakuwa yake.† ²⁴ Kwa sababu hiyo nawaambia, Yo yote myaombayo mkisali, aminini ya kwamba mnayapokea, nayo yatakuwa yenu.† ²⁵ Nanyi, kila msimamapo na kusali, sameheni, mkiwa na neno juu ya mtu; ili na Baba yenu aliye mbinguni awasamehe na ninyi makosa yenu.† ²⁶ Lakini kama ninyi hamsamehe, wala Baba yenu aliye mbinguni hatawasamehe ninyi makosa yenu.]

²⁷ Wakafika Yerusalemu tena; hata alipokuwa akitembea hekaluni, walimwendea wakuu wa makuhani, na waandishi, na wazee,† ²⁸ wakamwambia, Ni kwa mamlaka gani unatenda mambo haya? Naye ni nani aliyekupa mamlaka hii uyatende haya? ²⁹ Yesu akawaambia, Nitawauliza neno moja, nanyi mnijibu, kisha nitawaambia ni kwa mamlaka gani nayatenda haya. ³⁰ Ubatizo wa Yohana ulitoka mbinguni, au kwa wanadamu? Nijibuni. ³¹ Wakasemezana wao kwa wao, wakisema, Kama tukisema, Ulitoka mbinguni, atasema, Mbona, basi, hamkumwamini? ³² Ila tukisema, Ulitoka kwa wanadamu, — waliogopa watu; maana watu wote walimwona Yohana kuwa nabii halisi. ³³ Wakamjibu Yesu, wakasema,

Hatujui. Yesu akawaambia, Wala mimi siwaambii ninyi ni kwa mamlaka gani nayatenda haya.

12 ¹ Akaanza kusema nao kwa mifano; Mtu mmoja alipanda shamba la mizabibu, akazungusha ugo, akachimba shimo la shinikizo, akajenga mnara, akapangisha wakulima, akasafiri.†† ² Hata kwa wakati wake akatuma mtumwa kwa wale wakulima, ili apokee kwa wakulima katika matunda ya mizabibu. ³ Wakamtwa, wakampiga, wakamtoa nje, hana kitu. ⁴ Akatuma tena kwao mtumwa mwingine, na huyo wakamtia jeraha za kichwa, wakamfanyia jeuri. ⁵ Akamtuma mwingine, huyo wakamwua; na wengine wengi, hawa wakiwapiga na hawa wakiwaua. ⁶ Basi alikuwa na mmoja bado, mwana mpendwa wake; huyu naye akamtuma kwao mwisho, akisema, Watamstahi mwanangu. ⁷ Lakini wale wakulima wakasemezana, Huyu ni mrithi; haya, na tumwue, na urithi utakuwa wetu. ⁸ Wakamkamata, wakamwua, wakamtupa nje ya shamba la mizabibu.† ⁹ basi atafanyaje yule bwana wa shamba la mizabibu? Atakuja na kuwaangamiza wale wakulima, na lile shamba la mizabibu atawapa wengine. ¹⁰ Hata andiko hili hamjalisoma,

Jiwe walilolikataa waashi,

Hilo limekuwa jiwe kuu la pembeni.†

¹¹ Neno hili limetoka kwa Bwana,

Nalo ni ajabu machoni petu?

¹² Nao wakatafuta kumkamata, wakagopa mkutano; maana walitambua ya kwamba ule mfano amewanenea wao. Wakamwacha wakaenda zao.

¹³ Wakatuma kwake baadhi ya Mafarisayo na Maherodi, ili wamnase kwa maneno.†† ¹⁴ Hata walipofika walimwambia, Mwalimu, twajua ya kuwa wewe u mtu wa kweli, wala hujali cheo cha mtu; kwa maana hutazami sura za watu; lakini katika kweli waifundisha njia ya Mungu. Je! Ni halali kumpa Kaisari kodi au siyo? ¹⁵ Tumpe, tusimpe? Naye, akijua unafiki wao, akawaambia, Mbona mmenijaribu? Niteeni dinari niione. ¹⁶ Wakaileta.

11:15 Yn 2:14-16 11:17 Isa 56:7; Yer 7:11 11:20 Mk 11:14 11:22 Yn 14:1

11:23 Mt 17:20; 1 Kor 13:2; Lk 17:6 11:24 Mt 7:7; Yn 14:13; 16:23 11:25-26 Mt 6:14-15; 5:23

11:27-33 Mt 21:23-27; Lk 20:1-8 12:1-12 Mt 21:33-46; Lk 20:9-19 12:1 Isa 5:1-2

12:8 Ebr 13:12 12:10-11 Zab: 118:22-23 12:13-17 Mt 22:15-22; Lk 20:20-26 12:13 Mk 3:6

Akawaambia, Ni ya nani sanamu hii na anwani hii? Wakamwambia, Ni ya Kaisari. ¹⁷ Yesu akajibu, akawaambia, Mpeni Kaisari yaliyo ya Kaisari, na yaliyo ya Mungu mpeni Mungu. Wakamstaajabia sana.[†]

¹⁸ Kisha Masadukayo, watu wase-mao ya kwamba hakuna kiyama, wakamwendea, wakamwuliza na kusema,[†] ¹⁹ Mwalimu, Musa alituandikia ya kwamba ndugu ya mtu akifa, akamwacha mkewe wala hana mtoto, ndugu yake amtwaie yule mkewe akampatie ndugu yake mzao.[†] ²⁰ Basi kulikuwa na ndugu saba, wa kwanza akatwaa mke, akafa, asiache mzao. ²¹ Wa pili naye akamtwaa akafa, wala yeye hakuacha mzao. Na wa tatu kadhalika; ²² hata na wote saba, wasiache mzao. Mwisho wa wote yule mwanamke akafa naye. ²³ Basi, katika kiyama atakuwa mke wa yupi katika hao? Maana wote saba walikuwa naye. ²⁴ Yesu akajibu, akawaambia, Je! Hampotei kwa sababu hii, kwa kuwa hamyajui maandiko wala uweza wa Mungu? ²⁵ Kwa maana watakapofufuka katika wafu, hawaoi wala hawaolewi, bali huwa kama malaika walioko mbinguni. ²⁶ Na kwa habari ya wafu ya kwamba wafufuliwa, hamjasoma katika kitabu cha Musa, Sura ya Kijiti, jinsi Mungu alivyomwambia, akisema, Mimi ni Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo?[†] ²⁷ Yeye si Mungu wa wafu, bali wa walio hai. Hivyo mwapotea sana.

²⁸ Na mmojawapo wa waandishi akafika, akawasikia wakisemezana naye, akatambua ya kuwa amewajibu vema, akamwuliza, Katika amri zote ni ipi iliyo ya kwanza?^{††} ²⁹ Yesu akamjibu, Ya kwanza ndiyo hii, Sikia, Israeli, Bwana Mungu wetu ni Bwana mmoja;[†] ³⁰ nawe mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, na kwa roho yako yote, na kwa akili zako zote, na kwa nguvu zako zote.[†] ³¹ Na ya pili ndiyo hii, Mpende jirani yako kama nafsi yako. Hakuna amri nyingine iliyo

kuu kuliko hizi.[†] ³² Yule mwandishi akamwambia, Hakika, Mwalimu, ume-sema vema ya kwamba Mungu ni mmoja, wala hakuna mwingine ila yeye;[†] ³³ na kumpenda yeye kwa moyo wote, na kwa ufahamu wote, na kwa nguvu zote, na kumpenda jirani kama nafsi yako, kwafaa kuliko sadaka nzima za kuteketezwa na dhahibu zote pia.[†] ³⁴ Naye Yesu, alipoona kwamba amejibu kwa busara, alimwambia, We-we hu mbali na ufalme wa Mungu. Wala hakuthubutu mtu kumsaili neno tena tokea hapo.[†]

³⁵ Hata Yesu alipokuwa akifundisha katika hekalu, alijibu, akasema, Husemaje waandishi ya kwamba Kristo ni Mwana wa Daudi?[†] ³⁶ Daudi mwenyewe alisema, kwa uweza wa Roho Mtakatifu,

Bwana alimwambia Bwana wangu,

Uketi mkono wangu wa kuume, Hata niwawekapo adui zako

Kuwa chini ya miguu yako.[†]

³⁷ Daudi mwenyewe asema ni Bwana; basi amekuwaje mwanawe? Na mkutano mkubwa walikuwa wakimsikiliza kwa furaha. ³⁸ Akawaambia katika mafundisho yake, Jihadharini na waandishi, wapendao kutembea wamevaa mavazi marefu, na kusalimiwa masokoni,[†] ³⁹ na kuketi mbele katika masinagogi, na viti vya mbele katika karamu; ⁴⁰ ambao hula nyumba za wajane, na kwa unafiki husali sala ndefu; hawa watapata hukumu iliyo kubwa.

⁴¹ Naye akaketi kulielekea sanduku la hazina, akatazama jinsi mkutano watiavyo mapesa katika sanduku. Matajiri wengi wakatia mengi.^{††} ⁴² Akaja mwanamke mmoja, mjane, maskini, akatia senti mbili, kiasi cha nusu pesa. ⁴³ Akawaita wanafunzi wake, akawaambia, Amin, nawaambia, Huyu mjane maskini ametia zaidi kuliko wote wa-naotia katika sanduku la hazina; ⁴⁴ maana hao wote walitia baadhi ya mali iliyowazidi; bali huyu katika umaskini

12:17 Rum 13:7 12:18-27 Mdo 23:8; Mt 22:23-33; Lk 20:27-38 12:19 Kum 25:5,5; Mwa 38:8
12:26 Kut 3:2,6; Mt 8:11; Lk 16:22 12:28-34 Lk 10:25-28; Mt 22:34-40; Lk 20:39,40
12:28 Lk 10:25-28 12:29-30 Kum 6:4-5 12:30 Yn 15:12 12:31 Law 19:18
12:32 Kum 4:35; 6:4 12:33 Hos 6:6; 1 Sam 15:22 12:34 Mdo 26:27-29
12:35-37 Mt 22:41-46; Lk 20:41-44 12:36 Zab 110:1; 2 Sam 23:2; Yn 7:42
12:38-40 Mt 23:1-39; Lk 20:45-47 12:41-44 Lk 21:1-4 12:41 2 Fal 12:9

wake ametia vyote alivyokuwa navyo, ndiyo riziki yake yote pia.†

13 ¹Hata alipokuwa akitoka hekaluni, mmoja wa wanafunzi wake alimwambia, Mwalimu, tazama, yalivyo mawe na majengo haya!† ²Yesu akajibu, akamwambia, Wayaona majengo haya makubwa? Halitasalia hapa jiwe juu ya jiwe ambalo halitabomolewa.

³Hata alipokuwa ameketi katika mlima wa Mizeituni, kuelekea hekalu Petro, na Yakobo, na Yohana, na Andrea walimwuliza kwa faragha, ⁴Tuambie, mambo hayo yatakuwa lini? Nayo ni nini dalili ya wakati, hayo yote yatakapokuwa karibu kutimia?

⁵Yesu akaanza kuwaambia, Jihadharini, mtu asiwadanganye. ⁶Wengi watakuja kwa jina langu, wakisema, Mimi ndiye, nao watadanganya wengi. ⁷Nanyi mtakaposikia habari za vita na uvumi wa vita, msitishwe; hayo hayana budi kutukia, lakini ule mwisho bado. ⁸Kwa maana taifa litaondoka kupigana na taifa, na ufalme kupigana na ufalme; kutakuwa na matetemeko ya nchi mahali mahali; kutakuwako na njaa; hayo ndiyo mwanzo wa utungu.†

⁹Nanyi jihadharini nafsi zenu; maana watawapeleka ninyi mabarazani; na katika masinagogi mtapigwa; nanyi mtachukuliwa mbele ya maliwali na wafalme kwa ajili yangu, kuwa ushuhuda kwao.† ¹⁰Na sharti Injili ihubiriwe kwanza katika mataifa yote.† ¹¹Na watakapowachukua ninyi, na kuwasaliti, msitafakari kwanza mtakayosema, lakini lo lote mtakalopewa saa ile, lisemeni; kwa maana si ninyi msemao, bali ni Roho Mtakatifu. ¹²Na ndugu atamsaliti ndugu yake ili auawe, na baba atamsaliti mtoto, na watoto watashambulia wazazi wao, na kuwafisha.† ¹³Nanyi mtakuwa mki-chukiwa na watu wote kwa ajili ya jina langu; lakini mwenye kusaburi hata mwisho, ndiye atakayeokoka.†

¹⁴Lakini mlionapo chukizo la uharibifu likisimama pasipolipasa, (asomaye na afahamu), ndipo walio katika Uyahudi na wakimbilie milimani,† ¹⁵na

mtu aliye juu ya dari asishuke, wala asiingie kuchukua kitu nyumbani mwa-ke;† ¹⁶naye aliye shambani asirudi nyuma kulichukua vazi lake. ¹⁷Lakini ole wao wenye mimba, nao wanyonyeshao siku hizo! ¹⁸Ila ombeni yasitokee hayo wakati wa baridi. ¹⁹Kwa maana siku hizo zitakuwa na dhiki, jinsi isivyokuwa tangu mwanzo wa kuumba alipoumba Mungu hata sasa, wala haitakuwa kamwe.† ²⁰Na kama Bwana asingalizi-katiza siku hizo, asingeokoka mtu ye yote; lakini kwa ajili ya wateule alio-wateua amezikatiza siku hizo. ²¹Na wakati huo mtu akiwaambia, Tazama, Kristo yupo hapa, au yuko kule, msisadiki; ²²kwa maana wataondoka Makristo wa uongo, na manabii wa uongo, watatoa ishara na maajabu, wapate kuwadanganya, kama yamkini, hata hao wateule.† ²³Bali ninyi jihadharini; nimekwisha kuwaonya yote mbele.

²⁴Lakini siku zile, baada ya dhiki hiyo, jua litatiwa giza, na mwezi hatautoa mwanga wake.† ²⁵na nyota za mbinguni zitakuwa zikianguka, na nguvu zilizo mbinguni zitatikisika.† ²⁶Hapo ndipo watakapomwona Mwana wa Adamu akija mawinguni kwa nguvu nyingi na utukufu.† ²⁷Ndipo atakapowatuma malaika na kuwakusanya wateule wake toka pepo nne, toka upande wa mwisho wa nchi hata upande wa mwisho wa mbingu.†

²⁸Kwa mtini jifunzeni mfano; tawi lake liishapo kuwa laini, na kuchanua majani, mwatambua ya kuwa wakati wa mavuno ni karibu; ²⁹nanyi kadhalika, myaonapo mambo hayo yanaanza, tambueni ya kuwa yu karibu milangoni. ³⁰Amin, nawaambieni, Kizazi hiki hakitapita, hata hayo yote yatimie. ³¹Mbingu na nchi zitapita; lakini maneno yangu hayatapita kamwe. ³²Walakini habari ya siku ile na saa ile hakuna aijuaye, hata malaika walio mbinguni, wala Mwana, ila Baba.†

³³Angalieni, kesheni, [ombeni], kwa kuwa hamjui wakati ule utakapokuwapo. ³⁴Mfano wake ni kama mtu

12:44 2 Kor 8:12 13:1-37 Mt 24:1-51; Lk 21:5-36 13:8 Isa 19:2; 2 Nya 15:6

13:9-11 Mt 10:17-20; Lk 12:11-12 13:10 Mk 16:15 13:12 Mik 7:6 13:13 Mt 10:22; Yn 15:21

13:14 Dan 9:27; 11:31; 12:11 13:15-16 Lk 17:31 13:19 Dan 12:1; Mdo 7:14; Yoe 2:2

13:22 Kum 13:1 13:24 Isa 13:10; Eze 32:7; Yoe 2:10,31; 3:15; Ufu 6:12

13:25 Isa 34:4; Yoe 2:10; Mdo 6:13 13:26 Dan 7:13; Ufu 1:7

13:27 Zek 2:6; Kum 30:4; Mt 13:41 13:32 Mt 24:36

mwenye kusafiri, ameiacha nyumba yake, amewapa watumwa wake amri, na kila mtu kazi yake, naye amemwamuru bawabu akeshe.[†] ³⁵Kesheni basi, kwa maana hamjui ajapo bwana wa nyumba, kwamba ni jioni, au kwamba ni usiku wa manane, au awikapo jimbi, au asubuhi;[†] ³⁶asije akawasili ghafula akawakuta mmelala. ³⁷Na hilo niwaambialo ninyi, nawaambia wote, Kesheni.

14 ¹Baada ya siku mbili ilikuwa sikukuu ya Pasaka, na mikate isiyochachwa; wakuu wa makuhani na waandishi wakatafuta njia ya kumkamata kwa hila na kumwua.^{††} ²Kwa maana walisema, Isiwe kwa wakati wa sikukuu, isije ikatokea ghasia katika watu.

³Naye alipokuwapo Bethania, nyumbani mwa Simoni mkoma, ameketi chakulani, alikuja mwanamke mwenye kibweta cha marhamu ya nardo safi ya thamani nyingi; akakivunja kibweta akaimimina kichwani pake.^{††} ⁴Palikuwa na watu waliochukizwa katika nafsi zao wakisema, Kwani kupoteza marhamu namna hii? ⁵Maana marhamu hii ingaliweza kuuzwa kwa dinari mia tatu na kuzidi, wakupewa maskini. Wakamnung'unikia sana yule mwanamke. ⁶Yesu akasema, Mwacheni; mbona mnamtaabisha? Amenitendea kazi nje-ma; ⁷maana sikuzote mnao maskini pamoja nanyi, na kila mpendapo mwa-weza kuwatendea mema; lakini mimi hamnami sikuzote.[†] ⁸Ametenda alivyo-weza; ametangulia kuupaka mwili wangu marhamu kwa ajili ya maziko. ⁹Amin, nawaambia, Kila ihubiriwapo Injili katika ulimwengu wote, na hili alilotenda huyu litatajwa kwa kumbukumbu lake.

¹⁰Yuda Iskariote, yule mmoja katika wale Thenashara, akaenda zake kwa wakuu wa makuhani, apate kumsaliti kwao.[†] ¹¹Nao waliposikia walifurahi, wakaahidi kumpa fedha. Akatafuta njia ya kumsaliti wakati wa kufaa.

¹²Hata siku ya kwanza ya mikate isiyochachwa, walipoichinja pasaka, wanafunzi wake wakamwambia, Ni

wapi utakapo tuende tukuandalie uile pasaka?[†] ¹³Akatuma wawili katika wanafunzi wake, akawaambia, Nendeni zenu mjini; atakutana nanyi mwana-mume amechukua mtungi wa maji; mfuateni; ¹⁴na po pote atakapoingia, mwambieni mwenye nyumba, Mwali-mu asema, Ki wapi chumba changu cha wageni, niile pasaka humo, pamoja na wanafunzi wangu?[†] ¹⁵Naye mwenyewe atawaonyesha orofa kubwa, imeandikwa tayari; humo tuandalieni. ¹⁶Wanafunzi wakatoka, wakaenda mjini, wakaona kama alivyowaambia, wakaiandaa pasaka.

¹⁷Basi ilipokuwa jioni yuaja pamoja na wale Thenashara.[†] ¹⁸Nao walipokuwa wameketi chakulani, wakila, Yesu alisema, Amin, nawaambia, Mmoja wenu, naye anakula pamoja nami, atanisaliti.[†] ¹⁹Wakaanza kuhuzunika, wakamwambia mmoja mmoja, Je! Ni mimi? ²⁰Akawaambia, Ni mmoja wa hao Thenashara, ambaye aachovya pamoja nami katika kombe. ²¹Kwa maana Mwana wa Adamu aenda zake kama alivyoandikiwa; lakini ole wake mtu yule ambaye amsaliti Mwana wa Adamu; ingekuwa heri kwake mtu yule kama asingalizaliwa.

²²Nao walipokuwa wakila, alitwaa mkate, akabariki, akaumega, akawapa, akasema, Twaeni; huu ndio mwili wangu.[†] ²³Akatwaa kikombe, akashukuru, akawapa; wakakinywea wote. ²⁴Akawaambia, Hii ndiyo damu yangu ya agano, imwagikayo kwa ajili ya wengi.[†] ²⁵Amin, nawaambia ninyi, Sita-kunywa tena kabisa uzao wa mzabibu, hata siku ile nitakapounywa mpya katika ufalme wa Mungu.

²⁶Nao walipokwisha kuimba walitoka kwenda mlima wa Mizeituni.^{††} ²⁷Yesu akawaambia, Mtakunguwazwa ninyi nyote kwa ajili yangu usiku huu; kwa kuwa imeandikwa,

Nitampiga mchungaji, na kondoo watatawanyika.[†]

²⁸Lakini baada ya kufufuka kwangu, nitawatangulia kwenda Galilaya.[†]

13:34 Lk 12:36-38; 19:12; Mt 25:14 13:35 Lk 12:38 14:1-2 Mt 26:1-5; Lk 22:1-2
14:1 Kut 12:1-27 14:3-9 Mt 26:6-13; Yn 12:1-8 14:3 Lk 7:37-38 14:7 Kum 15:11
14:10-11 Mt 26:14-16; Lk 22:3-6 14:12-16 Mt 26:17-19; Lk 22:7-13 14:14 Mk 11:3
14:17-25 Mt 26:20-29; Lk 22:14-23; Yn 13:21-26 14:18 Zab 41:9 14:22 1 Kor 11:23-25
14:24 Kut 24:8; Yer 31:31-34; Zek 9:11 14:26-31 Mt 26:30-35; Lk 22:31-34,39
14:26 Zab 113-118 14:27 Zek 13:7 14:28 Mt 28:16; Mk 16:7

²⁹ Petro akamwambia, Hata wajapoku-nguwazwa wote, lakini siyo mimi. ³⁰ Yesu akamwambia, Amin, nakuaambia wewe, Leo, usiku huu, kabla ya kuwika jogoo mara mbili, utanikana mara tatu.[†] ³¹ Naye akazidi sana kusema, Ijaponipasa kufa nawe, hata hivyo sitakukana kamwe. Na wote wakasema vile vile.[†]

³² Kisha wakaja mpaka bustani ii-twayo Gethsemane; akawaambia wanafunzi wake, Ketini hapa muda niombapo.^{††} ³³ Akamtwa Petro na Yakobo na Yohana pamoja naye, akaanza kufadhaika sana na kuhangaika. ³⁴ Akawaambia, Roho yangu ina huzuni nyingi kiasi cha kufa; kaeni hapa mkeshe.[†] ³⁵ Akaendelea mbele kidogo, akaanguka kifudifudi, akiomba ya kuwa, ikiwezekana, saa hiyo imwepuke. ³⁶ Akasema, Aba, Baba, yote yawezekana kwako; uniondolee kikombe hiki; walakini, si kama nitakavyo mimi, bali utakavyo wewe.[†] ³⁷ Akaja akawakuta wamelala usingizi, akamwambia Petro, Je! Simoni, umelala? Hukuweza kuke-sha saa moja? ³⁸ Kesheni mwombe, msije mkaingia majaribuni, roho i rādhi ila mwili ni dhaifu. ³⁹ Akaenda zake tena, akaomba, akisema neno lilo hilo. ⁴⁰ Akaja tena akawakuta wamelala, maana macho yao yamekuwa mazito, wala hawakujua la kumjibu. ⁴¹ Akaja mara ya tatu, akawaambia, Laleneni sasa, mpumzike; yatosha, saa imekuja; tazama, Mwana wa Adamu anatiwa mikononi mwao wenye dhambi. ⁴² Ondoke-ni, twendeni zetu; tazama, yule anayenisaliti amekaribia.[†]

⁴³ Basi alipokuwa katika kusema, mara Yuda alifika, mmoja wa wale Thenashara, na pamoja naye mkutano, wana panga na marungu, wametoka kwa wakuu wa makuhani, na waandishi, na wazee.[†] ⁴⁴ Na yule anayemsaliti alikuwa amewapa ishara, akisema, Nitakayembusu, huyo ndiye; mkamateni, mkamchukue salama. ⁴⁵ Basi alipokuja, mara akamwendea, akasema, Rabi, akambusu. ⁴⁶ Wakanyosha mikono yao wakamkamata. ⁴⁷ Na mmoja wao wa-

liokuwapo akafuta upanga, akampiga mtumwa wa Kuhani Mkuu, akamkata sikio. ⁴⁸ Yesu akajibu, akawaambia, Je! Ni kama juu ya mnyang'anyi mmetoka wenye panga na marungu, kunitwaa mimi? ⁴⁹ Kila siku nalikuwa mbele yenu hekaluni nikifundisha, msinikamate; lakini haya yamekuwa ili maandiko yapate kutimia.[†] ⁵⁰ Ndipo wakamwacha, wakakimbia wote.

⁵¹ Na kijana mmoja alimfuata, amejitanda mwili wake nguo ya kitani; wakamkamata; ⁵² naye akaiacha ile nguo ya kitani, akakimbia yu uchi.

⁵³ Nao wakamchukua Yesu kwa Kuhani Mkuu; wakamkusanyikia wote, wakuu wa makuhani na wazee na waandishi. ⁵⁴ Naye Petro akamfuata kwa mbali, hata ndani katika behewa ya Kuhani Mkuu; akawa ameketi pamoja na watumishi, anakota moto mwangani. ⁵⁵ Basi wakuu wa makuhani na baraza yote wakatafuta ushuhuda juu ya Yesu wapate kumwua; wasio-ne.[†] ⁵⁶ Kwa maana wengi walimshuhudia uongo, walakini ushuhuda wao haukupatana. ⁵⁷ Hata wengine wakasimama, wakamshuhudia uongo, wakisema, ⁵⁸ Sisi tulimsikia akisema, Mimi nitalivunja hekalu hili lililofanyika kwa mikono, na katika siku tatu nita-jenga jingine lisilofanyika kwa mikono.[†] ⁵⁹ Wala hata hivi ushuhuda wao haukupatana. ⁶⁰ Kisha Kuhani Mkuu akasimama katikati, akamwuliza Yesu, akisema, Hujibu neno? Hawa wanakushuhudia nini? ⁶¹ Lakini akanyamaza, wala hakujibu neno. Kuhani Mkuu akamwuliza tena, akamwambia, Wewe ndiwe Kristo, Mwana wake Mtukufu?[†] ⁶² Yesu akasema, Mimi ndiye, nanyi mtamwona Mwana wa Adamu ameketi mkono wa kuume wa nguvu, akija na mawingu ya mbinguni.[†] ⁶³ Kuhani Mkuu akararua nguo zake, akisema, Tuna haja gani tena ya mashahidi? ⁶⁴ Mmesikia kufuru yake; mwaonaje ninyi? Wote wakamhukumu kuwa imempasa kuuawa.[†] ⁶⁵ Wengine wakaanza kumtemea mate, wakamfunika uso, na kumpiga makonde, na

14:30 Yn 13:38 14:31 Yn 11:16 14:32-42 Mt 26:36-46; Lk 22:40-46 14:32 Yn 18:1

14:34 Yn 12:27; Zab 43:5 14:36 Mk 10:38 14:42 Yn 14:31

14:43-54 Mt 26:47-58; Lk 22:47-55; Yn 18:2-18 14:49 Lk 19:47; 21:37

14:55-65 Mt 26:59-68; Lk 22:63-71; Yn 18:19-24 14:58 Yn 2:19; 4:21,23

14:61 Mk 15:5; Isa 53:7 14:62 Dan 7:13; Zab 110:1 14:64 Law 24:16; Yn 19:7

kumwambia, tabiri. Hata watumishi nao wakampiga makofi.

66 Na Petro alikuwa chini behewani; akaja mmoja wa vijakazi wa Kuhani Mkuu,[†] 67 akamwona Petro akikota moto; akamkazia macho, akasema, Wewe nawe ulikuwapo pamoja na yule Mnazareti, Yesu. 68 Akakana, akasema, Simjui wala sisikii unayoyasema wewe. Akatoka nje hata ukumbini; jogoo akawika. 69 Na yule kijakazi akamwona tena, akaanza tena kuwaambia waliosimama pale, Huyu ni mmoja wao. 70 Akakana tena. Kitambo kidogo tena wale waliosimama pale wakamwambia Petro, Hakika u mmoja wao, kwa sababu u Mgalilaya wewe. 71 Akaanza kulaani na kuapiza, Simjui mtu huyu mnayemnena. 72 Na mara jogoo akawika mara ya pili. Petro akalikumbuka lile neno aliloambiwa na Yesu, Kabla ya kuwika jogoo mara mbili, utanikana mara tatu. Na alipolifikiri, akalia.[†]

15 ¹ Mara kulipokuwa asubuhi wakuu wa makuhani walifanya shauri pamoja na wazee na waandishi na baraza nzima, wakamfunga Yesu, wakamchukua, wakamleta mbele ya Pilato.[†] ² Pilato akamwuliza, Wewe ndiwe mfalme wa Wayahudi? Akajibu, akamwambia, Wewe wasema.[†] ³ Nao wakuu wa makuhani walikuwa wakimshitaki mambo mengi. ⁴ Pilato akamwuliza tena akisema, Hujibu neno? Tazama ni mambo mangapi wanayokushitaki! ⁵ Wala Yesu hakujibu neno tena, hata Pilato akastaajabu.[†]

⁶ Basi wakati wa sikukuu huwafungulia mfungwa mmoja, wamwombaye. ⁷ Palikuwa na mtu aitwaye Baraba, amefungwa pamoja na watu waliofanya fitina, na kufanya uuaji katika fitina ile. ⁸ Makutano wakaja, wakaanza kuomba awafanyie kama vile alivyozoea. ⁹ Pilato akawajibu, akisema, Je! Mnataka niwafungulie mfalme wa Wayahudi? ¹⁰ Kwa maana alitambua ya kuwa wakuu wa makuhani wamemtoa kwa husuda.[†] ¹¹ Lakin wakuu wa makuhani wakawataharakisha makutano, kwamba afadhali

awafungulie Baraba. ¹² Pilato akajibu tena akawaambia, Basi nimtendeje huyu mnayemnena kuwa ni mfalme wa Wayahudi? ¹³ Wakapiga kelele tena, Msulibishe. ¹⁴ Pilato akawaambia, Kwani, ni ubaya gani alioutenda? Wakazidi sana kupiga kelele, Msulibishe. ¹⁵ Pilato akipenda kuwaridhisha makutano, akawafungulia Baraba; akamtoa Yesu, baada ya kumpiga mijeledi, ili asulibiwe.

¹⁶ Nao askari wakamchukua ndani ya behewa, ndiyo Praitorio (yaani, nyumba ya uliwali), wakakusanya pamoja kikosi kizima. ¹⁷ Wakamvika vazi la rangi ya zambarau, wakasokota taji ya miiba, wakamtia kichwani; ¹⁸ wakaanza kumsalimu, Salamu, Mfalme wa Wayahudi! ¹⁹ Wakampiga mwanzi wa kichwa, wakamtemea mate, wakapiga magoti, wakamsujudia. ²⁰ Hata wakiisha kumdhihaki, wamvua lile vazi la rangi ya zambarau, wakamvika mavazi yake mwenyewe; wakamchukua nje ili wamsulibishe.[†]

²¹ Wakamshurutisha mtu aliyekua akipita, akitoka mashamba, Simoni Mkirene, baba yao Iskanda na Rufo, ili auchukue msalaba wake.[†] ²² Wakamleta mpaka mahali paitwapo Golgotha, yaani, Fuvu la kichwa. ²³ Wakampa mvinyo iliyotiwa manemane, asiipokee.[†] ²⁴ Wakamsulibisha, wakagawa mavazi yake, wakayapigia kura kila mtu atwae nini.[†] ²⁵ Basi ilikuwa saa tatu, nao wakamsulibisha. ²⁶ Palikuwa na anwani ya mashitaka yake iliyoandikwa juu, MFALME WA WAYAHUDI. ²⁷ Na pamoja naye walisulibisha wanyang'anyi wawili, mmoja mkono wake wa kuume na mmoja mkono wake wa kushoto. [²⁸ Basi andiko likatimizwa linenalo, Alihesabiwa pamoja na waasi.][†] ²⁹ Nao waliokuwa wakipita njiani wakamtukana, wakitikisa-tikisa vichwa, wakisema, Ahaa! Wewe mwenye kulivunja hekalu na kulijenga katika siku tatu,[†] ³⁰ jiponye nafsi yako, ushuke msalabani. ³¹ Kadhalika na wakuu wa makuhani wakamdhihaki wao kwa

14:66-72 Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Yn 18:25-27 14:72 Mk 14:30

15:1 Mt 27:1-2; Lk 22:66; 23:1; Yn 18:28 15:2-19 Mt 27:11-30; Lk 23:2-25; Yn 18:29-19:16

15:5 Mk 14:61; Isa 53:7 15:10 Yn 11:48; 12:19; Mt 21:38

15:20-41 Mt 27:31-56; Lk 23:26-49; Yn 19:16-30 15:21 Rum 16:13 15:23 Zab 69:21

15:24 Zab 22:18 15:28 Isa 53:12 15:29 Zab 22:7; Zab 109:25; Mk 14:58; Yn 2:19

wao, pamoja na waandishi, wakise-
ma, Aliponya wengine; hawezi kuji-
ponya mwenyewe. ³² Kristo, mfalme
wa Israeli, na ashuke sasa msalabani
tupate kuona na kuamini. Hata wale
waliosulibiwa pamoja naye waka-
mfyolea.†

³³ Na ilipokuwa saa sita, paliku-
wa na giza juu ya nchi yote, hata saa
tisa.† ³⁴ Na saa tisa Yesu akapaza
sauti yake kwa nguvu, Eloi, Eloi,
lama sabakthani? Maana yake, Mu-
ngu wangu, Mungu wangu, mbona
umeniacha?† ³⁵ Na baadhi yao walio-
simama pale, walisema, Tazama, ana-
mwita Eliya. ³⁶ Na mmoja akaenda
mbio, akajaza sifongo siki, akaitia juu
ya mwanzi, akamnyweshwa, akisema,
Acheni, na tuone kwamba Eliya ana-
kuja kumtelemsha.† ³⁷ Naye Yesu aka-
toa sauti kuu, akakata roho.

³⁸ Pazia la hekalu likapasuka vi-
pande viwili toka juu hata chini.†
³⁹ Basi yule akida, aliyesimama hapo
akimwelekea, alipoona ya kuwa alika-
ta roho jinsi hii, akasema, Hakika mtu
huyu alikuwa Mwana wa Mungu.
⁴⁰ Palikuwako na wanawake wakitaza-
ma kwa mbali; miongoni mwao aliku-
wamo Mariamu Magdalene, na Maria-
mu mama yao Yakobo mdogo na
Yose, na Salome;† ⁴¹ hao ndio walio-
fuatana naye huko Galilaya, na ku-
mtumikia; na wengine wengi waliopa-
nda pamoja naye mpaka Yerusalemu.

⁴² Hata ikiisha kuwa jioni, kwa
sababu ni Maandalio, ndiyo siku iliyo
kabla ya sabato,† ⁴³ akaenda Yusufu,
mtu wa Arimathaya, mstahiki, mtu wa
baraza ya mashauri, naye mwenyewe
anautazamia ufalme wa Mungu; akafa-
nya ujasiri, akaingia mbele ya Pilato
akauomba mwili wake Yesu. ⁴⁴ Lakini
Pilato akastaajabu, kwamba amekwi-
sha kufa. Akamwita yule akida, aka-
mwuliza kwamba amekufa kitambo.
⁴⁵ Hata alipokwisha kupata hakika kwa
yule akida, alimpa Yusufu yule maiti.
⁴⁶ Naye akanunua sanda ya kitani, aka-
mtelemsha, akamfungia ile sanda, aka-
mweka katika kaburi lililochongwa
mwambani; akavingirisha jiwe mbele

ya mlango wa kaburi. ⁴⁷ Nao Mariamu
Magdalene na Mariamu mamaye Yose
wakapatazama mahali alipowekwa.

16 ¹ Hata sabato ilipokwisha kupi-
ta, Mariamu Magdalene na Ma-
riamu mamaye Yakobo, na Salome
walinunua manukato wapate kwenda
kumpaka.† ² Hata alfajiri mapema,
siku ya kwanza ya juma, wakaenda
kaburini, jua lilipoanza kuchomoza;
³ wakasemezana wao kwa wao, Ni
nani atakayetuingirishia lile jiwe
mlangoni pa kaburi? ⁴ Hata walipota-
zama, waliona ya kuwa lile jiwe
limekwisha kuingirishwa; nalo lili-
kuwa kubwa mno.

⁵ Wakaingia kaburini wakaona ki-
jana ameketi upande wa kuume, ame-
vaa vazi jeupe; wakastaajabu. ⁶ Naye
akawaambia, Msistaajabu; mnamtafu-
ta Yesu Mnazareti, aliyesulibiwa;
amefufuka; hayupo hapa; patazameni
mahali walipomweka. ⁷ Lakini ene-
ndeni zenu, mkawaambie wanafunzi
wake, na Petro, ya kwamba awatangu-
lia kwenda Galilaya; huko mtamwona,
kama alivyowaambia.† ⁸ Wakatoka
nje, wakakimbia kutoka kaburini; kwa
maana wameingia tetemeko na usha-
ngao; wala hawakumwambia mtu ne-
no, maana waliogopa.

[⁹ Naye alipofufuka alfajiri siku
ya kwanza ya juma, alimtokea kwa-
nza Mariamu Magdalene, ambaye
kwamba alimtoa pepo saba.† ¹⁰ Huyo
akashika njia akawapasha habari wale
waliokuwa pamoja naye, nao wakali
wanaomboleza na kulia. ¹¹ Walakini
hao waliposikia kama yu hai, naye
amemwona, hawakusadiki.

¹² Baada ya hayo akawatokea wa-
tu wawili miongoni mwao, ana sura
nyingine; nao walikuwa wakishika
njia kwenda shamba.† ¹³ Na hao wa-
kaenda zao wakawapa habari wale
wengine; wala hao hawakuwasadiki.

¹⁴ Baadaye akaonekana na wale
kumi na mmoja walipokuwa wakila,
akawakemea kwa kutokuamini kwao
na ugumu wa mioyo yao, kwa kuwa
hawakuwasadiki wale waliomwona
alipofufuka katika wafu.† ¹⁵ Akawaa-

15:32 Mt 16:1,4 15:33 Amo 8:9 15:34 Zab 22:1 15:36 Zab 69:21 15:38 Kut 26:31-33

15:40-41 Lk 8:2-3 15:42-47 Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Yn 19:38-42

16:1-8 Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Yn 20:1-10 16:7 Mt 26:32; Mk 14:28 16:9 Lk 8:2; Yn 20:11-18

16:12 Lk 24:13-35 16:14-18 Lk 24:36-49; Yn 20:19-23

mbia, Enendeni ulimwenguni mwote, mkaihubiri Injili kwa kila kiumbe.†

¹⁶Aaminiye na kubatizwa ataokoka; asiyeamini, atahukumiwa.† ¹⁷Na ishara hizi zitafuatana na hao waaminio; kwa jina langu watatoa pepo; watasema kwa lugha mpya;† ¹⁸watashika nyoka; hata wakinywa kitu cha kufisha, hakitawadhuru kabisa; wataweka

mikono yao juu ya wagonjwa, nao watapata afya.†

¹⁹Basi Bwana Yesu, baada ya kusema nao, akachukuliwa juu mbinguni, akaketi mkono wa kuume wa Mungu.†

²⁰Nao wale wakatoka, wakahubiri kote-kote, Bwana akitenda kazi pamoja nao, na kulithibitisha lile neno kwa ishara zilizofuatana nalo.†

16:15 Mdo 1:8; Mt 28:18-20 **16:16** Mdo 2:38 **16:17** Mdo 16:18; 2:4,11; 10:46

16:18 Lk 10:19; Mdo 28:3-6; Yak 5:14,15

16:19 Mdo 1:9-11; Lk 24:50-53; 1 Tim 3:16; Zab 110:1; Mdo 7:55; 2 Fal 2:11 **16:20** Ebr 2:4

INJILI KAMA ALIVYOIANDIKA LUKA MTAKATIFU

1 ¹ Kwa kuwa watu wengi wametia mikono kutunga kwa taratibu habari za mambo yale yaliyotimizwa katikati yetu, ² kama walivyotuhadithia wale waliokuwa mashahidi wenye kuyaona, na watumishi wa lile neno tokea mwanzo,† ³ nimeona vema mimi nami, kwa kuwa nimejitafutia usahihi wa mambo hayo yote tangu mwanzo, kukuandikia kwa taratibu, Theofilo mtukufu,† ⁴ upate kujua hakika ya mambo yale uliyofundishwa.

⁵ Zamani za Herode, mfalme wa Uyahudi, palikuwa na kuhani mmoja, jina lake Zakaria, wa zamu ya Abiya, na mkewe alikuwa mmojawapo wa uzao wa Haruni, jina lake Elisabeti.† ⁶ Na wote wawili walikuwa wenye haki mbele za Mungu, wakiendelea katika amri zote za Bwana na maagizo yake bila lawama. ⁷ Nao walikuwa hawana mtoto, maana Elisabeti alikuwa tasa, na wote wawili ni wazee sana.

⁸ Basi ikawa, alipokuwa akifanya kazi ya ukuhani katika taratibu ya zamu yake mbele za Mungu, ⁹ kama ilivyokuwa desturi ya ukuhani, kura ilimwangukia kuingia katika hekalu la Bwana ili kufukiza uvumba.† ¹⁰ Na makutano yote ya watu walikuwa wakisali nje saa ya kufukiza uvumba. ¹¹ Akatokewa na malaika wa Bwana, amesimama upande wa kuume wa madhabahu ya kufukizia. ¹² Zakaria alipomwona alifadhaika, hofu ikamwingia. ¹³ Lakini yule malaika akamwambia, Usiogope, Zakaria, maana dua yako imesikiwa, na mkeo Elisabeti atakuzalia mtoto mwanamume, na jina lake utamwita Yohana. ¹⁴ Nawe utakuwa na furaha na shangwe, na watu wengi watakufurahia kuzaliwa kwake. ¹⁵ Kwa sababu atakuwa mkuu mbele za Bwana; hatakunywa divai wala kileo; naye atajazwa Roho Mtakatifu hata tangu tumboni mwa mamaye.† ¹⁶ Na wengi katika Waisraeli atawarejeza kwa Bwana Mungu wao.

¹⁷ Naye atatangulia mbele zake katika roho ya Eliya, na nguvu zake, ili kuigeuza mioyo ya baba iwaelekee watoto, na kuwatilia waasi akili za wenye haki, na kumwekea Bwana tayari watu waliotengenezwa.† ¹⁸ Zakaria akamwambia malaika, Nitajuaje neno hilo? Maana mimi ni mzee, na mke wangu ni mkongwe wa siku nyingi.† ¹⁹ Malaika akamjibu akamwambia, Mimi ni Gabrieli, nisimamaye mbele za Mungu; nami nimetumwa niseme nawe, na kukupasha habari hizi njema.† ²⁰ Na tazama! Utakuwa bubu, usiweze kusema, mpaka siku ile yatakapotukia hayo, kwa sababu hukuyasadiki maneno yangu; nayo yatatimizwa kwa wakati wake.†

²¹ Na wale watu walikuwa wakimngojea Zakaria, wakastaajabia kukawia kwake mle hekaluni. ²² Alipotoka hali hawezi kusema nao, walitambua ya kuwa ameona maono ndani ya hekalu, naye aliendelea kuwaashiria akakaa bubu. ²³ Ikawa siku za huduma yake zilipokuwa zimetimia akaenda nyumbani kwake. ²⁴ Hata baada ya siku zile mkewe Elisabeti alichukua mimba akatawa miezi mitano, akisema, ²⁵ Hivi ndivyo alivyo nitendea Bwana katika siku zile alizoniangalia ili kuniondolea aibu yangu mbele ya watu.†

²⁶ Mwezi wa sita, malaika Gabrieli alitumwa na Mungu kwenda mpaka mji wa Galilaya, jina lake Nazareti, ²⁷ kwa mwanamwali bikira aliyekuwa ameposwa na mtu, jina lake Yusufu, wa mbari ya Daudi; na jina lake bikira huyo ni Mariamu.† ²⁸ Akaingia nyumbani kwake akasema, Salamu, uliyepewa neema, Bwana yu pamoja nawe.† ²⁹ Naye akafadhaika sana kwa ajili ya maneno yake, akawaza moyoni, Salamu hii ni ya namna gani? ³⁰ Malaika akamwambia, Usiogope, Mariamu, kwa maana umepata neema kwa Mungu. ³¹ Tazama, utachukua mimba na kuzaa mtoto

1:2 Yn 15:27 1:3 Mdo 1:1 1:5 1 Nya 24:10 1:9 Kut 30:7

1:15 Hes 6:3; Amu 13:4,5; 1 Sam 1:11 1:17 Mal 3:1; 4:5-6; Mt 17:11-13 1:18 Mwa 18:11

1:19 Dan 8:16; 9:21; Ebr 1:14 1:20 Lk 1:45 1:25 Mwa 30:23 1:27 Mt 1:16,18; Lk 2:5;

1:28 Amu 5:24

mwanamume; na jina lake utamwita Yesu.[†] ³² Huyu atakuwa mkuu, ataitwa Mwana wa Aliye juu, na Bwana Mungu atampa kiti cha enzi cha Daudi, baba yake.[†] ³³ Ataimiliki nyumba ya Yakobo hata milele, na ufalme wake utakuwa hauna mwisho.[†] ³⁴ Mariamu akamwambia malaika, Litakuwaje neno hili, maana sijui mume? ³⁵ Malaika akajibu akamwambia, Roho Mtakatifu atakujilia juu yako, na nguvu zake Aliye juu zitakufunika kama kivuli; kwa sababu hiyo hicho kitakachozaliwa kitaitwa kitakatifu, Mwana wa Mungu.[†] ³⁶ Tena, tazama, jamaa yako Elisabeti naye amechukua mimba ya mtoto mwanamume katika uzee wake; na mwezi huu ni wa sita kwake yeye aliyeitwa tasa; ³⁷ kwa kuwa hakuna neno lisilowezekana kwa Mungu.[†] ³⁸ Mariamu akasema, Tazama, mimi ni mjakazi wa Bwana; na iwe kwangu kama ulivyosema. Kisha malaika akaoondoka akaenda zake.

³⁹ Basi, Mariamu akaondoka siku hizo, akaenda hata nchi ya milimani kwa haraka mpaka mji mmoja wa Yuda, ⁴⁰ akaingia nyumbani kwa Zakaria akamwamkia Elisabeti. ⁴¹ Ikawa Elisabeti aliposikia kule kuamkia kwake Mariamu, kitoto kichanga kikaruka ndani ya tumbo lake; Elisabeti akajazwa Roho Mtakatifu;[†] ⁴² akapaza sauti kwa nguvu akasema, Umebarikiwa wewe katika wanawake, naye mzao wa tumbo lako amebarikiwa.[†] ⁴³ Limenitokeaje neno hili, hata mama wa Bwana wangu anijilie mimi? ⁴⁴ Maana sauti ya kuamkia kwako ilipoingia masikioni mwangu, kitoto kichanga kikaruka kwa shangwe ndani ya tumbo langu. ⁴⁵ Naye heri aliyesadiki; kwa maana yatatimizwa aliyoambiwa na Bwana.[†] ⁴⁶ Mariamu akasema,

Moyo wangu wamwadhimisha Bwana,[†]

⁴⁷ Na roho yangu imemfurahia Mungu, Mwokozi wangu;

⁴⁸ Kwa kuwa ameutazama

Unyonge wa mjakazi wake.
Kwa maana, tazama, tokea sasa Vizazi vyote wataniita mbarikiwa;[†]

⁴⁹ Kwa kuwa Mwenye nguvu amenitendea makuu,
Na jina lake ni takatifu.[†]

⁵⁰ Na rehema zake hudumu vizazi hata vizazi
Kwa hao wanaomcha.[†]

⁵¹ Amefanya nguvu kwa mkono wake;

Amewatawanya walio na kiburi katika mawazo ya mioyo yao;[†]

⁵² Amewaangusha wakuu katika viti vyao vya enzi;

Na wanyonge amewakweza.[†]

⁵³ Wenye njaa amewashibisha mema,

Na wenye mali amewaondoa mikono mitupu.[†]

⁵⁴ Amemsaidia Israeli, mtumishi wake;

Ili kukumbuka rehema zake;[†]

⁵⁵ Kama alivyowaambia baba zetu, Ibrahimu na uzao wake hata milele.[†]

⁵⁶ Mariamu akakaa naye kadiri ya miezi mitatu, kisha akarudi kwenda nyumbani kwake.

⁵⁷ Ikawa, siku za kuzaa kwake Elisabeti zilipotimia, alizaa mtoto mwanamume. ⁵⁸ Wakasikia jirani zake na jamaa zake ya kwamba Bwana amemwongezea rehema zake, wakafurahi pamoja naye. ⁵⁹ Ikawa siku ya nane wakaja kumtahiri mtoto; wakataka kumpa jina la babaye, Zakaria.[†] ⁶⁰ Mama-ye akajibu akasema La, sivyo; bali, ataitwa Yohana.[†] ⁶¹ Wakamwambia, Hapana mtu katika jamaa zako aitwaye jina hilo. ⁶² Wakamwashiria babaye wajue atakavyo kumwita. ⁶³ Akataka kibao, akaandika ya kwamba, Jina lake ni Yohana. Wakastaajabu wote. ⁶⁴ Papo hapo kinywa chake kikafunguliwa na ulimi wake pia, akaanza kunena aki-msifu Mungu. ⁶⁵ Wakaingwa na hofu

1:31 Mt 1:21-23; Amu 13:3; Isa 7:14 1:32-33 2 Sam 7:12,13,16; Isa 9:7 1:33 Mik 4:7; Dan 7:14
1:35 Kut 13:12; Mt 1:18,20 1:37 Mwa 18:14 1:41 Lk 1:15; Mwa 25:22
1:42 Kum 28:9; Amu 5:24 1:45 Lk 1:20; 11:28 1:46-55 1 Sam 2:1-10
1:48 1 Sam 1:11; Lk 1:25; Zab 113:5,6; Lk 11:27 1:49 Zab 111:9 1:50 Zab 103:13,17
1:51 Zab 89:10; 2 Sam 22:28 1:52 Ayu 5:11; 12:19; Zab 147:6; 1 Sam 2:7
1:53 1 Sam 2:5; Zab 34:10; 107:9 1:54 Isa 41:8; Zab 98:3
1:55 Mwa 17:7; 18:18; 22:17; Mik 7:20; 1:59 Law 12:3; Mwa 17:12 1:60 Lk 1:13

wote waliokuwa wakikaa karibu nao; na mambo hayo yote yakatangazwa katika nchi yote ya milima milima ya Uyahudi. ⁶⁶Na wote walioyasikia wakayaweka mioyoni mwao, wakisema, Mtoto huyu atakuwa wa namna gani? Kwa sababu mkono wa Bwana ulikuwa pamoja naye.

⁶⁷Na Zakaria, baba yake, akajazwa Roho Mtakatifu, akatabiri, akisema,

⁶⁸Atukuzwe Bwana, Mungu wa Israeli,

Kwa kuwa amewajia watu wake, na kuwakomboa.†

⁶⁹Ametusimamishia pembe ya wokovu

Katika mlango wa Daudi, mtumishi wake.†

⁷⁰Kama alivyosema tangu mwanzo Kwa kinywa cha manabii wake watakatifu;

⁷¹Tuokolewe na adui zetu Na mikononi mwao wote wanaotuchukia;†

⁷²Ili kuwatendea rehema baba zetu, Na kulikumbuka agano lake takatifu;†

⁷³Uapo aliomwapia Ibrahimu, baba yetu,†

⁷⁴Ya kwamba atatujalia sisi, Tuokoke mikononi mwa adui zetu,

Na kumwabudu pasipo hofu,†

⁷⁵Kwa utakatifu na kwa haki Mbele zake siku zetu zote.

⁷⁶Nawe, mtoto, utaitwa nabii wake Aliye juu,

Kwa maana utatangulia mbele za uso wa Bwana umtengenezee njia zake;†

⁷⁷Uwajulishe watu wake wokovu, Katika kusamehewa dhambi zao.†

⁷⁸Kwa njia ya rehema za Mungu wetu,

Ambazo kwa hizo mwangaza utokao juu umetufikia,†

⁷⁹Kuwaangaza wakaao katika giza na uvuli wa mauti,

Na kuiongoza miguu yetu kwenye njia ya amani.†

⁸⁰Yule mtoto akakua, akaongezeka nguvu rohoni, akakaa majangwani hata siku ya kutokea kwake kwa Israeli.†

2¹Siku zile amri ilitoka kwa Kaisari Augusto ya kwamba iandikwe orodha ya majina ya watu wote wa ulimwengu. ²Orodha hii ndiyo ya kwanza iliyoandikwa hapo Kirenio alipokuwa liwali wa Shamu. ³Watu wote wakaenda kuandikwa, kila mtu mjini kwao. ⁴Yusufu naye aliondoka Galilaya, toka mji wa Nazareti, akapanda kwenda Uyahudi mpaka mji wa Daudi, uitwao Bethlehemu, kwa kuwa yeye ni wa mbari na jamaa ya Daudi; ⁵ili aandikwe pamoja na Mariamu mkewe, ambaye amemposa, naye ana mimba.† ⁶Ikawa, katika kukaa huko, siku zake za kuzaa zikatimia, ⁷akamzaa mwanawe, kifungua mimba, akamvika nguo za kitoto, akamlaza katika hori ya kulia ng'ombe, kwa sababu hawakupata nafasi katika nyumba ya wageni.†

⁸Na katika nchi ile ile walikuwako wachungaji wakikaa makondeni na kuli-nda kundi lao kwa zamu usiku. ⁹Malaika wa Bwana akawatokea ghafula, utukufu wa Bwana ukawang'aria pande zote, wakaingiwa na hofu kuu. ¹⁰Malaika akawaambia, Msiogope; kwa kuwa mimi ninawaletea habari njema ya furaha kuu itakayokuwa kwa watu wote; ¹¹maana leo katika mji wa Daudi amezaliwa, kwa ajili yenu, Mwokozi, ndiye Kristo Bwana. ¹²Na hii ndiyo ishara kwenu; mta- mkuta mtoto mchanga amevikwa nguo za kitoto, amelala katika hori ya kulia ng'ombe. ¹³Mara walikuwapo pamoja na huyo malaika, wingi wa jeshi la mbinguni, wakimsifu Mungu, na kusema,†

¹⁴Atukuzwe Mungu juu mbinguni, Na duniani iwe amani kwa watu aliowaridhia.†

¹⁵Ikawa, malaika hao walipoondoka kwenda zao mbinguni, wale wachungaji waliambiana, Haya, na twendeni mpaka Bethlehemu, tukalione hilo lili- lofanyika, alilotujulisha Bwana. ¹⁶Wakaenda kwa haraka wakamkuta Maria- mu na Yusufu, na yule mtoto mchanga

1:68 Lk 7:16; Zab 41:13; 72:18 1:69 1 Sam 2:10; Zab 18:2; 132:17 1:71 Zab 106:10

1:72 Zab 105:8; 106:45; Mwa 17:7; Law 26:42 1:73 Mwa 22:16,17; Mik 7:20 1:74 Tit 2:12,14

1:76 Mal 3:1; Mt 3:3 1:77 Yer 31:34 1:78 Hes 24:17; Isa 60:1,2; Mal 4:2

1:79 Isa 9:2; 58:8; Mt 4:16 1:80 Mt 3:1 2:5 Lk 1:27 2:7 Mt 1:25 2:13 Dan 7:10

2:14 Lk 19:38; Isa 57:19; Efe 2:14,17

amelala horini. ¹⁷ Walipomwona waka-toa habari waliyoambiwa juu ya huyo mtoto.† ¹⁸ Wote waliosikia wakastaajabu kwa hayo waliyoambiwa na wachungaji. ¹⁹ Lakini Mariamu akayaweka maneno hayo yote, akiyafikiri moyoni mwake.† ²⁰ Wale wachungaji wakarudi, huku wanamtukuza Mungu na kumsifu kwa mambo yote waliyosikia na kuyaona, kama walivyoambiwa.

²¹ Hata zilipotumia siku nane za kumtahiri, aliitwa jina lake Yesu; kama alivyoitwa na malaika kabla hajachukuliwa mimba.†

²² Kisha, zilipotimia siku za kutakasika kwao, kama ilivyo torati ya Musa walikwenda naye hata Yerusalemu, wamweke kwa Bwana,† ²³ (kama ilivyoandikwa katika sheria ya Bwana, Kila mtoto mwanamume aliye kifungua mimba ya mamaye na aitwe mtakatifu kwa Bwana),† ²⁴ wakatoe na sadaka, kama ilivyonenwa katika sheria ya Bwana, Hua wawili au makinda ya njiwa wawili.† ²⁵ Na tazama, pale Yerusalemu palikuwa na mtu, jina lake Simeoni, naye ni mtu mwenye haki, mcha Mungu, akiitarajia faraja ya Israeli; na Roho Mtakatifu alikuwa juu yake.† ²⁶ Naye alikuwa ameonywa na Roho Mtakatifu ya kwamba hataona mauti kabla ya kumwona Kristo wa Bwana. ²⁷ Basi akaja hekaluni ameongozwa na Roho; na wale wazazi walipomleta mtoto Yesu ndani, ili wamfanyie kama ilivyokuwa desturi ya sheria, ²⁸ yeye mwenyewe alimpokea mikononi mwake, akamshukuru Mungu, akisema,

²⁹ Sasa, Bwana, wamruhusu mtumishi wako,

Kwa amani, kama ulivyosema;†

³⁰ Kwa kuwa macho yangu yameuona wokovu wako,†

³¹ Uliouweka tayari machoni pa watu wote;

³² Nuru ya kuwa mwangaza wa Mataifa,

Na kuwa utukufu wa watu wako Israeli.†

³³ Na babaye na mamaye walikuwa wakiyastaajabia hayo yaliyonenwa juu yake. ³⁴ Simeoni akawabariki, akamwambia Mariamu mama yake, Tazama, huyu amewekwa kwa kuanguka na kuinuka wengi walio katika Israeli, na kuwa ishara itakayonenewa.† ³⁵ Nawe mwenyewe, upanga utaingia moyoni mwako, ili yafunuliwe mawazo ya mioyo mingi.

³⁶ Palikuwa na nabii mke, jina lake Ana, binti Fanueli, wa kabila ya Asheri, na umri wake ulikuwa miaka mingi, alikuwa amekaa na mume miaka saba baada ya uanawali wake. ³⁷ Naye ni mjane wa miaka themanini na minne; haondoki katika hekalu, ila huabudu usiku na mchana kwa kufunga na kuomba.† ³⁸ Huyu alitokea saa ile ile akamshukuru Mungu, na wote waliokuwa wakiutarajia ukombozi katika Yerusalemu akawatolea habari zake.† ³⁹ Basi, walipokwisha kuyatimiza yote kama yalivyoagizwa katika sheria ya Bwana, walirejea Galilaya mpaka mjini kwao, Nazareti.† ⁴⁰ Yule mtoto akakua, akaongezeka nguvu; amejaa hekima, na neema ya Mungu ilikuwa juu yake.†

⁴¹ Basi, wazee wake huenda Yerusalemu kila mwaka, wakati wa sikukuu ya Pasaka.† ⁴² Na alipopata umri wake miaka kumi na miwili, walipanda kama ilivyokuwa desturi ya sikukuu; ⁴³ na walipokwisha kuzitimiza siku, wakati wa kurudi kwao, yule mtoto Yesu alibaki nyuma huko Yerusalemu, na wazee wake walikuwa hawana habari.† ⁴⁴ Nao wakadhani ya kuwa yumo katika msafara; wakaenenda mwendo wa kutwa, wakawa wakimtafuta katika jamaa zao na wenzao; ⁴⁵ na walipomkosa, wakarejea Yerusalemu, huku wakimtafuta. ⁴⁶ Ikawa baada ya siku tatu wakamwona hekaluni, ameketi katikati ya waalimu, akiwasikiliza na kuwauliza maswali. ⁴⁷ Nao wote waliomsikia walistaajabia fahamu zake na majibu yake. ⁴⁸ Na walipomwona walishangaa, na mama yake akamwambia, Mwanangu, mbona umetutenda hivi? Tazama, baba

2:17 Lk 2:10-12 2:19 Lk 2:51 2:21 Law 12:3; Lk 1:31,59 2:22-24 Law 12:6-8

2:23 Kut 13:2,12,15 2:24 Law 5:11; 12:8 2:25 Isa 40:1; 49:13 2:29 Mwa 46:30

2:30 Isa 40:5; 52:10 2:32 Isa 42:6; 49:6; 52:10 2:34 Isa 8:14; Mt 21:42; 1 Kor 1:23; 1 Pet 2:8

2:37 1 Tim 5:5 2:38 Isa 52:9 2:39 Mt 2:23 2:40 Lk 1:80; 2:52

2:41 Kut 12:1-27; 23:14-17; Kum 16:1-8 2:43 Kut 12:18

yako na mimi tulikuwa tukikutafuta kwa huzuni. ⁴⁹ Akawaambia, Kwani kunitafuta? Hamkujua ya kuwa imenipasa kuwamo katika nyumba ya Baba yangu?† ⁵⁰ Nao hawakuelewa na neno hilo alilowaambia. ⁵¹ Akashuka pamoja nao mpaka Nazareti, naye alikuwa akiwatii; na mamaye aliyaweka hayo yote moyoni mwake.†

52 Naye Yesu akazidi kuendelea katika hekima na kimo, akimpendeza Mungu na wanadamu.†

3 ¹ Mwaka wa kumi na tano wa kutawala kwake Kaisari Tiberio, Pontio Pilato alipokuwa liwali wa Uyahudi, na Herode mfalme wa Galilaya, na Filipo, ndugu yake, mfalme wa Iturea na nchi ya Trakoniti, na Lisania mfalme wa Abilene, ² wakati wa ukuhani mkuu wa Anasi na Kaya-fa, neno la Mungu lilimfikia Yohana, mwana wa Zakaria, jangwani. ³ Akafika nchi yote iliyo karibu na Yordani, akihubiri ubatizo wa toba liletalo ondoleo la dhambi,† ⁴ kama ilivyoandikwa katika chuo cha maneno ya nabii Isaya;

Sauti ya mtu aliaye nyikani,
Itengenezeni njia ya Bwana,
Yanyosheni mapito yake.†

⁵ Kila bonde litajazwa,
Na kila mlima na kilima
kitashushwa;
Palipopotoka patakuwa
pamenyoka,
Na palipoparuzua patalainishwa;
⁶ Na wote wenye mwili watauona
wokovu wa Mungu.†

7 Basi, aliwaambia makutano ya wale waliomwendea ili awabatize, Enyi wazao wa nyoka, ni nani aliye-waonya ninyi kuikimbia hasira itakayokuja?† ⁸ Basi, toeni matunda yapatanyo na toba; wala msianze kusema mioyoni mwenu, Tunaye baba, ndiye Ibrahimu; kwa maana nawaambia ya kwamba katika mawe haya Mungu aweza kumwinulia Ibrahimu watoto.† ⁹ Na sasa hivi shoka limekwisha kuwekwa penye mashina ya miti; basi kila mti usiozaa matunda mazuri hu-

katwa na kutupwa motoni.† ¹⁰ Makutano wakamwuliza, Tufanye nini basi? ¹¹ Akawajibu akiwaambia, Mwenye kanzu mbili na ampe asiye na kanzu; na mwenye vyakula na afanye vivyo hivyo. ¹² Watoza ushuru nao wakaja kubatizwa, wakamwuliza, Mwalimu, tufanye nini sisi?† ¹³ Akawaambia, Msitoze kitu zaidi kuliko mlivyoamriwa. ¹⁴ Askari nao wakamwuliza, wakisema, Sisi nasi tufanye nini? Akawaambia, Msidhulumu mtu, wala msishitaki kwa uongo; tena mto-shewe na mshahara wenu.

15 Basi, watu walipokuwa waki-ngoja yatakayotokea, wote wakiwaza-waza mioyoni mwao habari za Yohana, kama labda yeye ndiye Kristo,† ¹⁶ Yohana alijibu akawaambia wote, Kweli mimi nawabatiza kwa maji; lakini yuaja mtu mwenye nguvu kuliko mimi, ambaye mimi sistahili kulegeza gidamu ya viatu vyake; yeye atawabatiza kwa Roho Mtakatifu na kwa moto;† ¹⁷ ambaye pepeo lake li mkononi mwake, naye atausafisha sana uwanda wake, na kuikusanya ngano ghalani mwake, bali makapi atayateketeza kwa moto usiozimika.

18 Basi, kwa maonyo mengine mengi aliwahubiri watu. ¹⁹ Lakini mfalme Herode alipokaripiwa na yeye kwa ajili ya Herodia, mke wa nduguye, na maovu yote aliyoyafanya Herode,† ²⁰ aliongeza na hili juu ya yote, alimfunga Yohana gerezani.

21 Ikawa, watu wote walipokwisha kubatizwa, na Yesu naye amebatizwa, naye anaomba, mbingu zilifunuka;† ²² Roho Mtakatifu akashuka juu yake kwa mfano wa kiwiliwili, kama hua; sauti ikatoka mbinguni, Wewe ndiwe Mwanangu, mpendwa wangu; nimependezwa nawe.†

23 Na Yesu mwenyewe, alipoanza kufundisha, alikuwa amepata umri wake kama miaka thelathini, akidhaniwa kuwa ni mwana wa Yusufu, wa Eli,†† ²⁴ wa Mathati, wa Lawi, wa Melki, wa Yana, wa Yusufu, ²⁵ wa Matathia, wa Amosi, wa Nahumu, wa Esli, wa Nagai, ²⁶ wa

2:49 Yn 2:16 2:51 Lk 2:19 2:52 1 Sam 2:26; Mit 3:4 3:3-18 Mt 3:1-12; Mk 1:1-8

3:4-6 Isa 40:3-5 3:6 Mdo 28:28 3:7 Mt 12:34; 23:33; Yn 3:36 3:8 Yn 8:33 3:9 Mt 7:19

3:12 Lk 7:29 3:15 Yn 1:19-28 3:16 Mdo 13:25 3:19-20 Mt 14:3-4; Mk 6:17-18

3:21-22 Mt 3:13-17; Mk 1:9-11; Yn 1:32

3:22 Mwa 22:2; Zab 2:7; Isa 42:1; Mt 3:17; Mk 1:11; Lk 9:35 3:23-38 Mt 1:1-17 3:23 Lk 4:22

Maathi, wa Matathia, wa Semei, wa Yusufu, wa Yuda, ²⁷wa Yoana, wa Resa, wa Zerubabeli, wa Shealtieli, wa Neri,† ²⁸wa Melki, wa Adi, wa Kosamu, wa Elmadamu, wa Eri, ²⁹wa Yoshua, wa Eliezeri, wa Yorimu, wa Mathati, wa Lawi, ³⁰wa Simeoni, wa Yuda, wa Yusufu, wa Yonamu, wa Eliakimu, ³¹wa Melea, wa Mena, wa Matatha, wa Nathani, wa Daudi,† ³²wa Yese, wa Obedi, wa Boazi, wa Salmoni, wa Nashoni,† ³³wa Aminadabu, wa Aramu, wa Hesroni, wa Peresi, wa Yuda,† ³⁴wa Yakobo, wa Isaka, wa Ibrahimu, wa Tera, wa Nahori,† ³⁵wa Serugi, wa Ragau, wa Pelegi, wa Eberi, wa Sala, ³⁶wa Kenani, wa Arfaksadi, wa Shemu, wa Nuhu, wa Lameki,† ³⁷wa Methusela, wa Henoko, wa Yaredi, wa Mahalaleli, wa Kenani, ³⁸wa Enoshi, wa Sethi, wa Adamu, wa Mungu.†

4 ¹Na Yesu, hali amejaa Roho Mta-katifu, alirudi kutoka Yordani, akaongozwa na Roho muda wa siku arobaini nyikani,† ²akijaribiwa na Ibilisi. Na siku hizo alikuwa hali kitu; hata zilipotimia, aliona njaa. ³Ibilisi akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, liambie jiwe hili liwe mkate. ⁴Yesu akamjibu, Imeandikwa ya kwamba mtu hataishi kwa mkate tu.† ⁵Akamwandisha juu, akamwonyesha milki zote za ulimwengu kwa dakika moja. ⁶Ibilisi akamwambia, Nitakupa wewe enzi hii yote, na fahari yake, kwa kuwa imo mikononi mwangu, nami humpa ye yote kama nipe ndavyo. ⁷Basi, wewe ukisujudu mbele yangu yote yatakuwa yako. ⁸Yesu akajibu akamwambia, Imeandikwa, Msujudie Bwana Mungu wako, umwabudu yeye peke yake.† ⁹Akamwongoza mpaka Yerusalemu, akamweka juu ya kinara cha hekalu, akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, jitupe chini; ¹⁰kwa maana imeandikwa,

Atakuagizia malaika zake wakulinde;†

¹¹na ya kwamba,

Mikononi mwao watakuchukua,
Usije ukajikwaa mguu wako
katika jiwe.†

¹²Yesu akajibu akamwambia, Imenewa, Usimjaribu Bwana Mungu wako.†

¹³Basi alipomaliza kila jaribu, Ibilisi akamwacha akaenda zake kwa muda.†

¹⁴Yesu akarudi kwa nguvu za Roho, akenda Galilaya; habari zake zikaenea katika nchi zote za kandokando.† ¹⁵Naye alikuwa akifundisha katika masinagogi yao, akitukuzwa na watu wote.

¹⁶Akaenda Nazareti, hapo alipolelewa; na siku ya sabato akaingia katika sinagogi kama ilivyokuwa desturi yake, akasimama ili asome.† ¹⁷Akapewa chuo cha nabii Isaya, akakifungua chuo, akatafuta mahali palipoandikwa,†

¹⁸Roho wa Bwana yu juu yangu,

Kwa maana amenitia mafuta
kuwahubiri maskini habari njema.

Amenituma kuwatangazia
wafungwa kufunguliwa kwao,

Na vipofu kupata kuona tena,

Kuwaacha huru waliosetwa,†

¹⁹Na kutangaza mwaka wa Bwana uliokubaliwa.†

²⁰Akakifunga chuo, akamrudishia mtumishi, akaketi; na watu wote waliokuwamo katika sinagogi wakamkazia macho. ²¹Akaanza kuwaambia, Leo maandiko haya yametimia masikioni mwenu. ²²Wakamshuhudia wote, wakiyastaajabia maneno ya neema yaliyotoka kinywani mwake, wakasema, Huyu siye mwana wa Yusufu?† ²³Akawaambia, Hapana shaka mtaniambia mithali hii, Tabibu, jiponye nafsi yako; mambo yote tuliyosikia kwamba yame-tendeka Kapernaumu, yatende na hapa pia katika nchi yako mwenyewe.† ²⁴Akasema, Amin, nawaambia ya kwamba, Hakuna nabii mwenye kukubaliwa katika nchi yake mwenyewe.† ²⁵Lakini, kwa hakika nawaambia, Palikuwa na wajane wengi katika nchi ya Israeli zamani za Eliya, wakati mbingu zilipofungwa miaka mitatu na miezi sita, njaa

3:27 1 Nya 3:17; Ezr 3:2 3:31 1 Sam 16:1,13; 2 Sam 5:14 3:32 Rut 4:22

3:33 1 Nya 2:1-5; Mwa 29:35 3:34 Mwa 21:2,3; 11:10-26; 1 Nya 1:24-27

3:36 Mwa 5:3-32; 1 Nya 1:1-4; Mwa 4:25; 11:10 3:38 Mwa 5:1-3 4:1-13 Mt 4:1-11; Mk 1:12,13

4:4 Kum 8:3 4:8 Kum 6:13,14 4:10 Zab 91:11,12 4:11 Zab 91:12 4:12 Kum 6:16

4:13 Ebr 4:15 4:14-15 Mt 4:12-17; Mk 1:14,15 4:16-30 Mt 13:53-58; Mk 6:1-6

4:17 Isa 61:1,2; 58:6 4:18-19 Isa 61:1-2 4:19 Law 25:10 4:22 Yn 6:42 4:23 Mt 4:13

4:24 Yn 4:44

kuu ikaingia nchi nzima;^{† 26} wala Eliya hakutumwa kwa mmojawapo, ila kwa mjane mmoja wa Sarepta katika nchi ya Sidoni.^{† 27} Tena, palikuwa na wenye ukoma wengi katika Israeli zamani za nabii Elisha, wala hapana aliyetakaswa ila Naamani, mtu wa Shamu.^{† 28} Wakajaa ghadhabu wote waliokuwa katika sinagogi walipoyasikia hayo.²⁹ Wakaoondoka wakamtoa nje ya mji, wakampelika mpaka ukingo wa kilima ambacho mji wao umejengwa juu yake, wapate kumtupa chini;³⁰ lakini yeye alipita katikati yao, akaenda zake.

31 Akashuka mpaka Kapernaumu, mji wa Galilaya, akawa akiwafundisha siku ya sabato;^{†† 32} wakashangaa mno kwa mafundisho yake, kwa kuwa neno lake lilikuwa na uwezo.^{† 33} Na ndani ya sinagogi mlikuwa na mtu mwenye roho ya pepo mchafu, akalia kwa sauti kuu,³⁴ akisema, Acha! Tuna nini nawe, Yesu wa Nazareti? Umekuja kutuagamiza? Nakujua u nani, Mtakatifu wa Mungu.³⁵ Yesu akamkemea, akisema, Fumba kinywa, mtoke. Ndipo yule pepo akamwangusha katikati, akamtoka asimdhuru neno.³⁶ Mshangao ukawashika wote, wakasemezana wakisema, Ni neno gani hili, maana awaamuru pepo wachafu kwa uwezo na nguvu, nao hutoka.³⁷ Habari zake zikaenea kila mahali katika nchi ile.

38 Akatoka katika sinagogi, akaiingia katika nyumba ya Simoni. Naye mkwewe Simoni, mamaye mkewe, alikuwa ameshikwa na homa kali, wakamwomba kwa ajili yake.^{† 39} Akasimama karibu naye, akaikemea ile homa, ikamwacha; mara hiyo akaoondoka, akawatumikia.

40 Na jua lilipokuwa likichwa, wote waliokuwa na wagonjwa wenye maradhi mbali mbali waliwaleta kwake, akaweka mikono yake juu ya kila mmoja akawaponya.⁴¹ Pepo nao waliwatoka watu wengi, wakipiga kelele na kusema, Wewe u Mwana wa Mungu. Akawakemea, asiwaache kunena, kwa sababu walimjua kuwa ndiye Kristo.[†]

42 Hata kulipokucha alitoka akaenda mahali pasipokuwa na watu; makutano wakawa wakimtafuta-tafuta, wakafika kwake, wakataka kumzuia asiondoke kwao.⁴³ Akawaambia, Imenipasa kuihubiri habari njema ya ufalme wa Mungu katika miji mingine pia; maana kwa sababu hiyo nalitumwa.[†]

44 Basi, alikuwa akihubiri katika masinagogi ya Galilaya.[†]

5¹ Ikawa makutano walipomsonga wakilisikiliza neno la Mungu, yeye alikuwa amesimama kando ya ziwa la Genesareti,^{† 2} akaona vyombo viwili vimekaa kando ya ziwa, lakini wavuvi wametoka, wanaosha nyavu zao.³ Akaingia katika chombo kimoja, ndicho chake Simoni, akamtaka akipeleke mbali kidogo na pwani. Akaketi, akawafundisha makutano ali chomboni.⁴ Hata alipokwisha kunena, alimwambia Simoni, Tweka mpaka kilindini, mkashushe nyavu zenu mvue samaki.^{† 5} Simoni akajibu akamwambia, Bwana mkubwa, tumefanya kazi ya kuchosha usiku kucha, tusipate kitu; lakini kwa neno lako nitazishusha nyavu.^{† 6} Basi, walipofanya hivyo walipata samaki wengi mno, nyavu zao zikaanza kukatika;^{† 7} wakawapungia mikono washirika wao waliokuwa katika chombo cha pili, waje kuwasaidia; wakaja, wakovijaza vyombo vyote viwili, hata vikataka kuzama.⁸ Simoni Petro alipooona hayo, alianguka magotini pa Yesu, akisema, Ondoka kwangu, kwa kuwa mimi ni mtu mwenye dhambi, Bwana.⁹ Maana alishikwa na ushangao, yeye na wote waliokuwa pamoja naye, kwa sababu ya wingi wa samaki walioupa-ta;¹⁰ na kadhalika Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, waliokuwa washirika wa Simoni. Yesu akamwambia Simoni, Usiogope, tangu sasa utakuwa ukivua watu.^{† 11} Hata walipokwisha kuviegesha pwani vyombo vyao, wakaacha vyote wakamfuata.[†]

12 Ikawa, alipokuwa katika mmojawapo wa miji ile, tazama, palikuwa na mtu amejaa ukoma; naye alipomwona Yesu alianguka kifudifudi,

4:25 1 Fal 17:1,9; 18:1; Yak 5:17 4:26 1 Fal 17:8-16 4:27 2 Fal 5:1-14 4:31-37 Mk 1:21-28

4:31 Mt 4:13; Yn 2:12 4:32 Mt 7:28-29; Yn 7:46 4:38-44 Mt 8:14-17; Mk 1:29-39

4:41 Mt 8:29; Mk 3:11,12 4:43 Lk 8:1 4:44 Mt 4:23 5:1-3 Mt 13:1-2; Mk 3:9-10; 4:1

5:4 Yn 21:6 5:5 Yn 21:3 5:6 Yn 21:6 5:10 Mt 13:47 5:11 Mt 19:27

akamwomba akisema, Bwana, ukitaka, waweza kunitakasa.[†] ¹³ Naye akaunyo-sha mkono wake, akamgusa akisema, Nataka; takasika. Na mara ukoma wake ukamwondoka. ¹⁴ Akamkataza asimwambie mtu, ila, Nenda ukajionyeshe kwa kuhani; ukatoe kwa ajili ya kutakasika kwako kama Musa alivyoamuru, iwe ushuhuda kwao.[†] ¹⁵ Lakini habari zake zikazidi kuenea, wakakutanika makutano mengi wamsikilize na kuponywa magonjwa yao. ¹⁶ Lakini yeye alikuwa akijiepua, akaenda mahali pasipokuwa na watu, akaomba.[†]

¹⁷ Ikawa siku zile mojawapo alikuwa akifundisha, na Mafarisayo na waa-limu wa torati walikuwa wameketi hapo, waliotoka katika kila kijiji cha Galilaya, na Uyahudi, na Yerusalemu; na uweza wa Bwana ulikuwapo apate kuponya.[†] ¹⁸ Na tazama, wakaja watu wanamchukua kitandani mtu mwenye kupooza; wakataka kumpeleka ndani na kumweka mbele yake. ¹⁹ Hata walipokosa nafasi ya kumpeleka ndani kwa ajili ya lile kundi la watu, walipanda juu ya dari wakampisha katika matofali ya juu, wakamshusha yeye na kitanda chake katikati mbele ya Yesu. ²⁰ Naye alipoiona imani yao, alimwambia, Ee rafiki, umesamehewa dhambi zako. ²¹ Basi, wale waandishi na Mafarisayo wakaanza kuhojiana wakisema, Ni nani huyu asemaye maneno ya kukufuru? N'nani awezaye kusamehe dhambi isipokuwa Mungu peke yake?[†] ²² Na Yesu alijua hoja zao, akajibu akawaambia, Mnahojiana nini mioyoni mwenu? ²³ Lililo jepesi ni lipi? Kusema, Umesamehewa dhambi zako, au kusema, Ondoka, uende? ²⁴ Lakini, mpate kujua ya kwamba Mwana wa Adamu anayo amri duniani ya kusamehe dhambi, (alimwambia yule mwenye kupooza). Nakuambia, Ondoka, ujitwike kitanda chako, ukaende zako nyumbani kwako. ²⁵ Mara hiyo akasimama mbele yao, akajitwika kile alichokilalia, akaenda zake nyumbani kwake, huku aki-mtukuza Mungu. ²⁶ Ushangao ukawashika wote, wakamtukuza Mungu; wakajaa hofu, wakisema, Leo tumeona mambo ya ajabu.

²⁷ Baada ya hayo akatoka, akaona mtoza ushuru, jina lake Lawi, ameketi forodhani, akamwambia, Nifuate.[†] ²⁸ Akaacha vyote, akaondoka, akamfuata. ²⁹ Na Lawi akamfanyia karamu kubwa nyumbani mwake; palikuwa na mkutano mkuu wa watoza ushuru na watu wengineo waliokuwa wameketi chakulani pamoja nao.[†] ³⁰ Ikawa Mafarisayo na waandishi wao kuwanung'unikia wanafunzi wake, wakisema, Mbona mnakula na kunywa pamoja na watoza ushuru na wenye dhambi?[†] ³¹ Yesu akajibu akawaambia, Wenye afya hawana haja na tabibu, isipokuwa walio hawawezi. ³² Sikuja kuwaita wenye haki, bali wenye dhambi, wapate kutubu.

³³ Nao wakamwambia, Wanafunzi wa Yohana hufunga mara nyingi, na kuomba dua; na kadhalika wanafunzi wa Mafarisayo; lakini wanafunzi wako hula na kunywa![†] ³⁴ Lakini Yesu akawaambia, Je! Mwaweza kuwafanya wafunge walioalikwa arusini, akiwapo bwana arusi pamoja nao? ³⁵ Lakini siku zitakuja watakapoondolewa bwana arusi, ndipo watakapofunga siku zile.

³⁶ Akawaambia na mithali, Hakuna akataye kiraka cha vazi jipya na kukitia katika vazi kuukuu; na kama akitia, amelikata lile jipya, na kile kiraka cha vazi jipya hakilingani na lile vazi kuukuu. ³⁷ Wala hakuna mtu atiaye divai mpya katika viriba vikuukuu; na kama akitia, ile divai mpya itavipasua vile viriba, divai yenyewe itamwagika, na viriba vitaharibika. ³⁸ Lakini divai mpya sharti kutiwa katika viriba vipya. ³⁹ Wala hakuna anywaye divai ya kale akatamani divai mpya; kwa kuwa asema, Ile ya kale ndiyo iliyo njema.

6 ¹ Ikawa siku ya sabato moja alikuwa akipita katika mashamba, wanafunzi wake wakawa wakivunja masuke na kuyala, wakiyapukusa-pukusa mikononi mwao.^{††} ² Basi baadhi ya Mafarisayo wakawaambia, Mbona mnafanya lisilo halali siku ya sabato?[†] ³ Yesu akawajibu akawaambia, Hamkulisoma hata hilo alilolifanya Daudi, alipokuwa na njaa, yeye na wale aliokuwa nao?[†] ⁴ Jinsi alivyoingia katika nyumba ya Mungu,

5:12-16 Mt 8:1-4; Mk 1:40-45 5:14 Law 14:1-32; 13:49 5:16 Mk 1:35

5:17-26 Mt 9:1-8; Mk 2:1-12 5:21 Lk 7:49; Isa 43:25; Yn 5:12 5:27-32 Mt 9:9-13; Mk 2:13-17

5:29 Lk 15:1 5:30 Lk 15:1-2 5:33-39 Mt 9:14-17; Mk 2:18-22 6:1-5 Mt 12:1-8; Mk 2:23-28

6:1 Kum 23:25 6:2 Yn 5:10 6:3-4 1 Sam 21:1-6

akaitwaa mikate ile ya Wonyesho, akaila akawapa na hao wenziwe, ambayo si halali kuila ila kwa makuhani peke yao.[†] ⁵ Akawaambia, Mwana wa Adamu ndiye Bwana wa sabato.

⁶ Ikawa siku ya sabato nyingine aliingia katika sinagogi akafundisha; na mlikuwamo mtu ambaye mkono wake wa kuume umepooza.[†] ⁷ Na waandishi na Mafarisayo walikuwa wakimvizia, ili waone kwamba ataponya siku ya sabato; kusudi wapate neno la kumshitakia.[†] ⁸ Lakini yeye akayatambua mawazo yao, akamwambia yule mwenye mkono uliopooza, Ondoka, simama katikati; akaondoka akasimama. ⁹ Ndipo Yesu akawaambia, Nawauliza ninyi, Je! Ni halali siku ya sabato kutenda mema, au kutenda mabaya; kuponya roho au kuangamiza? ¹⁰ Akawakazia macho wote pande zote, akamwambia yule mtu, Nyosha mkono wako. Akaunyosha; mkono wake ukawa mzima tena. ¹¹ Wakajawa na uchungu, wakashauriana wao kwa wao wamtendeje Yesu.

¹² Ikawa siku zile aliondoka akaenda mlimani ili kuomba, akakesha usiku kucha katika kumwomba Mungu.[†] ¹³ Hata kulipokuwa mchana aliwaita wanafunzi wake; akachagua kumi na wawili miongoni mwao, ambao aliwaita Mitume;[†] ¹⁴ Simoni, aliyemwita jina la pili Petro, na Andrea nduguye, na Yakobo na Yohana, na Filipo na Bartolomayo, ¹⁵ na Mathayo na Tomaso, na Yakobo wa Alfayo, na Simoni aitwaye Zelote, ¹⁶ na Yuda wa Yakobo, na Yuda Iskariote, ndiye aliyekuwa msaliti.

¹⁷ Akashuka pamoja nao, akasimama mahali tambarare, pamoja na wanafunzi wake wengi, na makutano makubwa ya watu waliotoka Uyahudi wote na Yerusalemu, na pwani ya Tiro na Sidoni; waliokuja kumsikiliza na kuponywa magonjwa yao;[†] ¹⁸ na wale walio-
sumbuliwa na pepo wachafu; waliponywa. ¹⁹ Na makutano yote walikuwa wakitaka kumgusa, kwa sababu uweza ulikuwa ukimtoka ukiwaponya wote.

²⁰ Akainua macho yake akawatazama wanafunzi wake, akasema, Heri ninyi mlio maskini, kwa sababu ufalme wa Mungu ni wenu.[†] ²¹ Heri ninyi mlio na njaa sasa, kwa sababu mtashiba. Heri ninyi mliao sasa, kwa sababu mtacheke.[†] ²² Heri ninyi watu watakapowachukia, na kuwatenga, na kuwashutumu, na kulitupa nje jina lenu kama neno ovu, kwa ajili ya Mwana wa Adamu.[†] ²³ Furahiwani siku ile na kuruka-ruka, kwa kuwa, tazama, thawabu yenu ni kubwa mbinguni, maana, baba zao waliwatenda manabii vivyo hivyo.[†] ²⁴ Lakini, ole wenu ninyi mlio na mali, kwa kuwa faraja yenu mme-kwisha kuipata.[†] ²⁵ Ole wenu ninyi ambao mmeshiba sasa, kwa kuwa mtaona njaa. Ole wenu ninyi mnaoche-
ka sasa, kwa kuwa mtaomboleza na kulia.[†] ²⁶ Ole wenu ninyi watu wote watakapowasifu, kwa kuwa baba zao waliwatenda manabii wa uongo mambo kama hayo.[†]

²⁷ Lakini nawaambia ninyi mnaosikia, Wapendeni adui zenu, watendeeni mema wale ambao wawachukia ninyi,[†] ²⁸ wabarikieni wale ambao wawalaani ninyi, waombeeni wale ambao wawao-
nea ninyi. ²⁹ Akupigaye shavu moja, mgeuzie la pili, naye akunyang'anyaye joho yako, usimzuilie na kanzu. ³⁰ Mpe kila akuombaye, na akunyang'anyaye vitu vyako, usitake akurudishie. ³¹ Na kama mnavyotaka watu wawatendee ninyi, watendeeni vivyo hivyo.[†] ³² Maana mkiwapenda wale wawapendao ninyi, mwaonyesha fadhili gani? Kwa kuwa hata wenye dhambi huwapenda wale wawapendao. ³³ Nanyi mkiwatendea mema wale wawatendea mema, mwaonyesha fadhili gani? Hata wenye dhambi hufanya vivyo hivyo. ³⁴ Na mkiwakopesha watu huku mkitumaini kupata kitu kwao, mwaonyesha fadhili gani? Hata wenye dhambi huwakopesha wenye dhambi, ili warudishiwe vile vile.[†] ³⁵ Bali wapendeni adui zenu, tendeni mema, na kukopesha msitumaini kupata malipo, na thawabu yenu itakuwa nyingi; nanyi mtakuwa wana wa

6:4 Law 24:9 6:6-11 Mt 12:9-14; Mk 3:1-6 6:7 Lk 14:1 6:12-16 Mk 3:13-19

6:13 Mt 10:2-4; Yn 6:70; Mdo 1:13 6:17-19 Mt 4:23-5:1; Mk 3:7-12 6:20-23 Mt 5:3,4,6,11,12

6:21 Ufu 7:16,17; Zab 126:5,6; Isa 61:3 6:22 1 Pet 4:14; Yn 15:19; 16:2

6:23 2 Nya 36:16; Mdo 7:52 6:24 Yak 5:1 6:25 Isa 5:22 6:26 Yak 4:4; Mik 2:11

6:27-36 Mt 5:39-48 6:31 Mt 7:12 6:34 Law 25:35,36

Aliye juu, kwa kuwa yeye ni mwema kwa wasiomshukuru, na waovu. ³⁶Basi, iweni na huruma, kama Baba yenu alivyo na huruma. ³⁷Msihukumu, nanyi hamtahukumiwa; msilaumu, nanyi hamtalaumiwa; achilieni, nanyi mtaachiliwa.†† ³⁸Wapeni watu vitu, nanyi mtapewa; kipimo cha kujaa na kushindiliwa, na kusukwa-sukwa hata kumwagika, ndicho watu watakachowapa vifuani mwenu. Kwa kuwa kipimo kile kile mpimacho ndicho mtakachopimiwa.†

³⁹Akawaambia mithali, Je! Aliye kipofu aweza kuongoza kipofu? Hawatatumbukia shimoni wote wawili?† ⁴⁰Mwanafunzi hawi mkuu kuliko mwalimu wake, lakini kila mtu ambaye amehitimu hulingana na mwalimu wake.† ⁴¹Basi, mbona wakitazama kibanzi kilicho ndani ya jicho la ndugu yako, na boriti iliyo ndani ya jicho lako mwenyewe huiangalii? ⁴²Au, utaweza je kumwambia ndugu yako, Ndugu yangu, niache nikitoe kibanzi kilicho ndani ya jicho lako, nawe huiangalii boriti iliyo ndani ya jicho lako mwenyewe? Mnafiki wewe, itoe kwanza ile boriti katika jicho lako mwenyewe, ndipo utakapona vema kukitoa kile kibanzi kilichomo katika jicho la ndugu yako.

⁴³Kwa maana hakuna mti mzuri uzao matunda mabaya, wala mti mbaya uzao matunda mazuri; ⁴⁴kwa kuwa kila mti hutambulikana kwa matunda yake; maana, katika miiba hawachumi tini, wala katika michongoma hawachumi zabibu.† ⁴⁵Mtu mwema katika hazina njema ya moyo wake hutoa yaliyo mema, na mtu mwovu katika hazina mbovu ya moyo wake hutoa yaliyo maovu; kwa kuwa mtu, kinywa chake hunena yale yaujazayo moyo wake.†

⁴⁶Na kwa nini mnaniita, Bwana, Bwana, walakini hamyatendi nisema-yo?† ⁴⁷Kila mtu ajaye kwangu, na kuyasikia maneno yangu na kuyatenda, nitawaonyesha mfano wake. ⁴⁸Mfano wake ni mtu ajengaye nyumba, na kuchimba chini sana, na kuweka msingi juu ya mwamba; na kulipokuja gharika, mto uliishukia nyumba ile kwa nguvu, usiweze kuitikisa; kwa kuwa imejengwa

vizuri. ⁴⁹Lakini yule aliyesikia ila haku-tenda, mfano wake ni mtu aliyejenga nyumba juu ya ardhi pasipokuwa na msingi, mto ukaishukia kwa nguvu, ikaanguka mara; na maangamizi yake nyumba ile yakawa makubwa.

7 ¹Alipokwisha kuyamaliza maneno yake yote masikioni mwa watu, aliingia Kapernaumu.†

²Na mtumwa wake akida mmoja alikuwa hawezi, karibu na kufa; naye ni mtu aliyempenda sana.† ³Aliposikia habari za Yesu, alituma wazee wa Wayahudi kwake kumwomba aje amponye mtumwa wake. ⁴Nao walipofika kwa Yesu, walimsihi sana wakisema, Ame-stahili huyu umtendee neno hili; ⁵maana, analipenda taifa letu, naye alitujengea sinagogi. ⁶Basi Yesu akaenda pamoja nao. Hata alipokuwa si mbali na nyumba yake, yule akida alituma rafiki kwake, akamwambia, Bwana, usijisumbue, maana mimi sistahili wewe uingie chini ya dari yangu; ⁷kwa hiyo nilijiona sistahili mwenyewe kuja kwako; lakini, sema neno tu, na mtumwa wangu atapona. ⁸Kwa maana mimi nami ni mtu niliyewekwa chini ya mamlaka, mwenye askari chini yangu; nikimwambia huyu, Nenda, huenda; na huyu, Njoo, huja; na mtumwa wangu, Fanya hivi, hufanya. ⁹Yesu aliposikia hayo alimstaajabia, akaugeukia mkutano uliokuwa ukimfuata, akasema, Na-waambia, hata katika Israeli sijaona imani kubwa namna hii. ¹⁰Na wale waliotumwa waliporudi nyumbani, wakamkuta yule mtumwa ni mzima.

¹¹Baadaye kidogo alikwenda mpaka mji mmoja uitwao Naini, na wanafunzi wake walifuatana naye pamoja na mkutano mkubwa. ¹²Na alipolikaibia lango la mji, hapo palikuwa na maiti anachukuliwa nje, ni mwana pekee wa mamaye ambaye ni mjane, na watu wa mjini wengi walikuwa pamoja naye.† ¹³Bwana alipomwona alimwonea huruma, akamwambia, Usilie. ¹⁴Akakaribia, akaligusa jeneza; wale waliokuwa wakilichukua wakasimama. Akasema, Kijana, nakuambia, Inuka. ¹⁵Yule maiti akainuka, akaketi, akaanza kusema. Akampa

mama yake.[†] ¹⁶ Hofu ikawashika wote, wakamtukuza Mungu, wakisema, Nabii mkuu ametokea kwetu; na, Mungu amewaangalia watu wake.[†] ¹⁷ Habari hii yake ikaenea katika Uyahudi wote, na katika nchi zote za kando kando.

¹⁸ Wanafunzi wa Yohana wakamletea habari za hayo yote.[†] ¹⁹ Ndipo Yohana alipowaita wawili katika wanafunzi wake, akawatuma kwa Yesu akiuliza, Wewe ndiwe yule ajaye, au tumtazamie mwingine?[†] ²⁰ Nao walipofika kwake, walisema, Yohana Mbatizaji ametutuma kwako, akisema, Wewe ndiwe yule ajaye, au tumtazamie mwingine? ²¹ Na saa ile ile aliwaponya wengi magonjwa yao, na misiba, na pepo wabaya; na vipofu wengi aliwakirimia kuona. ²² Ndipo alipojibu, akawaambia, Nendeni mkamweleze Yohana hayo mliyoyaona na kuyasikia; vipofu wanapata kuona, viwete wanatembea, wenye ukoma wanatakasika, viziwi wanasikia, wafu wanafufuliwa, maskini wanahubiriwa habari njema.[†] ²³ Naye heri mtu ye yote asiyechukizwa nami.

²⁴ Basi, wajumbe wa Yohana walipokwisha ondoka, alianza kuwaambia makutano habari za Yohana, Mlitoka kwenda nyikani kutazama nini? Unyasi ukitikiswa na upepo? ²⁵ Lakini mlitoka kwenda kuona nini? Mtu aliyevikwa mavazi mororo? Jueni, watu wenye mavazi ya utukufu, wanaokula raha, wamo katika majumba ya kifalme. ²⁶ Lakini, mlitoka kwenda kuona nini? Nabii? Naam, nawaambia, na aliye zaidi ya nabii.[†] ²⁷ Huyu ndiye aliyeandikiwa haya,

Tazama, namtuma mjumbe wangu

Mbele ya uso wako,

Atakayeitengeneza njia yako

mbele yako.[†]

²⁸ Nami nawaambia, Katika wale waliozaliwa na wanawake hakuna aliye mkuu kuliko Yohana; lakini aliye mdogo katika ufalme wa Mungu ni mkuu kuliko yeye.[†] ²⁹ Na watu wote na watoza ushuru waliposikia hayo, waliikiri haki ya Mungu, kwa kuwa wamebatizwa kwa ubatizo wa Yohana.[†] ³⁰ Lakini, Mafarisayo na wana-sheria walili-

pinga shauri la Mungu juu yao, kwa kuwa hawakubatizwa naye.[†] ³¹ Bwana akasema, Niwafananishe na nini watu wa kizazi hiki? Nao wamefanana na nini? ³² Wamefanana na watoto walio- keti sokoni na kuitana, wakisema, Tuliwapigia filimbi wala hamkucheza; tuliomboleza, wala hamkulia. ³³ Kwa kuwa Yohana Mbatizaji alikuja, hali mkate wala hanywi divai, nanyi mwasema, Ana pepo.[†] ³⁴ Mwana wa Adamu amekuja, anakula na kunywa; nanyi mwasema, Tazama, mlaifi huyu, na mnywaji wa divai, rafiki wao watoza ushuru na wenye dhambi. ³⁵ Na hekima imejulikana kuwa ina haki kwa watoto wake wote.

³⁶ Mtu mmoja katika Mafarisayo alimwalika ale chakula kwake; akaingia katika nyumba yake yule Farisayo, akaketi chakulani.[†] ³⁷ Na tazama, mwanamke mmoja wa mji ule, aliye- kuwa mwenye dhambi, alipopata habari ya kuwa ameketi chakulani katika nyumba ya yule Farisayo, alileta chupa ya marimari yenye marhamu.[†] ³⁸ Akasimama nyuma karibu na miguu yake, akilia, akaanza kumdondoshea miguu machozi yake, na kuipangusa kwa nywele za kichwa chake, akiibusu-busu miguu yake na kuipaka yale marhamu.[†] ³⁹ Basi, yule Farisayo aliyemwalika alipoona vile, alisema moyoni mwake, Mtu huyu kama angekuwa nabii, angemtambua mwanamke huyu amgusaye, ni nani, naye ni wa namna gani, ya kwamba ni mwenye dhambi. ⁴⁰ Yesu akajibu akamwambia, Simoni, nina neno nitakalo kukuambia. Akasema, Mwalimu, nena. ⁴¹ Akasema, Mtu mmoja mkopes haji alikuwa na wadeni wawili; mmoja amwia dinari mia tano, na wa pili hamsini. ⁴² Nao walipokuwa hawana cha kumlipa, aliwasamehe wote wawili. Katika hao wawili ni yupi atakayempenda zaidi? ⁴³ Simoni akajibu akasema, Nadhani ni yule ambaye alimsamehe nyingi. Akamwambia, Umeamua haki. ⁴⁴ Akamgeukia yule mwanamke, akamwambia Simoni, Wamwona mwanamke huyu? Niliingia nyumbani kwako, hukunipa maji kwa

7:15 1 Fal 17:23; 2 Fal 4:36 7:16 Lk 1:68; 19:44 7:18-35 Mt 11:2-19

7:19 Zab 40:7; 118:26; Mal 3:1; Dan 9:26 7:22 Isa 35:5-6; 61:1 7:26 Lk 1:76 7:27 Mal 3:1

7:28 Lk 1:15 7:29-30 Mt 21:32; Lk 3:7,12 7:30 Mdo 13:46 7:33 Lk 15:2 7:36 Lk 11:37

7:37-38 Mt 26:7-13; Mk 14:3; Yn 12:3-8 7:38 Mt 26:7-13; Yn 12:3-8

miguu yangu; bali huyu amenidondoshea machozi miguu yangu, na kuipangusa kwa nywele za kichwa chake.[†] ⁴⁵ Wewe hukunibusu; lakini huyu tangu nilipoingia hakuacha kunibusu sana miguu yangu.[†] ⁴⁶ Hukunipaka kichwa changu mafuta; bali huyu amenipaka miguu yangu marhamu. ⁴⁷ Kwa ajili ya hayo nakuambia, Amesamehewa dhambi zake ambazo ni nyingi, kwa kuwa amependa sana; lakini asamehewaye kidogo, huyo hupenda kidogo. ⁴⁸ Kisha alimwambia mwanamke, Umesamehewa dhambi zako.[†] ⁴⁹ Ndipo wale waliokei chakulani pamoja naye walianza kusema mioyoni mwao, Ni nani huyu hata asamehe dhambi? ⁵⁰ Akamwambia yule mwanamke, Imani yako imekuo-koa, enenda zako kwa amani.[†]

8 ¹ Ikawa baada ya hayo alikuwa akizunguka-zunguka katika miji na vijiji akihubiri na kuitangaza habari njema ya ufalme wa Mungu; na wale Thenashara walikuwa pamoja naye.[†] ² na wanawake kadha wa kadha ambao walikuwa na pepo wabaya na magonjwa wakaponywa; nao ni Mariamu aitwaye Magdalene aliyetokwa na pepo saba.[†] ³ na Yoana mkewe Kuza, wakili wake Herode, na Susana, na wengine wengi, waliokuwa wakimhudumia kwa mali zao.

⁴ Mkutano mkuu ulipokutanika, na wale waliotoka kila mji wakimjia, alisema kwa mfano;[†] ⁵ Mpanzi alitoka kwenda kupanda mbegu zake; naye alipokuwa akizipanda, nyingine zilia- nguka karibu na njia, zikakanyagwa, ndege wa angani wakazila. ⁶ Nyingine zikaanguka penye mwamba; zilipoanza kumea zikakauka kwa kukosa rutuba. ⁷ Nyingine zikaanguka kati ya miiba, na miiba ikamea pamoja nazo ikazisonga. ⁸ Nyingine zikaanguka penye udongo mzuri; zikamea, zikazaa moja kwa mia. Alipokuwa akinena hayo alipaza sauti akisema, Mwenye masikio ya kusikilia, na asikie.

⁹ Wanafunzi wake wakamwuliza, Maana yake nini mfano huo? ¹⁰ Akasema, Ninyi mmepeua kuzijua siri za

ufalme wa Mungu; bali wengine kwa mifano, ili wakiona wasione, na wakisia wasielewe.[†] ¹¹ Na huo mfano, maana yake ni hii; Mbegu ni neno la Mungu.[†] ¹² Wale wa karibu na njia ndio wasikiao, kisha huja Ibilisi akaliondoa hilo neno mioyoni mwao, wasije wakaamini na kuokoka.[†] ¹³ Na wale penye mwamba ndio wale ambao wasikiapo hulipokea lile neno kwa furaha; nao hawana mizizi, huamini kitambo kidogo, na wakati wa kujaribiwa hujitenga. ¹⁴ Na zilizoanguka penye miiba ni wale waliosikia, na katika kuenenda kwao husongwa na shughuli na mali, na anasa za maisha haya, wasiivishe lo lote. ¹⁵ Na zile penye udongo mzuri, ndio wale ambao kwa unyofu na wema wa mioyo yao hulisikia neno, na kulishika; kisha huzaa matunda kwa kuvumilia.[†]

¹⁶ Hakuna mtu ambaye akiisha washa taa huifunika kwa chombo, au kuiweka mvunguni, bali huiweka juu ya kiango, ili waingiao wapate kuona nuru yake.^{††} ¹⁷ Kwa maana hakuna neno lililositirika ambalo halitafunuliwa; wala lililofichwa ambalo halitajulikana na kutokea wazi.[†] ¹⁸ Jialgalieni basi jinsi msikiavyo; kwa kuwa mwenye kitu atapewa, na yule asiye na kitu atanyang'anywa hata kile ambacho anadhaniwa kuwa nacho.[†]

¹⁹ Wakamwendea mama yake na ndugu zake, wasiweze kumkaribia kwa sababu ya mkutano.[†] ²⁰ Akaletewa habari akiambiwa, Mama yako na ndugu zako wamesimama nje wakitaka kuonana nawe. ²¹ Akawajibu akasema, Mama yangu na ndugu zangu ndio hao walisikiao neno la Mungu na kulifanya.

²² Ikawa siku zile mojawapo alipanda chomboni yeye na wanafunzi wake, akawaambia, Na tuvuke mpaka ng'ambo ya ziwa. Wakatweka mata-nga.[†] ²³ Nao walipokuwa wakienda, alilala usingizi. Ikashuka tufani juu ya ziwa, chombo kikaanza kujaa maji, wakawa katika hatari. ²⁴ Wakamwendea, wakamwamsha, wakisema, Bwana mkubwa, Bwana mkubwa, tunaangamia. Akaamka, akaukemea upepo

7:44 Mwa 18:4 7:45 Rum 16:16 7:48 Lk 5:20,21 7:50 Lk 8:48; 17:19; 18:42 8:1 Lk 4:43
8:2-3 Mt 27:55-56; Mk 15:40-41; 16:9; Lk 23:49 8:4-15 Mt 13:1-23; Mk 4:1-20 8:10 Isa 6:9-10
8:11 1 Pet 1:23 8:12 1 Kor 1:21 8:15 Mdo 16:14; Ebr 10:36; Ufu 3:10 8:16-18 Mk 4:21-25
8:16 Mt 5:15; Lk 11:33 8:17 Mt 10:26; Lk 12:2 8:18 Mt 25:29; Lk 19:26
8:19-21 Mt 12:46-50; Mk 3:31-35 8:22-25 Mt 8:18,23-27; Mk 4:35-41

na msukosuko wa maji, vikakoma; kukawa shwari. ²⁵ Akawaambia, Imani yenu iko wapi? Wakaogopa, wakamaka, wakisema wao kwa wao, Ni nani huyu basi hata anaamuru upepo na maji, navyo vyamtii?

²⁶ Wakafika pwani ya nchi ya Wagerasi, inayoelekea Galilaya.† ²⁷ Naye aliposhuka pwani, alikutana na mtu mmoja wa mji ule, mwenye pepo, hakuva nguo siku nyingi, wala haku-kaa nyumbani, ila makaburini. ²⁸ Alipomwona Yesu alipiga kelele, akaanguka mbele yake, akasema kwa sauti kuu, Nina nini nawe, Yesu, Mwana wa Mungu aliye juu? Nakusihi usinitese. ²⁹ Kwa kuwa amemwamuru yule pepo mchafu amtoke mtu yule. Maana amepagawa naye mara nyingi, hata alilindwa kifungoni na kufungwa minyororo na pingu; akavikata vile vifungo, akakimbizwa jangwani kwa nguvu za yule pepo. ³⁰ Yesu akamwuliza, Jina lako nani? Akasema, Jina langu ni Jeshi; kwa sababu pepo wengi wame-mwingia. ³¹ Wakamsihi asiwaamuru watoke kwenda shimoni. ³² Basi, hapo palikuwa na kundi la nguruwe wengi wakilisha mlimani; wakamsihi awape ruhusa kuwaingia wale. Akawapa ruhusa. ³³ Pepo wakamtoka mtu yule wakawaingia nguruwe, nalo kundi lilitelmka gengeni kwa kasi, wakaingia ziwani, wakafa maji. ³⁴ Wachungaji walipoona lililotokea walikimbia, wakaieneza habari mjini na mashambani. ³⁵ Watu wakatoka kwenda kuliona lililotokea, wakamwendea Yesu, wakamwona mtu yule aliyetokwa na pepo ameketi miguuni pa Yesu, amevaa nguo, ana akili zake; wakaogopa. ³⁶ Na wale waliokuwa wameona waliwaeleza jinsi alivyoponywa yule aliyepagawa na pepo. ³⁷ Na jamii ya watu wa nchi ya Wagerasi iliyo kando kando walimwomba aondoke kwao, kwa kuwa walishikwa na hofu nyingi; basi akapanda chomboni, akarudi. ³⁸ Na mtu yule aliyetokwa na pepo alimwomba ruhusa afuatane naye; lakini yeye alimwaga akisema, ³⁹ Rudi nyumbani kwako, ukahubiri yalivyo makuu Mungu aliyo-kutendea. Akaenda zake, akihubiri ka-

tika mji wote, yalivyo makuu mambo aliyotendewa na Yesu.

⁴⁰ Basi Yesu aliporudi mkutano ulimkaribisha kwa furaha, maana walikuwa wakimngojea wote.† ⁴¹ Na tazama, mtu mmoja akaja, jina lake Yairo, naye ni mtu mkuu wa sinagogi, akaanguka miguuni pa Yesu, akamsihi aingie nyumbani kwake; ⁴² kwa kuwa binti yake yu katika kufa, ambaye ni mwana pekee, umri wake amepata miaka kumi na miwili. Na alipokuwa akienda makutano walimsonga.†

⁴³ Na mwanamke mmoja, ambaye ametokwa na damu muda wa miaka kumi na miwili, [aliyekuwa ameghari-miwa mali zake zote kwa kuwapa waganga] asipate kuponywa na mtu ye yote, ⁴⁴ alikwenda nyuma yake, akau-gusa upindo wa vazi lake; na mara hiyo kutoka damu kwake kulikoma. ⁴⁵ Yesu akasema, Ni nani aliyenigusa? Basi, watu wote walipokana, Petro alimwambia, Bwana mkubwa, makutano haya wanakuzunguka na kukusonga. ⁴⁶ Yesu akasema, Mtu alinigusa, maana naona ya kuwa nguvu zimenitoka. ⁴⁷ Yule mwanamke, alipoona ya kwamba ha-wezi kusitirika akaja akitetemeka, akaanguka mbele yake, akamweleza mbele ya watu wote sababu yake ya kumgusa, na jinsi alivyoponywa mara. ⁴⁸ Akamwambia Binti, imani yako imekunya; enenda zako na amani.†

⁴⁹ Alipokuwa akinena hayo, alikuja mtu kutoka nyumbani kwa yule mkuu wa sinagogi, akamwambia, Binti yako amekwisha kufa; usimsu-mbue mwalimu. ⁵⁰ Lakini Yesu aliposikia hayo, alimjibu, Usiwe na hofu, amini tu, naye ataponywa. ⁵¹ Alipofika nyumbani hakuacha mtu kuingia pamoja naye ila Petro, na Yohana, na Yakobo, na babaye yule mtoto na mamaye. ⁵² Na watu wote walikuwa wakilia na kumwombolezea; akasema, Msilie, hakufa huyu, bali amelala usingizi tu.† ⁵³ Wakamcheka sana, maana walijua ya kuwa amekwisha kufa. ⁵⁴ Akamshika mkono, akapaza sauti, akisema Kijana, inuka. ⁵⁵ Roho yake ikamrejea, naye mara hiyo akasimama. Akaamuru apewe chakula. ⁵⁶ Wazazi wake wakastajabu sana,

lakini akawakataza wasimwambie mtu lililotukia.[†]

9 ¹ Akawaita wale Thenashara, akawapa uwezo na mamlaka juu ya pepo wote na kuponya maradhi.[†] ² Akawatuma wautangaze ufalme wa Mungu, na kupoza wagonjwa. ³ Akawaaambia, Msichukue kitu kwa safari yenu, fimbo, wala mkoba, wala mkate, wala fedha, wala mmoja wenu asiwe na kanzu mbili.[†] ⁴ Na nyumba yo yote mtakayoingia kaeni humo, mpaka mtoke mjini.[†] ⁵ Na wale wasiowakaribisha, mtokapo katika mji huo, yakung'uteni hata mavumbi ya miguuni mwenu, kuwa ushuhuda juu yao.[†] ⁶ Wakaenda, wakazunguka katika vijiji, wakihubiri injili, na kupoza watu kila mahali.

⁷ Na Herode mfalme akasikia habari za yote yaliyotendeka, akafadhaika kwa sababu watu wengine walisema ya kwamba Yohana amefufuka katika wafu.[†] ⁸ Na wengine ya kwamba Eliya ametokea, na wengine ya kwamba mmojawapo wa manabii wa kale amefufuka. ⁹ Lakini Herode akasema, Yohana nilimkata kichwa; basi ni nani huyu ambaye ninasikia mambo haya juu yake? Akataka kumwona.[†]

¹⁰ Basi wale mitume waliporudi walimweleza mambo yote waliyoyatenda; akawachukua, akaenda nao faraghani mpaka mji mmoja uitwao Bethsaida.[†] ¹¹ Na makutano walipojua walimfuata; akawakaribisha, akawa akisema nao habari za ufalme wa Mungu, akawaponya wale wenye haja ya kuponywa. ¹² Na jua likianza kushuka; wakamwendea wale Thenashara, wakamwambia, Uage mkutano, ili waende katika vijiji na mashamba ya kandokando wapate mahali pa kulala na vyakula, maana hapa tulipo ni nyika tupu. ¹³ Akawaambia, Wapeni ninyi chakula. Wakasema, Hatuna kitu zaidi ya mikate mitano na samaki wawili, tusipokwenda tukawanunulie watu hawa wote vyakula. ¹⁴ Kwa kuwa wanau-me waliokuwako walipata kama elfu tano. Akawaambia wanafunzi wake,

Waketisheni watu kwa safu, kila safu watu hamsini. ¹⁵ Wakafanya hivyo, wakawaketisha wote. ¹⁶ Akaitwaa ile mikate mitano na wale samaki wawili, akatazama juu mbinguni akavibariki, akavimega, akawapa wanafunzi wake ili wawaandikie mkutano. ¹⁷ Wakala, wakashiba wote; na katika vile vipande vilivyowabakia walikusanya vikapu kumi na viwili.[†]

¹⁸ Ikawa alipokuwa akisali kwa faragha, wanafunzi wake walikuwapo pamoja naye, akawauliza, Je! Makutano hao wanasema ya kuwa mimi ni nani?[†] ¹⁹ Wakamjibu wakisema, Yohana Mbatizaji; lakini wengine, Eliya; na wengine kwamba mmojawapo wa manabii wa kale amefufuka.[†] ²⁰ Akawaaambia, Nanyi mwasema ya kwamba mimi ni nani? Petro akamjibu akasema, Ndiwe Kristo wa Mungu.[†] ²¹ Akawao-nya, akawakataza wasimwambie mtu neno hilo; ²² akisema, Imempasa Mwana wa Adamu kupata mateso mengi, na kukataliwa na wazee na wakuu wa makuhani na waandishi, na kuuawa na siku ya tatu kufufuka.[†]

²³ Akawaambia wote, Mtu ye yote akitaka kunifuata, na ajikane mwenyewe, ajitwike msalaba wake kila siku, anifuata.[†] ²⁴ Kwa kuwa mtu atakaye kuiponya nafsi yake ataiangamiza, na mtu atakayeiangamiza nafsi yake kwa ajili yangu ndiye atakayeisalimisha.[†] ²⁵ Kwa kuwa yamfaa nini mtu kuupata ulimwengu wote, kama akijiangamiza, au kujipoteza mwenyewe? ²⁶ Kwa sababu kila atakayenionea haya mimi na maneno yangu, Mwana wa Adamu atamwonea haya mtu huyo, atakapokuja katika utukufu wake na wa Baba na wa malaika watakatifu.[†] ²⁷ Nami na- waambia kweli, Wapo katika hawa wanaosimama hapa, ambao hawataonja mauti kabisa, hata wauone kwanza ufalme wa Mungu.

²⁸ Baada ya maneno hayo yapata siku nane, aliwatwaa Petro na Yohana na Yakobo, akapanda mlimani ili kuo- mba.[†] ²⁹ Ikawa katika kusali kwake sura

8:56 Lk 5:14; Mk 7:36 9:1-6 Mt 10:1,7,9-14; Mk 6:7-13 9:3-5 Lk 10:4-11; Mdo 13:51

9:4 Lk 10:5-7 9:5 Lk 10:11 9:7-8 Mt 16:14; Mk 8:28; Lk 9:19 9:9 Lk 23:8

9:10-17 Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Yn 6:1-13 9:17 2 Fal 4:44

9:18-27 Mt 16:13-28; Mk 8:27-9:1 9:19 Mt 14:1-2; Mk 6:14-15; Lk 9:7-8 9:20 Yn 6:68-69

9:22 Lk 9:44; 18:32,33 9:23 Mt 10:38; Lk 14:27 9:24 Mt 10:39; Lk 17:33; Yn 12:25

9:26 Mt 10:33 9:28-35 2 Pet 1:17-18; Mt 17:1-9; Mk 9:2-9

ya uso wake ikageuka, mavazi yake yakawa meupe, yakimeta-meta. ³⁰Na tazama, watu wawili walikuwa wakizungumza naye, nao ni Musa na Eliya; ³¹walioonekana katika utukufu, wakana habari za kufariki kwake atakotimiza Yerusalemu.† ³²Petro na wale waliokuwa pamoja naye walikuwa wamelemewa na usingizi; lakini walipokwisha amka waliuona utukufu wake, na wale wawili waliosimama pamoja naye.† ³³Ikawa hao walipokuwa wakijitenga naye, Petro alimwambia Yesu, Bwana mkubwa, ni vizuri sisi kuwapo hapa; na tufanye vibanda vitatu; kimoja chako wewe, na kimoja cha Musa, na kimoja cha Eliya; hali hajui asemalo. ³⁴Alipokuwa akisema hayo, lilitokea wingu likawatia uvuli, wakaogopa walipoingia katika wingu hilo. ³⁵Sauti ikatoka katika wingu, ikisema, Huyu ni Mwanangu, mteule wangu, msikieni yeye.† ³⁶Na sauti hiyo ilipokwisha, Yesu alionekana yu peke yake. Nao wakanyamaza, wasitangaze kwa mtu siku zile lo lote katika hayo waliyoyaona.

³⁷Ikawa siku ya pili yake, waliposhuka mlimani, mkutano mkubwa ulikutana naye.† ³⁸Na tazama, mtu mmoja katika mkutano alipaza sauti, akisema, Mwalimu, nakuomba umwangelie mwanangu; kwa kuwa yeye ni mwanangu pekee. ³⁹Na tazama, pepo humpagaa, naye mara hupiga kelele; tena humtia kifafa, huku anatokwa na povu, wala hamwachi ila kwa shida, aki-mchubua-chubua. ⁴⁰Nikawasihi wanafunzi wako wamtote, wasiweze. ⁴¹Yesu akajibu akasema, Enyi kizazi kisicho na imani, kilichopotoka, nitakaa nanyi na kuwachukulia hata lini? Mlete mwanao hapa. ⁴²Alipokuwa katika kumwenda, pepo akambwaga chini, akamtia kifafa. Yesu akamkemea pepo mchafu, akamponya mtoto, akamrudishia babaye.† ⁴³Wote wakashangaa, wakiuona ukuu wa Mungu.

Nao walipokuwa wakiyastaajabia mambo yote aliyoyafanya, aliwaambia wanafunzi wake, ⁴⁴Yashikeni maneno haya masikioni mwenu, kwa kuwa

Mwana wa Adamu anakwenda kutiwa katika mikono ya watu.† ⁴⁵Lakini hawakulifahamu neno lile, likafichwa kwao wasilitambue; wakaogopa kumwuliza maana yake neno lile.†

⁴⁶Wakaanza kuhojiana, ni nani atakayekuwa mkubwa miongoni mwao.†† ⁴⁷Naye Yesu alipotambua mawazo ya mioyo yao, alitwaa mtoto mdogo akamweka karibu naye, ⁴⁸akawaambia, Ye yote atakayempokea mtoto huyu kwa jina langu anipokea mimi; na ye yote atakayenipokea mimi ampokea yeye aliyenituma. Kwa kuwa aliye mdogo miongoni mwenu nyote huyo ndiye mkubwa.†

⁴⁹Yohana akajibu akamwambia; Bwana mkubwa, tuliona mtu anatoa pepo kwa jina lako; tukamkataza, kwa sababu hafuatani na sisi. ⁵⁰Yesu akamwambia, Msimkataze, kwa kuwa yeye ambaye si kinyume chenu yu upande wenu.†

⁵¹Ikawa, siku za kupaa kwake zilipokuwa karibu kutimia, yeye aliu-kaza uso wake kwenda Yerusalemu;† ⁵²akatuma wajumbe kutangulia mbele ya uso wake; wakaenda wakaingia katika kijiji cha Wasamaria, ili kumtengenezea mahali.† ⁵³Lakini wenyeji hawakumkaribisha kwa vile alivyoelekeza uso wake kwenda Yerusalemu.† ⁵⁴Wanafunzi wake Yakobo na Yohana walipoona hayo, walisema, Bwana, wataka tuagize moto ushuke kutoka mbinguni, uwaangamize; [kama Eliya naye alivyofanya]?† ⁵⁵Akawageukia, akawakanya. [Akasema, Hamjui ni roho ya namna gani mliyo nayo.] ⁵⁶Kwa maana Mwana wa Adamu hakuja kuziangamiza roho za watu, bali kuzio-koa. Wakaondoka wakaenda mpaka kijiji kingine.

⁵⁷Nao walipokuwa wakienda njiani, mtu mmoja alimwambia, Nitakufuata ko kote utakakokwenda.† ⁵⁸Yesu akamwambia, Mbweha wana pango, na ndege wa angani wana viota, lakini Mwana wa Adamu hana pa kujilaza kichwa chake. ⁵⁹Akamwambia mwingine, Nifuate. Akasema, Bwana, nipe ruhusa kwanza

9:31 Lk 9:22 9:32 2 Pet 1:16-18; Yn 1:14 9:35 Isa 42:1; Mt 3:17; 12:18; Mk 1:11; Lk 3:22

9:37-45 Mt 17:14-23; Mk 9:14-32 9:42 Lk 7:15 9:44 Lk 9:22 9:45 Lk 18:34; Mk 9:32

9:46 Lk 22:24 9:46-50 Mt 18:1-5; Mk 9:33-40 9:48 Mt 10:40; Lk 10:16; Yn 13:20

9:50 Lk 11:23; Flp 1:18 9:51 Mk 10:32; Yn 7:1 9:52 Yn 4:4 9:53 Yn 4:9 9:54 2 Fal 1:9-16

9:57-60 Mt 8:19-22

niende nikamzike baba yangu. ⁶⁰Akamwambia Waache wafu wawazike wafu wao; bali wewe enenda ukautangaze ufalme wa Mungu. ⁶¹Mtu mwingine pia akamwambia, Bwana, nitakufuata; lakini, nipe ruhusa kwanza nikawaage watu wa nyumbani mwangu.† ⁶²Yesu akamwambia, Mtu aliyetia mkono wake kulima, kisha akaangalia nyuma, hafai kwa ufalme wa Mungu.

10 ¹Basi, baada ya hayo Bwana aliweka na wengine, sabini, akawatuma wawili wawili wamtangulie kwenda kila mji na kila mahali alipokusudia kwenda mwenyewe.†† ²Akawaambia, Mavuno ni mengi, lakini watenda kazi ni wachache; basi mwombeni Bwana wa mavuno apeleke watenda kazi katika mavuno yake.† ³Enendeni, angalieni, nawatuma kama wana kondoo kati ya mbwa-mwitu.† ⁴Msichukue mfuko, wala mkoba, wala viatu; wala msimwamkie mtu njiani.†† ⁵Na nyumba yo yote mtakayoingia, semeni kwanza, Amani iwemo nyumbani humu; ⁶na akiwamo mwana wa amani, amani yenu itamkalia; la, hayumo, amani yenu itarudi kwenu. ⁷Basi, kaeni katika nyumba iyo hiyo, mkila na kunywa vya kwao; maana, mtenda kazi amestahili kupewa ujira wake. Msihame-hame kutoka nyumba hii kwenda nyumba hii.† ⁸Na mji wo wote mtakaouingia, wakiwakaribisha, vileni vyakula viwekwavyo mbele yenu;† ⁹waponyeni wagonjwa waliomo, waambieni, Ufalme wa Mungu umewakaribia. ¹⁰Na mji wo wote mtakaouingia, nao hawawakaribishi, tokeni humo, nanyi mkipita katika njia zake semeni,† ¹¹Hata mavumbi ya mji wenu yaliyogandamana na miguu yetu tunayakung'uta juu yenu. Lakini jueni hili, ya kuwa Ufalme wa Mungu umekaribia.† ¹²Nawaambia ya kwamba siku ile itakuwa rahisi zaidi Sodoma kuistahimili adhabu yake kuliko mji huo.† ¹³Ole wako Korazini! Ole wako, Bethsaida!

Kwa kuwa kama miujiza hiyo iliyofanyika kwenu ingalifanyika katika Tiro na Sidoni, wangalitubu tangu hapo, huku wakiketi katika nguo za kigunia na majivu.† ¹⁴Lakini, siku ya hukumu itakuwa rahisi Tiro na Sidoni kustahimili adhabu zake kuliko ninyi. ¹⁵Nawe Kapernaumu, je! Utakuzwa hata mbinguni? Utashushwa hata kuzimu.† ¹⁶Awasilizaye ninyi anisikiliza mimi, naye awakataaye ninyi anikataa mimi; naye anikataaye mimi amkataa yeye aliyenituma.†

¹⁷Ndipo wale sabini waliporudi kwa furaha, wakisema, Bwana, hata pepo wanatutii kwa jina lako. ¹⁸Akawaambia, Nilimwona Shetani, akia nguka kutoka mbinguni kama umeme.† ¹⁹Tazama, nimewapa amri ya kukanyaga nyoka na nge, na nguvu zote za yule adui, wala hakuna kitu kitakachowadhuru.† ²⁰Lakini, msifurahi kwa vile pepo wanavyowatii; bali furahini kwa sababu majina yenu yameandikwa mbinguni.†

²¹Saa ile ile alishangilia kwa Roho Mtakatifu, akasema, Nakushukuru, Baba, Bwana wa mbingu na nchi, kwa kuwa mambo haya umewaficha wenye hekima na akili; umewafunulia watoto wachanga; Naam, Baba, kwa kuwa ndivyo ilivyokupendeza.† ²²Akasema, Nimekabidhiwa vyote na Baba yangu, wala hakuna amjuaye Mwana ila Baba; wala hakuna amjuaye Baba ila Mwana, na ye yote ambaye Mwana apenda kumfunulia.† ²³Akawageukia wanafunzi wake, akasema nao kwa faragha, Heri macho yaonayo mnayoyaona ninyi.† ²⁴Kwa kuwa nawaambia ya kwamba manabii wengi na wafalme walitamani kuyaona mnayoyaona ninyi wasiyaone; na kuyasikia mnayoyasikia ninyi wasiyasikie.†

²⁵Na tazama, mwana-sheria mmoja alisimama amjaribu; akisema, Mwalimu, nifanye nini ili niurithi uzima wa milele?†† ²⁶Akamwambia, Imeandikwa nini

9:61 1 Fal 19:20 10:1-12 Mt 10:7-16 10:1 Mk 6:7 10:2 Mt 9:37-38; Yn 4:35 10:3 Mt 10:16
10:4-11 Mt 10:7-14; Mk 6:8-11; Lk 9:3-5 10:4 2 Fal 4:29; Lk 9:3-5
10:7 1 Kor 9:14; 1 Tim 5:18 10:8 1 Kor 10:27 10:10-11 Mdo 13:51 10:11 Mdo 18:6
10:12 Mwa 19:24-28; Mt 11:24; 10:15
10:13 Isa 23:1-18; Eze 26:1-28.26; Yoe 3:4-8; Amo 1:9-10; Zek 9:2-4; Mt 11:21-23
10:15 Isa 14:13-15 10:16 Mt 10:40; Mk 9:37; Lk 9:48; Yn 5:23; 13:20;
10:18 Yn 12:31; Ufu 12:8,9 10:19 Zab 91:13; Mk 16:18
10:20 Kut 32:32; Flp 4:3; Ufu 3:5; Mt 7:22 10:21-22 Mt 11:25-27 10:22 Yn 3:35; 10:15
10:23 Mt 13:16,17 10:24 1 Pet 1:10 10:25-28 Mt 22:35-40; Mk 12:28-34 10:25 Lk 18:18-20

katika torati? Wasomaje? ²⁷ Akajibu akasema, Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, na kwa roho yako yote, na kwa nguvu zako zote, na kwa akili zako zote; na jirani yako kama nafsi yako.† ²⁸ Akamwambia, Umejibu vema; fanya hivi nawe utaishi.† ²⁹ Naye akitaka kujidai haki, alimwuliza Yesu, Na jirani yangu ni nani? ³⁰ Yesu akajibu akasema, Mtu mmoja alishuka toka Yerusalemu kwenda Yeriko, akaangukia kati ya wanyang'anyi; wakamvua nguo, wakamtia jeraha, wakaenda zao, wakimwacha karibu ya kufa. ³¹ Kwa nasibu kuhani mmoja alishuka kwa njia ile; na alipomwona alipita kando. ³² Na Mlawi vivyo hivyo, alipofika pale akamwona, akapita kando. ³³ Lakini, Msamaria mmoja katika kusafiri kwake alifika hapo alipo; na alipomwona alimhurumia,† ³⁴ akakaribia, akamfunga jeraha zake, akizitia mafuta na divai; akampandisha juu ya mnyama wake, akampeleka mpaka nyumba ya wageni, akamtunza. ³⁵ Hata siku ya pili akatoa dinari mbili, akampa mwenye nyumba ya wageni, akisema, Mtunze huyu, na cho chote utakachogharimiwa zaidi, mimi nitakaporudi nitakulipa. ³⁶ Waonaje wewe, katika hao watatu, ni yupi aliyekuwa jirani yake yule aliyeangukia kati ya wanyang'anyi? ³⁷ Akasema, Ni huyo aliyemwonea huruma. Yesu akamwambia, Enenda zako, nawe ukafanye vivyo hivyo.

³⁸ Ikawa katika kuenenda kwao alilingia katika kijiji kimoja; mwanamke mmoja jina lake Martha akamkaribisha nyumbani kwake.† ³⁹ Naye alikuwa na umbu lake aitwaye Mariamu, aliyeketi miguuni pake Yesu, akasikiliza maneno yake. ⁴⁰ Lakini Martha alikuwa akihangaika kwa utumishi mwingi; akamwendea, akasema, Bwana, huoni vibaya hivyo ndugu yangu alivyoniacha nitumike peke yangu? Basi mwambie anisaidie. ⁴¹ Bwana akajibu akamwambia, Martha, Martha, unasumbuka na kufadhaika kwa ajili ya vitu vingi; ⁴² lakini kinatakiwa kitu kimoja tu; na Mariamu amelichagua fungu lililo jema, ambalo hataondolewa.†

11 ¹ Ikawa alipokuwa mahali fulani akiomba, alipokwisha, mmoja katika wanafunzi wake alimwambia, Bwana, tufundishe sisi kusali, kama vile Yohana alivyowafundisha wanafunzi wake.† ² Akawaambia, Msalipo, semeni, Baba [yetu uliye mbinguni], Jina lako litakaswe, Ufalme wako uje, [Mapenzi yako yatimizwe, hapa duniani kama huko mbinguni.]† ³ Utupe siku kwa siku riziki yetu. ⁴ Utusamehe dhambi zetu, kwa kuwa sisi nasi tunasamehe kila tumwiaye. Na usitutie majaribuni [lakini tuokoe na yule mwovu].

⁵ Akawaambia, Ni nani kwenu aliye na rafiki, akamwendea usiku wa manane, na kumwambia, Rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu, ⁶ kwa sababu rafiki yangu amefika kwangu, atoka safarini, nami sina kitu cha kuweka mbele yake; ⁷ na yule wa ndani amjibu akisema, Usinitaabishe; mlango umekwisha fungwa, nasi tumelala kitandani mimi na watoto wangu; siwezi kuondoka nikupe?† ⁸ Nawaambia ya kwamba, ijapokuwa haondoki ampe kwa kuwa ni rafiki yake, lakini kwa vile asivyoacha kumwomba, ataondoka na kumpa kadiri ya haja yake.† ⁹ Nami nawaambia, Ombeni, nanyi mtapewa; tafuteni, nanyi mtaona; bisheni, nanyi mtafunguliwa.† ¹⁰ Kwa kuwa kila aombaye hupokea; naye atafutaye huona; naye abishaye atafunguliwa. ¹¹ Maana ni yupi kwenu aliye baba, ambaye mwanawe akimwomba mkate, atampa jiwe au samaki, badala ya samaki atampa nyoka? ¹² Au akimwomba yai, atampa nge? ¹³ Basi, ikiwa ninyi mlilo waovu mnajua kuwapa watoto wenu vipawa vyema, je! Baba aliye mbinguni hatazidi sana kuwapa Roho Mtakatifu hao wamwombao?

¹⁴ Naye alikuwa akitoa pepo bubu; ikawa pepo alipotoka, yule bubu akanena, makutano wakastaajabu.† ¹⁵ Wengine wao wakasema, Atoa pepo kwa Beelzebuli, mkuu wa pepo.† ¹⁶ Wengine walimjaribu, wakimtaka ishara itokayo mbinguni.† ¹⁷ Naye akajua mawazo yao, akawaambia, Kila ufalme uliofitinika wenyewe kwa wenyewe

10:27 Law 19:18; Kum 6:5 10:28 Law 18:5; Mt 19:17 10:33-34 2 Nya 28:15

10:38-39 Yn 11:1; 12:2,3 10:42 Mt 6:33 11:1 Lk 5:33 11:2-4 Mt 6:9-13 11:7 Mt 26:10

11:8 Lk 18:5 11:9-13 Mt 7:7-11 11:14-26 Mt 12:22-30,43-45; Mk 3:22-27

11:15 Mt 9:34; 10:25 11:16 Mt 12:38; 16:1; Mk 8:11

hufanyika ukiwa; na nyumba juu ya nyumba huanguka. ¹⁸ Basi, ikiwa She-tani naye amefitinika juu ya nafsi yake, ufalme wake utasimamaje? Kwa kuwa ninyi mnasema kwamba mimi natoa pepo kwa Beelzebuli. ¹⁹ Basi, kama mimi nikitoa pepo kwa Beelzebuli, wana wenu je! Huwatoa kwa nani? Kwa sababu hiyo, hao ndio watakaowahukumu. ²⁰ Lakini, ikiwa mimi natoa pepo kwa kidole cha Mungu, basi ufalme wa Mungu umekwishu kuwajilia.† ²¹ Mtu mwenye nguvu aliyejifunga silaha zake, alindapo nyumba yake, vitu vyake vi salama; ²² lakini mtu mwenye nguvu kuliko yeye atakapomwendea na kumshinda, amnyang'anya silaha zake zote alizokuwa akizitegemea, na kuyagawanya mateka yake.† ²³ Mtu ambaye si pamoja nami yu kinyume changu; na mtu asiyekusanya pamoja nami hutawanya.† ²⁴ Pepo mchafu amtokapo mtu, hupitia mahali pasipo maji, akitafuta mahali pa kupumzika; asipoona, husema, ²⁵ Nitairudia nyumba yangu niliyotoka. ²⁶ Hata afikapo, akaiona imefagiwa na kupambwa, ndipo huenda akachukua pepo wengine saba, walio waovu kuliko yeye mwenyewe, wakaingia na kukaa humo; na mtu yule hali yake ya mwisho huwa mbaya kuliko ya kwanza.†

²⁷ Ikawa alipokuwa akisema maneno hayo, mwanamke mmoja katika mkutano alipaza sauti yake, akamwambia, Heri tumbo lililokuzaa, na matiti uliyonyonya.† ²⁸ Lakini yeye alisema, Afadhali, heri walisikia neno la Mungu na kulishika.†

²⁹ Na makutano walipokuwa waki mkusanyikia, alianza kusema, Kizazi hiki ni kizazi kibaya; kinatafuta ishara, wala hakitapewa ishara, ila ishara ya Yona.†† ³⁰ Maana, kama vile Yona alivyokuwa ishara kwa Waninawi, ndivyo atakavyokuwa Mwana wa Adamu kwa kizazi hiki.† ³¹ Malkia wa Kusini atoa ndoka siku ya hukumu pamoja na watu wa kizazi hiki, naye atawahukumu kuwa na hatia; kwa sababu yeye alikuja

kutoka ncha za dunia aisikie hekima ya Sulemani; na hapa pana mkubwa kuliko Sulemani.† ³² Watu wa Ninawi watasimama siku ya hukumu pamoja na kizazi hiki, nao watakihukumu kuwa na hatia; kwa sababu wao walitubu kwa mahubiri ya Yona, na hapa pana mkubwa kuliko Yona.†

³³ Hakuna mtu awashaye taa na kuiweka mahali palipositirika, au chini ya pishi; bali huiweka juu ya kiango, ili waingiao wapate kuuona mwanga.† ³⁴ Taa ya mwili ni jicho; basi jicho lako likiwa safi, mwili wako wote unao mwanga; lakini likiwa bovu, mwili wako nao una giza.† ³⁵ Angalia basi, mwanga ulio ndani yako usije ukawa giza. ³⁶ Basi kama mwanga umeenea katika mwili wako wote, wala hauna sehemu iliyo na giza, mwili wako wote utakuwa na mwanga mtupu; kama vile taa ikumulikiapo kwa mwanga wake.

³⁷ Alipokuwa akinena, Farisayo mmoja alimwita aje kwake ale chakula; akaingia, akaketi chakulani.† ³⁸ Farisayo huyo alipomwona, alistaajabu kwa sababu hakunawa kabla ya chakula.† ³⁹ Bwana akamwambia, Ninyi Mafarisayo mwasafisha kikombe na sahani kwa nje, lakini ndani yenu mmejaa unyang'anyi na uovu.† ⁴⁰ Enyi wapumbavu; aliyevivifanya vya nje, siye yeye aliyevivifanya vya ndani pia? ⁴¹ Lakini, toeni sadaka vile vya ndani, na tazama, vyote huwa safi kwenu.

⁴² Lakini, ole wenu, Mafarisayo, kwa kuwa mwatoa zaka za mnanaa na mchicha na kila mboga, na huku mwaacha mambo ya adili, na upendo wa Mungu; iliwapasa kuyafanya hayo ya kwanza, bila kuyaacha hayo ya pili.† ⁴³ Ole wenu, Mafarisayo, kwa kuwa mwapenda kuketi mbele katika masinagogi, na kusalimiwa masokoni.† ⁴⁴ Ole wenu, kwa kuwa mmefanana na makaburi yasiyoonekana, ambayo watu wapitao juu yake hawana habari nayo.

⁴⁵ Mtu mmoja katika wana-sheria akajibu, akamwambia, Mwalimu, kwa kusema hayo umetushutumu sisi nasi. ⁴⁶ Akasema, Nanyi wana-sheria, ole

11:20 Kut 8:19 11:22 Kol 2:15 11:23 Mk 9:40; Lk 9:50 11:26 Yn 5:14 11:27 Lk 1:28,42,48
11:28 Lk 8:15,21 11:29-32 Mt 12:38-42 11:29 Mt 16:4; Mk 8:12; 1 Kor 1:22 11:30 Yon 3:4
11:31 1 Fal 10:1-10; 2 Nya 9:1-12 11:32 Yon 3:5 11:33 Mt 5:15; Mk 4:21; Lk 8:16
11:34-36 Mt 6:22,23 11:37 Lk 7:36; 14:1 11:38 Mt 15:2 11:39-52 Mt 23:1-36
11:42 Law 27:30 11:43 Lk 20:46

wenu, kwa sababu mwawatwika watu mizigo isiyochukulika, wala ninyi wenyewe hamwigusi mizigo hiyo hata kwa kimoja cha vidole vyenu. ⁴⁷Ole wenu, kwa kuwa mwajenga maziara ya manabii, na baba zenu ndio waliowaua. ⁴⁸Basi, mwashuhudia na kuziridhia kazi za baba zenu; kwa kuwa wao waliwaua nanyi mwawajengea maziara. ⁴⁹Na kwa sababu hiyo hekima ya Mungu ilisema, Tazama, nitatuma kwao manabii na mitume, nao watawaua baadhi yao na kuwafukuza, ⁵⁰ili kwa kizazi hiki itakwe damu ya manabii wote, iliyomwagika tangu kupigwa msingi wa ulimwengu; ⁵¹tangu damu ya Habili hata damu ya Zakaria, aliyeuawa kati ya madhabahu na hekalu. Naam, nawaambieni ya kwamba itata kwa kwa kizazi hiki.† ⁵²Ole wenu, enyi wana-sheria, kwa kuwa mmeuondoa ufunguo wa maarifa; wenyewe hamkuingia, na wale waliokuwa wakiiingia mmewazuia.

⁵³Alipotoka humo, waandishi na Mafarisayo walianza kumsonga vibaya, na kumchokoza kwa maswali mengi, ⁵⁴wakimvizia, ili wapate neno litokalo kinywani mwake.†

12 ¹Wakati huo, makutano walipokutanika elfu elfu, hata wakakanyagana, alianza kuwaambia wanafunzi wake kwanza, Jilindeni na chachu ya Mafarisayo, ambayo ni unfiki.† ²Lakini hakuna neno lililositirika ambalo halitafunuliwa, wala lililofichwa ambalo halitajulikana.†† ³Basi, yo yote mliyosema gizani yatasikiwa mwangani; na mliyonena sikioni mwa mtu katika vyumba vya ndani, yatahubiriwa juu ya dari. ⁴Nami nawaambia ninyi rafiki zangu, msiwaogope hao wauuao mwili, kisha baada ya hayo hawana wawezalo kutenda zaidi. ⁵Lakini nitawaonya mtakayemwogopa; mwogopeni yule ambaye akiisha kumwua mtu ana uweza wa kumtupa katika Jehanum; naam, nawaambia, Mwogopeni huyo. ⁶Je! Mashomoro watano hawauzwi kwa senti mbili? Wala hasahauliwi hata mmojawapo mbele za Mungu. ⁷Lakini hata nywele

za vichwa vyenu zimehesabiwa zote. Msiogope basi, bora ninyi kuliko mashomoro wengi.† ⁸Nami nawaambia, kila atakayenikiri mbele ya watu, Mwana wa Adamu naye atamkiri yeye mbele ya malaika wa Mungu; ⁹na mwenye kunikana mbele ya watu, huyo atakanwa mbele ya malaika wa Mungu.† ¹⁰Na kila mtu atakayenena neno juu ya Mwana wa Adamu atasamehewa, bali aliyemkufuru Roho Mtakatifu hatasamehewa.† ¹¹Na watakapowapeleka ninyi mbele ya masinagogi na maliwali na wenye mamlaka, msifadhaike kwa kuwaza maneno yenu jinsi mtakavyojibu au kusema;† ¹²kwa kuwa Roho Mtakatifu atawafundisha saa ile ile yawapasayo kuyasema.

¹³Mtu mmoja katika mkutano akamwambia, Mwalimu, mwambie ndugu yangu anigawie urithi wetu. ¹⁴Akamwambia, Mtu wewe, ni nani aliyeniweka mimi kuwa mwamuzi au mgawanyu juu yenu?† ¹⁵Akawaambia, Angalieni, jilindeni na choyo, maana uzima wa mtu haumo katika wingi wa vitu vyake alivyo navyo.† ¹⁶Akawaambia mithali, akisema, Shamba la mtu mmoja tajiri lilikuwa limezaa sana; ¹⁷akaaanza kuwaza moyoni mwake, akisema, Nifanyeje? Maana sina pa kuyaweke akiba mavuno yangu. ¹⁸Akaseema, Nitafanya hivi; nitazivunja ghala zangu, nijenge nyingine kubwa zaidi, na humo nitaweka nafaka yangu yote na vitu vyangu. ¹⁹Kisha, nitajiambia, Ee nafsi yangu, una vitu vyema vingi ulivyojiwekea akiba kwa miaka mingi; pumzika basi, ule, unywe, ufurahi. ²⁰Lakini Mungu akamwambia, Mpu mbavu wewe, usiku huu wa leo wanataka roho yako! Na vitu ulivyojiwekea tayari vitakuwa vya nani?† ²¹Ndivyo alivyo mtu ajiwekeaye nafsi yake akiba, asijitajirishe kwa Mungu.†

²²Akawaambia wanafunzi wake, Kwa sababu hiyo nawaambia, Msisumbukie maisha yenu, mtakula nini; wala miili yenu, mtavaa nini.† ²³Kwa kuwa maisha ni zaidi ya chakula, na mwili ni zaidi ya mavazi. ²⁴Watafakarini kunguru, ya kwamba hawapandi

11:51 Mwa 4:8; 2 Nya 24:20-21 11:54 Lk 20:20 12:1 Mt 16:6; Mk 8:15 12:2-9 Mt 10:26-33
12:2 Mk 4:22; Lk 8:17 12:7 Lk 21:18 12:9 Lk 9:26 12:10 Mt 12:32; Mk 3:29
12:11-12 Mt 10:19-20; Mk 13:11; Lk 21:14-15 12:14 Mdo 7:27 12:15 1 Tim 6:9,10
12:20 Ebr 9:27 12:21 Mt 6:20 12:22-31 Mt 6:25-33

wala hawavuni; hawana ghala wala uchaga, na Mungu huwalisha. Bora ninyi mara nyingi kuliko ndege!^{† 25} Na yupi kwenu ambaye akijisumbua aweza kujiongeza kimo chake hata mkono mmoja? ²⁶ Basi, ikiwa hamwezi hata neno lililo dogo, kwa nini kujisumbua kwa ajili ya yale mengine? ²⁷ Yatafakarini maua jinsi yameavyo; hayatendi kazi wala hayasokoti; nami nawaambia ya kwamba hata Sulemani katika fahari yake yote hakuvikwa vizuri kama mojawapo la hayo.^{† 28} Basi, ikiwa Mungu huvika hivi majani ya kondeni, yaliyopo leo na kesho hutupwa kalibuni, je! Hatawatendea ninyi zaidi, enyi wa imani haba? ²⁹ Ninyi msitafute mtakavyokula wala mtakavyokunywa; wala msifanye wasiwasi, ³⁰ kwa maana, hayo yote ndiyo watafutayo mataifa ya duniani, lakini Baba yenu anajua ya kuwa mna haja na hayo. ³¹ Bali utafuteni ufalme wa Mungu, na hayo mtaongezewa. ³² Msilogope, enyi kundi dogo; kwa kuwa Baba yenu ameona vema kuwapa ule ufalme.^{† 33} Viuzeni mlivyo navyo, mtoe sadaka. Jifanyieni mifuko isiyochakaa, akiba isiyopungua katika mbingu, mahali pasipokaribia mwivi, wala nondo haharibu.^{†† 34} Kwa kuwa hazina yenu ilipo, ndipo itakapokuwapo na mioyo yenu.

³⁵ Viuno vyenu na viwe vimefungwa, na taa zenu ziwe zinawaka;^{†† 36} nanyi iweni kama watu wanaomngojea bwana wao, atakaporudi kutoka arusini, ili atakapokuja na kubisha, wamfungulie mara.^{† 37} Heri watumwa wale, ambao bwana wao ajapo atawakuta wanakesha. Amin, nawaambieni, atajifunga na kuwakaribisha chakulani, atakuja na kuwahudumia.^{† 38} Na akija zamu ya pili, au akija zamu ya tatu, na kuwakuta hivi, heri watumwa hao. ³⁹ Lakini fahamuni neno hili, Kwamba mwenye nyumba angalijua saa atakayokuja mwivi, angalikesha, wala asingaliacha nyumba yake kuvunjwa.^{†† 40} Nanyi jiwekeni tayari, kwa kuwa saa msiyodhani ndipo ajapo Mwana wa Adamu.

⁴¹ Petro akamwambia, Bwana, mithali hiyo umetuambia sisi tu, au watu wote pia? ⁴² Bwana akasema, Ni nani, basi, aliye wakili mwaminifu, mwenye busara, ambaye bwana wake atamweka juu ya utumishi wake wote, awape watu posho kwa wakati wake?^{† 43} Heri mtumwa yule, ambaye bwana wake ajapo atamkuta anafanya hivyo. ⁴⁴ Kweli nawaambia, atamweka juu ya vitu vyake vyote.^{† 45} Lakini, mtumwa yule akisema moyoni mwake, Bwana wangu anakawia kuja, akaanza kuwapiga wajoli wake, wanaume kwa wanawake, akila na kunywa na kulewa; ⁴⁶ bwana wake mtumwa huyo atakuja siku asiyodhani na saa asiyojua, atamkata vipande viwili, na kumwekea fungu lake pamoja na wasioamini. ⁴⁷ Na mtumwa yule aliyejua mapenzi ya bwana wake, asijiweke tayari, wala kuyatenda mapenzi yake, atapigwa sana.^{† 48} Na yule asiyejua, naye amefanya yastahiliyo mapigo, atapigwa kidogo. Na kila aliyepewa vingi, kwake huyo vitatakwa vingi; naye waliyemwekea amana vitu vingi, kwake huyo watataka na zaidi.

⁴⁹ Nimekuja kutupa moto duniani; na ukiwa umekwisha washwa, ni nini nitakalo zaidi? ⁵⁰ Lakini nina ubatizo unipasao kubatiziwa, nami nina dhiki kama nini hata utimizwe!^{† 51} Je! Mwadhani ya kwamba nimekuja kuleta amani duniani? Nawaambia, La, sivyo, bali mafarakano.^{† 52} Kwa kuwa tokea sasa katika nyumba moja watakuwamo watu watano wamefarakana, watatu kwa wawili, wawili kwa watatu. ⁵³ Watafarakana baba na mwanawe, na mwana na babaye; mama na binti yake, na binti na mamaye; mkwe mtu na mkwe-we, mkwe na mkwe mtu.[†]

⁵⁴ Akawaambia makutano pia, Kila mwonapo wingu likizuka pande za magharibi mara husema, Mvua inakuja; ikawa hivyo.^{† 55} Na kila ivumapo kaskazi, husema, Kutakuwa na joto; na ndivyo ilivyo. ⁵⁶ Enyi wanafiki, mwajua kuutambua uso wa nchi na mbingu;

12:24 Zab 147:9 12:27 1 Fal 10:4-7; 2 Nya 9:3-6 12:32 Lk 22:29; Isa 41:14

12:33-34 Mt 6:20,21 12:33 Lk 18:22 12:35-46 Mt 24:42-51

12:35 Mt 25:1-13; Kut 12:11; 1 Pet 1:13 12:36 Mk 13:34-36; Mt 25:1-13 12:37 Yn 13:4

12:39-40 Mt 24:43-44 12:39 1 The 5:2 12:42 2 Tim 2:15 12:44 Mt 25:21 12:47 Yak 4:17

12:50 Mk 10:38; Mt 20:22; 26:38; Yn 12:27 12:51-53 Mt 10:34-36 12:53 Mik 7:6

12:54 Mt 16:2,3

imekuwaje, basi, kuwa hamjui kutambua majira haya? ⁵⁷Na mbona ninyi wenyewe kwa nafsi zenu hamwamui yaliyo haki?

⁵⁸Maana, unapofuatana na mshitaki wako kwenda kwa mwamuzi, hapo njiani fanya bidii kupatanishwa naye, asiye akakuburuta mpaka mbele ya kadhi; yule kadhi akakutia mikononi mwake mwenye kulipiza, na yule mwenye kulipiza akakutupa gerezeni.† ⁵⁹Nakuambia, Hutoki humo kamwe hata uishe kulipa senti ya mwisho.

13 ¹Na wakati uo huo walikuwapo watu waliompasha habari ya Wagalilaya wale ambao Pilato alichanganya damu yao na dhabihu zao.† ²Akawajibu akawaambia, Je! Mwadhani ya kwamba Wagalilaya hao walikuwa wenye dhambi kuliko Wagalilaya wote, hata wakapatwa na mambo hayo?† ³Nawaambia, Sivyo; lakini msipotubu, ninyi nyote mtaangamia vivyo hivyo.† ⁴Au wale kumi na wanane, walioangukiwa na mnara huko Siloamu, ukawaua, mwadhani ya kwamba wao walikuwa wacosaji kuliko watu wote waliokaa Yerusalemu? ⁵Nawaambia, Sivyo; lakini msipotubu, ninyi nyote mtaangamia vivyo hivyo.

⁶Akanena mfano huu; Mtu mmoja alikuwa na mtini umepandwa katika shamba lake la mizabibu; akaenda akitafuta matunda juu yake, asipate.† ⁷Akamwambia mtunzaji wa shamba la mizabibu, Tazama, miaka mitatu hii naja nikitafuta matunda juu ya mtini huu, nisipate kitu; ukate, mbona hata nchi unaiharibu? ⁸Akajibu akamwambia, Bwana, uuache mwaka huu nao, hata niupalilie, niutilie samadi;† ⁹nao ukizaa matunda baadaye, vema! La, usipozaa, ndipo ukate.

¹⁰Siku ya sabato alikuwa akifundisha katika sinagogi mojawapo. ¹¹Na tazama, palikuwa na mwanamke aliye kuwa na pepo wa udhaifu muda wa miaka kumi na minane, naye amepindana, hawezi kujinyosha kabisa. ¹²Yesu alipomwona alimwita, akamwambia, Mama, umefunguliwa kati-

ka udhaifu wako. ¹³Akaweka mikono yake juu yake, naye akanyoka mara hiyo, akamtukuza Mungu.† ¹⁴Basi mkuu wa sinagogi alikasirika kwa sababu Yesu amemponya mtu siku ya sabato, akajibu, akawaambia mkutano, Kuna siku sita zifaazo kufanya kazi, basi njoni mponywe katika siku hizo, wala si katika siku ya sabato.† ¹⁵Lakini Bwana akajibu akasema, Enyi wanafiki, kila mmoja wenu, je! Hamfungui ng'ombe wake au punda wake siku ya sabato katika zizi, aende naye kumnywesha?† ¹⁶Na huyu mwanamke, aliye wa uzao wa Ibrahimu, ambaye Shetani amemfunga miaka kumi na minane hii, haikupasa afunguliwe kifungo hiki siku ya sabato?† ¹⁷Aliposema haya wakatahayari wote walioshindana naye; mkutano wote wakafurahi kwa sababu ya mambo matukufu yaliyotendwa na yeye. ¹⁸Kisha alisema, Ufalme wa Mungu umefanana na nini? Nami niufananishe na nini?† ¹⁹Umefanana na punje ya haradali aliyotwaa mtu akaitupa katika shamba lake; ikamea, ikawa mti; ndege wa angani wakakaa katika matawi yake.† ²⁰Akasema mara ya pili, Niufananishe na nini ufalme wa Mungu? ²¹Umefanana na chachu aliyotwaa mwanamke akaisitiri ndani ya pishi tatu za unga, hata ukachacha wote pia.

²²Naye alikuwa akipita katika miji na vijiji, akifundisha, katika safari yake kwenda Yerusalemu. ²³Mtu mmoja akamwuliza, Je! Bwana, watu wanaokolewa ni wachache? Akawaambia, ²⁴Jitahidini kuingia katika mlango ulio mwembamba, kwa maana nawaambia ya kwamba wengi watataka kuingia, wasiweze.† ²⁵Wakati mwenye nyumba atakaposimama na kuufunga mlango, nanyi mkaanza kusimama nje na kuubisha mlango, mkisema, Ee Bwana, tufungulie; yeye atajibu na kuwaambia, Siwajui mtokako;† ²⁶ndipo mtakapoanza kusema, Tulikula na kunywa mbele yako, nawe ulifundisha katika njia zetu.† ²⁷Naye atasema, Nawaambia, Siwajui mtokako; ondokeni

12:58 Mt 5:25,26 13:1 Mdo 5:37 13:2 Yn 9:2 13:3 Zab 7:12

13:6 Lk 3:9; Mt 3:10; 21:19; Mk 11:13 13:8 2 Pet 3:9,15 13:13 Mk 7:32

13:14 Kut 20:9-10; Kum 5:13-14 13:15 Lk 14:5 13:16 Lk 19:9; Mdo 3:25

13:18-21 Mt 13:31-33; Mk 4:30-32 13:19 Dan 4:12,21; Eze 17:23; 31:6

13:24 Mt 7:13,14; Flp 3:12; 1 Tim 6:12 13:25 Mt 25:11,12 13:26 Mt 7:22,23

kwangu ninyi nyote mlio wafanyaji wa udhalimu.[†] ²⁸ Ndipo kutakapokuwa na kilio na kusaga meno, mtakapomwona Ibrahimu na Isaka na Yakobo na manabii wote katika ufalme wa Mungu, nanyi wenyewe mmetupwa nje.^{††} ²⁹ Nao watakuja watu toka mashariki na magharibi, na toka kaskazini na kusini, nao wataketi chakulani katika ufalme wa Mungu.[†] ³⁰ Na tazama, wako walio wa mwisho watakaokuwa wa kwanza, na wa kwanza watakaokuwa wa mwisho.[†]

³¹ Saa ile ile Mafarisayo kadha wa kadha walimwendea, wakamwambia, Toka hapa, uende mahali pengine, kwa sababu Herode anataka kukuuu. ³² Akawaambia, Nendeni, mkamwambie yule mbweha, Tazama, leo na kesho natoa pepo na kuponya wagonjwa, siku ya tatu nakamilika. ³³ Pamoja na hayo imenipasa kushika njia yangu leo na kesho na kesho kutwa; kwa kuwa haimkini nabii aangamie nje ya Yerusalemu. ³⁴ Ee Yerusalemu, Yerusalemu, uwauaye manabii na kuwapiga kwa mawe waliotumwa kwako, mara ngapi nimetaka kuwakusanya watoto wako kama vile kuku avikusanyavyo vifaranga vyake chini ya mbawa zake, wala hamkutaka.[†] ³⁵ Angalieni, mmeachiwa nyumba yenu! Nami nawaambia, Hamtaniona tena kamwe, hata mtakaposema, Amebarikiwa ajaye kwa jina la Bwana.[†]

14 ¹ Ikawa alipoingia ndani ya nyumba ya mtu mmoja miongoni mwa wakuu wa Mafarisayo siku ya sabato, ale chakula, walikuwa wakimvizia.[†] ² Na tazama, mbele yake palikuwa na mtu mwenye ugonjwa wa safura. ³ Yesu akajibu, akawaambia wana-sheria na Mafarisayo, Je! Ni halali kuponya siku ya sabato, ama sivyo? ⁴ Wao wakanyamaza. Akamshika, akamponya, akamruhusu aende zake. ⁵ Akawaambia, Ni nani miongoni mwenu, ikiwa ng'ombe wake au punda wake ametumbukia kisi-mani, asiyemwopoa mara hiyo siku ya sabato?[†] ⁶ Nao hawakuweza kujibu maneno haya.

⁷ Akawaambia mfano wale walioalika, alipoona jinsi walivyochagua viti vya mbele; akisema,[†] ⁸ Ukialikwa na mtu arusini, usiketi katika kiti cha mbele; isiwe kwamba amealika mtu mwenye kustahiwa kuliko wewe,[†] ⁹ akaja yule aliyewaalika wewe na yeye, na kukuaambia, Mpishe huyu! Ndipo utakapoanza kwa haya kushika mahali pa nyuma. ¹⁰ Bali ukialikwa, nenda ukaketi mahali pa nyuma, ili ajapo yule aliyekualika akuambie, Rafiki yangu, njoo huku mbele zaidi; ndipo utakapokuwa na utukufu mbele ya wote walioketi pamoja nawe. ¹¹ Kwa maana kila ajikwezaye atadhiliwa, naye ajidhiliye atakwezwa.[†]

¹² Akamwambia na yule aliyemwalika, Ufanyapo chakula cha mchana au cha jioni, usiwaite rafiki zako, wala ndugu zako, wala jamaa zako, wala jirani zako wenye mali; wao wasije wakakualika wewe ukapata malipo. ¹³ Bali ufanyapo karamu waite maskini, vilema, viwete, vipofu,[†] ¹⁴ nawe utakuwa heri, kwa kuwa hao hawana cha kukulipa; kwa maana utalipwa katika ufufuo wa wenye haki.[†] ¹⁵ Basi aliposikia hayo mmojawapo wa wale walioketi chakulani pamoja naye alimwambia, Heri yule atakayekula mkate katika ufalme wa Mungu.[†] ¹⁶ Akamwambia, Mtu mmoja alifanya karamu kubwa akaalika watu wengi,[†] ¹⁷ akamtuma mtumwa wake saa ya chakula awaambie wale walioalika, Njoni, kwa kuwa vitu vyote vimekwisha kuwekwa tayari. ¹⁸ Wakaanza wote kutoa udhuru kwa nia moja. Wa kwanza alimwambia, Nimenunua shamba, sharti niende nikalitazame; tafadhali unisamehe. ¹⁹ Mwingine akasema, Nimenunua ng'ombe jozi tano, ninakwenda kuwajaribu; tafadhali unisamehe. ²⁰ Mwingine akasema, Nimeoa mke, na kwa sababu hiyo siwezi kuja.[†] ²¹ Yule mtumwa akaenda, akampa bwana wake habari ya mambo hayo. Basi, yule mwenye nyumba akakasirika, akamwambia mtumwa wake, Toka upesi, uende katika njia kuu na vichochoro vya mji, ukawaletе hapa maskini, na vilema, na

13:27 Zab 6:8 13:28-29 Mt 8:11-12 13:28 Mt 22:13; 25:30
13:29 Mal 1:11; Isa 49:12; 59:19; Zab 107:3; Lk 14:15 13:30 Mt 19:30; 20:16; Mk 10:31
13:34-35 Mt 23:37-39 13:35 Zab 69:25; 118:26; Yer 12:7; 22:5 14:1 Lk 6:6-11; 11:37
14:5 Mt 12:11; Lk 13:15 14:7 Mt 23:6 14:8-10 Mt 25:6-7 14:11 Mt 23:12; Lk 18:14
14:13 Kum 14:29 14:14 Yn 5:29 14:15 Lk 13:29 14:16-24 Mt 22:2-10 14:20 1 Kor 7:33

vipofu, na viwete. ²² Mtumwa akasema, Bwana, hayo uliyoagiza yamekwisha tendeka, na hata sasa ingaliko nafasi. ²³ Bwana akamwambia mtumwa, Toka nje uende barabarani na mipakani, ukawashurutisha kuingia ndani, nyumba yangu ipate kujaa. ²⁴ Maana na-waambia ya kwamba katika wale walioalikwa, hapana hata mmoja atakayeionja karamu yangu.

²⁵ Makutano mengi walipokuwa wakifuatana naye, aligeuka, akawaambia, ²⁶ Kama mtu akija kwangu naye hamchukii baba yake, na mama yake, na mke wake, na wanawe, na ndugu zake waume na wake; naam, na hata nafsi yake mwenyewe, hawezi kuwa mwanafunzi wangu.†† ²⁷ Mtu ye yote asiyeuchukua msalaba wake na kuja nyuma yangu, hawezi kuwa mwanafunzi wangu.† ²⁸ Maana ni nani katika ninyi, kama akitaka kujenga mnara, asiyekei kwanza na kuhesabu gharama, kwamba anavyo vya kuumaliza? ²⁹ Asije akashindwa kuumaliza baada ya kuupiga msingi, watu wote waona wakaanza kumdhihaki, ³⁰ wakisema, Mtu huyu alianza kujenga, akawa hana nguvu za kumaliza. ³¹ Au kuna mfalme gani, akitaka kwenda kupigana na mfalme mwingine, asiyekei kwanza na kufanya shauri, kwamba yeye pamoja na watu elfu kumi ataweza kukutana na yule anayekuja juu yake na watu elfu ishirini? ³² Na kama akiona hawezi, hutuma ujumbe kutaka sharti za amani, mtu yule akali mbali. ³³ Basi, kadhalika kila mmoja wenu asiyeacha vyote alivyo navyo, hawezi kuwa mwanafunzi wangu. ³⁴ Chumvi ni kitu chema; lakini chumvi ikiwa imeharibika, itiwe nini ikolee?† ³⁵ Haiifai nchi wala jaa; watu huitupa nje. Mwenye masikio ya kusikilia, na asikie.

15 ¹ Basi watoza ushuru wote na wenye dhambi walikuwa waki-mkaribia wamsikilize.† ² Mafarisayo na waandishi wakanung'unika, wakisema, Mtu huyu huwakaribisha wenye dhambi, tena hula nao.†

³ Akawaambia mfano huu, akisema, ⁴ Ni nani kwenu, mwenye kondoo mia,

akipotewa na mmojawapo, asiyewaacha wale tisini na kenda nyikani, aende akamtafute yule aliyepotea hata amwone?†† ⁵ Naye akiisha kumwona, humweka mabegani pake akifurahi. ⁶ Na afikapo nyumbani kwake, huwaita rafiki zake na jirani zake, akawaambia, Furahini pamoja nami, kwa kuwa nimekwisha kumpata kondoo wangu aliyepotea. ⁷ Na-waambia, Vivyo hivyo kutakuwa na furaha mbinguni kwa ajili ya mwenye dhambi mmoja atubuye, kuliko kwa ajili ya wenye haki tisini na kenda ambao hawana haja ya kutubu.

⁸ Au kuna mwanamke gani mwenye shilingi kumi, akipotewa na moja, asiyewasha taa na kufagia nyumba, na kutafuta kwa bidii hata aione? ⁹ Na akiisha kuiona, huwaita rafiki zake na jirani zake, akawaambia, Furahini pamoja nami, kwa kuwa nimeipata tena shilingi ile iliyonipotea. ¹⁰ Nawaambia, Vivyo hivyo kuna furaha mbele ya malaika wa Mungu kwa ajili ya mwenye dhambi mmoja atubuye.†

¹¹ Akasema, Mtu mmoja alikuwa na wana wawili; ¹² yule mdogo akamwambia babaye, Baba, nipe sehemu ya mali inayoniangukia. Akawagawia vitu vyake. ¹³ Hata baada ya siku si nyingi, yule mdogo akakusanya vyote, akasafiri kwenda nchi ya mbali; akatapanya mali zake huko kwa maisha ya uasherati.† ¹⁴ Alipokuwa amekwisha tumia vyote, njaa kuu iliingia nchi ile, yeye naye akaanza kuhitaji. ¹⁵ Akaenda akashikamana na mwenyeji mmoja wa nchi ile; naye alimpeleka shambani kwake kulisha nguruwe. ¹⁶ Akawa aki-tamani kujishibisha kwa maganda waliyokula nguruwe, wala hapana mtu aliyempa kitu.† ¹⁷ Alipozingatia moyoni mwake, alisema, Ni watumishi wangu wa baba yangu wanaokula chakula na kusaza, na mimi hapa ninakufa kwa njaa. ¹⁸ Nitaondoka, nitakwenda kwa baba yangu na kumwambia, Baba, nimekosa juu ya mbingu na mbele yako;† ¹⁹ sistahili kuitwa mwana wako tena; nifanye kama mmoja wa watumishi wako. ²⁰ Akaondoka, akaenda kwa babaye. Alipokuwa angali mbali, baba

14:26-27 Mt 10:37,38 16:26 Mt 10:37; Kum 33:9,10; Lk 18:29,30; Yn 12:25

14:27 Mt 10:38; 16:24; Mk 8:34; Lk 9:23 14:34 Mt 5:13; Mk 9:50 15:1-2 Lk 5:29-30

15:2 Lk 5:30 15:4-7 Mt 18:12-14 15:4 Eze 34:11,16; Lk 19:10 15:10 Efe 3:10

15:13 Mit 29:3 15:16 Mit 23:31 15:18 Yer 3:12,13; Zab 51:4

yake alimwona, akamwonea huruma, akaenda mbio akamwangukia shingoni, akambusu sana. ²¹ Yule mwana akamwambia, Baba, nimekosa juu ya mbingu na mbele yako; sistahili kuitwa mwana wako tena. ²² Lakini baba aliwaambia watumwa wake, Lileteni upesi vazi lililo bora, mkamvike; mtieni na pete kidoleni, na viatu miguuni; ²³ mleteni ndama yule aliyenona mkamchinije; nasi tule na kufurahi; ²⁴ kwa kuwa huyu mwanangu alikuwa amekufa, naye amefufuka; alikuwa amepotea, naye ameonekana. Wakaanza kushangilia.† ²⁵ Basi, yule mwanawe mkubwa alikuwako shamba na alipokuwa akija na kuikaribia nyumba, alisikia sauti ya nyimbo na machezo. ²⁶ Akaita mtumishi mmoja, akamwuliza, Mambo haya, maana yake nini? ²⁷ Akamwambia, Ndugu yako amekuja, na baba yako amemchinja ndama aliyenona, kwa sababu amempata tena, yu mzima. ²⁸ Akakasirika, akakataa kuingia ndani. Basi babaye alitoka nje, akamsihi.† ²⁹ Akamjibu baba yake, akasema, Tazama, mimi nimekutumikia miaka mingapi hii, wala sijakosa amri yako wakati wo wote, lakini hujanipa mimi mwana-mbuzi, nifanye furaha na rafiki zangu; ³⁰ lakini, alipokuja huyu mwana wako aliyekula vitu vyako pamoja na makahaba, umemchinja yeye ndama aliyenona. ³¹ Akamwambia, Mwanangu, wewe u pamoja nami sikuzote, na vyote nilivyo navyo ni vyako.† ³² Tena, kufanya furaha na shangwe ilipasa, kwa kuwa huyu ndugu yako alikuwa amekufa, naye amefufuka; alikuwa amepotea, naye ameonekana.

16 ¹ Tena, aliwaambia wanafunzi wake, Palikuwa na mtu mmoja, tajiri, aliyekuwa na wakili wake; huyu alishitakiwa kwake kuwa anatapanya mali zake. ² Akamwita, akamwambia, Ni habari gani hii ninayosikia juu yako? Toa hesabu ya uwakili wako, kwa kuwa huwezi kuwa wakili tena.

³ Yule wakili akasema moyoni mwake, Nifanyeje? Maana, bwana wangu ananiondolea uwakili. Kulima, siwezi; kuomba, naona haya. ⁴ Najua

nitakalotenda, ili nitakapotolewa katika uwakili, wanikaribishe nyumbani mwao. ⁵ Akawaita wadeni wa bwana wake, kila mmoja; akamwambia wa kwanza, Wawiwani na bwana wangu? ⁶ Akasema, Vipimo mia vya mafuta. Akamwambia, Twaa hati yako, keti upesi, andika hamsini. ⁷ Kisha akamwambia mwingine, Na wewe wawiwani? Akasema, Makanda mia ya ngano. Akamwambia, Twaa hati yako, andika themanini. ⁸ Yule bwana akamsifu wakili dhalimu kwa vile alivyotenda kwa busara; kwa kuwa wana wa ulimwengu huu katika kizazi chao wenyewe huwa na busara kuliko wana wa nuru.† ⁹ Nami nawaambia, Jifanyieni rafiki kwa mali ya udhalimu, ili itakapokosekana wawakaribishe katika makao ya milele.† ¹⁰ Aliye mwaminifu katika lililo dogo sana, huwa mwaminifu katika lililo kubwa pia; na aliye dhalimu katika lililo dogo, huwa dhalimu katika lililo kubwa pia.† ¹¹ Basi, kama ninyi hamkuwa waaminifu katika mali ya udhalimu, ni nani atakayewapa amana mali ya kweli? ¹² Na kama hamkuwa waaminifu katika mali ya mtu mwingine, ni nani atakayewapa iliyo yenu wenyewe? ¹³ Hakuna mtumishi awezaye kutumikia mabwana wawili; kwa maana, ama atamchukia huyu na kumpenda huyu, ama atashikamana na huyu na kumdharau huyu. Hamwezi kumtumikia Mungu na mali.†

¹⁴ Basi Mafarisayo, ambao wenye-we ni wapenda fedha, waliyasikia hayo yote, wakamdhihaki.† ¹⁵ Akawaambia, Ninyi ndinyi mnaojidai haki mbele ya wanadamu, lakini Mungu awajua mioyo yenu; kwa kuwa lililotukuka kwa wanadamu huwa chukizo mbele za Mungu.† ¹⁶ Torati na manabii vilikuwapo mpaka Yohana; tangu wakati huo habari njema ya ufalme wa Mungu hutangazwa, na kila mtu hujiingiza kwa nguvu.† ¹⁷ Lakini ni vyepesi zaidi mbingu na nchi vitoweke, kuliko itanguke nukta moja ya torati.† ¹⁸ Kila amwachaye mkewe na kumwoa mke mwingine azini; naye amwoaye yeye aliyeachwa na mumewe azini.†

15:24 Efe 2:1,5; 5:14 15:28 Lk 15:2 15:31 Yn 17:10 16:8 Efe 5:8; 1 The 5:5
16:9 Lk 14:14; Mt 6:20; 10:40; 19:21 16:10 Lk 19:17 16:13 Mt 6:24 16:14 Mt 23:14
16:15 Lk 18:9-14; Mt 23:28; Zab 7:9; Mit 6:16,17 16:16 Mt 11:12-13 16:17 Mt 5:18
16:18 Mt 5:32; 19:9; 1 Kor 7:10-11

19 Akasema, Palikuwa na mtu mmoja, tajiri, aliyevaa nguo za rangi ya zambarau na kitani safi, na kula sikuzote kwa anasa. ²⁰ Na maskini mmoja, jina lake Lazaro, huwekwa mlangoni pake, ana vidonda vingi, ²¹ naye alikuwa akitamani kushibishwa kwa makombo yaliyoanguka katika meza ya yule tajiri; hata mbwa wakaja wakamramba vidonda vyake.† ²² Ikawa yule maskini alikufa, akachukuliwa na malaika mpaka kifuani kwa Ibrahimu. Yule tajiri naye akafa, akazikwa. ²³ Basi, kule kuzimu aliyainua macho yake, alipokuwa katika mateso, akamwona Ibrahimu kwa mbali, na Lazaro kifuani mwake. ²⁴ Akalia, akasema, Ee baba Ibrahimu, nihurumie, umtume Lazaro achovyo ncha ya kidole chake majini, auburudishe ulimi wangu; kwa sababu ninateswa katika moto huu. ²⁵ Ibrahimu akasema, Mwanangu, kumbuka ya kwamba wewe uliyapokea mambo mema yako katika maisha yako, na Lazaro vivyo alipata mabaya; na sasa yeye yupo hapa anafarijiwa, na wewe unauzimwa. ²⁶ Na zaidi ya hayo, kati yetu sisi na ninyi kumewekwa shimo kubwa, ili wale watakao kutoka huku kwenda kwenu wasiweze; wala watu wa kwenu wasivuke kuja kwetu. ²⁷ Akasema, Basi, baba, nakuomba, umtume nyumbani kwa baba yangu, ²⁸ kwa kuwa ninao ndugu watano, ili awashuhudie, wasije wao pia wakafika mahali hapa pa mateso. ²⁹ Ibrahimu akasema, Wanao Musa na manabii; na wawasikilize wao.† ³⁰ Akasema, La, baba Ibrahimu, lakini kama akiwae ndea mtu atokaye kwa wafu, watatubu. ³¹ Akamwambia, Wasipowasikia Musa na manabii, hawatashawishwa hata mtu akifufuka katika wafu.†

17 ¹ Akawaambia wanafunzi wake, Makwazo hayana budi kuja, lakini ole wake mtu yule ambaye yaja kwa sababu yake! ² Ingemfaa zaidi mtu huyo jiwe la kusagia lifungwe shingoni mwake, akatupwe baharini, kuliko kumkosesha mmojawapo wa wadogo hawa.† ³ Jilindeni; kama ndugu yako akikosa, mwonye; akitubu msamehe.† ⁴ Na

kama akikukosa mara saba katika siku moja, na kurudi kwako mara saba, akisema, Nimetubu, msamehe.†

⁵ Mitume wakamwambia Bwana, Tuongezee imani.† ⁶ Bwana akasema, Kama mngekuwa na imani kiasi cha chembe ya haradali, mngeuambia mku-yu huu, Ng'oka, ukapandwe baharini, nao ungewatii.† ⁷ Lakini, ni nani kwenu mwenye mtumwa alimaye au achungaye ng'ombe, atakayemwambia mara arudipo kutoka shambani, Njoo upesi, keti, ule chakula? ⁸ Je! Hatamwambia, Nifanyie tayari chakula, nile; jifunge unitumikie, hata niishe kula na kunywa, ndipo nawe utakapokula na kunywa? ⁹ Je! Atampa asante yule mtumwa, kwa sababu ameyafanya aliyoagizwa? ¹⁰ Vivyo hivyo nanyi, mtakapokwisha kuyafanya yote mliyoagizwa, semeni, Sisi tu watumwa wasio na faida; tumefanya tu yaliyotupasa kufanya.

¹¹ Ikawa walipokuwa njiani kwenenda Yerusalemu, alikuwa akipita kati kati ya Samaria na Galilaya.† ¹² Na alipoingia katika kijiji kimoja, alikutana na watu kumi wenye ukoma; wakasimama mbali,† ¹³ wakapaza sauti wakisema, Ee Yesu, Bwana mkubwa, uturehemu! ¹⁴ Alipowaona aliwaambia, Enendeni, mkajionyeshe kwa makuhani. Ikawa walipokuwa wakienda walitakasika.† ¹⁵ Na mmoja wao alipoona kwamba amepona, alirudi, huku aki mtukuza Mungu kwa sauti kuu; ¹⁶ akaanguka kifudifudi miguuni pake, akamshukuru; naye alikuwa Msamaria. ¹⁷ Yesu akajibu, akanena, Hawakutakaswa wote kumi? Wale kenda wa wapi? ¹⁸ Je! Hawakuonekana waliorudi kumpa Mungu utukufu ila mgeni huyu? ¹⁹ Akamwambia, Inuka, enenda zako, imani yako imekuokoa.†

²⁰ Na alipoulizwa na Mafarisayo, Ufalme wa Mungu utakuja lini? Aliwajibu akawaambia, ufalme wa Mungu hauji kwa kuuchunguza;† ²¹ wala hawatasea, Tazama, upo huku, au, kule, kwa maana, tazama, ufalme wa Mungu umo ndani yenu.†

16:21 Mt 15:27 16:29 2 Tim 3:16 16:31 Yn 11:45-53 17:2 Mt 18:6,7 17:3 Mt 18:15

17:4 Mt 18:21,22 17:5 Mk 9:24 17:6 Mt 17:20; 21:21 17:11 Lk 9:51; 13:22

17:12 Law 13:45,46 17:14 Law 13:49; 14:1-32; Lk 5:14 17:19 Lk 7:50 17:20 Yn 18:36; 3:3

17:21 Mt 24:23; Yn 1:26; 12:35

22 Akawaambia wanafunzi, Siku zitakuja mtakapotamani kuona siku moja katika siku zake Mwana wa Adamu, msiione. 23 Tena watawaambia, Tazama, kule! Tazama, huku! Msiondoke mahali mlipo, wala msiwafuate;† 24 kwa kuwa, kama vile umeme umulikavyo toka upande huu chini ya mbingu hata upande huu chini ya mbingu, ndivyo atakavyokuwa Mwana wa Adamu katika siku yake.† 25 Lakini kwanza, hana budi kupata mateso mengi, na kukataliwa na kizazi hiki.† 26 Na kama ilivyokuwa siku za Nuhu, ndivyo itakavyokuwa katika siku zake Mwana wa Adamu.† 27 Walikuwa wakila na kunywa, walikuwa wakioa na kuolewa, hata siku ile Nuhu aliyolingia katika safina, gharika ikashuka ikawaangamiza wote.† 28 Na kadhalika, kama ilivyokuwa katika siku za Lutu, walikuwa wakila na kunywa, walikuwa wakinunua na kuuza, wakipanda na kujenga;† 29 lakini siku ile Lutu aliyotoka Sodomakulinyesha moto na kibiriti kutoka mbinguni vikawaangamiza wote.† 30 Hivyo ndivyo itakavyokuwa siku ile atakayofunuliwa Mwana wa Adamu. 31 Katika siku ile, aliye juu ya dari, na vyombo vyake vimo ndani ya nyumba, asishuke ili kuvitwaa; na kadhalika, aliye shambani asirejee nyuma.† 32 Mkumbukeni mkewe Lutu.† 33 Mtu ye yote atakaye kuiponya nafsi yake, ataiangamiza; na ye yote atakayeiangamiza ataiponya.† 34 Nawaambia, usiku huo watu wawili watakuwa katika kitanda kimoja; mmoja atatwaliwa, mmoja ataachwa. 35 Wanawake wawili watakuwa wakisaga pamoja; mmoja atatwaliwa, mmoja ataachwa.† [36 Watu wawili watakuwa shambani, mmoja atatwaliwa, mmoja ataachwa.] 37 Wakajibu, wakamwuliza, Wapi, Bwana? Akawaambia, Ulipo mzoga, ndipo watakapokutanika tai.†

18 1 Akawaambia mfano, ya kamba imewapasa kumwomba Mungu sikuzote, wala wasikate tamaa.†

2 Akasema, Palikuwa na kadhi katika mji fulani, hamchi Mungu, wala hajali watu. 3 Na katika mji huo palikuwa na mwanamke mjane, aliyekuwa akimwendea-endea, akisema, Nipatie haki na adui wangu. 4 Naye kwa muda alikataa; halafu akasema moyoni mwake, Ijapokuwa simchi Mungu wala sijali watu, 5 lakini, kwa kuwa mjane huyu ananiudhi, nitampatia haki yake, asije akani-chosha kwa kunijia daima.† 6 Bwana akasema, Sikilizeni asemavyo yule kadhi dhalimu.

7 Na Mungu, je! Hatawapatia haki wateule wake wanaomlilia mchana na usiku, naye ni mvumilivu kwao? 8 Nawaambia, atawapatia haki upesi; wala-kini, atakapokuja Mwana wa Adamu, je! Ataiona imani duniani?

9 Akawaambia mfano huu watu waliojikinai ya kuwa wao ni wenye haki, wakiwadharau wengine wote. 10 Watu wawili walipanda kwenda hekaluni kusali, mmoja Farisayo, wa pili mtoza ushuru. 11 Yule Farisayo akasimama akiomba hivi moyoni mwake; Ee Mungu, nakushukuru kwa kuwa mimi si kama watu wengine, wanyang'anyi, wadhalimu, wazinzi, wala kama huyu mtoza ushuru.† 12 Mimi nafunga mara mbili kwa juma; hutoa zaka katika mapato yangu yote.† 13 Lakini yule mtoza ushuru alisimama mbali, wala hakuthubutu hata kuinua macho yake mbinguni, bali alijipiga-piga kifua akisema, Ee Mungu, uniwie radhi mimi mwenye dhambi.† 14 Nawaambia, huyu alishuka kwenda nyumbani kwake amehesabiwa haki kuliko yule; kwa maana kila ajikwezaye atadhiliwa, naye ajidhiliye atakwezwa.†

15 Wakamletea na watoto wachanga ili awaguse; lakini wanafunzi walipoona waliwakemea.† 16 Bali Yesu akawaita waje kwake, akasema, Wacheni watoto wadogo waje kwangu, wala msiwazuie, kwa kuwa watu kama hao ufalme wa Mungu ni wao. 17 Amin, nawaambia, Mtu ye yote asiyeupokea

17:23 Lk 21:8 17:24 Mt 24:26,27 17:25 Lk 9:22 17:26 Mwa 6:5-8; Mt 24:37-39
17:27 Mwa 7:6-24 17:28-29 Mwa 18:20—19:25 17:29 Mwa 19:24,25
17:31 Mt 24:17-18; Mk 13:15-16; Mwa 19:26 17:32 Mwa 19:26
17:33 Mt 10:39; 16:25; Mk 8:35; Lk 9:24; Yn 12:25 17:35 Mt 24:40,41
17:37 Ayu 39:30; Mt 24:28 18:1 Rum 12:12; Kol 4:2; 1 The 5:17 18:5 Lk 11:7,8
18:11 Isa 58:2,3; Lk 16:15 18:12 Mt 23:23 18:13 Zab 51:1
18:14 Mt 23:12; Lk 14:11; Eze 21:31 18:15-17 Mt 19:13-15; Mk 10:13-16

ufalme wa Mungu kama mtoto mdogo hauingii kamwe.[†]

18 Tena, mtu mkubwa mmoja alimwuliza, akisema, Mwalimu mwema, nifanye nini ili nipate kuurithi uzima wa milele?[†] 19 Yesu akamwambia, Mbona unaniita mwema? Hakuna aliye mwema ila mmoja, naye ndiye Mungu. 20 Wazijua amri; Usizini, Usiue, Usiibe, Usishuhudie uongo, Waheshimu baba yako na mama yako.[†] 21 Akasema, Hayo yote nimeyashika tangu utoto wangu. 22 Yesu aliposikia hayo alimwambia, Umepungukiwa na neno moja bado; viuze ulivyo navyo vyote, ukawagawanyie maskini, nawe utakuwa na hazina mbinguni; kisha, njoo unifuata.[†] 23 Lakini aliposikia hayo alihuzunika sana, maana alikuwa na mali nyingi. 24 Yesu alipoona vile alisema, Kwa shida gani wenye mali watauingia ufalme wa Mungu! 25 Kwa maana ni vyepesi ngamia kupita katika tundu la sindano kuliko tajiri kuingia katika ufalme wa Mungu. 26 Nao waliosikia walisema, Ni nani basi awezaye kuokoka? 27 Akasema, Yasiyowezekana kwa wanadamu yawezekana kwa Mungu. 28 Petro akasema, Tazama, sisi tumeviacha vitu vyetu vyote na kukufuata. 29 Akawaambia, Hakika nawaambia, hakuna mtu aliyeacha nyumba, au mke, au ndugu, au wazazi, au wana, kwa ajili ya ufalme wa Mungu, 30 asiyepokea zaidi mara nyingi katika zamani hizi, na katika ulimwengu ujao uzima wa milele.

31 Akawachukua wale Thenashara, akawaambia, Tazameni, tunapanda kwenda Yerusalemu, na mambo yote yatatimizwa, Mwana wa Adamu aliyondikiwa na manabii.^{††} 32 Kwa kuwa atatiwa mikononi mwa Mataifa, atafanyiwa dhihaka; atatendwa jeuri, na kutemewa mate; 33 nao watampiga mijeledi, kisha watamwua; na siku ya tatu atafufuka. 34 Walakini hawakuelewa maneno hayo hata kidogo, na jambo hilo lilikuwa limefichwa kwao, wala hawakufahamu yaliyonenwa.[†]

35 Ikawa alipokaribia Yeriko, mtu mmoja kipofu alikuwa ameketi kando ya njia, akiomba sadaka;[†] 36 na alipowa-

sikia makutano wakipita, aliuliza, Kuna nini? 37 Wakamwambia, Yesu wa Nazareti anapita. 38 Akapiga kelele, akisema, Yesu, Mwana wa Daudi, unirehemu. 39 Basi wale waliotangulia wakamkemea ili anyamaze; lakini yeye alizidi sana kupaza sauti, Ee Mwana wa Daudi, unirehemu. 40 Yesu akasimama, akaamuru aletwe kwake; na alipomkaribia, alimwuliza, 41 Wataka nikufanyie nini? Akasema, Bwana, nipate kuona. 42 Yesu akamwambia, Upewe kuona; imani yako imekuponya.[†] 43 Mara hiyo akapata kuona, akamfuata, huku akimtukuza Mungu. Na watu wote walipoona hayo walimsifu Mungu.

19 1 Naye alipoingia Yeriko alipita katikati yake. 2 Na tazama, palikuwa na mtu, jina lake Zakayo, mkubwa mmoja katika watoza ushuru, naye ni tajiri. 3 Huyu alikuwa akitafuta kumwona Yesu ni mtu wa namna gani, asiweze kwa sababu ya umati wa watu, maana ni mfupi wa kimo. 4 Akatangulia mbio, akapanda juu ya mkuyu apate kumwona, kwa kuwa atakuja kuipitia njia ile. 5 Na Yesu, alipofika mahali pale, alitazama juu, akamwambia, Zakayo, shuka upesi, kwa kuwa leo imenipasa kushinda nyumbani mwako. 6 Akafanya haraka, akashuka, akamkaribisha kwa furaha. 7 Hata watu walipoona, walinung'unika wote, wakisema, Ameingia kukaa kwa mtu mwenye dhambi.[†] 8 Zakayo akasimama, akamwambia Bwana, Tazama, Bwana, nusu ya mali yangu nawapa maskini, na ikiwa nimenyang'anya mtu kitu kwa hila namrudishia mara nne.[†] 9 Yesu akamwambia, Leo wokovu umefika nyumbani humu, kwa sababu huyu naye ni mwana wa Ibrahimu.[†] 10 Kwa kuwa Mwana wa Adamu alikuja kutafuta na kuokoa kile kilichopotea.[†]

11 Waliposikia hayo, aliongeza ku-sema mfano, kwa sababu alikuwa karibu na Yerusalemu, na wao walidhani ya kuwa ufalme wa Mungu utaonekana mara.^{††} 12 Basi akasema, Mtu mmoja, kabaila, alisafiri kwenda nchi ya mbali, ili ajipatie ufalme na kurudi.[†] 13 Akaita

18:17 Mt 18:3 18:18-30 Mt 19:16-29; Mk 10:17-30 18:20 Kut 20:12-16; Kum 5:16-20
18:22 Mt 6:20 18:31-34 Mt 20:17-19; Mk 10:32-34 18:31 Lk 9:22,44 18:34 Mk 9:32
18:35-43 Mt 29:29-34; Mk 10:46-52 18:42 Lk 17:19 19:7 Lk 15:2 19:8 Kut 22:1; Hes 5:6,7
19:9 Lk 13:16; Mdo 3:25; 16:31 19:10 Mt 18:11; Eze 34:16; Yn 3:17; Lk 5:32; 1 Tim 1:15
19:11-27 Mt 25:14-30 19:11 Lk 24:21; Mdo 1:6 19:12 Mk 13:34

watu kumi katika watumwa wake, akawapa mafungu kumi ya fedha, akawaambia, Fanyeni biashara hata nitakapokuja. ¹⁴Lakini watu wa mji wake walimchukia, wakatuma wajumbe kumfuata na kusema, Hatumtaki huyu atutawale.† ¹⁵Ikawa aliporudi, ameupata ufalme wake, aliamuru waitwe wale watumwa aliwapa fedha, ili ajue faida aliyopata kila mtu kwa biashara yake. ¹⁶Akaja wa kwanza, akasema, Bwana, fungu lako limeleta faida ya mafungu kumi zaidi. ¹⁷Akamwambia, Vema, mtumwa mwema; kwa vile ulivyokuwa mwaminifu katika neno lililo dogo, uwe na mamlaka juu ya miji kumi.† ¹⁸Akaja wa pili, akasema, Bwana, fungu lako limeleta mafungu matano faida. ¹⁹Akamwambia huyu naye, Wewe uwe juu ya miji mitano. ²⁰Akaja mwingine akasema, Bwana, hili ndilo fungu lako, ambalo nililiweka akiba katika lesa. ²¹Kwa maana nilikuogopa kwa kuwa u mtu mgumu; waondoa usichoweka, wavuna usichopanda. ²²Akamwambia, Nitaku hukumu kwa kinywa chako, mtumwa mwovu wewe. Ulinijua kuwa ni mtu mgumu, niondoaye nisichoweka, na kuvuna nisichopanda; ²³basi, mbona hukuiweka fedha yangu kwa watoao riba, ili nijapo niipate pamoja na faida yake? ²⁴Akawaambia waliosimama karibu, Mnyang'anyeni hilo fungu, mkampe yule mwenye mafungu kumi. ²⁵Wakamwambia, Bwana, anayo mafungu kumi. ²⁶Nawaambia, Kila aliye na kitu atapewa, bali yule asiye na kitu atanyang'anywa hata alichu nacho.† ²⁷Tena, wale adui zangu, wasiotaka niwatawale, waleteni hapa mwachinje mbele yangu.

²⁸Na alipokwisha kusema hayo, alitangulia mbele akipanda kwenda Yerusalemu.

²⁹Ikawa alipokaribia Bethfage na Bethania, kwenye mlima uitwao wa Mizeituni, alituma wawili katika wale wanafunzi,† ³⁰akisema, Nendeni mpaka kijiji kile kinachowakabili, na mtakapoingia ndani mtaona mwana-punda, amefungwa, ambaye hajapandwa na mtu ye yote bado, mfungueni mkamlete hapa.

³¹Na kama mtu akiwauliza, Mbona mnamfungua? Semeneni hivi, Bwana anamhitaji. ³²Na wale waliotumwa wakaenda wakaona kama alivyowaambia. ³³Na walipokuwa wakimfungua mwana-punda, wenyewe waliwaambia, Mbona mnamfungua mwana-punda? ³⁴Wakasema, Bwana ana haja naye. ³⁵Wakampeleka kwa Yesu, wakatandika nguo zao juu ya mwana-punda, wakampandisha Yesu. ³⁶Na alipokuwa akienda walitandaza nguo zao njiani.† ³⁷Hata alipokuwa amekaribia matelemko ya mlima wa Mizeituni, kundi zima la wanafunzi wake walianza kufurahi na kumsifu Mungu kwa sauti kuu, kwa ajili ya matendo yote ya uwezo waliyoyaona, ³⁸wakasema, Ndiye mbarikiwa Mfalme ajaye kwa jina la Bwana; amani mbinguni, na utukufu huko juu.† ³⁹Baadhi ya Mafarisayo waliokuwa katika mkutano wakamwambia, Mwalimu, uwakanye wanafunzi wako. ⁴⁰Akajibu, akasema, Nawaambia ninyi, wakinyamaza hawa, mawe yatapiga kelele.

⁴¹Alipofika karibu aliuona mji, akaulilia,† ⁴²akisema, Laiti ungalijua, hata wewe katika siku hii, yapasayo amani! Lakini sasa yamefichwa machoni pako.† ⁴³Kwa kuwa siku zitakuja, adui zako watakapokujengea boma, likuzunguke; watakuzingira na kukuhusuru pande zote; ⁴⁴watakuangusha chini wewe na watoto wako ndani yako, wasikuachie jiwe juu ya jiwe, kwa sababu hukutambua majira ya kujiliwa kwako.†

⁴⁵Akaingia hekaluni, akaanza kuwatoa wale waliokuwa wakifanya biashara,† ⁴⁶akiwaambia, Imeandikwa, Nyumba yangu itakuwa nyumba ya sala; lakini ninyi mmeifanya kuwa pango la wanyang'anyi.†

⁴⁷Naye akawa akifundisha kila siku hekaluni. Lakini wakuu wa makuhani, na waandishi, na wakuu wa watu walikuwa wakitafuta njia ya kumwangamiza;† ⁴⁸wasione la kutenda, kwa kuwa watu wote walikuwa wakiandamana naye, wakimsikiliza.

20 ¹Ikawa siku moja, alipokuwa akiwafundisha watu hekaluni,

19:14 Yn 1:11 19:17 Lk 16:10 19:26 Mt 13:12; Mk 4:25; Lk 8:18

19:29-38 Mt 21:1-9; Mk 11:1-10; Yn 12:12-16 19:36 2 Fal 9:13 19:38 Zab 118:26; Lk 2:14

19:41 2 Fal 8:11; Yn 11:35 19:42 Kum 32:29; Mt 13:14; Yn 12:38 19:44 Lk 21:6; Zab 137:9

19:45-48 Mt 21:12-16; Mk 11:15-18; Yn 2:13-16 19:46 Isa 56:7; Yer 7:11

19:47 Lk 21:37; 22:53; Yn 18:20

na kuihubiri habari njema, wakuu wa makuhani na waandishi pamoja na wazee walimtokea ghafula;† 2 waka-mwambia, wakisema, Tuambie, unate-nda mambo hayo kwa mamlaka gani? Tena, ni nani aliyekupa mamlaka hii? 3 Akajibu akawaambia, Nami nitawau-liza ninyi neno moja; niambieni, 4 Uba-tizo wa Yohana, je! Ulitoka mbinguni au kwa wanadamu? 5 Wakahojiana wao kwa wao, wakisema, Kama tukisema ulitoka mbinguni, atasema, Basi, mbo-na hamkumwamini? 6 Na tukisema uli-toka kwa wanadamu, watu wote wata-tupiga kwa mawe, kwa kuwa wamemkubali Yohana kuwa ni nabii. 7 Wakajibu, kwamba, Hatujui ulikoto-ka. 8 Yesu akawaambia, Wala mimi siwaambii ninyi ni kwa mamlaka gani ninatenda mambo haya.

9 Akaanza kuwaambia watu mfano huu; Mtu mmoja alipanda shamba la mizabibu; akapangisha wakulima, akaenda akakaa katika nchi nyingine muda mrefu.†† 10 Na wakati wa mavu-no alituma mtumwa kwa wale wakuli-ma ili wampe baadhi ya matunda ya mizabibu; wakulima wakampiga wa-kamfukuza mikono mitupu.† 11 Akatu-ma na mtumwa mwingine. Wakampiga huyu naye, wakamwaibisha wakamfu-kuza mikono mitupu. 12 Akamtuma na wa tatu; huyu naye wakamtia jeraha, wakamtupa nje. 13 Basi, bwana wa shamba la mizabibu alisema, Nifanye-je? Nitamtuma mwanangu, mpendwa wangu; yamkini watamheshimu yeye. 14 Lakini, wale wakulima walipomwo-na, walishauriana wao kwa wao, waki-sema, Huyu ndiye mrithi; haya, na tumwue, ili urithi uwe wetu. 15 Waka-mtupa nje ya shamba la mizabibu, wakamwua. Basi, bwana wa shamba la mizabibu atawatendeje? 16 Atakuja na kuwaangamiza wakulima wale, na lile shamba la mizabibu atawapa wengine. Waliposikia hayo walisema, Hasha! Yasitukie haya! 17 Akawakazia macho akasema, Maana yake nini basi neno hili lililoandikwa,

Jiwe walilolikataa waashi,

Hilo limekuwa jiwe kuu la pembeni?†

18 Kila mtu aangukaye juu ya jiwe hilo atavunjika-vunjika; na ye yote ambaye litamwangukia litamsaga kabisa.† 19 Nao waandishi na wakuu wa maku-hani walitafuta kumkamata saa iyo hiyo, wakawaogopa watu, maana wali-tambua ya kwamba mfano huu amewa-nenea wao.† 20 Wakamvizia-vizia, wa-katuma wapelelezi waliojifanya kuwa watu wa haki, ili wamnase katika maneno yake, wapate kumtia katika enzi na mamlaka ya liwali.†† 21 Waka-mwuliza, wakisema, Mwalimu, twajua ya kwamba wasema na kufundisha yaliyo ya haki, wala hujali cheo cha mtu, bali unafundisha njia ya Mungu kwa kweli. 22 Je! Ni halali tumpe Kai-sari kodi, au sivyo? 23 Lakini yeye alitambua hila yao, akawaambia, 24 Nio-nyesheni dinari. Ina sura na anwani ya nani? Wakamjibu, Ya Kaisari. 25 Aka-waambia, Basi, vya Kaisari mpeni Kai-sari, na vya Mungu mpeni Mungu. 26 Wala hawakuweza kumshitaki kwa maneno yake mbele ya watu; wakastaa-jabia majibu yake, wakanyamaa.

27 Kisha baadhi ya Masadukayo wakamwendea, wale wasemao ya kwa-mba hakuna ufufuo, wakamwuliza,†† 28 wakisema, Mwalimu, Musa alitua-ndikia ya kuwa, mtu akifiwa na ndugu yake mwenye mke, lakini hana mtoto na amtwae huyu mke, ampatie ndugu yake mzao.† 29 Basi, kulikuwa na ndugu saba. Wa kwanza alioa mke, akafa hana mtoto; 30 na wa pili [akamtwaa yule mke, akafa hana mtoto;] 31 hata wa tatu akamwoa, na kadhalika wote saba, wakafa, wasiache watoto. 32 Mwisho akafa yule mke naye. 33 Basi, katika ufufuo atakuwa mke wa yupi? Maana aliolewa na wote saba. 34 Yesu akawaam-bia, Wana wa ulimwengu huu huoa na kuolewa; 35 lakini, wale wahesabi-wao kuwa wamestahili kuupata uli-mwengu ule, na kule kufufuka katika wafu, hawaoi wala hawaolewi; 36 wala hawawezi kufa tena; kwa sababu huwa sawasawa na malaika, nao ni wana wa Mungu, kwa vile walivyo wana wa

20:1-8 Mt 21:23-27; Mk 11:27-33 20:9-19 Mt 21:33-46; Mk 12:1-12 20:9 Isa 5:1

20:10 2 Nya 36:15,16 20:17 Zab 118:22 20:18 Isa 8:14 20:19 Lk 19:48

20:20-26 Mt 22:15-22; Mk 12:13-17 20:20 Lk 11:54

20:27-40 Mt 22:23-33,46; Mk 12:18-27,34 20:27 Mdo 23:8 20:28 Kum 25:5,6

ufufuo.[†] ³⁷ Lakini, ya kuwa wafu hufufuliwa, hata na Musa alionyesha katika sura ya Kijiti, hapo alipomtaja Bwana kuwa ni Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo.[†] ³⁸ Naye si Mungu wa wafu, bali wa walio hai; kwa kuwa wote huishi kwake.[†] ³⁹ Waandishi wengine wakajibu wakamwambia, Mwalimu, umesema vema; ⁴⁰ wala hawakuthubutu kumwuliza neno baada ya hayo.

⁴¹ Akawaambia, Wasemaje watu kwamba Kristo ni Mwana wa Daudi?[†] ⁴² Maana, Daudi mwenyewe asema katika chuo cha Zaburi,

Bwana alimwambia Bwana wangu,
Uketi mkono wangu wa kuume,[†]

⁴³ Hata niwaweke adui zako
Kuwa kiti cha kuwekea miguu yako.

⁴⁴ Basi Daudi amwita Bwana; amekuwa waje mwana wake?

⁴⁵ Na watu wote walipokuwa wakisikiliza, aliwaambia wanafunzi wake,^{††} ⁴⁶ Jilindeni na waandishi, wapendao kutembea wamevaa mavazi marefu, na kusalimiwa masokoni, na kuketi mbele katika masinagogi, na viti vya mbele karamuni. ⁴⁷ Wanakula nyumba za wajaane, na kwa unafiki husali sala ndefu. Hao watapata hukumu iliyo kuu.

21 ¹ Akainua macho yake akawao-na matajiri wakitia sadaka zao katika sanduku la hazina.[†] ² Akamwona mjane mmoja maskini akitia mle senti mbili. ³ Akasema, Hakika nawaambia, huyu mjane maskini ametia zaidi kuliko wote;[†] ⁴ maana, hao wote walitia sadakani katika mali iliyowazidi, bali huyu katika umaskini wake ametia vyote alivyokuwa navyo.

⁵ Na watu kadha wa kadha walipokuwa wakiongea habari za hekalu, jinsi lilivyopambwa kwa mawe mazuri na sadaka za watu, alisema,[†] ⁶ Haya mnayoyatazama, siku zitakuja ambapo halitasalia jiwe juu ya jiwe ambalo halitabomoshwa.[†] ⁷ Wakamwuliza wa-

kisema, Mwalimu, mambo hayo yatakuwa lini? Nayo ni nini ishara ya kuwa mambo hayo ya karibu kutukia? ⁸ Akasema, Angalieni, msije mkadanganyika, kwa sababu wengi watakuja kwa jina langu, wakisema, Mimi ndiye; tena, Majira yamekaribia. Basi msiwafuate hao.[†] ⁹ Nanyi mtakaposikia habari za vita na fitina, msitishwe; maana, hayo hayana budi kutukia kwanza, lakini ule mwisho hauji upesi.[†]

¹⁰ Kisha aliwaambia, Taifa litao-ndoka kupigana na taifa, na ufalme kupigana na ufalme;[†] ¹¹ kutakuwa na matetemeko makubwa ya nchi; na njaa na tauni mahali mahali; na mambo ya kutisha na ishara kuu kutoka mbinguni. ¹² Lakini, kabla hayo yote hayajatokea, watawakamata na ku-waudhi; watawapeleka mbele ya masinagogi, na kuwaua magerezani, mkipelekwa mbele ya wafalme na maliwali kwa ajili ya jina langu.[†] ¹³ Na hayo yatakuwa ushuhuda kweni. ¹⁴ Basi, kusudieni mioyoni mweni, kutofikiri-fikiri kwanza mtakavyojibu;^{††} ¹⁵ kwa sababu mimi nitawapa kinywa na hekima ambayo watesi wenu wote hawataweza kushindana nayo wala kuipinga.[†] ¹⁶ Nanyi mtasalitiwa na wazazi wenu, na ndugu zenu, na jamaa zenu, na rafiki zenu, nao watawafisha baadhi yenu. ¹⁷ Nanyi mtachukiwa na watu wote kwa ajili ya jina langu.[†] ¹⁸ Walakini hautapotea hata unywele mmoja wa vichwa vyenu.[†] ¹⁹ Nanyi kwa subira yenu mtaziponya nafsi zenu.[†]

²⁰ Lakini, hapo mtakapoona mji wa Yerusalemu umezungukwa na majeshi, ndipo jueni ya kwamba uharibifu wake umekaribia. ²¹ Ndipo walio katika Uyahudi na wakimbilie milimani, na walio katikati yake wakimbilie nje, na walio katika mashamba wasiuingie. ²² Kwa kuwa siku hizo ndizo za mapatilizio, ili yatimizwe yote yaliyoandikwa.[†] ²³ Ole wao wenye mimba na wanaonyonyesha katika siku hizo! Kwa kuwa kutakuwa na shida nyingi

20:36 1 Yoh 3:1,2 20:37 Kut 3:2,6 20:38 Rum 14:8 20:41-44 Mt 22:41-45; Mk 12:35-37

20:42-43 Zab 110:1; Yn 7:42 20:45-47 Mt 23:1,5-7,14; Mk 12:38-40 20:45 Lk 11:43

21:1-4 Mk 12:41-44 21:3 2 Kor 8:12 21:5-24 Mt 24:1-21; Mk 13:1-19 21:6 Lk 19:44

21:8 Dan 7:22 21:9 Dan 2:28 21:10 Isa 19:2; 2 Nya 15:6 21:12 Lk 12:11

21:14-15 Lk 12:11-12 21:14 Mt 10:19 21:15 Mdo 6:10 21:17 Mt 10:21,22

21:18 Lk 12:7; 1 Sam 14:45 21:19 2 Nya 15:7; Ebr 10:36 21:22 Hos 9:7; Kum 32:35; Yer 5:29

katika nchi, na hasira juu ya taifa hili.[†] ²⁴ Wataanguka kwa ukali wa upanga, nao watatekwa nyara na kuchukuliwa katika mataifa yote; na Yerusalemu utakanyagwa na Mataifa, hata majira ya Mataifa yatakapotimia.[†]

²⁵ Tena, kutakuwa na ishara katika jua, na mwezi, na nyota; na katika nchi dhiki ya mataifa wakishangaa kwa uvumi wa bahari na msukosuko wake;^{††} ²⁶ watu wakivunjika mioyo kwa hofu, na kwa kutazamia mambo yatakayoupata ulimwengu. Kwa kuwa nguvu za mbinguni zitatikisika.[†] ²⁷ Hapo ndipo watakapomwona Mwana wa Adamu akija katika wingu pamoja na nguvu na utukufu mwingi.[†] ²⁸ Basi mambo hayo yanzapo kutokea, changamkeni, mkaviinue vichwa vyenu, kwa kuwa ukombozi wenu umekaribia.[†]

²⁹ Akawaambia mfano; Utazameni mtini na miti mingine yote.[†] ³⁰ Wakati iishapo kuchipuka, mwaona na kutambua wenyewe ya kwamba majira ya mavuno yamekwisha kuwa karibu. ³¹ Nanyi kadhalika, mwonapo mambo hayo yanaanza kutokea, tambueni ya kwamba ufalme wa Mungu u karibu. ³² Amin, nawaambieni, Kizazi hiki hakitapita hata hayo yote yatimie. ³³ Mbingu na nchi zitapita, lakini maneno yangu hayatapita kamwe.[†]

³⁴ Basi, jiangalieni, mioyo yenu isije ikalemewa na ulafi, na ulevi, na masumbuifu ya maisha haya; siku ile ikawajia ghafula, kama mtego unasavyo;[†] ³⁵ kwa kuwa ndivyo itakavyowajilia watu wote wakaao juu ya uso wa dunia nzima.[†] ³⁶ Basi, kesheni ninyi kila wakati, mkioimba, ili mpate kuokoka katika haya yote yatakayotokea, na kusimama mbele za Mwana wa Adamu.[†]

³⁷ Basi, kila mchana alikuwa aki-fundisha hekaluni, na usiku huenda kulala katika mlima uitwao wa Mizeituni.[†] ³⁸ Na watu wote walikuwa wakiamka mapema waende hekaluni ili kumsikiliza.

22 ¹ Ikakaribia sikukuu ya mikate isiyotiwa chachu, iitwayo Sikukuu ya Pasaka.[†] ² Na wakuu wa makuhani na waandishi walikuwa wakitafuta njia ya kumwua; maana walikuwa wakiwaogopa watu.[†]

³ Shetani akamwingia Yuda, aitwaye Iskariote, naye ni mmoja wa wale Thenashara.^{††} ⁴ Akaondoka, akaenda akasema na wakuu wa makuhani na majemadari, jinsi atakavyoweza kumtia mikononi mwao. ⁵ Wakafurahi, wakapatana naye kumpa fedha. ⁶ Akakubali, akatafuta nafasi ya kumsaliti kwao pasipokuwapo mkutano.

⁷ Ikafika siku ya mikate isiyotiwa chachu, ambayo ilipasa kuchinja pasaka.^{††} ⁸ Akawatuma Petro na Yohana, akisema, Nendeni, mkatuandalie pasaka tupate kuila. ⁹ Wakamwambia, Wataka tuandae wapi? ¹⁰ Akawaambia, Tazama, mtakapoingia mjini mtakutana na mwanamume akichukua mtungi wa maji; mfuateni mkaingie katika nyumba atakayoingia yeye. ¹¹ Na mtamwambia mwenye nyumba, Mwalimu akuambia, Ki wapi chumba cha wageni, nipate kula pasaka humo pamoja na wanafunzi wangu? ¹² Naye atawaonyesha chumba kikubwa orofani, kimekwisha andikwa; andaeni humo. ¹³ Wakaenda, wakaona kama alivyowaambia, wakaiandaa pasaka.[†]

¹⁴ Hata saa ilipofika aliketi chakulani, yeye na wale mitume pamoja naye. ¹⁵ Akawaambia, Nimetamani sana kuila pasaka hii pamoja nanyi kabla ya kuteswa kwangu; ¹⁶ kwa maana nawaambia ya kwamba siili tena hata itakapotimizwa katika ufalme wa Mungu.[†] ¹⁷ Akapokea kikombe, akashukuru, akasema, Twaeni hiki, mgawanye ninyi kwa ninyi; ¹⁸ Maana nawaambia ya kwamba tangu sasa sinywi mazao ya mzabibu hata ufalme wa Mungu utakapokuja. ¹⁹ Akatwaa mkate, akashukuru, akaumega, akawapa, akisema, [Huu ndio mwili wangu unaotolewa kwa ajili

21:23 1 Kor 7:26

21:24 Kum 28:64; Zek 12:3; Isa 63:18; Zab 79:1; Dan 8:10; Rum 11:25; Ufu 11:2

21:25-28 Mt 24:29,30; Mk 13:24-26

21:25 Isa 13:10; Eze 32:7; Yoe 2:31; Ufu 6:12-13; Zab 65:7 21:26 Isa 34:4

21:27 Dan 7:13; Ufu 1:7; Mt 26:64 21:28 Flp 4:4,5 21:29-33 Mt 24:32-35; Mk 13:28-31

21:33 Lk 16:17 21:34 Lk 17:27; Mk 4:19; Mt 24:49 21:35 Isa 24:17; 1 The 5:3

21:36 Mk 13:33; Ufu 6:17 21:37 Lk 19:47; Yn 8:1 22:1-2 Mt 26:1-5; Mk 14:1,2 22:2 Lk 20:19

22:3-6 Mt 26:14-16; Mk 14:10,11 22:3 Yn 13:2,27 22:7-23 Mt 26:17-29; Mk 14:12-25

22:7 Kut 12:18-20 22:13 Lk 19:32 22:16 Lk 13:29

yenu; fanyeni hivi kwa ukumbusho wangu.[†] ²⁰ Kikombe nacho vivyo hivyo baada ya kula; akisema, Kikombe hiki ni agano jipya katika damu yangu, inayomwagika kwa ajili yenu.][†] ²¹ Walakini, tazama, mkono wake yeye anayenitaliti upo hapa pamoja nami meza-ni,[†] ²² Kwa kuwa Mwana wa Adamu aenda zake kama ilivyokusudiwa; lakini, ole wake mtu yule amsalitiye! ²³ Wakaanza kuulizana wao kwa wao, ni yupi miongoni mwao atakayelitenda jambo hilo.

²⁴ Yakatokea mashindano kati yao, kwamba ni nani anayehesabiwa kuwa mkubwa.[†] ²⁵ Akawaambia, Wafalme wa Mataifa huwatawala, na wenye mamlaka juu yao huitwa Wenye fadhili;[†] ²⁶ lakini kwenu ninyi sivyo; bali aliye mkubwa kwenu na awe kama aliye mdogo; na mwenye kuongoza kama yule atumikaye.[†] ²⁷ Maana aliye mkubwa ni yupi? Yeye aketiye chakulani, au yule atumikaye? Siye yule aketiye chakulani? Lakini mimi kati yenu ni kama atumikaye.[†] ²⁸ Nanyi ndinyi mliodumu pamoja nami katika majaribu yangu. ²⁹ Nami nawawekea ninyi ufalme, kama vile Baba yangu alivyoniwekea mimi;[†] ³⁰ mpate kula na kunywa mezani pangu katika ufalme wangu; na kuketi katika viti vya enzi, huku mkiwahukumu kabila kumi na mbili za Israeli.[†] ³¹ Akasema, Simoni, Simoni, tazama, Shetani amewataka ninyi apate kuwapepeti kama vile ngano;^{††} ³² lakini nimekuombea wewe ili imani yako isitindike; nawe utakapoo-ngoka waimarishe ndugu zako.[†] ³³ Akamwambia, Bwana, niwapo pamoja nawe, mimi ni tayari kwenda gereza au hata kifoni. ³⁴ Akasema, Nakuambia, Petro, jogoo hatawika leo, kabla wewe hujanikana mara tatu ya kuwa hunijui.

³⁵ Akawauliza, Je! Hapo nilipowatu-ma hamna mfuko, wala mkoba, wala viatu, mlipungukiwa na kitu? Wakase-ma, La![†] ³⁶ Akawaambia, Lakini sasa mwenye mfuko na auchukue, na mkoba

vivyo hivyo; naye asiye na upanga, na auze joho yake akanunue. ³⁷ Kwa kuwa nawaambia, hayo yaliyoandikwa hayana budi kutimizwa kwangu; ya kuwa, Alihesabiwa pamoja na wahalifu. Kwa sababu yanipasayo yanao mwisho wake.[†] ³⁸ Wakasema, Bwana, tazama, hapa pana panga mbili. Akawaambia, Basi.

³⁹ Akatoka akaenda mpaka mlima wa Mizeituni kama ilivyokuwa desturi yake; wanafunzi wake nao waka-fuatana naye.^{††}

⁴⁰ Alipofika mahali pale aliwaa-mbia, Ombeni kwamba msiingie majaribuni. ⁴¹ Mwenyewe akajitenga nao kama kiasi cha kutupa jiwe, akapiga magoti akaomba, ⁴² akisema, Ee Baba, ikiwa ni mapenzi yako, uniondolee kikombe hiki; walakini si mapenzi yangu, bali yako yatendeke.[†] [⁴³ Malaika kutoka mbinguni akamtokea akamtia nguvu.[†] ⁴⁴ Naye kwa vile alivyokuwa katika dhiki, akazidi sana kuomba; hari yake ikawa kama matone ya damu yakidondoka nchini.] ⁴⁵ Alipoondoka katika kuomba kwake, akawajia wanafunzi wake, akawakuta wamelala usingizi kwa huzuni. ⁴⁶ Akawaambia, Mbona mmelala usingizi? Ondokeni, mkaombe, msije mkaingia majaribuni.

⁴⁷ Basi alipokuwa katika kusema, tazama, mkutano wa watu, na yule aitwaye Yuda, ambaye ni mmoja wa wale Thenashara, amewatangulia. Akamkaribia Yesu ili kumbusu.[†] ⁴⁸ Yesu akamwambia, Yuda, wamsaliti Mwana wa Adamu kwa kumbusu? ⁴⁹ Na wale waliokuwa karibu naye walipoona yata-kayotukia, walisema, Bwana, tuwapige kwa upanga? ⁵⁰ Mmoja wao akampiga mtumwa wa Kuhani Mkuu, akamkata sikio la kuume. ⁵¹ Yesu akajibu akasema, Mwe radhi kwa hili. Akamgusa sikio, akamponya. ⁵² Yesu akawaambia wakuu wa makuhani, na maakida wa hekalu, na wazee, waliokuja juu yake, Je! Mmekuja wenye panga na marungu kama kukamata mnyang'anyi?[†] ⁵³ Kila siku nilipokuwa pamoja nanyi hekaluni hamkuninyoshea

22:19 1 Kor 11:23-25; Mdo 27:35 22:20 Kut 24:8; Yer 31:31; Zek 9:11 22:21 Yn 13:21,22
22:24 Mt 18:1; Mk 9:34; Lk 9:46 22:25-26 Mt 20:25-27; 10:42-44; Mk 10:42-44
22:26 Mt 23:11; Mk 9:35 22:27 Yn 13:12-15 22:29 Lk 12:32 22:30 Mt 19:28
22:31-34 Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Yn 13:36-38 22:31 2 Kor 2:11; Amo 9:9
22:32 Yn 17:11,15,20; Zab 51:13 22:35 Mt 10:9-10; Mk 6:8-9; Lk 9:3; 10:4
22:37 Isa 53:12; Lk 22:52 22:39-46 Mt 26:30,36-46; Mk 14:26,32-42
22:39 Lk 21:37; Yn 18:1 22:42 Mt 6:10 22:43 1 Fal 19:5; Yn 12:29
22:47-53 Mt 26:47-56; Mk 14:43-49; Yn 18:2-11 22:52 Lk 22:37

mikono, lakini hii ndiyo saa yenu, na mamlaka ya giza.[†]

54 Wakamkamata, wakamchukua, wakaenda naye nyumbani kwa Kuhani Mkuu. Na Petro alimfuata kwa mbali.[†]

55 Na walipokwisha washa moto katikati ya kiwanja, waliketi pamoja, naye Petro akaketi kati yao. 56 Ndipo mjakazi mmoja akamwona ameketi mwangani, akamkazia macho akasema, Na huyu alikuwa pamoja naye. 57 Akakana, akisema, Ee mwanamke, simjui. 58 Baada-ye kitambo mtu mwingine alimwona akasema, Wewe nawe u mmoja wao. Petro akasema, Ee mtu, si mimi. 59 Halafu, yapata saa moja, mtu mwingine alikaza kusema, Hakika na huyu alikuwa pamoja naye, kwa kuwa yeye pia ni Mgalilaya. 60 Petro akasema, Ee mtu, sijui usemalo. Na papo hapo alipokuwa katika kusema, jogoo aliwika. 61 Bwana akageuka akamtazama Petro. Petro akalikumbuka lile neno la Bwana jinsi alivyomwambia, Leo kabla hajawika jogoo utanikana mara tatu.[†] 62 Akatoka nje akalia kwa majonzi.

63 Na wale watu waliokuwa waki-mshika Yesu walimfanyia dhihaka, wakampiga.[†] 64 Wakamfunika macho, kisha wakamwuliza-uliza wakisema, Tabiri, ni nani aliyekupiga? 65 Wakamtolea na maneno mengine mengi ya kumtukana. 66 Hata kulipokucha, walikutanika jamii ya wazee, na wakuu wa makuhani, na waandishi, wakamleta katika baraza yao, wakisema,[†] 67 Kama wewe ndiwe Kristo, tuambie. Akawaambia, Nijapowaambia, hamtasadiki kabisa.[†] 68 Tena, nikiwauliza, hamtajibu. 69 Lakini tangu sasa Mwana wa Adamu atakuwa ameketi upande wa kuume wa Mungu Mwenyezi.[†] 70 Wakasema wote, Basi, wewe ndiwe Mwana wa Mungu? Akawaambia, Ninyi mwasema kwamba mimi ndiye. 71 Wakasema, Basi, tuna haja gani tena ya ushuhuda? Maana, sisi wenyewe tumesikia maneno ya kinywa chake.

23 ¹ Wakasimama mkutano wote, wakampeleka kwa Pilato.^{††}

² Wakaanza kumshitaki, wakisema, Tumemwona huyu akipotosha taifa letu, na kuwazuia watu wasimpe Kaisari kodi, akisema kwamba yeye mwenyewe ni Kristo, mfalme. ³ Pilato akamwuliza, akisema, Wewe ndiwe mfalme wa Wayahudi? Akajibu akamwambia, Wewe wasema.[†] ⁴ Pilato akawaambia wakuu wa makuhani na makutano, Sioni neno lililo ovu katika mtu huyu. ⁵ Nao walikaza sana, wakisema, Huwataharakisha watu, akifundisha katika Uyahudi yote, tokea Galilaya mpaka huku. ⁶ Pilato aliposikia hayo aliuliza kama huyu ni mtu wa Galilaya. ⁷ Na alipopata habari ya kuwa yu chini ya mamlaka ya Herode, alimpeleka kwa Herode, kwa kuwa yeye naye alikuwapo Yerusalemu siku zile.[†]

⁸ Na Herode alipomwona Yesu alifurahi sana, kwa sababu alikuwa akitaka sana kumwona tangu siku nyingi, maana amesikia habari zake, akataraji kuona ishara iliyofanywa na yeye.[†] ⁹ Akamwuliza maneno mengi, yeye asimjibu lo lote. ¹⁰ Wakuu wa makuhani na waandishi wakasimama wakamshitaki kwa nguvu sana. ¹¹ Basi Herode akamfanya duni, pamoja na askari zake, akamdhihaki, na kumvika mavazi mazuri; kisha akamrudisha kwa Pilato. ¹² Basi siku ile ile Herode na Pilato walipatana kwa urafiki kwa maana hapo kwanza walikuwa na uadui wao kwa wao.

¹³ Na Pilato akawakutanisha wakuu wa makuhani, na wakubwa, na watu, ¹⁴ akawaambia, Mtu huyu mmemleta kwangu kana kwamba anapotosha watu; nami, tazama, nimeamua mambo yake mbele yenu, ila sikuona kwake kosa lo lote katika mambo hayo mliyomshitaki; ¹⁵ wala hata Herode, kwa maana amemrudisha kwetu; basi tazama, hakuna neno lo lote alilolitenda lipasalo kufa. ¹⁶ Kwa hiyo nitamrudi, kisha nitamfungua. [¹⁷ Maana ilimlazimu kuwafungulia mfungwa mmoja wakati wa siku-kuu.] ¹⁸ Wakapiga kelele wote pamoja, wakisema, Mwondoe huyu, utufungulie

22:53 Lk 19:47; 21:37; Yn 7:30; 8:20; Kol 1:13

22:54-62 Mt 26:57,58,69-75; Mk 14:53,54,66-72; Yn 18:12-18,25-27 22:61 Lk 22:34

22:63-65 Mt 26:67,68; Mk 14:65 22:66-71 Mt 26:59-66; Mk 14:55-64

22:67 Yn 3:12; 8:45; 10:24 22:69 Dan 7:13; Zab 110:1

23:1-25 Mt 27:2,11-31; Mk 15:1-20; Yn 18:28-19:16 23:1 Lk 20:25 23:3 1 Tim 6:13

23:7 Lk 3:1 23:8 Lk 9:9

Baraba. ¹⁹ Naye ni mtu aliyetupwa gere-zani kwa ajili ya fitina iliyotokea mjini, na kwa uuaji ²⁰ Basi Pilato alisema nao mara ya pili, kwa vile alivyotaka kumfungua Yesu. ²¹ Lakini wakapiga kelele, wakisema, Msulibishe. Msulibishe. ²² Akawaambia mara ya tatu, Kwa saba-bu gani? Huyu ametenda uovu gani? Sikuona kwake hata neno lipasalo kufa. Basi nikiisha kumrudi nitamfungua. ²³ Lakini wakatoa sauti zao kwa nguvu sana, wakitaka asulibiwe. Sauti zao zikashinda. ²⁴ Pilato akahukumu kwamba haja yao ifanyike. ²⁵ Akamfungua yule aliyetupwa gerezani kwa ajili ya fitina na uuaji, yule waliyemtaka, akamtoa Yesu wamfanyie watakavyo.

²⁶ Na walipokuwa wakimwondoa walimkamata mtu mmoja, Simoni Mki-rene, aliyekuwa ametoka shamba, wakamtwika msalaba, auchukue nyuma yake Yesu.[†]

²⁷ Mkutano mkubwa wa watu wakamfuata, na wanawake waliokuwa wakijipiga vifua na kumwombolezea. ²⁸ Yesu akawageukia, akasema, Enyi binti za Yerusalemu, msinililie mimi, bali jililieni nafsi zenu na watoto wenu. ²⁹ Kwa maana tazama, siku zitakuja watakaposema, Heri walio tasa, na matumbo yasiyozaa, na maziwa yasiyonyonyesha.[†] ³⁰ Ndipo watakapoanza kuiambia milima, Tuangukieni, na vilima, Tufunikeni.[†] ³¹ Kwa kuwa kama wakitenda mambo haya katika mti mbichi, itakuwaje katika mkavu?[†]

³² Wakapelekwa na wawili wengine, wahalifu, wauawe pamoja naye.

³³ Na walipofika mahali paitwapo Fuvu la Kichwa, ndipo walipomsulibisha yeye, na wale wahalifu, mmoja upande wa kuume, na mmoja upande wa kushoto.[†] ³⁴ Yesu akasema, Baba, uwasamehe, kwa kuwa hawajui wate-dalo. Wakagawa mavazi yake, wakipiga kura.[†] ³⁵ Watu wakasimama wakitazama. Wale wakuu nao walikuwa wakimfanyia mzaha, wakisema, Alio-koa wengine; na ajiokoe mwenyewe, kama ndiye Kristo wa Mungu, mteule wake.[†] ³⁶ Wale askari nao wakamfanyia

dhihaka, wakimwendea na kumletea siki,[†] ³⁷ huku wakisema, Kama wewe ndiwe mfalme wa Wayahudi, ujiokoe mwenyewe. ³⁸ Na juu yake palikuwa na anwani; HUYU NDIYE MFALME WA WAYAHUDI.

³⁹ Na mmoja wa wale wahalifu waliotungikwa alimtukana, akisema, Je! Wewe si Kristo? Jiokoe nafsi yako na sisi. ⁴⁰ Lakini yule wa pili akamjibu akamkemea, akisema, Wewe humwogopi hata Mungu, nawe u katika hukumu iyo hiyo? ⁴¹ Nayo ni haki kwetu sisi, kwa kuwa tunapokea malipo tuli-yostahili kwa matendo yetu; bali huyu hakutenda lo lote lisilofaa. ⁴² Kisha akasema, Ee Yesu, nikumbuke utaka-poingia katika ufalme wako.[†] ⁴³ Yesu akamwambia, Amin, nakuambia, leo hivi utakuwa pamoja nami peponi.

⁴⁴ Hapo ilikuwa yapata saa sita, kukawa giza juu ya nchi yote hata saa kenda,[†] ⁴⁵ jua limepungua nuru yake; pazia la hekalu likapasuka katikati.[†] ⁴⁶ Yesu akalia kwa sauti kuu, akasema, Ee Baba, mikononi mwako naiweka roho yangu.[†] ⁴⁷ Alipokwisha kusema hayo alikata roho. Yule akida alipoona yaliyotukia, alimtukuza Mungu, akisema, Hakika yake, mtu huyu alikuwa mwenye haki. ⁴⁸ Na makutano yote ya watu waliokuwa wamekutanika kutazama mambo hayo, walipoona yaliyotendeka, wakaenda zao kwao, wakijipiga-piga vifua. ⁴⁹ Na wote waliojuana naye, na wale wanawake walioandama-na naye toka Galilaya, wakasimama kwa mbali, wakitazama mambo hayo.[†]

⁵⁰ Na tazama, akatoka mtu mmoja, jina lake Yusufu, ambaye ni mtu wa baraza, mtu mwema, mwenye haki,[†] ⁵¹ (wala hakulikubali shauri na tendo lao), naye ni mtu wa Arimathaya, mji mmoja wa Wayahudi, tena anautazamia ufalme wa Mungu;[†] ⁵² mtu huyo alikwenda kwa Pilato, akataka kupewa mwili wa Yesu. ⁵³ Akaushusha, akauzinga sanda ya kitani, akauweka katika kaburi lililochongwa mwambani, ambalo hajalazwa mtu bado ndani yake. ⁵⁴ Na siku

23:26 Mt 27:32; Mk 15:21 23:29 Lk 21:23 23:30 Hos 10:8; Ufu 6:16; 9:6 23:31 1 Pet 4:17

23:33-49 Mt 27:33-56; Mk 15:22-41; Yn 19:17-30 23:34 Zab 22:18; Mt 5:44; Isa 53:12

23:35 Zab 22:7 23:36 Zab 69:21 23:42 Mt 16:28 23:44 Amo 8:9

23:45 Kut 26:31-33; 36:35; Amo 9:1 23:46 Zab 31:5; Mdo 7:59 23:49 Lk 8:2-3; Zab 38:11; 88:8

23:50-56 Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Yn 19:38-42 23:51 Lk 2:25,38

ile ilikuwa siku ya Maandalio, na sabato ikaanza kuingia. ⁵⁵ Na wale wanawake waliokuja naye toka Galilaya walifuata, wakaliona kaburi, na jinsi mwili wake ulivyowekwa. ⁵⁶ Wakarudi, wakafanya tayari manukato na marhamu. Na siku ya sabato walistarehe kama ilivyoamriwa.†

24 ¹ Hata siku ya kwanza ya juma, ilipoanza kupambazuka, walikwenda kaburini, wakiyaleta manukato waliyoweka tayari.† ² Wakalikuta lile jiwe limevingirishwa mbali na kaburi, ³ Wakaingia, wasiuone mwili wa Bwana Yesu. ⁴ Ikawa walipokuwa wakifadhaika kwa ajili ya neno hilo, tazama, watu wawili walisimama karibu nao, wamevaa nguo za kumeta-meta; ⁵ nao walipoingiwa na hofu na kuinama kifudifudi hata nchi, hao waliwaambia, Kwa nini mnamtafuta aliye hai katika wafu? ⁶ Hayupo hapa, amefufuka. Kumbukeni alivyosema nanyi alipokuwa akaliko Galilaya,† ⁷ akisema, Imempasa Mwana wa Adamu kutiwa mikononi mwa wenye dhambi, na kusulibiwa, na kufufuka siku ya tatu. ⁸ Wakayakumbuka maneno yake. ⁹ Wakaondoka kaburini, wakarudi; wakawaarifu wale kumi na mmoja na wengine wote habari za mambo hayo yote, ¹⁰ Nao ni Mariamu Magdalene, na Yoana, na Mariamu mamaye Yakobo, na wale wanawake wengine waliokuwa pamoja nao;† ¹¹ hao waliwaambia mitume habari ya mambo hayo. ¹² Maneno yao yakaonekana kuwa kama upuzi kwao, wala hawakuwasadiki. Lakini Petro aliondoka akaenda mbio hata kaburini, akainama akachungulia ndani, akaviona vile vitambaa vya sanda tu; akaenda zake akiyastaajabia yaliyotukia.

¹³ Na tazama, siku ile ile watu wawili miongoni mwao walikuwa wakienda kijiji kimoja, jina lake Emau, kilichokuwa mbali na Yerusalemu kama mwendo wa saa mbili.† ¹⁴ Nao walikuwa wakizungumza wao kwa wao habari za mambo hayo yote yaliyotukia. ¹⁵ Ikawa katika kuzungumza na kuulizana kwao, Yesu mwenyewe

alikiribia, akaandamana nao.† ¹⁶ Macho yao yakafumbwa wasimtambue. ¹⁷ Akawaambia, Ni maneno gani haya mnayosemezana hivi mnapotembea? Wakasimama wamekunja nyuso zao. ¹⁸ Akajibu mmoja wao, jina lake Kleopa, akamwambia, Je! Wewe peke yako u mgeni katika Yerusalemu, hata huyajui yaliyotukia humo siku hizi? ¹⁹ Akawauliza, Mambo gani? Wakamwambia, Mambo ya Yesu wa Nazareti, aliyekuwa mtu nabii, mwenye uwezo katika kutenda na kunena mbele za Mungu na watu wote;† ²⁰ tena jinsi wakuu wa makuhani na wakubwa wetu walivyomtia katika hukumu ya kufa, wakamsulibisha. ²¹ Nasi tulikuwa tukitumaini ya kuwa yeye ndiye atakayewakomboa Israeli. Zaidi ya hayo yote, leo ni siku ya tatu tangu yalipotendeka mambo hayo;† ²² tena, wanawake kadha wa kadha wa kwetu walitushitusha, waliokwenda kaburini asubuhi na mapema,† ²³ wasiuone mwili wake; wakaja wakasema ya kwamba wametokewa na malaika waliosema kwamba yu hai. ²⁴ Na wengine walio kuwa pamoja nasi walikwenda kaburini wakaona vivyo hivyo kama wale wanawake walivyosema, ila yeye hawakumwona.† ²⁵ Akawaambia, Enyi msiofahamu, wenye mioyo mizito ya kuamini yote waliyoyasema manabii! ²⁶ Je! Haikumpasa Kristo kupata mateso haya na kuingia katika utukufu wake? ²⁷ Akaanza kutoka Musa na manabii wote, akawaeleza katika maandiko yote mambo yaliyomhusu yeye mwenyewe.† ²⁸ Wakakikiribia kile kijiji walichokuwa wakienda, naye alifanya kama anataka kuendelea mbele. ²⁹ Wakamshawishi wakisema, Kaa pamoja nasi, kwa kuwa kumekuchwa, na mchana unakwisha. Akaingia ndani kukaa nao. ³⁰ Ikawa alipokuwa ameketi nao chakulani, alitwaa mkate, akaubariki, akaumega, akawapa.† ³¹ Yakafumbuliwa macho yao, wakamtambua; kisha akatoweka mbele yao. ³² Wakaa mbiana, Je! Mioyo yetu haikuwaka ndani yetu hapo alipokuwa akisema

23:56 Kut 12:16; 20:10; Kum 5:14; Law 23:8 24:1-12 Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Yn 20:1-13

24:6-7 Mt 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mk 8:31; 9:31; 10:33-34; Lk 9:22; 18:31-33 24:10 Lk 8:2,3

24:13-35 Mk 16:12,13 24:15 Mt 18:20 24:19 Mt 21:11 24:21 Lk 1:68; 2:38; 19:11; Mdo 1:6

24:22 Lk 24:1-11 24:24 Lk 24:12; Yn 20:3-10 24:27 Kum 18:15; Zab 22:1-21; Isa 53:1-12

24:30 Lk 22:19

nasi njiani, na kutufunulia maandiko?
³³ Wakaondoka saa ile ile, wakarejea Yerusalemu, wakawakuta wale kumi na mmoja wamekutanika, wao na wale waliokuwa pamoja nao, ³⁴ wakisema, Bwana amefufuka kweli kweli, naye amemtokea Simoni.† ³⁵ Nao waliwapa habari ya mambo yale ya njiani, na jinsi alivyotambulikana nao katika kuumega mkate.

³⁶ Na walipokuwa katika kusema habari hiyo, yeye mwenyewe alisimama katikati yao, akawaambia, Amani iwe kwenu.† ³⁷ Wakashituka, wakaogopa sana, wakidhani ya kwamba wanaona roho.† ³⁸ Akawaambia, Mbona mnafadhaika? Na kwa nini mnaona shaka mioyoni mwenu? ³⁹ Tazameni mikono yangu na miguu yangu, ya kuwa ni mimi mwenyewe. Nishikenishikeni, mwone; kwa kuwa roho haina mwili na mifupa kama mnavyoniona mimi kuwa nayo. ⁴⁰ Na baada ya kusema hayo aliwaonyesha mikono yake na miguu yake. ⁴¹ Basi walipokuwa hawajaamini kwa furaha, huku wakistaajabu, aliwaambia, Mna chakula cho chote hapa? ⁴² Wakampa

kipande cha samaki wa kuokwa.† ⁴³ Akakitwaa, akala mbele yao.

⁴⁴ Kisha akawaambia, Hayo ndiyo maneno yangu niliyowaambia nilipokuwa nikali pamoja nanyi, ya kwamba ni lazima yatimizwe yote niliyoandikiwa katika Torati ya Musa, na katika Manabii na Zaburi.† ⁴⁵ Ndipo akawafunulia akili zao wapate kuelewa na maandiko. ⁴⁶ Akawaambia, Ndivyo ilivyoandikwa, kwamba Kristo atateswa na kufufuka siku ya tatu;† ⁴⁷ na kwamba mataifa yote watahubiriwa kwa jina lake habari ya toba na ondoleo la dhambi, kuanza tangu Yerusalemu. ⁴⁸ Nanyi ndinyi mashahidi wa mambo haya. ⁴⁹ Na tazama, nawaletae juu yenu ahadi ya Baba yangu; lakini kaeni humu mjini, hata mvikwe uwezo utokao juu.†

⁵⁰ Akawaongoza mpaka Bethania, akainua mikono yake akawabariki.† ⁵¹ Ikawa katika kuwabariki, alijitenga nao; akachukuliwa juu mbinguni. ⁵² Wakamwabudu; kisha wakarudi Yerusalemu wenye furaha kuu.† ⁵³ Nao walikuwa daima ndani ya hekalu, wakimsifu Mungu.

24:34 1 Kor 15:4,5 24:36-49 Mk 16:14-18; Yn 20:19-23; 1 Kor 15:5 24:37 Mt 14:26
 24:42 Yn 21:5,10 24:44 Lk 9:22,45; 18:31-33 24:46 1 Tim 3:16
 24:49 Mdo 1:4; Yn 15:26; 16:7 24:50-51 Mdo 1:9-11 24:52 Yn 16:22; 14:28

INJILI KAMA ALIVYOIANDIKA YOHANA MTAKATIFU

1 ¹ Hapo mwanzo kulikuwako Neno, naye Neno alikuwako kwa Mungu, naye Neno alikuwa Mungu.† ² Huyo mwanzo alikuwako kwa Mungu.† ³ Vyote vilifanyika kwa huyo; wala pasipo yeye hakikufanyika cho chote kilichofanyika.† ⁴ Ndani yake ndimo ulimokuwa uzima, nao ule uzima ulikuwa nuru ya watu.† ⁵ Nayo nuru yang'aa gizani, wala giza halikuiweza.†

⁶ Palitokea mtu, ametumwa kutoka kwa Mungu, jina lake Yohana.† ⁷ Huyo alikuja kwa ushuhuda, ili aishuhudie ile nuru, wote wapate kuamini kwa yeye.† ⁸ Huyo hakuwa ile nuru, bali alikuja ili aishuhudie ile nuru.† ⁹ Kulikuwako Nuru halisi, amtiaye nuru kila mtu, akija katika ulimwengu. ¹⁰ Alikuwako ulimwengu, hata kwa yeye ulimwengu ulipata kuwako, wala ulimwengu haukumtambua.† ¹¹ Alikuwa kwake, wala walio wake hawakumpokea. ¹² Bali wote waliompokea aliwapa uwezo wa kufanyika watoto wa Mungu, ndio wale waliaminio jina lake;† ¹³ waliozaliwa, si kwa damu, wala si kwa mapenzi ya mwili, wala si kwa mapeenzi ya mtu, bali kwa Mungu.† ¹⁴ Naye Neno alifanyika mwili, akakaa kwetu; nasi tukauona utukufu wake, utukufu kama wa Mwana pekee atokaye kwa Baba; amejaa neema na kweli.†

¹⁵ Yohana alimshuhudia, akapaza sauti yake akasema, Huyu ndiye niliyenena habari zake ya kwamba, Ajaye nyuma yangu amekuwa mbele yangu; kwa maana alikuwa kabla yangu.† ¹⁶ Kwa kuwa katika utimilifu wake sisi sote tulipokea, na neema juu ya neema.† ¹⁷ Kwa kuwa torati ilitolewa kwa mkono wa Musa; neema na kweli zilikuja kwa mkono wa Yesu Kristo.† ¹⁸ Hakuna mtu aliye-

mwona Mungu wakati wo wote; Mungu Mwana pekee aliye katika kifua cha Baba, huyu ndiye aliyemfunua.†

¹⁹ Na huu ndio ushuhuda wake Yohana, Wayahudi walipotuma kwake makuhani na Walawi kutoka Yerusalemu ili wamwulize, Wewe u nani?† ²⁰ Naye alikiri, wala hakukana; alikiri kwamba, Mimi siye Kristo.† ²¹ Wakamwuliza, Ni nini basi? U Eliya wewe? Akasema, Mimi siye. Wewe u nabii yule? Akajibu, La.† ²² Basi, wakamwambia, U nani? Tuwape majibu wale waliotupeleka. Wanenaje juu ya nafsi yako?† ²³ Akasema, Mimi ni sauti ya mtu aliaye nyikani, Inyosheni njia ya Bwana! Kama vile alivyonena nabii Isaya.† ²⁴ Nao wale waliotumwa walikuwa wametoka kwa Mafarisayo. ²⁵ Wakamwuliza, wakamwambia, Mbona basi wabatiza, ikiwa wewe si Kristo, wala Eliya, wala nabii yule?† ²⁶ Yohana akawajibu akisema, Mimi nabatiza kwa maji. Katikati yenu amesimama yeye msiyemjua ninyi.† ²⁷ Ndiye yule ajaye nyuma yangu, ambaye mimi sistahili kuilegeza gidamu ya kiatu chake.† ²⁸ Hayo yalifanyika huko Bethania ng'ambo ya Yordani, alikokuwako Yohana akibatiza.†

²⁹ Siku ya pili yake amwona Yesu anakuja kwake, akasema, Tazama, Mwana-kondoo wa Mungu, aichukua ye dhambi ya ulimwengu!† ³⁰ Huyu ndiye niliyenena habari zake ya kwamba, Yuaja mtu nyuma yangu, ambaye amekuwa mbele yangu; kwa maana alikuwa kabla yangu.† ³¹ Wala mimi sikumjua; lakini kusudi adhihirishwe kwa Israeli ndiyo maana mimi nalikuja nikibatiza kwa maji. ³² Tena Yohana akashuhudia akisema, Nimemwona Roho akishuka kama hua kutoka mbinguni; naye akakaa juu yake.† ³³ Wala

1:1 1 Yoh 1:1,2; Yn 17:5; Ufu 19:13 1:2 Mit 8:22 1:3 Kol 1:16,17; Ebr 1:2 1:4 Yn 5:26

1:5 Yn 3:19 1:6 Mt 3:1; Mk 1:4; Lk 3:1-2; 1:13-17,57-80; 1:7 Lk 3:3 1:8 Yn 1:20

1:10 Yn 1:3-5 1:12 Gal 3:26 1:13 Yn 3:5,6 1:14 Isa 7:14; 2 Pet 1:16,17; Isa 60:1; Lk 9:32

1:15 Yn 1:27,30; Mt 3:11 1:16 Yn 3:34; Kol 1:19

1:17 Rum 6:14; 10:4; Kut 34:6; Zab 25:10; 40:10; 85:10

1:18 Yn 6:46; 1 Yoh 4:12; Mt 11:27; Lk 10:22; 1 Tim 6:16 1:19 Lk 3:15,16 1:20 Mdo 13:25

1:21 Kum 18:15,18; Mal 4:5; Mt 17:10; Yn 6:14; 7:40 1:23 Isa 40:3; Mt 3:3; Mk 1:3; Lk 3:4

1:25 Mt 21:25 1:26 Mt 3:11; Mk 1:7,8 1:27 Yn 3:26; Mdo 13:25 1:28 Mt 3:6,13

1:29 Yn 1:36; Isa 53:7 1:30 Yn 15:27 1:32 Mt 3:16; Mk 1:10; Lk 3:22

mimi sikumjua; lakini yeye aliyenipeleka kubatiza kwa maji, huyo aliniambia, Yeye ambaye utamwona Roho akishuka na kukaa juu yake, huyo ndiye abatizaye kwa Roho Mtakatifu.†

³⁴ Nami nimeona, tena nimeshuhudia ya kuwa huyu ni Mwana wa Mungu.†

³⁵ Tena siku ya pili yake Yohana alikuwa amesimama pamoja na wawili katika wanafunzi wake. ³⁶ Akamtazama Yesu akitembea, akasema, Tazama, Mwana-kondoo wa Mungu!†

³⁷ Wale wanafunzi wawili wakamsikia akinena, wakamfuata Yesu. ³⁸ Yesu aligeuka, akawaona wakimfuata, akawaambia, Mnatafuta nini? Wakamwambia, Rabi, (maana yake, Mwalimu), unakaa wapi? ³⁹ Akawaambia, Njoni, nanyi mtaona. Wakaenda, wakaona akaapo, wakakaa kwake siku ile. Nayo ilikuwa yapata saa kumi.

⁴⁰ Andrea, nduguye Simoni Petro, alikuwa mmoja wa wale wawili walioimsikia Yohana na kumfuata Yesu.†

⁴¹ Huyu akamwona kwanza Simoni, ndugu yake mwenyewe, akamwambia, Tumemwona Masihi (maana yake, Kristo).† ⁴² Akampeleka kwa Yesu. Naye Yesu akamtazama, akasema, Wewe u Simoni, mwana wa Yohana; nawe utaitwa Kefa (tafsiri yake Petro, au Jiwe).†

⁴³ Siku ya pili yake alitaka kuondoka kwenda Galilaya, naye akamwona Filipo. Yesu akamwambia, Nifuate.† ⁴⁴ Naye Filipo alikuwa mtu wa Bethsaida, mwenyeji wa mji wa Andrea na Petro. ⁴⁵ Filipo akamwona Nathanaeli, akamwambia, Tumemwona yeye aliyeandikiwa na Musa katika torati, na manabii, Yesu, mwana wa Yusufu, mtu wa Nazareti.† ⁴⁶ Nathanaeli akamwambia, Laweza neno jema kutoka Nazareti? Filipo akamwambia, Njoo uone.† ⁴⁷ Basi Yesu akamwona Nathanaeli anakuja kwake, akanena habari zake, Tazama, Mwisraeli kweli kweli, hamna hila ndani yake.† ⁴⁸ Nathanaeli akamwambia, Umepataje kunitambua? Yesu

akajibu, akamwambia, Kabla Filipo hajakuita, ulipokuwapo chini ya mtini nilikuona. ⁴⁹ Nathanaeli akamjibu, Rabi, wewe u Mwana wa Mungu, ndiwe Mfalme wa Israeli.† ⁵⁰ Yesu akajibu, akamwambia, Kwa sababu nilikuambia, Nilikuona chini ya mtiini, waamini? Utaona mambo makubwa kuliko haya. ⁵¹ Akamwambia, Amin, amin, nawaambia, Mtaziona mbingu zimefunguka na malaika wa Mungu wakikwea na kushuka juu ya Mwana wa Adamu.†

2 ¹ Na siku ya tatu palikuwa na arusi huko Kana, mji wa Galilaya; naye mama yake Yesu alikuwapo.† ² Yesu naye alikuwa amealikwa arusini pamoja na wanafunzi wake. ³ Hata divai ilipowatindikia, mamaye Yesu akamwambia, Hawana divai. ⁴ Yesu akamwambia, Mama, tuna nini mimi nawe? Saa yangu haijawadia.† ⁵ Mamaye akawaambia watumishi, Lo lote atakalowaambia, fanyeni. ⁶ Basi kulikuwako huko mabalasi sita ya mawe, nayo yamewekwa huko kwa desturi ya Wayahudi ya kutawadha, kila moja lapata kadiri ya nzio mbili tatu.† ⁷ Yesu akawaambia, Jalizeni mabalasi maji. Nao wakayajaliza hata juu. ⁸ Akawaambia, Sasa tekeni, mkampelekee mkuu wa meza. Wakapeleka. ⁹ Naye mkuu wa meza alipoyaonja yale maji yaliyopata kuwa divai, (wala asijue ilikotoka, lakini watumishi walijua, wale walioyateka yale maji), yule mkuu wa meza alimwita bwana arusi, ¹⁰ akamwambia, Kila mtu kwanza huandaa divai iliyo njema; hata watu wakiisha kunywa sana ndipo huleta iliyo dhaifu; wewe umeiweka divai iliyo njema hata sasa. ¹¹ Mwanzo huo wa ishara Yesu aliufanya huko Kana ya Galilaya, akaudhihirisha utukufu wake, nao wanafunzi wake wakamwamini.†

¹² Baada ya hayo akashuka mpaka Kapernaumu, yeye na mama yake na ndugu zake na wanafunzi wake; wakakaa huko siku si nyingi.†

1:33 Lk 3:2; Mt 3:16 1:34 Mt 3:17 1:36 Yn 1:29; Isa 53:7 1:40 Mt 4:18-22

1:41 1 Sam 2:10; Zab 2:2 1:42 Mt 16:18; Mk 3:16 1:43 Mt 8:22; Mk 2:14

1:45 Kum 18:18; Isa 7:14; 53:2; Yer 23:5; Eze 34:23 1:46 Yn 7:41,52

1:47 Zab 32:2; 73:1; Mwa 25:27 1:49 2 Sam 7:14; Yn 6:69; Zab 2:7; Mt 14:33; 16:16

1:51 Mwa 28:12; Mt 4:11; Mk 1:13 2:1 Yn 1:43 2:4 Yn 19:26; Mt 12:48; Mk 1:24

2:6 Mk 7:3,4 2:11 Yn 1:14; 11:40 2:12 Mt 4:13; Yn 7:3

13 Na Pasaka ya Wayahudi ilikuwa karibu; naye Yesu akakwea mpaka Yerusalemu.[†] 14 Akaona pale hekaluni watu waliokuwa wakiuza ng'ombe na kondoo na njiwa, na wenye kuvunja fedha wameketi.[†] 15 Akafanya kikoto cha kammbaa, akawatoa wote katika hekalu, na kondoo na ng'ombe; akamwaga fedha za wenye kuvunja fedha, akazipindua meza zao; 16 akawaambia wale waliokuwa wakiuza njiwa, Yaondoeni haya; msiifanye nyumba ya Baba yangu kuwa nyumba ya biashara.[†] 17 Wanafunzi wake wakakumbuka ya kuwa imeandikwa, Wivu wa nyumba yako utanila.[†] 18 Basi Wayahudi wakajibu, wakamwambia, Ni ishara gani utuonyeshayo, kwamba unafanya haya?[†] 19 Yesu akajibu, akawaambia, Livunjeni hekalu hili, nami katika siku tatu nitalisimamisha.[†] 20 Basi Wayahudi wakasema, Hekalu hili lilijengwa katika muda wa miaka arobaini na sita, nawe utalisimamisha katika siku tatu? 21 Lakini yeye alinena habari za hekalu la mwili wake.[†] 22 Basi alipofufuka katika wafu, wanafunzi wake wakakumbuka ya kuwa alisema hivi, wakaliadini lile andiko na lile neno alilolinena Yesu.

23 Hata alipokuwapo Yerusalemu kwenye sikukuu wakati wa Pasaka, watu wengi waliadini jina lake, walipoziona ishara zake alizozifanya. 24 Lakini Yesu hakujiaminisha kwao; kwa kuwa yeye aliwajua wote; 25 na kwa sababu hakuwa na haja ya mtu kushuhudia habari za mwanadamu; kwa maana yeye mwenyewe alijua yaliyomo ndani ya mwanadamu.[†]

3 1 Basi palikuwa na mtu mmoja wa Mafarisayo, jina lake Nikodemo, mkuu wa Wayahudi.[†] 2 Huyu alimjia usiku, akamwambia, Rabi, twajua ya kuwa u mwalimu, umetoka kwa Mungu; kwa maana hakuna mtu awezaye kuzifanya ishara hizi uzifanyazo we-we, isipokuwa Mungu yu pamoja naye.[†] 3 Yesu akajibu, akamwambia, Amin, amin, nakuambia, Mtu asipozaliwa mara ya pili, hawezi kuuona

ufalme wa Mungu.[†] 4 Nikodemo akamwambia, Awezaje mtu kuzaliwa, akiwa mzee? Aweza kuingia tumboni mwa mamaye mara ya pili akazaliwa? 5 Yesu akajibu, Amin, amin, nakuambia, Mtu asipozaliwa kwa maji na kwa Roho, hawezi kuingia ufalme wa Mungu.[†] 6 Kilichozaliwa kwa mwili ni mwili; na kilichozaliwa kwa Roho ni roho.[†] 7 Usistaajabu kwa kuwa nilikuambia, Hamna budi kuzaliwa mara ya pili. 8 Upepo huvuma upendako, na sauti yake waisikia, lakini hujui unakotoka wala unakokwenda; kadhalika na hali yake kila mtu aliyezaliwa kwa Roho.[†] 9 Nikodemo akajibu, akamwambia, Yawezaje kuwa mambo haya? 10 Yesu akajibu, akamwambia, Je! We-we u mwalimu wa Israeli, na mambo haya huyafahamu? 11 Amin, amin, nakuambia kwamba, Lile tulijualo twalinena, na lile tuliloliona twalishuhudia; wala ushuhuda wetu hamwukubali.[†] 12 Ikiwa nimewaambia mambo ya duniani, wala hamsadiki, mtasadiki wapi niwaambiapo mambo ya mbinguni?[†] 13 Wala hakuna mtu aliyepaa mbinguni, ila yeye aliyeshuka kutoka mbinguni, yaani, Mwana wa Adamu.[†] 14 Na kama vile Musa alivyomwinua yule nyoka jangwani, vivyo hivyo Mwana wa Adamu hana budi kuinuliwa;[†] 15 ili kila mtu aaminiye awe na uzima wa milele katika yeye.

16 Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.[†] 17 Maana Mungu hakumtuma Mwana ulimwenguni ili auhukumu ulimwengu, bali ulimwengu uokolewe katika yeye.[†] 18 Amwaminiye yeye hahukumiwi; asiyeamini amekwisha kuhukumiwa; kwa sababu hakuliadini jina la Mwana pekee wa Mungu.[†] 19 Na hii ndiyo hukumu; ya kuwa nuru imekuja ulimwenguni, na watu wakapenda giza kuliko nuru; kwa maana matendo yao yalikuwa maovu.[†] 20 Maana kila

2:13 Kut 12:1-27 2:14-16 Mt 21:12,13; Mk 11:15-17; Lk 19:45,46 2:16 Lk 2:49 2:17 Zab 69:9
2:18 Mt 21:23; Yn 3:2 2:19 Mt 26:61; 27:40; Mk 14:58; 15:29 2:21 1 Kor 6:19 2:25 Mk 2:8
3:1 Yn 7:50; 19:39 3:2 Mt 22:16 3:3 Mt 18:3; Lk 17:21; 1 Pet 1:23
3:5 Eze 36:25-27; Efe 5:26; Tit 3:5 3:6 Yn 1:13; Mwa 5:3; Zab 51:5 3:8 Mk 4:41; Mhu 11:5
3:11 Yn 7:16; 8:26,28; 12:49 3:12 Lk 22:67 3:13 Mt 30:4; Efe 4:9 3:14 Hes 21:8,9
3:16 Rum 5:8; 8:32; 1 Yoh 4:9 3:17 Yn 5:22; 12:47; Lk 19:10; Mdo 17:31 3:18 Yn 3:36; 5:24
3:19 Yn 1:5,9-11; 12:48

mtu atendaye mabaya huichukia nuru, wala haji kwenye nuru, matendo yake yasije yakakemewa.^{† 21} Bali yeye aite ndaye kweli huja kwenye nuru, ili matendo yake yaonekane wazi ya kuwa yametendwa katika Mungu.

22 Baada ya hayo Yesu na wanafunzi wake walikwenda mpaka nchi ya Uyahudi; akashinda huko pamoja nao, akabatiza.^{† 23} Yohana naye alikuwa akibatiza huko Ainoni, karibu na Salimu, kwa sababu huko kulikuwa na maji tele; na watu wakamwendea, wakabatizwa.^{† 24} Maana Yohana alikuwa hajatiwa gerezeni.^{† 25} Basi palitokea mashingano ya wanafunzi wa Yohana na Myahudi mmoja juu ya utakaso. ²⁶ Wakamwendea Yohana, wakamwambia, Rabi, yeye aliyekuwa pamoja nawe ng'ambo ya Yordani, yeye uliyemshuhudia, tazama, huyo anabatiza na watu wote wanamwendea.^{† 27} Yohana akajibu, akasema, Hawezi mtu kupokea neno lo lote isipokuwa amepewa kuto ka mbinguni.^{† 28} Ninyi wenyewe mwanishuhudia ya kwamba nalisema, Mimi siye Kristo; bali nimetumwa mbele yake.^{† 29} Aliye naye bibi arusi ndiye bwana arusi; lakini rafiki yake bwana arusi, yeye anayesimama na kumsikia, aifurahia sana sauti yake bwana arusi.^{† 30} Basi hii furaha yangu imetimia. Yeye hana budi kuzidi, bali mimi kupungua.[†]

31 Yeye ajaye kutoka juu, huyo yu juu ya yote. Yeye aliye wa dunia, asili yake ni ya dunia, naye anena mambo ya duniani. Yeye ajaye kutoka mbinguni yu juu ya yote.^{† 32} Yale aliyoyaona na kuyasikia ndiyo anayoyashuhudia, wala hakuna anayeukubali ushuhuda wake.^{† 33} Yeye aliyekubali ushuhuda wake ametia muhuri ya kwamba Mungu ni kweli. ³⁴ Kwa kuwa yeye aliyetumwa na Mungu huyanena maneno ya Mungu; kwa sababu hamtoi Roho kwa kipimo.^{† 35} Baba ampenda Mwana, naye amepa vyote mkononi mwake.^{† 36} Amwaminiye Mwana yuna uzima wa milele; asiye-

mwamini Mwana hataona uzima, bali ghadhabu ya Mungu inamkalia.[†]

4 ¹ Kwa hiyo Bwana, alipofahamu ya kuwa Mafarisayo wamesikia ya kwamba, Yesu anafanya wanafunzi wengi kuliko Yohana, na kuwabatiza,^{† 2} (lakini Yesu mwenyewe hakubatiza, bali wanafunzi wake),^{† 3} aliacha Uyahudi, akaenda zake tena mpaka Galilaya. ⁴ Naye alikuwa hana budi kupita katikati ya Samaria.^{† 5} Basi akafika kunako mji wa Samaria, uitwao Sikari, karibu na lile shamba ambalo Yakobo alimpa Yusufu mwanawe.^{† 6} Na hapo palikuwa na kisima cha Yakobo. Basi Yesu, kwa sababu amechoka kwa safari yake, akaketi vivi hivi kisimani. Nayo ilikuwa yapata saa sita. ⁷ Akaja mwanamke Msamaria kuteka maji. Yesu akamwambia, Nipe maji ninywe. ⁸ Kwa maana wanafunzi wake wamekwenda mjini kununua chakula. ⁹ Basi yule mwanamke Msamaria akamwambia, Imeku waje wewe Myahudi kutaka maji kwangu, nami ni mwanamke Msamaria? (Maana Wayahudi hawachangamani na Wasamaria.)^{† 10} Yesu akajibu, akamwambia, Kama ungaliijua karama ya Mungu, naye ni nani akuambiaye, Nipe maji ninywe, ungalimwomba yeye, naye angalikupa maji yaliyo hai.^{† 11} Yule mwanamke akamwambia, Bwana, huna kitu cha kutekea, na kisima ni kirefu; basi umeyapata wapi hayo maji yaliyo hai? ¹² Je! Wewe u mkubwa kuliko baba yetu, Yakobo, aliyetupa kisima hiki, naye mwenyewe akanywa maji yake, na wanawe pia, na wanyama wake?^{† 13} Yesu akajibu, akamwambia, Kila anywaye maji haya ataona kiu tena;^{† 14} walakini ye yote atakayekunywa maji yale nitakayompa mimi hataona kiu milele; bali yale maji nitakayompa yatakuwa ndani yake chemchemi ya maji, yakibubujikia uzima wa milele.^{† 15} Yule mwanamke akamwambia, Bwana, unipe maji hayo, nisione kiu, wala nisije hapa kuteka. ¹⁶ Yesu akamwambia, Nenda kamwite mumeo, uje naye

3:20 Efe 5:13 3:22 Yn 4:1,2 3:23 Mt 4:12 3:24 Mt 14:3; Mk 6:17; Lk 3:19-20

3:26 Yn 1:26-34 3:27 Ebr 5:4 3:28 Yn 1:20,23,27; Mk 1:2; Mt 11:10 3:29 Mt 9:15; 22:2

3:30 2 Sam 3:1 3:31 Yn 8:23 3:32 Yn 3:11 3:34 Yn 1:33,34

3:35 Mt 11:27; Lk 10:22; Yn 5:20; 17:2 3:36 Yn 3:18; Lk 3:7; 1 Yoh 5:12 4:1 Yn 3:22,26

4:2 1 Kor 1:17 4:4 Lk 9:52 4:5 Mwa 33:19; 48:22; Yos 24:32

4:9 Ezr 4:1-5; Neh 3:33-34; Lk 9:53 4:10 Yn 7:38,39 4:12 Yn 8:53 4:13 Yn 6:58

4:14 Yn 6:27,35; Yn 7:37-39

hapa. ¹⁷ Yule mwanamke akajibu, akasema, Sina mume. Yesu akamwambia, Umesema vema, Sina mume; ¹⁸ kwa maana umekuwa na waume watano, naye uliye naye sasa siye mume wako; hapo umesema kweli. ¹⁹ Yule mwanamke akamwambia, Bwana, naona ya kuwa u nabii!† ²⁰ Baba zetu waliabudu katika mlima huu, nanyi husema ya kwamba huko Yerusalemu ni mahali patupasapo kuabudia.† ²¹ Yesu akamwambia, Mama, unisadiki, saa inakuja ambayo hamtamwabudu. Baba katika mlima huu, wala kule Yerusalemu.† ²² Ninyi mnaabudu msichokijua; sisi tunaabudu tukijuacho; kwa kuwa wokuwu watoka kwa Wayahudi.† ²³ Lakini saa inakuja, nayo sasa ipo, ambayo waabuduo halisi watamwabudu. Baba katika roho na kweli. Kwa maana Baba awatafuta watu kama hao wamwabudu. ²⁴ Mungu ni Roho; nao wamwabuduo yeye imewapasa kumwabudu katika roho na kweli.† ²⁵ Yule mwanamke akamwambia, Najua ya kuwa yuaja Masihi, (aitwaye Kristo); naye atakapokuja, yeye atatufunulia mambo yote.† ²⁶ Yesu akamwambia, Mimi ninayesema nawe, ndiye.†

²⁷ Mara hiyo wakaja wanafunzi wake, wakastaajabu kwa sababu alikuwa akisema na mwanamke; lakini hakuna aliyesema, Unatafuta nini? Au, Mbona unasema naye? ²⁸ Basi yule mwanamke akauacha mtungi wake, akaenda zake mjini, akawaambia watu, ²⁹ Njoni, mtazame mtu aliyeniambia mambo yote niliyoyatenda. Je! Haimkini huyu kuwa ndiye Kristo? ³⁰ Basi wakatoka mjini, wakamwendea. ³¹ Huko nyuma wanafunzi wakamsihi wakisema, Rabi, ule. ³² Akawaambia, Mimi ninacho chakula msichokijua ninyi.† ³³ Basi wanafunzi wake wakasemezana, Je! Mtu amemletea chakula? ³⁴ Yesu akawaambia, Chakula changu ndicho hiki, niyatende mapenzi yake aliyenipeleka, nikaimalize kazi yake.† ³⁵ Hamsemi ninyi, Bado miezi minne, ndipo yaja mavuno? Tazama, mimi nawaambieni, Inueni macho yenu myatazame mashamba, ya kuwa yame-

kwisha kuwa meupe, tayari kwa mavuno.† ³⁶ Naye avunaye hupokea mshahara, na kukusanya matunda kwa uzima wa milele, ili yeye apandaye na yeye avunaye wapate kufurahi pamoja. ³⁷ Kwa maana hapo neno hilo huwa kweli, Mmoja hupanda akavuna mwingine.† ³⁸ Mimi naliwatuma myavune yale msiyoyataabikia; wengine walitaabika, nanyi mmeingia katika taabu yao.

³⁹ Na katika mji ule Wasamaria wengi walimwamini kwa sababu ya neno la yule mwanamke, aliyeshuhudia kwamba, Aliniambia mambo yote niliyoyatenda. ⁴⁰ Basi wale Wasamaria walipomwendea, walimsihi akae kwao; naye akakaa huko siku mbili. ⁴¹ Watu wengi zaidi wakaamini kwa sababu ya neno lake. ⁴² Wakamwambia yule mwanamke, Sasa tunaamini, wala si kwa sababu ya maneno yako tu; maana sisi tumesikia wenyewe, tena twajua ya kuwa hakika huyu ndiye Mwokozi wa ulimwengu.†

⁴³ Na baada ya siku mbili hizo akaondoka huko, akaenda Galilaya.† ⁴⁴ Kwa maana Yesu mwenyewe alishuhudia ya kwamba nabii hapati heshima katika nchi yake mwenyewe.† ⁴⁵ Basi alipotoka Galilaya, Wagalilaya walimpokea; kwa kuwa wameyaona mambo yote aliyoyatenda huko Yerusalemu wakati wa sikukuu; maana hao nao waliendea sikukuu.†

⁴⁶ Basi alifika tena Kana ya Galilaya, hapo alipoyafanya yale maji kuwa divai. Na palikuwa na diwani mmoja ambaye mwanawe hawezi huko Kapernaumu.† ⁴⁷ Huyu aliposikia ya kwamba Yesu amekuja kutoka Uyahudi mpaka Galilaya, alimwendea, akamsihi ashuke na kumponya mwanawe; kwa maana alikuwa kufani.† ⁴⁸ Basi Yesu akamwambia, Msipoona ishara na maajabu hamtaamini kabisa?† ⁴⁹ Yule diwani akamwambia, Bwana, ushuke asijakufa mtoto wangu. ⁵⁰ Yesu akamwambia, Enenda; mwanao yu hai. Mtu yule akalisdiki lile neno aliloambiwa na Yesu, naye akashika njia. ⁵¹ Hata alipokuwa akishuka, watumwa

4:19 1 Kor 14:24,25; Yn 9:17 4:20 Kum 12:5; Zab 122:1-9 4:21 Mk 14:58
4:22 2 Fal 17:29-41; Isa 2:3 4:24 Rum 12:1; 2 Kor 3:17 4:25 Yn 1:41 4:26 Yn 9:37; 10:25
4:32 Yn 4:34 4:34 Yn 17:4 4:35 Mt 9:37; Lk 10:2 4:37 Mik 6:15 4:42 1 Yoh 4:14
4:43 Mt 4:12 4:44 Mt 13:57; Mk 6:4; Lk 4:24 4:45 Yn 2:23 4:46 Yn 2:1-11 4:47 Lk 7:2
4:48 Yn 2:18; 1 Kor 1:22

wake walimlaki, wakisema ya kwamba mtoto wake yu hai.[†] ⁵² Basi akawauliza habari ya saa alipoanza kuwa hajambo; nao wakamwambia, Jana, saa saba, homa ilimwacha. ⁵³ Basi babaye akafahamu ya kuwa ni saa ile ile aliyoambiwa na Yesu, Mwanao yu hai. Akaamini yeye na wote wa nyumbani mwake.[†] ⁵⁴ Hiyo ni ishara ya pili aliyoifanya Yesu, alipokuwa ametoka Uyahudi kufika Galilaya.[†]

5 ¹ Baada ya hayo palikuwa na siku kuu ya Wayahudi; naye Yesu akakwea kwenda Yerusalemu.

² Na huko Yerusalemu penye mlango wa kondoo pana birika, iitwayo kwa Kiebrania Bethzatha, nayo ina matao matano. ³ Ndani ya hayo jamii kubwa ya wagonjwa walikuwa wamelala, vipofu, viwete, nao waliopooza, [wakingoja maji yachemke. ⁴ Kwa maana kuna wakati ambapo malaika hushuka, akaingia katika ile birika, akayatibua maji. Basi yeye aliyeingia wa kwanza baada ya maji kutibuliwa, akapona ugonjwa wote uliokuwa umempata.] ⁵ Na hapa palikuwa na mtu, ambaye amekuwa hawezi muda wa miaka thelathini na minane. ⁶ Yesu alipomwona huyu amelala, naye akijua ya kuwa amekuwa hali hiyo siku nyingi, alimwambia, Wataka kuwa mzima? ⁷ Yule mgonjwa akamjibu, Bwana, mimi sina mtu wa kunitia birikani, maji yanapotibuliwa; ila wakati ninapokuja mimi, mtu mwingine hushuka mbele yangu. ⁸ Yesu akamwambia, Simama, jitwike godoro lako, uende.[†] ⁹ Mara yule mtu akawa mzima, akajitwika godoro lake, akaenda. Nayo ilikuwa ni sabato siku hiyo.[†]

¹⁰ Kwa sababu hiyo Wayahudi wakamwambia yule aliyeponywa, Leo ni sabato, wala si halali kwako kujitwika godoro.[†] ¹¹ Akawajibu, Yeye aliyenifanya kuwa mzima ndiye aliyeniambia, Jitwike godoro lako, uende. ¹² Basi wakamwuliza, Yule aliyekuambia, Jitwike, uende, ni nani?[†] ¹³ Lakini yule mtu aliyeponywa hakumjua ni nani; maana Yesu alikuwa amejitenga, kwa sababu palikuwa na watu wengi mahali

pale. ¹⁴ Baada ya hayo Yesu akamkuta ndani ya hekalu, akamwambia, Angalia, umekuwa mzima; usitende dhambi tena, lisije likakupata jambo lililo baya zaidi.[†] ¹⁵ Yule mtu akaenda zake, akawapasha habari Wayahudi ya kwamba ni Yesu aliyemfanya kuwa mzima. ¹⁶ Kwa sababu hiyo Wayahudi wakamwudhi Yesu, kwa kuwa alitenda hayo siku ya sabato.[†] ¹⁷ Akawajibu, Baba yangu anatenda kazi hata sasa, nami ninatenda kazi.[†] ¹⁸ Basi kwa sababu hiyo Wayahudi walizidi kutaka kumwua, kwa kuwa hakuivunja sabato tu, bali pamoja na hayo alimwita Mungu Baba yake, akijifanya sawa na Mungu.

Basi Yesu akajibu, akawaambia, Amin, amin, nawaambia,[†] ¹⁹ Mwana hawezi kutenda neno mwenyewe ila lile ambalo amwona Baba analitenda; kwa maana yote ayatendayo yeye, ndiyo ayatendayo Mwana vile vile.[†] ²⁰ Kwa kuwa Baba ampenda Mwana, naye humwonyesha yote ayatendayo mwenyewe; hata na kazi kubwa zaidi kuliko hizo atamwonyesha, ili ninyi mpate kustaajabu.[†] ²¹ Maana kama Baba awafufuavyo wafu na kuwahui-sha, vivyo hivyo na Mwana awahui-sha wale awatakao. ²² Tena Baba hamhukumu mtu ye yote, bali amepa Mwana hukumu yote;[†] ²³ ili watu wote wamheshimu Mwana kama vile wanavyomheshimu Baba. Asiyemheshimu Mwana hamheshimu Baba aliyempeleka.[†] ²⁴ Amin, amin, nawaambia, Yeye alisikiaye neno langu na kumwamini yeye aliyenipeleka yuna uzima wa milele; wala haingii hukumuni, bali amepita kutoka mautini kuingia uzimani.[†] ²⁵ Amin, amin, nawaambia, Saa inakuja, na sasa ipo, wafu watakapoisikia sauti ya Mwana wa Mungu, na wale waisikiao watakuwa hai.[†] ²⁶ Maana kama vile Baba alivyo na uzima nafsiini mwake, vivyo hivyo alimpa na Mwana kuwa na uzima nafsiini mwake.[†] ²⁷ Naye akampa amri ya kufanya hukumu kwa sababu ni Mwana wa Adamu.[†] ²⁸ Msistaajabie maneno hayo; kwa maana saa yaja,

4:51 Mt 8:6 4:53 Lk 19:9; Mdo 16:15,31 4:54 Yn 2:11,23 5:8 Mt 9:6 5:9 Yn 9:14
5:10 Neh 13:19; Yer 17:21; Lk 6:2 5:12 Lk 5:21 5:14 Yn 8:11 5:16 Mt 12:14 5:17 Yn 9:4
5:18 Yn 7:30; 10:33 5:19 Yn 3:11,32 5:20 Yn 3:35 5:22 Dan 7:13,14; Mdo 17:31
5:23 Flp 2:10,11; 1 Yoh 2:23; Lk 10:16 5:24 Yn 3:16,18; 8:51; 1 Yoh 3:14
5:25 Mt 8:22; Efe 2:5,6 5:26 Yn 1:1-4 5:27 Dan 7:10,14; Yn 5:22

ambayo watu wote waliomo makaburini wataisikia sauti yake. ²⁹ Nao watatoka; wale waliofanya mema kwa ufufuo wa uzima, na wale waliotenda mabaya kwa ufufuo wa hukumu.†

³⁰ Mimi siwezi kufanya neno mwenyewe; kama nisikiavyo ndivyo nihukumavyo; na hukumu yangu ni ya haki, kwa sababu siyatafuti mapenzi yangu mimi, bali mapenzi yake aliye-nipeleka.† ³¹ Mimi nikijishuhudia mwenyewe, ushuhuda wangu si kweli.† ³² Yuko mwingine anayenishuhudia; nami najua ya kuwa ushuhuda wake anaonishuhudia ni kweli.† ³³ Ninyi mlituma watu kwa Yohana, naye akaishuhudia kweli.† ³⁴ Lakini mimi siupokei ushuhuda kwa wanadamu; walakini ninasema haya ili ninyi mpate kuokoka. ³⁵ Yeye alikuwa taa iwakayo na kung'aa, nanyi mlipenda kuishangilia nuru yake kwa muda.† ³⁶ Lakini ushuhuda nilio nao mimi ni mkubwa kuliko ule wa Yohana; kwa kuwa zile kazi alizonipa Baba ili nizimalize, kazi hizo zenyewe nina-zozitenda, zanishuhudia ya kwamba Baba amenituma.† ³⁷ Naye Baba aliye-nipeleka amenishuhudia. Sauti yake hamkuisikia wakati wo wote, wala sura yake hamkuiona.† ³⁸ Wala neno lake hamnalo likikaa ndani yenu, kwa kuwa ninyi hammwamini yule aliye-tumwa na yeye. ³⁹ Mwayachunguza maandiko, kwa sababu mnadhani kwamba ninyi mna uzima wa milele ndani yake; na hayo ndiyo yanayonishuhudia.† ⁴⁰ Wala hamtaki kuja kwangu mpate kuwa na uzima. ⁴¹ Mimi siupokei utukufu kwa wanadamu. ⁴² Walakini nimewajua ninyi ya kuwa hamna upendo wa Mungu ndani yenu. ⁴³ Mimi nimekuja kwa jina la Baba yangu, wala ninyi hamnipokei; mwingine akija kwa jina lake mwenyewe, mtampokea huyo.† ⁴⁴ Mwawezaje kuamini ninyi mnaopokeana utukufu ninyi kwa ninyi, na utukufu ule uto-kao kwa Mungu aliye wa pekee ha-

mwutafuti?† ⁴⁵ Msidhani kwamba mimi nitawashitaki kwa Baba; yuko anayewashitaki, ndiye Musa, mnayemtumaini ninyi.† ⁴⁶ Kwa maana kama mngalimwamini Musa, mngeniamini mimi; kwa sababu yeye aliandika habari zangu.† ⁴⁷ Lakini msipoyaamini maandiko yake, mtayaamini wapi maneno yangu?†

6 ¹ Baada ya hayo Yesu alikwenda zake ng'ambo ya Bahari ya Galilaya, nayo ndiyo ya Tiberia.† ² Na mkutano mkuu wakamfuata, kwa sababu waliziona ishara alizowafanyia wagonjwa. ³ Naye Yesu akakwea mlimani, akaketi huko pamoja na wanafunzi wake. ⁴ Na Pasaka, sikukuu ya Wayahudi, ilikuwa karibu.† ⁵ Basi Yesu alipoinua macho yake akaona mkutano mkuu wanakuja kwake, alimwambia Filipo, Tununue wapi mikate, ili hawa wapate kula? ⁶ Na hilo alilineni ili kumjaribu; kwa maana alijua mwenyewe atakalotenda. ⁷ Filipo akamjibu, Mikate ya dinari mia mbili haiwatoshi, kila mmoja apate kidogo tu. ⁸ Wanafunzi wake mmojawapo, Andrea, nduguye Simoni Petro, akamwambia, ⁹ Yupo hapa mtoto, yuna mikate mitano ya shayiri na samaki wawili, lakini hivi ni nini kwa watu wengi kama hawa?† ¹⁰ Yesu akasema, Wake-tisheni watu. Na mahali pale palikuwa na majani tele. Basi watu waume wakaketi, wapata elfu tano jumla yao. ¹¹ Basi Yesu akaitwaa ile mikate, akashukuru, akawagawia walioketi; na kadhalika katika wale samaki kwa kadiri walivyotaka. ¹² Nao waliposhi-ba, aliwaambia wanafunzi wake, Kusanyeni vipande vilivyobaki, kisipotee cho chote. ¹³ Basi wakavikusanya, wakajaza vikapu kumi na viwili, vipande vya mikate mitano ya shayiri vilivyo-wabakia wale waliokula. ¹⁴ Basi watu wale, walipoiona ishara aliyoifanya, walisema, Hakika huyu ni nabii yule ajaye ulimwenguni.†

5:29 Dan 12:2; Yn 6:40; Mt 16:27 5:30 Yn 5:19; 6:38 5:31 Yn 8:14
5:32 Yn 5:36,37; 1 Yoh 5:9 5:33 Yn 1:19-27; 3:27-30 5:35 Lk 1:17
5:36 1 Yoh 5:9; Yn 1:33; 3:2 5:37 Mt 3:17; Mk 1:11; Lk 3:22; Kum 4:12
5:39 Lk 24:27,44; 2 Tim 3:15-17; 1 Pet 1:11 5:43 Mt 24:5 5:44 Yn 12:43; Mt 23:5-7
5:45 Kum 31:26 5:46 Mwa 3:15; 49:10; Kum 18:15 5:47 Yn 7:19; Lk 16:31
6:1-15 Mt 14:13-21; 15:32-39; Mk 6:32-44; 8:1-10; Lk 9:10-17 6:4 Yn 2:13; 11:55; Lk 22:1
6:9 2 Fal 4:42,43 6:14 Kum 18:15

15 Kisha Yesu, hali akitambua ya kuwa walitaka kuja kumshika ili wamfanye mfalme, akajitenga, akaenda tena mlimani yeye peke yake.[†] 16 Hata ilipokuwa jioni wanafunzi wake waka-temka baharini[†] 17 wakapanda chomboni, wakaanza kuivuka bahari kwen- da Kapernaumu. Nako kumekwisha kuwa giza, wala Yesu hajawafikia. 18 Na bahari ikaanza kuchafuka kwa kuvuma upepo mkuu. 19 Basi wakavuta makasia kadiri ya maili tatu nne, wakamwona Yesu anakwenda juu ya bahari na kuki- karibia chombo; wakaogopa. 20 Naye akawaambia, Ni mimi, msilogope. 21 Ba- si wakataka kumpokea chomboni; na mara hiyo chombo kikaifikilia nchi waliyokuwa wakiiendea.

22 Siku ya pili yake mkutano wa- liosimama ng'ambo ya bahari waliona ya kuwa hakuna mashua nyingine huko ila moja, tena ya kuwa Yesu hakuvingia katika mashua ile pamoja na wanafunzi wake, bali wanafunzi wake walikwe- nda peke yao. 23 (Walakini zikaja ma- shua nyingine kutoka Tiberia mpaka karibu na mahali pale walipokula mi- kate, wakati Bwana aliposhukuru.)[†] 24 Basi mkutano, walipoona ya kuwa Yesu hayuko huko wala wanafunzi wake, waliingia mashuani wenyewe, wakaenda Kapernaumu wakimtafuta Yesu. 25 Hata walipomwona ng'ambo ya bahari, walimwambia, Rabi, wewe umekuja lini hapa?

26 Yesu akawajibu, akasema, Ami- n, amin, nawaambieni, Ninyi mnanita- futa, si kwa sababu mliona ishara, bali kwa sababu mlikula ile mikate mkashi- ba. 27 Msikitendee kazi chakula chenye kuharibika, bali chakula kidumucho hata uzima wa milele; ambacho Mwana wa Adamu atawapa, kwa sababu huyo ndiye aliyetiwa muhuri na Baba, yaani, Mungu.[†] 28 Basi wakamwambia, Tufa- nyeje ili tupate kuzitenda kazi za Mungu? 29 Yesu akajibu, akawaambia, Hii ndiyo kazi ya Mungu, mmwamini yeye aliyetumwa na yeye.[†] 30 Waka- mwambia, Unafanya ishara gani basi, ili tuone tukakuamini? Unatenda kazi

gani?[†] 31 Baba zetu waliila mana ja- ngwani kama vile ilivyoandikwa, Ali- wapa chakula cha mbinguni ili wale.[†] 32 Yesu akawaambia, Amin, amin, na- waambieni, Siye Musa aliyewapa cha- kula kile cha mbinguni, bali Baba yangu anawapa ninyi chakula cha kwe- li kitokacho mbinguni.[†] 33 Kwa maana chakula cha Mungu ni kile kishukacho kutoka mbinguni na kuupa ulimwengu uzima.[†] 34 Basi wakamwambia, Bwana, sikuzote utupe chakula hiki. 35 Yesu akawaambia, Mimi ndimi chakula cha uzima; yeye ajaye kwangu hataona njaa kabisa, naye aniaminiye hataona kiu kamwe.[†] 36 Lakini naliwaambia ya kwamba mmeniona wala hamwamini.[†] 37 Wote anipao Baba watakuja kwangu; wala ye yote ajaye kwangu sitamtupa nje kamwe.[†] 38 Kwa kuwa mimi siku- shuka kutoka mbinguni ili niyafanye mapenzi yangu, bali mapenzi yake aliyenipeleka.[†] 39 Na mapenzi yake ali- yenipeleka ni haya, ya kwamba katika wote alionipa nisimpoteze hata mmoja, bali nimfufue siku ya mwisho.[†] 40 Kwa kuwa mapenzi yake Baba yangu ni haya, ya kwamba kila amtazamaye Mwana na kumwamini yeye, awe na uzima wa milele; nami nitamfufua siku ya mwisho.[†]

41 Basi Wayahudi wakamnung'uni- kia, kwa sababu alisema, Mimi ni chakula kilichoshuka kutoka mbinguni. 42 Wakasema, Je! Huyu siye Yesu, mwana wa Yusufu, ambaye twamjua babaye na mamaye? Sasa asemaje hu- yu, Nimeshuka kutoka mbinguni?[†] 43 Basi Yesu akajibu, akawaambia, Msi- nung'unike ninyi kwa ninyi. 44 Hakuna mtu awezaye kuja kwangu, asipovutwa na Baba aliyenipeleka; nami nitamfufua siku ya mwisho.[†] 45 Imeandikwa katika manabii, Na wote watakuwa wamefu- ndishwa na Mungu. Basi kila aliyesikia na kujifunza kwa Baba huja kwangu.[†] 46 Si kwamba mtu amemwona Baba, ila yeye atokaye kwa Mungu; huyo ndiye aliyemwona Baba.[†] 47 Amin, amin, na- waambia, Yeye aaminiye yuna uzima wa milele.[†] 48 Mimi ndimi chakula cha

6:15 Yn 18:36 6:16-21 Mt 14:22-33; Mk 6:45-52 6:23 Yn 6:11 6:27 Yn 4:14; 5:36; Mt 16:12
6:29 1 Yoh 3:23 6:30 Yn 2:18; Mk 8:11 6:31 Kut 16:4,15; Zab 78:24 6:32 Yn 6:49
6:33 Yn 6:51 6:35 Yn 4:14; 6:48; 7:37 6:36 Yn 6:26,29 6:37 Yn 17:6-8; Mt 11:28
6:38 Yn 4:34; Mt 26:39 6:39 Yn 10:28,29,17:12 6:40 Yn 5:29; 11:24 6:42 Lk 4:22
6:44 Yn 6:55 6:45 Isa 54:13; Yer 31:33,34 6:46 Yn 1:18 6:47 Yn 3:16

uzima.[†] ⁴⁹Baba zenu waliila mana jangwani; wakafa.[†] ⁵⁰Hiki ni chakula kishukacho kutoka mbinguni, kwamba mtu akile wala asife. ⁵¹Mimi ndimi chakula chenye uzima kilichoshuka kutoka mbinguni; mtu akila chakula hiki, ataishi milele. Na chakula nitakachotoa mimi ni mwili wangu, kwa ajili ya uzima wa ulimwengu.[†]

⁵²Basi Wayahudi walishindana wao kwa wao wakisema, Awezaje mtu huyu kutupa sisi mwili wake ili tuule?[†] ⁵³Basi Yesu akawaambia, Amin, amin, nawaambieni, Msipoula mwili wake Mwana wa Adamu na kuinywa damu yake, hamna uzima ndani yenu. ⁵⁴Aulaye mwili wangu na kuinywa damu yangu anao uzima wa milele; nami nitamfufua siku ya mwisho. ⁵⁵Kwa maana mwili wangu ni chakula cha kweli, na damu yangu ni kinywaji cha kweli. ⁵⁶Aulaye mwili wangu na kuinywa damu yangu hukaa ndani yangu, nami hukaa ndani yake.[†] ⁵⁷Kama vile Baba aliye hai alivyonituma mimi, nami ni hai kwa Baba; kadhalika naye mwenye kunila atakuwa hai kwa mimi. ⁵⁸Hiki ndicho chakula kishukacho kutoka mbinguni; si kama mababa waliivyokula, wakafa; bali akilaye chakula hicho ataishi milele. ⁵⁹Maneno hayo aliyasema katika sinagogi, alipokuwa akifundisha, huko Kapernaumu.

⁶⁰Basi watu wengi miongoni mwa wanafunzi wake waliposikia, walisema, Neno hili ni gumu, ni nani awezaye kulisikia? ⁶¹Naye Yesu akafahamu nafsiini mwake ya kuwa wanafunzi wake wanalitung'unikia neno hilo, akawaambia, Je! Neno hili linawakwaza? ⁶²Itakuwaje basi, mmwonapo Mwana wa Adamu akipaa huko alikokuwako kwanza?[†] ⁶³Roho ndiyo itiayo uzima, mwili haufai kitu; maneno hayo niliyowaambia ni roho, tena ni uzima.[†] ⁶⁴Lakini kuna wengine miongoni mwenu wasioamini. Kwa maana Yesu alijua tangu mwanzo ni nani wasioamini, naye ni nani atakayemsaliti.[†] ⁶⁵Akasema, Kwa sababu hiyo nimewaambia ya kwamba hakuna mtu

awezaye kuja kwangu isipokuwa amejaliwa na Baba yangu.[†]

⁶⁶Kwa ajili ya hayo wengi miongoni mwa wanafunzi wake wakarejea nyuma, wasiandamane naye tena. ⁶⁷Basi Yesu akawaambia wale Thenashara, Je! Ninyi nanyi mwataka kuondoka? ⁶⁸Basi Simoni Petro akamjibu, Bwana! Twende kwa nani? Wewe unayo maneno ya uzima wa milele.[†] ⁶⁹Nasi tumesadiki, tena tumejua, ya kuwa wewe ndiwe Mtakatifu wa Mungu.[†] ⁷⁰Yesu akawajibu, Je! Mimi sikuwachagua ninyi Thenashara, na mmoja wenu ni shetani? ⁷¹Alimnena Yuda, mwana wa Simoni Iskariote; maana huyo ndiye atakayemsaliti; naye ni mmojawapo wa wale Thenashara.

7 ¹Na baada ya hayo Yesu alikuwa akitembea katika Galilaya; maana hakutaka kutembea katika Uyahudi, kwa sababu Wayahudi walikuwa wakitafuta kumwua.[†] ²Na sikukuu ya Wayahudi, Sikukuu ya Vibanda, ilikuwa karibu.[†] ³Basi ndugu zake wakamwambia, Ondoka hapa, uende Uyahudi, wanafunzi wako nao wapate kuzitazama kazi zako unazozifanya.[†] ⁴Kwa maana hakuna mtu afanyaye neno kwa siri, naye mwenyewe ataka kujulikana. Ukifanya mambo haya, basi jidhihirishe kwa ulimwengu. ⁵Maana hata nduguze hawakumwamini.[†] ⁶Basi Yesu akawaambia, Haujafika bado wakati wangu; ila wakati wenu sikuzote upo.[†] ⁷Ulimwengu hauwezi kuwachukia ninyi; bali hunichukia mimi, kwa sababu mimi naushuhudia ya kuwa kazi zake ni mbovu.[†] ⁸Kweeni ninyi kwenda kula sikukuu; mimi sikwei bado kwenda kula sikukuu hii, kwa kuwa haujatimia wakati wangu. ⁹Naye alipokwisha kuwaambia hayo, alikaa vivi hivi huko Galilaya.

¹⁰Hata ndugu zake walipokwisha kukwea kuiendea sikukuu, ndipo yeye naye alipokwea, si kwa wazi bali kana kwamba kwa siri. ¹¹Basi Wayahudi wakamtafuta kwenye sikukuu, wakasema, Yuko wapi yule? ¹²Kukawa na manung'uniko mengi katika makutano juu yake. Wengine wakasema, Ni mtu

6:48 Yn 6:35 6:49 Yn 6:31,32; 1 Kor 10:3,5 6:51 Ebr 10:5,10 6:52 Yn 6:60
6:56 Yn 15:4; 1 Yoh 3:24; 2:24 6:62 Yn 3:13 6:63 2 Kor 3:6 6:64 Yn 13:11 6:65 Yn 6:44
6:68-69 Mt 16:16; Mk 8:29; Lk 9:20; Yn 6:63 6:69 Yn 1:49; 11:27; Mt 14:33; 16:16
7:1 Mk 9:30; Lk 9:51 7:2 Law 23:34; Kum 16:13 7:3 Yn 2:12; Mt 12:46; Mdo 1:14
7:5 Mt 13:55 7:6 Yn 2:4 7:7 Yn 15:18

mwema. Na wengine wakasema, Sivyo; bali anawadanganya makutano. ¹³Wala-kini hakuna mtu aliyemtaja waziwazi, kwa sababu ya kuwaogopa Wayahudi.†

¹⁴Hata ikawa katikati ya sikukuu Yesu alikwea kuingia hekaluni, akafu-ndisha. ¹⁵Wayahudi wakastaajabu wa-kisema, Amapataje huyu kujua elimu, ambaye hakusoma?† ¹⁶Basi Yesu aka-wajibu, akasema, Mafunzo yangu si yangu mimi, ila ni yake yeye aliyeni-peleka.† ¹⁷Mtu akipenda kuyatenda mapenzi yake, atajua habari ya yale mafunzo, kwamba yatoka kwa Mungu, au kwamba mimi nanena kwa nafsi yangu tu. ¹⁸Yeye anenaye kwa nafsi yake tu hutafuta utukufu wake mwe-nyewe; bali yeye anayetafuta utukufu wake aliyempeleka, huyo ni wa kweli, wala ndani yake hamna udhalimu.† ¹⁹Je! Musa hakuwapa torati? Wala hakuna mmoja wenu aitendaye torati. Mbona mnatafuta kuniua?† ²⁰Mkutano wakajibu, Ama! Una pepo! Ni nani anayetafuta kukuu?† ²¹Yesu akajibu, akawaambia, Mimi nalitenda kazi mo-ja, nanyi nyote mnaistaajabia.† ²²Musa aliwapa tohara; lakini si kwamba yato-ka kwa Musa, bali kwa mababa; nanyi siku ya sabato humtahiri mtu.† ²³Basi ikiwa mtu hupashwa tohara siku ya sabato, ili torati ya Musa isiye ikavu-njika, mbona mnanikasirikia mimi kwa sababu nalimfanya mtu kuwa mzima kabisa siku ya sabato?† ²⁴Basi msihu-kumu hukumu ya macho tu, bali ifa-nyeni hukumu iliyo ya haki.†

²⁵Basi baadhi ya watu wa Yerusalemu wakasema, Je! Huyu siye wanaye-mtafuta ili wamwue?† ²⁶Na kumbe! Anena waziwazi, wala hawamwambii neno! Yamkini hao wakuu wanajua hakika ya kuwa huyu ndiye Kristo? ²⁷Lakini huyu twamjua atokako; bali Kristo atakapokuja hakuna ajuaye atoka-ko.† ²⁸Basi Yesu akapaza sauti yake hekaluni, akifundisha na kusema, Mimi mnanijua, na huko nitokako mnakujua; wala sikuja kwa nafsi yangu; ila yeye

aliyenipeleka ni wa kweli, msiyemjua ninyi. ²⁹Mimi namjua, kwa kuwa nime-toka kwake, naye ndiye aliyenituma.†

³⁰Basi wakatafuta kumkamata; lakini hakuna mtu aliyeunyosha mkono wake ili kumshika, kwa sababu saa yake ilikuwa haijaja bado.† ³¹Na watu wengi katika mkutano wakamwamini; wakase-ma, Atakapokuja Kristo, je! Atafanya ishara nyingi zaidi kuliko hizi alizozifa-nya huyu?† ³²Mafarisayo wakawasikia mkutano wakinung'unika hivi juu yake; basi wakuu wa makuhani na Mafarisayo wakatuma watumishi ili wamkamate.

³³Basi Yesu akasema, Bado kita-mbo kidogo nipo pamoja nanyi; kisha naenda zangu kwake yeye aliyeni-peleka.† ³⁴Mtanitafuta wala hamtaniona; nami nilipo ninyi hamwezi kuja.† ³⁵Ba-si Wayahudi wakasemezana, Huyu ata-kwenda wapi hata sisi tusimwone? Ati! Atakwenda kwa Utawanyiko wa Wa-yunani, na kuwafundisha Wayunani? ³⁶Ni neno gani hilo alilolisema, Mtani-tafuta wala hamtaniona; nami nilipo ninyi hamwezi kuja?

³⁷Hata siku ya mwisho, siku ile kubwa ya sikukuu, Yesu akasimama, akapaza sauti yake akisema, Mtu akio-na kiu, na aje kwangu anywe.† ³⁸Ania-miniye mimi, kama vile maandiko ya-livyonena, mito ya maji yaliyo hai itatoka ndani yake.† ³⁹Na neno hilo alilisema katika habari ya Roho, amba-ye wale wamwamini watampokea baa-daye; kwa maana Roho alikuwa hajaja, kwa sababu Yesu alikuwa hajatuku-zwa.† ⁴⁰Basi wengine katika mkutano walipoyasikia maneno hayo, walisema, Hakika huyu ndiye nabii yule.† ⁴¹We-ngine walisema, Huyu ndiye Kristo. Wengine wakasema, Je! Kristo atoka Galilaya?† ⁴²Andiko halikusema ya kwamba Kristo atoka katika uzao wa Daudi, na kutoka Bethlehemu, mji ule alioukaa Daudi?† ⁴³Basi kukaingia ma-tengano katika mkutano kwa ajili yake.† ⁴⁴Baadhi yao wakataka kumkamata,

7:13 Yn 9:22; 12:42; 19:38 7:15 Mt 13:54; Lk 2:47 7:16 Yn 12:49 7:18 Yn 5:41,44
7:19 Yn 5:16,18,47; Mdo 7:53; Rum 2:17-29 7:20 Mk 3:21; Yn 8:48,52; 10:20 7:21 Yn 5:16
7:22 Mwa 17:10; Law 12:3 7:23 Yn 5:9 7:24 Yn 8:15 7:25 Yn 7:19 7:27 Yn 7:41
7:29 Mt 11:27 7:30 Yn 8:20; 13:1; Lk 22:53 7:31 Yn 8:30; 10:42; 11:45; 12:42 7:33 Yn 13:33
7:34 Yn 8:21; 13:36; 17:24 7:37 Law 23:36; Yn 4:10,14
7:38 Eze 47:1,12; Zek 13:1; 14:8; Yoe 2:28; 3:18; Isa 44:3; 55:1; 58:11; 7:39 Yn 16:7; 2 Kor 3:17
7:40 Yn 6:14; Kum 18:15 7:41 Yn 1:46 7:42 2 Sam 7:12; Mik 5:2; Mt 2:5,6; 22:42; Zab 89:3
7:43 Yn 9:16

lakini hakuna mtu aliyenyosha mikono yake ili kumshika.†

45 Basi wale watumishi wakawae-
ndea wakuu wa makuhani na Mafarisayo. Nao wakawaambia, Mbona hamkumleta?† 46 Wale watumishi wakajibu. Hajanena kamwe mtu ye yote kama huyu anavyonena.† 47 Basi Mafarisayo wakawajibu, Je! Ninyi nanyi mmeda-nganyika? 48 Ni nani katika wakuu amwaminiye, au katika Mafarisayo?† 49 Lakini makutano hawa wasioifahamu torati wamelaaniwa. 50 Akawaambia Nikodemo, (naye ni yule aliyemwendea zamani, maana ni mmoja wao),† 51 Je! Torati yetu humhukumu mtu kabla ya kumsikia kwanza, na kujua atendavyo?† 52 Wakajibu, wakamwambia, Je! Wewe nawe umetoka Galilaya! Tafuta, ukaone ya kuwa kutoka Galilaya hakutokea nabii.†

8 1 [Walikwenda kila mtu nyumbani kwake; naye Yesu akaenda mpaka mlima wa Mizeituni.† 2 Hata asubuhi kulipokucha akaingia tena hekaluni, na watu wote wakamwendea; naye akaketi, akawa akiwafundisha. 3 Waandishi na Mafarisayo wakamletea mwanamke aliyefumaniwa katika uzinzi, wakamweka katikati. 4 Wakamwambia, Mwalimu, mwanamke huyu amefumaniwa alipokuwa akizini. 5 Basi katika torati, Musa alituamuru kuwapiga kwa mawe wanawake namna hii; nawe wasemaje?† 6 Nao wakasema neno hilo wakimjaribu, ili wapate sababu ya kumshitaki. Lakini Yesu akainama, akaandika kwa kidole chake katika nchi. 7 Nao walipozidi kumhoji, alijiinua, akawaambia, Yeye asiye na dhambi miongoni mwenu na awe wa kwanza wa kumtupia jiwe.† 8 Akainama tena, akaandika kwa kidole chake katika nchi. 9 Nao waliposikia, wakashitakiwa na dhamiri zao, wakatoka mmoja mmoja, wakianzia tangu wazee hata wa mwisho wao; akabaki Yesu peke yake, na yule mwanamke amesimama katikati.† 10 Yesu akajiinua asimwone mtu ila yule mwanamke, akamwambia, Mwa-

namke, wako wapi wale washitaki wako? Je! Hakuna aliyekuhukumu kuwa na hatia? 11 Akamwambia, Hakuna, Bwana. Yesu akamwambia, Wala mimi sikuhukumu. Enenda zako; wala usite nde dhambi tena.†]

12 Basi Yesu akawaambia tena akasema, Mimi ndimi nuru ya ulimwengu, yeye anifuataye hatakwenda gizani kamwe, bali atakuwa na nuru ya uzima.† 13 Basi Mafarisayo wakamwambia, Wewe unajishuhudia mwenyewe; ushuhuda wako si kweli.† 14 Yesu akajibu, akawaambia, Mimi ningawa ninajishuhudia mwenyewe, ushuhuda wangu ndio kweli; kwa sababu najua nilikotoka na niendako; lakini ninyi hamjui nilikotoka wala niendako.† 15 Ninyi mwahukumu kwa kufuata mambo ya mwili; mimi simhukumu mtu.† 16 Nami nijapohukumu, hukumu yangu ni kweli; kwa kuwa mimi si peke yangu, bali ni mimi na yeye aliyenipeleka.† 17 Tena katika torati yenu imeandikwa kwamba, Ushuhuda wa watu wawili ni kweli.† 18 Mimi ndimi ninajishuhudia mwenyewe, naye Baba aliyenipeleka ananishuhudia.† 19 Basi wakamwambia, Yuko wapi Baba yako? Yesu akajibu, Mimi hamnjui, wala Baba yangu hamnjui; kama mngalinijua mimi, mngalimjua na Baba yangu.† 20 Maneno hayo aliyasema alipokuwa akifundisha hekaluni, katika chumba cha hazina; wala hakuna mtu aliyemkamata, kwa sababu saa yake ilikuwa haijaja bado.†

21 Basi akawaambia tena, Mimi naondoka, nanyi mtanitafuta; nanyi mtakufa katika dhambi yenu; mimi niendako ninyi hamwezi kuja.† 22 Basi Wayahudi wakasema, Je! Atajiua! Kwa kuwa asema, Mimi niendako ninyi hamwezi kuja?† 23 Akawaambia, Ninyi ni wa chini, mimi ni wa juu; ninyi ni wa ulimwengu huu, mimi si wa ulimwengu huu.† 24 Kwa hiyo naliwambiwa ya kwamba mtakufa katika dhambi zenu; kwa sababu msiposadiki ya kuwa mimi ndiye, mtakufa katika

7:44 Yn 7:30 7:45 Yn 7:32 7:46 Mt 7:28,29 7:48 Yn 12:42 7:50 Yn 3:1-2

7:51 Kum 1:16,17; 19:15 7:52 Yn 1:46; 7:41 8:1 Lk 21:37

8:5 Law 20:10; Kum 22:22-24; Mt 22:15 8:7 Kum 17:7 8:9 Mt 22:22; Rum 2:22 8:11 Yn 5:14

8:12 Mt 5:14; Yn 9:5; Isa 49:6; Yn 1:5,9; 12:46 8:13 Yn 5:31 8:14 Yn 5:31

8:15 Yn 7:24; 12:47 8:16 Yn 8:29 8:17 Kum 17:6; 19:15 8:18 1 Yoh 5:9 8:19 Yn 14:7

8:20 Yn 7:30; 13:1; Lk 22:53 8:21 Yn 7:34; 13:33 8:22 Yn 7:35 8:23 Yn 3:31

dhambi zenu. ²⁵ Basi wakamwambia, U nani wewe? Yesu akawaambia, Hasa neno lilo hilo ninalowaambia.† ²⁶ Nina-yo mengi ya kusema na kuhukumu juu yenu; lakini yeye aliyenipeleka ni kweli, nami niliyoyasikia kwake, ndiyo ninenayo katika ulimwengu.† ²⁷ Wala hawakutambua ya kuwa anawatajia Baba. ²⁸ Basi Yesu akawaambia, Mtakapokuwa mmekwisha kumwinua Mwana wa Adamu, ndipo mtakapofahamu ya kuwa mimi ndiye; na ya kuwa sifanyi neno kwa nafsi yangu, ila kama Baba alivyonifundisha ndivyo ninenavyo.† ²⁹ Naye aliyenipeleka yu pamoja nami, hakuniacha peke yangu; kwa sababu nafanya sikuzote yale yampendeza.† ³⁰ Naye alipokuwa akisema hayo, wengi walimwamini.†

³¹ Basi Yesu akawaambia wale Wayahudi waliomwamini, Ninyi mki-kaa katika neno langu, mmekuwa wanafunzi wangu kweli kweli; ³² tena mtaifahamu kweli, nayo hiyo kweli itawaweka huru. ³³ Wakamjibu, Sisi tu uzao wake Ibrahimu, wala hatujawa watumwa wa mtu wakati wo wote; nawe wasemaje, Mtawekwa huru?† ³⁴ Yesu akawajibu, Amin, amin, nawaambia, Kila atendaye dhambi ni mtumwa wa dhambi.† ³⁵ Wala mtumwa hakai nyumbani sikuzote; mwana hukaa sikuzote.† ³⁶ Basi Mwana akiwaweka huru, mtakuwa huru kweli kweli.† ³⁷ Najua ya kuwa ninyi ni uzao wa Ibrahimu lakini mnatafuta kuniua kwa sababu neno langu halimo ndani yenu. ³⁸ Niliyoyaona kwa Baba ndiyo niyanenayo; nanyi vivyo hivyo mliyoyasikia kwa baba yenu ndiyo myatendayo. ³⁹ Wakajibu, wakamwambia, Baba yetu ndiye Ibrahimu! Yesu akawaambia, Kama mngekuwa watoto wa Ibrahimu, mngezitenda kazi zake Ibrahimu.† ⁴⁰ Lakini sasa mnatafuta kuniua mimi, mtu ambaye nimewaambia iliyo kweli, niliyoisikia kwa Mungu. Ibrahimu hakufanya hivyo. ⁴¹ Ninyi mnazitenda kazi za baba yenu. Ndipo walipomwambia, Sisi hatukuzaliwa kwa zinaa; sisi

tunaye Baba mmoja, yaani, Mungu.† ⁴² Yesu akawaambia, Kama Mungu angekuwa baba yenu, mngenipenda mimi; kwa maana nalitoka kwa Mungu, nami nimekuja; wala sikuja kwa nafsi yangu, bali yeye ndiye aliyenituma.† ⁴³ Mbona hamyafahamu hayo niyase-mayo? Ni kwa sababu ninyi hamwezi kulisikia neno langu.† ⁴⁴ Ninyi ni wa baba yenu, Ibilisi, na tamaa za baba yenu ndizo mpendazo kuzitenda. Yeye alikuwa mwuaji tangu mwanzo; wala hokusimama katika kweli, kwa kuwa hamna hiyo kweli ndani yake. Asemapo uongo, husema yaliyo yake mwenyewe; kwa sababu yeye ni mwongo, na baba wa huo.† ⁴⁵ Nami, kwa sababu nasema iliyo kweli, hamnisadiki.† ⁴⁶ Ni nani miongoni mwenu anishuhudiaye ya kuwa nina dhambi? Nami nikisema kweli, mbona ninyi hamnisadiki?† ⁴⁷ Yeye aliye wa Mungu huyasikia maneno ya Mungu; hivyo ninyi hamsikii kwa sababu ninyi si wa Mungu.†

⁴⁸ Wayahudi wakajibu, wakamwambia, Je! Sisi hatusemi vema ya kwamba wewe u Msamaria, nawe una pepo?† ⁴⁹ Yesu akajibu, Mimi sina pepo; lakini mimi namheshimu Baba yangu, na ninyi mwanivunja heshima yangu. ⁵⁰ Wala mimi siutafuti utukufu wangu; yuko mwenye kutafuta na kuhukumu.† ⁵¹ Amin, amin, nawaambia, Mtu akilishika neno langu, hataona mauti milele.† ⁵² Basi Wayahudi wakamwambia, Sasa tumeng'amua ya kuwa una pepo. Ibrahimu amekufa, na manabii wamekufa; nawe wasema, Mtu akilishika neno langu, hataonja mauti milele.† ⁵³ Wewe u mkuu kuliko baba yetu Ibrahimu, ambaye amekufa? Nao manabii wamekufa. Wajifanya u nani?† ⁵⁴ Yesu akajibu, Nikijitukuza mwenyewe, utukufu wangu si kitu; anitukuzaye ni Baba yangu, ambaye ninyi mwanena kuwa ni Mungu wenu. ⁵⁵ Wala ninyi hamkunjua; lakini mimi namjua. Nikisema ya kwamba simjui, nitakuwa mwongo kama ninyi; lakini namjua, na neno lake nalishika.† ⁵⁶ Ibrahimu, baba yenu, alishangilia kwa

8:25 Yn 8:14 8:26 Yn 8:38; 12:49 8:28 Yn 3:14; 12:32 8:29 Yn 8:16; Mt 27:46
 8:30 Yn 7:31; 10:42; 12:11 8:33 Mt 3:9; Lk 3:8; Neh 9:36 8:34 Rum 6:16,20; 1 Yoh 3:8
 8:35 Gal 4:30 8:36 Rum 6:18,22 8:39 Mt 3:9 8:41 Mwa 3:15; Kum 23:2 8:42 1 Yoh 5:1
 8:43 Yn 12:39; Mt 12:34; Rum 8:7 8:44 1 Yoh 3:8-10; Mwa 3:4; 2 Pet 2:4 8:45 Lk 22:67
 8:46 2 Kor 5:21; 1 Pet 2:22 8:47 Yn 18:37; 1 Yoh 4:6 8:48 Yn 7:20; Mk 3:21 8:50 Yn 5:41
 8:51 Yn 5:24; 6:40,47; 11:25 8:52 Mk 9:1 8:53 Yn 4:12 8:55 Yn 7:28

vile atakavyoiona siku yangu; naye akaiona, akafurahi. ⁵⁷Basi Wayahudi wakamwambia, Wewe hujapata bado miaka hamsini, nawe umemwona Ibrahimu? ⁵⁸Yesu akawaambia, Amin, amin, nawaambia, Yeye Ibrahimu asijakuwako, mimi niko. ⁵⁹Basi wakaokota mawe ili wamtupie; lakini Yesu akajificha, akatoka hekaluni.†

9 ¹Hata alipokuwa akipita alimwona mtu, kipofu tangu kuzaliwa.† ²Wanafunzi wake wakamwuliza wakisema, Rabi, ni yupi aliyetenda dhambi, mtu huyu au wazazi wake, hata azaliwe kipofu?† ³Yesu akajibu, Huyu hakutenda dhambi, wala wazazi wake; bali kazi za Mungu zidhihirishwe ndani yake.† ⁴Imetupasa kuzifanya kazi zake yeye aliyenipeleka maadamu ni mchana, usiku waja asipoweza mtu kufanya kazi.† ⁵Muda nilipo ulimwenguni, mimi ni nuru ya ulimwengu.† ⁶Alipokwisha kusema hayo, alitema mate chini, akafanya tope kwa yale mate. Akampaka kipofu tope za macho,† ⁷akamwambia, Nenda kanawe katika birika ya Siloamu, (maana yake, Aliyetumwa). Basi akaenda na kunawa; akarudi anona. ⁸Basi jirani zake, na wale walio-mwona zamani kuwa ni mwombaji, wakasema, Je! Huyu siye yule aliyekuwa akiketi na kuomba? ⁹Wengine wakasema, Ndiye. Wengine wakasema, La, lakini amefanana naye. Yeye mwenyewe alisema, Mimi ndiye. ¹⁰Basi wakamwambia, Macho yako yalifumbuliwaje? ¹¹Yeye akajibu, Mtu yule aitwaye Yesu alifanya tope, akanipaka macho akaniambia, Nenda Siloamu ukanawe; basi nikaenda na kunawa, nikapata kuona. ¹²Wakamwambia, Yuko wapi huyo? Akasema, Mimi sijui.

¹³Basi wakampeleka kwa Mafarisayo yule aliyekuwa kipofu zamani. ¹⁴Nayo ilikuwa sabato, hapo Yesu alipofanya zile tope na kumfumbua macho.† ¹⁵Basi Mafarisayo nao wakamwuliza tena jinsi gani alivyopata kuona. Akawaambia, Alinitia tope juu ya macho, nami nikanawa, na sasa naona. ¹⁶Basi baadhi ya Mafarisayo wakasema, Mtu huyo hakutoka kwa Mungu, kwa sababu haishiki sabato.

Wengine wakasema, Awezaje mtu mwenye dhambi kufanya ishara kama hizo? Kukawa matengano kati yao.† ¹⁷Basi wakamwambia yule kipofu mara ya pili, Wewe wasemaje katika habari zake kwa vile alivyokufumbua macho? Akasema, Ni nabii.† ¹⁸Basi Wayahudi hawakusadiki habari zake, ya kuwa alikuwa kipofu, kisha akapata kuona; hata walipowaita wazazi wake yule aliyepata kuona. ¹⁹Wakawauliza wakisema, Huyu ndiye mwana wenu, ambaye mnasema kwamba alizaliwa kipofu? Amepataje, basi, kuona sasa? ²⁰Wazazi wake wakawajibu, wakasema, Tunajua ya kuwa huyu ndiye mwana wetu, tena ya kuwa alizaliwa kipofu; ²¹lakini jinsi aonavyo sasa hatujui; wala hatujui ni nani aliyemfumbua macho. Mwulizeni yeye mwenyewe; yeye ni mtu mzima; atajisemea mwenyewe. ²²Wazazi wake waliyase-ma hayo kwa sababu waliwaogopa Wayahudi; kwa maana Wayahudi walikuwa wamekwisha kuafikiana kwamba mtu akimkiri kuwa ni Kristo, atatengwa na sinagogi.† ²³Ndiyo sababu wale wazazi wake walisema, Ni mtu mzima, mwulizeni yeye.

²⁴Basi mara ya pili wakamwita yule mtu aliyekuwa kipofu, wakamwambia, Mpe Mungu utukufu. Sisi tunajua ya kuwa mtu huyo ni mwenye dhambi.† ²⁵Basi yule mtu akajibu, Kwamba yeye ni mwenye dhambi sijui. Najua neno moja, kuwa mimi nalikuwa kipofu na sasa naona. ²⁶Basi wakamwambia, Alikutendea nini? Alikufumbua macho jinsi gani? ²⁷Akawajibu, Nimekwisha kuwaambia, wala hamkusikia; mbona mnataka kusikia tena? Ninyi nanyi mnataka kuwa wanafunzi wake? ²⁸Basi wakamshutumu, wakasema, Wewe uwanafunzi wake yule; sisi tu wanafunzi wa Musa. ²⁹Sisi tunajua ya kuwa Mungu alisema na Musa; bali yule hatujui atokako. ³⁰Yule mtu akajibu, akawaambia, Hii ni ajabu! Kwamba ninyi hamjui atokako, naye alinifumbua macho! ³¹Twajua ya kuwa Mungu hawasikii wenye dhambi; bali mtu akiwa ni mcha Mungu, na

kuyafanya mapenzi yake, humsikia huyo.[†] ³² Tokea hapo haijasikiwa ya kuwa mtu ameyafumbua macho ya kipofu, ambaye alizaliwa hali hiyo. ³³ Kama huyo asingalitoka kwa Mungu, asingeweza kutenda neno lo lote.[†] ³⁴ Wakajibu, wakamwambia, Ama! Wewe ulizaliwa katika dhambi tupu, nawe unatufundisha sisi? Wakamtoa nje.[†]

³⁵ Yesu akasikia kwamba wame-mtoa nje; naye alipomwona alisema, Wewe wamwamini Mwana wa Mungu? ³⁶ Naye akajibu akasema, Ni nani, Bwana, nipate kumwamini? ³⁷ Yesu akamwambia, Umemwona, naye anayesema nawe ndiye.[†] ³⁸ Akasema, Naamini, Bwana. Akamsujudia. ³⁹ Yesu akasema, Mimi nimekuja ulimwenguni humu kwa hukumu, ili wao wasioona waone, nao wanaoona wawe vipofu.[†] ⁴⁰ Baadhi ya Mafarisayo waliokuwapo pamoja naye wakasikia hayo, wakamwambia, Je! Sisi nasi tu vipofu?[†] ⁴¹ Yesu akawaambia, Kama mngekuwa vipofu, msingekuwa na dhambi; lakini sasa mwasema, Twaona; basi dhambi yenu inakaa.[†]

10 ¹ Yesu aliwaambia, Amin, amin, nawaambieni, Yeye asiyeingia mlangoni katika zizi la kondoo, lakini akwea penginepo, huyo ni mwivi naye ni mnyang'anyi. ² Aingiaye mlangoni ni mchungaji wa kondoo. ³ Bawabu humfungulia huyo, na kondoo humsikia sauti yake; naye huwaita kondoo wake kwa majina yao, na kuwapeleka nje. ⁴ Naye awatoapo nje kondoo wake wote, huwatangulia; na wale kondoo humfuata, kwa maana waijua sauti yake. ⁵ Mgeni hawatamfuata kabisa, bali watamkimbia; kwa maana hawazijui sauti za wageni.[†] ⁶ Mithali hiyo Yesu aliwaambia, lakini wao hawakuelewa na mambo hayo aliyowaambia.[†]

⁷ Basi Yesu aliwaambia tena, Amin, amin, nawaambieni, Mimi ndimi mlango wa kondoo.[†] ⁸ Wote walionitangulia ni

wevi na wanyang'anyi; lakini kondoo hawakuwasikia.[†] ⁹ Mimi ndimi mlango; mtu akiingia kwa mimi, ataokoka; atainingia na kutoka, naye atapata malisho.[†] ¹⁰ Mwivi haji ila aibe na kuchinja na kuharibu; mimi nalikuja ili wawe na uzima, kisha wawe nao tele. ¹¹ Mimi ndimi mchungaji mwema. Mchungaji mwema huutoa uhai wake kwa ajili ya kondoo.[†] ¹² Mtu wa mshahara, wala si mchungaji, ambaye kondoo si mali yake, humwona mbwa-mwitu anakuja, akawaacha kondoo na kukimbia; na mbwa-mwitu huwakamata na kuwatawanyanya.[†] ¹³ Yule hukimbia kwa kuwa ni mtu wa mshahara; wala mambo ya kondoo si kitu kwake. ¹⁴ Mimi ndimi mchungaji mwema; nao walio wangu nawajua; nao walio wangu wanijua mimi;[†] ¹⁵ kama vile Baba anijuavyo, nami nimjuavyo Baba. Nami nautoa uhai wangu kwa ajili ya kondoo.[†] ¹⁶ Na kondoo wengine ninao, ambao si wa zizi hili; na hao nao imenipasa kuwaleta; na sauti yangu wataisikia; kisha kutakuwako kundi moja na mchungaji mmoja.[†] ¹⁷ Ndiposa Baba anipenda, kwa sababu nautoa uhai wangu ili niutwae tena.[†] ¹⁸ Hakuna mtu aniondoleaye, bali mimi nautoa mwenyewe. Nami ninao uweza wa kuutoa, ninao na uweza wa kuutwaa tena. Agizo hilo nalilipokea kwa Baba yangu.[†]

¹⁹ Kukaingia tena matengano kati ya Wayahudi, kwa ajili ya maneno hayo.[†] ²⁰ Wengi wao wakasema, Ana pepo huyu, tena ana wazimu; mbona mnamsikiliza?[†] ²¹ Wengine wakasema, Maneno hayo siyo ya mtu mwenye pepo. Je! Pepo aweza kuwafumbua macho vipofu?

²² Basi huko Yerusalemu ilikuwa Sikukuu ya Kutabaruku; ni wakati wa baridi. ²³ Naye Yesu alikuwa akitembea hekaluni, katika ukumbi wa Sulemani.[†] ²⁴ Basi Wayahudi walimzunguka, wakamwambia, Hata lini utatuhangaisha nafsi zetu? Kama wewe ndiwe Kristo, utuambie waziwazi.[†] ²⁵ Yesu akawajibu, Naliwaambia,

9:31 Isa 1:15; Mit 15:29; Mdo 10:35 9:33 Yn 9:16 9:34 Yn 9:2; Zab 51:5 9:37 Yn 4:26; 10:25

9:39 Mt 13:11-15 9:40 Mt 15:14; 23:26 9:41 Mit 26:12 10:5 Yn 10:27 10:6 Yn 16:25

10:7 Zab 118:20; Yn 14:6; Mt 7:13,14 10:8 Yer 23:1,2 10:9 Zab 118:20; Yn 14:6; 1 Kor 3:15

10:11 Zab 23:1; Lk 15:4-7

10:12 Isa 40:11; Eze 34:11-23; 37:24; Yn 15:13; Mt 10:16; Mdo 20:29; Tit 1:11; 1 Pet 5:2,3

10:14 2 Tim 2:19 10:15 Mt 11:27; Lk 10:22

10:16 Eze 37:24; 34:23; Yn 11:52; 1 Pet 2:25; Efe 4:5 10:17 Flp 2:8,9 10:18 Yn 5:26; 19:11

10:19 Yn 7:43; 9:16 10:20 Yn 7:20; 8:48; Mk 3:21 10:23 Mdo 3:11; 5:12 10:24 Lk 22:67

lakini ninyi hamsadiki. Kazi hizi ninazozifanya kwa jina la Baba yangu ndizo zinazonishuhudia.^{† 26} Lakini ninyi hamsadiki, kwa sababu hammo miongoni mwa kondoo wangu.^{† 27} Kondoo wangu waisikia sauti yangu; nami nawajua, nao wanifuata.^{† 28} Nami nawapa uzima wa milele; wala hawatapotea kamwe; wala hakuna mtu atakayewapokonya katika mkono wangu.^{† 29} Baba yangu aliyenipa hao ni mkuu kuliko wote; wala hakuna mtu awezaye kuwapokonya katika mkono wa Baba yangu.³⁰ Mimi na Baba tu umoja.³¹ Basi Wayahudi wakaokota mawe tena ili wampige.^{† 32} Yesu akawajibu, Kazi njema nyingi nimewaonyesha, zitokazo kwa Baba; kwa ajili ya kazi ipi katika hizo mnanipiga kwa mawe? ³³ Wayahudi wakamjibu, Kwa ajili ya kazi njema hatukupigi kwa mawe; bali kwa kukufuru, na kwa sababu wewe uliye mwanadamu wajifanya mwenyewe u Mungu.^{† 34} Yesu akawajibu, Je! Hai kuandikwa katika torati yenu ya kwamba, Mimi nimesema, Ndinyi miungu?^{† 35} Ikiwa aliwaita miungu wale waliojiliwa na neno la Mungu; (na maandiko hayawezi kutanguka);^{† 36} je! Yeye ambaye Baba alimtakasa, akamtuma ulimwenguni, ninyi mnamwambia, Unakufuru; kwa sababu nalisema, Mimi ni Mwana wa Mungu?^{† 37} Kama sizitendi kazi za Baba yangu, msiniamini; ³⁸ lakini nikizitenda, ijapokuwa hamniamini mimi, ziaminini zile kazi; mpate kujua na kufahamu ya kuwa Baba yu ndani yangu, nami ni ndani ya Baba.³⁹ Wakatafuta tena kumkamata; lakini akatoka mikononi mwao.[†]

40 Akaenda zake tena ng'ambo ya Yordani, mpaka mahali pale alipokuwapo Yohana akibatiza hapo kwanza, akakaa huko.^{† 41} Na watu wengi wakamwendea, wakasema, Yohana kweli hakufanya ishara yo yote, lakini yote aliyoyasema Yohana katika habari za-

ke huyu yalikuwa kweli.⁴² Nao wengi wakamwamini huko.[†]

11 ¹ Basi mtu mmoja alikuwa hawezi, Lazaro wa Bethania, mwenyeji wa mji wa Mariamu na Martha, dada yake.^{† 2} Ndiye Mariamu yule aliyempaka Bwana marhamu, akamfuta miguu kwa nywele zake, ambaye Lazaro nduguye alikuwa hawezi.^{† 3} Basi wale maumbu wakatuma ujumbe kwake wakisema, Bwana, yeye umpendaye hawezi.⁴ Naye Yesu aliposikia, alisema, Ugonjwa huu si wa mauti, bali ni kwa ajili ya utukufu wa Mungu, ili Mwana wa Mungu atukuzwe kwa huo.^{† 5} Naye Yesu alimpenda Martha na umbu lake na Lazaro.⁶ Basi aliposikia ya kwamba hawezi, alikaa bado siku mbili pale pale alipokuwapo.⁷ Kisha, baada ya hayo, akawaambia wanafunzi wake, Twendeni Uyahudi tena.⁸ Wale wanafunzi wakamwambia, Rabi, juzi-juzi tu Wayahudi walikuwa wakitafuta kukupiga kwa mawe, nawe unakwenda huko tena?^{† 9} Yesu akajibu, Je! Saa za mchana si kumi na mbili? Mtu akienda mchana hajikwai; kwa sababu aiona nuru ya ulimwengu huu.^{† 10} Bali akienda usiku hujikwaa; kwa sababu nuru haimo ndani yake.^{† 11} Aliyasema hayo; kisha, baada ya hayo, akawaambia, Rafiki yetu, Lazaro, amelala; lakini ninakwenda nipate kumwamsha.^{† 12} Basi wale wanafunzi wakamwambia, Bwana, ikiwa amelala, atapona.¹³ Lakini Yesu alikuwa amenena habari ya mauti yake; nao walidhania ya kuwa ananena habari ya kulala usingizi.¹⁴ Basi hapo Yesu akawaambia waziwazi, Lazaro amekufa.¹⁵ Nami nafurahi kwa ajili yenu kwamba sikuwako huko, ili mpate kuamini; lakini na twendeni kwake.^{† 16} Basi Tomaso, aitwaye Pacha, akawaambia wanafunzi wenziwe, Twendeni na sisi, ili tufe pamoja naye.[†]

¹⁷ Basi Yesu alipofika, alimkuta amekwisha kuwamo kaburini yapata siku nne.¹⁸ Na Bethania ilikuwa karibu na Yerusalemu, kadiri ya maili mbili

10:25 Yn 4:26; 5:36; 9:37 10:26 Yn 6:64; 8:45 10:27 Yn 8:47; 10:3,4
 10:28 Yn 5:28; 6:39; 17:12; 18:9 10:31 Yn 8:59 10:33 Law 24:16; Yn 5:18; Mt 26:65
 10:34 Zab 82:6 10:35 Mt 5:17,18 10:36 Yn 5:17-20 10:39 Yn 8:59; Lk 4:30 10:40 Yn 1:28
 10:42 Yn 8:30 11:1 Lk 10:38-39 11:2 Yn 12:3 11:4 Yn 9:3 11:8 Kum 15:11; Yn 8:59; 10:31
 11:9 Yn 9:4,5; 1 Yoh 2:10 11:10 Yn 12:35; 1 Yoh 2:11 11:11 Mt 9:24; Lk 8:52 11:15 Zek 9:9
 11:16 Mk 10:32; 14:31

hivi; ¹⁹ na watu wengi katika Wayahudi walikuwa wamekuja kwa Martha na Mariamu, ili kuwafariji kwa habari ya ndugu yao. ²⁰ Basi Martha aliposikia kwamba Yesu anakuja, alikwenda kumlaki; na Mariamu alikuwa akikaa nyumbani. ²¹ Basi Martha akamwambia Yesu, Bwana, kama ungalikuwapo hapa, ndugu yangu hangalikufa.† ²² Lakini hata sasa najua ya kuwa yo yote utakayomwomba Mungu, Mungu atakupa. ²³ Yesu akamwambia, Ndugu yako atafufuka. ²⁴ Martha akamwambia, Najua ya kuwa atafufuka katika ufufuo siku ya mwisho.† ²⁵ Yesu akamwambia, Mimi ndimi huo ufufuo, na uzima. Yeye aniaminiye mimi, ajapokufa, atakuwa anaishi; ²⁶ naye kila aishiye na kuniamini hatakufa kabisa hata milele. Je! Unayasadiki hayo?† ²⁷ Akamwambia, Naam, Bwana, mimi nimesadiki ya kwamba wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu, yule ajaye ulimwengu.† ²⁸ Naye alipokwisha kusema hayo, alikwenda zake; akamwita umbu lake Mariamu faraghani, akisema, Mwali mu yupo anakuita. ²⁹ Naye aliposikia, aliondoka upesi, akamwendea. ³⁰ Na Yesu alikuwa hajafika ndani ya kijiji; lakini alikuwa akalipo pale pale alipomlaki Martha.† ³¹ Basi wale Wayahudi waliokuwapo na Mariamu nyumbani, wakimfariji, walipomwona jinsi alivyondoka upesi na kutoka, walimfuata; huku wakidhania ya kuwa anakwenda kaburini ili alie huko. ³² Basi Mariamu alipofika pale alipokuwapo Yesu, na kumwona, alianguka miguuni pake, akamwambia, Bwana, kama ungalikuwapo hapa, ndugu yangu hangalikufa.† ³³ Basi Yesu alipomwona analia, na wale Wayahudi waliofuatana naye wanalia, aliugua rohoni, akafadhaika roho yake,† ³⁴ akasema, Mmemweka wapi? Wakamwambia, Bwana, njoo utazame. ³⁵ Yesu akalia machozi.† ³⁶ Basi Wayahudi wakasema, Angalieni jinsi alivyompenda. ³⁷ Bali wengine wao wakasema, Je! Huyu aliyemfumbua macho yule kipofu, hakuweza kumfanya na huyu asife?

³⁸ Basi Yesu, hali akiugua tena nafsini mwake, akafika kwenye kaburi. Nalo lilikuwa ni pango, na jiwe limewekwa juu yake.† ³⁹ Yesu akasema, Liondoeni jiwe. Martha, dada yake yule aliyefariki, akamwambia, Bwana, ananuka sasa; maana amekuwa maiti siku nne.† ⁴⁰ Yesu akamwambia, Mimi sikukuambia ya kwamba ukiamini utauona utukufu wa Mungu?† ⁴¹ Basi wakaliondoa lile jiwe. Yesu akainua macho yake juu, akasema, Baba, naku-shukuru kwa kuwa umenisikia. ⁴² Nami nalijua ya kuwa wewe wanisikia siku-zote; lakini kwa ajili ya mkutano huu wanaohudhuria nalisema haya, ili wapate kusadiki kwamba ndiwe uliyenituma.† ⁴³ Naye akiisha kusema hayo, akalia kwa sauti kuu, Lazaro, njoo huku nje. ⁴⁴ Akatoka nje yule aliyekufa, amefungwa sanda miguuni na mikononi, na uso wake amefungwa lesa. Naye Yesu akawaambia, Mfungueni, mkamwache aende zake.

⁴⁵ Basi wengi katika Wayahudi waliokuja kwa Mariamu, na kuyaona yale aliyoyafanya, wakamwamini.† ⁴⁶ Lakini wengine wakaenda zao kwa Mafarisayo, wakawaambia aliyoyafanya Yesu.

⁴⁷ Basi wakuu wa makuhani na Mafarisayo wakakusanya baraza, wakasema, Tunafanya nini? Maana mtu huyu afanya ishara nyingi. ⁴⁸ Tukimwach hivi, watu wote watamwamini; na Warumi watakuja, watatuondolea mahali petu na taifa letu. ⁴⁹ Mtu mmoja miongoni mwao, Kayafa, aliyekuwa Kuhani Mkuu mwaka ule, akawaambia, Ninyi hamjui neno lo lote; ⁵⁰ wala hamfikiri ya kwamba yafaa mtu mmoja afe kwa ajili ya watu, wala lisiangamie taifa zima.† ⁵¹ Na neno hilo yeye hakulisema kwa nafsi yake; bali kwa kuwa alikuwa Kuhani Mkuu mwaka ule, alitabiri ya kwamba Yesu atakufa kwa ajili ya taifa hilo.† ⁵² Wala si kwa ajili ya taifa hilo tu; lakini pamoja na hayo awakusanye watoto wa Mungu waliotawanyika, ili wawe wamoja.† ⁵³ Basi tangu siku ile walifanya shauri la kumwua.

11:21 Yn 3:32 11:24 Yn 5:29; 6:40; Lk 14:14 11:26 Yn 5:24; 8:51 11:27 Yn 6:69
 11:30 Yn 11:20 11:32 Yn 11:21 11:33 Yn 13:21 11:35 Lk 19:41 11:38 Isa 53:1; Mt 27:60
 11:39 Yn 20:1 11:40 Isa 6:10; Yn 4:23,25,26 11:42 Yn 12:30 11:45 Lk 16:31; Yn 10:42; 12:42
 11:50 Yn 18:14 11:51 Mwa 50:20; Kut 28:30; Hes 27:21 11:52 Yn 10:16; 1 Yoh 2:2; Mt 12:30

54 Kwa hiyo Yesu hakutembea tena kwa wazi katikati ya Wayahudi; bali alitoka huko, akaenda mahali karibu na jangwa, mpaka mji uitwao Efraimu; akakaa huko pamoja na wanafunzi wake. ⁵⁵ Na Pasaka ya Wayahudi ilikuwa karibu; na wengi wakakwea toka mashambani kwenda Yerusalemu kabla ya Pasaka, ili wajitakase.† ⁵⁶ Basi wao wakamtafuta Yesu, wakasemeza na hali wamesimama hekaluni, Mwao-naje? Haji kabisa sikukuu hii? ⁵⁷ Na wakuu wa makuhani na Mafarisayo walikuwa wametoa amri ya kwamba mtu akimjua alipo, alete habari, ili wapate kumkamata.

12 ¹ Basi, siku sita kabla ya Pasaka, Yesu alifika Bethania, alipokuwapo Lazaro, yeye ambaye Yesu alimfufua katika wafu.†† ² Basi wakamwandalia karamu huko; naye Martha akatumikia; na Lazaro alikuwa mmojawapo wa wale walioketi chakulani pamoja naye.† ³ Basi Mariamu akatwaa ratli ya marhamu ya nardo safi yenye thamani nyingi, akampaka Yesu miguu, akamfuta miguu kwa nywele zake. Nayo nyumba pia ikajaa harufu ya marhamu.† ⁴ Basi Yuda Iskariote, mmojawapo wa wanafunzi wake, ambaye ndiye atakaye kumsaliti, akasema, ⁵ Mbona marhamu hii haikuuzwa kwa dinari mia tatu, wakapewa maskini? ⁶ Naye aliyasema hayo, si kwa kuwahurumia maskini; bali kwa kuwa ni mwivi, naye ndiye aliyeshika mfuko, akavichukua vilivyotiwa humo.† ⁷ Basi Yesu alisema, Mwache aiweke kwa siku ya maziko yangu. ⁸ Kwa maana maskini mnao sikuzote pamoja nanyi; bali mimi hamnami sikuzote.†

⁹ Basi watu wengi katika Wayahudi walipata kujua ya kuwa yeye yuko huko, nao wakaja, si kwa ajili yake Yesu tu, ila wamwone na Lazaro, ambaye Yesu alimfufua katika wafu. ¹⁰ Nao wakuu wa makuhani wakafanya shauri la kumwua Lazaro naye; ¹¹ maana kwa ajili yake wengi katika Wayahudi walijitenga, wakamwamini Yesu.

¹² Nayo siku ya pili yake watu wengi waliojia sikukuu walisikia ya kwamba Yesu anakuja Yerusalemu;† ¹³ wakatwaa matawi ya mitende, wakatoka nje kwenda kumlaki, wakapiga makelele, Hosana! Ndiye mbarikiwa ajaye kwa jina la Bwana, Mfalme wa Israeli!† ¹⁴ Naye Yesu alikuwa amepata mwana-punda, akampanda, kama vile iliyoandikwa,† ¹⁵ Usiogope, binti Sayuni; tazama, Mfalme wako anakuja, amepanda mwana-punda. ¹⁶ Mambo hayo wanafunzi wake hawakuyafahamu hapo kwanza; lakini Yesu alipotukuzwa, ndipo walipokumbuka ya kwamba ameandikiwa hayo, na ya kwamba walimtendea hayo.† ¹⁷ Basi wakamshuhudia wale mkutano waliokuwapo pamoja naye alipomwita Lazaro kutoka kaburini, akamfufua. ¹⁸ Na kwa sababu hiyo mkutano walikwenda kumlaki, kwa kuwa wamesikia ya kwamba ameifanya ishara hiyo. ¹⁹ Basi Mafarisayo wakasemezana wao kwa wao, Mwaona kwamba hamfai neno lo lote; tazameni, ulimwengu umekwenda nyuma yake.†

²⁰ Palikuwa na Wayunani kadha wa kadha miongoni mwa watu walio-kwea kwenda kuabudu kwenye sikukuu.† ²¹ Basi hao walimwendea Filipo, mtu wa Bethsaida ya Galilaya, wakamwomba, wakisema, Bwana, sisi tunataka kumwona Yesu.† ²² Filipo akaenda, akamwambia Andrea; kisha Andrea na Filipo wakamwambia Yesu. ²³ Naye Yesu akawajibu, akasema, Saa imefika atukuzwe Mwana wa Adamu. ²⁴ Amin, amin, nawaambia, Chembe ya ngano isipoanguka katika nchi, ikafa, hukaa hali iyo hiyo peke yake; bali ikifa, hutoa mazao mengi.† ²⁵ Yeye aipendaye nafsi yake ataiangamiza; naye aichukiaye nafsi yake katika ulimwengu huu ataisalimisha hata uzima wa milele.† ²⁶ Mtu akinitumikia, na anifuata; nami nilipo, ndipo na mtumishi wangu atakapokuwapo. Tena mtu akinitumikia, Baba atamheshimu.† ²⁷ Sasa roho yangu imefadhaika; nami nisemeje? Baba, uniokoe katika saa

11:55 2 Nya 30:17; Mk 10:32; Mdo 21:24,26 12:1-8 Mt 26:6-13; Mk 14:3-9 12:1 Yn 11:1,43
12:2 Lk 10:40 12:3 Lk 7:38 12:6 Lk 8:3 12:8 Kum 15:11
12:12-19 Mt 21:1-11; Mk 11:1-10; Lk 19:29-40 12:13 Zab 118:25,26 12:14 Zek 9:9
12:16 Yn 7:39 12:19 Yn 11:48 12:20 Yn 7:35; 11:55 12:21 Yn 1:44; Lk 19:3; 23:8
12:24 Rum 14:9; 1 Kor 15:36 12:25 Mt 10:39; Lk 14:26; 17:33 12:26 Yn 14:3; 17:24

hii? Lakini ni kwa ajili ya hayo nilivyoifikia saa hii.† ²⁸ Baba, ulitukuze jina lako. Basi ikaja sauti kutoka mbinguni, Nimelitukuza, nami nitalitukuza tena.† ²⁹ Basi mkutano uliosimama karibu wakasikia, walisema ya kwamba kumekuwa ngurumo; wengine walisema, Malaika amesema naye.† ³⁰ Yesu akajibu, akasema, Sauti hiyo haikuwa ko kwa ajili yangu, bali kwa ajili yenu.† ³¹ Sasa hukumu ya ulimwengu huu ipo; sasa mkuu wa ulimwengu huu ataturupwa nje.† ³² Nami nikiinuliwa juu ya nchi, nitawavuta wote kwangu.† ³³ Aliyanena hayo akionyesha ni mauti gani atakayokufa. ³⁴ Basi mkutano wakamjibu, Sisi tumesikia katika torati ya kwamba Kristo adumu hata milele; nawe wasemaje ya kwamba imempasa Mwana wa Adamu kuinuliwa? Huyu Mwana wa Adamu ni nani?† ³⁵ Basi Yesu akawaambia, Nuru ingaliko pamoja nanyi muda kidogo. Enendeni maadamu mnayo nuru hiyo, giza lisije likawaweza; maana aendaye gizani hajui aendako.† ³⁶ Maadamu mnayo nuru, iaminini nuru hiyo, ili mpate kuwa wana wa nuru. Hayo aliyasema Yesu, akaenda zake, akajificha wasimwone.†

³⁷ Walakini ajapokuwa amefanya ishara nyingi namna hiyo mbele yao, hawakumwamini; ³⁸ ili litimie lile neno la nabii Isaya alilolisema,

Bwana, ni nani aliyezisadiki
habari zetu;

Na mkono wa Bwana
amefunuliwa nani?†

³⁹ Ndiyo sababu wao hawakuweza kusadiki; kwa maana Isaya alisema tena,†

⁴⁰ Amewapofusha macho,

Ameifanya mizito mioyo yao;
Wasije wakaona kwa macho yao,
Wakafahamu kwa mioyo yao,
Wakaongoka, nikawaponya.

⁴¹ Maneno hayo aliyasema Isaya, kwa kuwa aliuona utukufu wake, akataja habari zake.† ⁴² Walakini hata katika wakuu walikuwamo wengi waliomwamini; lakini kwa sababu ya Mafarisayo

hawakumkiri, wasije wakatengwa na sinagogi.† ⁴³ Kwa maana walipenda utukufu wa wanadamu kuliko utukufu wa Mungu.†

⁴⁴ Naye Yesu akapaza sauti, akasema, Yeye aniaminiye mimi, haniamini mimi bali yeye aliyenipeleka.† ⁴⁵ Naye anitazamaye mimi amtazama yeye aliye-nipeleka.† ⁴⁶ Mimi nimekuja ili niwe nuru ya ulimwengu; ili kila mtu aniaminiye mimi asikae gizani.† ⁴⁷ Na mtu akiyasikia maneno yangu, asiyashike, mimi simhukumu; maana sikuja ili niuhukumu ulimwengu, ila niuokoe ulimwengu.† ⁴⁸ Yeye anikataaye mimi, asi-yeyakubali maneno yangu, anaye amhukumuye; neno hilo nililolinena ndilo litakalomhukumu siku ya mwisho.† ⁴⁹ Kwa sababu mimi sikunena kwa nafsi yangu tu; bali Baba aliyenipeleka, yeye mwenyewe ameniagiza nitakayonenā na nitakayosema. ⁵⁰ Nami najua ya kuwa agizo lake ni uzima wa milele; basi hayo ninenayo mimi, kama Baba alivyonia-mbia, ndivyo ninenavyo.†

13 ¹ Basi, kabla ya sikukuu ya Pasaka, Yesu, hali akijua ya kuwa saa yake imefika, atakayotoka katika ulimwengu kwenda kwa Baba, naye ali amewapenda watu wake katika ulimwengu, aliwapenda upeo.† ² Hata wakati wa chakula cha jioni; naye Ibilisi amekwisha kumtia Yuda, mwana wa Simoni Iskariote, moyo wa kumsaliti;† ³ Yesu, hali akijua ya kuwa Baba amempa vyote mikononi mwake, na ya kuwa alitoka kwa Mungu naye anakwenda kwa Mungu,† ⁴ aliondoka chakulani; akaweka kando mavazi yake, akatwaa kitambaa, akajifunga kiunoni.† ⁵ Kisha akatia maji katika bakuli, akaanza kuwatawadha wanafunzi miguu, na kuifuta kwa kile kitambaa alichojifunga. ⁶ Hivyo yujua kwa Simoni Petro. Huyu akamwambia, Bwana! Wewe wanitawadha miguu mimi?† ⁷ Yesu akajibu, akamwambia, Nifanyalo wewe hujui sasa; lakini utalifahamu baadaye. ⁸ Petro

12:27 Zab 6:3; 42:5; Mt 26:38 12:28 Yn 1:51; 5:37; Mt 3:17; 17:5 12:29 Lk 22:43

12:30 Yn 11:42 12:31 Yn 14:30; 16:11; Lk 10:18 12:32 Yn 8:28

12:34 Zab 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14 12:35 Yn 8:12; 9:5; 11:10 12:36 Efe 5:8; Mt 23:39

12:38 Isa 53:1; Rum 10:16 12:39 Isa 6:9,10; Mt 13:14,15 12:41 Isa 6:1 12:42 Yn 7:48; 9:22

12:43 Yn 5:44 12:44 Mt 10:40 12:45 Yn 14:9 12:46 Yn 8:12; 12:35

12:47 Yn 3:17; 8:15; Lk 9:56 12:48 Ebr 4:12; Ufu 19:15 12:50 Yn 8:26,28

13:1 Yn 7:30; 8:20; 15:13; Gal 2:20; 1 Yoh 3:16 13:2 Lk 22:3 13:3 Yn 3:35; 16:28; 17:2

13:4 Mt 11:29; 20:28; Lk 12:37 13:6 1 Pet 5:3

akamwambia, Wewe hutanitawadha miguu kamwe. Yesu akamwambia, Kama nisipokutawadha, huna shirika nami.† ⁹ Simoni Petro akamwambia, Bwana, si miguu yangu tu, hata na mikono yangu na kichwa changu pia. ¹⁰ Yesu akamwambia, Yeye aliyekwisha kuoga hana haja ila ya kutawadha miguu, bali yu safi mwili wote; nanyi mmekuwa safi, lakini si nyote.† ¹¹ Kwa maana alimjua yeye atakayemsaliti; ndiyo maana alisema, Si nyote mlio safi.†

¹² Basi alipokwisha kuwatawadha miguu, na kuyatwaa mavazi yake, na kuketi tena, akawaambia, Je! Mmeelewa na hayo niliyowatendea?† ¹³ Ninyi mwaniita, Mwalimu, na, Bwana; nanyi mwanena vema, maana ndivyo nilivyo.† ¹⁴ Basi ikiwa mimi, niliye Bwana na Mwalimu, nimewatawadha miguu, imewapasa vivyo kutawadhana miguu ninyi kwa ninyi.† ¹⁵ Kwa kuwa nime-wapa kielelezo; ili kama mimi nilivyowatendea, nanyi mtende vivyo.† ¹⁶ Amin, amin, nawaambia ninyi, Mtu-mwa si mkuu kuliko bwana wake; wala mtume si mkuu kuliko yeye aliyempeleka.† ¹⁷ Mkiyajua hayo, heri ninyi mkiyatenda.† ¹⁸ Sisemi habari za ninyi nyote; nawajua wale niliowachagua; lakini andiko lipate kutimizwa,

Aliyekula chakula changu

Ameniinulia kisigino chake.†

¹⁹ Tangu sasa nawaambia kabla hayajatukia, ili yatakapotukia mpate kuamini ya kuwa mimi ndiye.† ²⁰ Amin, amin, nawaambieni, Yeye ampokeaye mtu ye yote nimpelekaye, anipokea mimi; naye anipokeaye mimi; ampokea yeye aliyenipeleka.†

²¹ Naye alipokwisha kusema hayo, Yesu alifadhaika rohoni, akashuhudia akisema, Amin, amin, nawaambieni, Mmoja wenu atanisaliti.†† ²² Wanafunzi wakatazamana, huku wakiona shaka ni nani amtajaye. ²³ Na palikuwapo mmoja wa wanafunzi wake, amegama kifuani pa Yesu, amba-

ye Yesu alimpenda.† ²⁴ Basi Simoni Petro akampungia mkono, akamwambia, Uliza, ni nani amtajaye? ²⁵ Basi yeye, hali akimwelekea Yesu kifua chake, akamwambia, Bwana, ni nani? ²⁶ Basi Yesu akajibu, Ndiye mtu yule nitakayemtowelea tonge na kumpa. Akatowelea tonge, akalitwaa akampa Yuda, mwana wa Simoni Iskariote. ²⁷ Na baada ya hilo tonge Shetani alimwingia. Basi Yesu akamwambia, Uyatendayo yatende upesi.† ²⁸ Wala hakuna mtu katika wale walioketi chakulani aliyejua sababu ya kumwambia hivyo. ²⁹ Kwa maana wengine walidhania, kwa kuwa Yuda huchukua mfuko, ya kwamba Yesu alimwambia kama, Nunua mnavyovihitaji kwa sikukuu; au kwamba awape maskini kitu.† ³⁰ Basi huyo, akiisha kulipokea lile tonge, akatoka mara hiyo. Nako kulikuwa ni usiku.

³¹ Basi huyo alipokwisha kutoka, Yesu alisema, Sasa ametukuzwa Mwana wa Adamu, naye Mungu ametukuzwa ndani yake. ³² Mungu naye atamtukuza ndani ya nafsi yake; naye atamtukuza mara.† ³³ Enyi watoto wadogo, bado kitambo kidogo nipo pamoja nanyi; mtanitifuta; na kama vile nilivyowaambia Wayahudi ya kwamba, Mimi niendako ninyi hamwezi kuja; kadhalika sasa nawaambia ninyi.† ³⁴ Amri mpya nawapa, Mpendane. Kama vile nilivyowapenda ninyi, nanyi mpendane vivyo hivyo.† ³⁵ Hivyo watu wote watatambua ya kuwa ninyi mmekuwa wanafunzi wangu, mkiwa na upendo ninyi kwa ninyi.

³⁶ Simoni Petro akamwambia, Bwana, unakwendapi? Yesu akamjibu, Niendako huwezi kunifuata sasa; lakini utanifuata baadaye.†† ³⁷ Petro akamwambia, Bwana, kwa nini mimi nisiweze kukufuata sasa? Mimi nitautoa uhai wangu kwa ajili yako. ³⁸ Yesu akamjibu, Je! Wewe utautoa uhai wako kwa ajili yangu? Amin, amin,

13:8 Yn 13:12 13:10 Yn 15:3 13:11 Yn 6:64,70,71 13:12-15 Lk 22:27 13:13 Mt 23:8,10

13:14 Lk 22:27; 1 Tim 5:10 13:15 Flp 2:5; Kol 3:13; 1 Pet 2:21

13:16 Mt 10:24; Lk 6:40; Yn 15:20 13:17 Mt 7:24; Yak 1:25 13:18 Zab 41:9 13:19 Yn 14:29

13:20 Mt 10:40; Mk 9:37; Lk 9:48; 10:16 13:21-30 Mt 26:21-25; Mk 14:18-21; Lk 22:21-23

13:21 Yn 12:27 13:23 Yn 19:26; 20:2; 21:7,20 13:27 Yn 13:2 13:29 Yn 12:6

13:32 Yn 12:23; 17:1-5 13:33 Yn 7:34; 8:21

13:34 Yn 15:12,13,17; Yn 3:23; 2 Yoh 1:5; 1 Yoh 2:8,10

13:36-38 Mt 26:33-35; Mk 14:29-31; Lk 22:31-34 13:36 Yn 7:34; 21:18,19

nakuambia, Jimbi hatawika hata wewe utakapokuwa umenikana mara tatu.

14¹ Msifadhaike mioyoni mwenu; mnamwamini Mungu, niamini ni na mimi.[†] ² Nyumbani mwa Baba yangu mna makao mengi; kama sivyo, ningaliwaambia; maana naenda kuwaandalia mahali. ³ Basi mimi nikie-nda na kuwaandalia mahali, nitakuja tena niwakaribishe kwangu; ili nilipo mimi, nanyi mwepo.[†] ⁴ Nami nienda-ko mwaijua njia. ⁵ Tomaso akamwambia, Bwana, sisi hatujui uendako; nasi twaijua njia? ⁶ Yesu akamwambia, Mimi ndimi njia, na kweli, na uzima; mtu haji kwa Baba, ila kwa njia ya mimi.[†] ⁷ Kama mngalinijua mimi, mngalimjua na Baba; tangu sasa mnamjua, tena mmemwona. ⁸ Filipo akamwambia, Bwana, utuonyeshe Baba, yatutosha. ⁹ Yesu akamwambia, Mimi nimekuwapo pamoja nanyi siku hizi zote, wewe usinijue, Filipo? Aliyeniona mimi amemwona Baba; basi wewe wasemaje, Utuonyeshe Baba?[†] ¹⁰ Husadiki ya kwamba mimi ni ndani ya Baba, na Baba yu ndani yangu? Hayo maneno niwaambiayo mimi siyasemi kwa shauri langu; lakini Baba akaaye ndani yangu huzifanya kazi zake.[†] ¹¹ Mnisadiki ya kwamba mimi ni ndani ya Baba, na Baba yu ndani yangu; la! Hamsadiki hivyo, sadikini kwa sababu ya kazi zenyewe.[†] ¹² Amin, amin, nawaa- mbieni, Yeye aniaminiye mimi, kazi nizifanyazo mimi, yeye naye atazifanya; naam, na kubwa kuliko hizo atafanya, kwa kuwa mimi naenda kwa Baba.[†] ¹³ Nanyi mkiomba lo lote kwa jina langu, hilo nitalifanya, ili Baba atukuzwe ndani ya Mwana.[†] ¹⁴ Mki- niomba neno lo lote kwa jina langu, nitalifanya.[†] ¹⁵ Mkinipenda, mtazishi- ka amri zangu.[†] ¹⁶ Nami nitamwomba Baba, naye atawapa Msaidizi mwingi- ne, ili akae nanyi hata milele;[†] ¹⁷ ndi- ye Roho wa kweli; ambaye ulimwe-

ngu hauwezi kumpokea, kwa kuwa haumwoni wala haumtambui; bali ni- nyi mnamtambua, maana anakaa kwe- nu, naye atakuwa ndani yenu.[†] ¹⁸ Si- tawaacha ninyi yatima; naja kwenu. ¹⁹ Bado kitambo kidogo na ulimwe- ngu haunioni tena; bali ninyi mnanio- na. Na kwa sababu mimi ni hai, ninyi nanyi mtakuwa hai.[†] ²⁰ Siku ile ninyi mtatambua ya kuwa mimi ni ndani ya Baba yangu, nanyi ndani yangu, nami ndani yenu.[†] ²¹ Yeye aliye na amri zangu, na kuzishika, yeye ndiye ani- pendaye; naye anipendaye atapendwa na Baba yangu; nami nitampenda na kujidhihirisha kwake.[†] ²² Yuda (siye Iskariote), akamwambia, Bwana, ime- kuwaje ya kwamba wataka kujidhihi- risha kwetu, wala si kwa ulimwe- ngu?[†] ²³ Yesu akajibu, akamwambia, Mtu akinipenda, atalishika neno la- ngu; na Baba yangu atampenda; nasi tutakuja kwake, na kufanya makao kwake.[†] ²⁴ Mtu asiyenipenda, yeye hayashiki maneno yangu; nalo neno mnalolisikia silo langu, ila ni lake Baba aliyenipeleka.[†]

²⁵ Hayo ndiyo niliyowaambia wa- kati nilipokuwa nikikaa kwenu. ²⁶ La- kini huyo Msaidizi, huyo Roho Mtaka- tifu, ambaye Baba atampeleka kwa jina langu, atawafundisha yote, na kuwaku- mbusha yote niliyowaambia.[†] ²⁷ Amani nawaachieni; amani yangu nawapa; ni- wapavyo mimi sivyo kama ulimwengu utoavyo. Msifadhaike mioyoni mwenu, wala msiwe na woga.[†] ²⁸ Mlisikia ya kwamba mimi naliwaambia, Naenda zangu, tena naja kwenu. Kama mnga- linipenda, mngalifurahi kwa sababu naenda kwa Baba, kwa maana Baba ni mkuu kuliko mimi.[†] ²⁹ Na sasa nime- waambia kabla halijatokea, kusudi lita- kapotokea mpate kuamini.[†] ³⁰ Mimi si- tasema nanyi maneno mengi tena, kwa maana yujua mkuu wa ulimwengu huu, wala hana kitu kwangu.[†] ³¹ Lakini uli- mwengu ujue ya kuwa nampenda Baba;

14:1 Yn 14:27; Mk 11:22 14:3 Yn 12:26; 17:24 14:6 Ebr 10:20; Mt 11:27; Yn 11:25; Rum 5:1,2

14:9 Yn 12:45; Ebr 1:3; Mt 17:17 14:10 Yn 12:49 14:11 Yn 14:20; Yn 10:25,38

14:12 Mk 16:19,20 14:13 Yn 15:7; Mk 11:24; 1 Yoh 5:14 14:14 Yn 16:23,24

14:15 Yn 15:10; 1 Yoh 5:3 14:16 Yn 14:26; 15:26; 16:7; 1 Yoh 2:1

14:17 Yn 7:39; 16:13; Mt 10:20; Rum 8:26 14:19 Yn 16:16 14:20 Yn 17:21-23

14:21 2 Kor 3:18; 1 Yoh 5:3 14:22 Mdo 10:41

14:23 Yn 13:34; 14:21; Mt 8:17; Mt 18:20; 28:20; Efe 3:17; 2 Kor 6:16 14:24 Yn 7:16; 1 Yoh 2:5

14:26 Yn 14:16; Mt 10:19 14:27 Yn 1:16,33; Flp 4:7 14:28 Yn 14:3,6,18; Lk 24:52

14:29 Yn 13:19 14:30 Yn 12:31; Efe 2:2

na kama vile Baba alivyonihamuru; ndivyo nifanyavyo. Ondokeni, twende ni zetu.†

15 ¹Mimi ndimi mzabibu wa kwe-li, na Baba yangu ndiye mkulima.† ²Kila tawi ndani yangu lisilozaa huliondoa; na kila tawi lizaalo hulisafisha, ili lizidi kuzaa.† ³Ninyi mmekwisha kuwa safi kwa sababu ya lile neno nililowaambia. ⁴Kaeni ndani yangu, nami ndani yenu. Kama vile tawi lisivyo-weza kuzaa peke yake, lisipokaa ndani ya mzabibu; kadhalika nanyi, msipokaa ndani yangu. ⁵Mimi ni mzabibu; ninyi ni matawi, akaaye ndani yangu nami ndani yake, huyo huzaa sana; maana pasipo mimi ninyi hamwezi kufanya neno lo lote.† ⁶Mtu asipokaa ndani yangu, hutupwa nje kama tawi na kunyauka; watu huyakusanya na kuyatupa motoni yakateketea.† ⁷Ninyi mkikaa ndani yangu, na maneno yangu yakikaa ndani yenu, ombeni mtakalo lote nanyi mtatendewa.† ⁸Hivyo hutukuzwa Baba yangu, kwa vile mzaavyo sana; nanyi mtakuwa wanafunzi wangu.†

⁹Kama vile Baba alivyonihamuru mimi, nami nilivyowapenda ninyi, kaeni katika pendo langu. ¹⁰Mkizishika amri zangu, mtakaa katika pendo langu; kama vile mimi nilivyoizishika amri za Baba yangu na kukaa katika pendo lake.† ¹¹Hayo nimewaambia, ili furaha yangu iwe ndani yenu, na furaha yenu itimizwe.† ¹²Amri yangu ndiyo hii, Mpendane, kama nilivyowapenda ninyi.† ¹³Hakuna aliye na upendo mwingi kuliko huu, wa mtu kuutoa uhai wake kwa ajili ya rafiki zake.† ¹⁴Ninyi mmekuwa rafiki zangu, mkitenda niwaamuruyo.† ¹⁵Siwaiti tena watumwa; kwa maana mtumwa hajui atendalo bwana wake; lakini ninyi nimewaita rafiki; kwa kuwa yote niliyoyasikia kwa Baba yangu nimewaarifu. ¹⁶Si ninyi mlionichagua mimi, bali ni mimi niliyewachagua ninyi; nami nikawaweka mwende mkazae matunda; na matu-

nda yenu yapate kukaa; ili kwamba lo lote mmwombalo Baba kwa jina langu awapeni.† ¹⁷Haya nawaamuru ninyi, mpate kupendana.

¹⁸Iwapo ulimwengu ukiwachukia, mwajua ya kuwa umenichukia mimi kabla ya kuwachukia ninyi.† ¹⁹Kama mngekuwa wa ulimwengu, ulimwengu ungewapenda walio wake; lakini kwa kuwa ninyi si wa ulimwengu, bali mimi naliwachagua katika ulimwengu, kwa sababu hiyo ulimwengu huwachukia.† ²⁰Likumbukeni lile neno nililowaambia, Mtumwa si mkubwa kuliko bwana wake. Ikiwa waliniudhi mimi, wataudhi ninyi; ikiwa walilishika neno langu watalishika na lenu.† ²¹Lakini haya yote watawatenda kwa ajili ya jina langu, kwa kuwa hawamjui yeye aliyenipeleka.† ²²Kama nisingalikuja na kusema nao, wasingalikuwa na dhambi; lakini sasa hawana udhuru kwa dhambi yao. ²³Yeye anichukiaye mimi humchukia na Baba yangu.† ²⁴Kama nisingalitenda kwao kazi asizozitenda mtu mwingine, wasingalikuwa na dhambi; lakini sasa wametuona mimi na Baba yangu, na kutuchukia.† ²⁵Lakini litimie lile neno lililoandikwa katika torati yao, Walinichukia bure.† ²⁶Lakini ajapo huyo Msaidizi, nitakayewapelekea kutoka kwa Baba, huyo Roho wa kweli atokaye kwa Baba, yeye atanishuhudia.† ²⁷Nanyi pia mnashuhudia, kwa kuwa tangu mwanzo mmekuwapo pamoja nami.†

16 ¹Maneno hayo nimewaambia, msije mkachukizwa.† ²Watawatenga na masinagogi; naam, saa yaja atakapodhania kila mtu awauaye ya kuwa anamtolea Mungu ibada.† ³Na hayo watawatenda kwa sababu hawakumjua Baba wala mimi.† ⁴Lakini nimewaambia hayo, ili makusudi saa ile itakapokuja myakumbuke ya kuwa mimi naliwaambia. Sikuwaambia hayo tangu mwanzo, kwa sababu nalikuwapo pamoja nanyi.† ⁵Lakini sasa mimi

14:31 Yn 10:18; Mt 26:46; Mk 14:42 15:1 Yer 2:21; Zab 80:8 15:2 Mt 15:13

15:5 1 Kor 12:12,27; 2 Kor 3:5 15:6 Mt 3:10; 13:40 15:7 Mk 11:24 15:8 Mt 5:16

15:10 Yn 8:29; 14:15; 1 Yoh 2:4,8 15:11 Yn 17:13

15:12 Yn 13:34; 15:17; 1 Yoh 3:11,23; 2 Yoh 1:5; Mk 12:30 15:13 Yn 10:12; 1 Yoh 3:16

15:14 Yn 8:31; Mt 12:50; 28:20 15:16 Yn 6:70; 13:18 15:18 Yn 7:7; 1 Yoh 3:13

15:19 1 Yoh 4:5; 17:14; Lk 6:22 15:20 Mt 10:24; Lk 6:40; Yn 13:16

15:21 Yn 10:22; 16:3; Mt 5:11; Mk 13:13 15:23 Yn 5:23; 1 Yoh 2:23; Lk 10:16 15:24 Yn 14:11

15:25 Zab 35:19; 69:4 15:26 Yn 14:26; Lk 24:49 15:27 Lk 1:2; Mdo 1:8; 5:32 16:1 Yn 14:29

16:2 Yn 9:22; Mt 5:11; 24:9; Lk 6:22 16:3 Yn 15:21 16:4 Lk 22:53; Yn 17:12

naenda zangu kwake yeye aliyenipeleka, wala hakuna mmoja wenu aniulizaye, Unakwendapi?† ⁶Ila kwa sababu nimewaambia hayo huzuni imejaa mioyoni mwenu. ⁷Lakini mimi nawaambia iliyo kweli; yawafaa ninyi mimi niondoke, kwa maana mimi nisipoondoka, huyo Msaidizi hatakuja kwenu; bali mimi nikienda zangu, nitampeleka kwenu.† ⁸Naye akiisha kuja, huyo atauhakikisha ulimwengu kwa habari ya dhambi, na haki, na hukumu.† ⁹Kwa habari ya dhambi, kwa sababu hawaniamini mimi;† ¹⁰kwa habari ya haki, kwa sababu mimi naenda zangu kwa Baba, wala hamnioni tena;† ¹¹kwa habari ya hukumu, kwa sababu yule mkuu wa ulimwengu huu amekwisha kuhukumiwa.† ¹²Hata bado nikali ninao mengi ya kuwaambia, lakini hamwezi kuyastahimili hivi sasa.† ¹³Lakini yeye atakapokuja, huyo Roho wa kweli, atawaongoza awatie kwenye kweli yote; kwa maana hatanena kwa shauri lake mwenyewe, lakini yote atakayoyasikia atayanena, na mambo yajayo atawapasha habari yake.† ¹⁴Yeye atanitukuza mimi, kwa kuwa atatwaa katika yaliyo yangu na kuwapasha habari. ¹⁵Na yote aliyo nayo Baba ni yangu; kwa hiyo nalisema ya kwamba atatwaa katika yaliyo yangu, na kuwapasheni habari.† ¹⁶Bado kitambo kidogo nanyi hamnioni; na tena bado kitambo kidogo nanyi mtaniona.†

¹⁷Basi baadhi ya wanafunzi wake wakasemezana, Neno gani hilo asemalo, Bado kitambo kidogo nanyi hamnioni, na tena bado kitambo kidogo nanyi mtaniona? Na hilo, Kwa sababu naenda zangu kwa Baba? ¹⁸Basi walisema, Neno gani hilo asemalo; hilo, Bado kitambo kidogo? Hatujui asemalo. ¹⁹Yesu alifahamu ya kwamba wanataka kumwuliza, akawaambia, Ndilo hilo mnaloulizana, ya kuwa nalisema, Bado kitambo kidogo nanyi hamnioni, na tena bado kitambo kidogo nanyi mtaniona? ²⁰Amin, amin, nawaambia, Ninyi mtalia na kuombole-

za, bali ulimwengu utafurahi; ninyi mta-huzunishwa, lakini huzuni yenu itageuka kuwa furaha. ²¹Mwanamke azaapo, yuna huzuni kwa kuwa saa yake imefika; lakini akiisha kuzaa mwana, haikumbuki tena ile dhiki, kwa sababu ya furaha ya kuzaliwa mtu ulimwenguni.† ²²Basi ninyi hivi sasa mna huzuni; lakini mimi nitawaona tena; na mioyo yenu itafurahi, na furaha yenu hakuna awaondoleaye.† ²³Tena siku ile hamtaniuliza neno lo lote. Amin, amin, nawaambia, Mkimwomba Baba neno lo lote atawapa kwa jina langu.† ²⁴Hata sasa hamkuomba neno kwa jina langu; ombeni, nanyi mtapata; furaha yenu iwe timilifu.†

²⁵Hayo nimesema nanyi kwa mithali; saa yaja ambapo sitasema nanyi tena kwa mithali, lakini nitawapa waziwazi habari ya Baba.† ²⁶Na siku ile mtaomba kwa jina langu, wala siwaambii ya kwamba mimi nitawaombea kwa Baba; ²⁷kwa maana Baba mwenyewe awapenda kwa kuwa ninyi mmenipenda mimi, na kusadiki ya kwamba mimi nalitoka kwa Baba.† ²⁸Nalitoka kwa Baba, nami nimekuja hapa ulimwenguni; tena nauacha ulimwengu; na kwenda kwa Baba. ²⁹Basi wanafunzi wake wakasema, Tazama, sasa wasema waziwazi, wala huneni mithali yo yote.† ³⁰Sasa tumejua ya kuwa wewe wafahamu mambo yote, wala huna haja ya mtu akuulize; kwa hiyo twasadiki ya kwamba ulitoka kwa Mungu.† ³¹Yesu akawajibu, Je! Mnasadiki sasa? ³²Tazama, saa yaja, naam, imekwisha kuja, ambapo mtatawanyika kila mmoja kwao kwao, na kuniacha mimi peke yangu; walakini mimi si peke yangu, kwa kuwa Baba yupo pamoja nami.† ³³Hayo nimewaambieni mpate kuwa na amani ndani yangu. Ulimwenguni mnayo dhiki; lakini jipeni moyo; mimi nimeushinda ulimwengu.†

17¹ Maneno hayo aliyasema Yesu; akainua macho yake kuelekea mbinguni, akasema, Baba, saa imekwisha kufika. Mtukuze Mwanao, ili Mwana wako naye akutukuze wewe;†

16:5 Yn 7:33 16:7 Yn 14:16,26 16:8 1 Kor 14:24; Ebr 4:12 16:9 Yn 3:18; Rum 1:18

16:10 Mdo 5:31; Rum 4:25 16:11 Yn 12:31; 14:30 16:12 1 Kor 3:1

16:13 Yn 14:26; 1 Yoh 2:27 16:15 Yn 17:10 16:16 Yn 14:19 16:21 Isa 26:17 16:22 Isa 66:14

16:23 Yn 14:13,14,20; 1 Yoh 5:14; Mt 7:7; Mk 11:24 16:24 Yn 15:11 16:25 Yn 10:6

16:27 Yn 14:21 16:29 Yn 16:25 16:30 Yn 2:25

16:32 Zek 13:7; Mt 26:31,45; Mk 14:27,50; Yn 8:29 16:33 Yn 14:27; Rum 5:1; 1 Yoh 5:4

17:1 Yn 11:14; 13:1

² kama vile ulivyompa mamlaka juu ya wote wenye mwili, ili kwamba wote uliomba awape uzima wa milele.[†] ³ Na uzima wa milele ndio huu, Wakujue wewe, Mungu wa pekee wa kweli, na Yesu Kristo uliyemtuma.[†] ⁴ Mimi nimekutukuza duniani, hali nimeimaliza kazi ile uliyonipa niifanye.[†] ⁵ Na sasa, Baba, unitukuze mimi pamoja nawe, kwa utukufu ule nilio kuwa nao pamoja nawe kabla ya ulimwengu kuwako.[†] ⁶ Jina lako nimewadhihirishia watu wale ulionipa katika ulimwengu; walikuwa wako, ukanipa mimi, na neno lako wamelishika.[†] ⁷ Sasa wamejua ya kuwa yote uliyonipa yatoka kwako. ⁸ Kwa kuwa maneno uliyonipa nimewapa wao; nao wakayapokea, wakajua hakika ya kuwa nalitoka kwako, wakasadiki ya kwamba wewe ndiwe uliyenituma.[†] ⁹ Mimi nawaomba hao; siuombe ulimwengu; bali hao ulionipa, kwa kuwa hao ni wako;[†] ¹⁰ na wote walio wangu ni wako, na walio wako ni wangu; nami nimetukuzwa ndani yao.[†]

¹¹ Wala mimi simo tena ulimwenguni, lakini hawa wamo ulimwenguni, nami naja kwako. Baba mtakatifu, kwa jina lako ulilonipa uwalinde hawa, ili wawe na umoja kama sisi tulivyo.[†] ¹² Nilipokuwapo pamoja nao, mimi naliwalinda kwa jina lako ulilonipa, nikawatunza; wala hapana mmojawapo wao aliyepotea, ila yule mwana wa upotovu, ili andiko litimie.[†] ¹³ Na sasa naja kwako; na maneno haya nayasema ulimwenguni, ili wawe na furaha yangu imetimizwa ndani yao.[†] ¹⁴ Mimi nimewapa neno lako; na ulimwengu umewachukia; kwa kuwa wao si wa ulimwengu, kama mimi nisivyo wa ulimwengu.[†] ¹⁵ Mimi siombi kwamba uwatoe katika ulimwengu; bali uwalinde na yule mwovu.[†] ¹⁶ Wao si wa ulimwengu, kama mimi nisivyo wa ulimwengu. ¹⁷ Uwatakase kwa ile kweli; neno lako ndiyo kweli.[†] ¹⁸ Kama vile ulivyonituma mimi ulimwenguni, nami

vivyo hivyo naliwatuma hao ulimwenguni.[†] ¹⁹ Na kwa ajili yao najiweka wakfu mwenyewe, ili na hao watakaswe katika kweli.[†]

²⁰ Wala si hao tu ninaowaomba; lakini na wale watakaoniamini kwa sababu ya neno lao.[†] ²¹ Wote wawe na umoja; kama wewe, Baba, ulivyo ndani yangu, nami ndani yako; hao nao wawe ndani yetu; ili ulimwengu upate kusadiki ya kwamba wewe ndiwe uliyenituma.[†] ²² Nami utukufu ule ulionipa nimewapa wao; ili wawe na umoja kama sisi tulivyo umoja.[†] ²³ Mimi ndani yao, nawe ndani yangu, ili wawe wamekamilika katika umoja; ili ulimwengu ujue ya kuwa ndiwe uliyenituma, ukawapenda wao kama ulivyonipenda mimi.[†] ²⁴ Baba, hao ulionipa nataka wawe pamoja nami po pote nilipo, wapate na kuutazama utukufu wangu ulionipa; kwa maana ulinipenda kabla ya kuwekwa msingi ulimwengu.[†] ²⁵ Baba mwenye haki, ulimwengu haukukujua; lakini mimi nali kujua, na hao wamejua ya kuwa ndiwe uliyenituma. ²⁶ Nami naliwajulisha jina lako, tena nitawajulisha hilo; ili pendo lile ulilonipenda mimi liwe ndani yao, nami niwe ndani yao.

18 ¹ Alipokwisha kusema hayo, Yesu alitoka pamoja na wanafunzi wake kwenda ng'ambo ya kijito Kedroni, palipokuwapo bustani; akaingia yeye na wanafunzi wake.[†] ² Naye Yuda, yule aliyetaka kumsaliti, alipajua mahali pale; kwa sababu Yesu alikuwa akienda huko mara nyingi pamoja na wanafunzi wake.^{††} ³ Basi Yuda, akiisha kupokea kikosi cha askari na watumishi waliotoka kwa wakuu wa makuhani na Mafarisayo, akaenda huko na taa na mienge na silaha. ⁴ Basi Yesu, hali akijua yote yatakayompata, akatokea, akawaaambia, Ni nani mnayemtafuta?[†] ⁵ Wao wakamjibu, Ni Yesu Mnazareti. Yesu akawaambia, Ni mimi. Yuda naye aliyemsaliti alikuwa amesimama pamoja nao. ⁶ Basi alipowaambia, Ni

17:2 Mt 11:27 17:3 1 Yoh 5:20; 1 The 1:9 17:4 Yn 4:34 17:5 Yn 1:1; 17:24; Flp 2:6

17:6 Yn 17:9; Mt 6:9 17:8 Yn 16:30 17:9 Yn 6:37,44 17:10 Yn 16:15; Lk 15:31

17:11 Yn 10:30; Mt 6:13 17:12 Zab 41:9; 109:8; Yn 13:18; 6:39; 2 The 2:3 17:13 Yn 15:11

17:14 Yn 15:19 17:15 2 The 3:3; 1 Yoh 5:18; Mt 6:13; Lk 22:32 17:17 Yn 6:63

17:18 Yn 20:21 17:19 Ebr 10:10 17:20 Yn 17:9 17:21 Gal 3:28 17:22 Mdo 4:32

17:23 1 Kor 6:17; Gal 2:20 17:24 Yn 10:29; 12:26; Efe 1:4

18:1 Mt 26:36; Mk 14:32; Lk 22:39; 2 Sam 15:23

18:2-11 Mt 26:47-56; Mk 14:43-52; Lk 22:47-53 18:2 Lk 21:37 18:4 Yn 19:28

mimi, walirudi nyuma, wakaanguka chini. ⁷ Basi akawauliza tena, Mnamtafuta nani? Wakasema, Yesu Mnazareti. ⁸ Yesu akajibu, Nimekwisha kuwambieni ya kwamba ni mimi; basi ikiwa mnanitafuta mimi, waacheni hawa waende zao. ⁹ Ili litimizwe lile neno alilolisema, Wale ulionipa sikumpoteza hata mmoja wao.[†] ¹⁰ Basi Simoni Petro alikuwa na upanga, akaufuta, akampiga mtumwa wa Kuhani Mkuu, akamkata sikio la kuume. Na yule mtumwa jina lake ni Malko. ¹¹ Basi Yesu akamwambia Petro, Rudisha upanga alani mwake; je! Kikombe alichonipa Baba, mimi nisikinywee?[†]

¹² Basi wale askari na yule jemadari na wale watumishi wa Wayahudi walimkamata Yesu, wakamfunga.[†] ¹³ Wakamchukua kwa Anasi kwanza; maana alikuwa mkwewe Kayafa, yule aliyekuwa Kuhani Mkuu mwaka ule. ¹⁴ Naye Kayafa ndiye yule aliyewapa Wayahudi lile shauri ya kwamba yafaa mtu mmoja afe kwa ajili ya watu.[†]

¹⁵ Wakamfuata Yesu, Petro na mwanafunzi mwingine. Na mwanafunzi huyo alikuwa amejulikana na Kuhani Mkuu, akaingia pamoja na Yesu katika behewa ya Kuhani Mkuu.[†] ¹⁶ Lakini Petro akasimama nje mlangoni. Basi yule mwanafunzi mwingine aliyejulikana na Kuhani Mkuu akatoka, akasema na mngoja mlango, akamleta Petro ndani. ¹⁷ Basi yule kijakazi, aliyekuwa mngoja mlango, akamwambia Petro, Wewe nawe, je! Hu mwanafunzi mmojawapo wa mtu huyu? Naye akasema, Si mimi. ¹⁸ Na wale watumwa na watumishi walikuwa wakisimama, wamefanya moto wa makaa; maana ilikuwa baridi; wakawa wakikota moto. Petro naye alikuwapo pamoja nao, anakota moto.

¹⁹ Basi Kuhani Mkuu akamwuliza Yesu habari za wanafunzi wake, na habari za mafundisho yake. ²⁰ Yesu akamjibu, Mimi nimesema na ulimwengu waziwazi; sikuzote nalifundisha katika sinagogi na katika hekalu, wa-

kusanyikapo Wayahudi wote; wala kwa siri mimi sikusema neno lo lote.[†] ²¹ Ya nini kuniuliza mimi? Waulize wale waliosikia ni nini niliyowaambia; wao wanajua niliyoyanena. ²² Basi aliposema hayo, mtumishi mmojawapo aliyesimama karibu alimpiga Yesu kofi akisema, Wamjibu hivi Kuhani Mkuu?[†] ²³ Yesu akamjibu, Kama nimesema vibaya, ushuhudie ule ubaya; bali kama nimesema vema, wanipigia nini? ²⁴ Basi Anasi akampeleka hali amefungwa kwa Kayafa, Kuhani Mkuu.

²⁵ Na Simoni Petro alikuwa akisimama huko, anakota moto. Basi wakamwambia, Wewe nawe, je! Hu mwanafunzi wake mmojawapo? Naye akakana, akasema, Si mimi. ²⁶ Mtumwa mmojawapo wa Kuhani Mkuu, naye ni jamaa yake yule aliyekakwa sikio na Petro, akasema, Je! Mimi sikukuona wewe bustanini pamoja naye? ²⁷ Basi Petro akakana tena, na mara akawika jimbi.

²⁸ Kisha wakamchukua Yesu kutoka kwa Kayafa mpaka Praitorio,^a nayo ikawa alfajiri; lakini wao wenyewe hawakuvingia ndani ya ile Praitorio, wasije wakanajisika, bali wapate kuila Pasaka.[†] ²⁹ Basi Pilato akawatokea nje, akasema, Ni mashitaka gani mnayoleta juu ya mtu huyu? ³⁰ Wakajibu, wakamwambia, Kama huyu asingekuwa mtenda mabaya, tusingemleta kwako. ³¹ Basi Pilato akawaambia, Haya! Mtwani ninyi, mkamhukumu kwa ile torati yenu! Wayahudi wakamwambia, Sisi hatuna ruhusa ya kuua mtu.[†] ³² Ili litimie lile neno lake Yesu alilolisema, akionyesha ni mauti gani atakayokufa.[†]

³³ Basi Pilato akaingia tena ndani ya Praitorio, akamwita Yesu, akamwambia, Je! Wewe ni Mfalme wa Wayahudi? ³⁴ Yesu akamjibu, Wewe wasema hivi kwa nafsi yako, au watu wengine walikuambia habari zangu?[†] ³⁵ Pilato akajibu, Ama! Ni Myahudi mimi! Taifa lako na wakuu wa makuhani ndio waliokuleta kwangu. Umefanya nini?[†] ³⁶ Yesu akajibu, Ufalme wangu sio wa ulimwengu huu. Kama ufalme wangu

18:9 Yn 17:12 18:11 Mt 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42

18:12-27 Mt 26:57-75; Mk 14:53-72; Lk 22:54-71 18:14 Yn 11:49-50

18:15 Yn 20:3; 21:20; Mdo 3:1 18:20 Yn 7:14,26; Mt 10:27 18:22 Yn 19:3; Mdo 23:2

18:28-19:15 Mt 27:2,11-30; Mk 15:1-19; Lk 23:1-25 18:31 Yn 19:6,7; Mdo 18:15

18:32 Yn 3:14; 12:32; 19:32,33; Mt 20:19 18:34 Mt 16:13 18:35 Yn 1:11; Mt 21:39

^a 18:28 Praitorio maana ni Nyumba ya Uliwali.

ungekuwa wa ulimwengu huu, watumi-shi wangu wangenipigania, nisije nika-tiwa mikononi mwa Wayahudi. Lakini ufalme wangu sio wa hapa. ³⁷ Basi Pilato akamwambia, Wewe u mfalme basi? Yesu akajibu, Wewe wasema, kwa ku-wa mimi ni mfalme. Mimi nimezaliwa kwa ajili ya haya, na kwa ajili ya haya mimi nalikuja ulimwenguni, ili niishu-hudie kweli. Kila aliye wa hiyo kweli hunisikia sauti yangu.† ³⁸ Pilato aka-mwambia, Kweli ni nini?

Naye akiisha kusema neno hilo aka-watokea Wayahudi tena, akawaambia, Mimi sioni hatia yo yote kwake. ³⁹ Laki-ni kwenu kuna desturi ya mimi kuwafu-ngulia mtu mmoja wakati wa Pasaka; basi, mwapenda niwafungulie Mfalme wa Wayahudi? ⁴⁰ Basi wakapiga kelele tena kusema, Si huyu, bali Baraba. Naye yule Baraba alikuwa mnyang'anyi.

19 ¹ Basi ndipo Pilato alipomtwaa Yesu, akampiga mijeledi. ² Nao askari wakasokota taji ya miiba, waka-mtia kichwani, wakamvika vazi la zambarau. ³ Wakawa wakimwendea, wakisema, Salamu! Mfalme wa Waya-hudi! Wakampiga makofi.† ⁴ Kisha Pi-lato akatokea tena nje, akawaambia, Mtu huyu namleta nje kwenu, mpate kufahamu ya kuwa mimi sioni hatia yo yote kwake. ⁵ Ndipo Yesu alipotoka nje, naye amevaa ile taji ya miiba, na lile vazi la zambarau. Pilato akawaam-bia, Tazama, mtu huyu! ⁶ Basi wale wakuu wa makuhani na watumishi wao walipomwona, walipiga kelele wakise-ma, Msulibishe! Msulibishe! Pilato akawaambia, Mtwani ninyi basi, mka-msulibishe; kwa maana mimi sioni hatia kwake. ⁷ Wayahudi wakamjibu, Sisi tunayo sheria, na kwa sheria hiyo amestahili kufa, kwa sababu alijifanya kuwa Mwana wa Mungu.†

⁸ Basi Pilato aliposikia neno hilo, akazidi kuogopa. ⁹ Akaingia tena ndani ya ile Praitorio, akamwambia Yesu, Wewe umetokapi? Lakini Yesu haku-mpa jibu lo lote. ¹⁰ Basi Pilato akamwa-mbia, Husemi nami? Hujui ya kuwa mimi nina mamlaka ya kukufungua, nami nina mamlaka ya kukusulibisha? ¹¹ Yesu akamjibu, Wewe hungekuwa

na mamlaka yo yote juu yangu, kama usingepewa kutoka juu; kwa hiyo yeye aliyenitia mikononi mwako yuna dha-mbi iliyo kubwa zaidi.† ¹² Na tangu hapo Pilato akatafuta kumfungua; laki-ni Wayahudi wakapiga makelele waki-sema, Ukimfungua huyu, wewe si rafi-ki yake Kaisari; kila mtu ajifanyaye kuwa mfalme humfitini Kaisari.† ¹³ Ba-si Pilato, aliposikia maneno hayo, aka-mleta Yesu nje, akaketi juu ya kiti cha hukumu, mahali paitwapo Sakafu ya Mawe, au kwa Kiebrania, Gabatha. ¹⁴ Nayo ilikuwa Maandalio ya pasaka, yapata saa sita. Akawaambia Wayahu-di, Tazama, Mfalme wenu! ¹⁵ Basi wale wakapiga kelele, Mwondoshe! Mwondoshe! Msulibishe! Pilato akawaam-bia, Je! Nimsulibishe mfalme wenu! Wakuu wa makuhani wakamjibu, Sisi hatuna mfalme ila Kaisari.†

¹⁶ Basi ndipo alipomtia mikononi mwao ili asulibiwe; nao wakampokea Yesu.† ¹⁷ Akatoka, hali akijichukulia msalaba wake, mpaka mahali paitwapo Fuvu la Kichwa, au kwa Kiebrania, Golgotha. ¹⁸ Wakamsulibisha huko, na wengine wawili pamoja naye, mmoja huku na mmoja huku, na Yesu katikati. ¹⁹ Naye Pilato akaandika anwani, akai-weka juu ya msalaba, imeandikwa, YESU MNAZARETI, MFALME WA WAYAHUDI. ²⁰ Basi anwani hiyo wa-liisoma wengi katika Wayahudi; maana mahali pale aliposulibiwa Yesu paliku-wa karibu na mji; nayo iliandikwa kwa Kiebrania, na Kirumi, na Kiyunani. ²¹ Basi wakuu wa makuhani na Waya-hudi wakamwambia Pilato, Usiandike, Mfalme wa Wayahudi; bali ya kwamba yule alisema, Mimi ni mfalme wa Wayahudi. ²² Pilato akajibu, Niliyoa-andika nimeyaandika.

²³ Nao askari walipomsulibisha Ye-su, waliyatwaa mavazi yake, wakafanya mafungu manne, kwa kila askari fungu lake; na kanzu nayo. Basi kanzu ile haikushonwa, ilikuwa imefumwa yote pia tangu juu. ²⁴ Basi wakaambiana, Tusiipasue, lakini tuipigie kura, iwe ya nani. Ili litimie andiko lile linenalo,

Waligawanya nguo zangu,

Na vazi langu wakalipigia kura.

Basi ndivyo walivyofanya wale askari.†

25 Na penye msalaba wake Yesu walikuwa wamesimama mamaye, na umbu la mamaye, Mariamu wa Klopa, na Mariamu Magdalene. 26 Basi Yesu alipomwona mama yake, na yule mwanafunzi aliyempenda amesimama karibu, alimwambia mama yake, Mama, tazama, mwanao.† 27 Kisha akamwambia yule mwanafunzi, Tazama, mama yako. Na tangu saa ile mwanafunzi yule akamchukua nyumbani kwake.

28 Baada ya hayo Yesu, hali akijua ya kuwa yote yamekwisha kumalizika ili andiko litimizwe, akasema, Naona kiu.† 29 Kulikuwako huko chombo kimejaa siki; basi wakatia sifongo iliyojaa siki juu ya ufito wa hisopo, wakampelekea kinywani.† 30 Basi Yesu alipokwisha kuipokea ile siki, alisema, Imekwisha. Akainama kichwa, akaisalimu roho yake.

31 Basi Wayahudi, kwa sababu ni Maandalio, miili isikae juu ya misalaba siku ya sabato, (maana sabato ile ilikuwa siku kubwa), walimwomba Pilato miguu yao ivunjwe, wakaondolewe.† 32 Basi askari wakaenda, wakamvunja miguu wa kwanza, na wa pili, aliyesulibiwa pamoja naye. 33 Lakini walipomjia Yesu na kuona ya kuwa amekwisha kufa, hawakumvunja miguu; 34 lakini askari mmojawapo alimchoma ubavu kwa mkuki; na mara ikatoka damu na maji. 35 Naye aliyeona ameshuhudia, na ushuhuda wake ni kweli; naye anajua ya kuwa anasema kweli ili ninyi nanyi mpate kusadiki. 36 Kwa maana hayo yalitukia ili andiko litimie,

Hapana mfupa wake
utakaovunjwa.†

37 Na tena andiko lingine lanena,
Watamtazama yeye
waliyemchoma.†

38 Hata baada ya hayo Yusufu wa Arimathaya, naye ni mwanafunzi wa Yesu, (lakini kwa siri, kwa hofu ya Wayahudi), alimwomba Pilato ruhusa ili auondoe mwili wake Yesu. Na Pilato akampa ruhusa. Basi akaenda, akauondoa mwili wake.† 39 Akaenda

Nikodemo naye, (yule aliyemwendea usiku hapo kwanza), akaleta machanganyiko ya manemane na uudi, yapata ratli mia.† 40 Basi wakautwaa mwili wake Yesu, wakaufunga sanda ya kitani pamoja na yale manukato, kama ilivyo desturi ya Wayahudi katika kuzika. 41 Na pale pale aliposulibiwa palikuwa na bustani; na ndani ya bustani mna kaburi jipya, ambalo hajatiwa bado mtu ye yote ndani yake. 42 Humo basi, kwa sababu ya Maandalio ya Wayahudi, wakamweka Yesu; maana lile kaburi lilikuwa karibu.

20 1 Hata siku ya kwanza ya juma Mariamu Magdalene alikwenda kaburini alfajiri, kungali giza bado; akaliona lile jiwe limeondolewa kaburini.† 2 Basi akaenda mbio, akafika kwa Simoni Petro na kwa yule mwanafunzi mwingine ambaye Yesu alimpenda, akawaambia, Wamemwondoa Bwana kaburini, wala hatujui walikomweka.† 3 Basi Petro akatoka, na yule mwanafunzi mwingine, wakashika njia kwenda kaburini. 4 Wakaenda mbio wote wawili; na yule mwanafunzi mwingine akaenda mbio upesi kuliko Petro, akawa wa kwanza kufika kaburini. 5 Akainama na kuchungulia, akaona vitambaa vya sanda vimelala; lakini hakingia. 6 Basi akaja na Simoni Petro, akaingia ndani ya kaburi; akavitazama vitambaa vilivyolala, 7 na ile leso iliyokuwako kichwani pake; haikulala pamoja na vitambaa, bali imezongwa-zongwa mbali mahali pa peke yake.† 8 Basi ndipo alipoingia naye yule mwanafunzi mwingine aliyekuwa wa kwanza wa kufika kaburini, akaona na kuamini. 9 Kwa maana hawajalifahamu bado andiko, ya kwamba imempasa kufufuka.† 10 Basi wale wanafunzi wakaenda zao tena nyumbani kwao.

11 Lakini Mariamu alikuwa akisimama karibu na kaburi, nje yake, analia. Basi akilia hivi, aliinama na kuchungulia ndani ya kaburi. 12 Akaona malaika wawili, wenye mavazi meupe, wameketi, mmoja kichwani na mmoja miguuni, hapo ulipolazwa mwili wake

19:24 Zab 22:18 19:26 Yn 13:23 19:28 Zab 22:15; 69:21; Yn 13:3; 18:4; 19:29 Zab 69:21
19:31 Kum 21:23 19:36 Kut 12:48; Hes 9:12; Zab 34:20 19:37 Zek 12:10; Ufu 1:7
19:38-42 Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-55 19:39 Yn 3:1-2; Mt 2:11
20:1-18 Mt 28:1-10; Mk 16:1-11; Lk 24:1-12 20:2 Yn 13:23 20:7 Yn 11:44
20:9 1 Kor 15:4; Mdo 2:24-32

Yesu. ¹³Nao wakamwambia, Mama, unalilia nini? Akawaambia, Kwa sababu wamemwondoa Bwana wangu, wala mimi sijui walikomweka. ¹⁴Naye akii-sha kusema hayo, akageuka nyuma, akamwona Yesu amesimama, asijue ya kuwa ni Yesu. ¹⁵Yesu akamwambia, Mama, unalilia nini? Unamtafuta nani? Naye, huku akidhanja ya kuwa ni mtunza bustani, akamwambia, Bwana, ikiwa umemchukua wewe, uniambie ulipomweka, nami nitamwondoa. ¹⁶Yesu akamwambia, Mariamu. Yeye akageuka, akamwambia kwa Kiebrania, Raboni! (Yaani, Mwalimu wangu). ¹⁷Yesu akamwambia. Usinishike; kwa maana sijapaa kwenda kwa Baba. Lakini enenda kwa ndugu zangu ukawaambie, Ninapaa kwenda kwa Baba yangu naye ni Baba yenu, kwa Mungu wangu naye ni Mungu wenu.† ¹⁸Mariamu Magdalene akaenda, akawapasha wanafunzi habari ya kwamba, Nime-mwona Bwana, na ya kwamba amemwambia hayo.

¹⁹Ikawa jioni, siku ile ya kwanza ya juma, pale walipokuwapo wanafunzi, milango imefungwa kwa hofu ya Wayahudi; akaja Yesu, akasimama katikati, akawaambia, Amani iwe kwenu.† ²⁰Naye akiisha kusema hayo, akawaonyesha mikono yake na ubavu wake. Basi wale wanafunzi wakafurahi walipomwona Bwana.† ²¹Basi Yesu akawaambia tena, Amani iwe kwenu; kama Baba alivyonituma mimi, mimi nami nawapeleka ninyi.† ²²Naye akii-sha kusema hayo, akawavuvia, akawaambia, Pokeeni Roho Mtakatifu.† ²³Wo wote mtakaowaondolea dhambi, wameondolewa; na wo wote mtakao-wafungia dhambi, wamefungiwa.†

²⁴Walakini mmoja wa wale Thenashara, Tomaso, aitwaye Pacha, hakuwako pamoja nao alipokuja Yesu.† ²⁵Basi wanafunzi wengine wakamwambia, Tumemwona Bwana. Akawaambia, Mimi nisipoziona mikononi mwake kovu za misumari, na kutia kidole changu katika mahali pa misumari, na kutia mkono wangu katika ubavu wake, mimi sisadiki hata kidogo.†

²⁶Basi, baada ya siku nane, wanafunzi wake walikuwamo ndani tena, na Tomaso pamoja nao. Akaja Yesu, na milango imefungwa, akasimama katikati, akasema, Amani iwe kwenu.† ²⁷Kisha akamwambia Tomaso, Lete hapa kidole chako; uitazame mikono yangu; ulete na mkono wako uutie ubavuni mwangu, wala usiwe asiyea-mini, bali aminiye. ²⁸Tomaso akajibu, akamwambia, Bwana wangu na Mungu wangu!† ²⁹Yesu akamwambia, Wewe, kwa kuwa umeniona, umesadiki; wa heri wale wasioona, wakasadiki.†

³⁰Basi kuna ishara nyingine nyingi alizozifanya Yesu mbele ya wanafunzi wake, zisizoandikwa katika kitabu hiki. ³¹Lakini hizi zimeandikwa ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu; na kwa kuamini mwe na uzima kwa jina lake.†

21 ¹Baada ya hayo Yesu alijidhihirisha tena kwa wanafunzi wake, penye bahari ya Tiberia, naye alijidhihirisha hivi. ²Simoni Petro, na Tomaso aitwaye Pacha, na Nathanaeli wa Kana ya Galilaya, na wana wa Zebedayo, na wengine wawili wa wanafunzi wake, walikuwapo pamoja.† ³Simoni Petro aliwaambia, Naenda kuvua samaki. Nao wakamwambia, Sisi nasi tutakwenda nawe. Basi wakaondoka, wakapanda chomboni; ila usiku ule hawakupata kitu.† ⁴Hata asubuhi kulipokucha, Yesu alisimama ufuoni; walakini wanafunzi hawakujua ya kuwa ni Yesu.† ⁵Basi Yesu akawaambia, Wanangu, mna kitoweo? Wakamjibu, La.† ⁶Akawaambia, Litupeni jarife upande wa kuume wa chombo, nanyi mtapata. Basi wakatupa; wala sasa hawakuweza kulivuta tena kwa sababu ya wingi wa samaki.† ⁷Basi yule mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda akamwambia Petro, Ndiye Bwana. Naye Simoni Petro, aliposikia ya kwamba ni Bwana, akajifunga vazi lake, (maana alikuwa uchi), akajitupa baharini.† ⁸Na hao wanafunzi wengine wakaja katika mashua; maana hawakuwa mbali na nchi kavu; ila yapata dhiraa mia mbili; huku wakilikokota lile jarife lenye

20:17 Ebr 2:11,12; Rum 8:29 20:19-23 Mk 16:14-18; Lk 24:36-49 20:20 1 Yoh 1:1
20:21 Yn 17:18 20:22 Mwa 2:7 20:23 Mt 16:19; 18:18 20:24 Yn 11:16; 14:5 20:25 Yn 19:34
20:26 Yn 20:19 20:28 Yn 1:1 20:29 1 Pet 1:8 20:31 1 Yoh 5:13; Rum 1:17 21:2 Yn 1:45
21:3 Lk 5:5 21:4 Yn 20:14; Lk 24:16 21:5 Lk 24:41 21:6 Lk 5:6 21:7 Yn 13:23

samaki. ⁹ Basi waliposhuka pwani, wa-kaona huko moto wa makaa, na juu yake pametiwa samaki, na mkate.

¹⁰ Yesu akawaambia, Leteni hapa baadhi ya samaki mliowavua sasa hivi.

¹¹ Basi Simoni Petro akapanda chombo-ni, akalivuta jarife pwani, limejaa samaki wakubwa, mia hamsini na watatu; na ijapokuwa ni wengi namna hiyo, jarife halikupasuka. ¹² Yesu akawaambia, Njoni mfungue kinywa. Wala hakuna mtu katika wale wanafunzi aliyethubutu kumwuliza, U nani wewe? Wakijua ya kuwa ni Bwana. ¹³ Yesu akaenda akautwaa mkate, akawapa, na samaki vivyo hivyo.† ¹⁴ Hiyo ndiyo mara ya tatu ya Yesu kuonekana na wanafunzi wake baada ya kufufuka katika wafu.†

¹⁵ Basi walipokwisha kula, Yesu akamwambia Simoni Petro, Je! Simoni wa Yohana, wewe wanipenda^b kuliko hawa? Akamwambia, Naam, Bwana, wewe wajua kuwa nakupenda.^b Akamwambia, Lisha wana-kondoo wangu.† ¹⁶ Akamwambia tena mara ya pili, Simoni wa Yohana, wanipenda? Akamwambia, Ndiyo, Bwana, wewe wajua kuwa nakupenda. Akamwambia, Chunga kondoo zangu.† ¹⁷ Akamwambia mara ya tatu, Simoni wa Yohana, wanipenda? Petro alihuzunika kwa vile alivyomwambia mara ya tatu, Wanipenda? Akamwambia, Bwana, wewe wajua yote; wewe

umetambua ya kuwa nakupenda. Yesu akamwambia, Lisha kondoo zangu.†

¹⁸ Akasema, Amin, amin, nakuaambia, Wakati ulipokuwa kijana, ulikuwa ukijifunga mwenyewe na kwenda utakako; lakini utakapokuwa mzee, utainyosha mikono yako, na mwingine atakufunga na kukuchukua usikotaka.†

¹⁹ Akasema neno hilo kwa kuonyesha ni kwa mauti gani atakayomtukuza Mungu. Naye akiisha kusema hayo akamwambia, Nifuate.† ²⁰ Petro akageuka akamwona yule mwanafunzi aliyependwa na Yesu anafuata; (ndiye huyo aliyeegama kifuani pake wakati wa kula chakula cha jioni, akasema, Bwana, ni nani akusalitiye?)† ²¹ Basi Petro akamwona huyo, akamwambia Yesu, Bwana, na huyu je? ²² Yesu akamwambia, Ikiwa nataka huyu akae hata nijapo, imekupasaje wewe? Wewe unifuata mimi. ²³ Basi neno hilo lilienea katikati ya ndugu ya kwamba mwanafunzi yule hafi. Walakini Yesu hakumwambia ya kwamba hafi; bali, Ikiwa nataka huyu akae hata nijapo, imekupasaje wewe?

²⁴ Huyu ndiye yule mwanafunzi ayashuhudiaye haya, na aliyeyaandika haya: nasi twajua ya kuwa ushuhuda wake ni kweli.†

²⁵ Kuna na mambo mengi aliyoyafanya Yesu; ambayo yakiandikwa moja moja, nadhani hata ulimwengu usingetoshwa kwa vile vitabu vitakavyoandikwa.

21:13 Yn 6:11 21:14 Yn 20:19,26 21:15 Yn 1:42 21:16 1 Pet 5:2,4 21:17 Yn 13:38; 16:30 21:18 Mt 16:22; 26:39 21:19 Yn 13:36 21:20 Yn 13:23 21:24 Yn 15:27 21:25 Yn 20:30

^b 21:15 Katika lugha ya Kiyunani neno hili kupenda lina maana mawili. Maana yake ya pili husomeka hivi,

15 Simoni wa Yohana, wewe wanipenda kuliko hawa? Akamwambia, Naam, Bwana, wewe wajua kuwa ni rafiki yako. Akamwambia, Lisha wana-kondoo wangu.

16 Akamwambia tena mara ya pili, Simoni wa Yohana, wanipenda? Akamwambia, Ndiyo, Bwana, wewe wajua kuwa ni rafiki yako. Akamwambia, Chunga kondoo zangu.

17 Akamwambia mara ya tatu, Simoni wa Yohana, u rafiki yangu? Petro alihuzunika kwa vile alivyomwambia mara ya tatu, U rafiki yangu? Akamwambia, Bwana, wewe wajua yote; wewe umetambua yakuwa ni rafiki yako. Yesu akamwambia, Lisha kondoo zangu.

MATENDO YA MITUME

1 ¹ Kitabu kile cha kwanza nalikia-ndika, Theofilo, katika habari ya mambo yote aliyoanza Yesu kufanya na kufundisha,^{† 2} hata siku ile alipochukuliwa juu, alipokuwa amekwisha kuwaagiza kwa Roho Mtakatifu wale mitume aliowachagua;^{† 3} wale aliwadhihirishia nafsi yake, kwa dalili nyingi, baada ya kuteswa kwake, ya kwamba yu hai, akiwatokea muda wa siku arobaini, na kuyanena mambo yaliyohusu ufalme wa Mungu. ⁴ Hata alipokuwa amekutana nao aliwaagiza wasitoke Yerusalemu, bali waingoje ahadi ya Baba, ambayo mlisikia habari zake kwangu;^{† 5} ya kwamba Yohana alibatiza kwa maji, bali ninyi mtabatizwa katika Roho Mtakatifu baada ya siku hizi chache.[†]

⁶ Basi walipokutanika, wakamwuliza, wakisema, Je! Bwana, wakati huu ndipo unapowarudishia Israeli ufalme?^{† 7} Akawaambia, Si kazi yenu kujua nyakati wala majira, Baba aliyo yaweka katika mamlaka yake mwenyewe.^{† 8} Lakini mtapokea nguvu, akiisha kuwajilia juu yenu Roho Mtakatifu; nanyi mtakuwa mashahidi wangu katika Yerusalemu, na katika Uyahudi wote, na Samaria, na hata mwisho wa nchi.^{† 9} Akiisha kusema hayo, walipokuwa wakitazama, akainuliwa, wingu likampokea kutoka machoni pao.^{† 10} Walipokuwa wakikaza macho mbinguni, yeye alipokuwa akienda zake, tazama, watu wawili wakasimama karibu nao, wenye nguo nyeupe,^{† 11} wakasema, Enyi watu wa Galilaya, mbona mmesimama mkitazama mbinguni? Huyu Yesu aliyechukuliwa kutoka kwenu kwenda juu mbinguni, atakuja jinsi iyo hiyo mlivyomwona akienda zake mbinguni.[†]

¹² Kisha wakarudi kwenda Yerusalemu kutoka mlima ulioitwa wa Mizeituni, ulio karibu na Yerusalemu, wapata mwendo wa sabato.^{† 13} Hata

walipoingia, wakapanda orofani, walipokuwa wakikaa; Petro, na Yohana, na Yakobo, na Andrea, Filipo na Tomaso, Bartholomayo na Mathayo, Yakobo wa Alfayo, na Simoni Zelote, na Yuda wa Yakobo.^{† 14} Hawa wote walikuwa wakidumu kwa moyo mmoja katika kusali, pamoja nao wanawake, na Mariamu mama yake Yesu, na ndugu zake.[†]

¹⁵ Siku zile akasimama Petro kati ya hao ndugu (jumla ya majina ilipata mia na ishirini), akasema, ¹⁶ Ndugu, ilipasa andiko litimizwe, alilolinena Roho Mtakatifu zamani kwa kinywa cha Daudi, katika habari za Yuda aliyewaongoza wao waliomkamata Yesu;^{† 17} kwa sababu alikuwa amehesabiwa pamoja na sisi, akapata sehemu ya huduma hii. ¹⁸ (Basi mtu huyu alinunua konde kwa ijara ya udhali- mu; akaanguka kwa kasi akapasuka matumbo yake yote yakatoka.^{† 19} Ika- julikana na watu wote wakaao Yerusalemu; hata konde lile likaitwa kwa lugha yao Akeldama, maana yake, konde la damu.) ²⁰ Kwa maana imeandikwa katika chuo cha Zaburi,

Kikao chake na kiwe ukiwa,
Wala asiwepo mtu mwenye
kukaa humo;

tena,

Usimamizi wake autwae
mwingine.[†]

²¹ Basi katika watu waliofuatana nasi wakati wote Bwana Yesu alipokuwa akiingia na kutoka kwetu,^{† 22} kuanza tangu ubatizo wa Yohana, hata siku ile alipochukuliwa kwetu kwenda juu, inapasa mmoja wao awe shahidi wa kufufuka kwake pamoja nasi.^{† 23} Wakaweka wawili, Yusufu, aitwaye Barsaba, aliyekuwa na jina la pili Yusto, na Mathiya. ²⁴ Kisha wakaomba, wakasema, Wewe, Bwana, ujuaye mioyo ya watu wote, tuonyeshe ni nani uliyemchagua katika hawa wawili,^{† 25} ashike mahali katika huduma hii na utume

1:1 Lk 1:1-4 1:2 Lk 6:13 1:4 Lk 24:49; Mdo 10:41; Yn 15:26

1:5 Mt 3:11; Mk 1:8; Lk 3:16; Yn 1:33 1:6 Lk 24:21; Mdo 3:21 1:7 Mk 13:32

1:8 Mt 28:19; Mk 16:15; Lk 24:47-48 1:9 Mk 16:19; Lk 24:50-51; Yn 6:62 1:10 Lk 24:4

1:11 Mt 26:64; Lk 21:27; 1 Tim 3:16; Ufu 1:7 1:12 Lk 24:50-53

1:13 Mt 10:2-4; Mk 3:16-19; Lk 6:14-16 1:14 Mdo 2:1; Yn 7:3-5; Mt 13:55 1:16 Zab 41:9

1:18-19 Mt 27:3-8 1:20 Zab 69:25; 109:8 1:21 Yn 15:27

1:22 Mt 3:16; Mk 1:9; 16:19; Lk 3:21; 24:51 1:24 Yn 2:24,25; 6:70

huu, alioukosa Yuda, aende zake mahali pake mwenyewe. ²⁶ Wakawapigia kura; kura ikamwangukia Mathiya; na-ye akahesabiwa kuwa pamoja na mitume kumi na mmoja.[†]

2 ¹ Hata ilipotimia siku ya Pentekoste walikuwako wote mahali pamoja.[†] ² Kukaja ghafula toka mbinguni uvumi kama uvumi wa upepo wa nguvu ukienda kasi, ukaijaza nyumba yote waliyokuwa wameketi.[†] ³ Kuka-watokea ndimi zilizogawanyikana, kama ndimi za moto uliowakalia kila mmoja wao.[†] ⁴ Wote wakajazwa Roho Mtakatifu, wakaanza kusema kwa lugha nyingine, kama Roho alivyowajalia kutamka.[†]

⁵ Na walikuwako Yerusalemu Wayahudi wakikaa, watu watauwa, watu wa kila taifa chini ya mbingu.[†] ⁶ Basi sauti hii iliposikiwa makutano walikutanika, wakashikwa na fadhaa, kwa kuwa kila mmoja aliwasikia wakisema kwa lugha yake mwenyewe. ⁷ Wakashangaa wote, wakastaajabu wakiambiana, Tazama, hawa wote wasemao si Wagalilaya? ⁸ Imekuwa je basi sisi kusikia kila mtu lugha yetu tuliyozaliwa nayo? ⁹ Warparthi na Wamedi na Waelami, nao wakao Mesopotamia, Uyahudi na Kapadokia, Ponto na Asia, ¹⁰ Frigia na Pamfilia, Misri na pande za Libia karibu na Kirene, na wageni watokao Rumi, Wayahudi na waongo-fu, ¹¹ Wakrete na Waarabu; tunawasikia hawa wakisema kwa lugha zetu matendo makuu ya Mungu. ¹² Wakashangaa wote wakaingiwa na shaka, wakiambiana, Maana yake nini mambo haya? ¹³ Wengine walidhihaki, wakisema, wamelewa kwa mvinyo mpya.

¹⁴ Lakini Petro akasimama pamoja na wale kumi na mmoja, akapaza sauti yake, akawaambia, Enyi watu wa Uyahudi, na ninyi nyote mkaa Yerusalemu, lijueni jambo hili, mkasikilize maneno yangu. ¹⁵ Sivyo mnavyodhani; watu hawa hawakulewa, kwa maana ni saa tatu ya mchana; ¹⁶ lakini jambo hili ni lile lililonenwa kwa kinywa cha nabii Yoeli,[†]

¹⁷ Itakuwa siku za mwisho, asema Mungu, nitawamwagia watu wote Roho yangu, na wana wenu na binti zenu watatabiri; na vijana wenu wataona maono; na wazee wenu wataota ndoto.[†]

¹⁸ Naam, na siku zile nitawamwagia watumishi wangu wanaume na wanawake Roho yangu, nao watatabiri.

¹⁹ Nami nitatoa ajabu katika mbingu juu, na ishara katika nchi chini, damu na moto, na mvuke wa moshi.

²⁰ Jua litageuka kuwa giza, na mwezi kuwa damu, kabla ya kuja ile siku ya Bwana iliyo kuu na iliyo dhahiri.

²¹ Na itakuwa kila atakayeliitia jina la Bwana ataokolewa.[†]

²² Enyi waume wa Israeli, sikilizeni maneno haya: Yesu wa Nazareti, mtu aliyedhihirishwa kwenu na Mungu kwa miujiza na ajabu na ishara, ambazo Mungu alizifanya kwa mkono wake kati yenu, kama ninyi wenyewe mnavyojua;[†] ²³ mtu huyu alipotolewa kwa shauri la Mungu lililokusudiwa, na kwa kujua kwake tangu zamani, ninyi mkamsulibisha kwa mikono ya watu wabaya, mkamwua;[†] ²⁴ ambaye Mungu alimfufua, akiufungua uchungu wa mauti, kwa sababu haikuwezekana ashikwe nao.[†] ²⁵ Maana Daudi ataja habari zake,

Nalimwona Bwana mbele yangu siku zote,

Kwa kuwa yuko upande wa mkono wangu wa kuume, nisitikisike.[†]

²⁶ Kwa hiyo moyo wangu ukapendezewa,

ulimi wangu ukafurahi;

Tena mwili wangu nao utakaa katika matumaini.

²⁷ Kwa maana hutaiacha roho yangu katika kuzimu;

Wala hutamtoa Mtakatifu wako aone uharibifu.[†]

²⁸ Umenijuvisha njia za uzima;

1:26 Mit 16:33 2:1 Law 23:15-21; Kum 16:9-11; Mdo 1:14 2:2 Mdo 4:31 2:3 Mt 3:11
2:4 Mdo 4:31; 10:44-46; 19:6 2:5 Mdo 13:26 2:16 Yoe 2:28-32 2:17-21 Yoe 2:28-32
2:21 Rum 10:13 2:22 Yn 3:2
2:23 Mt 27:35; Mk 15:24; Lk 23:33; Yn 19:18; Mdo 4:28; 1 Pet 1:20
2:24 Mt 28:5-6; Mdo 3:15; Mk 16:6; Lk 24:5 2:25-28 Zab 16:8-11 2:27 Mdo 13:35

Utanijaza furaha kwa uso wako.

²⁹ Waume, ndugu zangu, mniwie radhi, niseme kwa ujasiri mbele yenu habari za baba yetu mkuu, Daudi, ya kuwa alifariki akazikwa, na kaburi lake liko kwetu hata leo.[†] ³⁰ Basi kwa kuwa ni nabii, akijua ya kuwa Mungu amemwapa kwa kiapo, ya kwamba katika uzao wa viuno vyake atamketisha mmoja katika kiti chake cha enzi;[†] ³¹ yeye mwenyewe akitangulia kuyaona haya, alitaja habari za kufufuka kwake Kristo, ya kwamba roho yake haikuachwa kuzimu, wala mwili wake haukuona uharibifu.[†] ³² Yesu huyo Mungu alimfufua, na sisi sote tu mashahidi wake. ³³ Basi yeye, akiisha kupandishwa hata mkono wa kuume wa Mungu, na kupokea kwa Baba ile ahadi ya Roho Mtakatifu, amekimwaga kitu hiki mnachokiona sasa na kukisikia.[†] ³⁴ Maana Daudi hakupanda mbinguni; bali yeye mwenyewe anasema,

Bwana alimwambia Bwana wangu,

Keti upande wa mkono wangu wa kuume.[†]

³⁵ Hata nitakapowaweka adui zako chini ya miguu yako.

³⁶ Basi nyumba yote ya Israeli na wajue yakini ya kwamba Mungu amefanya Yesu huyo mliyemsulibisha kuwa Bwana na Kristo.[†]

³⁷ Walipoyasikia haya wakachomwa mioyo yao, wakamwambia Petro na mitume wengine, Tutendeje, ndugu zetu?[†] ³⁸ Petro akawaambia, Tubuni mkabatizwe kila mmoja kwa jina lake Yesu Kristo, mpate ondoleo la dhambi zenu, nanyi mtapokea kipawa cha Roho Mtakatifu.[†] ³⁹ Kwa kuwa ahadi hii ni kwa ajili yenu, na kwa watoto wenu, na kwa watu wote walio mbali, na kwa wote watakoitwa na Bwana Mungu wetu wamjie.[†] ⁴⁰ Akawashuhudia kwa maneno mengine mengi sana na kuwaonya, akisema, Jiokoeni na kizazi hiki chenye ukaidi.[†] ⁴¹ Nao waliolipokea neno lake wakabatizwa; na siku ile wakaongezeka watu wapata elfu tatu.[†]

⁴² Wakawa wakidumu katika fundisho la mitume, na katika ushirika, na katika kuumega mkate, na katika kusali.[†]

⁴³ Kila mtu akaingiwa na hofu; ajabu nyingi na ishara zikafanywa na mitume.

⁴⁴ Na wote walioamini walikuwa mahali pamoja, na kuwa na vitu vyote shirika,[†]

⁴⁵ wakiuza mali zao, na vitu vyao wali-
vyokuwa navyo, na kuwagawia watu wote kama kila mtu alivyokuwa na haja.

⁴⁶ Na siku zote kwa moyo mmoja walidumu ndani ya hekalu, wakimega mkate nyumba kwa nyumba, na kushiriki chakula chao kwa furaha na kwa moyo mweupe,[†] ⁴⁷ wakimsifu Mungu, na kuwapendeza watu wote. Bwana akalizidisha kanisa kila siku kwa wale waliokuwa wakiokolewa.[†]

3 ¹ Basi Petro na Yohana walikuwa wakikwea pamoja kwenda hekaluni, saa ya kusali, saa tisa. ² Na mtu mmoja aliyekuwa kiwete toka tumboni mwa mamaye alichukuliwa na watu, ambaye walimweka kila siku katika mlango wa hekalu uitwao Mzuri, ili aombe sadaka kwa watu waingiao ndani ya hekalu.[†] ³ Mtu huyu akiwaona Petro na Yohana wakiingia hekaluni aliomba apewe sadaka. ⁴ Na Petro, akimkazia macho, pamoja na Yohana, akasema, Tutazame sisi.[†] ⁵ Akawaangalia, akitaraji kupata kitu kwao. ⁶ Lakini Petro akasema, Mimi sina fedha, wala dhahabu, lakini nilicho nacho ndicho nikupacho. Kwa jina la Yesu Kristo wa Nazareti, simama uende.[†] ⁷ Akamshika mkono wa kuume, akamwinua, mara nyayo zake na vifundo vya miguu yake vikatiwa nguvu. ⁸ Akaondoka upesi akasimama, akaanza kwenda; akaingia ndani ya hekalu pamoja nao, akienda, akiruka-ruka, na kumsifu Mungu.[†] ⁹ Watu wote wakamwona akienda, akimsifu Mungu. ¹⁰ Wakamtambua, ya kuwa yeye ndiye aliyekuwa akiketi na kuomba sadaka penye mlango Mzuri wa hekalu; waka-jaa ushangao wakastaajabia mambo yale yaliyompata.

2:29 Mdo 13:36; 1 Fal 2:10 2:30 Zab 132:11; 89:3,4; 2 Sam 7:12-13 2:31 Zab 16:10

2:33 Mdo 1:4 2:34-35 Zab 110:1 2:36 Mdo 5:31 2:37 Mdo 16:30

2:38 Mdo 3:17-19; Lk 24:47 2:39 Yoe 2:32; Isa 57:19 2:40 Kum 32:5; Flp 2:15

2:41 Mdo 4:4; 5:14 2:42 Mdo 20:7 2:44 Mdo 4:32-35 2:46 Mdo 2:42

2:47 Mdo 4:4; 5:14; 11:21; 14:1 3:2 Mdo 14:8; Yn 9:1 3:4 Mdo 14:9 3:6 Mdo 3:16

3:8 Yn 5:14

11 Basi alipokuwa akiwashika Petro na Yohana, watu wote wakawakusanyikia mbio katika tao lile lililoitwa tao la Sulemani, wakishangaa sana.[†] 12 Hata Petro alipoyaona haya akawajibu wale watu, Enyi Waisraeli, mbona mnastaajabia haya, au mbona mnatukazia macho sisi, kana kwamba tumemfanya huyu aende kwa nguvu zetu sisi, au kwa utauwa wetu sisi? 13 Mungu wa Ibrahimu na wa Isaka na wa Yakobo, Mungu wa baba zetu, amemtukuza mtumishi wake Yesu, ambaye ninyi mlimsaliti na kumkana mbele ya Pilato, alipokuwa ametoa hukumu yake afunguliwe.[†] 14 Bali ninyi mlimkana yule Mtakatifu, yule Mwenye haki, mkataka mpewe mwuaji;[†] 15 mkamwua yule Mkuu wa uzima, ambaye Mungu amemfufua katika wafu; na sisi tu mashahidi wake.[†] 16 Na kwa imani katika jina lake, jina lake limemtia nguvu mtu huyu mnayemwona na kumjua; na imani ile iliyo kwake yeye imempatia huyu uzima huu mkamilifu mbele yenu ninyi nyote.

17 Basi sasa, ndugu, najua ya kuwa mliyatenda haya kwa kutokujua kweni, kama na wakuu wenu walivyotenda.[†] 18 Lakini mambo yale aliyohubiri Mungu tangu zamani kwa kinywa cha manabii wake wote, ya kwamba Kristo wake atateswa, ameyatimiza hivyo.[†] 19 Tubuni basi, mrejee, ili dhambi zenu zifutwe, zipate kuja nyakati za kuburudishwa kwa kuwako kwake Bwana;[†] 20 apate kumtuma Kristo Yesu mliye-wekewa tangu zamani; 21 ambaye ili-mpasa kupokewa mbinguni hata zije zamani za kufanywa upya vitu vyote, zilizonenwa na Mungu kwa kinywa cha manabii wake watakatifu tokea mwanzo wa ulimwengu. 22 Kwa maana Musa kweli alisema ya kwamba, Bwana Mungu wenu atawainuli ni nabii, katika ndugu zenu, kama mimi; msikieni yeye katika mambo yote atakayonena nanyi.[†] 23 Na itakuwa ya kwamba kila mtu asiyemsikiliza nabii huyo ataangamizwa na kutengwa na watu wake.[†]

24 Naam, na manabii wote tangu Samweli na wale waliokuja baada yake, wote walionena, walihubiri habari za siku hizi. 25 Ninyi mmekuwa watoto wa manabii na wa maagano yale, ambayo Mungu aliagana na baba zenu, aki-mwambia Ibrahimu, Katika uzao wako kabila zote za ulimwengu zitabarikiwa.[†] 26 Mungu, akiisha kumfufua mtumishi wake Yesu, alimtuma kwenu ninyi kwanza, ili kuwabarikia kwa kumwepusha kila mmoja wenu na mao-vu yake.[†]

4 1 Hata walipokuwa wakisema na watu wale, makuhani na akida wa hekalu na Masadukayo wakawatokea,[†] 2 wakifadhaika sana kwa sababu wanawafundisha watu na kuhubiri katika Yesu ufufuo wa wafu.[†] 3 Wakawakamata, wakawaweka gerezeni hata asubuhi; kwa kuwa imekwisha kuwa jioni.[†] 4 Lakini wengi katika hao waliosikia lile neno waliamini; na hesabu ya watu waume ikawa kama elfu tano.[†]

5 Hata asubuhi wakubwa na wazee na waandishi wakakusanyika Yerusalemu, 6 na Anasi Kuhani Mkuu, na Kayafa pia, na Yohana na Iskanda, na wote wale waliokuwa jamaa zake Kuhani Mkuu. 7 Walipowaweka katikati wakawauliza, Kwa nguvu gani na kwa jina la nani ninyi mmefanya haya?[†] 8 Ndipo Petro, akijaa Roho Mtakatifu, akawaambia, Enyi wakubwa wa watu na wazee wa Israeli,[†] 9 kama tukiulizwa leo habari ya jambo jema alilofanyiwa yule mtu dhaifu, jinsi alivyoponywa, 10 jueni ninyi nyote na watu wote wa Israeli ya kuwa kwa jina la Yesu Kristo wa Nazareti, ambaye ninyi mlimsulibisha, na Mungu akamfufua katika wafu, kwa jina hilo mtu huyu anasimama ali mzima mbele yenu.[†] 11 Yeye ndiye jiwe lile lililodharauliwa na ninyi waashi, nalo limewekwa kuwa jiwe kuu la pembeni.[†] 12 Wala hakuna wokovu katika mwingine awaye yote, kwa maana hapana jina jingine chini ya mbingu walilopewa wanadamu litupasalo sisi kuokolewa kwalo.[†]

3:11 Mdo 5:12 3:13 Kut 3:6,15; Mdo 5:30; Isa 52:13; 53:11; Mdo 2:23

3:14 Mt 27:15-23; Mk 15:6-14; Lk 23:13-23; Yn 19:12-15 3:15 Mdo 4:10; 5:31; Ebr 2:10

3:17 Lk 23:34; 1 Tim 1:13 3:18 Lk 24:27 3:19 Mdo 2:38 3:22 Kum 18:15,18; Mdo 7:37

3:23 Kum 18:19; Law 23:29 3:25 Mwa 22:18; 12:3; Gal 3:8 3:26 Mdo 13:46 4:1 Lk 22:4,52

4:2 Mdo 23:8 4:3 Mdo 3:1 4:4 Mdo 2:47 4:7 Mt 21:23 4:8 Mt 10:19,20 4:10 Mdo 3:6,13-16

4:11 Zab 118:22; Mt 21:42 4:12 Mt 1:21

13 Basi walipoona ujasiri wa Petro na Yohana, na kuwajua ya kuwa ni watu wasio na elimu, wasio na maarifa, wakastaajabu, wakawatambua ya kwamba walikuwa pamoja na Yesu. ¹⁴ Na wakimwona yule aliyeponywa akisimama pamoja nao hawakuwa na neno la kujibu.† ¹⁵ Wakawaamuru kutoka katika baraza, wakafanya shauri wao kwa wao, ¹⁶ wakisema, Tuwafanyie nini watu hawa? Maana ni dhahiri kwa watu wote wakaao Yerusalemu ya kwamba ishara mashuhuri imefanywa nao, wala hatuwezi kuikana.† ¹⁷ Lakini neno hili lisije likaenea katika watu, na tuwatishie wasiseme tena na mtu awaye yote kwa jina hili.† ¹⁸ Wakawaita, wakawaamuru wasiseme kabisa wala kufundisha kwa jina la Yesu. ¹⁹ Petro na Yohana wakawajibu wakawaambia, Kwamba ni haki mbele za Mungu kuwasikiliza ninyi kuliko Mungu, hukumuni ninyi wenyewe;† ²⁰ maana sisi hatuwezi kuacha kuyanena mambo tuliyoyaona na kuyasikia. ²¹ Nao walipokwisha kuwatisha tena wakawafungua, wasione njia ya kuwaadhibu, kwa sababu ya watu; kwa kuwa watu wote walikuwa wakimtukuza Mungu kwa hayo yaliyotendeka; ²² maana umri wake yule mtu aliye fanyiwa ishara hii ya kuponya ulipita miaka arobaini.

23 Hata walipofunguliwa, wakaeenda kwa watu wao, wakawapasha habari ya mambo yote waliyoambiwa na wakuu wa makuhani na wazee. ²⁴ Nao waliposikia, wakampazia Mungu sauti zao kwa moyo mmoja, wakisema, Mola, wewe ndiwe Mungu, ndiwe uliyefanya mbingu na nchi na bahari na vitu vyote vilivyomo;† ²⁵ nawe ulinena kwa Roho Mtakatifu kwa kinywa cha babaetu Daudi, mtumishi wako,

Mbona mataifa wamefanya
ghasia,

Na makabila wametafakari
ubatili?†

²⁶ Wafalme wa dunia wamejipanga,
Na wakuu wamefanya shauri
pamoja

Juu ya Bwana na juu ya Kristo
wake.

²⁷ Maana ni kweli, Herode na Pontio Pilato pamoja na Mataifa na watu wa Israeli, walikusanyika katika mji huu juu ya Mtumishi wako mtakatifu Yesu, uliyemtia mafuta,† ²⁸ ili wafanye yote ambayo mkono wako na mashauri yako yamekusudia tangu zamani yatokee.† ²⁹ Basi sasa, Bwana, yaangalie matisho yao; ukawajalie watumwa wako kune na neno lako kwa ujasiri wote,† ³⁰ uki nyosha mkono wako kuponya; ishara na maajabu vifanyike kwa jina la Mtumishi wako mtakatifu Yesu. ³¹ Hata walipokwisha kumwomba Mungu, mahali pale walipokusanyika pakatikiswa, wote wakajaa Roho Mtakatifu, wakanena neno la Mungu kwa ujasiri.†

32 Na jamii ya watu walioamini walikuwa na moyo mmoja na roho moja; wala hapana mmoja aliyesema ya kuwa kitu cho chote alichacho ni mali yake mwenyewe; bali walikuwa na vitu vyote shirika.† ³³ Na mitume wakatoa ushuhuda wa kufufuka kwake Yesu kwa nguvu nyingi, na neema nyingi ikawa juu yao wote.† ³⁴ Wala hapakuwa na mtu mmoja miongoni mwao mwenye mahitaji; kwa sababu watu wote waliokuwa na viwanja au nyumba waliviuza, wakaileta thamani ya vitu vile vilivyouzwa,† ³⁵ wakaiweka miguuni pa mitume; kila mtu akagawiwa kwa kadiri ya alivyohitaji.

36 Na Yusufu, aliyeitwa na mitume Barnaba, (maana yake, Mwana wa faraja), Mlawi, asili yake ni mtu wa Kipro,† ³⁷ alikuwa na shamba akaliuza, akaileta fedha, akaiweka miguuni pa mitume.

5 ¹ Lakini mtu mmoja jina lake Anania, pamoja na Safira mkewe, aliuza mali, ² akazuia kwa siri sehemu ya thamani yake, mkewe naye akijua haya, akaleta fungu moja akaliweka miguuni pa mitume.† ³ Petro akasema, Anania, kwa nini Shetani amekujaza moyo wako kumwambia uongo Roho Mtakatifu, na kuzuia kwa siri sehemu ya thamani ya kiwanja?† ⁴ Kilipokuwa kwako, hakikuwa mali yako? Na kilipokuwa kimekwisha kuuzwa, thamani yake haikuwa

4:14 Mdo 3:8,9 4:16 Yn 11:47 4:17 Mdo 5:28 4:19 Mdo 5:29

4:24 Kut 20:11; Neh 9:6; Zab 146:6; Isa 37:16; Lk 2:29; Ufu 6:10 4:25-26 Zab 2:1-2

4:27 Mt 27:1-2; Mk 15:1; Lk 23:1,7-11; Yn 18:28-29 4:28 Mdo 2:23 4:29 Efe 6:19

4:31 Mdo 2:2,4 4:32 Mdo 2:44-45 4:33 Mdo 2:47 4:34 Mdo 2:45

4:36 Mdo 11:22,24; 13:4; 15:39 5:2 Mdo 4:37 5:3 Yn 13:2

katika uwezo wako? Ilikuwaje hata ukaweka neno hili moyoni mwako? Hukumwambia uongo mwanadamu, bali Mungu. ⁵Anania aliposikia maneno haya akaanguka, akafa. Hofu nyingi ikawapata watu wote walioyasikia haya. ⁶Vijana wakaondoka, wakamtia katika sanda, wakamchukua nje, wakamzika.

⁷Hata muda wa saa tatu baadaye mkewe akaingia, naye hana habari ya hayo yaliyotokea. ⁸Petro akamjibu, Niambie, Mlikiuza kiwanja kwa thamani hiyo? Akasema, Ndiyo, kwa thamani hiyo. ⁹Petro akamwambia, Imekuwaje hata mkapatana kumjaribu Roho wa Bwana? Angalia, miguu yao waliomzika mumeo ipo mlangoni, nao watakuchukua nje wewe nawe. ¹⁰Mara akaanguka miguuni pake akafa; wale vijana wakaingia wakamkuta amekufa, wakamchukua nje, wakamzika pamoja na mumeo. ¹¹Hofu nyingi ikawapata kanisa lote na watu wote walioyasikia haya.

¹²Na kwa mikono ya mitume zikafanyika ishara na maajabu mengi katika watu; nao wote walikuwako kwa nia moja katika ukumbi wa Sulemani;† ¹³na katika wote wengine hapana hata mmoja aliyethubutu kuambatana nao; ila watu waliwaadhimisha; ¹⁴walioamini wakazidi kuongezeka kwa Bwana, wengi, wanaume na wanawake;† ¹⁵hata ikawa katika njia kuu hutoa nje wagonjwa, na kuwaweka juu ya majamvi na magodoro, ili Petro akija, ngawa kivuli chake kimwangukie mmojawapo wao.† ¹⁶Nayo makutano ya watu wa miji iliyoko kandokando ya Yerusalemu wakakutanika, wakileta wagonjwa, nao walioudhiwa na pepo wachafu; nao wote wakaponywa.

¹⁷Akaondoka Kuhani Mkuu na wote waliokuwa pamoja naye, (hao ndio walio wa madhehebu ya Masadukayo), wamejaa wivu,† ¹⁸wakawakamata mitume wakawaweka ndani ya gereza; ¹⁹lakini malaika wa Bwana akafungua milango ya gereza usiku, akawatoa, akasema,† ²⁰Enendeni mkasimame hekaluni mkawaambie watu maneno yote ya Uzima huu. ²¹Nao waliposikia wakaenda alfajiri hekaluni, wakaanza kufundisha.

Akaja Kuhani Mkuu nao waliokuwa pamoja naye, wakawakutanisha watu wa baraza, na wazee wote wa wana wa Israeli, wakatuma watu gerezani ili wawalete. ²²Hata watumishi walipofika hawakuwaona gerezani, wakarudi wakatoa habari, ²³wakisema, Gereza tumeikuta imefungwa salama, nao waliinzi wamesimama mbele ya mlango; lakini tulipoufungua hatukukuta mtu ndani. ²⁴Basi jemadari wa hekalu na wakuu wa makuhani waliposikia haya, wakaingiwa na shaka kwa ajili yao, litakuwaje jambo hilo. ²⁵Mtu mmoja akaja akawapasha habari ya kwamba, Watu wale mliowaweka gerezani wako ndani ya hekalu, wamesimama wakifundisha watu. ²⁶Ndipo yule jemadari akaenda pamoja na watumishi, wakawaleta, lakini si kwa nguvu, kwa maana waliogopa watu wasije wakawapiga kwa mawe. ²⁷Walipowaleta, wakawaweka katika baraza. Kuhani Mkuu akawauliza, ²⁸akisema, Je! Hatukuwaamuru ninyi kwa nguvu, msifundishe kwa jina hili? Nanyi, tazameni, mmeijaza Yerusalemu mafundisho yenu, na mnataka kuileta damu ya mtu yule juu yetu.† ²⁹Petro na mitume wakajibu, wakisema, Imetupasa kumtii Mungu kuliko wanadamu.† ³⁰Mungu wa baba zetu alimfufua Yesu, ambaye ninyi mlimwua mkimtundika katika mti.† ³¹Mtu huyo Mungu amemtukuza kwa mkono wake wa kuume, awe Mkuu na Mwokozi, awape Waisraeli toba na msamaha wa dhambi.† ³²Na sisi tu mashahidi wa mambo haya, pamoja na Roho Mtakatifu ambaye Mungu amewapa wote wamtii.† ³³Wao waliposikia wakachomwa mioyo yao; wakafanya shauri kuwaua.†

³⁴Lakini mtu mmoja, Farisayo, jina lake Gamalieli, mwalimu wa torati, mwenye kuheshimiwa na watu wote, akasimama katika baraza, akaamuru mitume wawekwe nje kitambo kidogo,† ³⁵akawaambia, Enyi waume wa Israeli, jihadharini jinsi mtakavyo watenda watu hawa. ³⁶Kwa sababu kabla ya siku hizi aliondoka Theuda, akijidai ya kuwa yeye ni mtu mkuu, watu wapata mia nne wakashikamana

5:12 Mdo 3:11 5:14 Mdo 2:47; 6:7; 21:20 5:15 Mdo 19:11,12; Mk 6:56 5:17 Mdo 4:1,6
5:19 Mdo 12:7 5:28 Mt 27:25; Mdo 4:18 5:29 Mdo 4:19; Dan 3:18 5:30 Kum 21:22; Mdo 3:15
5:31 Mdo 2:33; Ebr 2:10; 12:2 5:32 Lk 24:48; Yn 15:26,27 5:33 Mdo 7:54 5:34 Mdo 22:3

naye; naye aliuawa na wote waliomsadiki wakatawanyika wakawa si kitu.[†] ³⁷ Baada ya mtu huyo aliondoka Yuda Mgalilaya, siku zile za kuandikiwa orodha, akawavuta watu kadha wa kadha nyuma yake, naye pia akapotea na wote waliomsadiki wakatawanyika.[†] ³⁸ Basi sasa nawaambia, Jiepushe ni na watu hawa, waacheni; kwa kuwa shauri hili au kazi hii ikiwa imetoka kwa binadamu, itavunjwa,[†] ³⁹ lakini ikiwa imetoka kwa Mungu hamwezi kuivunja; msije mkaonekana kuwa mnapigana na Mungu.[†] ⁴⁰ Wakakubali maneno yake; nao walipowaita mitume, wakawapiga, wakawaamuru wasinene kwa jina lake Yesu; kisha wakaacha waende zao.[†] ⁴¹ Nao wakatoka katika ile baraza, wakifurahi kwa sababu wamehesabiwa kuwa wamestahili kuaibishwa kwa ajili ya Jina hilo.[†] ⁴² Na kila siku, ndani ya hekalu na nyumbani mwao, hawakuacha kufundisha na kuhubiri habari njema za Yesu kwamba ni Kristo.[†]

6 ¹ Hata siku zile wanafunzi walipokuwa wakiongezeka hesabu yao, palikuwa na manung'uniko ya Wayahudi wa Kiyunani juu ya Waebrania kwa sababu wajane wao walisahauliwa katika huduma ya kila siku.[†] ² Wale Thenashara wakawaita jamii ya wanafunzi, wakasema, Haipendezi sisi kuliacha neno la Mungu na kuhudumu mezani. ³ Basi ndugu, chagueni watu saba miongoni mwenu, walioshuhudiwa kuwa wema, wenye kujawa na Roho, na hekima, ili tuwa-weke juu ya jambo hili;[†] ⁴ na sisi tutadumu katika kuomba na kulihudumia lile Neno. ⁵ Neno hili likapendeza machoni pa mkutano wote; wamchagua Stefano, mtu aliyejaa imani na Roho Mtakatifu, na Filipo, na Prokoro, na Nikanori, na Timoni, na Parmena, na Nikolao mwongofu wa Antiokia;[†] ⁶ ambao wakawaweka mbele ya mitume, na walipokwisha kuomba wakaweka mikono yao juu yao.[†]

⁷ Neno la Mungu likaenea; na hesabu ya wanafunzi ikazidi sana katika

Yerusalemu; jamii kubwa ya makuhani wakaitii ile Imani.[†] ⁸ Na Stefano, akijaa neema na uwezo, alikuwa akifanya maajabu na ishara kubwa katika watu. ⁹ Lakini baadhi ya watu wa sinagogi lililoitwa sinagogi la Mahuru, na la Wakirene, na la Waiskanderia, na la wale wa Kilikia na Asia, wakaondoka na kujadiliana na Stefano; ¹⁰ lakini hawakuweza kushindana na hiyo hekima na huyo Roho aliyesema naye.[†] ¹¹ Hata wakashawishi watu waliosema, Tumemsikia mtu huyu akinena maneno ya kumtukana Musa na Mungu.[†] ¹² Wakawataharakisha watu na wazee na waandishi, wakamwendea, wakamkamata, wakampeleka mbele ya baraza. ¹³ Wakasimamisha mashahidi wa uongo waliosema, Mtu huyu haachi kusema maneno ya kufuru juu ya mahali hapa patakatifu na juu ya torati;[†] ¹⁴ maana tumemsikia akisema kwamba Yesu huyo Mnazareti atapaharibu mahali hapa, na kuzibadili desturi tulizopewa na Musa. ¹⁵ Watu wote walioketi katika ile baraza wakamkazia macho yao, wakamwona uso wake kuwa kama uso wa malaika.

7 ¹ Kuhani Mkuu akasema, Je! Mambo hayo ndivyo yalivyo? ² Naye akasema,

Ndugu zangu na baba zangu, sikilizeni: Mungu wa utukufu alimtokea baba yetu Ibrahimu, alipokuwa katika Mesopotamia, kabla hajakaa Harani,[†] ³ akamwambia, Toka katika nchi yako na katika jamaa zako, ukaende hata nchi nitakayokuonyesha.[†] ⁴ Ndipo alipotoka katika nchi ya Wakaldayo, akakaa Harani, akatoka huko baada ya kufa babaye, Mungu akamhamisha mpaka nchi hii mnayokaa ninyi sasa.[†] ⁵ Wala hakumpa urithi humu hata kiasi cha kuweka mguu; akaahidi kwamba atampa, iwe milki yake, na ya uzao wake baadaye alipokuwa hana mtoto.[†] ⁶ Mungu akane-na hivi, ya kwamba wazao wake watakuwa wageni katika nchi ya watu wengine, nao watawafanya kuwa watumwa wao, na kuwatenda mabaya kwa muda wa miaka mia nne.[†] ⁷ Na lile taifa

5:36 Mdo 21:38 5:37 Lk 2:2 5:38 Mt 15:13 5:39 Mdo 9:5 5:40 Mdo 22:19

5:41 Mt 5:10-12; 1 Pet 4:13 5:42 Mdo 18:5 6:1 Mdo 4:35 6:3 1 Tim 3:7,8 6:5 Mdo 8:5

6:6 Mdo 1:24; 13:3; 14:23 6:7 Mdo 19:20 6:10 Lk 21:15 6:11 Mt 26:60-66 6:13 Yer 26:11

7:2-3 Mwa 12:1; Zab 29:3; Mwa 11:31; 15:7 7:3 Mwa 12:1; 48:4 7:4 Mwa 11:31; 12:4

7:5 Mwa 12:7; 13:15; 15:18; 17:8; 48:4; Kum 2:5 7:6-7 Mwa 15:13-14; Kut 2:22; 12:40

watakaowafanya watumwa nitawahukumu mimi, alisema Mungu; na baada ya hayo watatoka, nao wataniabudu mahali hapa.[†] ⁸ Akampa agano la tohara; basi Ibrahimu akamzaa Isaka, akamtahiri siku ya nane. Isaka akamzaa Yakobo. Yakobo akawazaa wale kumi na wawili, wazee wetu.[†]

⁹ Wale wazee wetu wakimwonea wivu Yusufu, wakamwaza aende Misri. Mungu akawa pamoja naye,[†] ¹⁰ akamtoa katika dhiki zake zote, akampa fadhili na hekima mbele ya Farao, mfalme wa Misri; naye akamfanya awe mtawala juu ya Misri na nyumba yake yote.[†] ¹¹ Basi kukawa njaa katika nchi yote ya Misri na Kanaani, na dhiki nyingi, wala baba zetu hawakupata chakula cha kuwatosha.[†] ¹² Hata Yakobo aliposikia ya kwamba huko Misri kuna nafaka, akawatuma baba zetu mara ya kwanza.[†] ¹³ Hata safari ya pili Yusufu akajitambulisha kwa ndugu zake, jamaa ya Yusufu ikawa dhahiri kwa Farao.[†] ¹⁴ Yusufu akatuma watu akamwita Yakobo babaye na jamaa zake wote pia, watu sabini na watano.[†] ¹⁵ Basi Yakobo akashuka mpaka Misri; akafa yeye na baba zetu;[†] ¹⁶ wakachukuliwa mpaka Shekemu wakazikwa katika kaburi lile, ambalo Ibrahimu alilininua kwa kima cha fedha kwa wana wa Hamori, huko Shekemu.[†]

¹⁷ Basi wakati wa ile ahadi ambayo Mungu alimpa Ibrahimu ulipokuwa unakaribia, wale watu wakazidi na kuongezeka sana huko Misri,[†] ¹⁸ hata mfalme mwingine akainuka juu ya Misri, asiyemfahamu Yusufu. ¹⁹ Huyu akawafanyia hila kabila yetu, na kuwatenda mabaya baba zetu, akiwaamuru wawatupe watoto wao wachanga, ili wasiishi.[†] ²⁰ Wakati huo akazaliwa Musa, naye alikuwa mzuri sana, akalelewa muda wa miezi mitatu katika nyumba ya babaye.[†] ²¹ Hata alipotupwa, binti Farao akamtwaa, akamlea awe kama mwanawe.[†] ²² Musa akafundishwa hekima yote ya Wamisri, akawa hodari

wa maneno na matendo. ²³ Umri wake ulipopata kama miaka arobaini akaazimu moyoni mwake kwenda kuwatazama ndugu zake Waisraeli.[†] ²⁴ Akamwona mmoja akidhulumiwa, akamtetea, akamlipia kisasi yule aliyekuwa akionewa, akampiga huyo Mmisri.[†] ²⁵ Ali-dhani kwamba ndugu zake watafahamu ya kuwa Mungu anawapa wokovu kwa mkono wake, lakini hawakufahamu. ²⁶ Siku ya pili yake akawatokea walipokuwa wakishindana, akataka kuwapatanisha, akisema, Enyi bwana zangu, ninyi ni ndugu. Mbona mnadhulumiana?[†] ²⁷ Lakini yeye aliyemdhulumu mwenziwe akamsukumia mbali, akisema, Ni nani aliyekuweka wewe kuwa mkuu na mwamuzi juu yetu?[†] ²⁸ Je! Wataka kuniua mimi kama ulivyo-mwua yule Mmisri jana? ²⁹ Musa akakimbia kwa neno hilo, akakaa hali ya ugeni katika nchi ya Midiani, akazaa wana wawili huko.[†] ³⁰ Hata miaka arobaini ilipotimia, malaika wa Bwana akamtokea katika jangwa la mlima wa Sinai katika mwali wa moto, kijitini.[†] ³¹ Musa alipouona, akastaajabia maono yale, na alipokaribia ili atazame, sauti ya Bwana ikamjia, ³² Mimi ni Mungu wa baba zako, Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo. Musa akatetemeka, asithubutu kutazama.[†] ³³ Bwana akamwambia, Vua viatu miguuni mwako, kwa maana mahali hapa unaposimama ni nchi takatifu.[†] ³⁴ Yakini nimeona mateso ya watu wangu waliomo Misri, nimesikia kuugua kwao, nami nimeshuka niwatoe. Basi sasa, nitakutuma mpaka Misri.[†] ³⁵ Musa huyo waliyemkataa, wakisema, Ni nani aliyekuweka kuwa mkuu na mwamuzi? Ndiye aliyetumwa na Mungu kuwa mkuu na mkombozi, kwa mkono wa yule malaika aliyemtokea katika kile kijiti.[†] ³⁶ Huyu ndiye aliye-watoa, akifanya ajabu na ishara katika nchi ya Misri, na katika bahari ya Shamu, na katika jangwa muda wa miaka arobaini.[†] ³⁷ Musa huyo ndiye

7:7 Kut 3:12 7:8 Mwa 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31—35:18 7:9 Mwa 37:11,28; 39:2,21; 45:4

7:10 Mwa 41:39-41; 39:21; Zab 105:21 7:11 Mwa 42:1-2; 41:54 7:12 Mwa 42:2

7:13 Mwa 45:1,3,16 7:14 Mwa 45:9-10; 17:18; Mwa 46:27; Kut 1:5; Kum 10:22

7:15 Mwa 46:1-7; 49:33; Kut 1:6 7:16 Mwa 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Yos 24:32

7:17-18 Kut 1:7-8 7:19 Kut 1:10-11,22; Mwa 24:7 7:20 Kut 2:2; Ebr 11:23 7:21 Kut 2:3-10

7:23-29 Kut 2:11-15 7:24 Kut 2:12 7:26 Kut 2:13 7:27 Kut 2:14; Lk 12:14

7:29 Kut 2:15,22; 18:3-4 7:30-34 Kut 3:1-10; Kum 33:16 7:32 Kut 3:6 7:33 Kut 3:5

7:34 Kut 2:24; 3:7,10 7:35 Kut 2:14 7:36 Kut 7:3,10; 14:21; Hes 14:33

aliyewaambia Waisraeli, Bwana Mungu wenu atawainulieni nabii, katika ndugu zenu, kama mimi; msikieni yeye.† ³⁸Yeye ndiye aliyekuwa katika kanisa jangwani pamoja na yule malai-ka aliyesema naye katika mlima wa Sinai, tena pamoja na baba zetu; ndiye aliyepokea maneno ya uzima atupe sisi.† ³⁹Mtu huyo baba zetu hawakutaka kumtii, bali wakamsukumia mbali, na kwa mioyo yao wakarejea Misri,† ⁴⁰wakamwambia Haruni, Tufanyie miungu, watakaotutangulia; maana huyo Musa, aliyetutoa katika nchi ya Misri, hatujui lililompata.† ⁴¹Wakafanya ndama siku zile, wakafurahia kazi za mikono yao.† ⁴²Basi Mungu akaghairi, akawaacha ili waliabudu jeshi la mbinguni, kama ilivyoandikwa katika chuo cha manabii,

Je! Mlinitolea mimi dhabihu na sadaka

Miaka arobaini katika jangwa, enyi nyumba ya Israeli?†

⁴³ Nanyi mlichukua hema ya Moleki,

Na nyota za mungu wenu Refani, Sanamu mlizozifanya ili kuziabudu;

Nami nitawafahamisha mwende mbali kupita Babeli.

⁴⁴ Ile hema ya ushahidi ilikuwa pamoja na baba zetu jangwani, kama alivyoagiza yeye aliyesema na Musa, ya kwamba aifanye sawasawa na mfano ule aliouona;† ⁴⁵ ambayo baba zetu, kwa kupokezana, wakaiingiza pamoja na Yoshua katika milki ya Mataifa wale, ambao Mungu aliwafukuza mbele ya baba zetu, mpaka siku za Daudi;† ⁴⁶ aliyepata fadhili mbele za Mungu, naye aliomba ampatie Mungu wa Yakobo maskani.† ⁴⁷ Lakini Sulemani alimjengea nyumba.† ⁴⁸ Ila Yeye aliye juu hakai katika nyumba zilizofanywa kwa mikono, kama vile asemavyo nabii,†

⁴⁹ Mbingu ni kiti changu cha enzi,

Na nchi ni pa kuwekea miguu yangu;

Ni nyumba gani mtakayonijengea? Asema Bwana,†

⁵⁰ Au ni mahali gani nitakapostarehe?

Si mkono wangu uliofanya haya yote?

⁵¹ Enyi wenye shingo gumu, msiotahiriwa mioyo wala masikio, siku zote mnampinga Roho Mtakatifu; kama baba zenu walivyofanya, na ninyi ni vivyo hivyo.† ⁵² Ni yupi katika manabii ambaye baba zenu hawakumwudhi? Nao waliwaua wale waliotabiri habari za kuja kwake yule Mwenye Haki; ambaye ninyi sasa mmekuwa wasaliti wake, mkamwua;† ⁵³ ninyi mlioipokea torati kwa agizo la malaika msiishike.†

⁵⁴ Basi waliposikia maneno haya, wakachomwa mioyo, wakamsagia meno.† ⁵⁵ Lakini yeye akijaa Roho Mtakatifu, akakaza macho yake, akitazama mbinguni, akauona utukufu wa Mungu, na Yesu akisimama upande wa mkono wa kuume wa Mungu.† ⁵⁶ Akasema, Tazama! Naona mbingu zimefunguka, na Mwana wa Adamu amesimama mkono wa kuume wa Mungu. ⁵⁷ Wakapiga kelele kwa sauti kuu, wakaziba masikio yao, wakamrukia kwa nia moja, ⁵⁸ wakamtoa nje ya mji, wakampiga kwa mawe. Nao mashahidi wakaweka nguo zao miguuni pa kijana mmoja aliyeitwa Sauli.† ⁵⁹ Wakampiga kwa mawe Stefano, naye akiomba, akisema, Bwana Yesu, pokea roho yangu.† ⁶⁰ Akapiga magoti, akalia kwa sauti kuu, Bwana, usiwahe- sabie dhambi hii. Akiisha kusema haya akalala. Na Sauli alikuwa akiona vema kwa kuuawa kwake.†

8 ¹ Siku ile kukatukia adha kuu ya kanisa lililokuwa katika Yerusalemu; wote wakatawanyika katika nchi ya Uyahudi na Samaria, isipokuwa hao mitume.† ² Watu watauwa wakamzika Stefano, wakamfanyia maombolezo makuu.† ³ Sauli akaliharibu kanisa, akiingia

7:37 Kum 18:15,18; Mdo 3:22 7:38 Kut 19:1—20:17; Kum 5:1-33; Mdo 7:53; Kum 9:10

7:39 Hes 14:3 7:40 Kut 32:1,23 7:41 Kut 32:2-6 7:42-43 Amo 5:25-27; Yer 19:13

7:44 Kut 25:9,40 7:45 Yos 3:14-17; 18:1; Mwa 17:8; 48:4; Kum 32:49

7:46 2 Sam 7:1-16; 1 Nya 17:1-14; Zab 132:5 7:47 1 Fal 6:1-38; 2 Nya 3:1-17 7:48 Isa 66:1,2

7:49-50 Isa 66:1-2 7:51 Isa 63:10; Kut 32:9; Law 26:41; Hes 27:14; Yer 9:26;

7:52 2 Nya 36:16; Mt 23:31 7:53 Kut 20:1-26; Gal 3:19,38; Ebr 2:2 7:54 Mdo 5:33

7:55 Lk 22:69 7:58 Mdo 22:20 7:59 Zab 31:5; Lk 23:46 7:60 Lk 23:34

8:1 Mdo 7:58; 11:19; 22:20 8:2 Mt 14:12

kila nyumba, na kuwaburuta wanaume na wanawake na kuwatupa gerezeni.[†]

4 Lakini wale waliotawanyika wa-kaenda huko na huko wakilihubiri neno. ⁵ Filipo akatelemka akaingia mji wa Samaria, akawahubiri Kristo.[†] ⁶ Na makutano kwa nia moja wakasikiliza maneno yale yaliyosemwa na Filipo walipoyasikia na kuziona ishara alizokuwa akizifanya. ⁷ Kwa maana pepo wachafu wakawatoka wengi waliopagawa nao, wakilia kwa sauti kuu; na watu wengi waliopooza, na viwete, wakaponywa.[†] ⁸ Ikawa furaha kubwa katika mji ule.[†]

9 Na mtu mmoja, jina lake Simoni, hapo kwanza alikuwa akifanya uchawi katika mji ule, akiwashangaza watu wa taifa la Wasamaria, akisema ya kuwa yeye ni mtu mkubwa. ¹⁰ Wote wakamsikiliza tangu mdogo hata mkubwa, wakisema, Mtu huyu ni uweza wa Mungu, ule Mkuu. ¹¹ Wakamsikiliza, kwa maana amewashangaza muda mwingi kwa uchawi wake. ¹² Lakini walipomwamini Filipo, akizihubiri habari njema za ufalme wa Mungu, na jina lake Yesu Kristo, wakabatizwa, wanaume na wanawake.[†] ¹³ Na yeye Simoni mwenyewe aliamini akabatizwa, akashikamana na Filipo; akashangaa alipoziona ishara na miujiza mikubwa inayotendeka.

14 Na mitume waliokuwako Yerusalemu, waliposikia ya kwamba Samaria imelikubali neno la Mungu, wakawapelékea Petro na Yohana;[†] ¹⁵ ambao waliposhuka, wakawaombea wampokee Roho Mtakatifu; ¹⁶ kwa maana bado hajawashukia hata mmoja wao, ila wamebatizwa tu kwa jina lake Bwana Yesu. ¹⁷ Ndipo wakaweka mikono yao juu yao, nao wakampokea Roho Mtakatifu.[†]

18 Hata Simoni alipoona ya kuwa watu wanapewa Roho Mtakatifu kwa kuwekewa mikono ya mitume, akataka kuwapa fedha akisema, ¹⁹ Nipeni na mimi uwezo huu, ili kila mtu nitakayemweka mikono yangu, apokee Roho Mtakatifu. ²⁰ Lakini Petro akamwambia, Fedha yako na ipotelee mbali pamoja nawe, kwa kuwa umedhania ya kuwa karama ya Mungu yapatikana

kwa mali. ²¹ Huna fungu wala huna sehemu katika jambo hili, kwa kuwa moyo wako si mnyofu mbele za Mungu.[†] ²² Basi, tubia uovu wako huu, ukamwombe Bwana, ili kama yamkini, usamehewe fikira hii ya moyo wako. ²³ Kwa maana nakuona u katika uchungu kama nyongo, na tena u katika kifungo cha uovu.[†] ²⁴ Simoni akajibu, akasema, Niombeeni ninyi kwa Bwana, yasinifikilie mambo haya mliyosema hata moja.

25 Nao walipokwisha kushuhudia na kulihubiri neno la Bwana wakarudi Yerusalemu, wakaihubiri Injili katika vijiji vingi vya Wasamaria.

26 Malaika wa Bwana akasema na Filipo, akamwambia, Ondoka ukaende upande wa kusini hata njia ile itelemkayo kutoka Yerusalemu kwenda Gaza; nayo ni jangwa.

27 Naye akaondoka, akaenda; mara akamwona mtu wa Kushi, towashi, mwenye mamlaka chini ya Kandake malkia wa Kushi, aliyewekwa juu ya hazina yake yote; naye alikuwa amekwenda Yerusalemu kuabudu,[†] ²⁸ akawa akirejea, ameketi garini mwake akisoma chuo cha nabii Isaya. ²⁹ Roho akamwambia Filipo, Sogea karibu na gari hili, ukashikamane nalo. ³⁰ Basi Filipo akaenda mbio, akamsikia anasoma chuo cha nabii Isaya; akanena, Je! Yamekuelea haya unayosoma? ³¹ Akasema, Nitawezaje kuelewa, mtu asiponiongoza? Akamsihi Filipo apande na kuketi pamoja naye.[†] ³² Na fungu la Maandiko alilokuwa akilisoma ni hili,

Aliongozwa kwenda machinjoni
kama kondoo,

Na kama vile mwana-kondoo
alivyo kimya mbele yake
amkataye manyoya,

Vivyo hivyo yeye naye hafunui
kinywa chake.[†]

³³ Katika kujidhili kwake hukumu
yake iliondolewa.

Ni nani atakayeeleza kizazi
chake?

Kwa maana uzima wake
umeondolewa katika nchi.

³⁴ Yule towashi akamjibu Filipo,
akasema, Nakuomba, nabii huyu; asema

8:3 Mdo 22:4-5; 9:1; 26:9-11 8:5 Mdo 6:5 8:7 Mk 16:17 8:8 Yn 4:40-42 8:12 Mt 28:19
8:14 Mdo 3:1 8:17 1 Tim 4:14 8:21 Zab 78:37; Efe 5:5 8:23 Kum 29:18; Isa 58:6; Ebr 12:15
8:27 Isa 56:3-7 8:31 Yn 16:13 8:32-33 Isa 53:7-8

maneno haya kwa habari ya nani; ni habari zake mwenyewe au za mtu mwingine? ³⁵Filipo akafunua kinywa chake, naye, akianza kwa andiko lilo hilo, akamhubiri habari njema za Yesu. ³⁶Wakawa wakiendelea njiani, wakafika mahali penye maji; yule towashi akasema, Tazama, maji haya; ni nini kinachonizuia nisibatizwe?† [³⁷Filipo akasema, Ukiamini kwa moyo wako wote, inawezekana. Akajibu, akanena, Naamini ya kwamba Yesu Kristo ndiye Mwana wa Mungu.] ³⁸Akaamuru lile gari lisimame; wakatelemka wote wawili majini, Filippo na yule towashi; naye akambatiza. ³⁹Kisha, walipopanda kutoka majini, Roho wa Bwana akamnyakua Filippo, yule towashi asimwone tena; basi alikwenda zake akifurahi.† ⁴⁰Lakini Filippo akaonekana katika Azoto, na alipokuwa akipita akahubiri Injili katika miji yote, hata akafika Kaisaria.†

9 ¹Lakini Sauli, akizidi kutisha na kuwaza kuwaua wanafunzi wa Bwana, akamwendea Kuhani Mkuu,†† ²akataka ampe barua za kuenda Dameski zilizoandikwa kwa masinagogi, ili akiona watu wa Njia hii, waume kwa wake, awafunge na kuwaleta Yerusalemu. ³Hata alipokuwa akisafiri, ikawa anakaribia Dameski; ghafula ikamwanguza kote kote nuru kutoka mbinguni.† ⁴Akaanguka chini, akasikia sauti iki-mwambia, Sauli, Sauli, mbona waniudhi? ⁵Akasema, U nani wewe, Bwana? Naye akasema, Mimi ndimi Yesu unayeniudhi wewe.† ⁶Lakini simama, uingie mjini, nawe utaambiwa yakupasayo kutenda. ⁷Na wale watu waliosafiri pamoja naye wakasimama kimya, wakiisikia sauti, wasione mtu. ⁸Sauli akainuka katika nchi, na macho yake yalipofumbuka, hakuona kitu; wakamshika mkonono wakamleta mpaka Dameski. ⁹Akawa siku tatu haoni; hali, wala hanywi.

¹⁰Basi palikuwapo Dameski wanafunzi jina lake Anania. Bwana akamwambia katika maono, Anania. Akasema, Mimi hapa, Bwana.† ¹¹Bwana akamwambia, Simama, enenda zako katika njia iitwayo Nyofu, ukaulize

katika nyumba ya Yuda mtu aitwaye Sauli, wa Tarso; maana, angalia, anaomba;† ¹²naye amemwona mtu, jina lake Anania, akiingia, na kumwekea mikono juu yake, apate kuona tena. ¹³Lakini Anania akajibu, Bwana, nimesikia habari za mtu huyu kwa watu wengi, mabaya mengi aliyowatenda watakati-fu wako Yerusalemu; ¹⁴hata hapa ana amri itokayo kwa wakuu wa makuhani awafunge wote wakuitiao Jina lako.† ¹⁵Lakini Bwana akamwambia, Nenda tu; kwa maana huyu ni chombo kiteule kwangu, alichukue Jina langu mbele ya Mataifa, na wafalme, na wana wa Israeli.† ¹⁶Maana nitamwonyesha yali- vyo mengi yatakayompasa kuteswa kwa ajili ya Jina langu.†

¹⁷Anania akaenda zake, akaingia mle nyumbani; akamwekea mikono akisema, Ndugu Sauli, Bwana amenituma, Yesu, yeye aliyekutokea katika njia uliyoiijia, upate kuona tena, ukajazwe Roho Mtakatifu. ¹⁸Mara vikaanguka machoni pake vitu kama magamba, akapata kuona, akasimama, akabatizwa; ¹⁹akala chakula, na kupata nguvu.

Akawa huko siku kadha wa kadha pamoja na wanafunzi walioko Dameski. ²⁰Mara akamhubiri Yesu katika masinagogi, kwamba yeye ni Mwana wa Mungu. ²¹Na wote waliosikia wakashangaa, wakasema, Siye huyu aliyewaharibu walioliitia Jina hili huko Yerusalemu? Na hapa alikuwa amekuja kwa kusudi hilo, awafunge na kuwapeleka kwa wakuu wa makuhani?† ²²Sauli akazidi kuwa hodari, akawatia fadhaa Wayahudi waliokaa Dameski, akithibitisha ya kuwa huyu ndiye Kristo.†

²³Hata siku nyingi zilipopita, Wayahudi wakafanya shauri ili wamwue;†† ²⁴lakini hila yao ikajulikana na Sauli. Wakamvizia malangoni mchana na usiku wapate kumwua.† ²⁵Wanafunzi wake wakamtwa usiku wakamshusha ukutani, wakimtelemtsha katika kapu.

²⁶Na Sauli alipofika Yerusalemu, alijaribu kujiunga na wanafunzi, nao walikuwa wakimwogopa wote, wasisadiki ya kuwa yeye ni mwanafunzi.†

8:36 Mdo 10:47 8:39 1 Fal 18:12 8:40 Mdo 21:8,9 9:1-29 Mdo 22:3-21; 26:9-20
9:1 Mdo 8:3 9:3 1 Kor 15:8 9:5 Mdo 5:39 9:10 Mdo 10:17; 16:9 9:11 Mdo 21:39
9:14 1 Kor 1:2; Mdo 22:16; 2 Tim 2:22 9:15 Rum 1:5; Mdo 25:13; 27:24; 2 Kor 4:7
9:16 Mdo 23:29; 2 Kor 1:23-28 9:21 Mdo 8:1; 9:1,14; 26:10 9:22 Mdo 18:28
9:23-25 2 Kor 11:32-33 9:23 Mdo 23:12-29 9:24 Mdo 23:16 9:26 Gal 1:17-19

²⁷Lakini Barnaba akamtwaa, akampeleka kwa mitume, akawaeleza jinsi alivyomwona Bwana njiani, na ya kwamba alisema naye, na jinsi alivyohubiri kwa ushujaa katika Dameski kwa jina la Yesu.[†] ²⁸Naye akawa pamoja nao katika Yerusalemu akiingia na kutoka. ²⁹Akahunbiri kwa jina la Bwana kwa ushujaa, akinena na kuhojiana na Wayahudi wa Kiyunani. Nao wakajaribu kumwua. ³⁰Lakini ndugu walipopata habari wakamchukua mpaka Kaisaria, wakampeleka aende Tarso.[†]

31 Basi kanisa likapata raha katika Uyahudi wote na Galilaya na Samaria, likajengwa, likiendelea na kuongezeka katika kicho cha Bwana, na faraja ya Roho Mtakatifu.

32 Hata Petro alipokuwa akizunguka-zunguka pande zote akawatelemkia na watakatifu waliokaa Lida. ³³Akammwona mtu mmoja huko, jina lake Ainea, mtu huyo amelala kitandani miaka minane; maana alikuwa amepooza. ³⁴Petro akamwambia, Ainea, Yesu Kristo akuponya; ondoka, ujitandikie. Mara akaondoka. ³⁵Na watu wote waliokaa Lida na Sharoni wakammwona, wakamgeukia Bwana.

36 Na mwanafunzi mmoja alikuwako Yafa, jina lake Tabitha, tafsiri yake ni Dorkasi (yaani paa); mwanamke huyu alikuwa amejaa matendo mema na sadaka alizozitoa. ³⁷Ikawa siku zile akaugua, akafa; hata walipokwisha kumwosha, wakamweka orofani. ³⁸Na kwa kuwa mji wa Lida ulikuwa karibu na Yafa, nao wanafunzi wamesikia ya kwamba Petro yuko huko, wakatuma watu wawili kwake, kumsihi na kusema, Usikawie kuja kwetu. ³⁹Petro akaondoka akafuatana nao. Alipofika, wakampeleka juu orofani wajane wote wakasimama karibu naye, wakilia na kumwonyesha zile kanzu na nguo alizozishona Dorkasi wakati ule alipokuwa pamoja nao. ⁴⁰Petro akawatoa nje wote, akapiga magoti, akaomba, kisha akaelekea yule maiti, akanena, Tabitha, ondoka. Naye akafumbua macho yake, na alipomwona Petro akajiinua, akaketi.[†] ⁴¹Akampa mkono, akamwina; hata akiisha kuwaita wale wataka-

tifu na wajane akamweka mbele yao, hali yu hai.[†] ⁴²Ikajulikana katika mji mzima wa Yafa; watu wengi wakamwamini Bwana. ⁴³Basi Petro akakaa siku kadha wa kadha huko Yafa, nyumbani mwa mtu mmoja, jina lake Simoni, mtengenezaji wa ngozi.[†]

10 ¹Palikuwa na mtu Kaisaria, jina lake Kornelio, akida wa kikosi kilichoitwa Kiitalia.[†] ²Mtu mtauwa, mchaji wa Mungu, yeye na nyumba yake yote, naye alikuwa akiwapa watu sadaka nyingi, na kumwomba Mungu daima. ³Akaona katika maono waziwazi, kama saa tisa ya mchana, malaika wa Mungu, akimjia na kumwambia, Kornelio![†] ⁴Akamtazama sana, akaogopa akasema, Kuna nini, Bwana? Akamwambia, Sala zako na sadaka zako zimefika juu na kuwa ukumbusho mbele za Mungu. ⁵Sasa basi, peleka watu Yafa, ukamwite Simoni, aitwaye Petro. ⁶Yeye ni mgeni wa mtu mmoja, jina lake Simoni, mtengenezaji wa ngozi, ambaye nyumba yake iko pwani, atakuambia yakupasayo kutenda.[†] ⁷Na yule malaika aliyesema naye akiisha kuondoka, Kornelio akawaita wawili katika watumishi wake wa nyumbani, na askari mmoja, mtu mtauwa katika wale waliomhudumia daima; ⁸na alipokwisha kuwaeleza mambo yote akawatuma kwenda Yafa.

9 Hata siku ya pili, walipokuwa wakisafiri na kuukaribia mji, Petro alipanda juu darini, kwenda kuomba, yapata saa sita ya mchana; ¹⁰akaumwa na njaa sana, akataka kula; lakini walipokuwa wakia ndaa, roho yake ikazimia, ¹¹akaona mbingu zimefunuka, na chombo kikishuka kama nguo kubwa, inatelemshwa kwa pembe zake nne hata nchi;[†] ¹²ambayo ndani yake walikuwamo aina zote za wanyama wenye miguu minne, na hao watambao, na ndege wa angani. ¹³Kisha sauti ikamjia, kusema, Ondoka, Petro, uchinje ule. ¹⁴Lakini Petro akasema, Hasha, Bwana, kwa maana sijakula kamwe kitu kilicho kichafu au najisi.[†] ¹⁵Sauti ikamjia mara ya pili, ikimwambia, Vilivyotakaswa na Mungu, usivii-te wewe najisi.[†] ¹⁶Jambo hili likatendeka

mara tatu; kisha kile chombo kikapoke-wa tena mbinguni.

17 Hata Petro alipokuwa akiona shaka ndani ya nafsi yake, maana yake ni nini maono hayo aliyoyaona, wale watu waliotumwa na Kornelio, wakii-sha kuiulizia nyumba ya Simoni, wa-kasimama mbele ya mlango, ¹⁸ wakaita; wakauliza kwamba Simoni aitwaye Pe-tro anakaa humo. ¹⁹ Na Petro alikuwa akiyafikiri yale maono. Roho akamwa-mbia, Wako watu watatu wanakutafu-ta.† ²⁰ Basi ondoka ushuke ufuatane nao, usione tashwishi, kwa maana ni mimi niliyewatama. ²¹ Petro akawashu-kia wale watu; akanena, Mimi ndiye mnayemtafuta. Mmekuja kwa sababu gani? ²² Wakasema, Kornelio akida, mtu mwenye haki, mchaji wa Mungu, aliye na sifa njema kwa taifa lote la Wayahudi, alionywa na malaika mta-katifu kutuma watu kwako, uende nyu-mbani kwake, apate kusikiliza maneno kwako. ²³ Akawakaribisha wawe wage-ni wake.

Hata siku ya pili, Petro akaondoka akatoka pamoja nao, na baadhi ya ndugu waliokaa Yafa wakafuatana naye.† ²⁴ Si-ku ya pili yake wakaingia Kaisaria. Na Kornelio alikuwa akiwangojea, hali amekusanya jamaa zake na rafiki zake. ²⁵ Petro alipokuwa akiingia Kornelio akatoka amlaki akamwangukia miguu, akamsujudia. ²⁶ Lakini Petro akamwi-nua, akasema; Simama, mimi nami ni mwanadamu.† ²⁷ Na katika kusema naye akaingia ndani, akaona watu wengi wa-mekusanyika. ²⁸ Akawaambia, Ninyi mnajua ya kuwa si halali mtu aliye Myahudi ashikamane na mtu aliye wa taifa lingine wala kumwenda, lakini Mungu amenionya, nisimwite mtu awa-ye yote mchafu wala najisi. ²⁹ Kwa sababu hiyo nalikuja nilipoitwa, nisika-tae; basi nawauliza, ni neno gani mlilo-niitia? ³⁰ Kornelio akasema, Siku tatu zilizopita, katika saa ii hii, yaani saa tisa, nilikuwa nikisali nyumbani mwangu; nikamwona mtu amesimama mbele ya-ngu, mwenye nguo zing'arazo, ³¹ akase-

ma, Kornelio, kuomba kwako kumesiki-wa, na sadaka zako zinakumbukwa mbe-le za Mungu. ³² Basi, tuma watu kwenda Yafa, ukamwite Simoni aitwaye Petro, anakaa katika nyumba ya Simoni, mte-ngenezaji wa ngozi, karibu na pwani; naye akija atasema nawe. ³³ Mara nika-tuma watu kwako, nawe umefanya vye-ma kuja. Basi sasa sisi sote tupo hapa mbele za Mungu, tupate kuyasikiliza maneno yote uliyoamriwa na Bwana.

34 Petro akafumbua kinywa chake, akasema, Hakika natambua ya kuwa Mungu hana upendeleo;† ³⁵ bali katika kila taifa mtu amchaye na kutenda haki hukubaliwa na yeye.† ³⁶ Neno lile ali-lowapelekea wana wa Israeli akihubiri habari njema ya amani kwa Yesu Kristo (ndiye Bwana wa wote),† ³⁷ jambo lile ninyi mmelijua, lililoenea katika Uyahudi wote likianza Galila-ya, baada ya ubatizo aliouhubiri Yoha-na;† ³⁸ habari za Yesu wa Nazareti, jinsi Mungu alivyomtia mafuta kwa Roho Mtakatifu na nguvu naye akazunguka huko na huko, akitenda kazi njema na kuponya wote walioonewa na Ibilisi; kwa maana Mungu alikuwa pamoja naye.† ³⁹ Nasi tu mashahidi wa mambo yote aliyoyatenda katika nchi ya Wa-yahudi na katika Yerusalemu; ambaye walimwua wakamtundika mtini.† ⁴⁰ Hu-yo Mungu alimfufua siku ya tatu, akamjalia kudhihirika,† ⁴¹ si kwa watu wote, bali kwa mashahidi waliokuwa wamekwisha kuchaguliwa na Mungu, ndio sisi, tuliokula na kunywa pamoja naye baada ya kufufuka kwake kutoka kwa wafu.† ⁴² Akatuagiza tuwahubiri watu na kushuhudia ya kuwa huyu ndiye aliyeamriwa na Mungu awe Mhukumu wa walio hai na wafu.† ⁴³ Huyu manabii wote humshuhudia, ya kwamba kwa jina lake kila amwamini-ye atapata ondoleo la dhambi.†

44 Petro alipokuwa akisema maneno hayo Roho Mtakatifu akawashukia wote waliolisikia lile neno. ⁴⁵ Na wale walio-tahiriwa, walioamini, wakashangaa, wa-tu wote waliokujā pamoja na Petro, kwa

10:19 Mdo 13:2; 15:28 10:23 Mdo 11:12 10:26 Mdo 14:15; Ufu 19:10

10:34 Kum 10:17; 1 Sam 16:7; Rum 2:11 10:35 Yn 9:31; 10:16

10:36 Zab 107:20; 147:18; Isa 52:7; Nah 1:15; Mt 28:18 10:37 Mt 4:12-17

10:38 Isa 61:1; Mt 3:16 10:39 Kum 21:22 10:40 1 Kor 15:4-7

10:41 Yn 14:19,22; 15:27; Mdo 1:4 10:42 Mdo 17:31; Rum 14:9,10; 1 Pet 4:5; 2 Tim 4:1

10:43 Isa 33:24; 53:5,6; Yer 31:34; Eze 34:16; Dan 9:24

sababu Mataifa nao wamemwagiwa kipawa cha Roho Mtakatifu. ⁴⁶Kwa maana waliwasikia wakisema kwa lugha, na kumwadhimisha Mungu. Ndipo Petro akajibu,† ⁴⁷Ni nani awezaye kuzuia maji, hawa wasibatizwe, watu waliopokea Roho Mtakatifu vile vile kama sisi? ⁴⁸Akaamuru wabatizwe kwa Jina lake Yesu Kristo. Ndipo wakamsihi azidi kukaa siku kadha wa kadha.†

11 ¹Basi mitume na ndugu walio-kuwako katika Uyahudi wakapata habari ya kwamba watu wa Mataifa nao wamelipokea neno la Mungu. ²Na Petro alipopanda kwenda Yerusalemu, wale walio wa tohara wakashindana naye,† ³wakisema, Uliingia kwa watu wasiotahiriwa ukala nao.† ⁴Petro akaanza kuwaeleza kwa taratibu, akasema,

5 Nalikuwa katika mji wa Yafa, nikiomba, roho yangu ikazimia, nikao-na maono; chombo kinashuka, kama nguo kubwa inatelemshwa kutoka mbinguni kwa pembe zake nne, kikanifikilia.† ⁶Nikakitazama sana, nikifikiri, nikaona wanyama wa nchi wenye miguu minne, na wanyama wa mwituni, nao watambaa, na ndege wa angani. ⁷Nikasikia na sauti ikiniambia, Ondoka, Petro, ukachinje ule. ⁸Nikasema, Hasha, Bwana, kwa maana kitu kilicho kichafu au kilicho najisi hakijaingia kabisa kinywani mwangu. ⁹Sauti ikanijibu mara ya pili kutoka mbinguni, Alivyovitakasa Mungu, usivinene wewe najisi. ¹⁰Jambo hili likatendeka mara tatu, kisha vitu vyote vikavutwa tena juu mbinguni. ¹¹Na tazama, mara hiyo watu watatu wakasimama mbele ya nyumba tuliyokuwamo, waliotumwa kwangu kutoka Kaisaria. ¹²Roho akaniambia nifuatane nao, nisione tashwishi. Ndugu hawa sita nao wakaenda pamoja nami, tukaingia katika nyumba ya mtu yule; ¹³akatueleza jinsi alivyomwona malaika aliyesimama nyumbani mwake na kumwambia; Tuma watu kwenda Yafa ukamwite Simoni aitwaye Petro, ¹⁴atakayekuambia maneno ambayo yatakuokoa, wewe na nyumba yako yote. ¹⁵Ikawa nilipoanza kunena, Roho Mtakatifu akawashukia kama ali-

vyotushukia sisi mwanzo. ¹⁶Nikalikumbuka neno lile la Bwana, jinsi alivyosema, Yohana alibatiza kwa maji kweli, bali ninyi mtabatizwa kwa Roho Mtakatifu.† ¹⁷Basi ikiwa Mwenyezi Mungu amewapa wao karama ile ile aliyotupa sisi tuliomwamini Bwana Yesu Kristo, mimi ni nani niweze kumpinga Mungu? ¹⁸Waliposikia maneno haya wakanyamaza, wakamtukiza Mungu, wakisema, Basi, Mungu amewajalia hata mataifa nao toba lile-talo uzima.†

¹⁹Basi wale waliotawanyika kwa sababu ya ile dhiki iliyotukia kwa habari ya Stefano, wakasafiri hata Foinike na Kipro na Antiokia, wasilihubiri lile neno ila kwa Wayahudi peke yao.† ²⁰Lakini baadhi ya hao walikuwa watu wa Kipro na Kirene, nao walipofika Antiokia wakasema na Wayahudi wa Kiyunani, wakihubiri habari njema za Bwana Yesu. ²¹Mkono wa Bwana ukawa pamoja nao, watu wengi wakaamini, wakamwelekea Bwana.† ²²Habari hizo za watu hao zikafika masikioni mwa kanisa lililokuwako katika Yerusalemu; wakamtuma Barnaba, aende hata Antiokia.† ²³Naye, alipokwisha kufika na kuiona neema ya Mungu akafurahi, akawasihi wote waambatane na Bwana kwa kusudi la moyo.† ²⁴Maana alikuwa mtu mwema amejaa Roho Mtakatifu na imani; watu wengi wakaongezeka upande wa Bwana.† ²⁵Kisha akatoka akaenda Tarso kumtafuta Sauli;† ²⁶hata alipokwisha kumwona akamleta Antiokia. Ikawa kwa muda wa mwaka mzima wakakusanyika pamoja na kanisa na kuwafundisha watu wengi. Na wanafunzi waliitwa Wakristo kwanza hapo Antiokia.†

²⁷Siku zizo hizo manabii walitelemka kutoka Yerusalemu hata Antiokia.† ²⁸Na tulipokusanyika akasimama mmoja wao, jina lake Agabo, akaonyesha kwa uweza wa Roho Mtakatifu kwamba njaa kubwa itakuja karibu katika dunia nzima, nayo ikatukia katika siku za Klaudio.† ²⁹Na wale wanafunzi, kila mtu kwa kadiri ya alivyofanikiwa, wakaazimu kupeleka msaada kwa ndugu

10:46 Mdo 2:4; 19:6; Mk 16:17 10:48 Yn 4:40 11:2 Mdo 10:45 11:3 Gal 2:12; Efe 2:11
11:5 Mdo 10:9-48 11:16 Mdo 1:5 11:18 Mdo 13:48; 14:27 11:19 Mdo 8:1-4 11:21 Mdo 2:47
11:22 Mdo 4:36 11:23 Mdo 13:43 11:24 Mdo 5:14; 6:5 11:25 Mdo 9:30
11:26 Gal 2:11; Mdo 26:28; 1 Pet 4:16 11:27 Mdo 13:1; 15:32 11:28 Mdo 21:10

zao waliokaa Uyahudi.† ³⁰Wakafanya hivyo, wakawapelekea wazee kwa mikonono ya Barnaba na Sauli.†

12 ¹Panapo majira yale yale Herode mfalme akanyosha mikono yake kuwatenda mabaya baadhi ya watu wa kanisa.† ²Akamwua Yakobo, ndugu yake Yohana, kwa upanga. ³Na akiona ya kuwa imewapendeza Wayahudi akaendelea akamshika na Petro. Siku hizo zilikuwa siku za mikate isiyochachwa. ⁴Alipokwisha kumkamata, akamweka gerezani akamtia mikononi mwa vikosi vinne vya askari wanne wanne, wamlinde, akitaka baada ya Pasaka kumtoa na kumweka mbele ya watu.†

⁵Basi Petro akalindwa gerezani, nalo kanisa likamwomba Mungu kwa juhudi kwa ajili yake.† ⁶Hata wakati Herode alipotaka kumtoa, usiku ule ule Petro alikuwa analala katikati ya askari wawili, amefungwa minyororo miwili; walinzi mbele ya mlango wakailinda gereza.† ⁷Mara malaika wa Bwana akasimama karibu naye, nuru ikamulika mle chumbani, akampiga Petro ubavuni, akamwamsha, akisema, Ondoka upesi. Minyororo yake ikamwanguka mikononi.† ⁸Malaika akamwambia, Jifunge, kavae viatu vyako. Akafanya hivyo. Kisha akamwambia, Jivike nguo yako, ukanifuata. ⁹Akatoka nje, akamfuata; wala hakujua ya kuwa ni kweli yaliyofanywa na malaika; bali alidhani kwamba anaona maono. ¹⁰Na walipopita lindo la kwanza na la pili, wakaja hata mlango wa chuma wa kuingilia mjini, ukawafungukia wenyewe. Wakatoka nje, wakapita katika njia moja; mara malaika akamwacha. ¹¹Hata Petro alipopata fahamu akasema, Sasa nimejua yakini ya kuwa Bwana amepoleka malaika wake na kunitoa katika mkono wa Herode na katika kutazamia kote kwa taifa la Wayahudi. ¹²Na alipokuwa akifikiri haya akafika nyumbani kwa Mariamu, mamaye Yohana, ambaye jina lake la pili ni Marko; na watu wengi walikuwa wamekutana humo wakiomba.† ¹³Naye alipobisha kilango cha lango, kijakazi,

jina lake Roda, akaja kusikiliza. ¹⁴Alipoitambua sauti ya Petro, hakukifungua lango, kwa ajili ya furaha, bali alipiga mbio, akaingia ndani akawambia kwamba Petro anasimama mbele ya lango. ¹⁵Wakamwambia, Una wazi mu. Lakini yeye akakaza sana, akasema ya kwamba ndivyo hivyo. Wakana, Ni malaika wake.† ¹⁶Petro akafuliza kugonga, hata walipokwisha kumfungulia wakamwona, wakastaaju bu. ¹⁷Naye akawapungia mkono wanyamaze, akawaeleza jinsi Bwana alivyomtoa katika gereza. Akasema, Kampasheni Yakobo na wale ndugu habari hizi. Akaondoka, akaenda mahali pengine.

¹⁸Hata kulipopambauka askari wakaingiwa na fadhaa nyingi, amekuwaje Petro.† ¹⁹Na Herode alipomtafuta, asimwone, aliwauliza-uliza wale walinzi, akaamuru wauawe. Kisha akatelemkia kutoka Uyahudi kwenda Kaisaria, aka-kaa huko.

²⁰Naye Herode alikuwa amewakasirikia sana watu wa Tiro na Sidoni; wakamwendea kwa nia moja, na wakisha kufanya urafiki na Blasto, mwenye kukitunza chumba cha mfalme cha kulalia, wakataka amani; kwa maana nchi yao ilipata riziki kwa nchi ya mfalme.† ²¹Basi siku moja iliyoazimiwa, Herode akajivika mavazi ya kifalme, akaketi katika kiti cha enzi, akatoa hotuba mbele yao. ²²Watu wakapiga kelele, wakisema, Ni sauti ya Mungu, si sauti ya mwanadamu.† ²³Mara malaika wa Bwana akampiga, kwa sababu hakumpa Mungu utukufu; akaliwa na chango, akatokwa na roho.†

²⁴Neno la Bwana likazidi na kunea.†

²⁵Na Barnaba na Sauli, walipokwisha kutimiza huduma yao, wakarejea kutoka Yerusalemu, wakamchukua pamoja nao Yohana aitwaye Marko.†

13 ¹Na huko Antiokia katika kanisa lililokuwako palikuwa na manabii na waalimu, nao ni Barnaba, na Simeoni aitwaye Nigeri, na Lukio Mkirene, na Manaeni aliyekuwa ndugu wa kunyonya wa mfalme Herode, na

11:29 Gal 2:10 11:30 Mdo 12:25 12:1 Mdo 4:3 12:4 Kut 12:1-27 12:5 Yak 5:16
12:6 Mdo 5:22,23 12:7 Mdo 5:19 12:12 Mdo 12:25; 15:37 12:15 Mdo 26:24; Lk 24:37
12:18 Mdo 5:21,22 12:20 1 Fal 5:25; Eze 27:17 12:22 Eze 28:2 12:23 Dan 5:20
12:24 Mdo 6:7; Isa 55:11 12:25 Mdo 11:29; 12:12; 15:37

Sauli.[†] ²Basi hawa walipokuwa waki-mfanyia Bwana ibada na kufunga, Roho Mtakatifu akasema, Nitengeeni Barnaba na Sauli kwa kazi ile niliyowaitia.[†] ³Ndipo wakiisha kufunga na kuomba, wakaweka mikono yao juu yao, wakawaacha waende zao.[†]

⁴Basi watu hao, wakiisha kupele-kwa na Roho Mtakatifu wakatelemkia Seleukia, na kutoka huko wakasafiri baharini hata Kipro.[†] ⁵Na walipokuwa katika Salami wakalihubiri neno la Mungu katika masinagogi ya Wayahu-di, nao walikuwa naye Yohana kuwa mtumishi wao.[†]

⁶Walipokwisha kupita katikati ya kisiwa chote mpaka Pafo, wakaona mtu mmoja, mchawi, nabii wa uongo, Myahu-di jina lake Bar-Yesu; ⁷mtu huyu alikuwa pamoja na liwali Sergio Paulo, mtu mwenye akili. Yeye liwali akawaita Barnaba na Sauli waje kwake, akataka kulisikia neno la Mungu. ⁸Lakini Elima, yule mchawi (maana ndiyo tafsiri ya jina lake), akashindana nao, akitaka kumtia yule liwali moyo wa kuiacha ile imani.[†] ⁹Lakini Sauli, ambaye ndiye Paulo, akijaa Roho Mtakatifu, akamkazia macho, ¹⁰akasema, Ewe mwenye kujaa hila na uovu wote, mwana wa Ibilisi, adui wa haki yote, huachi kuzipotoa njia za Bwana zilizonyoka?[†] ¹¹Basi, angalia, mkono wa Bwana u juu yako, nawe utakuwa kipofu, usilione jua kwa muda. Mara kiwi kikamwangukia na giza, akazunguka-zunguka na kumtafuta mtu wa kumshika mkono na kumwongoza.[†] ¹²Ndipo yule liwali, alipoyaona yaliyotendeka, akaamini, akiyastaajabia mafundisho ya Bwana.

¹³Kisha Paulo na wenziwe wakang'oa nanga wakasafiri kutoka Pafo, wakafika Perge katika Pamfilia. Yohana akawaacha akarejea Yerusalemu.[†] ¹⁴Lakini wao wakatoka Perge, wakapita kati ya nchi, wakafika Antiokia, mji wa Pisidia, wakaingia katika sinagogi siku ya sabato, wakaketi. ¹⁵Kisha,

baada ya kusomwa torati na chuo cha manabii, wakuu wa sinagogi wakatuma mtu kwao, na kuwaambia, Ndugu, kama mkiwa na neno la kuwafaa watu hawa, lisemeni.[†]

¹⁶Paulo akasimama, akawapungia mkono, akasema, Enyi waume wa Israeli, nanyi mnaomcha Mungu, sikilizeni. ¹⁷Mungu wa watu hawa Israeli aliwachagua baba zetu, akawatukuza watu hao, walipokuwa wakikaa kama wageni katika nchi ya Misri, na kwa mkono ulioinuliwa akawatoa, akawangoza.[†] ¹⁸Na kwa muda wa miaka kama arobaini akawavumilia katika jangwa.[†] ¹⁹Na alipokwisha kuwaharibu mataifa saba katika nchi ya Kanaani akawapa nchi yao iwe urithi kwa muda wa miaka kama mia nne na hamsini;[†] ²⁰baada ya hayo akawapa waamuzi hata zamani za nabii Samweli.[†] ²¹Hatimaye wakaomba kupewa mfalme; Mungu akawapa Sauli mwana wa Kishi, mtu wa kabila ya Benyamini, kwa muda wa miaka arobaini.[†] ²²Na alipokwisha kumwondoa huyo, akamwinua Daudi awe mfalme wao ambaye alimshuhudia, akisema, Nimemwona Daudi, mwana wa Yese, mtu anayependeza moyo wangu, atakayefanya mapenzi yangu yote.[†] ²³Katika uzao wake mtu huyo Mungu amewaletea Israeli Mwokozi, yaani, Yesu, kama alivyoahidi;[†] ²⁴Yohana alipokuwa amekwisha kuwahubiri watu wote wa Israeli habari za ubatizo wa toba, kabla ya kuja kwake.[†] ²⁵Naye Yohana alipokuwa akimaliza mwendo wake alinena, Mwanidhani mimi kuwa nani? Mimi siye. Lakini, angalieni, anakuja mmoja nyuma yangu ambaye mimi sistahili kumlegezea viatu vya miguu yake.[†]

²⁶Ndugu zangu, wana wa ukoo wa Ibrahimu, na hao miongoni mwenu wanaomcha Mungu, kwetu sisi neno la wokovu huu limepelekwa.[†] ²⁷Kwa maana wakaa Yerusalemu, na wakuu wao, kwa kuwa hawakumjua yeye, wala maneno ya manabii yanayosomwa kila

13:1 Mdo 11:27 13:2 Mdo 9:15 13:3 Mdo 6:6; 14:23; 1 Tim 4:14; 5:22 13:4 Mdo 15:39

13:5 Mdo 12:12,25; 13:13 13:8 2 Tim 3:8 13:10 Hos 14:9 13:11 Mdo 9:8; Yn 9:39

13:13 Mdo 12:12,25; 15:38 13:15 Mdo 15:21

13:17 Kut 1:7; 12:51; Isa 1:2; Kut 6:1,6; 12:37,41; 14:8 13:18 Hes 14:34; Kum 1:31; Kut 16:35

13:19 Kum 7:1; Yos 14:1 13:20 Amu 2:16; 1 Sam 3:20 13:21 1 Sam 8:5; 10:21,24

13:22 1 Sam 13:14; 16:12,13; Zab 89:20; Isa 44:28; Ebr 1:5; 5:5 13:23 2 Sam 7:12; Isa 11:1

13:24 Mk 1:4; Lk 3:3 13:25 Mt 3:11; Mk 1:7; Lk 3:16; Yn 1:20,27

13:26 Zab 107:20; Mdo 13:46

sabato, wameyatimiza kwa kumhukumu.† ²⁸Na ijapokuwa hawakuona sababu ya kumfisha wakamwomba Pilato auawe.† ²⁹Hata walipokwisha kumaliza yote aliyoandikiwa, wakamtelemsa katika ule mti, wakamweka kaburini.† ³⁰Lakini Mungu akamfufua katika wafu;† ³¹akao-nekana siku nyingi na wale waliopanda naye kutoka Galilaya hata Yerusalemu, ambao sasa ndio walio mashahidi wake mbele ya watu.† ³²Na sisi tunawahubiri habari njema ya ahadi ile waliyopewa mababa,† ³³ya kwamba Mungu amewatimizia watoto wetu ahadi hiyo, kwa kumfufua Yesu; kama ilivyoandikwa katika Zaburi ya pili,

Wewe ndiwe Mwanangu, mimi
leo nimekuzaa.†

³⁴Tena ya kuwa alimfufua katika wafu, asipate kurudia uharibifu, amenena hivi,

Nitawapa ninyi mambo
matakatifu ya Daudi yaliyo
amini.†

³⁵Kwa hiyo anena na pengine,
Hutamwachia Mtakatifu wako
kuona uharibifu.†

³⁶Kwa maana Daudi, akiisha kulitumikia shauri la Mungu katika kizazi chake, alilala, akawekwa pamoja na baba zake, akaona uharibifu.† ³⁷Bali huyu aliyefufuliwa na Mungu hakuona uharibifu.

³⁸Basi, na ijulikane kwenu, ndugu zangu, ya kuwa kwa huyo mnahubiriwa msamaha wa dhambi,† ³⁹na kwa yeye kila amwaminiye huhesabiwa haki katika mambo yale yote asiyoweza kuhesabiwa haki kwa torati ya Musa.† ⁴⁰Angalieni, basi, isiwajilie habari ile iliyonenwa katika manabii.†

⁴¹Tazameni, enyi mnaodharau,
kastaajabuni, mkatoweke;
kwa kuwa natenda kazi mimi
siku zenu, kazi ambayo
msingeisadiki kabisa, ijapo
mtu akiwasimulia sana.†

⁴²Na walipokuwa wakitoka, wawasihi waambiwe maneno haya sabato

ya pili. ⁴³Sinagogi ilipofumukana, Wayahudi na waongofu watauwa wengi wakashikamana na Paulo na Barnaba; ambao, wakisema nao, wakawatia moyo kudumu katika neema ya Mungu.†

⁴⁴Hata sabato ya pili, watu wengi, karibu mji wote, wakakusanyika walisikie neno la Mungu. ⁴⁵Bali Wayahudi, walipowaona makutano, wakajaa wivu, wakayakanusha maneno yaliyonenwa na Paulo, wakibisha na kutukana.†

⁴⁶Paulo na Barnaba wakanena kwa ushujaa wakasema, Ilikuwa lazima neno la Mungu linenwe kwenu kwanza; lakini kwa kuwa mnalisukumia mbali, na kujiona nafsi zenu kuwa hamkustahili uzima wa milele, angalieni, twawa-geukia Mataifa.† ⁴⁷Kwa sababu ndivyo tulivyoamriwa na Bwana,

Nimekuweka uwe nuru ya
Mataifa,

Upate kuwa wokovu hata mwisho
wa dunia.†

⁴⁸Mataifa waliposikia hayo wakafurahi, wkalitukuza neno la Bwana, nao waliokuwa wamekusudiwa uzima wa milele wakaamini.†

⁴⁹Neno la Bwana likaenea katika nchi ile yote. ⁵⁰Lakini Wayahudi wakawafinisha wanawake watauwa wenye cheo na wakuu wa mji, wakawataharakisha watu wawaudhi Paulo na Barnaba; wakawatoa katika mipaka yao. ⁵¹Nao wakawakung'utia mavumbi ya miguu yao, wakaenda Ikonio.† ⁵²Na wanafunzi walijaa furaha na Roho Mtakatifu.

14 ¹Ikawa huko Ikonio wakaingia pamoja katika sinagogi la Wayahudi; na kwa vile walivyonena, kundi kubwa la Wayahudi na la Wayunani wakaamini. ²Walakini Wayahudi wasioamini wakawataharakisha watu wa Mataifa na kuwatia nia mbaya juu ya ndugu.†

³Basi wakakaa huko wakati mwingi, wakinena kwa ushujaa katika Bwana, aliyelishuhudia neno la neema yake, akiwajalia ishara na maajabu yatendeke kwa mikono yao.† ⁴Lakini jamii ya watu

13:27 Mdo 3:17; Yn 16:3 13:28 Mt 27:22-23; Mk 15:13-14; Lk 23:21-23; Yn 19:15

13:29 Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Yn 19:38-42 13:30 Mdo 3:15 13:31 Mdo 1:3

13:32 Mdo 13:23 13:33 Zab 2:7 13:34 Isa 55:3 13:35 Zab 16:10; Mdo 2:27

13:36 1 Fal 2:10; Amu 2:10; Mdo 2:29 13:38 Mdo 10:43; Hes 15:30; Ebr 9:9; 13:20

13:39 Rum 10:4 13:40 Hab 1:5 13:41 Hab 1:5 13:43 Mdo 11:23 13:45 Mdo 13:50; 14:2

13:46 Mdo 3:26; 18:6; Mt 10:6; Lk 7:30 13:47 Isa 42:6; 49:6 13:48 Mdo 11:18; Rum 8:29

13:51 Mt 10:14; Mk 6:11; Lk 9:5; 10:11; Mdo 18:6; 14:2 Mdo 13:45

14:3 Mdo 19:11; Mk 16:20; Ebr 2:4

wa mjini wakafarakana; hawa walikuwa upande wa Wayahudi, na hawa upande wa Mitume. ⁵Hata palipotokea shambulio la watu wa Mataifa na Wayahudi pamoja na wakubwa wao juu yao, kuwatenda jeuri na kuwapiga kwa mawe,[†] ⁶wao wapakata habari wakakimbilia Listra na Derbe, miji ya Likaonia, na nchi zilizo kando kando;[†] ⁷wakakaa huko, wakiihubiri Injili.[†]

⁸Na huko Listra palikuwa na mtu mmoja, dhaifu wa miguu, kiwete tangu tumboni mwa mamaye, ambaye hajae-ndā kabisa.[†] ⁹Mtu huyo alimsikia Paulo alipokuwa akinena; ambaye akamkazia macho na kuona ya kuwa ana imani ya kuponywa,[†] ¹⁰akasema kwa sauti kuu, Simama kwa miguu yako sawasawa. Akasimama upesi akaenda. ¹¹Na makutano walipoona aliyoyafanya Paulo wapakaza sauti zao, wakisema kwa Kili-kaonia, Miungu wametushukia kwa mifano ya wanadamu.[†] ¹²Wakamwita Barnaba, Zeu, na Paulo, Herme, kwa sababu ndiye aliyekuwa mnenaji. ¹³Kuhani wa Zeu ambaye hekalu lake lilikuwa mbele ya mji, akaleta ng'ombe na taji za maua hata malangoni, akitaka kutoa dhabihu pamoja na makutano.

¹⁴Walakini mitume Barnaba na Paulo, walipopata habari, wakararua nguo zao, wakaenda mbio wakaingia katika makutano, wakipiga kelele, ¹⁵wakisema, Akina bwana, mbona mnafanya haya? Sisi nasi tu wanadamu hali moja na ninyi; twawahubiri habari njema, ili mgeuke na kuyaacha mambo haya ya ubatili na kumwelekea Mungu aliye hai, aliyeumba mbingu na nchi na bahari na vitu vyote vilivyomo;[†] ¹⁶ambaye zamani zilizopita aliwaacha mataifa yote waende katika njia zao wenyewe.[†] ¹⁷Lakini hakujiacha pasipo ushuhuda, kwa kuwa alitenda mema, akiwapeni mvua kutoka mbinguni, na nyakati za mavuno, akiwashibisha mioyo yenu chakula na furaha.[†] ¹⁸Na kwa maneno hayo wakawazuia makutano kwa shida, wasiwatolee dhabihu.

¹⁹Lakini Wayahudi wakafika toka Antiokia na Ikonio, wakawashawishi makutano hata wakampiga kwa mawe Paulo, wakamburuta nje ya mji, wakidhanja ya kuwa amekwisha kufa.[†] ²⁰Lakini wanafunzi walipokuwa wakimzunguka pande zote, akasimama, akaingia ndani ya mji; na siku ya pili yake akatoka, akaenda zake pamoja na Barnaba mpaka Derbe.

²¹Hata walipokwisha kuihubiri Injili katika mji ule, na kupata wanafunzi wengi, wakarejea mpaka Listra na Ikonio na Antiokia,[†] ²²wakifanya imara roho za wanafunzi na kuwaonya wakae katika ile Imani, na ya kwamba imetupasa kuingia katika ufalme wa Mungu kwa njia ya dhiki nyingi.[†] ²³Na walipokwisha kuwachagulia wazee katika kila kanisa, na kuomba pamoja na kufunga, wakawaweka katika mikono ya Bwana waliyemwamini.[†] ²⁴Wakapita kati ya Pisidia wakaingia Pamfilia. ²⁵Na baada ya kuhubiri lile neno katika Perge wakatelemka mpaka Atalia.

²⁶Na kutoka huko wakaabiri kwen-
da Antiokia. Huko ndiko walikoo-
mbewa neema ya Mungu kwa ile kazi
waliyokwisha kuitimiza.[†] ²⁷Hata walipofika wakalikutanisha kanisa, waka-
waeleza mambo yote aliyoyafanya Mu-
ngu pamoja nao, na ya kwamba
amewafungulia Mataifa mlango wa
imani.[†] ²⁸Wakaketi huko wakati usio-
kuwa mchache, pamoja na wanafunzi.

15 ¹Wakashuka watu waliotoka
Uyahudi wakawafundisha wale
ndugu ya kwamba, Msipotahiriwa ka-
ma desturi ya Musa hamwezi kuokoka.[†] ²Basi baada ya Paulo na Barnaba
kushindana na watu hawa na kuhojiana
nao sana, ndugu wakaamuru kwamba
Paulo na Barnaba na wengine miongo-
ni mwao wapande kwenda Yerusalemu
kwa mitume na wazee kwa habari ya
swali hilo.[†]

³Basi, wakisafirishwa na kanisa,
wakapita kati ya nchi ya Foinike na
Samaria, wakitangaza habari za kuo-
ngoka kwao Mataifa; wakawafurahisha

14:5 Mdo 14:19; 2 Tim 3:11 14:6 Mt 10:23 14:7 Mdo 11:19,20 14:8 Mdo 3:2; 9:33; Yn 9:1

14:9 Mdo 3:4; Mt 9:28 14:11 Mdo 28:6

14:15 Kut 20:11; Zab 146:6; Isa 37:16; Yer 32:17; Yak 5:17 14:16 Mdo 17:30

14:17 Zab 147:8; Yer 5:24 14:19 2 Kor 11:25; 2 Tim 3:11 14:21 Mt 28:19

14:22 Mdo 11:23; 1 The 3:3; Mt 7:14 14:23 Mdo 13:3 14:26 Mdo 13:1,2

14:27 1 Kor 16:9; Mdo 11:18 15:1 Law 12:3; Gal 5:2 15:2 Mdo 11:30; Gal 2:1

ndugu sana. ⁴ Walipofika Yerusalemu wakakaribishwa na kanisa na mitume na wazee, nao wakawaeleza mambo yote Mungu aliyoyafanya pamoja nao.[†] ⁵ Lakini baadhi ya madhehebu ya Mafarisayo walioamini wakasimama wakisema, Ni lazima kuwatahiri na kuwaagiza kuishika torati ya Musa.

⁶ Mitume na wazee wakakusanyika wapate kulifikiri neno hilo. ⁷ Na baada ya hoja nyingi Petro akasimama, akawaambia, Ndugu zangu, ninyi mnajua ya kuwa tangu siku za kwanza Mungu alichagua miongoni mwenu ya kwamba Mataifa walisikie neno la Injili kwa kinywa changu, na kuliadini.[†] ⁸ Na Mungu, ajuaye mioyo ya watu, akawashuhudia, akiwapa Roho Mtakatifu vile vile kama alivyotupa sisi;[†] ⁹ wala hakufanya tofauti kati yetu sisi na wao, akiwasafisha mioyo yao kwa imani.[†] ¹⁰ Basi sasa mbona mnamjaribu Mungu na kuweka kongwa juu ya shingo za wanafunzi, ambalo baba zetu wala sisi hatukuweza kulichukua.[†] ¹¹ Bali twaamini kwamba tutaokoka kwa neema ya Bwana Yesu vile vile kama wao.[†]

¹² Basi mkutano wote wakanyamaza, wakawasikiliza Barnaba na Paulo wakiwapasha habari za ishara na maajabu, ambayo Mungu aliyafanya kwa ujumbe wao katika Mataifa. ¹³ Na hao walipokwisha kunyamaza Yakobo akajibu, akisema, Ndugu zangu, nisikilizeni.[†]

¹⁴ Simeoni ametueleza jinsi Mungu hapo kwanza alivyowaangalia Mataifa ili achague watu katika hao kwa ajili ya jina lake.[†] ¹⁵ Na maneno ya manabii yapatana na hayo, kama ilivyoandikwa,[†]

¹⁶ Baada ya mambo haya nitarejea,
Nami nitaijenga tena nyumba ya
Daudi iliyoanguka.

Nitajenga tena maanguko yake,
Nami nitaisimamisha;[†]

¹⁷ Ili wanadamu waliosalia
wamtafute Bwana,

Na mataifa yote ambao jina
langu limetajwa kwao;

¹⁸ Asema Bwana, ajulishaye hayo
tangu milele.[†]

¹⁹ Kwa sababu hiyo mimi naamua hivi; Tusiwataabishe wale waliomgeukia Mungu katika Mataifa; ²⁰ bali tuwaandikie kwamba wajiepushe na unajisi wa sanamu, na uasherati, na nyama zilizosongolewa, na damu.[†] ²¹ Kwa maana tangu zamani za kale Musa anao watu wahubirio mambo yake; katika kila mji husomwa kila sabato katika masinagogi.[†] ²² Basi ikawapendeza mitume na wazee na kanisa lote kuwachagua watu miongoni mwao na kuwapeleka Antiokia pamoja na Paulo na Barnaba; nao ni hawa, Yuda aliyetitwa Barsaba, na Sila, waliokuwa watu wakuu katika ndugu. Wakaandika hivi na kupeleka kwa mikono yao,

²³ Mitume na ndugu wazee, kwa ndugu zetu walioko Antiokia na Shamu na Kilikia, walio wa Mataifa; Salamu. ²⁴ Kwa kuwa tumesikia ya kwamba watu waliotoka kwetu wamewasumbua kwa maneno yao, wakipotosha roho zenu, ambao sisi hatukuwaagiza;[†] ²⁵ sisi tumeona vema, hali tumepatana kwa moyo mmoja, kuwachagua watu na kuwapeleka kwenu pamoja na wape ndwa wetu Barnaba na Paulo, ²⁶ watu waliohatirisha maisha yao kwa ajili ya jina la Bwana wetu Yesu Kristo. ²⁷ Basi tumewatuma Yuda na Sila, watakoaambia wenyewe maneno yayo hayo kwa vinywa vyao. ²⁸ Kwa maana ilimpendeza Roho Mtakatifu na sisi, tusiwatwike mzigo ila hayo yaliyo lazima,[†] ²⁹ yaani, mjiiepushe na vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu, na damu, na nyama zilizosongolewa, na uasherati. Mkijizuia na hayo, mtafanya vema. Wasalamu.

³⁰ Hata hao wakiisha kupewa ruhusa wakatelemkia Antiokia; na baada ya kuwakusanya jamii yote wakawapa ile barua. ³¹ Nao walipokwisha kuisoma wakafurahi kwa ajili ya faraja ile. ³² Tena Yuda na Sila, kwa kuwa wao wenyewe ni manabii, wakawausia ndugu kwa maneno mengi, wakawathibitisha.[†] ³³ Na wakiisha kukaa huko muda, wakaruhusiwa na ndugu waende kwa amani kwa hao waliowatuma.

15:4 Mdo 14:27 15:7 Mdo 10:1-43; 11:15 15:8 Mdo 2:4; 10:44 15:9 Mdo 10:34
15:10 Gal 3:10; 5:1; Mt 11:30 15:11 Gal 2:16; Efe 2:4-10 15:13 Mdo 21:18; Gal 2:9
15:14 Mdo 15:7-9; Lk 1:68 15:15 Amo 9:11,12 15:16-18 Amo 9:11-12; Yer 12:15
15:18 Isa 45:21 15:20 Kut 34:15-17; Law 3:17; 5:2; 17:10-16; 18:6-23; Mwa 9:4
15:21 Mdo 13:15 15:24 Mdo 15:1 15:28 Mt 23:4 15:32 Mdo 11:27; 13:1

[34 Lakini Sila akaona vema kukaa huko.] ³⁵ Na Paulo na Barnaba waka-kaa huko Antiokia, wakifundisha na kulihubiri neno la Bwana, pamoja na watu wengine wengi.

³⁶ Baada ya siku kadha wa kadha Paulo akamwambia Barnaba, Haya! Mrejee sasa tukawaangalie hao ndugu katika kila mji tulipolihubiri neno la Bwana, wa hali gani.† ³⁷ Barnaba akaazimu kumchukua Yohana aliyetiwa Marko pamoja nao.† ³⁸ Bali Paulo hakuona vema kumchukua huyo aliyewaacha huko Pamfilia, asiende nao kazini.† ³⁹ Basi palitokea mashindano baina yao hata wakatengana. Barnaba akamchukua Marko akatweka kwenda Kipro.† ⁴⁰ Lakini Paulo akamchagua Sila, akaondoka, akiombewa na wale ndugu apewe neema ya Bwana. ⁴¹ Akapita katika Shamu na Kilikia akiyathibitisha makanisa.

16 ¹ Basi akafika Derbe na Listra, na hapo palikuwa na mwanafunzi mmoja jina lake Timotheo, mwan wa mwanamke Myahudi aliyeami-ni; lakini babaye alikuwa Myunani.† ² Mtu huyo alishuhudiwa vema na ndugu waliokaa Listra na Ikonio.† ³ Paulo akamtaka huyo afuatane naye, akamtwaa akamtahiri kwa ajili ya Wayahudi waliokuwako pande zile; kwa maana wote walijua ya kuwa babaye ni Myunani.

⁴ Basi walipokuwa wakipita kati ya miji ile, wakawapa zile amri zilizoa-mriwa na mitume na wazee walioko Yerusalemu, ili wazishike.† ⁵ Makani-sa yakatiwa nguvu katika ile Imani, hesabu yao ikaongezeka kila siku.

⁶ Wakapita katika nchi ya Frigia na Galatia, wakikatazwa na Roho Mtaka-tifu, wasilihubiri lile neno katika Asia.† ⁷ Walipofika kukabili Misia wakajaribu kuenda Bithinia, lakini Roho wa Yesu hakuwapa ruhusa, ⁸ wakapita Misia wa-katelemkia Troa. ⁹ Paulo akatokewa na maono usiku; alimwona mtu wa Make-donia amesimama, akimsihi, na ku-mwambia, Vuka, uje Makedonia utu-saidie. ¹⁰ Basi alipokwisha kuyaona yale maono, mara tukataka kutoka kwe-

nda Makedonia, kwa kuwa tuliona ha-kika ya kwamba Mungu ametuita tuwa-hubiri Habari Njema. ¹¹ Basi tukang'oa nanga kutoka Troa, tukafika Samothra-ke kwa tanga moja, na siku ya pili tukafika Neapoli; ¹² na kutoka hapo tukafika Filipi, mji wa Makedonia, mji ulio mkuu katika jimbo lile, mahali walipohamia Warumi; tukawa katika mji huu, tukikaa siku kadha wa kadha.

¹³ Hata siku ya sabato tukatoka nje ya lango, tukaenda kando ya mto, ambapo tukadhani ya kuwa pana ma-hali pa kusali; tukaketi, tukasema na wanawake waliokutana pale. ¹⁴ Mwa-namke mmoja, jina lake Lidia, mwe-nye kuuza rangi ya zambarau, mwe-nyaji wa Thiatira, mcha Mungu, akatusikiliza, ambaye moyo wake uli-funguliwa na Bwana, ayatunze mane-no yaliyonenwa na Paulo.† ¹⁵ Hata alipokwisha kubatizwa, yeye na nyu-mba yake, akatusihi, akisema, Kama mmeniona kuwa mwaminifu kwa Bwana, ingieni nyumbani mwangu mkakae. Akatushurutisha.

¹⁶ Ikawa tulipokuwa tukienda ma-hali pale pa kusali, kijakazi mmoja aliyekuwa na pepo wa uaguzi akatu-kuta, aliyewapatia bwana zake faida nyingi kwa kuagua.† ¹⁷ Akamfuata Paulo na sisi akipiga kelele, akisema, Watu hawa ni watumishi wa Mungu aliye juu, wenye kuwahubiria njia ya wokovu.† ¹⁸ Akafanya hayo siku nyi-ngi. Lakini Paulo akasikitika, akageu-ka akamwambia yule pepo, Nakuamu-ru kwa jina la Yesu Kristo, mtoke huyu. Akamtoka saa ile ile.†

¹⁹ Basi bwana zake walipoona ya kuwa tumaini la faida yao limewapo-tea, wakawakamata Paulo na Sila, wakawakokota mpaka sokoni mbele ya wakuu wa mji; ²⁰ wakawachukua kwa makadhi, wakasema, Watu hawa wanachafua sana mji wetu, nao ni Wayahudi;† ²¹ tena wanatangaza haba-ri ya desturi zisizokuwa halali kwetu kuzipokea wala kuzifuata, kwa kuwa sisi tu Warumi. ²² Makutano wote wakaondoka wakawaendea, makadhi wakawavua nguo zao kwa nguvu,

15:36 1 The 3:5 15:37 Mdo 12:12,25 15:38 Mdo 13:13; Kol 4:10 15:39 Mdo 4:36; 13:4
16:1 Mdo 17:14; 19:22; 2 Tim 1:5; Flp 2:19-22 16:2 Mdo 6:3 16:4 Mdo 15:23-29
16:6 Mdo 18:23 16:14 Yn 6:44 16:16 Mdo 19:24 16:17 Mk 1:24,34
16:18 Mdo 19:13; Mk 16:17 16:20 Mdo 17:6; 1 Fal 18:17

wakatoa amri wapigwe kwa bakora.[†] ²³ Na walipokwisha kuwapiga mapigo mengi, wakawatupa gerezani, waka-mwamuru mlinzi wa gereza awalinde sana. ²⁴ Naye akiisha kupata amri hii akawatupa katika chumba cha ndani, akawafunga miguu kwa mkatale. ²⁵ Lakini panapo usiku wa manane Paulo na Sila walikuwa wakimwomba Mungu na kumwambia nyimbo za kumsifu, na wafungwa wengine walikuwa wakiwasikiliza. ²⁶ Ghafula pakawa tetemeko kuu la nchi, hata misingi ya gereza ikatikisika, na mara hiyo milango ikafunguka, vifungo vya wote vikalegezwa. ²⁷ Yule mlinzi wa gereza akaamka, naye alipoona ya kuwa milango ya gereza imefunguka, alifuta upanga, akataka kujiua, akidhani ya kuwa wafungwa wamekimbia. ²⁸ Ila Paulo akapaza sauti yake kwa nguvu, akisema, Usijidhuru, kwa maana sisi sote tupo hapa. ²⁹ Akataka taa ziletwe, akarukia ndani, akitetemekwa kwa hofu, akawaangukia Paulo na Sila; ³⁰ kisha akawaleta nje akasema, Bwana zangu, yanipasa nifanye nini nipate kuokoka?[†] ³¹ Wakamwambia, Mwamini Bwana Yesu, nawe utaokoka pamoja na nyumba yako. ³² Wakamwambia neno la Bwana, yeye na watu wote waliomo nyumbani mwake. ³³ Akawakaribisha saa ile ile ya usiku, akawaosha mapigo yao, kisha akabatizwa, yeye na watu wake wote wakati uo huo. ³⁴ Akawaleta juu nyumbani kwake, akawaandalia chakula, akafurahi sana, yeye na nyumba yake yote, maana amekwisha kumwamini Mungu.

³⁵ Kulipopambauka makadhi wakawatuma wakubwa wa askari wakisema, Waacheni watu wale waende zao. ³⁶ Yule mlinzi wa gereza akamwarifu Paulo maneno haya akisema, Makadhi wametuma watu ili mfunguliwe; basi, sasa tokeni nje, enendeni zenu kwa amani. ³⁷ Paulo akawaambia, Wametupiga mbele ya watu wote bila kutuhukumu, na sisi tu Warumi, tena wametutupa gerezani; na sasa wanataka kututoa kwa siri? Sivyo, lakini na waje wenyewe wakatutoe.[†] ³⁸ Wakubwa wa askari wakawapa-

sha makadhi habari za maneno haya; nao wakaogopa, waliposikia ya kwamba hao ni Warumi. ³⁹ Wakaja wakawasihi; na walipokwisha kuwatoa nje, wakawaoomba watoke katika mji ule.[†] ⁴⁰ Nao wakatoka gerezani wakaingia nyumbani mwa Lidia; na walipokwisha kuonana na ndugu wakawafariji, wakaenda zao.

17 ¹ Wakiisha kupita kati ya Amfipoli na Apolonia wakafika The salonike, ambapo palikuwa na sinagogi la Wayahudi.[†] ² Na Paulo, kama ilivyo kuwa desturi yake, akaingia mle walimo, akahojiana nao kwa maneno ya maandiko sabato tatu, ³ akiyafunua na kuwaeleza ya kwamba ilimpasa Kristo kuteswa, na kufufuka katika wafu; na ya kwamba, Yesu huyu ninayewapasha ninyi habari zake ndiye Kristo.[†] ⁴ Wengine miongoni mwao wakaamini, wakashikamana na Paulo na Sila; na Wayunani waliomcha Mungu, wengi sana, na wanawake wenyewe cheo si wachache.

⁵ Na Wayahudi wakaona wivu, wakajitwalia watu kadha wa kadha katika watu ovyo wasio na sifa njema, nao wakakutanisha mkutano, wakafanya ghasia mjini, wakawaendea watu wa nyumba ya Yasoni, wakataka kuwapeleka mbele ya watu wa mji; ⁶ na walipowakosa, wakamkokota Yasoni na baadhi ya ndugu mbele ya wakubwa wa mji, wakipiga kelele, wakisema, Watu hawa walioupindua ulimwengu wamefika huku nako,[†] ⁷ na Yasoni amewakaribisha; na hawa wote wanatenda mambo yaliyo kinyume cha amri za Kaisari, wakisema na kwamba yupo mfalme mwingine, aitwaye Yesu.[†] ⁸ Wakafadhaisha ule mkutano na wakubwa wa mji walipoyasikia hayo. ⁹ Nao walipokwisha kumtoza dhamana Yasoni na wenziwe wakawacha waende zao.

¹⁰ Mara hao ndugu wakawapeleka Paulo na Sila usiku hata Beroya. Nao walipofika huko wakaingia katika sinagogi la Wayahudi. ¹¹ Watu hawa walikuwa waungwana kuliko wale wa The salonike, kwa kuwa walilipokea lile neno kwa uelekevu wa moyo, wakayachunguza maandiko kila siku, waone kwamba mambo hayo ndivyo yalivyo.[†]

¹² Basi watu wengi miongoni mwao

16:22 2 Kor 11:25; Flp 1:30; 1 The 2:2 16:30 Mdo 2:37 16:37 Mdo 22:25 16:39 Mt 8:34

17:1 1 The 2:2 17:3 Lk 24:26,27,45,46 17:6 Mdo 16:20 17:7 Lk 23:2; Yn 19:12; Rum 16:21

17:11 Yn 5:39

wakaamini, na wanawake wa Kiyunani wenye cheo, na wanaume si wachache.

13 Lakini Wayahudi wa Thesalonike walipopata habari ya kwamba neno la Mungu linahubiriwa na Paulo hata katika Beroya, wakaenda huko nako wakawachafua na kuwafadhaisha makutano.[†] 14 Mara hiyo wale ndugu wakampeleka Paulo aende zake mpaka pwani; bali Sila na Timotheo wakasalia huko.[†] 15 Lakini wale waliomsindikiza Paulo wakampeleka mpaka Athene; nao wakiisha kupokea maagizo kuwapelekea Sila na Timotheo, ya kwamba wasikawie kumfuata, wakaenda zao.

16 Paulo alipokuwa akiwangojea huko Athene na kuona jinsi mji ule ulivyojaa sanamu, roho yake ilichukizwa sana ndani yake. 17 Basi katika sinagogi akahojiana na Wayahudi na waliomcha Mungu, na wale waliokutana naye sokoni kila siku. 18 Na baadhi ya Waepikureo na Wastoiko, wenye ujuzi, wakakutana naye. Wengine wakasema, Mpuzi huyu anataka kusema nini? Wengine walisema, Anaonekana kuwa mtangaza habari za miungu migeni, kwa maana alikuwa akihubiri habari za Yesu na ufufuo.[†]

19 Wakamshika, wakamchukua Areopago, wakisema, Je! Twaweza kujua maana ya elimu hii mpya unayoinena? 20 Kwa maana unaleta mambo mageni masikioni mwetu, tutapenda kujua, basi, maana ya mambo haya. 21 Kwa maana Waathene na wageni waliokaa huko walikuwa hawana nafasi kwa neno lo lote ila kutoa habari na kusikiliza habari za jambo jipya.

22 Paulo akasimama katikati ya Areopago, akasema, Enyi watu wa Athene, katika mambo yote naona ya kuwa ninyi ni watu wa kutafakari sana mambo ya dini. 23 Kwa sababu nilipokuwa nikipita huko na huko na kuyao-na mambo ya ibada yenu, naliona madhabahu iliyoandikwa maneno haya, KWA MUNGU ASIYEJULIKANA. Basi mimi nawahubirini habari zake yeye ambaye ninyi mnamwabudu bila kumjua.

24 Mungu aliyeufanya ulimwengu na vitu vyote vilivyomo, yeye, kwa kuwa ni Bwana wa mbingu na nchi, hakai katika hekalu zilizojengwa kwa mikono;[†] 25 wala hatumikiwi kwa mikono ya wanadamu kana kwamba anahitaji kitu cho chote; kwa maana ndiye anayewapa wote uzima na pumzi na vitu vyote.[†] 26 Naye alifanya kila taifa la wanadamu kutoka katika mmoja, wakae juu ya uso wa nchi yote, akiisha kuwawekea nyakati alizoziamuru tangu zamani, na mipaka ya makazi yao;[†] 27 ili wamtafute Mungu, ingawa ni kwa kupapasa-papasa, wakamwone, ijapokuwa hawi mbali na kila mmoja wetu.[†] 28 Kwa maana ndani yake yeye tunaiishi, tunakwenda, na kuwa na uhai wetu. Kama vile mmoja wenu, mtunga mashairi alivyosema, Maana sisi sote tu wazao wake.[†] 29 Basi, kwa kuwa sisi tu wazao wa Mungu, haitupasi kudhani ya kuwa Uungu ni mfano wa dhahabu au fedha au jiwe, vitu vilivyochongwa kwa ustadi na akili za wanadamu.[†]

30 Basi, zamani zile za ujinga Mungu alijifanya kama hazioni; bali sasa anawaagiza watu wote wa kila mahali watubu.[†] 31 Kwa maana ameweka siku atakayowahukumu walimwengu kwa haki, kwa mtu yule aliyemchagua; naye amewapa watu wote uthabiti wa mambo haya kwa kumfufua katika wafu.[†]

32 Basi waliposikia habari za ufufuo wa wafu wengine walifanya dhihaka; wengine wakasema, Tutakusikiliza tena katika habari hiyo. 33 Basi hivi Paulo akaondoka akawaacha. 34 Baadhi ya watu wakashikamana naye, wakaamini; katika hao alikuwamo Dionisio, Mwareopago, na mwanamke mmoja jina lake Damari, na watu wengine pamoja na hao.

18 ¹ Baada ya mambo hayo, Paulo akatoka Athene akafika Korintho. ² Akamwona Myahudi mmoja, jina lake Akila, mzalia wa Ponto; naye amekuja kutoka nchi ya Italia siku za karibu, pamoja na Prisila mkewe, kwa sababu Klaudio amewaamuru Wayahudi wote watoke Rumi, naye akafikilia kwao;[†] ³ na kwa kuwa kazi yao ya ufundi

17:13 1 The 2:14 17:14 Mdo 16:1 17:18 1 Kor 4:12

17:24-25 1 Fal 8:27; Isa 42:5; Mdo 7:48; Mt 11:25 17:25 Zab 50:12 17:26 Kum 32:8

17:27 Isa 55:6 17:28 Zab 145:18; Yer 23:23 17:29 Mwa 1:27; Isa 40:18; Mdo 19:26; 1 Kor.12:2

17:30 Mdo 14:16; 17:23; Lk 24:27 17:31 Zab 9:8; 96:13; Mdo 10:42; Rum 10:14 18:2 Rum 16:3

ilikuwa moja, akakaa kwao, wakafanya kazi pamoja, kwa maana walikuwa mafundi wa kushona hema.† 4 Akatoa hoja zake katika sinagogi kila sabato, akajaribu kuwavuta Wayahudi na Wayunani.

5 Hata Sila na Timotheo walipotelema kutoka Makedonia, Paulo akasongwa sana na lile neno, akiwashuhudia Wayahudi ya kwamba Yesu ni Kristo.†

6 Walipopingamana naye na kumtukana Mungu, akakung'uta mavazi yake, akawaambia, Damu yenu na iwe juu ya vichwa vyenu; mimi ni safi; tangu sasa nitakwenda kwa watu wa Mataifa.†

7 Akaondoka huko akaingia katika nyumba ya mtu mmoja jina lake Tito Yusto, mcha Mungu, ambaye nyumba yake ilikuwa mpaka mmoja na sinagogi. 8 Na Krispo, mkuu wa sinagogi, akamwamini Bwana pamoja na nyumba yake yote. Wakorintho wengi waliposikia, walia-mini, wakabatizwa.† 9 Bwana akamwambia Paulo kwa maono usiku, Usiogope, bali nena, wala usinyamaze,† 10 kwa kuwa mimi ni pamoja nawe, wala hapana mtu atakayekushambulia ili kukudhuru; kwa maana mimi nina watu wengi katika mji huu.† 11 Akakaa huko muda wa mwaka mmoja na miezi sita akifundisha kati yao neno la Mungu.

12 Hata Galio alipokuwa liwali wa Akaya, Wayahudi wakamwinukia Paulo kwa nia moja, wakamleta mbele ya kiti cha hukumu, 13 wakisema Mtu huyu huwavuta watu ili wamwabudu Mungu kinyume cha sheria. 14 Na Paulo alipotaka kufunua kinywa chake, Galio akawaambia Wayahudi, Kama lingekuwa jambo la dhuluma au la hila mbaya, enyi Wayahudi, ingekuwa haki mimi kuchukuliana nanyi;† 15 bali ikiwa ni hoja juu ya maneno na majina na sheria yenu, liangalieni ninyi wenyewe, maana mimi sitaki kuwa mwamuzi wa mambo hayo.† 16 Akawafukuza wandoke mbele ya kiti cha hukumu. 17 Nao wote wakamshika Sosthene, mkuu wa sinagogi, wakampiga mbele ya kiti cha hukumu. Wala Galio hakuyaona mambo hayo kuwa ni kitu.†

18 Baada ya hayo Paulo akazidi ku-kaa huko siku nyingi, kisha akaagana na ndugu akaabiri kwenda Shamu; na Prisila na Akila wakaenda pamoja naye, alipokwisha kunyoa kichwa chake huko Kenkrea; maana alikuwa ana nadhiri.†

19 Wakafika Efeso, akawaacha huko. Yeye mwenyewe akaingia katika sinagogi, akahojiana na Wayahudi. 20 Walipomta-ka akae wakati mwingi zaidi, hakukubali; 21 bali aliagana nao, akisema, Nitarejea kwenu tena, Mungu akinijalia. Akatweka, akatoka Efeso,† 22 na alipokwisha kushuka Kaisaria, akapanda juu, akawasalimu kanisa, kisha akatelemkia Antiokia.† 23 Hata akiisha kukaa huko siku kadha wa kadha akaondoka, akapita kati ya nchi ya Galatia na Frigia, mji kwa mji, akiwathibitisha wanafunzi.

24 Basi Myahudi mmoja, jina lake Apolo, mzalia wa Iskanderia, mtu wa elimu, akafika Efeso; naye alikuwa hodari katika maandiko.† 25 Mtu huyo alikuwa amefundishwa njia ya Bwana; na kwa kuwa roho yake ilikuwa ikimwaka, alianza kunena na kufundisha kwa usahihi habari za Yesu; naye alijua ubatizo wa Yohana tu.† 26 Akaanza kunena kwa ujasiri katika sinagogi; hata Prisila na Akila walipomsikia wakamchukua kwao, wakamweleza njia ya Bwana kwa usahihi zaidi. 27 Na alipotaka kuvuka bahari aende mpaka Akaya, ndugu wakamhimiza, wakawaandikia wale wanafunzi wamkaribishe, naye alipofika akawasaidia sana wale waliokwisha kuamini kwa neema ya Mungu.† 28 Kwa maana aliwashinda Wayahudi kabisa kabisa mbele ya watu wote, akionyesha kwa maneno ya maandiko ya kuwa Yesu ni Kristo.†

19 1 Ikawa, Apolo alipokuwa Korintho, Paulo, akiisha kupita kati ya nchi za juu, akafika Efeso; akakutana na wanafunzi kadha wa kadha huko; 2 akawauliza, Je! Mlipokea Roho Mtakatifu mlipoamini? Wakamjibu, La, hata kusikia kwamba kuna Roho Mtakatifu hatukusikia.† 3 Akawauliza, Basi

18:3 Mdo 20:34; 1 Kor 4:12 18:5 Mdo 17:14,15 18:6 Mdo 13:46,51; 20:26 18:8 1 Kor 1:14
18:9 1 Kor 2:3 18:10 Yos 1:5,9; Isa 41:10; 43:5; Yer 1:8; Hos 2:23; Yn 10:16
18:14 Mdo 25:18-20 18:15 Yn 18:31 18:17 1 Kor 1:1 18:18 Hes 6:9,18; Mdo 21:24
18:21 Rum 1:10; 1 Kor 4:19; Yak 4:15 18:22 Mdo 21:15 18:24 1 Kor 3:6
18:25 Mdo 19:3; Rum 12:11; Ufu 3:15 18:27 2 Kor 3:1; Kol 4:10 18:28 Mdo 9:22; 17:3
19:2 Mdo 2:38

mliatizwa kwa ubatizo gani? Wakasema, Kwa ubatizo wa Yohana. ⁴Paulo akasema, Yohana alibatiza kwa ubatizo wa toba, akiwaambia watu wamwamini yeye atakayekuja nyuma yake, yaani, Yesu.[†] ⁵Waliposikia haya wakabatizwa kwa jina la Bwana Yesu. ⁶Na Paulo, alipokwisha kuweka mikono yake juu yao, Roho Mtakatifu akaja juu yao; wakaanza kunena kwa lugha, na kutabiri.[†] ⁷Na jumla yao walipata wanaume kumi na wawili.

⁸Akaingia ndani ya sinagogi, akasema kwa ushujaa kwa muda wa miezi mitatu, akihojiana na watu, na kuwawuta katika mambo ya ufalme wa Mungu. ⁹Lakini wengine walikaidi, wakakataa kuamini, wakiitukana ile Njia mbele ya mkutano; basi, akaondoka akawaacha, akawatenga wanafunzi, akahojiana na watu kila siku katika darasa ya mtu mmoja, jina lake Tirano.[†] ¹⁰Mambo haya yakaendelea kwa muda wa miaka miwili, hata wote waliokaa Asia wakalisikia neno la Bwana, Wayahudi kwa Wayunani.

¹¹Mungu akafanya kwa mikono ya Paulo miujiza ya kupita kawaida;[†] ¹²hata wagonjwa wakaletewa lesu na nguo zilizotoka mwilini mwake, magonjwa yao yakawaondokea, pepo wachafu wakawatoka.[†]

¹³Baadhi ya Wayahudi wenye kutanga-tanga, nao ni wapunga pepo, wakajaribu kutaja jina la Bwana Yesu juu yao waliopagawa na pepo wachafu, wakisema, Nawaapisha kwa Yesu, yule anayehubiriwa na Paulo.[†] ¹⁴Walikuwako wana saba wa mtu mmoja Skewa, Myahudi, kuhani mkuu, waliofanya hivyo. ¹⁵Yule pepo mchafu akawajibu, akawaambia, Yesu namjua na Paulo namfahamu, lakini ninyi ni nani?[†] ¹⁶Na yule mtu aliyepagawa na pepo mchafu akawarukia wawili, akawaweza, akawashinda, hata wakatoka mbio katika nyumba ile hali wa uchi na kujeruhiwa.

¹⁷Habari hii ikajulikana na Wayahudi wote na Wayunani waliokaa Efeso, hofu ikawaingia wote, na jina la

Bwana Yesu likatukuzwa.[†] ¹⁸Na wengi wa wale walioamini wakaja wakaungama, wakidhihirisha matendo yao. ¹⁹Na watu wengi katika wale waliotumia mambo ya uganga wakakusanya vitabu vyao, wakavichoma moto mbele ya watu wote; wakafanya hesabu ya thamani yake, wakaona ya kwamba yapata fedha hamsini elfu.^a ²⁰Hivyo ndivyo neno la Bwana lilivyozidi na kushinda kwa nguvu.[†]

²¹Mambo hayo yalipokwisha kumalizika, Paulo akaazimu rohoni mwake, akiisha kupita katika Makedonia na Akaya, aende Yerusalemu, akisema, Baada ya kuwako huko, yanipasa kuuona na Rumi pia.[†] ²²Akatuma watu wawili miongoni mwa wale waliomtumikia kwenda Makedonia, nao ni Timotheo na Erasto, yeye mwenyewe akakaa katika Asia kitambo.[†]

²³Wakati huo kukatukia ghasia si haba katika habari ya Njia ile.[†] ²⁴Kwa maana mtu mmoja, jina lake Demetrio, mfua fedha, aliyekuwa akifanya vihekalu vya fedha vya Artemi, alikuwa akiwapatia mafundi faida nyingi.[†] ²⁵Akawakusanya hao, pamoja na wengine wenye kazi ile ile, akasema, Enyi wanaume, mnajua ya kuwa utajiri wetu hutoka katika kazi hii. ²⁶Tena mnaona na kusikia ya kwamba si katika Efeso tu, bali katika Asia yote pia Paulo huyo ameshawishi watu wengi na kuwageuzia nia zao, akisema ya kwamba hiyo inayofanywa kwa mikono siyo miungu.[†] ²⁷Si kwamba kazi hii yetu ina hatari ya kudharauliwa tu; bali na hekalu la mungu mke aliye mkuu, Artemi, kuhesabiwa si kitu, na kuondolewa utukufu wake, ambaye Asia yote pia na walimwengu wote humwabudu. ²⁸Waliposikia haya wakajaa ghadhabu, wakapiga kelele, wakisema, Artemi wa Waefeso ni mkuu.

²⁹Mji wote ukajaa ghasia, wakaeenda mbio wakaingia mahali pa michezo kwa nia moja, wakiisha kuwakamata Gayo na Aristarko, watu wa Makedonia waliosafiri pamoja na Paulo.[†] ³⁰Na

19:4 Mt 3:11; Mk 1:4; 7-8; Lk 3:4,16; Yn 1:26-27 19:6 Mdo 8:17; 10:44,46

19:9 2 Tim 1:15; Mdo 9:2; Tit 3:10,11; 2 Kor 6:17; 2 Yoh 1:10 19:11 Mdo 14:3 19:12 Mdo 5:15

19:13 Lk 9:49 19:15 Mk 1:34; Lk 4:41 19:17 Mdo 5:5,11 19:20 Mdo 6:7; 12:24

19:21 Mdo 23:11; Rum 1:13 19:22 Mdo 17:14; Rum 16:23; 1 Kor 4:17

19:23 Mdo 19:9; 2 Kor 1:8,9 19:24 Mdo 16:16 19:26 Mdo 17:29 19:29 Mdo 20:4

^a 19:19 Yapata kama shilingi 34,000.

Paulo alipotaka kuingia kati ya watu, wanafunzi hawakumwacha aingie. ³¹Na baadhi ya wakuu wa Asia, walio rafiki zake, wakatuma watu kwake, wakimsihi asijihudhulishe nafsi yake ndani ya mahali pa michezo. ³²Basi wengine walikuwa wakilia hivi na wengine hivi; kwa maana ule mkutano ulikuwa umechafuka-chafuka, na wengi wao hawakuijua sababu ya kukusanyika kwao pamoja. ³³Wakamtoa Iskanda katika mkutano, Wayahudi wakimweka mbele ya watu. Iskanda akawapungia mkono, akitaka kujitetea mbele ya wale watu. ³⁴Lakini walipotambua ya kuwa yeye ni Myahudi, wakapiga kelele wote pia kwa sauti moja kwa muda wa kama saa mbili, wakisema, Artemi wa Waefeso ni mkuu.

³⁵Na karani wa mji alipokwisha kuwatuliza watu, akasema, Enyi wanau-me wa Efeso, ni mtu gani asiyejua ya kuwa mji wa Efeso ni mtunzaji wa hekalu la Artemi, aliye mkuu, na wa kitu kile kilichoanguka kutoka mbinguni? ³⁶Basi kwa kuwa mambo haya hayawezi kukanushwa, imewapasa kutulia; msifanye neno la haraka haraka. ³⁷Kwa maana mmewaleta watu hawa, wasioiba vitu vya hekalu wala kumtukana mungu mke wetu. ³⁸Basi ikiwa Demetrio na mafundi walio pamoja naye wana neno juu ya mtu, baraza ziko, na maliwali wako; na washitakiane. ³⁹Bali mkitafula neno lo lote katika mambo mengine, yatatengezwa katika kusanyiko lililo halali. ⁴⁰Kwa maana tuna hatari ya kushitakiwa kwa ajili ya matata haya ya leo, ambayo hayana sababu; na katika neno hilo, hatutaweza kujiudhuru kwa mkutano huu. ⁴¹Alipokwisha kusema haya akauvunja mkutano.

20¹Kishindo kile kilipokoma, Paulo akatuma kuwaita wanafunzi akawaonya, akaagana nao, kisha akaondoka aende zake mpaka Makedonia. ²Naye akiisha kupita pande zile na kuwafariji kwa maneno mengi, akafika Uyunani.

³Alipokwisha kukaa huko miezi mitatu, na Wayahudi kumfanyia vitimvi, alipotaka kwenda Shamu kwa njia ya bahari; basi akaazimu kurejea kwa njia ya Makedonia. ⁴Watu hawa waka-

fuatana naye, Sopatro Mberoya, mwana wa Piro, na Aristarko na Sekundo, watu wa Thesalonike; na Gayo mtu wa Derbe, na Timotheo; na Tikiko na Trofimo watu wa Asia.[†] ⁵Ila watu hao wamekwisha kutangulia wakamngojea Troa.[†] ⁶Sisi tukatweka baada ya siku za mikate isiyotiwa chachu, tukatoka Filipi, tukawafikia Troa, safari ya siku tano, tukakaa huko siku saba.

⁷Hata siku ya kwanza ya juma, tulipokuwa tumekutana ili kumega mkate, Paulo akawahutubu, akiazimu kusafiri siku ya pili yake, naye akafuliza maneno yake hata usiku wa manane.[†] ⁸Palikuwa na taa nyingi katika orofa ile tulipokuwa tumekusanyika. ⁹Kijana mmoja, jina lake Eutiko, alikuwa ameketi dirishani, akalemewa na usingizi sana; hata Paulo alipoendelea sana kuhubiri, akazidiwa na usingizi wake akaanguka toka orofa ya tatu; akainuliwa amekwisha kufa. ¹⁰Paulo akashuka, akamwangukia, akamkumbatia, akasema, Msifanye ghasia, maana uzima wake ungalimo ndani yake.[†] ¹¹Akapanda juu tena, akamega mkate, akala, akazidi kuongea nao hata alfajiri, ndipo akaenda zake. ¹²Wakamleta yule kijana, yu mzima, wakafarijika faraja kubwa sana.

¹³Lakini sisi tukatangulia kwenda merikebuni, tukaabiri kwenda Aso, tukikusudia kumpakia Paulo huko; kwa maana ndivyo alivyoagiza, yeye mwenyewe aliazimu kwenda kwa miguu. ¹⁴Alipotufikia huko Aso, tukampakia, kisha tukafika Mitilene. ¹⁵Tukatweka kutoka huko, na siku ya pili tukafika mahali panapokabili Kio; siku ya tatu tukawasili Samo, tukakaa Trogilio, siku ya nne tukafika Mileto. ¹⁶Kwa sababu Paulo amekusudia kupita Efeso merikebuni, asije akakawia katika Asia; kwa maana alikuwa na haraka, akitaka kuwahi Yerusalemu siku ya Pentekoste, kama ikiwezekana.[†]

¹⁷Toka Mileto Paulo akatumia watu kwenda Efeso, akawaita wazee wa kanisa. ¹⁸Walipofika kwake, akawaambia,

Ninyi wenyewe mnajua tangu siku ya kwanza nilipokanyaga hapa Asia, jinsi nilivyokuwa kwenu wakati wote,[†] ¹⁹nikimtumikia Bwana kwa unyenyekevu wote, na kwa machozi, na

majaribu yaliyonipata kwa hila za Wayahudi;† ²⁰ ya kuwa sikujiepusha katika kuwatangazia neno lo lote liwezalo kuwafaa bali naliwafundisha waziwazi, na nyumba kwa nyumba, ²¹ nikiwashuhudia Wayahudi na Wayunani wamtubie Mungu, na kumwamini Bwana wetu Yesu Kristo. ²² Basi sasa, angalieni, nashika njia kwenda Yerusalemu hali nimefungwa rohoni, nisiyajue mambo yatakayonikuta huko;† ²³ isipokuwa Roho Mtakatifu mji kwa mji hunishuhudia akisema, ya kwamba vifungo na dhiki vyaningoja.† ²⁴ Lakini siyahesabu maisha yangu kuwa kitu cha thamani kwangu kama kuumaliza mwendo wangu na huduma ile niliyopokea kwa Bwana Yesu, kuishuhudia Habari Njema ya neema ya Mungu.† ²⁵ Na sasa, tazameni, mimi najua ya kuwa ninyi nyote niliowahubiria ufalme wa Mungu, nikienda huko na huko, hamtaniona uso tena. ²⁶ Kwa hiyo nawashuhudia wote siku hii ya leo, ya kuwa mimi sina hatia kwa damu ya mtu awaye yote.† ²⁷ Kwa maana sikujiepusha na kuwahubiria habari ya kusudi lote la Mungu.

²⁸ Jitunzeni nafsi zenu, na lile kundi lote nalo, ambalo Roho Mtakatifu amewaweka ninyi kuwa waangalizi ndani yake, mpate kulilisha kanisa lake Mungu, alilolinunua kwa damu yake mwenyewe.† ²⁹ Najua mimi ya kuwa baada ya kuondoka kwangu mbwamwitu wakali wataingia kwenu, wasilihurumie kundi;† ³⁰ tena katika ninyi wenyewe watainuka watu wakisema mapotovu, wawavute hao wanafunzi wawaandamie wao.† ³¹ Kwa hiyo kesheni, mkikumbuka ya kwamba miaka mitatu, usiku na mchana, sikuacha kumwonya kila mtu kwa machozi.†

³² Basi, sasa nawaweka katika mikono ya Mungu, na kwa neno la neema yake, ambalo laweza kuwajenga na kuwapa urithi pamoja nao wote waliotakaswa.† ³³ Sikutamani fedha wala dhahabu, wala mavazi ya mtu.† ³⁴ Ninyi wenyewe mnajua ya kuwa mikono

yangu hii imetumika kwa mahitaji yangu na ya wale waliokuwa pamoja nami.† ³⁵ Katika mambo yote nimewao-nyesha ya kuwa kwa kushika kazi hivi imewapasa kuwasaidia wanyonge, na kuyakumbuka maneno ya Bwana Yesu, jinsi alivyosema mwenyewe, Ni heri kutoa kuliko kupokea.

³⁶ Alipokwisha kunena haya akapi-ga magoti, akaomba pamoja nao wote.† ³⁷ Wakalia sana wote, wakamwangukia Paulo shingoni, wakambusu-busu,† ³⁸ wakihuzunika zaidi kwa sababu ya neno lile alilosema, ya kwamba hawatamwona uso tena. Wakamsindikiza hata merikebuni.†

21 ¹ Ikawa tulipokwisha kujitenga nao na kuabiri, tukafika Kosi kwa tanga moja, na siku ya pili yake tukafika Rodo na kutoka huko tukafika Patara, ² tukapata merikebu itakayovuka mpaka Foinike tukapanda tukatweka. ³ Na tulipoona Kipro tukaiacha upande wa kushoto; tukasafiri mpaka Shamu tukashuka Tiro. Kwa maana huko ndiko merikebu yetu itakakoshusha shehena yake. ⁴ Tukiisha kuwaona wanafunzi tukakaa huko siku saba, nao wakamwambia Paulo kwa uweza wa Roho asipande kwenda Yerusalemu.† ⁵ Hata tulipotimiza siku zile tukaondoka tukaenda zetu, na watu wote, pamoja na wake zao na watoto wao, wakatindikiza mpake nje ya mji, tukapiga magoti pwani tukaomba;† ⁶ na baada ya kuagana tukapanda merikebuni, nao wakarudi kwao.

⁷ Hata tulipomaliza safari yetu kutoka Tiro tukafika Tolemai, tukawaa-mkua ndugu tukakaa kwao siku moja. ⁸ Asubuhi yake tukaondoka, tukafika Kaisaria, tukaingia nyumbani mwa Filipo, mhubiri wa Injili, aliyekuwa mmoja wa wale saba, tukakaa kwake.†

⁹ Mtu huyu alikuwa na binti wanne, mabikira, waliokuwa wakitabiri.† ¹⁰ Basi tulipokuwa tukikaa huko siku hyingi, nabii mmoja jina lake Agabo akashuka kutoka Uyahudi.† ¹¹ Alipotufika akautwaa mshipi wa

20:19 Mdo 20:3 20:22 Mdo 19:21 20:23 Mdo 9:16; 21:4,11 20:24 2 Tim 4:7; Mdo 21:13

20:26 Mdo 18:6 20:28 Zab 74:2; 1 Tim 4:16; 1 Pet 5:2 20:29 Mt 7:15; 10:16; Yn 10:12

20:30 1 Yoh 2:19; Gal 4:17 20:31 Mk 13:35,37; 1 The 2:11 20:32 Kum 33:3

20:33 Mt 10:8; 1 Kor 9:12; 1 Sam 12:3 20:34 Mdo 18:3; 1 Kor 4:12; 1 The 2:9 20:36 Mdo 21:5

20:37 Mdo 21:6; Rum 16:16; 1 Pet 5:14 20:38 Mdo 20:25 21:4 Mdo 11:12; 20:23

21:5 Mdo 20:36 21:8 Mdo 6:5; 8:5,40 21:9 Mdo 2:17 21:10 Mdo 11:28

Paulo, akajifunga miguu na mikono, akasema, Roho Mtakatifu asema hivi, Hivyo ndivyo Wayahudi wa Yerusalemu watakavyomfunga mtu mwenye mshipi huu, nao watamtia katika mikono ya watu wa Mataifa.[†] ¹² Basi tuliposikia haya, sisi na watu wa mahali pale, tukamsihi asipande kwenda Yerusalemu.[†] ¹³ Ndipo Paulo alipojibu, Mnafanya nini, kulia na kuni-vunja moyo? Kwa maana mimi, licha ya kufungwa, ni tayari hata kuuawa katika Yerusalemu kwa ajili ya jina lake Bwana Yesu.[†] ¹⁴ Alipokataa shauri letu, tukanyamaza tukisema, Mapenzi ya Bwana na yatendeke.[†]

¹⁵ Baada ya siku zile tukachukua vyombo vyetu tukapanda kwenda Yerusalemu. ¹⁶ Baadhi ya wanafunzi wa Kaisaria wakafuatana na sisi, wakamchukua na Mnasoni, mtu wa Kipro, mwanafunzi wa zamani ambaye ndiye tutakayekaa kwake.

¹⁷ Tulipofika Yerusalemu wale ndugu wakatukaribisha kwa furaha. ¹⁸ Hata siku ya pili yake Paulo akaingia kwa Yakobo pamoja nasi, na wazee wote walikuwako.[†] ¹⁹ Na baada ya kuwaamkua, akawaeleza mambo yote moja moja Mungu aliyoyatenda katika Mataifa kwa huduma yake. ²⁰ Nao waliposikia wakamtukuza Mungu, wakamwambia, Ndugu yetu, unaona jinsi Wayahudi walioamini walivyo elfu nyingi, nao wote wana wivu sana kwa ajili ya torati.[†] ²¹ Nao wameambiwa habari zako, ya kwamba unawafundisha Wayahudi wote wakao katika Mataifa kumwacha Musa, ukiwaambia wasiwatahiri watoto wao, wala wasizifuate desturi.[†] ²² Basi, ni nini? Bila shaka watasikia kwamba umekuja. ²³ Basi fanya neno hili tunalokuambia. Wako kwetu watu wanne waliofungwa na nadhiri.[†] ²⁴ Wachukue watu hao, ujitakase pamoja nao, na kuwagharia ili wanyoe vichwa vyao, watu wote wapate kujua ya kuwa habari zile walizoambiwa juu yako si kitu, bali wewe mwenyewe unaenenda vizuri na kuishika torati.[†] ²⁵ Lakini kwa habari za watu wa Mataifa walioamini, tuliandi-

ka na kutoa hukumu yetu ya wao kujilinda nafsi zao na vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu, na damu, na kitu kilichosongolewa, na uasherati.[†] ²⁶ Ndipo Paulo akawatwaa wanaume wale, na siku ya pili yake akajitakasa nafsi yake pamoja nao, akaingia ndani ya hekalu, akitangaza habari ya kutimiza siku za utakaso, hata sadaka itolewe kwa ajili ya kila mmoja wao.[†]

²⁷ Basi zile siku saba zilipokuwa karibu kutimia, Wayahudi waliotoka Asia wakamwona ndani ya hekalu, wakawataharakisha watu wote, wakamkamata, ²⁸ wakapiga kelele, na kusema, Enyi wanaume wa Israeli, tusaidieni. Huyu ndiye mtu yule afundishaye watu wote kila mahali kinyume cha taifa letu na torati na mahali hapa. Tena, zaidi ya haya, amewaingiza Wayunani katika hekalu, akapatia unajisi mahali hapa patakatifu.[†] ²⁹ Kwa maana walikuwa wame-mwona Trofimo, Mwefeso; pamoja naye mjini, ambaye walidhanja ya kuwa Paulo amemwingiza katika hekalu.[†] ³⁰ Mji wote ukataharuki, watu wakakutanika mbio mbio, wakamkamata Paulo, wakamkokota, wakamtoa hekaluni; mara milango ikafungwa. ³¹ Na walipokuwa wakitafuta njia ya kumwua, habari zikamfikilia jemadari wa kikosi ya kwamba Yerusalemu imechafuka, mji mzima. ³² Mara akatwaa askari na maakida, akawashukia mbio. Nao walipomwona jemadari na askari wakaacha kumpiga Paulo. ³³ Ki-sha jemadari akakaribia, akamshika, akaamuru afungwe kwa minyororo miwili; akauliza, Nani huyu? Tena, amefanya nini?[†] ³⁴ Wengine katika makutano wakapiga kelele wakisema hivi, na wengine hivi. Basi alipokuwa hawezi kupata hakika ya habari kwa sababu ya zile kelele, akatoa amri aletwe ndani ya ngome. ³⁵ Basi Paulo alipofika darajani ilikuwa kuchukuliwa na askari kwa sababu ya nguvu ya makutano. ³⁶ Maana kundi kubwa la watu wakamfuata, wakipiga kelele, na kusema, Mwondoe huyu.[†]

21:11 Mdo 20:23 21:12 Mt 16:22 21:13 Mdo 20:24 21:14 Mt 26:39; Yn 21:18
21:18 Mdo 15:13; Gal 1:19 21:20 Mdo 15:1 21:21 Mdo 16:3; Rum 10:4 21:23-24 Hes 6:13-21;
21:24 Mdo 18:18 21:25 Mdo 15:20,29 21:26 Hes 6:1-20; 1 Kor 9:20 21:28 Mdo 6:13; Eze 44:7
21:29 Mdo 20:4; 2 Tim 4:20 21:33 Mdo 21:11; 20:23 21:36 Mdo 22:22; Lk 23:18

37 Naye alipokuwa analetwa ndani ya ngome, Paulo akamwambia jemadari, Nina ruhusa nikuambie neno? Naye akasema, Je! Unajua Kiyunani? 38 Wewe si yule Mmisri ambaye kabla ya siku hizi aliwafitinisha wale watu elfu nne, waliotwa Wauaji, akawaongoza jangwani?† 39 Paulo akasema, Mimi ni mtu wa Kiyahudi, mtu wa Tarso, mji wa Kilikia, mwenyeji wa mji usiokuwa mnyonge. Nakuomba, nipe ruhusa niseme na wenyeji hawa.† 40 Basi, alipompa ruhusa, Paulo akasimama madarajani, akawapungia mkono wale wenyeji; na ilipokuwa kimya kabisa, akanena nao kwa lugha ya Kiebrania, akisema,

22 1 Enyi wanaume, ndugu zangu na baba zangu, nisikilizeni, nikijitetea mbele yenu sasa.†

2 Waliposikia kwamba anasema nao kwa lugha ya Kiebrania wakazidi kunyamaza; akasema,†

3 Mimi ni mtu wa Kiyahudi, nalizaliwa Tarso, mji wa Kilikia, ila nililelewa katika mji huu, miguuni pa Gama-lieli, nikafundishwa sheria ya baba zetu kwa usahihi, nikawa mtu wa jitihadi kwa Mungu kama ninyi nyote mlivyo leo hivi;†† 4 nikawaudhi watu wa Njia hii hata kuwaua, nikawafunga, nikiwatia gerezani, wanaume na wanawake.† 5 Kama Kuhani Mkuu naye anishuhudiavyo, na wazee wa baraza wote pia, ambao nalipokea barua kwao kuwapelekea ndugu wale, nikaenda Dameski, ili niwalete wale waliokuwa huko hata Yerusalemu, hali wamefungwa, ili waadhibiwe.

6 Ikawa nilipokuwa nikisafiri, niki- karibia Dameski, wakati wa adhuhuri, ghafula nuru kuu ilitoka mbinguni, ikanimulikia pande zote. 7 Nikaanguka nchi, nikasikia sauti ikiniambia, Sauli, Sauli, mbona unaniudhi? 8 Nikajibu, Wewe u nani, Bwana? Akaniambia, Mimi ni Yesu Mnazareti, ambaye wewe unaniudhi. 9 Na wale waliokuwa pamoja nami waliiona ile nuru, lakini hawakuisikia ile sauti ya yule aliyesema nami. 10 Nikasema, Nifanye nini, Bwana? Bwana akaniambia, Simama, uingie Dameski, na huko utaambiwa habari za

mambo yote yaliyoamriwa uyafanye. 11 Na nilipokuwa sioni kwa sababu ya fahari ya nuru ile, nikaongozwa na mikono yao waliokuwa pamoja nami, nikaingia Dameski. 12 Basi mtu mmoja, Anania, mtauwa kwa kuifuata sheria, aliyeshuhudiwa wema na Wayahudi wote waliokaa huko, 13 Akanijia, akasimama karibu nami, akaniambia, Ndugu yangu Sauli, uone. Nikamwinulia macho yangu saa ile ile. 14 Akasema, Mungu wa baba zetu amekuchagua wewe upate kujua mapenzi yake, na kumwona yule Mwenye haki, na kuisikia sauti itokayo katika kinywa chake.† 15 Kwa maana utakuwa shahidi wake kwa watu wote, wa mambo hayo uliyoyaona na kuyasikia. 16 Basi sasa, unakawilia nini? Simama, ubatizwe, ukaoshe dhambi zako, ukiliitia jina lake.†

17 Ikawa nilipokwisha kurudi Yerusalemu, nilipokuwa nikisali ndani ya hekalu, nikawa hali ya kuzimia roho,† 18 nikamwona, naye akiniambia, Hima, utoke Yerusalemu upesi, kwa sababu hawatakubali ushuhuda wako katika habari zangu. 19 Nami nikasema, Bwana, wanajua hao ya kuwa mimi nalikuwa nikiwafunga gerezani wale wanaokuamini na kuwapiga katika kila sinagogi.† 20 Na damu ya Stefano shahidi wako ilipomwagwa, mimi nami nilikuwa nikisimama karibu, nikikubali; na kuzitunza nguo zao waliomwua.† 21 Naye akaniambia, Enenda zako; kwa kuwa mimi nitakutuma uende mbali kwa watu wa Mataifa.†

22 Wakamsikiliza mpaka neno lile, wakapaza sauti zao, wakisema, Mwendoe huyu katika nchi, kwa maana haifai aishi.†

23 Walipokuwa wakipiga kelele na kutupa mavazi yao na kurusha-rusha mavumbi juu, 24 yule jemadari akaamuru aletwe ndani ya ngome, akisema aulizwe habari zake kwa kupigwa mijeledi, ili ajue sababu hata wakampigia kelele namna hii. 25 Hata walipokwisha kumfunga kwa kamba, Paulo akamwambia yule akida aliyesimama karibu, Je! Ni halali ninyi kumpiga mtu aliye Mruini naye hajahukumiwa bado?†

21:38 Mdo 5:36,37 21:39 Mdo 9:11 22:1 Mdo 7:2; 13:26 22:2 Mdo 21:40
22:3-21 Mdo 9:1-29; 26:9-20 22:3 Mdo 5:34-39; Rum 10:2 22:4-5 Mdo 8:3; 26:9-11
22:14 Mdo 3:14 22:16 2 Tim 2:22 22:17 Mdo 9:26; 11:30; Gal 1:18,19 22:19 Mdo 22:4
22:20 Mdo 7:58; 8:1 22:21 Mdo 9:15; 13:2 22:22 Mdo 21:35 22:25 Mdo 16:37; 23:27

²⁶ Yule akida aliposikia, akaenda akamwarifu yule jemadari, akisema, Unataka kufanya nini? Kwa maana mtu huyu ni Mrumi. ²⁷ Jemadari akaja, akamwuliza, Niambie, u Mrumi? Akasema, Ndiyo. ²⁸ Jemadari akajibu, Mimi nalipata wenyeji huu kwa mali nyingi. Paulo akasema, Na mimi ni Mrumi wa kuzaliwa. ²⁹ Basi wale waliokuwa tayari kumwuliza wakaondoka wakamwacha. Na yule jemadari naye akaogopa, alipojua ya kuwa ni Mrumi, na kwa sababu amemfunga.

³⁰ Siku ya pili yake akitaka kujua hakika, ni kwa sababu gani ameshitakiwa na Wayahudi, akamfungua, akawaamuru wakuu wa makuhani na baraza yote wakutane. Akamleta Paulo chini, akamweka mbele yao.

23 ¹ Paulo akawakazia macho watu wa baraza, akasema, Ndugu zangu, mimi kwa dhamiri safi kabisa nimeishi mbele za Mungu hata leo hivi.† ² Kuhani Mkuu Anania akawaamuru wale waliosimama karibu naye wampige kinywa chake.† ³ Ndipo Paulo akamwambia, Mungu atakupiga wewe, ukuta uliopakwa chokaa. Wewe umeketi kunihukumu sawasawa na sheria, nawe unaamuru nipigwe kinyume cha sheria?† ⁴ Wale waliosimama karibu wakasema, Je! Unamtukana Kuhani Mkuu wa Mungu? ⁵ Paulo akasema, Sikujua, ndugu zangu, ya kuwa yeye ni Kuhani Mkuu; maana imeandikwa, Usimnene mabaya mkuu wa watu wako.† ⁶ Paulo alipotambua ya kuwa sehemu moja ni Masadukayo, na sehemu ya pili ni Mafarisayo, akapaza sauti yake katika ile baraza, Ndugu zangu, mimi ni Farisayo mwana wa Farisayo; mimi ninahukumika kwa ajili ya tumaini la ufufuo wa wafu.† ⁷ Alipokwisha kunea hayo palikuwa na mashindano baina ya Mafarisayo na Masadukayo, mkutano ukafarakana. ⁸ Kwa maana Masadukayo husema ya kwamba hakuna kiyama wala malaika wala roho; bali Mafarisayo hukiri yote.† ⁹ Pakawa na makelele mengi. Waandishi wengine wa upande wa Mafarisayo wakasimama, wakateta, wakisema,

Hatuoni uovu wo wote katika mtu huyu; bali ikiwa roho au malaika amesema naye, ni nini?† ¹⁰ Ugomvi mkubwa ulipotokea, yule jemadari akachelea Paulo asije akararuliwa nao, akaamuru askari washuke na kumwondoa kwa nguvu mikononi mwao, na kumleta ndani ya ngome.

¹¹ Usiku ule Bwana akasimama karibu naye, akasema, Uwe na moyo mkuu; kwa sababu, kama ulivyoni-shuhudia habari zangu Yerusalemu, imekupasa kunishuhudia vivyo hivyo Rumi nako.†

¹² Kulipopambauka, Wayahudi wakafanya mapatano, wakajifunga kwa kiapo kwamba hawatakula wala hawatakunywa hata wamwue Paulo. ¹³ Na hao walioapiana hivyo walipata zaidi ya watu arobaini. ¹⁴ Nao wakaeenda kwa wakuu wa makuhani na wazee, wakasema, Tumejifunga kwa kiapo tusionje kitu hata tumwue Paulo.† ¹⁵ Basi sasa ninyi pamoja na wazee wa baraza mwambieni jemadari amlete chini kwenu, kana kwamba mnataka kujua habari zake vizuri zaidi; na sisi tu tayari kumwua kabla hajakaribia. ¹⁶ Mjomba wake Paulo akasikia habari za kuotea kwao, akaenda akaingia ndani ya ngome akampasha Paulo habari. ¹⁷ Paulo akamwita akida mmoja, akasema, Mchukue kijana huyu kwa jemadari; maana ana neno la kumwarifu. ¹⁸ Basi akamchukua, akampeleka kwa jemadari, akamwambia, Paulo, yule mfungwa, aliniita akataka nikuletee kijana huyu kwa kuwa ana neno la kukuambia. ¹⁹ Yule jemadari akamshika mkono akajitenga pamoja naye kando, akamwuliza kwa faragha, Una neno gani utakalo kuniarifu? ²⁰ Akasema Wayahudi wamepatana kukuomba umlete Paulo chini kesho, ukamweke mbele ya baraza, kana kwamba wanataka kupata habari zake kwa usahihi zaidi. ²¹ Basi wewe usikubali; kwa maana watu zaidi ya arobaini wanamwotea, wamejifunga kwa kiapo wasile wala wasinywe hata watakapomwua; nao sasa wako tayari, wakiitazamia ahadi kwako. ²² Basi yule jemadari akamwacha kijana aende zake,

23:1 Mdo 22:1; 24:16 23:2 Yn 18:22,23 23:3 Mt 23:27-28; Eze 13:10-15; Law 19:15
23:5 Kut 22:28 23:6 Mdo 4:2; 22:3; 26:5; Flp 3:5 23:8 Mt 22:23; Mk 12:18; Lk 20:27
23:9 Mdo 25:25; 5:39 23:11 Mdo 18:9; 19:21; 28:16,23 23:14 Yn 16:2,3

akimwagiza, Usimwambie mtu awaye yote ya kwamba umeniarifu haya.

23 Akawaita maakida wawili, akasema, Wekeni tayari askari mia mbili kwenda Kaisaria, na askari wapanda farasi sabini, na wenye mikuki mia mbili, kwa saa tatu ya usiku. 24 Akawaambia kuweka wanyama tayari wampandishe Paulo, na kumchukua salama kwa Feliki liwali. 25 Akaandika barua, kwa namna hii,

26 Klaudio Lisia kwa liwali mtukufu Feliki, Salamu!† 27 Mtu huyu alikamatwa na Wayahudi, wakawa karibu kumwua, ndipo nikaenda pamoja na kikosi cha askari nikamwoko, nilipopata habari ya kuwa yeye ni Mrumi.† 28 Nami nikitaka kulijua lile neno walilomshitakia, nikamtelemsa nika-mweka mbele ya baraza;† 29 nikaona kwamba ameshitakiwa kwa ajili ya maswali ya sheria yao, wala hakushitakiwa neno lo lote la kustahili kuuawa wala kufungwa.† 30 Hata nilipopewa habari kwamba patakuwa na vitimvi juu ya mtu huyu, mara nikampeleka kwako, nikawaagiza na wale walio-mshitaki, wanene habari zake mbele yako. Wasalamu.†

31 Basi, wale askari wakamchukua Paulo kama walivyoamriwa, wakampeleka hata Antipatri usiku; 32 hata asubuhi wakawaacha wale wapanda farasi waende pamoja naye, nao wakarudi zao ngomeni. 33 Na wale walipofika Kaisaria, na kumpa liwali ile barua, wakamweka Paulo mbele yake. 34 Naye alipokwisha kuisoma, akawauliza, Mtu huyu ni wa jimbo gani? Alipoarifiwa ya kuwa ni mtu wa Kilikia,† 35 akasema, Nitakusikia wewe watakapokuja wale walio-kushitaki; akaamuru alindwe katika nyumba ya uliwali ya Herode.

24 1 Baada ya siku tano, Anania, Kuhani Mkuu, akatelemka na baadhi ya wazee pamoja naye, na msemi mmoja, Tertulo, nao wakamweleza liwali habari za Paulo. 2 Naye alipoitwa, Tertulo akaanza kumshitaki, akisema,

Kwa kuwa mnapata amani nyingi chini yako, Feliki mtukufu, na kwa maangalizi yako mambo mabaya yanatengenezwa kwa ajili ya taifa hili, 3 basi tunayapokea kila wakati na kila mahali, kwa shukrani yote.† 4 Lakini nisikuudhi zaidi, nakusihi utusikilize maneno machache kwa fadhili zako. 5 Kwa maana tumemwona mtu huyu mkorofi, mwanzilishi wa fitina katika Wayahudi wote duniani, tena ni kichwa cha madhehebu ya Wanazorayo.† 6 Na tena alijaribu kulitia hekalu unajisi; tukamkamata; [tukataka kumhukumu kwa sheria yetu.† 7 Lakini Lisia jemadari akafika akamwondoa mikononi mwetu kwa nguvu, 8 Akawaamuru wale waliomshitaki waje kwako.] Wewe mwenyewe kwa kumwuliza-uliza utaweza kupata habari ya mambo yale yote tunayomshitaki sisi.† 9 Wayahudi nao wakamshitaki, wakisema ya kuwa ndivyo yalivyo.

10 Na liwali alipompungia mkono ili anene, Paulo akajibu, Kwa kuwa ninajua ya kwamba wewe umekuwa mwamuzi wa taifa hili kwa muda wa miaka mingi, najitetea mwenyewe kwa moyo wa furaha. 11 Maana waweza kujua ya kuwa hazijapita siku zaidi ya kumi na mbili tangu nilipopanda kwenenda Yerusalemu ili kuabudu.† 12 Watu hawa hawakuniona ndani ya hekalu, nikihojiana na mtu, au kufanya fujo katika mkutano, wala katika masinagogi wala ndani ya mji. 13 Wala hawawezi kuyahakikisha mambo haya wanayomshitaki sasa. 14 Ila neno hili naungama kwako ya kwamba kwa Njia ile ambayo waiita uzushi, ndivyo ninavyomwabudu Mungu wa baba zetu, nikiyaamini yote yanayopatana na torati na yaliyoandikwa katika vyuo vya manabi.† 15 Nina tumaini kwa Mungu, ambalo hata hao nao wanalitazamia, ya kwamba kutakuwa na ufufuo wa wafu, wenye haki na wasio haki pia.† 16 Nami ninajizoeza katika neno hili niwe na dhamiri isiyo na hatia mbele za Mungu na mbele ya watu siku zote.† 17 Baada ya miaka mingi nalifika niwalettee watu wa taifa langu sadaka na matoleo.††

23:26 Lk 1:3 23:27 Mdo 21:33; 22:25 23:28 Mdo 22:30 23:29 Mdo 6:9; 18:14,15
23:30 Mdo 24:8 23:34 Mdo 22:3 24:3 Mdo 23:26; 26:25 24:5 Mdo 17:6 24:6 Mdo 21:28
24:8 Mdo 23:30 24:11 Mdo 21:17 24:14 Mdo 24:5 24:15 Dan 12:2; Yn 5:28,29
24:16 Mdo 23:1 24:17-18 Mdo 21:17-28 24:17 Rum 15:25,26; Gal 2:10

¹⁸ Wakaniona ndani ya hekalu nikishughulika na mambo haya, hali nimetakaswa, wala sikuwa na mkutano wala ghasia; lakini walikuwako baadhi ya Wayahudi waliotoka Asia,[†] ¹⁹ ambao imewapasa hao kuwapo hapa mbele yako na kunishitaki, kama wana neno lo lote juu yangu. ²⁰ Au watu hawa wenyewe na waseme, ni kosa gani waliloliona kwangu niliposimama mbele ya baraza, ²¹ isipokuwa kwa ajili ya sauti hii moja, nilipolia nikisimama katikati yao, na kusema, Kwa ajili ya ufufuo wa wafu ninahukumwa mbele yenu hivi leo.[†]

²² Basi Feliki aliwaahirisha, kwa sababu alijua habari za Njia ile kwa usahihi zaidi, akasema, Lisia jemadari atakapotelemka nitakata maneno yenu.[†] ²³ Akamwamuru yule akida kwamba Paulo alindwe; ila awe na nafasi, wala asimkataze mmojawapo wa rafiki zake kumtumikia.[†]

²⁴ Baada ya siku kadha wa kadha, Feliki akafika pamoja na Drusila mke-we aliyekuwa Myahudi, akatuma kumwita Paulo akamsikiliza habari za imani iliyo kwa Kristo Yesu. ²⁵ Na Paulo alipokuwa akitoa hoja zake katika habari ya haki, na kuwa na kiasi, na hukumu itakayokuja, Feliki akafanya hofu akajibu, Sasa enenda zako, nami nikipata nafasi nitakuita. ²⁶ Pamoja na hayo alitaraji kwamba atapewa fedha na Paulo; kwa hiyo alimwita mara nyingi akaongea naye. ²⁷ Na miaka miwili ilipotimia, Feliki akampokea Porkio Festo atawale badala yake. Na Feliki, akitaka kuwafanyia Wayahudi fadhili, akamwacha Paulo amefungwa.[†]

25 ¹ Hata Festo alipokwisha kuingia katika uliwali, baada ya siku tatu akapanda kwenda Yerusalemu kutoka Kaisaria.

² Kuhani Mkuu na wakuu wa Wayahudi wakampasha habari za Paulo, wakamsihi,[†] ³ na kumwomba fadhili juu yake, kwamba atoe amri aletwe Yerusalemu, wapate kumwotea na kumwua njiani.[†] ⁴ Lakini Festo akajibu ya kwamba Paulo analindwa Kaisaria; naye mwenyewe yu tayari kwenda huko karibu. ⁵ Akasema, Wale walio na mamlaka kwenu na watelemke pamoja

nami wakamshitaki, ikiwa liko neno baya katika mtu huyu.

⁶ Alipokwisha kukaa kwao siku nane au kumi si zaidi, akatelemkia Kaisaria; hata siku ya pili akaketi katika kiti cha hukumu akaamuru Paulo aletwe. ⁷ Alipokuja, wale Wayahudi walioshuka kutoka Yerusalemu wakasimama karibu yake wakaleta mashitaka mengi mazito juu yake, wasiyoweza kuyayakinisha. ⁸ Paulo akasema akijitetea, Mimi sikukosa neno juu ya sheria ya Wayahudi, wala juu ya hekalu, wala juu ya Kaisari. ⁹ Lakini Festo akitaka kujipendekeza kwa Wayahudi akamjibu Paulo, akisema, Je! Wataka kwenda Yerusalemu, ukahukumwa huko mbele yangu kwa ajili ya mambo hayo?[†] ¹⁰ Paulo akasema, Mimi ninasimama hapa mbele ya kiti cha hukumu cha Kaisari, ndipo panipasapo kuhukumwa; sikuwakosa Wayahudi neno, kama wewe ujuavyo sana. ¹¹ Basi ikiwa ni mkosa au nimetenda neno la kusta-hili kufa, sikatai kufa; bali, kama si kweli neno hili wanalonishitaki, hapa-na awezaye kunitia mikononi mwao. Nataka rufani kwa Kaisari. ¹² Basi Festo alipokwisha kusema na watu wa baraza, akajibu, Umetaka rufani kwa Kaisari! Basi, utakwenda kwa Kaisari.

¹³ Siku kadha wa kadha zilipokwisha kupita, Agripa mfalme na Bernike wakafika Kaisaria, wakimwamkia Festo. ¹⁴ Na walipokuwa wakikaa huko siku nyingi, Festo akamweleza mfalme habari za Paulo, akisema, Yupo hapa mtu mmoja aliyeachwa na Feliki kifungoni;[†] ¹⁵ ambaye nilipokuwa Yerusalemu wakuu wa makuhani na wazee wa Wayahudi wakaniarifu habari zake, wakinitaka hukumu juu yake. ¹⁶ Nika-wajibu kwamba si desturi ya Warumi kumtoa mtu awaye yote, kabla mtu yule aliyeshitakiwa hajaonana na washitaki wake uso kwa uso, na kupewa nafasi ya kujitetea katika mashitaka yake. ¹⁷ Basi walipokutanika hapa sikukawia; bali siku ya pili nikaketi katika kiti cha hukumu nikaamuru mtu huyo aletwe. ¹⁸ Na wale waliomshitaki waliposimama hawakuleta neno lo lote baya, kama nilivyodhani, ¹⁹ bali wali-kuwa na maswali mengine mengine juu

yake katika dini yao wenyewe, na katika habari ya mtu mmoja Yesu, aliyekuwa amekwisha kufa, ambaye Paulo alikaza kusema kwamba yu hai.†

²⁰ Nami nikaona shaka jinsi ya kutafuta hakika ya habari hii, nikamwuliza kama anataka kwenda Yerusalemu ahukumiwe huko katika mambo haya.

²¹ Lakini Paulo alipodai kuwekwa ahukumiwe na Kaisari, nikaamuru alindwe hata nitakapompeleka kwa Kaisari.

²² Agripa akamwambia Festo, Mimi nami nalikuwa nikitaka kumsikia mtu huyu. Akasema, Utamsikia kesho.†

23 Hata asubuhi Agripa akaja pamoja na Bernike kwa fahari nyingi, wakaingia mahali pa kusikia maneno, pamoja na maakida wakuu na watu wakuu wa mji; Festo akatoa amri, Paulo akalemtwa.† ²⁴ Festo akasema, Mfalme Agripa, na ninyi nyote mliopo hapa pamoja nasi, mnamwona mtu huyu, ambaye jamii yote ya Wayahudi huko Yerusalemu na hapa pia wamenitaka niwasaidie, wakipiga kelele kwamba haimpasi kuishi zaidi.† ²⁵ Lakini mimi naliona kwamba hakutenda neno la kustahili kuuawa, na yeye mwenyewe alipotaka kuhukumiwa na Kaisari, nalikusudia kumpeleka kwake. ²⁶ Nami katika habari yake sina neno la hakika la kumwandikia bwana. Kwa hiyo nimemleta hapa mbele yenu, hasa mbele yako wewe, mfalme Agripa, ili akiisha kuulizwa-ulizwa nipate neno la kuandika. ²⁷ Kwa maana naona ni neno lisilo maana kumpeleka mfungwa, bila kuonyesha mashitaka yale aliyoshitakiwa.

26 ¹ Agripa akamwambia Paulo, Una ruhusa kusema maneno yako. Ndipo Paulo akanyosha mkono wake, akajitetea, ² Najiona nafsi yangu kuwa na heri, Ee mfalme Agripa, kwa kuwa nitajitetea mbele yako leo, katika mambo yale yote niliyoshitakiwa na Wayahudi. ³ Hasa kwa sababu wewe unajua sana desturi na maswali yote waliyo nayo Wayahudi; kwa sababu hiyo nakuomba unisikilize kwa uvumilivu.

4 Kwa maana Wayahudi wote wanajua maisha yangu tangu ujana, yaliyokuwa tangu mwanzo katika taifa langu

huko Yerusalemu, ⁵ wakinijua sana tangu mwanzo, kama wakipenda kushuhudia, ya kwamba nalikuwa Farisayo kwa kuifuata madhehebu ya dini yetu iliyo sahihi kabisa.† ⁶ Na sasa ninasimama hapa nihukumiwe kwa ajili ya tumaini la ahadi baba zetu waliyopewa na Mungu,† ⁷ ambayo kabila zetu kumi na mbili wanataraji kuifikia, wakimwabudu Mungu kwa bidii mchana na usiku. Nami ninashitakiwa na Wayahudi kwa ajili ya tumaini hilo, Ee Mfalme.† ⁸ Kwa nini limedhaniwa kwenu kuwa ni neno lisi-losadikika, kwamba Mungu awafufua wafu? ⁹ Kweli, mimi mwenyewe naliona ndani ya nafsi yangu kwamba yanipasa kutenda mambo mengi yaliyopingamana na jina lake Yesu Mnazareti;†† ¹⁰ nami nikayafanya hayo Yerusalemu; niliwafunga wengi miongoni mwa watakatifu ndani ya magereza, nikiisha kupewa amri na wakuu wa makuhani; na wali-pouawa nalitoa idhini yangu. ¹¹ Na mara nyingi katika masinagogi yote naliwadhibu, nikawashurutisha kukufuru; nika-waonea hasira kama mwenye wazimu, nikawaudhi hata katika miji ya ugenini.

12 Basi katika kazi hiyo nilipokuwa nikienda Dameski, mwenye mamlaka na maagizo ya wakuu wa makuhani; ¹³ Ee Mfalme, ndipo wakati wa adhuri njiani naliona nuru inatoka mbinguni ipitayo mwangaza wa jua, ikini-mulikia mimi, na wale waliofuatana nami pande zote. ¹⁴ Tukaanguka nchi sote, nikasikia sauti ikisema nami kwa lugha ya kiebrania, Sauli! Sauli! Mbona waniudhi? Ni vigumu kwako kuupiga mateke mchokoo. ¹⁵ Nami nikasema, Wewe u nani, Bwana? Bwana akania-mbia, Mimi ni Yesu, ambaye wewe unaniudhi. ¹⁶ Lakini inuka, usimame kwa miguu yako, maana nimekutokea kwa sababu hii, nikuweke wewe uwe mtumishi na shahidi wa mambo haya uliyoyaona, na wa mambo ambayo katika hayo nitajidhihirisha kwako;† ¹⁷ nikikuokoa na watu wako, na watu wa Mataifa, ambao nakutuma kwao;† ¹⁸ uwafumbue macho yao, na kuwageuza waiache giza na kuielekea nuru, waziache na nguvu za Shetani na kumwelekea Mungu; kisha wapate

25:19 Mdo 18:15 25:22 Lk 23:8 25:23 Mt 10:18 25:24 Mdo 2:7; 22:22

26:5 Mdo 23:6; Flp 3:5 26:6 Mdo 28:20 26:7 Mdo 24:15 26:9-11 Mdo 8:3; 22:4-5

26:9-20 Mdo 9:1-29; 22:3-21 26:16 Eze 2:1,3 26:17 Yer 1:7; 1 Nya 16:35

msamaha wa dhambi zao, na urithi miongoni mwao waliotakaswa kwa imani iliyo kwangu mimi.[†]

19 Kwa hiyo, Ee Mfalme Agripa, sikuyaasi yale maono ya mbinguni,[†] 20 bali kwanza niliwahubiri wale wa Dameski na Yerusalemu, na katika nchi yote ya Uyahudi, na watu wa Mataifa, kwamba watubu na kumwelekea Mungu, wakiyatenda matendo yanayopata na kutubu kwao.[†] 21 Kwa sababu ya hayo Wayahudi wakanikamata ndani ya hekalu wakajaribu kunia.[†] 22 Basi kwa kuwa nimeupata msaada utokao kwa Mungu nimesimama hata leo hivi nikiwashuhudia wadogo kwa wakubwa, wala sisemi neno ila yale ambayo manabii na Musa waliyasema, kwamba yatakuwa;[†] 23 ya kwamba Kristo hana budi kuteswa na ya kwamba yeye kwanza kwa kufufuliwa katika wafu atatangaza habari za nuru kwa watu wake na kwa watu wa Mataifa.[†]

24 Alipokuwa akijitetea hivi, Festo akasema kwa sauti kuu, Paulo, una wazimu, kusoma kwako kwingi kumekugeuza akili. 25 Lakini Paulo akasema, Sina wazimu, Ee Festo mtukufu, bali nanena maneno ya kweli na ya akili kamili. 26 Kwa maana mfalme anajua habari za mambo haya, nami naweza kusema naye kwa ujasiri, kwa sababu najua sana ya kuwa hapana neno moja katika hayo asilolijua; kwa maana jambo hilo halikutendeka pembeni.[†] 27 Mfalme Agripa, je! Wawaamini manabii? Najua ya kuwa wawaamini. 28 Agripa akamwambia Paulo, Kwa itaneno machache wadhani kunifanya mimi kuwa Mkristo.[†] 29 Paulo akamjibu, Namwomba Mungu kwamba, ikiwa kwa machache au ikiwa kwa mengi, si wewe tu ila na hao wote wanaonisikia leo wawe kama mimi, isipokuwa vifungo hivi.

30 Mfalme na liwali na Bernike na wale walioketi pamoja nao wakasimama; 31 hata walipoondoka wakasemezana, wakisema, Mtu huyu hatendi neno linalostahili kifo wala kufungwa. 32 Agripa akamwambia Festo, Mtu hu-

yo angeweza kufunguliwa, kama asingalitaka rufani kwa Kaisari.[†]

27 ¹ Basi ilipoamriwa tuabiri hata Italia; wakamtia Paulo na wafungwa wengine katika mikono ya akida mmoja, jina lake Yulio, wa kikosi cha Augusto.[†] ² Tukapanda katika merikebu ya Adramitio iliyokuwa tayari kusafiri mpaka miji ya pwani za Asia, tukatweka; Aristarko, Mmakedonia wa Thesalonike, akiwa pamoja nasi.[†] ³ Siku ya pili tukawasili Sidoni; Yulio akamfadhili sana Paulo akampa ruhusa kwenda kwa rafiki zake, apate kutunzwa.[†] ⁴ Kutoka huko tukatweka, tukasafiri chini ya Kipro ili kuukinga upepo, kwa maana pepo zilikuwa za mbisho. ⁵ Tulipopita bahari ya upande wa Kilikia na Pamfilia, tukafika Mira, mji wa Likia. ⁶ Na huko yule akida akakuta merikebu ya Iskanderia, tayari kusafiri kwenda Italia, akatupandisha humo. ⁷ Tukasafiri polepole kwa muda wa siku nyingi, tukafika mpaka Nido kwa shida; na kwa sababu upepo ulikuwa ukituzuia tukapita chini ya Krete, tukaikabili Salmone. ⁸ Tukaipita kwa shida, pwani kwa pwani, tukafika mahali paitwapo Bandari Nzuri. Karibu na hapo pana mji uitwao Lasea.

⁹ Na wakati mwingi ulipokwisha kupita, na safari ikiwa ina hatari sasa, kwa sababu siku za kufunga zilikuwa zimekwisha kupita, Paulo akawaonya,[†] ¹⁰ akawaambia, Wanaume, naona kwamba safari hii itakuwa na madhara na hasara nyingi, si ya shehena na merikebu tu, ila na ya maisha yetu pia. ¹¹ Lakini yule akida akawasikiliza nahodha na mwenye merikebu zaidi ya yale aliyo yasema Paulo. ¹² Na kwa sababu bandari ile ilikuwa haifai kukaa wakati wa baridi, wengi wao wakatoa shauri la kutweka kutoka huko ili wapate kufika Foinike, kama ikiwezekana, na kukaa huko wakati wa baridi; nayo ni bandari ya Krete, inaelekea kaskazini-mashariki na kusini-mashariki. ¹³ Na upepo wa kusi ulipoanza kuvuma kidogo, waki dhani ya kuwa wamepata waliyoazimu kupata, wakang'oa nanga, wakasafiri

26:18 Kum 33:3; Isa 35:5; 42:7,16; Mdo 20:32; Efe 2:2; Kol 1:13 26:19 Gal 1:16

26:20 Mdo 9:20; 28-29; Mt 3:8 26:21 Mdo 21:30,31 26:22 Lk 24:44-47

26:23 Isa 42:6; 49:6; 1 Kor 15:20 26:26 Yn 18:20 26:28 Mdo 11:26; 1 Pet 4:16

26:32 Mdo 25:11 27:1 Mdo 25:12 27:2 Mdo 19:29; 20:4 27:3 Mdo 24:23; 28:2,16

27:9 2 Kor 11:25,26; Law 16:29

karibu na Krete pwani kwa pwani. ¹⁴Baada ya muda mchache ukavuma upepo wa nguvu wa namna ya tufani, uitwao Eurakilo, ¹⁵merikebu iliposhikwa, na kutoweza kushindana na upepo, tukaiacha tukachukuliwa. ¹⁶Na tukipita upesi karibu na kisiwa kidogo kiitwacho Kauda tukadiriki kuikweza mashua; lakini kwa shida. ¹⁷Walipokwisha kuikweza wakatamia misaada, wakaikaza merikebu kwa kupitisha kamba chini yake, nao wakiogopa wasije wakakwama katika fungu liitwalo Sirti, wakatua matanga wakachukuliwa vivi hivi. ¹⁸Na kwa maana tulikuwa tukipigwa sana na ile tufani, siku ya pili yake wakaanza kuitupa shehena baharini. ¹⁹Siku ya tatu wakatupa vyombo vya merikebu kwa mikono yao wenyewe. ²⁰Jua wala nyota hazikuonekana kwa muda wa siku nyingi, na tufani kuu ikatushika, basi tukakata tamaa ya kuokoka.

²¹Na walipokuwa wamekaa wakati mwingi bila kula chakula, Paulo akasimama katikati yao, akasema, 'Wanaume, iliwapasa kunisikiliza mimi na kutokung'oa nanga huko Krete, na kupata madhara haya na hasara hii. ²²Sasa nawapeni shauri, iweni na moyo mkuu, kwa maana hapana hata nafsi mmoja miongoni mwenu atakayepotea, ila merikebu tu. ²³Kwa maana usiku huu wa leo malaika wa Mungu yule ambaye mimi ni wake, naye ndiye nimwabuduye, alisimama karibu nami, ²⁴akaniambia, Usiogope, Paulo, huna budi kusimama mbele ya Kaisari; tena, tazama, Mungu amekupa watu wote wanaosafiri pamoja nawe.† ²⁵Basi, wanaume, changamkeni; kwa sababu namwamini Mungu, ya kwamba yatakuwa vile vile kama nilivyoambiwa. ²⁶Lakini hatuna budi kupwelewa katika kisiwa kimoja.†

²⁷Hata usiku wa kumi na nne ulipofika, tulipokuwa tukichukuliwa huko na huko katika bahari ya Adria, kama usiku wa manane baharia waka dhani ya kuwa wanaikaribia nchi kavu. ²⁸Wakatupa bildi wakapata pima ishirini, wakaendelea kidogo wakatupa bildi tena, wakapata pima kumi na tano. ²⁹Wakachelea tusije tukapwelewa ma-

hali penye miamba, wakatupa nanga nne za tezi, wakaomba kuche. ³⁰Na baharia walipotaka kukimbia na kuia-cha merikebu, wakiishusha mashua baharini kana kwamba wanataka kutupa nanga za omo, ³¹Paulo akawaambia akida na askari, Hawa wasipokaa ndani ya merikebu hamtaweza kuokoka. ³²Basi askari wakazikata kamba za mashua, wakaiacha ianguke.

³³Na kulipokuwa kukipambauka Paulo akawasihi wote wale chakula, akisema, Leo ni siku ya kumi na nne kungoja na kufunga, hamkula kitu cho chote.† ³⁴Basi nawasihi mle chakula, maana itakuwa kwa wokovu wenu; kwa maana hapana hata unywele wa kichwa cha mmoja wenu utakaopotea.† ³⁵Alipokwisha kusema hayo akatwaa mkate, akamshukuru Mungu mbele yao wote akaumega akaanza kula.† ³⁶Ndipo wakachangamka wote, wakala chakula wenyewe. ³⁷Na sisi tuliokuwa ndani ya merikebu tulipata watu mia mbili na sabini na sita. ³⁸Walipokwisha kushiba wakaipunguza shehena ya merikebu, wakiitupa ngano baharini.

³⁹Kulipokucha hawakuitambua ile nchi, ila waliona hori yenye ufuo, wakashauriana kuiegesha merikebu huko, kama ikiwezekana. ⁴⁰Wakazitupilia mbali zile nanga, na kuziacha baharini, pamoja na kuzilegeza kamba za sukani, wakalitweka tanga dogo ili liushike upepo, wakauendea ule ufuo. ⁴¹Lakini wakafikia mahali palipokutana bahari mbili, wakaiegesha merikebu, omo ikakwama ikakaa isitikiswe, bali tezi ilikuwa imefumuliwa kwa nguvu za mawimbi. ⁴²Shauri la askari lilikuwa kuwaua wafungwa, mtu asio-gelee na kukimbia. ⁴³Bali akida, akitaka kumponya Paulo, akawazuia, wasifanye kama walivyokusudia, akawaamuru wale wawezao kuogelea wajitupe kwanza baharini, wafike nchi kavu; ⁴⁴nao waliosalia, hawa juu ya mbao na hawa juu ya vitu vingine vya merikebu. Na hiyyo watu wote wakapata kuifikilia nchi kavu salama.†

28 ¹Tulipokwisha kuokoka, ndipo tulipojua ya kuwa kisiwa kile chaitwa Melita. ²Wenyeji wakatufanyia

27:24 Mdo 23:11 27:26 Mdo 28:1 27:33 Mdo 27:27

27:34 1 Sam 14:45; 2 Sam 14:11; Mt 10:30 27:35 Yn 6:11; 1 Tim 4:4; Lk 22:19

27:44 Mdo 27:22-25

fadhili zisizokuwa za kawaida. Kwa maana waliwasha moto, wakatukaribisha sote, kwa sababu ya mvua iliyonyesha na kwa sababu ya baridi.[†] ³ Paulo alipokuwa amekusanya mzigo wa kuni, na kuuweka motoni, nyoka akatoka kwa ajili ya ule moto akamzonga-zonga mkononi. ⁴ Wenyeji walipomwona yule nyoka akilewa-lewa mkononi, wakaa- mbiana, Hakosi mtu huyu ni mwaaji; ambaye ijapokuwa ameokoka. katika bahari haki haimwachi kuishi. ⁵ Lakini yeye akamtukusia motoni asipate madhara.[†] ⁶ Wao wakadhani ya kuwa atavimba au kuanguka chini kwa kufa ghafula; na wakiisha kumwangukia sana, na kuona kwamba halimpati dhara lo lote, wakageuka, wakasema kwamba yeye ni mungu.[†]

⁷ Karibu na mahali pale palikuwa na mashamba ya mkuu wa kisiwa, jina lake Publio; mtu huyu akatukaribisha kwa moyo wa urafiki, akatufanya wageni wake kwa muda wa siku tatu. ⁸ Ikawa babaake Publio alikuwa hawezi homa na kuhara damu. Paulo akaingia kwake, akaomba, akaweka mikono yake juu yake, na kumpoza. ⁹ Yalipokwisha kutendeka hayo wengine waliokuwa na magonjwa katika kisiwa wakaja wakapozwa; ¹⁰ nao wakatuheshimu kwa heshima nyingi; basi tulipoabiri wakatupakilia vitu vile tulivyokuwa na haja navyo.

¹¹ Baada ya miezi mitatu tukasafiri katika merikebu ya Iskanderia iliyokuwa imekaa pale kisiwani wakati wa baridi; na alama yake ni Ndugu Pacha. ¹² Tukafika Sirakusa, tukakaa siku tatu. ¹³ Kutoka huko tukazunguka tukafikia Regio; baada ya siku moja upepo wa kusi ukavuma, na siku ya pili tukawasili Puteoli. ¹⁴ Huko tukakuta ndugu, wakatusihi tukae nao siku saba; na hivi tukafika Rumi.

¹⁵ Na kutoka huko ndugu, waliposikia habari zetu, wakaja kutulaki mpaka Soko la Apio na Mikahawa Mitatu. Paulo alipowaona alimshukuru Mungu, akachangamka.

¹⁶ Tulipoingia Rumi Paulo alipewa ruhusa kukaa kwake mwenyewe pamoja na askari aliyemlinda.[†] ¹⁷ Ikawa baada ya

siku tatu akawaita wakuu wa Wayahudi wakutane, hata walipokutanika akawaa- mbia, Ndugu zangu, ningawa sikufanya neno kinyume cha watu wetu wala neno lililopingamana na desturi za baba zetu, nalitiwa katika mikono ya Warumi, hali nimefungwa, tokea Yerusalemu.[†] ¹⁸ Na hao walipokwisha kuniuliza-uliza walitaka kunifungua, kwa maana hapakuwa na sababu yo yote kwangu ya kuuawa. ¹⁹ Lakini Wayahudi walipotoa hoja juu ya shauri hili nalishurutishwa kutaka rufani kwa Kaisari. Si kwamba nalikuwa na neno la kuwashitaki watu wa taifa langu.[†] ²⁰ Basi kwa ajili ya hayo, nime- waita mje kunitazama na kusema nami; kwa maana nimefungwa kwa mnyororo huu kwa ajili ya tumaini la Israeli.[†] ²¹ Wale wakamwambia, Sisi hatukupata nyaraka zenye habari zako kutoka Uyahudi, wala hapana ndugu hata mmoja aliyefika hapa na kutupasha habari, au kunena neno baya juu yako. ²² Lakini tunataka kusikia kwako uonavyo wewe; kwa maana katika habari za madhehebu hiyo imejulikana kwetu kwamba inan- nwa vibaya kila mahali.[†]

²³ Wakiisha kuagana naye siku, wakamjia katika nyumba aliyokaa, watu wengi sana, akawaeleza kwa taratibu na kuushuhudia ufalme wa Mungu, aki- waonya mambo yake Yesu, kwa mane- no ya sheria ya Musa na ya manabii, tangu asubuhi hata jioni. ²⁴ Wengine waliamini yale yaliyonenwa, wengine hawakuyaamini. ²⁵ Na walipokuwa ha- wapatani wao kwa wao, wakaenda zao, Paulo alipokwisha kusema neno hili moja, ya kwamba, Roho Mtakatifu ali- nena vema na baba zetu, kwa kinywa cha nabii Isaya, ²⁶ akisema,

Enenda kwa watu hawa,
ukawaambie,
Kusikia, mtasikia wala
hamtafahamu;
Na kuona, mtaona wala
hamtatambua;^{††}

²⁷ Kwa maana mioyo ya watu hawa imepumbaa,
Na masikio yao ni mazito ya
kusikia,
Na macho yao wameyafumba;
Wasije wakaona kwa macho yao,

28:2 Mdo 27:3; 2 Kor 11:27 28:5 Mk 16:18 28:6 Mdo 14:11 28:16 Mdo 27:3 28:17 Mdo 23:1
28:19 Mdo 25:11 28:20 Mdo 26:6,7 28:22 Mdo 24:14; Lk 2:34 28:26-27: Isa 6:9-10
28:26 Mt 13:14; Mk 4:12; Yn 12:40

Na kusikia kwa masikio yao,
Na kufahamu kwa mioyo yao,
Na kubadili nia zao,
nikawaponya.

²⁸ Basi ijulikane kwenu ya kwamba
wokovu huu wa Mungu umepelekwa
kwa Mataifa, nao watasikia!† [²⁹ Alipo-
kwisha kusema hayo, Wayahudi wa-

kaenda zao, wakiulizana mengi wao
kwa wao.]

³⁰ Akakaa muda wa miaka miwili
mizima katika nyumba yake aliyokuwa
ameipanga, akawakaribisha watu wote
waliokuwa wakimwendea, ³¹ akihubiri
habari za ufalme wa Mungu, na kuyafu-
ndisha mambo ya Bwana Yesu Kristo,
kwa ujasiri mwingi, asikatazwe na mtu.†

WARAKA WA PAULO KWA WARUMI

1 ¹ Paulo, mtumwa wa Kristo Yesu, aliyeitwa kuwa mtume, na kute-ngwa aihubiri Injili ya Mungu;† ² ambayo Mungu amekwisha kuiahidi kwa kinywa cha manabii wake katika maandiko matakatifu;† ³ yaani, habari za Mwanawe, aliyezaliwa katika ukoo wa Daudi kwa jinsi ya mwili,† ⁴ na kudhihirishwa kwa uweza kuwa Mwana wa Mungu, kwa jinsi ya roho ya utakatifu, kwa ufufuo wa wafu, Yesu Kristo Bwana wetu;† ⁵ ambaye katika yeye tulipokea neema na utu-me ili mataifa yote wapate kujitiisha kwa imani, kwa ajili ya jina lake;† ⁶ ambao katika hao ninyi mmekuwa wateule wa Yesu Kristo; ⁷ kwa wote walioko Rumi, wapendwao na Mungu, walioitwa kuwa watakatifu. Neema na iwe kwenu na amani itokayo kwa Mungu Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo.†

⁸ Kwanza namshukuru Mungu wangu katika Yesu Kristo kwa ajili yenu nyote, kwa kuwa imani yenu inahubiriwa katika dunia nzima.† ⁹ Kwa maana Mungu, nimwabuduye kwa roho yangu katika Injili ya Mwana wake, ni shahidi wangu jinsi niwatajavyo pasipo kukoma,† ¹⁰ siku zote katika sala zangu, nikiomba nije kwenu hivi karibu, Mungu akipenda kuifanikisha safari yangu.† ¹¹ Kwa maana ninatamani sana kuwaona, nipate kuwapa karama ya rohoni, ili mfanywe imara;† ¹² yaani, tufarijiane mimi na ninyi, kila mtu kwa imani ya mwenzake, yenu na yangu.† ¹³ Lakini, ndugu zangu, sipendi msiwe na habari, ya kuwa mara nyingi nalikusudia kuja kwenu, nikazuiliwa hata sasa, ili nipate kuwa na matunda kwenu ninyi pia kama nilivyo nayo katika Mataifa wengine.† ¹⁴ Nawiwa na Wayunani na

wasio Wayunani, nawiwa na wenye hekima na wasio na hekima. ¹⁵ Kwa hiyo, kwa upande wangu, mimi ni tayari kuihubiri Injili hata na kwenu ninyi mnaokaa Rumi. ¹⁶ Kwa maana siionei haya Injili; kwa sababu ni uweza wa Mungu uuletao wokovu, kwa kila aaminiye, kwa Myahudi kwanza, na kwa Myunani pia.† ¹⁷ Kwa maana haki ya Mungu inadhihirishwa ndani yake, toka imani hata imani; kama ilivyoandikwa, Mwenye haki ataishi kwa imani.†

¹⁸ Kwa maana ghadhabu ya Mungu imedhihirishwa kutoka mbinguni juu ya uasi wote na uovu wa wanadamu waipingao kweli kwa uovu.† ¹⁹ Kwa kuwa mambo ya Mungu yana-yojulikana yamekuwa dhahiri ndani yao, kwa maana Mungu aliwadhihirishia.† ²⁰ Kwa sababu mambo yake yasiyoonekana tangu kuumbwa ulimwengu yanaonekana, na kufahamika kwa kazi zake; yaani, uweza wake wa milele na Uungu wake; hata wasiwe na udhuru;† ²¹ kwa sababu, walipomjua Mungu hawakumtukuza kama ndiye Mungu wala kumshukuru; bali walipotea katika uzushi wao, na mioyo yao yenye ujinga ikatiwa giza.† ²² Wakijinena kuwa wenye hekima walipumbazika;† ²³ wakaubadili utukufu wa Mungu asiye na uharibifu kwa mfano wa sura ya binadamu aliye na uharibifu, na ya ndege, na ya wanyama, na ya vitambaavyo.†

²⁴ Kwa ajili ya hayo Mungu aliwaacha katika tamaa za mioyo yao, waufuate uchafu, hata wakavunjiana heshima miili yao.† ²⁵ Kwa maana waliibadili kweli ya Mungu kuwa uongo, wakakisujudia kiumbe na kukiabudu badala ya Muumba anayehimidiwa milele. Amina.†

1:1 Mdo 9:15; 13:2; Gal 1:15 1:2 Tit 1:2; Rum 16:25,26

1:3 Rum 9:5; 2 Sam 7:12; Mt 22:42; 2 Tim 2:8 1:4 Mdo 13:33

1:5 Mdo 26:16-18; Rum 15:18; Gal 2:7,9 1:7 1 Kor 1:2; 2 Kor 1:1; Efe 1:1; Hes 6:25,26

1:8 Rum 16:19; 1 The 1:8 1:9 Flp 1:8; Efe 1:16 1:10 Mdo 19:21; Rum 15:23,32

1:11 Mdo 28:31 1:12 2 Pet 1:1 1:13 Mdo 19:21; Yn 15:16

1:16 Mk 8:38; Zab 119:46; 1 Kor 1:18,24; Mdo 13:46 1:17 Hab 2:4; Rum 3:21,22

1:18 Yn 16:9; 2 The 2:12 1:19 Mdo 14:15-17; 17:24-28 1:20 Zab 19:1; Ebr 11:3; Ayu 12:7-9

1:21 Efe 4:17-18; Ufu 14:7 1:22 Yer 10:14; 1 Kor 1:20 1:23 Kum 4:16-18; Zab 106:20

1:24 Mdo 14:16 1:25 Rum 9:5

26 Hivyo Mungu aliwaacha wafuate tamaa zao za aibu, hata wanawake wakabadili matumizi ya asili kwa matumizi yasiyo ya asili; ²⁷ wanaume nao vivyo hivyo waliyaacha matumizi ya mke, ya asili, wakawakiana tamaa, wanaume wakiyatenda yasiyopasa, wakapata nafsiini mwao malipo ya upotevu wao yaliyo haki yao.[†]

28 Na kama walivyokataa kuwa na Mungu katika fahamu zao, Mungu aliwaacha wafuate akili zao zisizofaa, wayafanye yasiyowapasa. ²⁹ Wamejawa na udhalimu wa kila namna, uovu na tamaa na ubaya; wamejawa na husuda, na uuaji, na fitina, na hadaa; watu wa nia mbaya, wenye kusenganya, ³⁰ wenye kusingizia, wenye kumchukia Mungu, wenye jeuri, wenye kutakabari, wenye majivuno, wenye kutunga mabaya, wasiowatii wazazi wao, ³¹ wasio na ufahamu, wenye kuvunja maagano, wasiopenda jamaa zao, wasio na rehema; ³² ambao wakijua sana hukumu ya haki ya Mungu, ya kwamba wayatendao hayo wamestahili mauti, wanatenda hayo, wala si hivyo tu, bali wanakubaliana nao wayatendao.

2 ¹ Kwa hiyo, wewe mtu uwaye yote uhukumuye, huna udhuru; kwa maana katika hayo umhukumuyo mwingine wajihukumu mwenyewe kuwa na hatia; kwa maana wewe uhukumuye unafanya yale yale.[†] ² Nasitwajua ya kuwa hukumu ya Mungu ni ya kweli juu yao wafanyao hayo. ³ Wewe binadamu, uwahukumuye wale wafanyao hayo na kutenda yayo hayo mwenyewe, je! Wadhani ya kwamba utajiepusha na hukumu ya Mungu? ⁴ Au waudharau wingi wa wema wake na ustahimili wake na uvumilivu wake, usijue ya kuwa wema wa Mungu wakuvuta upate kutubu?[†] ⁵ Bali kwa kadiri ya ugumu wako, na kwa moyo wako usio na toba, wajiwekea akiba ya hasira kwa siku ile ya hasira na ufunuo wa hukumu ya haki ya Mungu, ⁶ atakayemlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake;[†] ⁷ wale ambao kwa saburi katika kutenda mema wa-

natafuta utukufu na heshima na kutokuharibika, watapewa uzima wa milele; ⁸ na wale wenye fitina, wasioitii kweli, bali wakubalio dhuluma, watakata hasira na ghadhabu;[†] ⁹ dhiki na shida juu ya kila nafsi ya mwanadamu atendaye uovu, Myahudi kwanza na Myunani pia;[†] ¹⁰ bali utukufu na heshima na amani kwa kila mtu atendaye mema, Myahudi kwanza na Myunani pia; ¹¹ kwa maana hakuna upendeleo kwa Mungu.[†] ¹² Kwa kuwa wote waliokosa pasipo sheria watapotea pasipo sheria, na wote waliokosa, wenye sheria, watahukumiwa kwa sheria. ¹³ Kwa sababu sio wale waisikiao sheria walio wenye haki mbele za Mungu, bali ni wale waitendao sheria watakoahesabiwa haki.[†] ¹⁴ Kwa maana watu wa Mataifa wasio na sheria wafanyapo kwa tabia zao yaliyo ndani ya torati, hao wasio na sheria wamekuwa sheria kwa nafsi zao wenyewe.[†] ¹⁵ Hao waionyesha kazi ya torati iliyoandikwa mioyoni mwao, dhamiri yao ikiwashuhudia, na mawazo yao, yenyewe kwa yenyewe, yakiwashitaki au kuwatetea;[†] ¹⁶ katika siku ile Mungu atakapozihukumu siri za wanadamu, sawasawa na injili yangu, kwa Kristo Yesu.[†]

17 Lakini wewe, ukiwa unaitwa Myahudi na kuitegemea torati, na kujisifu katika Mungu,[†] ¹⁸ na kuyajua mapenzi yake, na kuyakubali mambo yaliyo bora, nawe umeelimishwa katika torati,[†] ¹⁹ na kujua hakika ya kuwa wewe mwenyewe u kiongozi wa vipofu, mwanga wao walio gizani,[†] ²⁰ mkufunzi wa wajinga, mwalimu wa watoto wachanga, mwenye namna ya maarifa na ya kweli katika torati;[†] ²¹ basi wewe umfundishaye mwingine, je! Hujifundishi mwenyewe? Wewe uhubiriye kwamba mtu asiibe, waiba mwenyewe?[†] ²² Wewe usemaye kwamba mtu asizini, wazini mwenyewe? Wewe uchukiaye sanamu, wateka mahekalu? ²³ Wewe ujisifuye katika torati, wamvunjia Mungu heshima kwa kuiasi torati? ²⁴ Kwa maana jina la Mungu

1:27 Law 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 2:1 Mt 7:1; Lk 6:37; Yn 8:7 2:4 2 Pet 3:15

2:6 Zab 62:12; Mt 24:12; Mt 16:27; Yn 5:29; 2 Kor 5:10 2:8 2 The 1:8 2:9 Rum 1:16; 3:9

2:11 Kum 10:17; Mdo 10:34; 1 Pet 1:17 2:13 Mt 7:21; 1 Yoh 3:7; Yak 1:22,25 2:14 Mdo 10:35

2:15 Rum 1:32 2:16 2 Tim 2:8 2:17 Yak 2:19 2:18 Flp 1:10 2:19 Mt 15:14; Lk 18:9

2:20 2 Tim 3:5 2:21 Zab 50:16-21; Mt 23:3,4

latukanwa katika Mataifa kwa ajili yenu, kama ilivyoandikwa.[†] ²⁵Kwa maana kutahiriwa kwafaa kama ukiwa mtendaji wa sheria, lakini ukiwa mvunjaji wa sheria kutahiriwa kwako kumekuwa kutokutahiriwa.[†] ²⁶Basi ikiwa yeye asiyetahiriwa huyashika maagizo ya torati, je! Kutokutahiriwa kwake hakutahesabiwa kuwa kutahiriwa?[†] ²⁷Na yeye asiyetahiriwa kwa asili, aishikaye torati, je! Hatakuhukumu wewe, uliye na kutahiriwa, ukaihalifu torati? ²⁸Maana yeye si Myahudi aliye Myahudi kwa nje tu, wala tohara siyo ile ya nje tu katika mwili;[†] ²⁹bali yeye ni Myahudi aliye Myahudi kwa ndani, na tohara ni ya moyo, katika roho, si katika andiko; ambaye sifa yake haitoki kwa wanadamu bali kwa Mungu.[†]

3 ¹Basi Myahudi ana ziada gani? Na kutahiriwa kwafaa nini? ²Kwafaa sana kwa kila njia. Kwanza kwa kuwa wamekabidhiwa mausia ya Mungu.[†] ³Ni nini, basi, ikiwa baadhi yao hawakuamini? Je! Kutokuamini kwao kutaubatili uaminifu wa Mungu?[†] ⁴Hasha! Mungu aonekane kuwa amini na kila mtu mwingo; kama ilivyoandikwa,

Ili ujulike kuwa una haki katika maneno yako,

Ukashinde uingiaipo katika hukumu.[†]

⁵Lakini, ikiwa udhalimu wetu waithibitisha haki ya Mungu, tuseme nini? Je! Mungu ni dhalimu aletaye ghadhabu? (Nasema kwa jinsi ya kibinadamu.) ⁶Hasha! Kwa maana hapo Mungu atawezaje kuuhukumu ulimwengu? ⁷Lakini, ikiwa kweli ya Mungu imezidi kudhihirisha utukufu wake kwa sababu ya uongo wangu, mbona mimi ningali nahukumiwa kuwa ni mwenye dhambi? ⁸Kwa nini tuiseme (kama tulivyosingiziwa, na kama wengine wanavyokaza kusema ya kwamba twasema hivyo), Na tufanye mabaya, ili yaje mema? Ambao kuhukumiwa kwao kuna haki.[†]

⁹Ni nini basi? Tu bora kuliko wengine? La! Hata kidogo. Kwa maana

tumekwisha kuwashitaki Wayahudi na Wayunani ya kwamba pia wamekuwa chini ya dhambi;[†] ¹⁰kama ilivyoandikwa, ya kwamba,

Hakuna mwenye haki hata mmoja.[†]

¹¹Hakuna afahamuye;

Hakuna amtafutaye Mungu.

¹²Wote wamepotoka, wameoza wote pia;

Hakuna mtenda mema, la!

Hata mmoja.

¹³Koo lao ni kaburi wazi,

Kwa ndimi zao wametumia hila.

Sumu ya fira i chini ya midomo yao.[†]

¹⁴Vinywa vyao vimejaa laana na uchungu.[†]

¹⁵Miguu yao ina mbio kumwaga damu.[†]

¹⁶Uharibifu na mashaka yamo njiani mwao.

¹⁷Wala njia ya amani hawakuijua.

¹⁸Kumcha Mungu hakupo machoni pao.[†]

¹⁹Basi twajua ya kuwa mambo yote inenayo torati huyanena kwa hao walio chini ya torati, ili kila kinywa kifumbwe, na ulimwengu wote uwe chini ya hukumu ya Mungu;[†] ²⁰kwa sababu hakuna mwenye mwili atakayehesabiwa haki mbele zake kwa matendo ya sheria; kwa maana kutambua dhambi huja kwa njia ya sheria.[†]

²¹Lakini sasa, haki ya Mungu ime-dhihirika pasipo sheria; inashuhudiwa na torati na manabii;[†] ²²ni haki ya Mungu iliyo kwa njia ya imani katika Yesu Kristo kwa wote waaminio. Maana hakuna tofauti;[†] ²³kwa sababu wote wamefanya dhambi, na kupungukiwa na utukufu wa Mungu;[†] ²⁴wanahesabiwa haki bure kwa neema yake, kwa njia ya ukombozi ulio katika Kristo Yesu;[†] ²⁵ambaye Mungu amekwisha kumweka awe upatanisho^a kwa njia ya imani katika damu yake, ili aonyeshe haki yake, kwa sababu ya kuziachilia katika ustahimili wa Mungu dhambi

2:24 Isa 52:5; Eze 36:20 2:25 Yer 4:4; 9:24,25 2:26 Gal 5:6 2:28 Yn 8:15,39; 7:24

2:29 Kum 30:6; Mwa 49:8; Kol 2:11 3:2 Rum 9:4; Kum 4:7,8; Zab 147:19,20; 103:7; 1 Pet 4:11

3:3 Rum 9:6; 11:29; 2 Tim 2:13 3:4 Zab 51:4; 116:11 3:8 Rum 6:1,2 3:9 Rum 1:18-2:24

3:10-12 Zab 14:1-3; 53:1-3 3:13 Zab 5:9; 140:3 3:14 Zab 10:7 3:15-17 Isa 59:7-8

3:18 Zab 36:1 3:19 Rum 2:12; Gal 3:22 3:20 Zab 143:2; Gal 2:16; Rum 7:7

3:21 Mdo 10:43; Rum 1:17 3:22 Gal 2:16 3:23 Rum 9:19; 5:2 3:24 Rum 5:1; Efe 2:8

^a 3:25 Upatanisho hapa maana yake ni, Kiti cha rehema.

zote zilizotangulia kufanywa;† ²⁶ apate kuonyesha haki yake wakati huu, ili awe mwenye haki na mwenye kumhesabu haki yeye amwaminiye Yesu.

²⁷ Ku wapi, basi, kujisifu? Kumefungiwa nje. Kwa sheria ya namna gani? Kwa sheria ya matendo? La! Bali kwa sheria ya imani.† ²⁸ Basi, twaona ya kuwa mwanadamu huhesabiwa haki kwa imani pasipo matendo ya sheria.† ²⁹ Au je! Mungu ni Mungu wa Wayahudi tu? Siye Mungu wa Mataifa pia? Naam, ni Mungu wa Mataifa pia;† ³⁰ kama kwa kweli Mungu ni mmoja, atakayewahesabia haki wale waliotahiriwa katika imani, nao wale wasiotahiriwa atawahesabia haki kwa njia ya imani iyo hiyo.† ³¹ Basi, je! Twaibatilisha sheria kwa imani hiyo? Hasha! Kinyume cha hayo twaithibitisha sheria.†

4 ¹ Basi, tusemeje juu ya Ibrahimu, baba yetu kwa jinsi ya mwili? ² Kwa maana ikiwa Ibrahimu alihesabiwa haki kwa ajili ya matendo yake, analo la kujisifia; lakini si mbele za Mungu. ³ Maana maandiko yasemaje? Ibrahimu alimwamini Mungu, ikahesabiwa kwake kuwa haki.† ⁴ Lakini kwa mtu afanyaye kazi, ujira wake hauhesabiwi kuwa ni neema, bali kuwa ni deni.† ⁵ Lakini kwa mtu asiyefanya kazi, bali anamwamini yeye ambaye amhesabia haki asiyekuwa mtauwa, imani yake mtu huyo imehesabiwa kuwa haki. ⁶ Kama vile Daudi aunenvyo uheri wake mtu yule ambaye Mungu amhesabia kuwa na haki pasipo matendo,†

⁷ Heri waliosamehewa makosa yao, Na waliositiriwa dhambi zao.†

⁸ Heri mtu yule ambaye Bwana hamhesabii dhambi.

⁹ Basi je! Uheri huo ni kwa hao waliotahiriwa, au kwa hao pia wasiotahiriwa? Kwa kuwa twanena ya kwamba kwake Ibrahimu imani yake ilihesabiwa kuwa ni haki.† ¹⁰ Alihesabiwaje basi? Alipokwisha kutahiriwa, au kabla hajatahiriwa? Si baada ya kutahiriwa,

bali kabla ya kutahiriwa. ¹¹ Naye alii-pokea dalili hii ya kutahiriwa, muhuri ya ile haki ya imani aliyokuwa nayo kabla hajatahiriwa; apate kuwa baba yao wote waaminio, ijapokuwa hawakutahiriwa, ili na wao pia wahesabiwe haki;† ¹² tena awe baba ya kutahiriwa, kwa wale ambao si waliotahiriwa tu, bali pia wanazifuata nyayo za imani yake baba yetu Ibrahimu aliyokuwa nayo kabla hajatahiriwa.†

¹³ Kwa maana ahadi ile ya kwamba atakuwa mrithi wa ulimwengu alipewa Ibrahimu na uzao wake, si kwa sheria bali kwa haki aliyohesabiwa kwa imani.† ¹⁴ Maana ikiwa wale wa sheria ndio warithi, imani imekuwa bure, na ahadi imebatilika.† ¹⁵ Kwa sababu sheria ndiyo ifanyayo hasira; maana pasipokuwapo sheria, hapana kosa.† ¹⁶ Kwa hiyo ilitoka katika imani, iwe kwa njia ya neema, ili kwamba ile ahadi iwe imara kwa wazao wote; si kwa wale wa torati tu, ila na kwa wale wa imani ya Ibrahimu; aliye baba yetu sisi sote;† ¹⁷ (kama ilivyoandikwa, Nimekuweka kuwa baba wa mataifa mengi); mbele zake yeye aliyemwamini, yaani Mungu, mwenye kuwahuisha wafu, ayatajaye yale yasiyokuwako kana kwamba yamekuwako.† ¹⁸ Naye aliamini kwa kutarajia yasiyo-weza kutarajiwa, ili apate kuwa baba wa mataifa mengi, kama ilivyonenwa, Ndi-vyo utakavyokuwa uzao wako.† ¹⁹ Yeye asiyekuwa dhaifu wa imani, alifikiri hali ya mwili wake uliokuwa umekwisha kufa, (akiwa amekwisha kupata umri wa kama miaka mia), na hali ya kufa ya tumbo lake Sara.† ²⁰ Lakini akiiona ahadi ya Mungu hakisita kwa kutokuamini, bali alitiwa nguvu kwa imani, akimtukuza Mungu;† ²¹ huku akijua hakika ya kuwa Mungu aweza kufanya yale aliyohidi. ²² Kwa hiyo ilihesabiwa kwake kuwa ni haki.† ²³ Walakini haikuandikwa kwa ajili yake tu kwamba ilihesabiwa kwake;† ²⁴ bali na kwa ajili yetu sisi mtakaohesabiwa vivyo hivyo, sisi tunao-mwamini yeye aliyemfufua Yesu Bwana

3:25 Law 16:12-15; Ebr 4:16; Efe 1:7 3:27 1 Kor 1:9,31 3:28 Gal 2:16 3:29 Rum 10:12

3:30 Kum 6:4; Gal 3:20; Rum 4:11,12 3:31 Rum 4:3; 8:4; Mt 5:17

4:3 Mwa 15:6; Gal 3:6; Yak 2:23 4:4 Rum 11:6; Mt 20:7,14 4:6 Zab 32:1,2 4:7-8 Zab 32:1-2

4:9 Mwa 15:6 4:11 Mwa 17:10,11 4:12 Mt 3:9; 1 Pet 2:21; 2 Kor 12:18

4:13 Mwa 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29 4:14 Gal 3:18 4:15 Rum 3:20; 5:13; 7:8,10 4:16 Gal 3:7

4:17 Mwa 17:5; Isa 48:13 4:18 Mwa 15:5 4:19 Mwa 17:17 4:20 Ebr 11:7,11,34

4:22 Mwa 15:6 4:23 Rum 15:4

wetu katika wafu;† ²⁵ ambaye alitolewa kwa ajili ya makosa yetu, na kufufuliwa ili mpate kuhesabiwa haki.†

5 ¹ Basi tukiisha kuhesabiwa haki itokayo katika imani, na mwe na amani kwa Mungu, kwa njia ya Bwana wetu Yesu Kristo,† ² ambaye kwa yeye tumepata kwa njia ya imani kuifikia neema hii ambayo mnasimama ndani yake; na kufurahi katika tumaini la utukufu wa Mungu.† ³ Wala si hivyo tu, ila na mfurahi katika dhiki pia; mkijua ya kuwa dhiki, kazi yake ni kuleta saburi;† ⁴ na kazi ya saburi ni uthabiti wa moyo; na kazi ya uthabiti wa moyo ni tumaini; ⁵ na tumaini halitahayarishi; kwa maana pendo la Mungu limekwisha kumiminwa katika mioyo yetu na Roho Mtakatifu tuliyepewa sisi.† ⁶ Kwa maana hapo tulipokuwa hatuna nguvu, wakati ulipotimia, Kristo alikufa kwa ajili ya waovu. ⁷ Kwa kuwa ni shida mtu kufa kwa ajili ya mtu mwenye haki; lakini yawezekana mtu kuthubutu kufa kwa ajili ya mtu aliye mwema. ⁸ Bali Mungu aonyesha pendo lake yeye mwenyewe kwetu sisi, kwa kuwa Kristo alikufa kwa ajili yetu, tulipokuwa tungali wenye dhambi.† ⁹ Basi zaidi sana tukiisha kuhesabiwa haki katika damu yake, tutaokolewa na ghadhabu kwa yeye.† ¹⁰ Kwa maana ikiwa tulipokuwa adui tulipatanishwa na Mungu kwa mauti ya Mwana wake; zaidi sana baada ya kupatanishwa tutaokolewa katika uzima wake.† ¹¹ Wala si hivyo tu, ila pia twajifurahisha katika Mungu kwa Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye kwa yeye sasa tumeupokea huo upatanisho.

¹² Kwa hiyo, kama kwa mtu mmoja dhambi iliingia ulimwenguni, na kwa dhambi hiyo mauti; na hivyo mauti ikawafikia watu wote kwa sababu wote wamefanya dhambi;† ¹³ maana kabla ya sheria dhambi ilikuwamo ulimwenguni, lakini dhambi haihesabiwi isipokuwapo sheria;† ¹⁴ walakini mauti ilitawala tangu Adamu mpaka Musa, nayo iliwatawala hata wao wasiofanya dhambi ifanayo na kosa la Adamu, aliye mfano

wake yeye atakayekuja.† ¹⁵ Lakini kama ile haikuwa kama lile kosa; kwa maana ikiwa kwa kukosa kwake yule mmoja wengi walikufa, zaidi sana neema ya Mungu, na kipawa kilicho katika neema yake mwanadamu mmoja Yesu Kristo kimezidi kwa ajili ya wale wengi. ¹⁶ Wala kadiri ya yule mtu mmoja aliyefanya dhambi si kadiri ya kile kipawa; kwa maana hukumu ilikuja kwa njia ya mtu mmoja ikaleta adhabu; bali karama ya neema ilikuja kwa ajili ya makosa mengi, ikaleta kuhesabiwa haki. ¹⁷ Kwa maana ikiwa kwa kukosa mtu mmoja mauti ilitawala kwa sababu ya yule mmoja, zaidi sana wao wapo-keao wingi wa neema, na kile kipawa cha haki, watatawala katika uzima kwa yule mmoja, Yesu Kristo. ¹⁸ Basi tena, kama kwa kosa moja watu wote wali-hukumiwa adhabu, kadhalika kwa tendo moja la haki watu wote walihesabiwa haki yenye uzima.† ¹⁹ Kwa sababu kama kwa kuasi kwake mtu mmoja watu wengi waliingizwa katika hali ya wenye dhambi, kadhalika kwa kutii kwake mmoja watu wengi wameingizwa katika hali ya wenye haki.† ²⁰ Lakini sheria iliingia ili kosa lile liwe kubwa sana; na dhambi ilipozidi, neema ilikuwa nyingi zaidi;† ²¹ ili kwamba, kama vile dhambi ilivyotawala katika mauti, vivyo hivyo kwa njia ya haki neema itawale hata uzima wa milele kwa Yesu Kristo Bwana wetu.†

6 ¹ Tuseme nini basi? Tudumu katika dhambi ili neema izidi kuwa nyingi?† ² Hasha! Sisi tulioifia dhambi tutai-shije tena katika dhambi?† ³ Hamfahamu ya kuwa sisi sote tuliobatizwa katika Kristo Yesu tulibatizwa katika mauti yake?† ⁴ Basi tulizikwa pamoja naye kwa njia ya ubatizo katika mauti yake, kusudi kama Kristo alivyofufuka katika wafu kwa njia ya utukufu wa Baba, vivyo hivyo na sisi tuenende katika upya wa uzima.† ⁵ Kwa maana kama mlivyounika naye katika mfano wa mauti yake, kadhalika mtaunganika kwa mfano wa kufufuka kwake;† ⁶ mkijua neno hili, ya

4:24 1 Pet 1:21 4:25 Isa 53:4-5; 1 Kor 15:17 5:1 Rum 3:24,28; 4:24; Isa 53:5

5:2 Efe 3:12; Rum 3:23 5:3 Yak 1:2,3; 1 Pet 1:5-7 5:5 Zab 22:5; 25:20; Ebr 6:18,19

5:8 Yn 3:16; 1 Yoh 4:10 5:9 Rum 1:18; 2:5,8 5:10 Rum 8:7

5:12 Mwa 3:6; 2:17; 3:19; Rum 6:23 5:13 Rum 4:15 5:14 1 Kor 15:21,22,45,55

5:18 1 Kor 15:22 5:19 Isa 53:11 5:20 Rum 4:15; 7:8; Gal 3:19 5:21 Rum 6:23 6:1 Rum 3:5-8

6:2 1 Pet 4:1 6:3 Gal 3:27 6:4 Kol 2:12; 1 Pet 3:21 6:5 Flp 3:10,11

kuwa utu wetu wa kale ulisulibishwa pamoja naye, ili mwili wa dhambi ubatilike, tusitumikie dhambi tena,[†] ⁷kwa kuwa yeye aliyekufa amehesabiwa haki mbali na dhambi.[†] ⁸Lakini tukiwa tulikufa pamoja na Kristo, twaamini ya kuwa tutaishi pamoja naye; ⁹tukijua ya kuwa Kristo akiisha kufufuka katika wafu hafi tena, wala mauti haimtawali tena. ¹⁰Maana kwa kule kufa kwake, aliifia dhambi mara moja tu; lakini kwa kule kuishi kwake, amwishia Mungu.[†] ¹¹Vivyo hivyo ninyi nanyi jihesabuni kuwa wafu kwa dhambi na walio hai kwa Mungu katika Kristo Yesu.[†]

¹²Basi, dhambi isitawale ndani ya miili yenu ipatikanayo na mauti, hata mkazitii tamaa zake;[†] ¹³wala msiendelee kuvitoa viungo vyenu kuwa silaha za dhuluma kwa dhambi; bali jitoeni wenyewe kwa Mungu kama walio hai baada ya kufa, na viungo vyenu kwa Mungu kuwa silaha za haki.[†] ¹⁴Kwa maana dhambi haitawatawala ninyi, kwa sababu hamwi chini ya sheria, bali chini ya neema.[†]

¹⁵Ni nini basi? Tufanye dhambi kwa sababu hatuwi chini ya sheria bali chini ya neema? Hasha![†] ¹⁶Hamjui ya kuwa kwake yeye ambaye mnajitoa nafsi zenu kuwa watumwa wake katika kumtii, mmekuwa watumwa wake yule mnayemtii, kwamba ni utumishi wa dhambi uletao mauti, au kwamba ni utumishi wa utii uletao haki.[†] ¹⁷Lakini Mungu na ashukuriwe, kwa maana mlikuwa watumwa wa dhambi, lakini mliitii kwa mioyo yenu ile namna ya elimu ambayo mliwekwa chini yake; ¹⁸na mlipokwisha kuwekwa huru mbali na dhambi, mkawa watumwa wa haki.[†] ¹⁹Nasema kwa jinsi ya kibinadamu kwa sababu ya udhaifu wa miili yenu. Kwa kuwa kama mlivyo-vitoa viungo vyenu vitumiwe na uchafu na uasi mpate kuasi, vivyo hivyo sasa vitoeni viungo vyenu vitumiwe na haki mpate kutakaswa. ²⁰Kwa maana mlipokuwa watumwa wa dhambi, mlikuwa huru mbali na haki. ²¹Ni faida gani basi mliyopata siku zile kwa mambo hayo mnayoyatahayarikia sasa? Kwa maana

mwisho wa mambo hayo ni mauti.[†] ²²Lakini sasa mkiisha kuwekwa huru, na kuwa mbali na dhambi, na kufanywa watumwa wa Mungu, mnayo faida yenu, ndiyo kutakaswa, na mwisho wake ni uzima wa milele.[†] ²³Kwa maana mshahara wa dhambi ni mauti; bali karama ya Mungu ni uzima wa milele katika Kristo Yesu Bwana wetu.[†]

7 ¹Ndugu zangu, hamjui (maana nasema na hao waijuao sheria) ya kuwa torati humtawala mtu wakati anapokuwa yu hai? ²Kwa maana mwanamke aliye na mume amefungwa na sheria kwa yule mume wakati anapokuwa yu hai; bali akifa yule mume, amefunguliwa ile sheria ya mume. ³Basi wakati awapo hai mumewe, kama akiwa na mume mwingine huitwa mzinzi. Ila mumewe akifa, amekuwa huru, hafungwi na sheria hiyo, hata yeye si mzinzi, ajapoolewa na mume mwingine. ⁴Kadhalika, ndugu zangu, ninyi pia mmeifia torati, kwa njia ya mwili wa Kristo, mpate kuwa mali ya mwingine, yeye aliyefufuka katika wafu, kusudi tumzalie Mungu matunda.[†] ⁵Kwa maana tulipokuwa katika hali ya mwili, tamaa za dhambi, zilizokuwako kwa sababu ya torati, zilitenda kazi katika viungo vyetu hata mkaizalia mauti mazao.[†] ⁶Bali sasa tumefunguliwa katika torati, tumeifia hali ile iliyo-tupinga, ili sisi tupate kutumika katika hali mpya ya roho, si katika hali ya zamani, ya andiko.[†]

⁷Tusemeje, basi? Torati ni dhambi? Hasha! Walakini singalitambua dhambi ila kwa sheria; kwa kuwa singalijua kutamani, kama torati isingalisema, Usitamani.[†] ⁸Lakini dhambi ilipata nafasi kwa ile amri, ikafanya ndani yangu kila namna ya kutamani. Kwa maana dhambi bila sheria imekufa.[†] ⁹Nami nalikuwa hai hapo kwanza bila sheria; ila ilipokuja ile amri, dhambi ilihuika, nami nikafa. ¹⁰Nikaona ile amri iletayo uzima ya kuwa kwangu mimi ilileta mauti.[†] ¹¹Kwa maana dhambi, kwa kupata nafasi kwa ile amri, ilinidanganya, na kwa hiyo ikaniua.[†] ¹²Basi torati ni takatifu, na ile

6:6 Gal 5:24 6:7 1 Pet 4:1 6:10 Ebr 9:26-28; Gal 2:19; 1 Pet 3:18 6:11 2 Kor 5:15; 1 Pet 2:24
6:12 Mwa 4:7 6:13 Rum 12:1; Efe 2:5; 5:14 6:14 1 Yoh 3:6 6:15 Rum 5:17,21
6:16 Yn 8:34; 2 Pet 2:19 6:18 Yn 8:32 6:21 Eze 16:61,63; Rum 8:6,13 6:22 1 Pet 1:9
6:23 Rum 5:12 7:4 Kol 2:14 7:5 Rum 6:21 7:6 Rum 8:1,2; 6:2,4
7:7 Kut 20:14,17; Kum 5:18,21 7:8 Rum 5:13 7:10 Yak 1:15; Law 18:5 7:11 Mwa 3:13

amri ni takatifu, na ya haki, na njema.[†]
¹³Basi je! Ile iliyo njema ilikuwa mauti kwangu mimi? Hasha! Bali dhambi, ili ionekane kuwa ni dhambi hasa, ilifanya mauti ndani yangu kwa njia ya ile njema, kusudi kwa ile amri dhambi izidi kuwa mbaya mno.[†]

¹⁴Kwa maana twajua ya kuwa torati asili yake ni ya rohoni; bali mimi ni mtu wa mwilini, nimeuzwa chini ya dhambi.[†] ¹⁵Maana sijui nifanyalo, kwa sababu lile nilipendalo, silitendi; bali lile nilichukialo ndilo ninalolitenda.[†] ¹⁶Lakini kama nikilitenda lile nisilolipenda, naikiri ile sheria ya kuwa ni njema. ¹⁷Basi sasa si mimi nafsi yangu ninayetenda hilo, bali ni ile dhambi ikaayo ndani yangu. ¹⁸Kwa maana najua ya kuwa ndani yangu, yaani, ndani ya mwili wangu, halikai neno jema; kwa kuwa kutaka nataka, bali kutenda lililo jema sipati.[†] ¹⁹Kwa maana lile jema nilipendalo, silitendi; bali lile baya nisilolipenda ndilo nilitendalo. ²⁰Basi kama lile nisilolipenda ndilo nilitendalo, si mimi nafsi yangu nilitendaye, bali ni ile dhambi ikaayo ndani yangu. ²¹Basi nimeona sheria hii, ya kuwa kwangu mimi nitakaye kutenda lililo jema, lipo lililo baya. ²²Kwa maana naifurahia sheria ya Mungu kwa utu wa ndani, ²³lakini katika viungo vyangu naona sheria iliyo mbali, inapiga vita na ile sheria ya akili zangu, na kunifanya mateka ya ile sheria ya dhambi iliyo katika viungo vyangu.[†] ²⁴Ole wangu, maskini mimi! Ni nani atakayeniokoa na mwili huu wa mauti? ²⁵Namshukuru Mungu, kwa Yesu Kristo Bwana wetu. Basi, kama ni hivyo, mimi mwenyewe kwa akili zangu naitumikia sheria ya Mungu, bali kwa mwili wangu sheria ya dhambi.[†]

8 ¹Sasa, basi, hakuna hukumu ya adhabu juu yao walio katika Kristo Yesu. ²Kwa sababu sheria ya Roho wa uzima ule ulio katika Kristo Yesu imeniacha huru, mbali na sheria ya dhambi na mauti.[†] ³Maana yale yasiyowezekana kwa sheria, kwa vile ili-

vyokuwa dhaifu kwa sababu ya mwili, Mungu, kwa kumtuma Mwanawe mwenyewe katika mfano wa mwili ulio wa dhambi, na kwa sababu ya dhambi, aliihukumu dhambi katika mwili.[†] ⁴ili maagizo ya torati yatimizwe ndani yetu sisi, tusioenenda kwa kufuata mambo ya mwili, bali mambo ya roho.[†] ⁵Kwa maana wale waufuatao mwili huyafikiri mambo ya mwili; bali wale waifuatao roho huyafikiri mambo ya roho. ⁶Kwa kuwa nia ya mwili ni mauti; bali nia ya roho ni uzima na amani.[†] ⁷Kwa kuwa ile nia ya mwili ni uadui juu ya Mungu, kwa maana haitii sheria ya Mungu, wala haiwezi kuitii.[†] ⁸Wale waufuatao mwili hawawezi kumpendeka Mungu. ⁹Lakini ikiwa Roho wa Mungu anakaa ndani yenu, ninyi hamwufuati mwili; bali mwaifuata roho. Lakini mtu awaye yote asipokuwa na Roho wa Kristo, huyo si wake.[†] ¹⁰Na Kristo akiwa ndani yenu, mwili wenu umekufa kwa sababu ya dhambi; bali roho yenu i hai, kwa sababu ya haki.[†] ¹¹Lakini, ikiwa Roho yake yeye aliymfufua Yesu katika wafu anakaa ndani yenu, yeye aliyemfufua Kristo Yesu katika wafu ataihuisha na miili yenu iliyo katika hali ya kufa, kwa Roho wake anayekaa ndani yenu.[†]

¹²Basi, kama ni hivyo, ndugu, tu wadeni, si wa mwili tuishi kwa kufuata mambo ya mwili.[†] ¹³kwa maana kama tukiishi kwa kufuata mambo ya mwili, mwataka kufa; bali kama mkiyafisha matendo ya mwili kwa Roho, mtaishi.[†] ¹⁴Kwa kuwa wote wanaoongozwa na Roho wa Mungu, hao ndio wana wa Mungu. ¹⁵Kwa kuwa hamkupokea tena roho wa utumwa iletayo hofu; bali mlipokea roho ya kufanywa wana, ambayo kwa hiyo twalia, Aba, yaani, Baba.^{††} ¹⁶Roho mwenyewe hushuhudia pamoja na roho zetu, ya kuwa sisi tu watoto wa Mungu.[†] ¹⁷na kama tu watoto, basi, tu warithi; warithi wa Mungu, warithio pamoja na Kristo; naam, tukiteswa pamoja naye ili tupate na kutukuzwa pamoja naye.[†]

7:12 1 Tim 1:8 7:13 Rum 5:20 7:14 Zab 51:5; Yn 3:6 7:15 Gal 5:17 7:18 Mwa 6:5; 8:21
 7:23 Gal 5:17; Yak 4:1; 1 Pet 2:11 7:25 1 Kor 15:57 8:2 Rum 3:27; 7:23,24
 8:3 Yn 1:14; Flp 2:7; Mdo 13:38; 15:10; Ebr 2:17; 4:15 8:4 Gal 5:16; 25 8:6 Rum 6:21
 8:7 Mt 12:34; Yak 4:4; Yn 8:43; 12:39 8:9 1 Kor 3:16; 12:3 8:10 Gal 2:20; Flp 1:21; 1 Pet 4:6
 8:11 1 Kor 3:16 8:12 Rum 6:7,18 8:13 Gal 6:8; Efe 4:22-24 8:15-17 Gal 4:5-7
 8:15 Mk 14:36; Gal 4:5,6; 2 Tim 1:7 8:16 2 Kor 1:22 8:17 Gal 4:7; Ufu 21:7

18 Kwa maana nayahesabu mateso ya wakati huu wa sasa kuwa si kitu kama utukufu ule utakaofunuliwa kwe-tu.† 19 Kwa maana viumbe vyote pia vinatazamia kwa shauku nyingi kufu-nuliwa kwa wana wa Mungu.† 20 Kwa maana viumbe vyote pia vilitiishwa chini ya ubatili; si kwa hiari yake, ila kwa sababu yake yeye atiyevitiisha katika tumaini;† 21 kwa kuwa viumbe vyenyewe navyo vitawekwa huru na kutolewa katika utumwa wa uharibifu, hata viingie katika uhuru wa utukufu wa watoto wa Mungu.† 22 Kwa maana twajua ya kuwa viumbe vyote pia vinaugua pamoja, navyo vina utungu pamoja hata sasa. 23 Wala si hivyo tu; ila na sisi wenyewe tulio na malimbuko ya Roho, sisi pia tunaugua katika nafsi zetu, tukikutazamia kufanywa wana, yaani, ukombozi wa mwili wetu.† 24 Kwa maana tuliokolewa kwa taraja; lakini kitu kilichotarajiwa kikioneka-na, hakuna taraja tena. Kwa maana ni nani anayekitarajia kile akionacho?† 25 Bali tukikitarajia kitu tusichokiona, twakingojea kwa saburi.

26 Kadhalika Roho naye hutusaidia udhaifu wetu, kwa maana hatujui kuomba jinsi itupasavyo, lakini Roho mwenyewe hutuomba kwa kuugua kusikoweza kutamkwa. 27 Na yeye aichunguzaye mioyo aijua nia ya Roho ilivyo, kwa kuwa huwaomba wataka-tifu kama apendavyo Mungu.† 28 Nasi twajua ya kuwa katika mambo yote Mungu hufanya kazi pamoja na wale wampendao katika kuwapatia mema, yaani, wale walioitwa kwa kusudi la-ke.† 29 Maana wale aliowajua tangu asili, aliwachagua tangu asili wafana-nishwe na mfano wa Mwana wake, ili yeye awe mzaliwa wa kwanza miongo-ni mwa ndugu wengi.† 30 Na wale aliowachagua tangu asili, hao akawai-ta; na wale aliowaita, hao akawahesa-bia haki; na wale aliowahesabia haki, hao akawatukuza.

31 Basi, tuseme nini juu ya hayo? Mungu akiwapo upande wetu, ni nani aliye juu yetu?† 32 Yeye asiyemwachi-

lia Mwana wake mwenyewe, bali alimtoa kwa ajili yetu sisi sote, ata-kosaje kutukirimia na mambo yote pamoja naye?† 33 Ni nani atakayewa-shitaki wateule wa Mungu? Mungu ndiye mwenye kuwahesabia haki.† 34 Ni nani atakayewahukumia adha-bu? Kristo Yesu ndiye aliyekufa; naam, na zaidi ya hayo, amefufuka katika wafu, naye yuko mkono wa kuume wa Mungu; tena ndiye anaye-tuomba.† 35 Ni nani atakayetutenga na upendo wa Kristo? Je! Ni dhiki au shida, au adha, au njaa, au uchi, au hatari, au upanga? 36 Kama ilivyoa-ndikwa, ya kwamba,

Kwa ajili yako tunauawa mchana kutwa,

Tumehesabiwa kuwa kama kondoo wa kuchinjwa.†

37 Lakini katika mambo hayo yote tuna-shinda, na zaidi ya kushinda, kwa yeye aliyetupenda.† 38 Kwa maana nimekwi-sha kujua hakika ya kwamba, wala mauti, wala uzima, wala malaika, wala wenye mamlaka, wala yaliyopo, wala yatakayokuwapo, wala wenye uwezo, 39 wala yaliyo juu, wala yaliyo chini, wala kiumbe kinginecho chote hakita-weza kututenga na upendo wa Mungu ulio katika Kristo Yesu Bwana wetu.

9¹ Nasema kweli katika Kristo, si-semi uongo, dhamiri yangu ikini-shuhudia katika Roho Mtakatifu, ² ya kwamba nina huzuni nyingi na mau-mivu yasiyokoma moyoni mwangu. ³ Kwa maana ningeweza kuomba mi-mi mwenyewe niharimishwe na kute-ngwa na Kristo kwa ajili ya ndugu zangu, jamaa zangu kwa jinsi ya mwili;† ⁴ ambao ni Waisraeli, wenye kule kufanywa wana, na ule utukufu, na maagano, na kupewa torati, na ibada ya Mungu, na ahadi zake;† ⁵ ambao mababu ni wao, na katika hao alitoka Kristo kwa jinsi ya mwili. Ndiye aliye juu ya mambo yote, Mungu, mwenye kuhimidiwa milele. Amina.† ⁶ Si kana kwamba neno la Mungu limetanguka. Maana hawawi wote Waisraeli walio wa uzao wa

8:18 2 Kor 4:17; Rum 5:2 8:19 Kol 3:4 8:20 Mwa 3:17-19; 5:29; Mhu 1:2

8:21 2 Pet 3:13; 1 Yoh 3:2 8:23 2 Kor 5:2-4; Gal 5:5 8:24 2 Kor 5:7 8:27 Zab 139:1; 1 Kor 4:5

8:28 Efe 1:11; 3:11 8:29 Kol 1:18; Ebr 1:6 8:31 Zab 118:6; Mt 1:23 8:32 Yn 3:16

8:33 Isa 50:8 8:34 Zab 110:1; 1 Yoh 2:1 8:36 Zab 44:22; 2 Kor 4:11 8:37 Yn 16:33

9:3 Kut 32:32 9:4 Kut 9:4; Kut 4:22; Kum 7:6; 14:1,2 9:5 Rum 1:25; Mt 1:1; Lk 3:23; Yn 1:1

Israeli.† 7 Wala hawawi wote wana kwa kuwa wazao wa Ibrahimu, bali, Katika Isaka wazao wako wataitwa;† 8 yaani, si watoto wa mwili walio watoto wa Mungu, bali watoto wa ile ahadi wanahesabiwa kuwa wazao.† 9 Kwa maana neno la ahadi ni hili, Panapo wakati huu nitakuja, na Sara atakuwa na mwana.† 10 Wala si hivyo tu, lakini Rebeka naye, akiisha kuchukua mimba kwa mume mmoja, naye ni Isaka, baba yetu,† 11 (kwa maana kabla hawajazaliwa wale watoto, wala hawajatenda neno jema wala baya, ili lisimame kusudi la Mungu la kuchagua, si kwa sababu ya matendo, bali kwa sababu ya nia yake aitaye), 12 aliambiwa hivi, Mkubwa atamtumikia mdogo.† 13 Kama ilivyoandikwa, Nimempenda Yakobo, bali Esau nimemchukia.†

14 Tuseme nini basi? Kuna udhalimu kwa Mungu? Hasha!† 15 Maana amwambia Musa, Nitamrehemu yeye nimrehemuye, nitamhurumia yeye nimhurumiaye.† 16 Basi, kama ni hivyo, si katika uwezo wa yule atakaye, wala wa yule apigaye mbio; bali wa yule arehemuye, yaani, Mungu.† 17 Kwa maana maandiko yasema juu ya Farao, ya kwamba, Nili-kusimamisha kwa kusudi hili, ili nionyeshe nguvu zangu kwako, jina langu likatangazwe katika nchi yote.† 18 Basi, kama ni hivyo, atakaye kumrehemu humrehemu, na atakaye kumfanya mgumu humfanya mgumu.†

19 Basi, utaniambia, Mbona angali akilaumu? Kwa maana ni nani ashindanaye na kusudi lake? 20 La! Sivyoye, Ee binadamu; wewe u nani umjibuye Mungu? Je! Kitu kilichoumbwa kimwambie yeye aliyekiumba, Kwani kuniumba hivi?† 21 Au mfinyanzi je! Hana amri juu ya udongo, kwa fungu moja la udongo kuumba chombo kimoja kiwe cha heshima, na kimoja kiwe hakina heshima?† 22 Ni nini basi, ikiwa Mungu kwa kutaka kuonyesha ghadhabu yake, na kuudhihirisha uweza wake, kwa uvumilivu mwingi, alichukuliana na vile vyombo vya

ghadhabu vilivyofanywa tayari kwa uharibifu;† 23 tena, ili audhihirishe wingi wa utukufu wake katika vile vyombo vya rehema, alivyovitengeneza tangu zamani vipate utukufu;† 24 ndio sisi aliotuita, si watu wa Wayahudi tu, ila na watu wa Mataifa pia? 25 Ni kama vile alivyosema katika Hosea,

Nitawaita watu wangu wale
wasiokuwa watu wangu,
Na mpenzi wangu yeye
asiyekuwa mpenzi wangu.†

26 Tena itakuwa mahali pale
walipoambiwa,

Ninyi si watu wangu,
Hapo wataitwa wana wa
Mungu aliye hai.†

27 Isaya naye atoa sauti yake juu ya Israeli, kusema,

Hesabu ya wana wa Israeli,
ijapokuwa ni kama mchanga
wa bahari, ni mabaki yao tu
watakaookolewa.†

28 Kwa maana Bwana atalitekeleza
neno lake juu ya nchi,
akilimaliza na kulikata.

29 Tena kama Isaya alivyotangulia kunnena,

Kama Bwana wa majeshi
asingalituachia uzao,
Tungalikuwa kama Sodoma,
tungalifananishwa na
Gomora.†

30 Tuseme nini, basi? Ya kwamba watu wa Mataifa, wasioifuata haki, walipata haki; lakini ni ile haki iliyo ya imani;† 31 bali Israeli wakiifuata sheria ya haki hawakuifikilia ile sheria.† 32 Kwa sababu gani? Kwa sababu hawakuifuata kwa njia ya imani, bali kana kwamba kwa njia ya matendo. Wakajikwaa juu ya jiwe lile likwazalo,† 33 kama ilivyoandikwa,

Tazama, naweka katika Sayuni
jiwe likwazalo, na mwamba
uangushao;

Na kila amwaminiye
hatatahayarika.†

10 1 Ndugu zangu, nitakayo sana moyoni mwangu, na dua yangu

9:6 Rum 2:28; Hes 23:19 9:7 Mwa 21:12 9:8 Gal 4:23 9:9 Mwa 18:10 9:10 Mwa 25:21
9:12 Mwa 25:23 9:13 Mal 1:2-3 9:14 Kum 32:4 9:15 Kut 33:19 9:16 Efe 2:8 9:17 Kut 9:16
9:18 Kut 4:21; 7:3; 9:12; 14:4,17 9:20 Isa 29:16; 45:9 9:21 Yer 18:6 9:22 Yer 50:25
9:23 Efe 1:3-12; Rum 2:4; 8:29 9:25 Hos 2:23 9:26 Hos 1:10 9:27-28 Isa 10:22-23; Rum 11:5
9:29 Isa 1:9 9:30 Rum 10:20 9:31 Rum 10:2,3 9:32 Isa 8:14
9:33 Isa 28:16; Mt 21:42; 1 Pet 2:6

nimwombayo Mungu, ni kwa ajili yao, ili waokolewe.[†] ² Kwa maana nawashuhudia kwamba wana juhudi kwa ajili ya Mungu, lakini si katika maarifa. ³ Kwa maana, wakiwa hawajui haki ya Mungu, na wakitaka kuithibitisha haki yao wenyewe, hawakujitia chini ya haki ya Mungu.[†] ⁴ Kwa maana Kristo ni mwisho wa sheria, ili kila aaminiye ahesabiwe haki.[†]

⁵ Kwa maana Musa aliandika juu ya haki itokayo kwa sheria, ya kuwa, Mtu afanyaye hiyo ataishi kwa hiyo.[†] ⁶ Bali ile haki ipatikanayo kwa imani yanena hivi, Usiseme moyoni mwako, Ni nani atakayepanda kwenda mbinguni? (Yaani, ni kumleta Kristo chini),[†] ⁷ au, Ni nani atakayeshuka kwenda kuzimuni? (Yaani, ni kumleta Kristo juu, kutoka kwa wafu.) ⁸ Lakini yane-naje? Lile neno li karibu nawe, katika kinywa chako, na katika moyo wako; yaani, ni lile neno la imani tulihubirilo.[†] ⁹ Kwa sababu, ukimkiri Yesu kwa kinywa chako ya kuwa ni Bwana, na kuamini moyoni mwako ya kuwa Mungu alimfufua katika wafu, utaokoka.[†] ¹⁰ Kwa maana kwa moyo mtu huamini hata kupata haki, na kwa kinywa hukiri hata kupata wokovu. ¹¹ Kwa maana andiko lanena, Kila amwaminiye hata-tahayarika.[†] ¹² Kwa maana hakuna to-fauti ya Myahudi na Myunani; maana yeye yule ni Bwana wa wote, mwenye utajiri kwa wote wamwitao;[†] ¹³ kwa kuwa, Kila atakayeliitia Jina la Bwana ataokoka.[†] ¹⁴ Basi wamwiteje yeye wa-siyemwamini? Tena wamwaminiye ye-ye wasiyemsikia? Tena wamsikieje pa-sipo mhubiri? ¹⁵ Tena wahubirije, wasipopelekwa? Kama ilivyoandikwa, Ni mizuri kama nini miguu yao wahu-birio habari ya mema![†]

¹⁶ Lakini si wote walioitii ile haba-ri njema. Kwa maana Isaya asema, Bwana, ni nani aliyeziadini habari zetu?[†] ¹⁷ Basi imani, chanzo chake ni kusikia; na kusikia huja kwa neno la Kristo.[†] ¹⁸ Lakini nasema, Je! Wao hawakusikia? Naam, wamesikia,

Sauti yao imeenea duniani mwote, Na maneno yao hata miisho ya ulimwengu.[†]

¹⁹ Lakini nasema, Je! Waisraeli hawa-kufahamu? Kwanza Musa anena, Nitawatia wivu kwa watu ambao si taifa,

Kwa taifa lisilo na fahamu nitawaghadhibisha.[†]

²⁰ Na Isaya anao ujasiri mwingi, asema, Nalipatikana nao wasionitafuta, Nalidhihirika kwao wasioniulizia.[†]

²¹ Lakini kwa Israeli asema, Mchana kutwa naliwanyoshea mikono watu wa-siotii na wakaidi.[†]

11 ¹ Basi, nauliza, Je! Mungu ali-wasukumia mbali watu wake? Hasha! Kwa kuwa mimi nami ni Mwi-sraeli, mmoja wa wazao wa Ibrahimu, mtu wa kabila ya Benyamini.[†] ² Mungu hakuwasukumia mbali watu wake alio-wajua tokea awali. Au hamjui yale yaliyonenwa na maandiko juu ya Eli-ya? Jinsi anavyowashitaki Waisraeli mbele za Mungu,[†] ³ Bwana, wamewaua manabii wako, wamezibomoa madha-bahu zako, nami nimesalia peke yangu, nao wananitafuta roho yangu.[†] ⁴ Lakini ile jawabu ya Mungu yamwambiaje? Nimejisazia watu elfu saba wasiopiga goti mbele ya Baali.[†] ⁵ Basi ni vivi hivi wakati huu wa sasa, yako mabaki waliochaguliwa kwa neema.[†] ⁶ Lakini ikiwa ni kwa neema, haiwi kwa mate-ndo tena, au hapo neema isingekuwa neema.[†] ⁷ Imekuwaje basi? Kitu kile ambacho Israeli alikuwa akikita-futa hakukipata; lakini wale waliochaguli-wa walikipata, na wengine walitiwa uzito.[†] ⁸ Kama ilivyoandikwa, Mungu aliwapa roho ya usingizi, macho hata wasione, na masikio hata wasisikie, hata siku hii ya leo.[†] ⁹ Na Daudi asema,

Meza yao na iwe tanzi na mtego, Na kitu cha kuwakwaza, na malipo kwao;[†]

¹⁰ Macho yao yatiwe giza ili wasione,

Ukawainamishe mgongo wao siku zote.

10:1 Mdo 22:3 10:3 Rum 9:31,32 10:4 Mt 5:17; Yn 3:18; Ebr 8:13 10:5 Law 18:5; Gal 3:12
10:6-8 Kum 30:12-14 10:8 Kum 30:14 10:9 2 Kor 4:5 10:11 Isa 28:16 10:12 Mdo 10:34; 15:9
10:13 Yoe 2:32 10:15 Isa 52:7 10:16 Isa 43:1 10:17 Yn 17:20 10:18 Zab 19:4
10:19 Kum 32:21 10:20 Isa 65:1 10:21 Isa 65:2
11:1 Flp 3:5; Zab 94:14; 1 Sam 12:22; Yer 31:37; 11:2 1 Fal 19:10,14 11:3 1 Fal 19:10,14
11:4 1 Fal 19:18 11:5 Rum 9:27 11:6 Gal 3:18 11:7 Rum 9:31 11:8 Kum 29:4; Isa 29:10
11:9-10 Zab 69:22-23; 35:8

¹¹ Basi nasema, Je! Wamejikwaa hata waanguke kabisa? Hasha! Lakini kwa kosa lao wokovu umewafikilia Mataifa, ili wao wenyewe watiwe wivu.[†]
¹² Basi, ikiwa kosa lao limekuwa utajiri wa ulimwengu, na upungufu wao ume-kuwa utajiri wa Mataifa, je! Si zaidi sana utimilifu wao?

¹³ Lakini nasema na ninyi, mlio watu wa Mataifa. Basi, kwa kadiri nilivyo mtume wa watu wa Mataifa, naitukuza huduma iliyo yangu, ¹⁴ nipa-te kuwatia wivu walio damu moja na mimi na kuwaokoa baadhi yao.[†]
¹⁵ Maana ikiwa kutupwa kwao kumele-ta upatanisho kwa ulimwengu, je! Ku-kubaliwa kwao kutakuwa nini kama si uhai baada ya kufa? ¹⁶ Tena malimbuko yakiwa matakafu, kadhalika na donge lote; na shina likiwa takafu, matawi nayo kadhalika.[†] ¹⁷ Lakini iwapo matawi mengine yamekatwa, na wewe mzeituni mwitu ulipandikizwa kati yao, ukawa mshirika wa shina la mzeituni na unono wake,[†] ¹⁸ usijisifu juu ya matawi yale; au ikiwa wajisifu, si wewe ulichukuaye shina, bali ni shina likuchukualo wewe.[†] ¹⁹ Basi utasema, Matawi yale yalikatwa kusudi ili nipa-ndikizwe mimi. ²⁰ Vema. Yalikatwa kwa kutokuamini kwao, na wewe wasimama kwa imani yako. Usijivune, bali uogope.[†] ²¹ Kwa maana ikiwa Mungu hakuyaachia matawi ya asili, wala hatakuachia wewe. ²² Tazama, basi, wema na ukali wa Mungu; kwa wale walioanguka, ukali, bali kwako wewe wema wa Mungu, ukikaa katika wema huo; kama sivyo, wewe nawe utakati-liwa mbali.[†] ²³ Na hao pia, wasipokaa katika kutokuamini kwao, watapandikizwa; kwa kuwa Mungu aweza kuwapandikiza tena.[†] ²⁴ Kwa maana ikiwa wewe ulikatwa ukatolewa katika mzeituni, ulio mzeituni mwitu kwa asili yake, kisha ukapandikizwa, kinyume cha asili, katika mzeituni ulio mwema, si zaidi sana wale walio wa asili

kuweza kupandikizwa katika mzeituni wao wenyewe?

²⁵ Kwa maana, ndugu zangu, sipendi msijue siri hii, ili msijione kuwa wenye akili; ya kwamba kwa sehemu ugumu umewapata Israeli, mpaka utimilifu wa Mataifa uwasili.[†] ²⁶ Hivyo Israeli wote wataokoka; kama ilivyoandikwa,

Mwokozi atakuja kutoka Sayuni;
 Atamtenga Yakobo na maasia yake.[†]

²⁷ Na hili ndilo agano langu nao, Nitakapowaondolea dhambi zao.[†]

²⁸ Basi kwa habari ya Injili wamekuwa adui kwa ajili yenu; bali kwa habari ya kule kuchaguliwa wamekuwa wapenzi kwa ajili ya baba zetu. ²⁹ Kwa sababu karama za Mungu hazina majuto, wala mwito wake. ³⁰ Kwa maana kama ninyi zamani mlivyomwasi Mungu, lakini sasa mmepata rehema kwa kuasi kwao; ³¹ kadhalika na hao wameasi sasa, ili kwa kupata rehema kwenu wao nao wapate rehema. ³² Maana Mungu amewafunga wote pamoja katika kuasi ili awarehemu wote.[†]

³³ Jinsi zilivyo kuu utajiri na heki-ma na maarifa ya Mungu! Hukumu zake hazichunguziki, wala njia zake hazitafutikani![†] ³⁴ Maana ni nani aliyei-jua nia ya Bwana? Au ni nani aliyeku-wa mshauri wake?[†] ³⁵ Au ni nani aliye-mpa yeye kitu kwanza, naye atalipwa tena?[†] ³⁶ Kwa kuwa vitu vyote vyatoka kwake, viko kwa uweza wake, tena vinarejea kwake. Utukufu una yeye milele. Amina.[†]

12 ¹ Basi, ndugu zangu, nawasihi, kwa huruma zake Mungu, itoeni miili yenu iwe dhabihu iliyo hai, takati-fu, ya kumpendeza Mungu, ndiyo ibada yenu yenye maana.[†] ² Wala msiifuatishe namna ya dunia hii; bali mgeuzwe kwa kufanywa upya nia zenu, mpate kujua hakika mapenzi ya Mungu yaliyo mema, ya kumpendeza, na ukamilifu.[†]

³ Kwa maana kwa neema niliyo-pewa namwambia kila mtu aliyeko

11:11 Kum 32:21; Mdo 13:46; Rum 10:19 11:14 1 Tim 4:16 11:16 Hes 15:17-21

11:17 Efe 2:11-19 11:18 Yn 4:22 11:20 Rum 12:16 11:22 Yn 15:2,4; Ebr 3:14

11:23 2 Kor 3:16 11:25 Lk 21:24; Yn 10:16; Rum 12:16

11:26 Isa 59:20; 27:9; Mt 23:39; Zab 14:7; 11:27 Yer 31:33-34; Isa 27:9

11:32 Gal 3:22; 1 Tim 2:4 11:33 Isa 55:8; 45:15; Rum 9:23; 10:12

11:34 Isa 40:13; Ayu 15:8; Yer 23:18; 1 Kor 2:16 11:35 Ayu 41:11 11:36 1 Kor 8:6

12:1 Rum 6:11,13; 1 Pet 2:5; Yn 4:24 12:2 Efe 4:23; 5:10,17; Rum 1:28; Gal 1:4

kwenu asinie makuu kupita ilivyo-mpasa kunia; bali awe na nia ya kiasi, kama Mungu alivyomgawia kila mtu kiasi cha imani.[†] ⁴ Kwa kuwa kama vile katika mwili mmoja tuna viungo vingi, wala viungo vyote havitendi kazi moja;[†] ⁵ Vivyo hivyo na sisi tulio wengi tu mwili mmoja katika Kristo, na viungo, kila mmoja kwa mwenzake.[†] ⁶ Basi kwa kuwa tuna karama zilizo mbalimbali, kwa kadiri ya neema mliyopewa; ikiwa unabii, tutoe unabii kwa kadiri ya imani;[†] ⁷ ikiwa huduma, tuwemo katika huduma yetu; mwenye kufundisha, katika kufundisha kwake;[†] ⁸ mwenye kuonya, katika kuonya kwake; mwenye kukirimu, kwa moyo mweupe; mwenye kusimamia kwa bidii mwenye kurehemu, kwa furaha.[†] ⁹ Pendo na lisiwe na unafiki lichukieni lililo ovu, mkiambatana na lililo jema.[†] ¹⁰ Kwa pendo la udugu, mpendane ninyi kwa ninyi; kwa heshima mkiwatanguliza wenzenu;[†] ¹¹ kwa bidii, si walegevu; mkiwa na juhudi katika roho zenu; mkimtumikia Bwana;[†] ¹² kwa tumaini, mkifurahi; katika dhiki, mkisubiri; katika kusali, mkidumu;[†] ¹³ kwa mahitaji ya watakatifu, mkifuata ukarimu; katika kukaribisha wageni mkijitahidi.[†] ¹⁴ Wabarikini wanaowaudhi; barikini, wala msilaani.[†] ¹⁵ Furahini pamoja nao wafurahio; lienii pamoja nao waliao.[†] ¹⁶ Mpatane nia zenu ninyi kwa ninyi. Msinie yaliyo makuu, lakini mkubali kushughulishwa na mambo manyonge. Msiwe watu wa kujivunia akili.[†] ¹⁷ Msimlipe mtu ovu kwa ovu. Angalieni yaliyo mema machoni pa watu wote.[†] ¹⁸ Kama yamkini, kwa upande wenu, mkae katika amani na watu wote.[†] ¹⁹ Wapenzi, msijilipize kisasi, bali ipisheni ghadhabu ya Mungu; maana imeandikwa, Kisasi ni juu yangu mimi; mimi nitalipa, anena Bwana.[†] ²⁰ Lakini, Adui yako akiwa

na njaa, mlishe; akiwa na kiu, mnyweshe; maana ufanyapo hivyo, utampalia makaa ya moto kichwani pake.[†] ²¹ Usishindwe na ubaya, bali uushinde ubaya kwa wema.

13 ¹ Kila mtu na aitii mamlaka iliyo kuu; kwa maana hakuna mamlaka isiyotoka kwa Mungu; na ile iliyopo umeamriwa na Mungu.[†] ² Hivyo amwasiye mwenye mamlaka hushindana na agizo la Mungu; nao washindanao watajipatia hukumu. ³ Kwa maana watawalao hawatishi watu kwa sababu ya matendo mema, bali kwa sababu ya matendo mabaya. Basi, wataka usimwogope mwenye mamlaka? Fanya mema, nawe utapata sifa kwake;[†] ⁴ kwa kuwa yeye ni mtumishi wa Mungu kwako kwa ajili ya mema. Lakini ufanyapo mabaya, ogopa; kwa maana hauchukui upanga bure; kwa kuwa ni mtumishi wa Mungu, amlipizaye kisasi mtenda mabaya kwa ajili ya ghadhabu.[†] ⁵ Kwa hiyo ni lazima kutii, si kwa sababu ya ile ghadhabu tu, ila na kwa sababu ya dhamiri. ⁶ Kwa sababu hiyo tena mwalipa kodi; kwa kuwa wao ni wahudumu wa Mungu, wakidumu katika kazi iyo hiyo.[†] ⁷ Wapeni wote haki zao; mtu wa kodi, kodi; mtu wa ushuru, ushuru; astahiliye hofu, hofu; astahiliye heshima, heshima.[†]

⁸ Msiwiwe na mtu cho chote, isipokuwa kupendana; kwa maana ampendaye mwenzake ameitimiza sheria.[†] ⁹ Maana kule kusema, Usizini, Usiue, Usiibe, Usitamani; na ikiwapo amri nyingine yo yote, inajumlishwa katika neno hili, ya kwamba, Mpende jirani yako kama nafsi yako.[†] ¹⁰ Pendo halimfanyii jirani neno baya; basi pendo ndilo utimilifu wa sheria.[†]

¹¹ Naam, tukiujua wakati, kwamba saa ya kuamka katika usingizi imekwisha kuwadia; kwa maana sasa wokovu wetu u karibu nasi kuliko tulipoanza kuamini.[†] ¹² Usiku umeendelea sana,

12:3 1 Kor 12:11; Efe 4:7 12:4-5 1 Kor 12:12 12:5 1 Kor 12:27; Efe 4:25 12:6-8 1 Kor 12:4-11
12:7 1 Pet 4:10,11 12:8 Mt 6:3; 2 Kor 8:2; 9:7 12:9 1 Pet 1:22; 1 Tim 1:5; Amo 5:15
12:10 2 Pet 1:7; Flp 2:3 12:11 Ufu 3:15; Mdo 18:25 12:12 1 The 5:17 12:13 Ebr 13:2
12:14 Mt 5:44; Lk 6:28; Mdo 7:59; 1 Kor 4:12 12:15 Zab 35:13 12:16 Mt 3:7; Rum 15:5; 11:20
12:17 Isa 5:21; 1 The 5:15 12:18 Mk 9:50; Ebr 12:14
12:19 Kum 32:35; Law 19:18; Mt 5:39; 2 The 1:6,7; Rum 13:4; Ebr 10:30
12:20 Mt 25:21-22; Mt 5:44 13:1 Tit 3:1; Yn 19:11; Mt 8:15 13:3 1 Pet 2:13,14; 3:13
13:4 Zab 82:6; Rum 12:19 13:6-7 Mt 22:21; Mk 12:17; Lk 20:25 13:7 Mt 22:21
13:8 Gal 5:14; 1 Tim 1:5 13:9 Kut 20:13-15,17; Kum 5:17-19,21; Law 19:18
13:10 1 Kor 13:4; Mt 22:40 13:11 Efe 5:14; 1 The 5:6,7

mchana umekaribia, basi na tuyavue matendo ya giza, na kuzivaa silaha za nuru.[†] ¹³ Kama ilivyohusika na mchana na tuenende kwa adabu; si kwa ulafi na ulevi, si kwa ufisadi na uasherati, si kwa ugomvi na wivu.[†] ¹⁴ Bali mvaeni Bwana Yesu Kristo, wala msiuangalie mwili, hata kuwasha tamaa zake.[†]

14 ¹ Yeye aliye dhaifu wa imani, mkaribisheni, walakini msimhukumu mawazo yake.[†] ² Mtu mmoja anayo imani, anakula vyote; lakini yeye aliye dhaifu hula mboga.[†] ³ Yeye alaye asimdharau huyo asiyekula, wala yeye asiyekula asimhukumu huyo alaye; kwa maana Mungu amemkubali.[†] ⁴ Wewe u nani unayemhukumu mtumishi wa mwingine? Kwa bwana wake mwenyewe yeye husimama au huanguka. Naam, atasimamishwa, kwa kuwa Bwana aweza kumsimamisha.[†] ⁵ Mtu mmoja afanya tofauti kati ya siku na siku, mwingine aona siku zote kuwa sawasawa. Kila mtu na athibitike katika akili zake mwenyewe.[†] ⁶ Yeye aadhimishaye siku, huiadhimisha kwa Bwana; naye alaye, hula kwa Bwana, kwa maana amshukuru Mungu; tena asiyekula, hali kwa Bwana, naye pia amshukuru Mungu. ⁷ Kwa sababu hakuna mtu miongoni mwetu aishiye kwa nafsi yake, wala hakuna afaye kwa nafsi yake. ⁸ Kwa maana kama tukiishi, twaishi kwa Bwana, au kama tukifa, twafa kwa Bwana. Basi kama tukiishi au kama tukifa, tu mali ya Bwana.[†] ⁹ Maana Kristo alikufa akawa hai tena kwa sababu hii, awamiliki waliokufa na walio hai pia.

¹⁰ Lakini wewe je! Mbona wamhukumu ndugu yako? Au wewe je! Mbona wamdharau ndugu yako? Kwa maana sisi sote tutasimama mbele ya kiti cha hukumu cha Mungu.[†] ¹¹ Kwa kuwa imeandikwa,

Kama niishivyo, anena Bwana,
kila goti litapigwa mbele
zangu;

Na kila ulimi utamkiri Mungu.[†]

¹² Basi ni hivyo, kila mtu miongoni mwetu atatoa habari zake mwenyewe mbele za Mungu.[†] ¹³ Basi tusizidi kumkumiana, bali afadhali toeni hukumu hii, mtu asitie kitu cha kumkwaza ndugu au cha kumwangusha. ¹⁴ Najua, tena nimehakikishwa sana katika Bwana Yesu, ya kuwa hakuna kitu kilicho najisi kwa asili yake, lakini kwake yeye akionaye kitu kuwa najisi, kwake huyo kitu kile ni najisi.[†] ¹⁵ Na ndugu yako akiingia huzuni kwa sababu ya chakula, umeacha kwenda katika upendo. Kwa chakula chako usimharibu mtu yule ambaye Kristo alikufa kwa ajili yake.[†] ¹⁶ Basi, huo wema wenu usitajwe kwa ubaya.[†] ¹⁷ Maana ufalme wa Mungu si kula wala kunywa, bali ni haki na amani na furaha katika Roho Mtakatifu.[†] ¹⁸ Kwa kuwa yeye amtumikiaye Kristo katika mambo hayo humpendeza Mungu, tena hukubaliwa na wanadamu. ¹⁹ Basi kama ni hivyo, na mfuate mambo ya amani na mambo yafaayo kwa kujengana.[†] ²⁰ Kwa ajili ya chakula usiharibu kazi ya Mungu. Kweli, vyote ni safi; bali ni vibaya kwa mtu alaye na kujikwaza. ²¹ Ni vyema kutokula nyama wala kunywa divai wala kutenda neno lo lote ambalo kwa hilo ndugu yako hukwazwa.[†] ²² Ile imani uliyo nayo uwe nayo nafsini mwako mbele za Mungu. Heri mtu yule asiyejihukumu nafsi yake katika neno lile analolikubali. ²³ Lakini aliye na shaka, kama akila, amehukumiwa kuwa ana hatia, kwa maana hakula kwa imani. Na kila tendo lisilotokea katika imani ni dhambi.[†]

15 ¹ Basi imetupasa sisi tulio na nguvu kuuchukua udhaifu wao wasio na nguvu, wala haitupasi kujipendeza wenyewe. ² Kila mtu miongoni mwetu na ampendeze jirani yake, apate wema, akajengwe.[†] ³ Kwa maana Kristo naye hakujipendeza mwenyewe; bali kama ilivyoandikwa, Malaumu yao waliokulaumu wewe yalinipata mimi.[†] ⁴ Kwa kuwa yote yaliyotangulia kuandikwa yaliandikwa ili kutufundisha sisi; ili

13:12 1 Yoh 2:8; Efe 5:11; 2 Tim 1:10 13:13 Lk 21:34; Efe 5:18 13:14 Gal 3:27

14:1-6 Kol 2:16; Rum 15:1; 1 Kor 8:9 14:2 Mwa 1:29; 9:3 14:3 Kol 2:16

14:4 Mt 7:1; Yak 4:11,12 14:5 Gal 4:10 14:8 Gal 2:20; 1 The 5:10; Lk 20:38

14:10 2 Kor 5:10; Mdo 17:31; Mt 25:31,32 14:11 Isa 45:23; 49:18; Flp 2:10,11 14:12 Gal 6:5

14:14 Mt 15:11; Mdo 10:15; Tit 1:15 14:15 1 Kor 8:11-13 14:16 Tit 2:5 14:17 Lk 17:20

14:19 Rum 12:18; 15:2 14:21 1 Kor 8:13 14:23 Tit 1:15 15:2 1 Kor 9:19; 10:24,33

15:3 Zab 69:9

kwa saburi na faraja ya maandiko tupate kuwa na tumaini.[†] ⁵Na Mungu mwenye saburi na faraja awajalie kunia mambo ninyi kwa ninyi, kwa mfano wa Kristo Yesu;[†] ⁶ili kwa moyo mmoja na kwa kinywa kimoja mpate kumtukuza Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo.

⁷ Kwa hiyo mkaribishane ninyi kwa ninyi, kama naye Kristo alivyotukaribisha, ili Mungu atukuzwe. ⁸ Kwa maana nasema, ya kwamba Kristo amefanyika mhudumu wa agano la kutahiriwa kwa ajili ya kweli ya Mungu, kusudi azithibitishe ahadi walizopewa baba zetu;[†] ⁹tena ili Mataifa wamtukuze Mungu kwa ajili ya rehema zake; kama ilivyoandikwa,

Kwa hiyo nitakushukuru kati ya Mataifa,

Nami nitaliambia jina lako.[†]

¹⁰ Na tena anena,

Furahini, Mataifa, pamoja na watu wake.[†]

¹¹ Na tena,

Enyi Mataifa yote, msifuni Bwana;

Enyi watu wote, mhimidini.[†]

¹² Na tena Isaya anena,

Litakuwako shina la Yese,

Naye aondokeaye kuwatawala Mataifa;

Ndiye Mataifa

watakayemtumaini.[†]

¹³ Basi Mungu wa tumaini na awajaze ninyi furaha yote na amani katika kuamini, mpate kuzidi sana kuwa na tumaini, katika nguvu za Roho Mtakatifu.

¹⁴ Ndugu zangu, nimehakikishwa mimi mwenyewe kwa habari zenu ya kuwa ninyi nanyi mmejaa wema, mmejazwa elimu yote, tena mwaweza kuonyana. ¹⁵ Lakini nawaandikia, kwa ujasisiri zaidi katika sehemu za waraka huu, kana kwamba kuwakumbusha, kwa neema ile niliyopewa na Mungu,[†] ¹⁶ ili niwe mhudumu wa Kristo Yesu kati ya watu wa Mataifa, niifanyie Injili ya Mungu kazi ya ukuhani, kusudi Mataifa wawe sadaka yenye kibali, ikiisha

kutakaswa na Roho Mtakatifu.[†] ¹⁷ Basi, nina sababu ya kuona fahari katika Kristo Yesu mbele za Mungu. ¹⁸ Maana sitathubutu kutaja neno asilolitenda Kristo kwa kazi yangu, Mataifa wapate kutii, kwa neno au kwa tendo,[†] ¹⁹ kwa nguvu za ishara na maajabu, katika nguvu za Roho Mtakatifu; hata ikawa tangu Yerusalemu, na kando kando yake, mpaka Iliriko nimekwisha kuihubiri Injili ya Kristo kwa utimilifu;[†] ²⁰ kadhalika nikijitahidi kuihubiri Injili, nisihubiri hapo ambapo jina la Kristo limekwisha kutajwa, nisije nika-jenga juu ya msingi wa mtu mwingine;[†] ²¹ bali kama ilivyoandikwa,

Wale wasiohubiriwa habari zake wataona,

Na wale wasiojasikia watafahamu.[†]

²² Ndiyo sababu nalizuiwa mara nyingi nisije kwenu.[†] ²³ Lakini sasa, kwa kuwa sina wasaa tena pande hizi, tena tangu miaka mingi nina shauku kuja kwenu; ²⁴ wakati wo wote nitakaosafiri kwenda Spania [nitakuja kwenu.] Kwa maana nataraji kuwaona ninyi katika kusafiri kwangu, na kusafirishwa nanyi, moyo wangu ushibe kwenu kidogo.[†] ²⁵ Ila sasa ninakwenda Yerusalemu, nikiwahudumu watakatifu;^{††} ²⁶ maana imewapendeza watu wa Makedonia na Akaya kufanya changizo kwa ajili ya watakatifu huko Yerusalemu walio maskini.[†] ²⁷ Naam, imewapendeza, tena wamekuwa wadeni wao. Kwa maana ikiwa Mataifa wameyashiriki mambo yao ya roho, imewabidi kuwahudumu kwa mambo yao ya mwili.[†] ²⁸ Basi nikiisha kuimaliza kazi hiyo, na kuwatilia muhuri tunda hilo, nitapitia kwenu, kwenda Spania. ²⁹ Nami najua ya kuwa nikija kwenu nitakuja kwa utimilifu wa baraka ya Kristo.[†]

³⁰ Ndugu zangu, nawasihi kwa Bwana wetu Yesu Kristo, na kwa upendo wa Roho, jitahidini pamoja nami katika maombi yenu kwa ajili yangu mbele za Mungu;[†] ³¹ kwamba niokolewe na wale wasioamini katika

15:4 Rum 4:23,24; 1 Kor 10:11 15:5 Flp 3:16 15:8 Mt 15:24; Mdo 3:25

15:9 2 Sam 22:50; Zab 18:49; Rum 11:30 15:10 Kum 32:43 15:11 Zab 117:1

15:12 Isa 11:10; Ufu 5:5 15:15 Rum 1:5; 12:3 15:16 Rum 11:13; Flp 2:17 15:18 2 Kor 3:5

15:19 Mk 16:17 15:20 2 Kor 10:15,16 15:21 Isa 52:15 15:22 Rum 1:10-13 15:24 1 Kor 16:6

15:25-26 1 Kor 16:1-4 15:25 Mdo 19:21; 20:22 15:26 1 Kor 16:1; 2 Kor 8:1; 9:2,12

15:27 1 Kor 9:11; Rum 9:4 15:29 Rum 1:11 15:30 2 Kor 1:11; Flp 1:27; Kol 4:3; 2 The 3:1

Uyahudi, na tena huduma yangu niliyo nayo huko Yerusalemu ikubalike kwa watakatifu; ³² nipate kufika kwenu kwa furaha, kama apendavyo Mungu, nika-pate kupumzika pamoja nanyi. ³³ Mungu wa amani na awe pamoja nanyi nyote. Amina.

16 ¹ Namkabidhi kwenu Fibi, ndugu yetu, aliye mhudumu wa kanisa lililoko Kenkrea; ² kwamba mmpokee katika Bwana, kama iwapa-savyo watakatifu; mkamsaidie katika neno lo lote atakalohitaji kwenu; kwa sababu yeye naye amekuwa msaidizi wa watu wengi, akanisaidia mimi pia.

³ Nisalimieni Priska na Akila, wate-nda kazi pamoja nami katika Kristo Yesu;† ⁴ waliokuwa tayari hata kukatwa kichwa kwa ajili ya maisha yangu; ambao ninawashukuru, wala si mimi tu, ila na makanisa ya Mataifa yote pia; nisalimieni na kanisa lililomo katika nyumba yao. ⁵ Nisalimieni Epaineto, mpenzi wangu, aliye malimbuko ya Asia kwa Kristo.† ⁶ Nisalimieni Maria-mu, aliyejitaabisha sana kwa ajili yenu. ⁷ Nisalimieni Androniko na Yunia, ja-maa zangu, waliofungwa pamoja nami, ambao ni maarufu miongoni mwa mitu-me; nao walikuwa katika Kristo kabla yangu.† ⁸ Nisalimieni Ampliato, mpenzi wangu katika Bwana. ⁹ Nisalimieni Urbano, mtenda kazi pamoja nami katika Kristo, na Stakisi, mpenzi wangu. ¹⁰ Nisalimieni Apele, mwenye kukubali-wa katika Kristo. Nisalimieni watu wa nyumbani mwa Aristobulo. ¹¹ Nisalimieni Herodioni, jamaa yangu. Nisalimieni watu wa nyumbani mwa Narkiso, walio katika Bwana. ¹² Nisalimieni Tri-faina na Trifosa, wenye bidii katika Bwana. Nisalimieni Persisi, mpenzi ali-yejitahidi sana katika Bwana. ¹³ Nisalimieni Rufo, mteule katika Bwana, na mamaye, aliye mama yangu pia.† ¹⁴ Nisalimieni Asinkrito, Flegoni, Herme, Patroba, Herma, na ndugu walio pamoja

nao. ¹⁵ Nisalimieni Filologo na Yulia, Nerea na dada yake, na Olimpa, na watakatifu wote walio pamoja nao. ¹⁶ Salimianeni kwa busu takatifu. Maka-nisa yote ya Kristo yawasalimu.†

¹⁷ Ndugu zangu, nawasihi, waanga-lieni wale wafanyao fitina na mambo ya kukwaza kinyume cha mafundisho mli-yojifunza; mkajiepushe nao.† ¹⁸ Kwa sa-babu walio hivyo hawamtumikii Bwana wetu Kristo, bali matumbo yao wenye-we; na kwa maneno laini na ya kujipe-ndekeza waidanganya mioyo ya watu wanyofu.† ¹⁹ Maana utii wenu umewafi-kilia watu wote; basi nafurahi kwa ajili yenu, lakini nataka ninyi kuwa wenye hekima katika mambo mema, na wajinga katika mambo mabaya.† ²⁰ Naye Mungu wa amani atamseta Shetani chini ya miguu yenu upesi.

Neema ya Bwana wetu Yesu Kristo na iwe pamoja nanyi. [Amina.]†

²¹ Timotheo, mtenda kazi pamoja nami, awasalimu, na Lukio, na Yasoni, na Sosipatro, jamaa zangu.† ²² Mimi Tertio, niliyeandika waraka huu, nawa-salimu katika Bwana. ²³ Gayo, mwe-nyaji wangu na wa Kanisa lote pia awasalimu. Erasto, wakili wa mji, awa-salimu, na Kwarto, ndugu yetu.†

[²⁴ Neema ya Bwana wetu Yesu Kristo na iwe pamoja nanyi nyote. Amina.]

²⁵ Sasa na atukuzwe yeye awezaye kuwafanya imara, sawasawa na injili yangu na kwa kuhubiriwa kwake Yesu Kristo, sawasawa na ufunuo wa ile siri iliyositirika tangu zamani za milele,† ²⁶ ikadhihirishwa wakati huu kwa maa-ndiko ya manabii, ikajulikana na ma-taifa yote kama alivyoamuru Mungu wa milele, ili waitii Imani.† ²⁷ Ndiye Mungu mwenye hekima peke yake. Utukufu una yeye kwa Yesu Kristo, milele na milele. Amina.†

16:3 Mdo 18:2,18,26 16:5 1 Kor 16:19,15 16:7 2 Kor 8:23 16:13 Mk 15:21

16:16 1 Kor 16:20; 1 Pet 5:14 16:17 Mt 7:15; Tit 3:10

16:18 Flp 3:19; Eze 13:18; Kol 2:4; 2 Pet 2:3 16:19 Rum 1:8; Mt 10:16; 1 Kor 14:20

16:20 Rum 15:33; Mwa 3:15 16:21 Mdo 16:1; 19:22; 20:4; Flp 2:19

16:23 Mdo 19:29; 1 Kor 1:14; 2 Tim 4:20 16:25 Efe 1:9; 3:5,9; Kol 1:26

16:26 2 Tim 1:10; Rum 1:5 16:27 1 Tim 1:17; Yud 1:25

WARAKA WA KWANZA WA PAULO MTUME KWA WAKORINTHO

1 ¹ Paulo, aliyeitwa kuwa mtume wa Yesu Kristo kwa mapenzi ya Mungu, na Sosthene ndugu yetu, ² kwa kanisa la Mungu lililoko Korintho, wale waliotakaswa katika Kristo Yesu, walioitwa wawe watakatifu, pamoja na wote wanaoliitia jina la Bwana wetu Yesu Kristo kila mahali, Bwana wao na wetu.† ³ Neema na iwe kwenu na amani, zitokazo kwa Mungu Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo.†

⁴ Namshukuru Mungu sikuzote kwa ajili yenu, kwa sababu ya neema ya Mungu mliyopewa katika Kristo Yesu; ⁵ kwa kuwa katika kila jambo mlitajirika katika yeye, katika maneno yote, na maarifa yote; ⁶ kama ushuhuda wa Kristo ulivyothibitika kwenu; ⁷ hata hamkupungukiwa na karama yo yote, mkikutazamia sana kufunuliwa kwake Bwana wetu Yesu Kristo;† ⁸ ambaye atawathibitisha hata mwisho, ili msilaumiwe siku ile ya Bwana wetu Yesu Kristo.† ⁹ Mungu ni mwaminifu ambaye mliitwa na yeye mwingie katika ushirika wa Mwana-we, Yesu Kristo Bwana wetu.†

¹⁰ Basi ndugu, nawasihi, kwa jina la Bwana wetu Yesu Kristo, kwamba nyote mnene mamoja; wala pasiwe kwenu faraka, bali mhitimu katika nia moja na shauri moja.† ¹¹ Kwa maana, ndugu zangu, nimearifiwa habari zenu na wale walio wa nyumbani mwa Kloe, ya kwamba iko fitina kwenu. ¹² Basi, maana yangu ni hii, ya kwamba kila mtu wa kwenu kusema, Mimi ni wa Paulo, na, Mimi ni wa Apolo, na, Mimi ni wa Kefa, na, Mimi ni wa Kristo.† ¹³ Je! Kristo amegawanyika? Je! Paulo alisulibiwa kwa ajili yenu? Au je! Mlibatizwa kwa jina la Paulo? ¹⁴ Nashukuru, kwa sababu sikumbatiza mtu kwenu, ila Krispo na Gayo;† ¹⁵ mtu asiye akasema kwamba mlibati-

zwa kwa jina langu. ¹⁶ Tena naliwabatiza watu wa nyumbani mwa Stefana; zaidi ya hao, sijui kama nalimbatiza mtu ye yote mwingine.† ¹⁷ Maana Kristo hakunituma ili nibatize, bali niihubiri Habari Njema; wala si kwa hekima ya maneno, msalaba wa Kristo usije ukabatilika.†

¹⁸ Kwa sababu neno la msalaba kwao wanaopotea ni upuzi, bali kwetu sisi tunaokolewa ni nguvu ya Mungu.†

¹⁹ Kwa kuwa imeandikwa,

Nitaiharibu hekima yao wenye hekima,

Na akili zao wenye akili nitazikataa.†

²⁰ Yu wapi mwenye hekima? Yu wapi mwandishi? Yu wapi mlete hoja wa zamani hizi? Je! Mungu hakuifanya hekima ya dunia kuwa ni upumbavu?†

²¹ Kwa maana katika hekima ya Mungu, dunia isipopata kumjua Mungu kwa hekima yake, Mungu alipenda kuwaokoa waaminio kwa upuzi wa lile neno linalohubiriwa.† ²² Kwa sababu Wayahudi wanataka ishara, na Wayunani wanatafuta hekima;† ²³ bali sisi tunamhubiri Kristo, aliyesulibiwa; kwa Wayahudi ni kikwazo, na kwa Wayunani ni upuzi;† ²⁴ bali kwao waitwao, Wayahudi kwa Wayunani, ni Kristo, nguvu ya Mungu, na hekima ya Mungu.† ²⁵ Kwa sababu upumbavu wa Mungu una hekima zaidi ya wanadamu, na udhaifu wa Mungu una nguvu zaidi ya wanadamu.†

²⁶ Maana, ndugu zangu, angalieni mwito wenu, ya kwamba si wengi wenye hekima ya mwilini, si wengi wenye nguvu, si wengi wenye cheo walioitwa;† ²⁷ bali Mungu aliyachagua mambo mapumbavu ya dunia awaabi-she wenye hekima; tena Mungu alivichagua vitu dhaifu vya dunia ili aviai-bishe vyenye nguvu; ²⁸ tena Mungu

1:2 Mdo 18:1; 1 Kor 6:11; Mdo 9:14 1:3 Rum 1:7 1:7 Lk 17:30; 2 The 1:7; Tit 2:13
1:8 Flp 1:6; 1 The 3:13; 5:23 1:9 1 The 5:24; 1 Yoh 1:3 1:10 Flp 2:2; 3:16
1:12 Mdo 18:24,27; 1 Kor 3:4; Yn 1:42 1:14 Mdo 18:8; 19:29; Rum 16:23 1:16 1 Kor 16:15
1:17 Yn 4:2; Mt 28:19 1:18 2 Kor 4:3; Rum 1:16 1:19 Isa 29:14
1:20 Ayu 12:17; Isa 19:12; 33:18; 44:25 1:21 Mt 11:25; Lk 8:12
1:22 Mt 12:38; Yn 4:48; Mdo 17:18,32 1:23 1 Kor 2:14; Rum 9:32 1:24 Kol 2:3
1:25 2 Kor 13:4 1:26 Mt 11:25; Yn 7:48; Yak 2:1-5

alivichagua vitu vinyonge vya dunia na vilivyodharauliwa, naam, vitu ambavyo haviko, ili avibatilishe vile vilivyoko; ²⁹ mwenye mwili awaye yote asiye akajisifu mbele za Mungu.† ³⁰ Bali kwa yeye ninyi mmepata kuwa katika Kristo Yesu, aliyefanywa kwetu hekima itokayo kwa Mungu, na haki, na utakatifu, na ukombozi;† ³¹ kusudi, kama ilivyoandikwa, Yeye aonaye fahari na aone fahari juu ya Bwana.†

2 ¹ Basi, ndugu zangu, mimi nilipo-kuja kwenu, sikuja niwahubiri siri ya Mungu kwa ufasaha wa maneno, wala kwa hekima.† ² Maana naliazimu nisijue neno lo lote kwenu ila Yesu Kristo, naye amesulibiwa.† ³ Nami nalikuwako kwenu katika hali ya udhaifu na hofu na matetemeko mengi.† ⁴ Na neno langu na kuhubiri kwangu hakukuwa kwa maneno ya hekima yenye kushawishi akili za watu, bali kwa dalili za Roho na za nguvu, ⁵ ili imani yenu isiwe katika hekima ya wanadamu, bali katika nguvu za Mungu.†

⁶ Walakini iko hekima tusemayo kati ya wakamilifu; ila si hekima ya dunia hii, wala ya hao wanaoitawala dunia hii, wanaobatilika;† ⁷ bali twanena hekima ya Mungu katika siri, ile hekima iliyofichwa, ambayo Mungu aliazimu tangu milele, kwa utukufu wetu;† ⁸ ambayo wenye kuitawala dunia hii hawaijui hata mmoja; maana kama wangelijua, wasingalimsulibisha Bwana wa utukufu;† ⁹ lakini, kama ilivyoandikwa,

Mambo ambayo jicho
halikuyaona wala sikio
halikuyasikia,

(Wala hayakuvingia katika moyo
wa mwanadamu,)

Mambo ambayo Mungu
aliwaandalia wampendao.†

¹⁰ Lakini Mungu ametufunulia sisi kwa Roho. Maana Roho huchunguza yote, hata mafumbo ya Mungu.† ¹¹ Maana ni nani katika binadamu ayajuaye mambo ya binadamu ila roho ya binadamu

iliyo ndani yake? Vivyo hivyo na mambo ya Mungu hakuna ayafahamu-ye ila Roho wa Mungu. ¹² Lakini sisi hatukuipokea roho ya dunia, bali Roho atokaye kwa Mungu, makusudi tupate kuyajua tuliyokirimiwa na Mungu.† ¹³ Nayo twayanena, si kwa maneno yanayofundishwa kwa hekima ya kibinadamu, bali yanayofundishwa na Roho, tukiyafasiri mambo ya rohoni kwa maneno ya rohoni.† ¹⁴ Basi mwanadamu wa tabia ya asili hayapokei mambo ya Roho wa Mungu; maana kwake huyo ni upuzi, wala hawezi kuyafahamu, kwa kuwa yatambulikana kwa jinsi ya rohoni.† ¹⁵ Lakini mtu wa rohoni huyatambua yote, wala yeye hatambuliwi na mtu.† ¹⁶ Maana, Ni nani aliyefahamu nia ya Bwana, amwelimishe? Lakini sisi tunayo nia ya Kristo.†

3 ¹ Lakini, ndugu zangu, mimi sikuweza kusema nanyi kama na watu wenye tabia ya rohoni, bali kama na watu wenye tabia ya mwilini, kama na watoto wachanga katika Kristo.† ² Naliwanyweshwa maziwa sikuwalisha chakula; kwa kuwa mlikuwa hamjakiweza. Naam, hata sasa hamkiwezi,† ³ kwa maana hata sasa ninyi ni watu wa tabia ya mwilini. Maana, ikiwa kwenu kuna husuda na fitina, je! Si watu wa tabia ya mwilini ninyi; tena mnaenenda kwa jinsi ya kibinadamu?† ⁴ Maana hapo mtu mmoja asemapo, Mimi ni wa Paulo; na mwingine, Mimi ni wa Apolo, je! Ninyi si wanadamu?† ⁵ Basi Apolo ni nani? Na Paulo ni nani? Ni wahudumu ambao kwao mliamini; na kila mtu kama Bwana alivyompa.† ⁶ Mimi nilipanda, Apolo akatia maji; bali mwenye kukuza ni Mungu.† ⁷ Hivyo, apandaye si kitu, wala atiaye maji, bali Mungu akuzaye. ⁸ Basi yeye apandaye, na yeye atiaye maji ni wamoja, lakini kila mtu atapata thawabu yake mwenyewe sawasawa na taabu yake mwenyewe. ⁹ Maana sisi tu wafanya kazi pamoja na Mungu; ninyi ni shamba la Mungu, ni jengo la Mungu.†

1:29 Rum 3:27; Efe 2:9 1:30 Yer 23:5,6; 2 Kor 5:21; Yn 17:19 1:31 Yer 9:23,24

2:1 1 Kor 1:17 2:2 Gal 6:14 2:3 Mdo 18:9; 2 Kor 10:1 2:5 Efe 1:17; 1 The 1:5 2:6 Flp 3:15

2:7 Rum 16:25 2:8 Lk 23:34; Yak 2:1; Kol 1:26 2:9 Isa 64:4 2:10 Mt 13:11; Mit 20:27

2:12 Yn 16:13,14 2:13 1 Kor 1:4 2:14 Yn 8:47; 14:17 2:15 1 Yoh 2:20

2:16 Isa 40:13; Rum 11:34 3:1 Yn 16:12 3:2 Ebr 5:12-13; 1 Pet 2:2 3:3 1 Kor 1:10-12; 11:18

3:4 1 Kor 1:12 3:5 Mdo 18:24,27 3:6 Mdo 18:4-11,24-28 3:9 Mt 13:3-9; Efe 2:20

10 Kwa kadiri ya neema ya Mungu niliyopewa, mimi, kama mkuu wa wajenzi mwenye hekima, naliuweka msingi, na mtu mwingine anajenga juu yake. Lakini kila mtu na aangalie jinsi anavyojenga juu yake.[†] ¹¹Maana msingi mwingine hakuna mtu awezaye kuuweka, isipokuwa ni ule uliokwisha kuweka, yaani, Yesu Kristo.[†] ¹²Lakini kama mtu akijenga juu ya msingi huo, dhahabu au fedha au mawe ya thamani, au miti au majani au manyasi, kazi ya kila mtu itakuwa dhahiri. ¹³Maana siku ile itaidhihirisha, kwa kuwa yafunuliwa katika moto; na ule moto wenyewe utaijaribu kazi ya kila mtu, ni ya namna gani.[†] ¹⁴Kazi ya mtu aliyojenga juu yake ikikaa, atapata thawabu. ¹⁵Kazi ya mtu ikiteketea, atapata hasara; ila yeye mwenyewe ataokolewa; lakini ni kama kwa moto.

¹⁶Hamjui ya kuwa ninyi mmekuwa hekalu la Mungu, na ya kuwa Roho wa Mungu anakaa ndani yenu?[†] ¹⁷Kama mtu akiliharibu hekalu la Mungu, Mungu atamharibu mtu huyo. Kwa maana hekalu la Mungu ni takatifu, ambalo ndilo ninyi.

¹⁸Mtu asijidanganye mwenyewe; kama mtu akijiona kuwa mwenye hekima miongoni mwenu katika dunia hii, na awe mpumbavu, ili apate kuwa mwenye hekima.[†] ¹⁹Maana hekima ya dunia hii ni upuzi mbele za Mungu. Kwa maana imeandikwa, Yeye ndiye awanasaye wenyewe hekima katika hila yao.[†] ²⁰Na tena, Bwana anayafahamu mawazo ya wenye hekima ya kwamba ni ya ubatili.[†] ²¹Basi, mtu ye yote na asijisifie wanadamu. Kwa maana vyote ni vyenu; ²²kwamba ni Paulo, au Apolo, au Kefa; au dunia, au uzima, au mauti; au vile vilivyopo sasa, au vile vitakavyokuwapo; vyote ni vyenu; ²³nanyi ni wa Kristo, na Kristo ni wa Mungu.

4 ¹Mtu na atuhesabu hivi, kuwa tu watumishi wa Kristo, na mawakili wa siri za Mungu.[†] ²Hapo tena inayohitajiwa katika mawakili, ndiyo mtu aonekane kuwa mwaminifu.[†] ³Lakini,

kwangu mimi, si kitu kabisa nihukumawe na ninyi, wala kwa hukumu ya kibinadamu, wala sijihukumu hata nafsi yangu. ⁴Maana sijui sababu ya kujishitaki nafsi yangu, lakini sihesabiwi haki kwa ajili hiyo; ila anihukumuye mimi ni Bwana.[†] ⁵Basi ninyi msihukumu neno kabla ya wakati wake, hata ajapo Bwana; ambaye atayamulikisha yaliyositirika ya giza, na kuyadhihirisha mashauri ya mioyo; ndipo kila mtu atakapoipata sifa yake kwa Mungu.[†]

⁶Basi ndugu, mambo hayo nimeyafanya kuwa mfano wa mimi na Apolo kwa ajili yenu, ili kwamba kwa mfano wetu mpate kujifunza kutokupita yale yaliyoandikwa; ili mmoja wenu asijivune kwa ajili ya huyu, kinyume cha mwenziwe.[†] ⁷Maana ni nani anayekupambanua na mwingine? Nawe una nini usichokipokea? Lakini iwapo ulipokea, wajisifia nini kana kwamba hukupokea?[†] ⁸Mmekwisha kushiba, mmekwisha kupata utajiri, mmiliki pasipo sisi. Naam, laiti mngemiliki, ili sisi nasi tumiliki pamoja nanyi![†] ⁹Maana nadhani ya kuwa Mungu ametutoa sisi mitume mwisho, kama watu waliohukumiwa wauawe; kwa sababu tumekuwa tamasha kwa dunia; kwa malaika na wanadamu.[†] ¹⁰Sisi tu wapumbavu kwa ajili ya Kristo, lakini ninyi ni wenye akili katika Kristo; sisi tu dhaifu, lakini ninyi mna nguvu; ninyi mna utukufu, lakini sisi hatupati heshima.[†] ¹¹Hata saa hii ya sasa, tuna njaa na kiu, tu uchi, twapigwa ngumi, tena hatuna makao;[†] ¹²kisha twataabika tukifanya kazi kwa mikono yetu wenyewe. Tukitukanwa twabariki, tukiudhiwa twastahimili;[†] ¹³tukisingiziwa twasihi; tumefanywa kama takataka za dunia, na tama ya vitu vyote hata sasa.[†]

¹⁴Siyaandiki hayo ili kuwataharisha; bali kuwaonya kama watoto niwapendao. ¹⁵Kwa kuwa ijapokuwa mna waalimu kumi elfu katika Kristo, walakini hamna baba wengi. Maana mimi ndimi niliyewazaa katika Kristo Yesu kwa njia ya Injili.[†] ¹⁶Basi, nawa-sihi mnifuate mimi.[†] ¹⁷Kwa sababu hii

3:10 1 Kor 15:10; 2 Pet 3:15 3:11 1 Pet 2:4-6 3:13 1 Kor 4:5; 2 The 1:8
3:16 1 Kor 6:19; 2 Kor 6:16 3:18 Ufu 3:17,18 3:19 Ayu 5:12,13 3:20 Zab 94:11 4:1 Tit 1:7
4:2 Lk 12:42 4:4 Zab 143:2 4:5 1 Kor 3:8 4:6 Rum 12:3 4:7 Rum 12:6 4:8 Ufu 3:17,21
4:9 Rum 8:36; Ebr 10:33 4:10 1 Kor 3:18 4:11 2 Kor 11:23-27
4:12 Mdo 18:3; 20:34; 1 The 2:9; 2 The 3:8; Rum 12:14; 1 Kor 9:15; Zab 109:28
4:13 Kum 17:7; 22:24 4:15 Gal 4:19 4:16 1 Kor 11:1; Flp 3:17

nimemtuma Timotheo kwenu, aliye mwanangu mpendwa, mwaminifu katika Bwana, atakayewakumbusha njia zangu zilizo katika Kristo, kama vile nifundishavyo kila mahali katika kila kanisa.† ¹⁸ Basi wengine wamejivuna kana kwamba siji kwenu. ¹⁹ Lakini nitakuja kwenu upesi, nikijaliwa, nami nitafahamu, si neno lao tu waliojivuna, bali nguvu zao.† ²⁰ Maana ufalme wa Mungu hauwi katika neno, bali katika nguvu.† ²¹ Mnataka vipi? Nije kwenu na fimbo, au nije katika upendo na roho ya upole?

5 ¹ Yakini habari imeenea ya kuwa kwenu kuna zinaa, na zinaa ya namna isiyokuwako hata katika Mataifa, kwamba mtu awe na mke wa babaye.† ² Nanyi mwajivuna, wala hamkusikitika, ili kwamba aondolewe miongoni mwenu huyo aliyetenda jambo hilo. ³ Kwa maana kweli, nisipokuwapo kwa mwili, lakini nikiwapo kwa roho, mimi mwenyewe nimekwisha kumhukumu yeye aliyetenda jambo hilo, kana kwamba nikiwapo.† ⁴ Katika jina la Bwana wetu Yesu, ninyi mkiwa mmekusanyika pamoja na roho yangu, pamoja na uweza wa Bwana wetu Yesu;† ⁵ kumtolea Shetani mtu huyo, ili mwili uadhibiwe, ili na roho iokolewe katika siku ya Bwana Yesu.† ⁶ Kujisifu kwenu si kuzuri. Hamjui kwamba chachu kidogo hulichachusha donge zima?† ⁷ Basi, jisafisheni, mkatoe ile chachu ya kale, mpate kuwa donge jipya, kama vile mlivyo hamkutiwa chachu. Kwa maana Pasaka wetu amekwisha kutolewa kuwa sadaka, yaani, Kristo;† ⁸ basi na tuifanye karamu, si kwa chachu ya kale, wala kwa chachu ya uovu na ubaya, bali kwa yasiyochachika, ndio weupe wa moyo na kweli.†

⁹ Naliwaandikia katika waraka wangu, kwamba msichangamane na wazinzi.† ¹⁰ Sisemi msichangamane kabisa na wazinzi wa dunia hii, au na wenye kutamani, au na wanyang'anyi, au na wenye kuabudu sanamu; maana hapo ingewalazimu kutoka katika dunia.

¹¹ Lakini, mambo yalivyo, naliwaandikia kwamba msichangamane na mtu aitwaye ndugu, akiwa ni mzinzi au mwenye kutamani au mwenye kuabudu sanamu au mtukanaji au mlevi au mnyang'anyi; mtu wa namna hii msikubali hata kula naye.† ¹² Maana yanihusu nini kuwahukumu wale walio nje? Ninyi hamwahukumu hao walio ndani?† ¹³ Lakini hao walio nje Mungu atawahukumu. Ninyi mwondoeni yule mbaya miongoni mwenu.†

6 ¹ Je! Mtu wa kwenu akiwa ana daawa juu ya mwenzake athubutu kushitaki mbele ya wasio haki, wala si mbele ya watakatifu? ² Au hamjui ya kwamba watakatifu watauhukumu ulimwengu? Na ikiwa ulimwengu utahukumiwa na ninyi, je! Hamstahili kukata hukumu zilizo ndogo?† ³ Hamjui ya kuwa mtawahukumu malaika, basi si zaidi sana mambo ya maisha haya? ⁴ Basi, mkiwa na mahali panapohukumiwa mambo ya maisha haya, mwawaweka kuwa waamuzi hao waliohesabiwa kuwa si kitu; katika kanisa? ⁵ Nasema hayo nipate kuwatahayarisha. Je! Ndivyo, kwamba kwenu haku na hata mtu mmoja mwenye hekima, awezaye kukata maneno ya ndugu zake? ⁶ Bali mwashitakiana, ndugu kwa ndugu, tena mbele yao wasioamini. ⁷ Basi imekuwa upungufu kwenu kabisa kwamba mnashitakiana ninyi kwa ninyi. Maana si afadhali kudhulumiwa? Maana si afadhali kunyang'anywa mali zenu?† ⁸ Bali kinyume cha hayo ninyi wenyewe mwadhulumu watu na kunyang'anya mali zao; naam, hata za ndugu zenu. ⁹ Au hamjui ya kuwa wadhalimu hawataurithi ufalme wa Mungu? Msidanganyike; waasherati hawataurithi ufalme wa Mungu, wala waabudu sanamu, wala wazinzi, wala wafiraji, wala walawiti, ¹⁰ wala wevi, wala watamano, wala walevi, wala watukanaji, wala wanyang'anyi.† ¹¹ Na baadhi yenu mlikuwa watu wa namna hii; lakini mliosha, lakini mlitakaswa, lakini mlihesabiwa haki katika

4:17 Mdo 19:22; Flp 2:20 4:19 Mdo 18:21; Yak 4:15 4:20 1 Kor 2:4; Lk 17:20

5:1 Kum 22:30; Law 18:7,8 5:3 Kol 2:5 5:4 Mt 16:19; 18:18; 2 Kor 13:10

5:5 1 Tim 1:20; 1 Pet 4:6 5:6 Gal 5:9 5:7 Kut 12:5,21; 13:7; Isa 53:7; 1 Pet 1:19

5:8 Kut 13:7; 12:3-20; Kum 16:3 5:9 Mt 18:17; 2 The 3:14 5:11 2 The 3:6; Tit 3:10; 2 Yoh 1:10

5:12 Mk 4:11 5:13 Kum 13:5; 17:7; 22:24 6:2 Ufu 3:21; Dan 7:22

6:7 Mt 5:39; 1 The 5:15; 1 Pet 3:9 6:10 Gal 5:19-21

jina la Bwana Yesu Kristo, na katika Roho wa Mungu wetu.†

12 Vitu vyote ni halali kwangu, lakini si vyote vifaavyo; vitu vyote ni halali kwangu, lakini mimi sitatiwa chini ya uwezo wa kitu cho chote.†

13 Vyakula ni kwa tumbo, na tumbo ni kwa vyakula; lakini Mungu atavitowesha vyote viwili, tumbo na vyakula. Lakini mwili si kwa zinaa, bali ni kwa Bwana, naye Bwana ni kwa mwili.†

14 Naye Mungu alimfufua Bwana, na tena atatufufua sisi kwa uweza wake.†

15 Je! Hamjui ya kuwa miili yenu ni viungo vya Kristo? Basi nivitwae viungo vya Kristo na kuvifanya viungo vya kahaba? Hasha!† 16 Au hamjui ya kuwa yeye aliyeungwa na kahaba ni mwili mmoja naye? Maana asema, Wale wawili watakuwa mwili mmoja.† 17 Lakini yeye aliyeungwa na Bwana ni roho moja naye.† 18 Ikimbieni zinaa. Kila dhambi aitendayo mwanadamu ni nje ya mwili wake; ila yeye afanyaye zinaa hutenda dhambi juu ya mwili wake mwenyewe. 19 Au hamjui ya kuwa mwili wenu ni hekalu la Roho Mtakatifu aliye ndani yenu, mliyepewa na Mungu? Wala ninyi si mali yenu wenyewe;† 20 maana mlinunuliwa kwa thamani. Sasa basi, mtukuzeni Mungu katika miili yenu.†

7 1 Basi kwa habari ya mambo yale mliyoandika, ni heri mwanamume asinguse mwanamke. 2 Lakini kwa sababu ya zinaa kila mwanamume na awe na mke wake mwenyewe, na kila mwanamke na awe na mume wake mwenyewe. 3 Mume na ampe mkewe haki yake, na vivyo hivyo mke na ampe mumewe haki yake. 4 Mke hana amri juu ya mwili wake, bali mumewe; vivyo hivyo mume hana amri juu ya mwili wake, bali mkewe. 5 Msinyimane isipokuwa mmepatana kwa muda, ili mpate faragha kwa kusali; mkajiane tena, Shetani asije akawajaribu kwa kutokuwa na kiasi kwenu. 6 Lakini nasema hayo, kwa kutoa idhini yangu, si kwa amri. 7 Ila nependalo ni kwamba watu wote wawe kama mimi nilivyo;

walakini kila mtu ana karama yake mwenyewe itokayo kwa Mungu, huyu hivi, na huyu hivi.†

8 Lakini nawaambia wale wasiooa bado, na wajane, Ni heri wakae kama mimi nilivyo. 9 Lakini ikiwa hawawezi kujizuia, na waoe; maana ni afadhali kuoaa kuliko kuwaka tamaa.†

10 Lakini wale waliokwisha kuoana nawaagiza; wala hapo si mimi, ila Bwana; mke asiachane na mumewe;† 11 lakini, ikiwa ameachana naye, na akae asiolewe, au apatane na mumewe; tena mume asimwache mkewe.

12 Lakini watu wengine nawaambia mimi, wala si Bwana, ya kwamba iwapo ndugu mmoja ana mke asiyeamini, na mke huyo anakubali kukaa naye asimwache. 13 Na mwanamke, ambaye ana mume asiyeamini, na mume huyo anakubali kukaa naye, asimwache mumewe. 14 Kwa maana yule mume asiyeamini hutakaswa katika mkewe; na yule mke asiyeamini hutakaswa katika mumewe; kama isingekuwa hivyo, watoto wenu wangukuwa si safi; bali sasa ni watakatifu.† 15 Lakini yule asiyeamini akiondoka, na aondoke. Hapo huyo ndugu mume au ndugu mke hafungiki. Lakini Mungu ametuita katika amani.† 16 Kwa maana wajuaje, wewe mwanamke, kama utamwoko mumeo? Au wajuaje, wewe mwanamume, kama utamwoko mkeo?† 17 Lakini kama Bwana alivyomgawia kila mtu, kama Mungu alivyomwita kila mtu, na aenende vivyo hivyo. Ndivyo nina- vyoagiza katika makanisa yote.† 18 Je! Mtu fulani ameitwa hali amekwisha kutahiriwa? Asijifanye kana kwamba hakutahiriwa. Mtu fulani ameitwa hali hajatahiriwa bado? Basi asitahiriwe. 19 Kutahiriwa si kitu, na kutokutahiriwa si kitu bali kuzihifadhi amri za Mungu.† 20 Kila mtu na akae katika hali ile ile ambayo alikuwa nayo alipoitwa. 21 Je! Uliitwa u mtumwa? Usione ni vibaya lakini kama ukiweza kuwa na uhuru, afadhali kuutumia. 22 Kwa maana yeye aliyeitwa katika Bwana hali ya utumwa, ni huru wa Bwana. Vivyo

6:11 Tit 3:3-7 6:12 1 Kor 10:23 6:13 1 The 4:3-5 6:14 1 Kor 15:15,20; 2 Kor 4:14; Rum 8:11
6:15 1 Kor 12:27 6:16 Mwa 2:24 6:17 Yn 17:21,22; Efe 5:30; 2 Kor 3:17
6:19 1 Kor 3:16; 2 Kor 6:16 6:20 1 Pet 1:18,19; 1 Kor 7:23; Flp 1:20 7:7 Mt 19:12
7:9 1 Tim 5:14 7:10-11 Mt 5:32; 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18 7:14 Rum 11:16
7:15 Rum 14:19 7:16 1 Pet 3:1 7:17 1 Kor 7:20,24 7:19 Gal 5:6; 6:15; Rum 2:25

hivyo yeye naye aliyeitwa hali ya uhuru, ni mtumwa wa Kristo.^{† 23} Mlinunuliwa kwa thamani; msiwe watumwa wa wanadamu. ²⁴ Ndugu zangu, kila mtu na akae mbele za Mungu katika hali iyo hiyo aliyoitwa nayo.

²⁵ Kwa habari za wanawali sina amri ya Bwana, lakini natoa shauri langu, mimi niliyejaliwa kwa rehema za Bwana kuwa mwaminifu.^{† 26} Basi, naona hili kuwa jema, kwa ajili ya shida iliyopo, kwamba ni vema mtu akae kama alivyo. ²⁷ Je! Umefungwa kwa mke? Usitake kufunguliwa. Umefunguliwa? Usitafute mke. ²⁸ Lakini, kama ukioa, huna hatia; wala mwanamwali akiolewa, hana hatia; lakini watu kama hao watakuwa na dhiki katika mwili nami nataka kuwazuilia hayo.^{† 29} Lakini, ndugu, nasema hivi, muda ubakio si mwingi; basi tokea sasa wale walio na wake na wawe kama hawana;^{† 30} na wale waliao kama hawalii; na wale wafurahio kama hawafurahi; na wale wanunua, kama hawana kitu. ³¹ Na wale wautumiao ulimwengu huu, kama hawautumii sana; kwa maana mambo ya ulimwengu huu yanapita.^{† 32} Lakini nataka msiwe na masumbufu. Yeye asiyeoa hujishughulisha na mambo ya Bwana, ampendezeje Bwana; ³³ bali yeye aliyeoa hujishughulisha na mambo ya dunia hii, jinsi atakavyompendeza mkewe.^{† 34} Tena iko tofauti hii kati ya mke na mwanamwali. Yeye asiyeolewa hujishughulisha na mambo ya Bwana, apate kuwa mtakatifu mwili na roho. Lakini yeye aliyeolewa hujishughulisha na mambo ya dunia hii, jinsi atakavyompendeza mumewe. ³⁵ Nasema hayo niwafaidie, si kwamba niwategee tanzu, bali kwa ajili ya vile vipendezavyo, tena mpate kumhudumia Bwana pasipo kuvutwa na mambo mengine. ³⁶ Lakini mtu awaye yote akiona ya kuwa hamtendei mwanamwali wake vipendezavyo, na ikiwa huyo amepita uzuri wa ujana wake, na ikiwapo haja, basi, afanye apendavyo, hatendi dhambi, na awaruhusu waoane. ³⁷ Lakini yeye

aliyesimama kwa uthabiti wa moyo wake, hana sharti, lakini aweza kuyatawala mapenzi yake, tena amekusudia moyoni mwake kumlinda mwanamwali wake, atatenda vema. ³⁸ Basi, hivyo na amwozaye mwanamwali wake afanya vema; na yeye asiyemwoza atazidi kufanya vema.

³⁹ Mwanamke hufungwa maadamu mumewe yu hai, lakini ikiwa mumewe amefariki, yu huru kuolewa na mtu ye yote amtakaye; katika Bwana tu.^{† 40} Lakini heri yeye zaidi akikaa kama alivyo; ndivyo nionavyo mimi, nami nadhani ya kuwa mimi nami nina Roho wa Mungu.

8 ¹ Na kwa habari ya vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu; Twajua ya kuwa sisi sote tuna ujuzi. Ujuzi huleta majivuno, bali upendo hujenga.^{† 2} Mtu akidhani ya kuwa anajua neno, hajui neno lo lote bado, kama impasavyo kujua.^{† 3} Lakini mtu akimpenda Mungu, huyo amejulikana naye.^{† 4} Basi kwa habari ya kuvila vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu; twajua ya kuwa sanamu si kitu katika ulimwengu, na ya kuwa hakuna Mungu ila mmoja tu.^{† 5} Kwa maana ijapokuwa wako waitwao miungu, ama mbinguni ama duniani, kama vile walivyoko miungu mingi na mabwana wengi;^{† 6} lakini kwetu sisi Mungu ni mmoja tu, aliye Baba, ambaye vitu vyote vimetoka kwake, nasi tunaishi kwake; yuko na Bwana mmoja Yesu Kristo, ambaye kwake vitu vyote vimekuwapo, na sisi kwa yeye huyo.^{† 7} Bali ujuzi huu haumo ndani ya watu wote; ila wengine kwa kuizoelea ile sanamu hata sasa hula kana kwamba ni kitu kilichotolewa sadaka kwa sanamu; na dhamiri zao, kwa kuwa dhaifu, hunajisika.^{† 8} Lakini chakula hakituhudhurishi mbele za Mungu; maana, tusipokula hatupunguziwi kitu, wala tukila, hatuongezewi kitu.^{† 9} Lakini angalieni huu uwezo wenu usije ukawakwaza wale walio dhaifu.^{† 10} Kwa maana, mtu aki kuona wewe uliye na ujuzi, umeketi chakulani ndani ya hekalu la sanamu, je! Dhamiri yake mtu huyo, kwa kuwa yu dhaifu, haitathibitika hata yeye naye

7:22 Efe 6:6; Flm 1:16 7:25 1 Tim 1:12,13 7:28 Lk 21:23 7:29 Rum 13:11; Lk 14:26
7:31 1 Yoh 2:15-17 7:33 Lk 14:20; Efe 5:29 7:39 Rum 7:2 8:1 Mdo 15:29 8:2 Gal 6:3
8:3 Gal 4:9 8:4 1 Kor 10:19; Kum 6:4 8:5 Zab 82:6; Yn 10:34
8:6 Mal 2:10; Kol 1:16; 1 Kor 12:5,6 8:7 1 Kor 10:27 8:8 Rum 14:17 8:9 Gal 5:13

ale vitu vilivyotolewa sadaka kwa sana-mu? ¹¹Na yule aliye dhaifu aangamizwa kwa ujuzi wako, naye ni ndugu ambaye Kristo alikufa kwa ajili yake.† ¹²Hivyo, mkiwatenda dhambi ndugu zenu na kuitia jeraha dhamiri iliyo dhaifu, mnamtenda dhambi Kristo. ¹³Kwa hiyo, chakula kikimkwaza ndugu yangu, hakika sitakula nyama hata milele, nisije nikamkwaza ndugu yangu.†

9 ¹Je! Mimi si huru? Mimi si mtume? Mimi sikumwona Yesu Bwana wetu? Ninyi si kazi yangu katika Bwana?† ²Kwa maana ikiwa mimi si mtume kwa wengine, lakini ni mtume kwenu ninyi; kwa maana ninyi ndinyi muhuri ya utume wangu katika Bwana.† ³Hilo ndilo jawabu langu kwa wale wanaoniuliza. ⁴Je! Hatuna uwezo wa kula na kunywa?† ⁵Hatuna uwezo kuchukua pamoja nasi mke aliye ndugu, kama wao mitume wengine, na ndugu wa Bwana, na Kefa?† ⁶Au je! Ni mimi peke yangu na Barnaba tusio na uwezo wa kutokufanya kazi? ⁷Ni askari gani aendaye vitani wakati wo wote kwa gharama zake mwenyewe? Ni nani apandaye mizabibu asiye kula katika matunda yake? Au ni nani achungaye kundi, asiye kunywa katika maziwa ya kundi? ⁸Je! Ninanena hayo kwa kibinadamu? Au torati nayo haisemi yayo hayo? ⁹Kwa maana katika torati ya Musa imeandikwa, Usimfunge kinywa ng'ombe apurapo nafaka. Je! Hapo Mungu aangalia mambo ya ng'ombe?† ¹⁰Au yamkini anena hayo kwa ajili yetu? Naam, yaliandikwa kwa ajili yetu; kwa kuwa alimaye nafaka ni haki yake kulima kwa matumaini, naye apuraye nafaka ni haki yake kutumaini kupata sehemu yake.† ¹¹Ikiwa sisi tuliwapandia ninyi vitu vya rohoni, je! Ni neno kubwa tukivuna vitu vyenu vya mwilini?† ¹²Ikiwa wengine wanashiriki uwezo huu juu yenu, sisi si zaidi? Lakini hatukuutumia uwezo huo; bali twayavumilia mambo yote tusije tukai-
zuia Habari Njema ya Kristo.† ¹³Hamjui ya kuwa wale wazifanyao kazi za

hekaluni hula katika vitu vya hekalu, na wale waihudumiao madhabahu huwa na fungu lao katika vitu vya madhabahu?† ¹⁴Na Bwana vivyo hivyo ameamuru kwamba wale waihubirio Injili wapate riziki kwa hiyo Injili.† ¹⁵Lakini mimi sikutumia mambo hayo hata moja. Wala siyaandiki hayo ili iwe hivyo kwangu mimi; maana ni heri nife kuliko mtu awaye yote abatilishe huku kujisifu kwangu.† ¹⁶Maana, ijapokuwa naihubiri Injili, sina la kujisifia; maana nime-wekewa sharti; tena ole wangu nisipoihubiri Injili!† ¹⁷Maana nikiitenda kazi hii kwa hiari yangu nina thawabu; ila ikiwa si kwa hiari yangu, nimeaminiwa uwakili.† ¹⁸Basi thawabu yangu ni nini? Ni hii, ya kuwa nihubiripo, nitaitoa Injili bila gharama, bila kutumia kwa utimilifu uwezo wangu nilio nao katika Injili.† ¹⁹Maana, ingawa nimekuwa huru kwa watu wote, nalijifanya mtumwa wa wote, ili nipate watu wengi zaidi.† ²⁰Nalikuwa kama Myahudi kwa Wayahudi, ili niwapate Wayahudi; kwa wale walio chini ya sheria, nalikuwa kama chini ya sheria, (ingawa mimi mwenyewe si chini ya sheria), ili niwapate walio chini ya sheria.† ²¹Kwa wale wasio na sheria nalikuwa kama sina sheria, (si kwamba sina sheria mbele za Mungu, bali mwenye sheria mbele za Kristo), ili niwapate hao wasio na sheria.† ²²Kwa wanyonge nalikuwa mnyonge, ili niwapate wanyonge. Nimekuwa hali zote kwa watu wote, ili kwa njia zote nipate kuwaokoa watu.† ²³Nami nafanya mambo yote kwa ajili ya Injili ili kuishiriki pamoja na wengine. ²⁴Je! Hamjui, ya kuwa wale washindanao kwa kupiga mbio, hupiga mbio wote, lakini apokeaye tuzo ni mmoja? Pigeni mbio namna hiyo, ili mpate.† ²⁵Na kila ashindanaye katika michezo hujizuia katika yote; basi hao hufanya hivyo kusudi wapokee taji iharibikayo; bali sisi tupokee taji isiyoharibika.† ²⁶Hata mimi napiga mbio vivyo hivyo, si kama asitaye; napigana ngumi vivyo hivyo, si kama apigaye hewa; ²⁷bali

8:11 Rum 14:15 8:13 Rum 14:21 9:1 1 Kor 15:8; Mdo 26:16; 22:17 9:2 2 Kor 3:2,3
9:4 Lk 10:8 9:5 Yn 1:42 9:9 Kum 25:4; 1 Tim 5:18 9:10 2 Tim 2:6 9:11 Rum 15:27
9:12 Mdo 20:34,35; 1 Kor 13:7; 2 Kor 11:9 9:13 Kum 18:1-3; Hes 18:8,31
9:14 Mt 10:10; Lk 10:7; Gal 6:6 9:15 Mdo 18:3 9:16 Yer 20:9 9:17 1 Kor 4:1 9:18 1 Kor 8:9
9:19 Mt 20:26,27 9:20 Mdo 16:3; 21:20-26 9:21 Gal 2:3 9:22 2 Kor 11:29; Rum 11:14
9:24 2 Tim 4:7; Flp 3:14 9:25 2 Tim 2:4,5; 4:8; 1 Pet 5:4; Yak 1:12

nautesa mwili wangu na kuutumikisha; isiwe, nikiisha kuwahubiri wengine, mwenyewe niwe mtu wa kukataliwa.†

10 ¹ Kwa maana, ndugu zangu, sipendi mkose kufahamu ya kuwa baba zetu walikuwa wote chini ya wingu; wote wakapita kati ya bahari;† ² wote wakabatizwa wawe wa Musa katika wingu na katika bahari; ³ wote wakala chakula kile kile cha roho;† ⁴ wote wakanywa kinywaji kile kile cha roho; kwa maana waliunywea mwamba wa roho uliowafuata; na mwamba ule ulikuwa ni Kristo.† ⁵ Lakini wengi sana katika wao, Mungu hakupendezwa nao; maana waliangamizwa jangwani.† ⁶ Basi mambo hayo yalikuwa mifano kwetu, kusudi sisi tusiwe watu wa kutamani mabaya, kama wale nao walivyotamani.† ⁷ Wala msiwe waabudu sanamu, kama wengine wao walivyokuwa; kama ilivyoandikwa, Watu waliketi kula na kunywa, kisha wakasimama wacheze.† ⁸ Wala msifanye uasherati, kama wengine wao walivyofanya, wakaanguka siku moja watu ishirini na tatu elfu.† ⁹ Wala tusimjaribu Bwana, kama wengine wao walivyomjaribu, wakaharibiwa na nyoka.† ¹⁰ Wala msinung'unika, kama wengine wao walivyonung'unika, wakaharibiwa na mharabu.† ¹¹ Basi mambo hayo yaliwapata wao kwa jinsi ya mifano, yakaandikwa ili kutuonya sisi, tuliofikiliwa na miisho ya zamani.†

¹² Kwa hiyo anayejidhanja kuwa amesimama na aangalie asianguke. ¹³ Jaribu halikuwapata ninyi, isipokuwa lililo kawaida ya wanadamu; ila Mungu ni mwaminifu; ambaye hatawacha mjaribiwe kupita mwezavyo; lakini pamoja na lile jaribu atafanya na mlango wa kutokea, ili mweze kustahimili.

¹⁴ Kwa ajili ya hayo, wapenzi wangu, ikimbieni ibada ya sanamu.† ¹⁵ Nasema kama na watu wenye akili; lifikirini ninyi ninenalo. ¹⁶ Kikombe kile cha baraka tukibarikicho, je! Si ushirika wadamu ya Kristo? Mkate ule tuumegao,

si ushirika wa mwili wa Kristo?† ¹⁷ Kwa kuwa mkate ni mmoja, sisi tulio wengi tu mwili mmoja; kwa maana sisi sote twapokea sehemu ya ule mkate mmoja.† ¹⁸ Waangalieni hao Waisraeli walivyokuwa kwa jinsi ya mwili; wale wazilao dhabihu, je! Hawana shirika na madhabahu?† ¹⁹ Basi niseme nini? Ya kwamba kile kilichotolewa sadaka kwa sanamu ni kitu? Au ya kwamba sanamu ni kitu?† ²⁰ Sivyo, lakini vitu vile wavitoavyo sadaka wavitoa kwa mashetani, wala si kwa Mungu; nami sipendi ninyi kushirikiana na mashetani. Hamwezi kunywa kikombe cha Bwana na kikombe cha mashetani.† ²¹ Hamwezi kushirikiana katika meza ya Bwana na katika meza ya mashetani.† ²² Au twamtia Bwana wivu? Je! Tuna nguvu zaidi ya yeye?†

²³ Vitu vyote ni halali; bali si vitu vyote vifaavyo. Vitu vyote ni halali; bali si vitu vyote vijengavyo.† ²⁴ Mtu asitafute faida yake mwenyewe, bali ya mwenzake.† ²⁵ Kila kitu kiuzwacho sokoni kuleni, bila kuuliza-uliza, kwa ajili ya dhamiri;† ²⁶ maana, Dunia ni mali ya Bwana na vyote viijazavyo.† ²⁷ Na mtu asiyeamini akiwaalika, nanyi mnataka kwenda, kuleni kila kitu kiwekwacho mbele yenu bila kuuliza-uliza, kwa ajili ya dhamiri.† ²⁸ Lakini mtu akiwaambia, Kitu hiki kimetolewa kiwe sadaka, msile, kwa ajili yake yeye aliyeonyesha, na kwa ajili ya dhamiri.† ²⁹ Nasema, dhamiri, lakini si yako, bali ya yule mwingine. Maana kwa nini uhuru wangu uhukumiwe na dhamiri ya mtu mwingine? ³⁰ Ikiwa mimi natumia sehemu yangu kwa shukrani, kwa nini nitukanwe, kwa ajili ya kitu niki-shukuriacho?† ³¹ Basi, mlapo, au mnywapo, au mtendapo neno lo lote, fanyeni yote kwa utukufu wa Mungu.† ³² Msiwakoseshe Wayahudi wala Wayunani wala kanisa la Mungu,† ³³ vile vile kama mimi niwapendezavyo watu wote katika mambo yote, nisitake faida

9:27 Rum 8:13; 13:14 10:1 Kut 13:21-22; 14:22-29 10:3 Kut 16:4,35; Kum 8:3

10:4 Kut 17:6; Hes 20:11 10:5 Hes 14:16,23,29-30 10:6 Hes 11:4,34 10:7 Kut 32:6

10:8 Hes 25:1-18 10:9 Hes 21:5-6 10:10 Hes 16:41-49; 14:2,36; Ebr 3:11,17 10:11 1 Pet 4:7

10:14 1 Yoh 5:21 10:16 Mt 26:26-28; Mk 14:22-24; Lk 22:19-20; Mdo 2:42

10:17 1 Kor 12:27; Rum 12:5 10:18 Law 7:6,15 10:19 1 Kor 8:4

10:20 Kum 32:17; Law 17:7; Zab 106:37; Ufu 9:20 10:21 2 Kor 6:15,16; Mal 1:7,12

10:22 Kum 32:21 10:23 1 Kor 6:12 10:24 Rum 15:2 10:25 1 Kor 14:2-10,22 10:26 Zab 24:1

10:27 Lk 10:8 10:28 1 Kor 8:7 10:30 1 Tim 4:4 10:31 Kol 3:17 10:32 Rum 14:13

yangu mwenyewe, ila faida yao walio wengi, wapate kuokolewa.†

11 ¹Mnifuata mimi kama mimi ninavyomfuata Kristo.† ²Basi nawasifu, kwa sababu mmenikumbuka katika mambo yote, nanyi mmeyashika yale mapokeo vile vile kama nilivyo-watolea. ³Lakini nataka mjue ya kuwa kichwa cha kila mwanamume ni Kristo, na kichwa cha mwanamke ni mwanamume, na kichwa cha Kristo ni Mungu.† ⁴Kila mwanamume, asalipo, au anapohutubu, naye amefunikwa kichwa, yuaaibisha kichwa chake.† ⁵Bali kila mwanamke asalipo, au anapohutubu, bila kufunika kichwa, yuaaibisha kichwa chake; kwa maana ni sawasawa na yule aliyenyolewa. ⁶Maana mwanamke asipofunikwa na akatwe nywele. Au ikiwa ni aibu mwanamke kukatwa nywele zake au kunyolewa, na afunikiwe. ⁷Kwa maana kweli haimpasi mwanamume kufunikwa kichwa, kwa sababu yeye ni mfano na utukufu wa Mungu. Lakini mwanamke ni utukufu wa mwanamume.† ⁸Maana mwanamume hakutoka katika mwanamke, bali mwanamke katika mwanamume.† ⁹Wala mwanamume hakuumbwa kwa ajili ya mwanamke, bali mwanamke kwa ajili ya mwanamume. ¹⁰Kwa hiyo imempasa mwanamke awe na dalili ya kumilikiwa kichwani, kwa ajili ya malaika.† ¹¹Walakini si mwanamke pasipo mwanamume, wala mwanamume pasipo mwanamke, katika Bwana. ¹²Maana kama mwanamke alitoka katika mwanamume, vile vile mwanamume naye huzaliwa na mwanamke; na vitu vyote asili yake hutoka kwa Mungu. Hukumuni ninyi wenyewe katika nafsi zenu. ¹³Je! Inapendeza mwanamke amwombe Mungu asipofunikwa kichwa? ¹⁴Je! Hayo maumbile yenye-we hayawafundishi ya kwamba mwanamume akiwa na nywele ndefu ni aibu kwake? ¹⁵Lakini mwanamke akiwa na nywele ndefu ni fahari kwake. Kwa sababu amepewa zile nywele ndefu ili ziwe badala ya mavazi. ¹⁶Lakini mtu

ye yote akitaka kuleta fitina, sisi hatuna desturi kama hiyo, wala makanisa ya Mungu.

¹⁷Lakini katika kuagiza haya, siwasifu, ya kwamba mnakusanyika, si kwa faida bali kwa hasara. ¹⁸Kwa maana kwanza mkutanikapo kanisani nasikia kuna faraka kwenu; nami nusu nasadiki;† ¹⁹kwa maana lazima kuwapo na uzushi kwenu, ili waliokubaliwa wawe dhahiri kwenu.† ²⁰Basi mkutanikapo pamoja haiwezekani kula chakula cha Bwana; ²¹kwa maana kila mmoja hutangulia kutwaa chakula chake katika kule kula; hata huyu ana njaa, na huyu amelewa. ²²Je! Hamna nyumba za kulia na kunywea? Au mnalidharau kanisa la Mungu, na kuwatahayarisha hao wasio na kitu? Niwaambieni? Niwasifu? La! Siwasifu kwa ajili ya hayo.† ²³Kwa maana mimi nalipokea kwa Bwana niliyowapa nanyi, ya kuwa Bwana Yesu usiku ule alitolewa alitwaa mkate,† ²⁴naye akiisha kushukuru akaumega, akasema, Huu ndio mwili wangu ulio kwa ajili yenu; fanyeni hivi kwa ukumbusho wangu. ²⁵Na vivi hivi baada ya kula akakitwaa kikombe, akisema, Kikombe hiki ni agano jipya katika damu yangu; fanyeni hivi kila mnywapo, kwa ukumbusho wangu.† ²⁶Maana kila mwulapo mkate huu na kukinywea kikombe hiki, mwaitangaza mauti ya Bwana hata ajapo.† ²⁷Basi kila aulaye mkate huo, au kukinywea kikombe hicho cha Bwana isivyostahili, atakuwa amejipatia hatia ya mwili na damu ya Bwana.† ²⁸Lakini mtu ajihoji mwenyewe, na hivyo aule mkate, na kukinywea kikombe.† ²⁹Maana alaye na kunywa, hula na kunywa hukumu ya nafsi yake, kwa kutokuupambanua ule mwili. ³⁰Kwa sababu hiyo wako wengi kwenu walio hawawezi na dhaifu, na watu kadha wa kadha wamelala.† ³¹Lakini kama tungejipambanua nafsi zetu, tusingehukumiwa. ³²Ila tuhukumiwapo, twarudiwa na Bwana, isije ikatupasa adhabu pamoja na dunia.† ³³Kwa hiyo, ndugu zangu, mkutanikapo mpate kula, mingojaneni; ³⁴mtu akiwa

10:33 1 Kor 9:20-22 11:1 1 Kor 4:16; Flp 3:17 11:3 1 Kor 3:23; Efe 5:23; Mwa 3:16

11:4 1 Kor 12:10; 14:1 11:7 Mwa 1:26-27; 5:1 11:8-9 Mwa 2:18-23; 1 Tim 2:13

11:10 Mwa 6:2 11:18 1 Kor 1:10-12; 3:3 11:19 1 Yoh 2:19; Kum 13:3 11:22 Yak 2:5,6

11:23 Mt 26:26-28; Mk 14:22-24; Lk 22:19,20 11:25 Kut 24:6-8; Yer 31:31-34; Zek 9:11

11:26 Mt 26:29 11:27 Ebr 6:6; 10:29 11:28 Mt 26:22; 2 Kor 13:5

11:30 1 Kor 15:20; Efe 5:14; 1 The 5:6 11:32 Ebr 12:5,6

na njaa, na ale nyumbani kwake; msipate kukutanika kwa hukumu. Na hayo yaliyosalia nijapo nitayatengeneza.

12 ¹ Basi, ndugu zangu, kwa habari ya karama za roho, sitaki mkose kufahamu. ² Mwajua ya kuwa mlipokuwa watu wa Mataifa, mlichukuliwa kufuata sanamu zisizonena, kama mlivyoongozwa.† ³ Kwa hiyo na-waarifu, ya kwamba hakuna mtu anenaye katika Roho wa Mungu, kusema, Yesu amelaaniwa; wala hawezi mtu kusema, Yesu ni Bwana, isipokuwa katika Roho Mtakatifu.†

⁴ Basi pana tofauti za karama; bali Roho ni yeye yule.† ⁵ Tena pana tofauti za huduma, na Bwana ni yeye yule.† ⁶ Kisha pana tofauti za kutenda kazi, bali Mungu ni yeye yule azitendaye kazi zote katika wote. ⁷ Lakini kila mmoja hupewa ufunuo wa Roho kwa kufaidiana.† ⁸ Maana mtu mmoja kwa Roho apewa neno la hekima; na mwingine neno la maarifa, apendavyo Roho yeye yule; ⁹ mwingine imani katika Roho yeye yule; na mwingine karama za kuponya katika Roho yule mmoja; ¹⁰ na mwingine matendo ya miujiza; na mwingine unabii; na mwingine kupambanua roho; mwingine aina za lugha; na mwingine tafsiri za lugha;† ¹¹ lakini kazi hizi zote huzitenda Roho huyo mmoja, yeye yule, akimgawia kila mtu peke yake kama apendavyo yeye.†

¹² Maana kama vile mwili ni mmoja, nao una viungo vingi, na viungo vyote vya mwili ule, navyo ni vingi, ni mwili mmoja; vivyo hivyo na Kristo.† ¹³ Kwa maana katika Roho mmoja sisi sote tulibatizwa kuwa mwili mmoja, kwamba tu Wayahudi, au kwamba tu Wayunani; ikiwa tu watumwa au ikiwa tu huru; nasi sote tulinyweshwa Roho mmoja.† ¹⁴ Kwa maana mwili si kiungo kimoja, bali ni vingi. ¹⁵ Mguu ukisema, Kwa kuwa mimi si mkono, mimi si wa mwili; je! Si wa mwili kwa sababu hiyo? ¹⁶ Na sikio likisema, Kwa kuwa mimi si jicho, mimi si la mwili; je! Si la mwili kwa sababu hiyo? ¹⁷ Kama mwili wote ukiwa jicho, ku wapi kusia? Kama wote ni sikio ku wapi

kunusa? ¹⁸ Bali Mungu amevitia viungo kila kimoja katika mwili kama alivyotaka. ¹⁹ Lakini kama vyote vingekuwa kiungo kimoja, mwili ungekuwa wapi? ²⁰ Lakini sasa viungo ni vingi, ila mwili ni mmoja. ²¹ Na jicho haliwezi kuambia mkono, Sina haja na wewe; wala tena kichwa hakiwezi kuiambia miguu, Sina haja na ninyi. ²² Bali zaidi sana vile viungo vya mwili vidhaniwavyo kuwa vinyonge zaidi vyahitajiwa zaidi. ²³ Na vile viungo vya mwili vidhaniwavyo kuwa havina heshima, viungo vile twavipa heshima zaidi; na viungo vyetu visivyo na uzuri vina uzuri zaidi sana. ²⁴ Kwa maana viungo vyetu vilivyo na uzuri havina uhitaji; bali Mungu ameuungamanisha mwili, na kukipa heshima zaidi kile kiungo kilichopungukiwa; ²⁵ ili kusiwe na faraka katika mwili, bali viungo vitunzane kila kiungo na mwenziwe. ²⁶ Na kiungo kimoja kikiumia, viungo vyote huumia nacho, na kiungo kimoja kikitukuzwa, viungo vyote hufurahi pamoja nacho. ²⁷ Basi ninyi mmekuwa mwili wa Kristo, na viungo kila kimoja peke yake.†

²⁸ Na Mungu ameweka wengine katika Kanisa, wa kwanza mitume, wa pili manabii, wa tatu waalimu, kisha miujiza, kisha karama za kuponya wagonjwa, na masaidiano, na maongozi, na aina za lugha.† ²⁹ Je! Wote ni mitume? Wote ni manabii? Wote ni waalimu? Wote wanatenda miujiza? ³⁰ Wote wana karama za kuponya wagonjwa? Wote wanena kwa lugha? Wote wafasiri? ³¹ Takeni sana karama zilizo kuu. Hata hivyo nawaonyesha njia iliyo bora.†

13 ¹ Nijaposema kwa lugha za wanadamu na za malaika, kama sina upendo, nimekuwa shaba iliayo na upatu uvumao. ² Tena nijapokuwa na unabii, na kujua siri zote na maarifa yote, nijapokuwa na imani timilifu kiasi cha kuweza kuhamisha milima, kama sina upendo, si kitu mimi.† ³ Tena nikitoa mali zangu zote kuwalisha maskini, tena nikijitoa mwili wangu niungue moto, kama sina upendo, hainifaidii kitu.† ⁴ Upendo

12:2 Hab 2:18,19 12:3 Mk 9:39; Mt 7:21; 1 Yoh 4:2,3 12:4-11 Rum 12:6-8; Efe 4:4
12:5 Efe 4:11 12:7 1 Kor 14:26 12:10 1 Kor 14:5; Mdo 2:4 12:11 Rum 12:3; Efe 4:7; 1 Kor 7:7
12:12 Rum 12:4-5; 1 Kor 10:17 12:13 Gal 3:28 12:27 Rum 12:5; Efe 5:30 12:28 Efe 4:11,12
12:31 1 Kor 14:1 13:2 Mt 17:20; 7:22; 21:21; Mk 11:23 13:3 Mt 6:2

huvumilia, hufadhili; upendo hauhusudu; upendo hautakabari; haujivuni; ⁵haukosi kuwa na adabu; hautafuti mambo yake; hauoni uchungu; hauhesabu mabaya;† ⁶haufurahii udhalimu, bali hufurahi pamoja na kweli;† ⁷huvumilia yote; huamini yote; hutumaini yote; hustahimili yote.† ⁸Upendo haupungui neno wakati wo wote; bali ukiwapo unabii utabatilika; zikiwapo lugha, zitakoma; yakiwapo maarifa, yatabatilika.† ⁹Kwa maana tunafahamu kwa sehemu; na tunafanya unabii kwa sehemu; ¹⁰lakini ijapo ile iliyo kamili, iliyo kwa sehemu itabatilika. ¹¹Nilipokuwa mtoto mchanga, nalisema kama mtoto mchanga, nalifahamu kama mtoto mchanga, nalifikiri kama mtoto mchanga; tokea hapo nilipokuwa mtu mzima, nimeyabatilisha mambo ya kitoto. ¹²Maana wakati wa sasa tunaona kwa kioo kwa jinsi ya fumbo; wakati ule tutaona uso kwa uso; wakati wa sasa nafahamu kwa sehemu; wakati ule nitajua sana kama mimi nami ninavyojuliwa sana.† ¹³Basi, sasa inadumu imani, tumaini, upendo, haya matatu; na katika hayo lililo kuu ni upendo.†

14 ¹Ufuateni upendo, na kutaka sana karama za rohoni, lakini zaidi kwamba mpate kuhutubu.† ²Maana yeye anenaye kwa lugha, hasemi na watu, bali husema na Mungu; maana hakuna asikiaye; lakini anena mambo ya siri katika roho yake. ³Bali yeye ahutubuye, asema na watu maneno ya kuwajenga, na kuwafariji, na kuwatia moyo. ⁴Yeye anenaye kwa lugha hujijenga nafsi yake; bali ahutubuye hujijenga kanisa. ⁵Nami nataka ninyi nyote mnene kwa lugha, lakini zaidi sana mpate kuhutubu, maana yeye ahutubuye ni mkuu kuliko yeye anenaye kwa lugha, isipokuwa afasiri, ili kusudi kanisa lipate kujengwa.†

⁶Ila sasa, ndugu, nikija kwenu na kunena kwa lugha, nitawafaidia nini, isipokuwa nasema nanyi kwa njia ya ufunuo, au kwa njia ya elimu, au kwa njia ya hotuba, au kwa njia ya fundisho? ⁷Hata vitu visivyo na uhai vitapo sauti, ikiwa ni filimbi, ikiwa ni kinubi,

visipotoa sauti zilizo na tofauti, itatambulikanaje ni wimbo gani unaopigwa kwa filimbi au kwa kinubi? ⁸Kwa maana baragumu ikitoa sauti isiyojulikana, ni nani atakayejifanya tayari kwa vita? ⁹Vivyo hivyo na ninyi, msipotoa kwa ulimi neno lililo dhahiri, neno lile linenwalo litajulikanaje? Maana mta kuwa mkinena hewani tu.

¹⁰Yamkini ziko sauti za namna nyingi duniani, wala hakuna moja isiyo na maana. ¹¹Basi nisipojua maana ya ile sauti nitakuwa kama mjinga kwake yeye anenaye; naye anenaye atakuwa mjinga kwangu. ¹²Vivyo hivyo na ninyi, kwa kuwa mnatamani sana kuwa watu wenye karama za roho, takeni kwamba mzidi sana kuwa nazo ili kulijenga kanisa. ¹³Kwa sababu hiyo yeye anenaye kwa lugha na aombe apewe kufasiri. ¹⁴Maana nikiomba kwa lugha, roho yangu huomba, lakini akili zangu hazina matunda. ¹⁵Imekuwaje, basi? Nitaomba kwa roho, tena nitaoomba kwa akili pia; mtaimba kwa roho, tena nitaimba kwa akili pia.† ¹⁶Kwa maana wewe ukibariki kwa roho, yeye aketiye katika mahali pa mjinga ataitikaje, Amina, baada ya kushukuru kwako, akiwa hayajui usemayo? ¹⁷Maana ni kweli, wewe washukuru vema, bali yule mwingine hajengwi. ¹⁸Namshukuru Mungu ya kuwa nanena kwa lugha zaidi ya ninyi nyote; ¹⁹lakini katika kanisa napenda kunena maneno matano kwa akili zangu, nipate kuwafundisha wengine, zaidi ya kunena maneno kumi elfu kwa lugha.

²⁰Ndugu zangu, msiwe watoto katika akili zenu; lakini katika uovu mgeuzwe watoto wachanga, bali katika akili zenu mkawe watu wazima.† ²¹Imeandikwa katika torati, Nitasema na watu hawa kwa watu wa lugha nyingine, na kwa midomo ya wageni, wala hata hivyo hawatanisikia, asema Bwana.† ²²Basi, hizi lugha ni ishara, si kwao waaminio, bali kwao wasioamini lakini kuhutubu si kwa ajili yao wasioamini, bali kwa ajili yao waaminio. ²³Haya! Ikiwa kanisa lote limekusanyika pamoja, na wote wanene kwa lugha, kisha ikawa wameingia watu wajinga

13:5 Zek 8:17; Flp 2:4 13:6 Rum 12:9 13:7 Mit 10:12; 1 Kor 9:12; Rum 15:1 13:8 1 Pet 4:8
13:12 2 Kor 5:7; Yak 1:23 13:13 1 The 1:3; 1 Yoh 4:16 14:1 1 Kor 12:10,31 14:5 Hes 11:29
14:15 Efe 5:19 14:20 Efe 4:14; Flp 3:12,15 14:21 Isa 28:11-12; Kum 28:49

au wasioamini, je! Hawatasema ya kwamba mna wazimu?† ²⁴ Lakini wote wakihutubu, kisha akaingia mtu asiyeamini, au mjinga, abainishwa na wote, ahukumiwa na wote;† ²⁵ siri za moyo wake huwa wazi; na hivyo atamwabudu Mungu, akianguka kifudifudi, na kukiri ya kuwa Mungu yu kati yenu bila shaka.†

²⁶ Basi, ndugu, imekuwaje? Mku-tanapo pamoja, kila mmoja ana zaburi, ana fundisho, ana ufunuo, ana lugha, ana tafsiri. Mambo yote na yatendeke kwa kusudi la kujenga.† ²⁷ Kama mtu akinena kwa lugha, wanene wawili au watatu, si zaidi, tena zamu kwa zamu, na mmoja na afasiri. ²⁸ Lakini asipokuwapo mwenye kufasiri na anyamaze katika kanisa; aseme na nafsi yake tena na Mungu. ²⁹ Na manabii wanene wawili, au watatu, na wengine wapambanue.† ³⁰ Lakini mwingine aliyeketi aki-funuliwa neno, yule wa kwanza na anyamaze. ³¹ Kwa maana ninyi nyote mwaweza kuhutubu mmoja mmoja, ili wote wapate kujifunza, na wote wafarijiwe. ³² Na roho za manabii huwatii manabii. ³³ Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani; vile vile kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu.

³⁴ Wanawake na wanyamaze katika kanisa, maana hawana ruhusa kunea bali watii, kama vile inenavyo torati nayo.† ³⁵ Nao wakitaka kujifunza neno lo lote, na wawaulize waume zao wenyewe nyumbani mwao; maana ni aibu wanawake kunena katika kanisa. ³⁶ Au je! Neno la Mungu lilitoka kweni? Au kuwafikia ninyi peke yenu?

³⁷ Mtu akijiona kuwa ni nabii au mtu wa rohoni, na ayatambue hayo ninayowaandikia, ya kwamba ni maa-gizo ya Bwana.† ³⁸ Lakini mtu akiwa mjinga, na awe mjinga.

³⁹ Kwa ajili ya hayo, ndugu, takeni sana kuhutubu, wala msizuie kunena kwa lugha. ⁴⁰ Lakini mambo yote na yatendeke kwa uzuri na kwa utaratibu.†

15 ¹ Basi, ndugu zangu, nawaarifu ile injili niliyowahubiri; ambayo ndiyo mliyoipokea, na katika hiyo mnasimama, ² na kwa hiyo mnaokolewa; ikiwa mnayashika sana maneno niliyowahubiri isipokuwa mliamini bure. ³ Kwa maana naliwatolea ninyi hapo mwanzo yale niliyoyapokea mimi mwenyewe, ya kuwa Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, kama yanenavyo maandiko;† ⁴ na ya kuwa alizikwa; na ya kuwa alifufuka siku ya tatu, kama yanenavyo maandiko;† ⁵ na ya kuwa alimtokea Kefa; tena na wale Thenashara;† ⁶ baadaye aliwatokea ndugu zaidi ya mia tano pamoja; katika hao wengi wanaishi hata sasa, ila baadhi yao wamelala; ⁷ baadaye aka-mtokea Yakobo; tena na mitume wote;† ⁸ na mwisho wa watu wote, alinitokea mimi, kama ni mtu aliyezaliwa si kwa wakati wake.† ⁹ Maana mimi ni mdogo katika mitume, nisiyestahili kuitwa mitume, kwa sababu naliliudhi Kanisa la Mungu.† ¹⁰ Lakini kwa neema ya Mungu nimekuwa hivi nilivyo; na neema yake iliyo kwangu ilikuwa si bure, bali nalizidi sana kufanya kazi kupita wao wote; wala si mimi, bali ni neema ya Mungu pamoja nami.† ¹¹ Basi, kama ni mimi, kama ni wale, ndivyo tuhubirivyo, na ndivyo mlivyoamini.

¹² Basi, ikiwa Kristo anahubiriwa ya kwamba amefufuka katika wafu, mbona baadhi yenu husema kwamba hakuna kiyama ya wafu? ¹³ Lakini kama hakuna kiyama ya wafu, Kristo naye hakufufuka; ¹⁴ tena kama Kristo hakufufuka, basi, kuhubiri kwetu ni bure na imani yenu ni bure. ¹⁵ Naam, na sisi tumeonekana kuwa mashahidi wa uongo wa Mungu; kwa maana tulimshuhudia Mungu ya kuwa alimfufua Kristo, ambaye hakumfufua, ikiwa wafu hawafufuliwi.† ¹⁶ Maana kama wafu hawafufuliwi, Kristo naye hakufufuka.† ¹⁷ Na kama Kristo hakufufuka, imani yenu ni bure; mngalimo katika dhambi zenu. ¹⁸ Na hapo wao nao

14:23 Mdo 2:13 14:24 Mdo 4:13 14:25 Yn 4:19; 16:8; Isa 45:14; Dan 2:47; Zek 8:23

14:26 1 Kor 11:18; 12:8; Efe 4:12 14:29 1 The 5:21; Mdo 17:11

14:34 1 Kor 11:3; Tit 2:5; 1 Tim 2:12; Efe 5:22; Mwa 3:16 14:37 1 Yoh 4:6 14:40 Kol 2:5

15:3 Isa 53:5-12

15:4 Zab 16:8-10; Mt 12:40; Mdo 2:24-32; 2 Fal 20:5; Isa 54:7; Hos 6:2; Yoh 1:17;

15:5 Mt 28:16-17; Mk 16:14; Lk 24:34,36; Yn 20:19 15:7 Lk 24:50 15:8 Mdo 9:3-6; 1 Kor 9:1

15:9 Mdo 8:3; Efe 3:8; Mt 5:19; 1 Tim 1:15 15:10 2 Kor 11:5,23; 6:1 15:15 Mdo 1:22; 5:32

15:16 1 Kor 6:14

waliolala katika Kristo wamepotea. ¹⁹Kama katika maisha haya tu tumemtaini Kristo, sisi tu maskini kuliko watu wote.

²⁰Lakini sasa Kristo amefufuka katika wafu, limbuko lao waliolala.† ²¹Maana kwa kuwa mauti ililetwa na mtu, kadhalika na kiyama ya wafu ililetwa na mtu.† ²²Kwa kuwa kama katika Adamu wote wanakufa, kadhalika na katika Kristo wote watahui-shwa. ²³Lakini kila mmoja mahali pake; limbuko ni Kristo; baadaye walio wake Kristo, atakapokuja.† ²⁴Hapo ndipo mwisho, atakapompamba Mungu Baba ufalme wake; atakapobatilisisha utawala wote, na mamlaka yote, na nguvu.† ²⁵Maana sharti amiliki yeye, hata aweke maadui wake wote chini ya miguu yake.† ²⁶Adui wa mwisho atakayebatilishwa ni mauti.† ²⁷Kwa kuwa, Alivitiisha vitu vyote chini ya miguu yake. Lakini atakaposema, Vyote vimetiishwa, ni dhahiri ya kuwa yeye aliyemtiishia vitu vyote hayumo.† ²⁸Basi, vitu vyote vikiisha kutiishwa chini yake, ndipo Mwana mwenyewe naye atatiishwa chini yake yeye aliyemtiishia vitu vyote, ili kwamba Mungu awe yote katika wote.

²⁹Au je! Wenye kubatizwa kwa ajili ya wafu watafanyaje? Kama wafu hawafufuliwi kamwe, kwa nini kubatizwa kwa ajili yao? ³⁰Na sisi, kwa nini tumo hatarini kila saa?† ³¹Naam, ndugu, kwa huku kujisifu kwangu niliko nako juu yenu katika Kristo Yesu Bwana wetu, nimakufa kila siku.† ³²Ikiwa, kwa jinsi ya kibinadamu, nalipigana na hayawani wakali kule Efeso, nina faida gani? Wasipofufuliwa wafu, na tule, na tunywe, maana kesho tutakufa.† ³³Msidanganyike; Mazungumzo mabaya huharibu tabia njema. ³⁴Tumieni akili kama ipasavyo, wala msitende dhambi; kwa maana wengine hawamjui Mungu. Nina nena hayo niwafedheheshe.†

³⁵Lakini labda mtu atasema, Wafufuliwaje wafu? Nao huja kwa mwili gani? ³⁶Ewe mpumbavu! Uipandayo

haihuiki, isipokufa;† ³⁷nayo uipandayo, huupandi mwili ule utakaokuwa, ila chembe tupu, ikiwa ni ya ngano au nyingineyo; ³⁸lakini Mungu huipa mwili kama apendavyo, na kila mbegu mwili wake.† ³⁹Nyama yote si nyama moja; ila nyingine ni ya wanadamu, nyingine ya hayawani, nyingine ya ndege, nyingine ya samaki. ⁴⁰Tena kuna miili ya mbinguni, na miili ya duniani; lakini fahari yake ile ya mbinguni ni mbali, na fahari yake ile ya duniani ni mbali. ⁴¹Kuna fahari moja ya jua, na fahari nyingine ya mwezi, na fahari nyingine ya nyota; maana iko tofauti ya fahari hata kati ya nyota na nyota. ⁴²Kadhalika na kiyama ya watu. Hupandwa katika uharibifu; hufufuliwa katika kutokuharibika; ⁴³hupandwa katika aibu; hufufuliwa katika fahari; hupandwa katika udhaifu; hufufuliwa katika nguvu;† ⁴⁴hupandwa mwili wa asili, hufufuliwa mwili wa roho. Ikiwa uko mwili wa asili, na wa roho pia uko. ⁴⁵Ndivyo ilivyoandikwa, Mtu wa kwanza, Adamu, akawa nafsi iliyo hai; Adamu wa mwisho ni roho yenye kuhisha.† ⁴⁶Lakini hautangulii ule wa roho, bali ule wa asili; baadaye huja ule wa roho. ⁴⁷Mtu wa kwanza atoka katika nchi, ni wa udongo. Mtu wa pili atoka mbinguni.† ⁴⁸Kama alivyo yeye wa udongo, ndivyo walivyo walio wa udongo; na kama alivyo yeye wa mbinguni, ndivyo walivyo walio wa mbinguni. ⁴⁹Na kama tulivyoichukua sura yake yule wa udongo, kadhalika tutaichukua sura yake yeye aliye wa mbinguni.†

⁵⁰Ndugu zangu, nisemayo ni haya, ya kuwa nyama na damu haziwezi kuurithi ufalme wa Mungu; wala uharibifu kurithi kutokuharibika.† ⁵¹Angalieni, nawaambia ninyi siri; hatutalala sote, lakini sote tutabadilika,† ⁵²kwa dakika moja, kufumba na kufumbua, wakati wa parapanda ya mwisho; maana parapanda italia, na wafu watafufuliwa, wasiwe na uharibifu, nasi tutabadilika.† ⁵³Maana sharti huu uharibikao uvae kutokuharibika, nao huu wa kufa uvae kutokufa.† ⁵⁴Basi huu uharibikao

15:20 Kol 1:18; 1 Kor 11:30 15:21 Mwa 3:17-19; Rum 5:12,18 15:23 1 The 4:16; Ufu 20:5
15:24 Dan 2:44 15:25 Zab 110:1; Mt 22:44 15:26 Ufu 20:14; 21:4 15:27 Zab 8:6
15:30 Rum 8:36 15:31 2 Kor 4:10,11 15:32 Isa 22:13
15:34 Rum 13:11; Efe 5:14; 1 Kor 6:5; Mdo 26:8 15:36 Yn 12:24 15:38 Mwa 1:11
15:43 Flp 3:20,21 15:45 Mwa 2:7; Yn 6:63; 2 Kor 3:6,17 15:47 Mwa 2:7 15:49 Mwa 5:3
15:50 1 Kor 6:13 15:51-52 1 The 4:15-17 15:52 Mt 24:31; 1 The 4:16 15:53 2 Kor 5:4

utakapovaa kutokuharibika, na huu wa kufa utakapovaa kutokufa, hapo ndipo litakapokuwa lile neno lililoandikwa, Mauti imemezwa kwa kushinda.^{† 55} Ku wapi, Ewe mauti, kushinda kwako? U wapi, Ewe mauti, uchungu wako?^{† 56} Uchungu wa mauti ni dhambi, na nguvu za dhambi ni torati.^{† 57} Lakini Mungu na ashukuriwe atupaye kushinda kwa Bwana wetu Yesu Kristo.⁵⁸ Basi, ndugu zangu wapendwa, mwi-marike, msitikisike, mkazidi sana kutenda kazi ya Bwana sikuzote, kwa kuwa mwajua ya kwamba taabu yenu siyo bure katika Bwana.[†]

16 ¹Kwa habari ya ile changizo kwa ajili ya watakatifu, kama vile nilivyoamuru makanisa ya Galatia, nanyi fanyeni vivyo.^{† 2} Siku ya kwanza ya juma kila mtu kwenu na aweke akiba kwake, kwa kadiri ya kufanikiwa kwake; ili kwamba michango isifanyike hapo nitakapokuja;^{† 3} nami nitakapofika nitawatuma kwa nyaraka wale mtakaowachagua, wachukue hisani yenu mpaka Yerusalemu. ⁴Na kama ikifaa niende na mimi, watasafiri pamoja nami.

⁵Lakini nitakuja kwenu, nikiisha kupita kati ya Makedonia; maana napita kati ya Makedonia.^{† 6} Labda nitakaa kwenu; naam, labda wakati wote wa baridi, mpate kunisafirisha ko kote nitakakokwenda.^{† 7} Maana sipendi kuonana nanyi sasa, katika kupita tu, kwa sababu nataraji kukaa kwenu muda kidogo, Bwana akinijalia.^{† 8} Lakini nitakaa Efeso hata Pentekoste;^{†† 9} kwa maana nimefunguliwa mlango mkubwa wa kufaa sana, na wako wengi wanipingao.[†]

¹⁰Lakini, Timotheo akija, angalie ni akae kwenu pasipo hofu; maana

anaifanya kazi ya Bwana vile vile kama mimi mwenyewe;^{† 11} basi mtu ye yote asimdharau, lakini msafirisheni kwa amani, ili aje kwangu; maana ninamtazamia pamoja na ndugu zetu.^{† 12} Lakini kwa habari za Apolo, ndugu yetu, nalimsihi sana aende kwenu pamoja na hao ndugu; ambaye si mapenzi yake kwenda sasa; lakini atakuja atakapopata nafasi.[†]

¹³Kesheni, simameni imara katika Imani, fanyeni kiume, mkawe hodari.[†]

¹⁴Mambo yenu yote na yatendeke katika upendo.

¹⁵Tena ndugu, nawasihi; (mnawajua watu wa nyumbani mwa Stefana kwamba ni malimbuko ya Akaya, nao wamejitia katika kazi ya kuwahudumu watakatifu);^{† 16} watiini watu kama hawa, na kila mtu afanyaye kazi pamoja nao, na kujitaabisha.^{† 17} Nami nafurahi kwa sababu ya kuja kwao Stefana na Fortunato na Akaiko; maana hawa wamenikirimia kwa wingi yale niliyo-pungukiwa kwenu. ¹⁸Maana wameniburudisha roho yangu, na roho zenu pia; basi wajueni sana watu kama hao.[†]

¹⁹Makanisa ya Asia wawasalimu. Akila na Priska wawasalimu sana katika Bwana, pamoja na kanisa lililoko ndani ya nyumba yao.^{† 20} Ndugu wote wawasalimu. Salimianeni kwa busu takatifu.[†]

²¹Hii ni salamu yangu Paulo kwa mkono wangu mwenyewe.^{† 22} Mtu awaye yote asiyempenda Bwana, na awe amelaaniwa. Maran atha.^{a† 23} Nee-ma ya Bwana Yesu na iwe pamoja nanyi. ²⁴Pendo langu na liwe pamoja nanyi nyote katika Kristo Yesu.

15:54 Isa 25:8 15:55 Hos 13:14; Isa 25:8 15:56 Rum 7:13; 6:14 15:58 2 Nya 15:7; Ufu 14:13

16:1 Rum 15:25-26; Mdo 11:29; Gal 2:10; 2 Kor 8:9 16:2 Mdo 20:7 16:5 Mdo 19:21

16:6 Rum 15:24; Tit 3:12 16:7 Mdo 20:2; 18:21

16:8 Law 23:15-21; Kum 16:9-11; Mdo 19:1,10 16:8-9 Mdo 19:8-10

16:9 2 Kor 2:12; Kol 4:3; Ufu 3:8 16:10 1 Kor 4:17; Flp 2:20 16:11 1 Tim 4:12

16:12 1 Kor 1:12; 3:6 16:13 Zab 31:24; Efe 6:10 16:15 1 Kor 1:16; Rum 16:5 16:16 Flp 2:29

16:18 1 The 5:12 16:19 Mdo 18:2,18,26; Rum 16:3,5 16:20 Rum 16:16; 2 Kor 13:12; 1 Pet 5:14

16:21 Kol 4:18; 2 The 3:17 16:22 Gal 1:8,9

^a 16:22 Maran atha maana yake ni, Bwana wetu anakuja.

WARAKA WA PILI WA PAULO MTUME KWA WAKORINTHO

1 ¹ Paulo, mtume wa Kristo Yesu kwa mapenzi ya Mungu, na Timotheo ndugu yetu; kwa kanisa la Mungu lililoko Korintho, pamoja na watakatifu wote walioko katika nchi yote ya Akaya.[†] ² Neema na iwe kwenu na amani, zitokazo kwa Mungu Baba yetu na kwa Bwana Yesu Kristo.[†]

³ Na ahimidiwe Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, Baba wa rehema, Mungu wa faraja yote;[†] ⁴ atufarijiye katika dhiki zetu zote ili nasi tupate kuwafariji wale walio katika dhiki za namna zote, kwa faraja hizo, tunazofarijiwa na Mungu. ⁵ Kwa kuwa kama vile mateso ya Kristo yanavyozidi kwetu, vivyo hivyo faraja yetu inazidi kwa njia ya Kristo.[†] ⁶ Lakini ikiwa sisi tu katika dhiki, ni kwa ajili ya faraja yenu na wokovu wenu; au ikiwa twafarijiwa, ni kwa ajili ya faraja yenu; ambayo hutenda kazi yake kwa kustahimili mateso yale yale tuteswayo na sisi.[†] ⁷ Na tumaini letu kwa ajili yenu ni imara, tukijua ya kuwa kama vile mlivyo washiriki wa yale mateso, vivyo hivyo mmekuwa washiriki wa zile faraja.

⁸ Maana ndugu, hatupendi, msijue habari ya dhiki ile iliyotupata katika Asia, ya kwamba tulilemewa mno kuliko nguvu zetu, hata tukakata tamaa ya kuishi.[†] ⁹ Naam, sisi wenyewe tulikuwa na hukumu ya mauti katika nafsi zetu ili tusijitumainie nafsi zetu, bali tumtumaini Mungu, awafufuaye wafu, ¹⁰ aliyetuo-koa sisi katika mauti kuu namna ile; tena atatuokoa; ambaye tumemtumaini kwamba atazidi kutuokoa;[†] ¹¹ ninyi nanyi mkisaidiana nasi kwa ajili yetu katika kuomba, ili, kwa sababu ya ile karama tupewayo sisi kwa msaada wa watu wengi, watu wengi watoe shukrani kwa ajili yetu.

¹² Kwa maana kujisifu kwetu ni huku, ushuhuda wa dhamiri yetu, ya kwamba kwa utakatifu na weupe wa

moyo utokao kwa Mungu; si kwa hekima ya mwili, bali kwa neema ya Mungu; tulienenda katika dunia, na hasa kwenu ninyi.[†] ¹³ Maana hatuwaandikii ninyi neno, ila yale msomayo, au kuyakiri; nami nataraji ya kuwa mtayakiri hayo hata mwisho; ¹⁴ vile vile kama mlivyotukiri kwa sehemu, ya kwamba sisi tu sababu ya kujisifu kwenu, kama ninyi mlivyo kwetu sisi, katika siku ile ya Bwana wetu Yesu.[†]

¹⁵ Nami nikiwa na tumaini hilo nalitaka kufika kwenu hapo kwanza, ili mpate karama ya pili; ¹⁶ na kupita kwenu na kuendelea mpaka Makedonia; na tena toka Makedonia kurudi kwenu na kusafirishwa nanyi kwenda Uyahudi.[†] ¹⁷ Basi, nilipokusudia hayo, je! Nalitumia kigeugeu? Au hayo niyakusudiayo, nayakusudia kwa jinsi ya mwili kwamba iwe hivi kwangu, kusema Ndiyo, ndiyo, na Siyo, siyo?[†] ¹⁸ Lakini kama Mungu alivyo mwaminifu, neno letu kwenu si Ndiyo na siyo. ¹⁹ Maana Mwana wa Mungu, Kristo Yesu, aliyehubiriwa katikati yenu na sisi, yaani, mimi na Silwano na Timotheo, hakuwa Ndiyo na siyo; bali katika yeye ni Ndiyo.[†] ²⁰ Maana ahadi zote za Mungu zilizopo katika yeye ni Ndiyo; tena kwa hiyo katika yeye ni Amin; Mungu apate kutukuzwa kwa sisi.[†] ²¹ Basi Yeye atufanyaye imara pamoja nanyi katika Kristo, na kututia mafuta, ni Mungu.[†] ²² naye ndiye aliye-tutia muhuri akatupa arabuni ya Roho mioyoni mwetu.[†]

²³ Lakini mimi namwita Mungu awe shahidi juu ya roho yangu, ya kwamba, kwa kuwahurumia sijafika Korintho.[†] ²⁴ Si kwamba tunatawala imani yenu; bali tu wasaidizi wa furaha yenu; maana kwa imani yenu mnasimama.[†]

2 ¹ Lakini nafsini mwangu nalikusudia hivi, nisije kwenu tena kwa huzuni.[†] ² Maana mimi nikiwatia huzuni, basi ni nani anifurahishaye mimi ila

1:1 Mdo 18:1; 1 Kor 1:1 1:2 Rum 1:7 1:3 Rum 15:5; Efe 1:3; 1 Pet 1:3 1:5 Zab 34:19; 94:19
1:6 2 Kor 4:15,17 1:8 1 Kor 15:32; Mdo 19:23 1:10 2 Tim 4:18
1:12 2 Kor 2:17; Ebr 13:18; 1 Kor 1:17 1:14 2 Kor 5:12; Flp 2:16 1:16 Mdo 19:21; 1 Kor 16:5,6
1:17 2 Kor 5:16 1:19 Mdo 18:5 1:20 Ufu 3:14 1:21 1 Yoh 2:27
1:22 2 Kor 5:5; Rum 8:16; Efe 1:13,14 1:23 2 Kor 11:31; Rum 1:9 1:24 1 Pet 5:3
2:1 2 Kor 12:21; 1 Kor 4:21

yeye ahuzunishwaye nami? ³ Nami naliwaandikia neno lilo hilo, ili nijapo nisitiwe huzuni na wale ambao ilinipasa kuwafurahia; nikiwatumaini ninyi nyote kwamba furaha yangu ni yenu nyote pia. ⁴ Maana katika dhiki nyingi na taabu ya moyo niliwaandikia na machozi mengi; si kwamba mhuzunishwe, bali mpate kujua upendo wangu nilio nao kwenu jinsi ulivyo mwingi.†

⁵ Lakini iwapo mtu amehuzunisha, hakunihuzunisha mimi tu, bali kwa sehemu (nisije nikalemea mno), amewahuzunisha ninyi nyote.† ⁶ Yamtosha mtu wa namna hii adhabu ile aliyopewa na walio wengi; ⁷ hata kinyume cha hayo, ni afadhali mmsamehe na kumfariji, mtu kama huyo asije akamezwa katika huzuni yake ipitayo kiasi. ⁸ Kwa hiyo nawasihi kumthibitishia upendo wenu. ⁹ Maana naliandika kwa sababu hii pia, ili nipate bayana kwenu kwamba mmekuwa wenye kutii katika mambo yote.† ¹⁰ Lakini kama mkimsamehe mtu neno lo lote, nami nimemsamehe; kwa maana mimi nami, ikiwa nimemsamehe mtu neno lo lote, nime msamehe kwa ajili yenu mbele za Kristo,† ¹¹ Shetani asije akapata kutushinda; kwa maana hatukosi kuzijua fikira zake.†

¹² Basi nilipofika Troa kwa ajili ya Injili ya Kristo, nikafunguliwa mlango katika Bwana,† ¹³ sikuona raha nafsini mwangu, kwa sababu siku mwona Tito ndugu yangu, bali niliagana nao, nikaondoka kwenda Make donia. ¹⁴ Ila Mungu ashukuriwe, anayetushangiliza daima katika Kristo, na kuidhihirisha harufu ya kumjua yeye kila mahali kwa kazi yetu. ¹⁵ Kwa maana sisi tu manukato ya Kristo, mbele za Mungu, katika wao wanaokolewa, na katika wao wanaopotea;† ¹⁶ katika hao wa pili harufu ya mauti iletayo mauti; katika hao wa kwanza harufu ya uzima iletayo uzima. Naye ni nani atoshaye kwa mambo hayo?† ¹⁷ Kwa maana sisi si kama walio wengi, walighoshio neno la

Mungu; bali kama kwa weupe wa moyo, kama kutoka kwa Mungu, mbele za Mungu, twanena katika Kristo.†

3 ¹ Je! Tunaanza tena kujisifu wenyewe? Au tunahitaji, kama wengine, barua zenye sifa kuja kwenu, au kutoka kwenu?† ² Ninyi ndinyi barua yetu, iliyoandikwa mioyoni mwetu, inajulikana na kusomwa na watu wote;† ³ mnadhihirishwa kwamba mmekuwa barua ya Kristo tuliyoikatibu, iliyoandikwa si kwa wino, bali kwa Roho wa Mungu aliye hai; si katika vibao vya mawe, ila katika vibao ambavyo ni mioyo ya nyama.†

⁴ Na tumaini hilo tunalo mbele za Mungu kwa njia ya Kristo. ⁵ Si kwamba twatosha sisi wenyewe kufikiri neno lo lote kwamba ni letu wenyewe, bali utoshelevu wetu watoka kwa Mungu.† ⁶ Naye ndiye aliyetutosheleza kuwa wahudumu wa agano jipya; si wa andiko, bali wa roho; kwa maana andiko huua, bali roho huhuisha.† ⁷ Basi, ikiwa huduma ya mauti, iliyoandikwa na kuchorwa katika mawe, ilikuja katika utukufu, hata Waisraeli hawakuweza kuukazia macho uso wa Musa, kwa sababu ya utukufu wa uso wake; nao ni utukufu uliokuwa ukibatilika;† ⁸ je! Huduma ya roho haitazidi kuwa katika utukufu?† ⁹ Kwa maana ikiwa huduma ya adhabu ina utukufu, siuze huduma ya haki ina utukufu unaozidi.† ¹⁰ Maana hata ile iliyotukuzwa haikuwa na utukufu hivi, kwa sababu ya utukufu uzidio sana.† ¹¹ Kwa maana, ikiwa ile inayobatilika ilikuwa na utukufu, zaidi sana ile ikaayo ina utukufu.

¹² Basi, kwa kuwa mna taraja la namna hii, twatumia ujasiri mwingi; ¹³ nasi si kama Musa alivyotia utaji juu ya uso wake, ili kwamba Waisraeli wasitazame sana mwisho wa ile iliyokuwa ikibatilika;† ¹⁴ ila fikira zao zilitiwa uzito. Kwa maana hata leo hivi, wakati lisomwapo Agano la Kale, utaji uo huo wakaa; yaani, haikufunuliwa kwamba huondolewa katika Kristo;† ¹⁵ ila hata

2:4 Mdo 20:31 2:5 1 Kor 5:1 2:9 2 Kor 7:15 2:10 Lk 10:16 2:11 Lk 22:31

2:12-13 Mdo 20:1; 14:27; 1 Kor 16:9 2:15 1 Kor 1:18 2:16 2 Kor 3:5,6; Lk 2:34

2:17 2 Kor 1:12; 1 Pet 4:11 3:1 2 Kor 5:12; Rum 16:1; Mdo 18:27 3:2 1 Kor 9:2

3:3 Kut 24:12; 31:18; 34:1; Mlt 3:3; 7:3; Rum 15:16; Yer 31:33; Eze 11:19; 36:26 3:5 2 Kor 2:6

3:6 Yer 31:31; 1 Kor 11:25; Rum 7:6; Yn 6:63 3:7 Kut 34:29 3:8 Gal 3:2,5

3:9 Kum 27:26; Rum 1:17; 3:21 3:10 Kut 34:29 3:13 Kut 34:33,35 3:14 Rum 11:25

leo, torati ya Musa isomwapo, utaji huikalia mioyo yao. ¹⁶Lakini wakati wote watakapomgeukia Bwana, ule utaji huondolewa.† ¹⁷Basi 'Bwana' ndiye Roho; walakini alipo Roho wa Bwana, hapo ndipo penye uhuru.† ¹⁸Lakini sisi sote, kwa uso usiotiwa utaji, tukiurudisha utukufu wa Bwana, kama vile katika kioo, tunabadilishwa tufanane na mfano uo huo, toka utukufu hata utukufu, kama vile kwa utukufu utokao kwa Bwana, aliye Roho.

4 ¹Kwa sababu hiyo, kwa kuwa tuna huduma hii, kwa jinsi tulivyopata rehema, hatulegei;† ²lakini tumekataa mambo ya aibu yaliyositirika, wala hatuenendi kwa hila, wala kulichanganya neno la Mungu na uongo; bali kwa kuidhihirisha iliyo kweli twajionyesha kuwa na haki, dhamiri za watu zikishuhudia mbele za Mungu.† ³Lakini ikiwa injili yetu imesitirika, imesitirika kwa hao wanaopotea;† ⁴ambao ndani yao mungu wa dunia hii amepofusha fikira zao wasioamini, isiwazukie nuru ya injili ya utukufu wake Kristo aliye sura yake Mungu.† ⁵Kwa maana hatujihubiri wenyewe, bali Kristo Yesu ya kuwa ni Bwana; na sisi wenyewe kuwa tu watumishi wenu kwa ajili ya Yesu.† ⁶Kwa kuwa Mungu, aliyesema, Nuru itang'aa toka gizani, ndiye aliyeng'aa mioyoni mwetu, atupe nuru ya elimu ya utukufu wa Mungu katika uso wa Yesu Kristo.†

⁷Lakini tuna hazina hii katika vyombo vya udongo, ili adhama kuu ya uwezo iwe ya Mungu, wala si kutoka kwetu.† ⁸Pande zote twadhikika, bali hatusongwi; twaona shaka, bali hatukati tamaa;† ⁹twaudhiwa, bali hatuachwi; twatupwa chini, bali hatuangamizwi; ¹⁰siku zote twachukua katika mwili kuuawa kwake Yesu, ili uzima wa Yesu nao udhihirishwe katika miili yetu.† ¹¹Kwa maana sisi tulio hai, siku zote twatolewa tufe kwa ajili ya Yesu, ili uzima wa Yesu nao udhihirishwe katika miili yetu ipatikanayo na mauti.† ¹²Basi hapo mauti hufanya kazi ndani yetu, bali

uzima ndani yenu. ¹³Lakini kwa kuwa tuna roho ile ile ya imani; kama ilivyoandikwa, Naliadini, na kwa sababu hiyo nalinena; sisi nasi twaamini, na kwa sababu hiyo twanena;† ¹⁴tukijua ya kwamba yeye aliyemfufua Bwana Yesu atatufufua sisi nasi pamoja na Yesu, na kutuhudhuria pamoja nanyi.† ¹⁵Kwa maana mambo yote ni kwa ajili yenu, ili neema hiyo ikiongezwa sana, kwa hao walio wengi shukrani izidishwe, na Mungu atukuzwe.†

¹⁶Kwa hiyo hatulegei; bali ijapokuwa utu wetu wa nje unachakaa, lakini utu wetu wa ndani unafanywa upya siku kwa siku.† ¹⁷Maana dhiki yetu nyepesi, iliyo ya muda wa kitambo tu, yatufanyia utukufu wa milele uzidio kuwa mwingi sana;† ¹⁸tusiviangalie vinavyoonekana, bali visivyoonekana. Kwa maana vina-vyoonekana ni vya muda tu; bali visivyoonekana ni vya milele.†

5 ¹Kwa maana twajua ya kuwa nyumba ya maskani yetu iliyo ya dunia hii ikiharibiwa, tunalo jengo litokalo kwa Mungu, nyumba isiyofanywa kwa mikono, iliyo ya milele mbinguni.† ²Maana katika nyumba hii twaugua, tukitamani sana kuvikwa kao letu litokalo mbinguni;† ³ikiwa tukisha kuvikwa hatutaonekana tu uchi. ⁴Kwa sababu sisi tulio katika maskani hii twaugua, tukilemewa; si kwamba twataka kuvuliwa, bali kuvikwa, ili kitu kile kipatikanacho na mauti kimezwe na uzima.† ⁵Basi yeye aliyetufanya kwa ajili ya neno lilo hilo ni Mungu, aliyetupa arabuni ya Roho.† ⁶Basi siku zote tuna moyo mkuu; tena twajua ya kuwa, wakati tuwapo hapa katika mwili, tunakaa mbali na Bwana.† ⁷(Maana twaenenda kwa imani, si kwa kuona.)† ⁸Lakini tuna moyo mkuu; nasi tunaona ni afadhali kutokuwamo katika mwili na kukaa pamoja na Bwana.† ⁹Kwa hiyo, tena, ikiwa tupo hapa, au ikiwa hatupo hapa, twajitahidi kumpendeza yeye.† ¹⁰Kwa maana ime-tupasa sisi sote kudhihirishwa mbele

3:16 Kut 34:34; Rum 11:23,26 3:17 Yn 7:39; 8:36; Kut 16:7; 24:17; Rum 8:2

4:1 2 Kor 3:6; 1 Kor 7:25 4:2 2 Kor 2:17; 1 The 2:5 4:3 1 Kor 1:18

4:4 Ebr 1:3; Efe 2:2; 2 The 2:11; Kol 1:15 4:5 2 Kor 1:24 4:6 Mwa 1:3; 2 Kor 3:18; Isa 9:1

4:7 2 Kor 5:1; Mdo 9:15 4:8 2 Kor 1:8; 7:5 4:10 1 Kor 15:31 4:11 Rum 8:36 4:13 Zab 116:10

4:14 1 Kor 6:14 4:15 2 Kor 1:3-6 4:16 Efe 3:16 4:17 Rum 8:17,18 4:18 Ebr 11:1,3; Kol 1:16

5:1 Ayu 4:19; 2 Pet 1:13,14 5:2 Rum 8:23 5:4 1 Kor 15:53

5:5 2 Kor 1:22; Efe 1:13; Rum 8:16,23 5:6 Ebr 11:13 5:7 1 Kor 13:12 5:8 Flp 1:23

5:9 Zab 39:12

ya kiti cha hukumu cha Kristo, ili kila mtu apokee ijara ya mambo aliyotenda kwa mwili, kadiri alivyotenda, kwamba ni mema au mabaya.†

11 Basi tukijua hofu ya Bwana, twawavuta wanadamu; lakini tumedhihirishwa mbele za Mungu. Nami natumaini ya kuwa tumedhihirishwa katika dhambi zenu pia.† 12 Maana hatujisifu wenyewe mbele yenu tena, bali tunawapa sababu ya kujisifu kwa ajili yetu, ili mpate kuwa nayo mbele yao wanaojisifu kwa mambo ya nje tu, wala si kwa mambo ya moyoni.† 13 Maana ikiwa tumerukwa na akili zetu, ni kwa ajili ya Mungu; au ikiwa tunazo akili zetu timamu, ni kwa ajili yenu. 14 Maana, upendo wa Kristo watubidisha; maana tumehukumu hivi, ya kwamba mmoja alikufa kwa ajili ya wote, basi walikufa wote; 15 tena alikufa kwa ajili ya wote, ili walio hai wasiwe hai tena kwa ajili ya nafsi zao wenyewe, bali kwa ajili yake yeye aliyekufa akafufuka kwa ajili yao.† 16 Hata imekuwa, sisi tangu sasa hatumjui mtu awaye yote kwa jinsi ya mwili. Ingawa sisi tumemtambua Kristo kwa jinsi ya mwili, lakini sasa hatumtambui hivi tena. 17 Hata imekuwa, mtu akiwa ndani ya Kristo amekuwa kiumbe kipya; ya kale yamepita tazama! Yamekuwa mapya.† 18 Lakini vyote pia vyatokana na Mungu, aliyetupatanisha sisi na nafsi yake kwa Kristo, naye alitupa huduma ya upatanisho;† 19 yaani, Mungu alikuwa ndani ya Kristo, akiupatanisha ulimwengu na nafsi yake, asiwahesabie makosa yao; naye ametia ndani yetu neno la upatanisho.†

20 Basi tu wajumbe kwa ajili ya Kristo, kana kwamba Mungu anasihi kwa vinywa vyetu; twawaomba ninyi kwa ajili ya Kristo mpatanishwe na Mungu.† 21 Yeye asiyejua dhambi alimfanya kuwa dhambi kwa ajili yetu, ili sisi tupate kuwa haki ya Mungu katika Yeye.†

6 1 Nasi tukitenda kazi pamoja naye twawasihi msiipokee neema ya Mungu bure.† 2 (Kwa maana asema,

Wakati uliokubalika nalikusikia,

Siku ya wokovu nalikusaidia;

tazama, wakati uliokubalika ndio sasa; tazama, siku ya wokovu ndiyo sasa.)†

3 Tusiwe kwazo la namna yo yote katika jambo lo lote, ili utumishi wetu usilaumiwe; 4 bali katika kila neno tujipatie sifa njema, kama watumishi wa Mungu; katika saburi nyingi, katika dhiki, katika misiba, katika shida;† 5 katika mapigo, katika vifungo, katika fitina, katika taabu, katika kukesha, katika kufunga;† 6 katika kuwa safi, katika elimu, katika uvumilivu, katika utu wema, katika Roho Mtakatifu, katika upendo usio unafiki;† 7 katika neno la kweli, katika nguvu ya Mungu; kwa silaha za haki za mkono wa kuume na za mkono wa kushoto;† 8 kwa utukufu na aibu; kwa kunenwa vibaya na kunenwa vema; kama wadanganyao, bali tu watu wa kweli; 9 kama wasiojulikana, bali wajulikanao sana; kama wanaokufa, kumbe tu hai; kama wanaorudiwa, bali wasiouawa;† 10 kama wenye huzuni, bali siku zote tu wenye furaha; kama maskini, bali tukitajirisha wengi; kama wasio na kitu, bali tu wenye vitu vyote.†

11 Vinywa vyetu vimefumbuliwa kwenu, enyi Wakorintho; mioyo yetu imekunjuliwa.† 12 Hamsongwi ndani yetu, bali mwasongwa katika mioyo yenu. 13 Basi, ili mlipe kadiri ile mliyopewa (nasema nanyi kama na watoto), nanyi pia mkunjuliwe mioyo.†

14 Msifungiwe nira pamoja na wasioamini, kwa jinsi isivyo sawasawa; kwa maana pana urafiki gani kati ya haki na uasi? Tena pana shirika gani kati ya nuru na giza?† 15 Tena pana ulinganifu gani kati ya Kristo na Beliar?† Au yeye aaminiye ana sehemu gani pamoja na yeye asiyeamini? 16 Tena pana mapatano gani kati ya hekalu la Mungu na sanamu? Kwa maana sisi

5:10 Rum 2:16; 14:10; Mdo 17:31 5:11 2 Kor 4:2 5:12 2 Kor 3:1 5:15 1 Tjm 2:6; Rum 14:7,8

5:17 Rum 8:1,10; Gal 6:15; Ufu 21:5; Isa 43:18; 65:17 5:18 Rum 5:10

5:19 Rum 3:24,25; Kol 1:19,20 5:20 Isa 52:7

5:21 Yn 8:46; Ebr 4:15; Gal 3:13; 1 Kor 1:30; Flp 3:9; 1 Pet 2:22 6:1 2 Kor 1:24; 5:20

6:2 Isa 49:8; Lk 4:19,21 6:4 2 Kor 4:2 6:5 Mdo 16:23; 2 Kor 11:23-27 6:6 1 Tjm 4:12

6:7 1 Kor 2:4 6:9 2 Kor 4:10; Zab 118:18 6:10 Flp 4:12,13 6:11 Zab 119:32 6:13 1 Kor 4:14

6:14 Efe 5:11

† 6:15 Beliar maana yake ni, Ufjsadi.

tu hekalu la Mungu aliye hai; kama Mungu alivyosema, ya kwamba, Nita-kaa ndani yao, na kati yao nitatembea, nami nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu.[†] ¹⁷ Kwa hiyo,

Tokeni kati yao,

Mkatengwe nao, asema Bwana,

Msiguse kitu kilicho kichafu,

Nami nitawakaribisha.[†]

¹⁸ Nitakuwa Baba kwenu,

Nanyi mtakuwa kwangu wanangu wa kume na wa kike,

asema Bwana Mwenyezi.[†]

7 ¹ Basi, wapenzi wangu, kwa kuwa tuna ahadi hizo, na tujitakase nafsi zetu na uchafu wote wa mwili na roho, huku tukitimiza utakatifu katika kumcha Mungu.

² Tupeni nafasi mioyoni mwenu. Hatukumdhulumu mtu ye yote, wala kumharibu mtu, wala kumkaramkia mtu.[†] ³ Sisemi neno hilo ili niwahukumu ninyi kuwa na hatia; kwa maana nimetangulia kusema, ya kwamba ninyi mmo mioyoni mwetu hata kwa kufa pamoja, na kuishi pamoja.[†] ⁴ Ninao ujasiri mwingi kwenu; naona fahari kuu juu yenu. Nimejaa faraja, katika dhiki yetu yote nimejaa furaha ya kupita kiasi.

⁵ Kwa maana hata tulipokuwa tumefika Makedonia miili yetu haikupata nafuu; bali tulidhikika kote kote; nje palikuwa na vita, ndani hofu.[†] ⁶ Lakini Mungu, mwenye kuwafariji wanyonge, alitufariji kwa kuja kwake Tito.[†] ⁷ Wala si kwa kuja kwake tu, bali kwa zile faraja nazo alizofarijiwa kwenu, aki-tuarifu habari ya shauku yenu, na maombolezo yenu, na bidii yenu kwa ajili yangu, hata nikazidi kufurahi. ⁸ Kwa sababu, ijapokuwa naliwahuzunisha kwa waraka ule, sijuti; hata ikiwa nalijuta, naona ya kwamba waraka ule uliwahuzunisha, ingawa ni kwa kitambo tu.[†] ⁹ Sasa nafurahi, si kwa sababu ya ninyi kuhuzunishwa, bali kwa sababu mlihuzunishwa, hata mkatubu. Maana mlihuzunishwa kwa jinsi ya Mungu, ili msipate hasara kwa tendo

letu katika neno lo lote. ¹⁰ Maana huzuni iliyo kwa jinsi ya Mungu hufanya toba liletalo wokovu lisilo na majuto; bali huzuni ya dunia hufanya mauti.[†] ¹¹ Maana, angalieni, kuhuzunishwa kuko huko kwa jinsi ya Mungu kulitenda bidii kama nini ndani yenu; naam, na kujitetea, naam, na kukasirika, naam, na hofu, naam, na shauku, naam, na kujitahidi, naam, na kisasi! Kwa kila njia mmejionyesha wenyewe kuwa safi katika jambo hilo. ¹² Basi, ijapokuwa naliwaandikia, sikuandika kwa ajili yake yeye aliyedhulumu, wala si kwa ajili yake yeye aliyedhulumiwa, bali bidii yenu kwa ajili yetu ipate kudhihirishwa kwenu mbele za Mungu. ¹³ Kwa hiyo tulifarijiwa. Tena katika kufarijiwa kwetu tulifurahi sana kupita kiasi kwa sababu ya furaha ya Tito; maana roho yake imeburudishwa na ninyi nyote. ¹⁴ Kwa maana, ikiwa nimejisifu mbele yake katika neno lo lote kwa ajili yenu, sikutahayarishwa; bali, kama tulivyowaambia mambo yote kwa kweli, vivyo hivyo na kujisifu kwetu kwa Tito kulikuwa kweli. ¹⁵ Na mapenzi yake kwenu yamekuwa mengi kupita kiasi, akumbukapo kutii kwenu ninyi nyote, jinsi mliyomkaribisha kwa hofu na kutetemeka.[†] ¹⁶ Nafurahi, kwa sababu katika kila neno nina moyo mkuu kwa ajili yenu.

8 ¹ Tena ndugu zetu, twawaarifu habari ya neema ya Mungu, waliyopewa makanisa ya Makedonia;[†] ² maana walipokuwa wakijaribiwa kwa dhiki nyingi, wingi wa furaha yao na umaskini wao uliokuwa mwingi uliwaongezea utajiri wa ukarimu wao. ³ Maana nawashuhudia kwamba, kwa uwezo wao, na zaidi ya uwezo wao, kwa hiari yao wenyewe walitoa vitu vyao; ⁴ wakituomba sana pamoja na kutusihi kwa habari ya neema hii, na shirika hili la kuwahudumia watakatifu.[†] ⁵ Tena walitenda hivi si kama tulivyotumaini tu, bali kwanza waliji-toa nafsi zao kwa Bwana; na kwetu pia, kwa mapenzi ya Mungu. ⁶ Hata

6:16 Law 26:12; Eze 37:27; 1 Kor 3:16; 6:19; Eze 37:27

6:17 Isa 52:11; Yer 51:45; Eze 20:34,41; Ufu 18:4

6:18 2 Sam 7:8,14; 1 Nya 17:13; Isa 43:6; Yer 31:9; 32:38; Hos 1:10; Amo 4:13

7:2 2 Kor 12:17; Mdo 20:33 7:3 2 Kor 6:11-13 7:5 2 Kor 2:13; Mdo 20:1,2

7:6 2 Kor 1:3,4; 2:13; Zab 113:6; 138:6; Isa 66:2 7:8 2 Kor 2:4 7:10 Mt 27:3-5; Ebr 12:17

7:15 2 Kor 2:9 8:1-4 Rum 15:26 8:4 2 Kor 9:1; Mdo 11:29

tukamwonya Tito kuwatimilizia neema hii kwenu kama vile yeye alivyotangulia kuianzisha. ⁷Lakini kama mlivyo na wingi wa mambo yote; imani, na usemi, na elimu, na bidii yote, na upendo wenu kwetu sisi; basi vivyo hivyo mpate wingi wa neema hii pia.† ⁸Sineni ili kuwaamuru, bali kwa bidii ya watu wengine nijaribu unyofu wa upendo wenu. ⁹Maana mmejua neema ya Bwana wetu Yesu Kristo, jinsi alivyokuwa maskini kwa ajili yenu, ingawa alikuwa tajiri, ili kwamba ninyi mpate kuwa matajiri kwa umaskini wake.† ¹⁰Nami katika neno hili natoa shauri langu; maana neno hili lawafaa ninyi mliotangulia, yapata mwaka, licha ya kutenda hata na kutaka pia. ¹¹Lakini sasa timizeni kule kutenda nako, ili kama vile mlivyokuwa tayari kutaka, vivyo hivyo mkawe tayari na kutimiza, kwa kadiri ya mlivyo navyo. ¹²Maana, kama nia ipo, hukubaliwa kwa kadiri ya alivyo navyo mtu, si kwa kadiri ya asivyo navyo.† ¹³Maana sisemi hayo, ili wengine wapate raha nanyi mpate dhiki; ¹⁴bali mambo yawe sawasawa; wakati huu wa sasa wingi wenu uwafae upungufu wao, ili na wingi wao uwafae ninyi mtakapopungukiwa; ili mambo yawe sawasawa.† ¹⁵Kama ilivyoandikwa, Aliyekusanya vingi, hakuzidi, wala yeye aliyekusanya vichache hakupungukiwa.†

¹⁶Lakini ahimidiwe Mungu atiaye bidii ile ile kwa ajili yenu katika moyo wa Tito. ¹⁷Maana aliyapokea kweli yale maonyo; tena, huku akizidi kuwa na bidii, alisafiri kwenda kwenu kwa hiari yake mwenyewe. ¹⁸Na pamoja naye tukamtuma ndugu yule ambaye sifa zake katika Injili zimeenea makanisani mwote. ¹⁹Wala si hivyo tu, bali alichaguliwa na makanisa asafiri pamoja nasi katika jambo la neema hii, tunayoitumikia, ili Bwana atukuzwe, ukadhihirike utayari wetu.† ²⁰Tukijiepusha na neno hili, mtu asije akatulau mu kwa habari ya karama hii tunayoitumikia; ²¹tukitangulia kufikiri yaliyo mema, si mbele za Bwana tu, ila na

mbele ya wanadamu.† ²²Nasi pamoja nao tumemtuma ndugu yetu tuliye mwona mara nyingi katika mambo mengi kuwa ana bidii, na sasa ana bidii zaidi sana kwa sababu ya tumaini kuu alilo nalo kwenu. ²³Basi mtu akitaka habari za Tito, yeye ni mshirika wangu, na mtenda kazi pamoja nami kwa ajili yenu; tena akitaka habari za ndugu zetu, wao ni mitume wa makanisa, na utukufu wa Kristo.† ²⁴Basi waonyeshe ni mbele ya makanisa hakika ya upendo wenu, na ya kujisifu kwetu kwa ajili yenu.†

9 ¹Kwa habari za kuwahudumia watakatifu sina haja ya kuwaandikia.† ²Maana najua utayari wenu, ninaojisifia kwa ajili yenu kwa Wamakedonia, kwamba Akaya ilikuwa tayari tangu mwaka mzima; na bidii yenu imewatia moyo wengi wao. ³Lakini naliwatuma hao ndugu, ili kujisifu kwetu kwa ajili yenu kusibatilike katika jambo hili; mpate kuwa tayari, kama nilivyosema; ⁴kusudi, wakija Wamakedonia pamoja nami, na kuwakuta hamjawa tayari, tusije tukatahayarika sisi, (tuliseme ninyi), katika hali hiyo ya kutumaini. ⁵Basi naliona ya kuwa ni lazima niwaonye ndugu hawa watangulie kufika kwenu, na kutengeneza mapema karama yenu mliyoahidi tangu zamani, ili iwe tayari, na hivi iwe kama kipawa, wala si kama kitu kitolewacho kwa unyimivu.

⁶Lakini nasema neno hili, Apandaye haba atavuna haba; apandaye kwa ukarimu atavuna kwa ukarimu.† ⁷Kila mtu na atende kama alivyokusudia moyoni mwake, si kwa huzuni, wala si kwa lazima; maana Mungu humpenda yeye atoaye kwa moyo wa ukunjufu.† ⁸Na Mungu aweza kuwajaza kila neema kwa wingi, ili ninyi, mkiwa na riziki za kila namna siku zote, mpate kuzidi sana katika kila tendo jema; ⁹kama ilivyoandikwa,

Ametapanya, amewapa maskini,

Haki yake yakaa milele.†

¹⁰Na yeye ampaye mbegu mwenye kupanda, na mkate uwe chakula, atawapa mbegu za kupanda na kuzizidisha, naye atayaongeza mazao ya haki yenu;†

8:7 1 Kor 1:5; 16:1,2 8:9 Mt 8:20 8:12 Mit 3:27,28; Mk 12:43 8:14 2 Kor 9:12

8:15 Kut 16:18 8:19 Gal 2:10 8:21 Mit 3:4 8:23 2 Kor 7:13; 12:18; Rum 16:7 8:24 2 Kor 7:14

9:1 2 Kor 8:4,20 9:6 Mit 11:24; 19:17 9:7 Rum 12:8; 1 Nya 29:17 9:9 Zab 112:9

9:10 Isa 55:10; Hos 10:12

¹¹ mkitajirishwa katika vitu vyote mpate kuwa na ukarimu wote, umpatiao Mungu shukrani kwa kazi yetu.[†] ¹² Maana utumishi wa huduma hii hauwatimizii watakatifu riziki walizopungukiwa tu, bali huzidi sana kuwa na faida kwa shukrani nyingi apewazo Mungu;[†] ¹³ kwa kuwa mkijaribiwa kwa utumishi huo, wanamtukuza Mungu kwa ajili ya utii wenu katika kuikiri Injili ya Kristo, na kwa ajili ya ukarimu wenu mliowashirikisha wao na watu wote. ¹⁴ Nao wenyewe, wakiomba dua kwa ajili yenu, wawaonea shauku kwa sababu ya neema ya Mungu iliyozidi sana ndani yenu. ¹⁵ Mungu ashukuriwe kwa sababu ya kipawa chake, tusichoweza kukisifu kama ipasavyo.

10 ¹ Basi, mimi Paulo mwenyewe nawasihi kwa upole na utaratibu wa Kristo; mimi niliye mnyenyekevu nikiwapo pamoja nanyi, bali nisipokuwapo ni mwenye ujasiri kwenu;[†] ² naam, naomba kwamba nikiwapo, nisiwe na ujasiri kwa uthabiti ambao nahesabu kuwa nao juu ya wale wanaodhanja ya kuwa sisi tunaenenda kwa jinsi ya mwili.[†] ³ Maana ingawa tunaenenda katika mwili, hatufanyi vita kwa jinsi ya mwili; ⁴ (maana silaha za vita vyetu si za mwili, bali zina uwezo katika Mungu hata kuangusha ngo-me);[†] ⁵ tukiangusha mawazo na kila kitu kilichoinuka, kijiinuacho juu ya elimu ya Mungu; na tukiteka nyara kila fikira ipate kumtii Kristo; ⁶ tena tukiwa tayari kupatiliza maasi yote, kutii kwenu kutakapotimia.[†] ⁷ Yaangalieni yaliyo mbele ya macho yenu. Mtu akijitumainia mwenyewe ya kuwa ni mtu wa Kristo, na afikiri hivi pia nafsini mwake, ya kwamba kama yeye alivyo mtu wa Kristo, vivyo hivyo na sisi. ⁸ Maana, nijapojisifu zaidi kidogo kwa ajili ya mamlaka yetu, (tuliopewa na Bwana, tupate kuwajenga wala si kuwaangusha), sitatahayarika;[†] ⁹ nisije nikao-nekana kana kwamba nataka kuwaogofya kwa nyaraka zangu. ¹⁰ Maana wasema, Nyaraka zake ni nzito, hodari; bali akiwapo mwenyewe

mwilini ni dhaifu, na maneno yake si kitu. ¹¹ Mtu kama huyo na afikiri hivi, ya kwamba jinsi tulivyo kwa maneno katika nyaraka tusipokuwapo, ndivyo tulivyo kwa matendo tukiwapo.[†]

¹² Kwa kuwa hatuthubutu kujihesabu pamoja na baadhi yao wanaojisifu wenyewe, wala kujilinganisha nao; bali wao wenyewe wakijipima nafsi zao na nafsi zao, na wakijilinganisha nafsi zao na nafsi zao, hawana akili.[†] ¹³ Lakini sisi hatutajisifu zaidi ya kadiri yetu; bali kwa kadiri ya kipimo tulichopimiwa na Mungu, yaani, kadiri ya kufika hata kwenu.[†] ¹⁴ Maana hatujitanui nafsi zetu kupita kadiri yetu, kana kwamba hatuwafikii ninyi; kwa sababu tulitangulia kufika mpaka kwenu katika injili ya Kristo; ¹⁵ wala hatujisifu zaidi ya kadiri yetu, yaani, katika taabu za watu wengine; bali tukiwa na tumaini ya kwamba, imani yenu ikuapo, tutakuzwa kwenu kwa kadiri ya kipimo chetu, na kupata ziada;[†] ¹⁶ hata kuihubiri Injili katika nchi zilizo mbele kupita nchi zenu; tusijisifu katika kipimo cha mtu mwingine kwa mambo yaliyokwisha kutengenezwa.[†] ¹⁷ Lakini, Yeye ajisifuye, na ajisifu katika Bwana.[†] ¹⁸ Maana mtu mwenye kukubaliwa si yeye ajisifuye, bali yeye asifiwaye na Bwana.[†]

11 ¹ Laiti mngechukuliana nami katika upumbavu wangu kidogo! Naam, mchukuliane nami. ² Maana nawaonea wivu, wivu wa Mungu; kwa kuwa naliwaposea mume mmoja, ili nimletee Kristo bikira safi.[†] ³ Lakini nachelea; kama yule nyoka alivyomdanganya Hawa kwa hila yake, asiye akawaharibu fikira zenu, mkauacha unyofu na usafi kwa Kristo.[†] ⁴ Maana yeye ajaye akihubiri Yesu mwingine ambaye sisi hatukumhubiri, au mkipo-kea roho nyingine msiyoipokea, au injili nyingine msiyoikubali, mnatenda vema kuvumiliana naye![†] ⁵ Maana nadhani ya kuwa mimi sikupungukiwa na kitu walicho nacho mitume walio wakuu.[†] ⁶ Lakini nijapokuwa mimi ni mtu asiyejua kunena, hii si hali yangu

9:11 2 Kor 1:11; 4:15 9:12 2 Kor 8:14 10:1 1 Kor 2:3; Gal 5:2 10:2 1 Kor 4:21
10:4 Efe 6:13-17 10:6 2 Kor 2:9 10:8 2 Kor 12:6; 1 Kor 5:4,5 10:11 2 Kor 13:2,10
10:12 2 Kor 3:1; 5:12 10:13 Rum 12:3 10:15 Rum 15:20 10:16 Mdo 19:21
10:17 Yer 9:24; 1 Kor 1:31 10:18 1 Kor 4:5 11:2 Efe 5:26,27 11:3 Mwa 3:1-5,13
11:4 Gal 1:8,9 11:5 2 Kor 12:11; 1 Kor 15:10; Gal 2:6,9

katika elimu; ila katika kila neno tumedhihirishwa kwenu.†

7 Je! Nalifanya dhambi kwa kunyenyekea ili ninyi mtukuzwe, kwa sababu naliwahubiri Injili ya Mungu bila ujira?† 8 Naliwanyang'anya makanisa mengine mali yao, nikitwaa posho langu ili niwahudumie ninyi.†

9 Nami nilipokuwa pamoja nanyi na kuhitaji sikumlemea mtu. Maana hao ndugu waliokuja kutoka Makedonia walinipa kadiri ya mahitaji yangu; nami katika mambo yote najilinda nafsi yangu nisiwalemee hata kidogo; tena najilinda.† 10 Kama vile ile kweli ya Kristo ilivyo ndani yangu, hakuna mtu atakayenifumba kinywa katika kujisifu huku, katika mipaka ya Akaya.† 11 Kwa nini? Je! Ni kwa sababu siwapendi ninyi? Mungu anajua.

12 Lakini nifanyalo nitalifanya, ili niwapinge hao watafutao nafasi wasipate nafasi; ili kwamba katika neno hilo wajisifialo waonekane kuwa kama sisi. 13 Maana watu kama hao ni mitume wa uongo, watendao kazi kwa hila, wanaojigeuza wawe mfano wa mitume wa Kristo.† 14 Wala si ajabu. Maana Shetani mwenyewe hujigeuza awe mfano wa malaika wa nuru. 15 Basi si neno kubwa watumishi wake nao wakijigeuza wawe mfano wa watumishi wa haki, ambao mwisho wao utakuwa sawasawa na kazi zao.

16 Nasema tena, mtu asidhani ya kuwa mimi ni mpumbavu; lakini mja-ponidhania hivi, mnikubali kama mpumbavu; ili mimi nami nipate kujisifu ngaa kidogo.† 17 Ninenalo silineni agizo la Bwana, bali kama kwa upumbavu, katika ujasiri huu wa kujisifu. 18 Kwa sababu wengi wanajisifu kwa jinsi ya mwili, mimi nami nitajisifu. 19 Ninyi, kwa kuwa mna akili, mnachukuliana na wajinga kwa furaha. 20 Maana mwachukuliana na mtu akiwatia utumwani, akiwameza, akiwateka nyara, akikikuza, akiwapiga usoni. 21 Nanena kwa jinsi ya kujidhili kana kwamba sisi tulikuwa dhaifu. Walakini, akiwa mtu anao ujasiri kwa lo lote,

(nanena kipuuzi), mimi nami ninao ujasiri. 22 Wao ni Waebrania? Na mimi pia. Wao ni Waisraeli? Na mimi pia. Wao ni uzao wa Ibrahimu? Na mimi pia.† 23 Wao ni wahudumu wa Kristo? (Nanena kiwazimu), mimi ni zaidi; katika taabu kuzidi sana; katika vifungo kuzidi sana; katika mapigo kupita kiasi; katika mauti mara nyingi.† 24 Kwa Wayahudi mara tano nalipata mapigo arobaini kasoro moja.† 25 Mara tatu nalipigwa kwa bakora; mara moja nalipigwa kwa mawe; mara tatu nalivunjikiwa jahazi; kuchwa kucha nimepata kukaa kilindini;† 26 katika kusafiri mara nyingi; hatari za mito; hatari za wanyang'anyi; hatari kwa taifa langu; hatari kwa mataifa mengine; hatari za mjini; hatari za jangwani; hatari za baharini; hatari kwa ndugu za uongo;† 27 katika taabu na masumbufu; katika kukesha mara nyingi; katika njaa na kiu; katika kufunga mara nyingi; katika baridi na kuwa uchi.† 28 Baghairi ya mambo ya nje, yako yanijiayo kila siku, ndiyo maangalizi ya makanisa yote.† 29 Ni nani aliye dhaifu, nisiwe dhaifu nami? Ni nani aliyekwazwa nami nisichukiwe?†

30 Ikinibidi kujisifu, nitajisifia mambo ya udhaifu wangu.† 31 Mungu, Baba wa Bwana Yesu, aliye mtukufu hata milele, anajua ya kuwa sisemi uongo.† 32 Huko Dameski liwali wa mfalme Areta alikuwa akiulinda mji wa Wadameski, ili kunikamata;† 33 nami nikatelemshwa ndani ya kapu, katika dirisha la ukutani, nikaokoka katika mikono yake.†

12 1 Sina budi kujisifu, ijapokuwa haipendezi; lakini nitafikilia maono na mafunuo ya Bwana. 2 Namjua mtu mmoja katika Kristo, yapata sasa miaka kumi na minne, (kwamba alikuwa katika mwili sijui; kwamba alikuwa nje ya mwili sijui; Mungu ajua). Mtu huyo alinyakuliwa juu mpaka mbingu ya tatu. 3 Nami namjua mtu huyo, (kwamba alikuwa katika mwili sijui; kwamba alikuwa nje ya mwili sijui; Mungu ajua); 4 ya kuwa

11:6 1 Kor 2:1,2,13; Efe 3:4 11:7 1 Kor 9:12,18 11:8 Flp 4:10,15

11:9 Flp 4:15-18; 2 Kor 12:13 11:10 1 Kor 9:15 11:13 2 Kor 2:17; Flp 3:2 11:16 2 Kor 12:6

11:22 Flp 3:5 11:23 Mdo 16:23; 1 Kor 15:10 11:24 Kum 25:3 11:25 Mdo 16:22; 14:19

11:26 Mdo 9:23; 14:15 11:27 2 Kor 6:5 11:28 Mdo 20:18-21 11:29 1 Kor 9:22

11:30 2 Kor 12:6 11:31 2 Kor 1:23 11:32-33 Mdo 9:23-25 11:33 Mdo 9:24,25

alinyakuliwa mpaka Peponi, akasikia maneno yasiyotamkika, ambayo haijuzu mwanadamu ayanene.† ⁵ Kwa habari za mtu kama huyo nitajisifu; lakini kwa ajili ya nafsi yangu sitajisifu, isipokuwa katika habari ya udhaifu wangu.† ⁶ Maana kama ningetaka kujisifu singekuwa mpumbavu, kwa sababu nitasema kweli. Lakini najizuia, ili mtu asinihesabie zaidi ya hayo ayaonayo kwangu au kuyasikia kwangu.† ⁷ Na makusudi nisipate kujivuna kupita kiasi, kwa wingi wa mafunuo hayo nalipewa mwiba katika mwili, mjumbe wa Shetani ili anipige, nisije nikajivuna kupita kiasi.† ⁸ Kwa ajili ya kitu hicho nalimsihi Bwana mara tatu kwamba kinitoke. ⁹ Naye akaniambia, Neema yangu yakutosha; maana uweza wangu hutimilika katika udhaifu. Basi nitajisifia udhaifu wangu kwa furaha nyingi, ili uweza wa Kristo ukae juu yangu. ¹⁰ Kwa hiyo napendewa na udhaifu, na ufidhuli, na misiba, na adha, na shida, kwa ajili ya Kristo. Maana niwapo dhaifu ndipo nilipo na nguvu.†

¹¹ Nimekuwa mpumbavu, ninyi mmenilazimisha. Maana ilinipasa nisifiwe na ninyi; kwa sababu sikuwa duni ya mitume walio wakuu kwa lo lote, nijapokuwa si kitu.† ¹² Kweli ishara za mtume zilitendwa katikati yenu katika saburi yote, kwa ishara na maajabu na miujiza.† ¹³ Maana ni kitu gani mlichopungukiwa kuliko makanisa mengine, ila kwa kuwa mimi sikuwalemea? Mnisamehe udhalimu huu.†

¹⁴ Tazama, hii ni mara ya tatu ya mimi kuwa tayari kuja kwenu, wala sitawalemea. Maana sivitafuti vitu vyenu, bali nawatafuta ninyi; maana haiwapasi watoto kuweka akiba kwa wazazi, bali wazazi kwa watoto.† ¹⁵ Nami kwa furaha nyingi nitatapanya, tena nitatapanywa kwa ajili ya roho zenu. Je! Kadiri nizidivyo kuwapenda sana, ninapungukiwa kupe ndwa?† ¹⁶ Lakini na iwe hivyo, mimi sikuwalemea; bali kwa kuwa mwerevu naliwapata kwa hila. ¹⁷ Je! Mtu ye

yote niliyemtuma kwenu, kwa mtu huyo naliwatoza kitu? ¹⁸ Nalimwonya Tito, nikamtuma ndugu yule pamoja naye. Je! Tito aliwatoza kitu? Je! Hatukuenenda kwa Roho yeye yule na katika nyayo zile zile?†

¹⁹ Mwadhani hata sasa ya kuwa najidhuru kwenu! Mbele za Mungu twanena katika Kristo. Na hayo yote, wapenzi, ni kwa ajili ya kuwajenga ninyi. ²⁰ Maana nachelea, nisije nikawakuta si kama vile nitakavyo kuwakuta, nikaonekana kwenu si kama vile mtakavyo; nisije nikakuta labda fitina na wivu, na ghadhabu, na ugomvi, na masingizio, na manong'onezo, na majivuno, na ghasia;† ²¹ nami nitakapokuja tena, Mungu wangu asije akanidhili kwenu, nami nikawasikitikia wengi waliokosa tangu hapo, wasiutubie uchafu, na uasherati, na ufisadi walioufanya.†

13 ¹ Hii ndiyo mara ya tatu ya mimi kuja kwenu. Kwa vinywa vya mashahidi wawili au watatu kila neno litathibitishwa.† ² Nimetangulia kuwaambia; na, kama vile nilipokuwapo mara ya pili, vivyo hivyo sasa nisipokuwapo, nawaambia wazi wao waliotenda dhambi tangu hapo, na wengine wote, ya kwamba, nikija, sitahurumia; ³ kwa kuwa mnatafuta dalili ya Kristo, asemaye ndani yangu, ambaye si dhaifu kwenu, bali ana uweza ndani yenu. ⁴ Maana, alisulibiwa katika udhaifu, lakini anaishi kwa nguvu za Mungu. Maana sisi nasi tu dhaifu katika yeye; lakini tutaishi pamoja naye kwa uweza wa Mungu ulio kwenu.† ⁵ Jijaribuni wenyewe kwamba mmekuwa katika imani; jithibitisheni wenyewe. Au hamjijui wenyewe, kwamba Yesu Kristo yu ndani yenu? Isipokuwa mmekataliwa.† ⁶ Lakini natumaini kama mtajua ya kuwa sisi hatukukataliwa. ⁷ Nasi twamwomba Mungu, msifanye lo lote lililo baya; si kwamba sisi tuonekane tumekubaliwa, lakini ninyi mfanye lile lililo jema, tujapokuwa sisi tu kama waliokataliwa. ⁸ Maana hatuwezi kutenda neno lo lote kinyume cha kweli, bali kwa ajili ya kweli.† ⁹ Maana twafurahi, iwapo sisi tu dhaifu, nanyi mmekuwa hodari. Tena twaomba hili

12:4 Lk 23:43; Ufu 2:7 12:5 2 Kor 11:30 12:6 2 Kor 10:8; 11:16 12:7 Ayu 2:6 12:10 Flp 4:13
12:11 2 Kor 11:5 12:12 Rum 15:19 12:13 2 Kor 11:19 12:14 2 Kor 13:1 12:15 Flp 2:17
12:18 2 Kor 8:6,16-18 12:20 2 Kor 10:2; 1 Kor 4:6 12:21 2 Kor 2:1; 13:2
13:1 Kum 17:6; 19:15; Mt 18:16; 1 Tim 5:19 13:4 Flp 2:7,8 13:5 1 Kor 11:28 13:8 1 Kor 13:6

nalo, kutimilika kwenu. ¹⁰Kwa sababu hiyo, naandika haya nisipokuwapo, ili, nikiwapo, nisiutumie ukali kwa kadiri ya uwezo ule niliopewa na Bwana, kwa kujenga wala si kwa kubomoa.†

11 Hatimaye, ndugu, kwaherini; mtimilike, mfarijike, nieni mamoja, mkae

katika amani; na Mungu wa upendo na amani atakuwa pamoja nanyi.† ¹²Salimianeni kwa busu takatifu.† ¹³Watakatifu wote wawasalimu.

14 Neema ya Bwana Yesu Kristo, na pendo la Mungu, na ushirika wa Roho Mtakatifu ukae nanyi nyote.

13:10 2 Kor 2:3; 10:8,11 13:11 Flp 4:4; Rum 15:33 13:12 1 Kor 16:20

WARAKA WA PAULO MTUME KWA WAGALATIA

1 ¹Paulo, mtume, (si mtume wa wanadamu, wala kutumwa na mwanadamu, bali na Yesu Kristo, na Mungu Baba aliyemfufua kutoka kwa wafu),† ²na ndugu wote walio pamoja nami, kwa makanisa ya Galatia; ³Neema na iwe kwenu, na amani, zitokazo kwa Mungu Baba, na kwa Bwana wetu Yesu Kristo;† ⁴ambaye alijitoa nafsi yake kwa ajili ya dhambi zetu, ili atuokoe na dunia hii mbovu iliyopo sasa, kama alivyopenda Mungu, Baba yetu.† ⁵Utukufu una yeye milele na milele, Amina.

6 Nastaajabu kwa kuwa mnamwacha upesi hivi yeye aliyewaita katika neema ya Kristo, na kugeukia injili ya namna nyingine. ⁷Wala si nyingine; lakini wapo watu wawataabishao na kutaka kuigeuza injili ya Kristo.† ⁸Lakini ijapokuwa sisi au malaika wa mbinguni atawahubiri ninyi injili yo yote isipokuwa hiyo tuliyowahubiri, na alaaniwe.† ⁹Kama tulivyotangulia kusema, na sasa, nasema tena, mtu awaye yote akiwahubiri ninyi injili yo yote isipokuwa hiyo mliyoipokea, na alaaniwe.

10 Maana, sasa je! Ni wanadamu ninaowashawishi, au Mungu? Au nataka kuwapendeza wanadamu? Kama ninge kuwa hata sasa nawapendeza wanadamu, singekuwa mtumwa wa Kristo.† ¹¹Kwa maana, ndugu zangu, injili hiyo niliyowahubiri, nawajulisha ya kuwa

siyo ya namna ya kibinadamu. ¹²Kwa kuwa sikuipokea kwa mwanadamu wala sikufundishwa na mwanadamu, bali kwa ufunuo wa Yesu Kristo. ¹³Maana mmesikia habari za mwenendo wangu zamani katika dini ya Kiyahudi, kwamba naliliudhi kanisa la Mungu kupita kiasi, nikaliharibu.† ¹⁴Nami naliendelea katika dini ya Kiyahudi kuliko wengi walio hirimu zangu katika kabila yangu, nika jitahidi sana katika kuyashika mapokeo ya baba zangu.† ¹⁵Lakini Mungu, aliye nitenga tangu tumboni mwa mama yangu, akaniita kwa neema yake,†† ¹⁶ali poona vema kumdhihirisha Mwanawe ndani yangu, ili niwahubiri Mataifa habari zake; mara sikufanya shauri na watu wenye mwili na damu;† ¹⁷wala sikupanda kwenda Yerusalemu kwa hao waliokuwa mitume kabla yangu; bali nalikwenda zangu Arabuni, kisha nikarudi tena Dameski.

18 Kisha, baada ya miaka mitatu, nalipanda kwenda Yerusalemu ili nionane na Kefa, nikakaa kwake siku kumi na tano.† ¹⁹Lakini sikumwona mtume mwingine, ila Yakobo, ndugu yake Bwana.† ²⁰Na hayo ninayowaandikia, angalieni, mbele za Mungu, sisemi uongo. ²¹Baada nalikwenda pande za Shamu na Kilikia.† ²²Lakini sikujulikana uso wangu na makanisa ya Uyahudi yaliyokuwa katika Kristo; ²³ila wamesikia tu ya

1:1 Gal 1:11,12 1:3 Rum 1:7 1:4 Gal 2:20; 1 Tim 2:6; Tit 3:14; 1 Yoh 5:19 1:7 Mdo 15:1,24
1:8 1 Kor 16:22 1:10 1 The 2:4 1:13 Mdo 8:3; 22:4-5; 26:9-11 1:14 Mdo 22:3
1:15-16 Mdo 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18 1:15 Rum 1:1; Yer 1:5; Isa 49:1
1:16 Gal 2:7; Mt 16:17 1:18 Mdo 9:26-30 1:19 Mt 13:55 1:21 Mdo 9:30

kwamba huyo aliyetuudhi hapo kwanza, sasa anaihubiri imani ile aliyoiharibu zamani. ²⁴Wakamtukuza Mungu kwa ajili yangu.

2 ¹Kisha, baada ya miaka kumi na minne, nalipanda tena kwenda Yerusalemu pamoja na Barnaba, nika-mchukua na Tito pamoja nami.† ²Nami nalikwenda kwa kuwa nalifunuliwa, nikawaeleza injili ile niithubiriyo katika Mataifa, lakini kwa faragha kwa hao walio wenye sifa, isiwe labda napiga mbio bure, au nalipiga mbio bure.† ³Lakini Tito aliyekuwa pamoja nami, naye ni Myunani, hakulazimishwa kutahiriwa.† ⁴Bali kwa ajili ya ndugu za uongo walioingizwa kwa siri; ambao waliingia kwa siri ili kupeleleza uhuru wetu tulio nao katika Kristo Yesu, ili watutie utumwani;† ⁵ambao hata saa moja hatukujitia chini yao, ili kwamba kweli ya Injili ikae pamoja nanyi.† ⁶Lakini wale wenye sifa ya kuwa wana cheo; (walivyokuwa vyo vyote ni mama moja kwangu; Mungu hapokei uso wa mwanadamu); nasema, hao wenye sifa hawakuniongezea kitu;† ⁷bali, kinyume cha hayo, walipoona ya kuwa nimekabidhiwa injili ya wasiotahiriwa, kama vile Petro ya waliotahiriwa;† ⁸(maana yeye aliyemwezesha Petro kuwa mtume wa waliotahiriwa ndiye aliyeniwezesha mimi kwenda kwa Mataifa); ⁹tena walipokwisha kuijua ile neema niliyopewa; Yakobo, na Kefa, na Yohana, wenye sifa kuwa ni nguzo, walinipa mimi na Barnaba mkono wa kuume wa shirika; ili sisi tuende kwa Mataifa, na wao waende kwa watu wa tohara;† ¹⁰ila neno moja tu walitutakia, tuwakumbuke maskini; nami neno lilo hilo nalikuwa na bidii kulifanya.† ¹¹Lakini Kefa alipokuja Antiokia, nalishindana naye uso kwa uso, kwa sababu alistahili hukumu. ¹²Kwa maana kabla hawajaja watu kadha wa kadha waliotoka kwa Yakobo, alikuwa akila pamoja na watu wa Mataifa; lakini walipokuja wao, akarudi nyuma akajitenga, huku akiwaogopa waliotahiriwa.† ¹³Na hao Wayahudi wengine wakajigeuza pamoja naye, hata na Barnaba pia

akachukuliwa na unafiki wao. ¹⁴Wala-kini, nilipoona ya kuwa njia yao haendi sawasawa na ile kweli ya Injili, nalimwambia Kefa mbele ya wote, Ikiwa wewe uliye Myahudi wafuata desturi za Mataifa, wala si za Wayahudi, kwa nini unawashurutisha Mataifa kufuata desturi za Wayahudi?

¹⁵Sisi tulio Wayahudi kwa asili, wala si wakosaji wa Mataifa, ¹⁶hali tukijua ya kuwa mwanadamu hahesabiwi haki kwa matendo ya sheria, bali kwa imani ya Kristo Yesu; sisi tulimwamini Kristo Yesu ili tuhesabiwe haki kwa imani ya Kristo, wala si kwa matendo ya sheria; maana kwa matendo ya sheria hakuna mwenye mwili atakayehesabiwa haki.† ¹⁷Lakini ikiwa sisi wenyewe, kwa kutafuta kuhesabiwa haki katika Kristo, tulionekana kuwa wenye dhambi, je! Kristo amekuwa mtumishi wa dhambi? Hasha! ¹⁸Maana nikiyajenga tena yale niliyo-yabomoa, naonyesha ya kuwa mimi mwenyewe ni mkosaji. ¹⁹Maana mimi kwa njia ya sheria naliifia sheria ili nimwishie Mungu.† ²⁰Nimesulibiwa pamoja na Kristo; lakini ni hai; wala si mimi tena, bali Kristo yu hai ndani yangu; na uhai nilio nao sasa katika mwili, ninao katika imani ya Mwana wa Mungu, ambaye alinipenda, akajitoa nafsi yake kwa ajili yangu.† ²¹Sibatili neema ya Mungu; maana, ikiwa haki hupatikana kwa njia ya sheria, basi Kristo alikufa bure.

3 ¹Enyi Wagalatia msio na akili, ni nani aliyewaloga, ninyi ambao Yesu Kristo aliwekwa wazi mbele ya macho yenu ya kuwa amesulibiwa? ²Nataka kujifunza neno hili moja kwenu. Je! Mlipokea Roho kwa matendo ya sheria, au kwa kusikia kunakotokana na imani? ³Je! Mmekuwa wajinga namna hii? Baada ya ~~kuanza~~ katika Roho, mnataka kukamilishwa sasa katika mwili? ⁴Mmepatikana na mateso makubwa namna hii bure? Ikiwa ni bure kweli. ⁵Basi, yeye awapaye Roho na kufanya miujiza kati yenu, je! Afanya hayo kwa matendo ya sheria, au kwa kusikia kunakotokana na imani? ⁶Kama

2:1 Mdo 11:30; 15:2 2:2 Gal 6:9 2:3 Mdo 16:3 2:4 Mdo 15:1,24 2:5 Gal 3:1 2:6 Kum 10:17
2:7 Mdo 9,15; 15:12; 22:21 2:9 Yn 1:42 2:10 Mdo 11:30; 12:25 2:12 Mdo 11:3
2:16 Zab 143:2; Rum 3:20,22,28; 4:5; 11:6; Mdo 15:10,11; Efe 2:8 2:19 Rum 7:6
2:20 Yn 13:1; 17:23; 1 Yoh 3:16; Gal 1:4

vile Ibrahimu alivyomwamini Mungu akahesabiwa haki.†

7 Fahamuni basi, ya kuwa wale walio wa imani, hao ndio wana wa Ibrahimu.†
 8 Na andiko, kwa vile lilivyoona tangu zamani kwamba Mungu atawahesabia haki Mataifa kwa imani, lilimhubiri Ibrahimu habari njema zamani, kusema, Katika wewe Mataifa yote watabarikiwa.†
 9 Basi hao walio wa imani hubarikiwa pamoja na Ibrahimu aliyekuwa mwenye imani.†
 10 Kwa maana wale wote walio wa matendo ya sheria, wako chini ya laana; maana imeandikwa, Amelaaniwa kila mtu asiyedumu katika yote yaliyoandikwa katika kitabu cha torati, ayafanye.†
 11 Ni dhahiri ya kwamba hakuna mtu ahesabiwaye haki mbele za Mungu katika sheria; kwa sababu Mwenye haki ataishi kwa imani.†
 12 Na torati haikuja kwa imani, bali, Ayatendaye hayo ataishi katika hayo.†
 13 Kristo alitukomboza katika laana ya torati, kwa kuwa alifanywa laana kwa ajili yetu; maana imeandikwa, Amelaaniwa kila mtu aangikwaye juu ya mti;†
 14 ili kwamba baraka ya Ibrahimu iwafikilie Mataifa katika Yesu Kristo, tupate kupokea ahadi ya Roho kwa njia ya imani.

15 Ndugu zangu, nanena kwa jinsi ya kibinadamu. Lijapokuwa ni agano la mwanadamu, hata hivyo likiisha kuthibitika, hakuna mtu alibatilishaye, wala kuliongeza neno. 16 Basi ahadi ziline nwa kwa Ibrahimu na kwa mzao wake. Hasemi, Kwa wazao, kana kwamba ni wengi, bali kana kwamba ni mmoja, Kwa mzao wako, yaani, Kristo.†
 17 Nisemalo ni hili; agano lililothibitishwa kwanza na Mungu, torati iliyotokea miaka mia nne na thelathini baadaye hailitangui, hata kuibatilisha ile ahadi.†
 18 Kwa maana urithi ukiwa kwa sheria, hauwi tena kwa ahadi; lakini Mungu alimkirimia Ibrahimu kwa njia ya ahadi.†
 19 Torati ni nini basi? Ilingizwa kwa sababu ya makosa, hata aje huyo mzao aliyepewa ile ahadi; iliamriwa kwa utumishi wa malaika kwa mkono

wa mjumbe.†
 20 Basi aliye mjumbe si mjumbe wa mmoja; bali Mungu ni mmoja. 21 Basi je! Torati haipatani na ahadi za Mungu? Hasha! Kwa kuwa, kama ingalitolewa sheria iwezayo ku-huisha, yakini haki ingalipatikana kwa sheria.†
 22 Lakini andiko limeyafunga yote chini ya nguvu ya dhambi, maku-sudi hao waaminio wapewe ile ahadi kwa imani ya Yesu Kristo.†

23 Lakini kabla ya kuja ile imani tulikuwa tumewekwa chini ya sheria, tumefungwa mpaka ije ile imani itakayofunuliwa.†
 24 Hivyo torati imekuwa kiongozi kutuleta kwa Kristo, ili tuhesabiwe haki kwa imani. 25 Lakini, iwapo imani imekuja, hatupo tena chini ya kiongozi.†
 26 Kwa kuwa ninyi nyote mmekuwa wana wa Mungu kwa njia ya imani katika Kristo Yesu.†
 27 Maana ninyi nyote mliobatizwa katika Kristo mmemvaa Kristo.†
 28 Hapana Myahudi wala Myunani. Hapana mtumwa wala huru. Hapana mtu mume wala mtu mke. Maana ninyi nyote mmekuwa mmoja katika Kristo Yesu.†
 29 Na kama ninyi ni wa Kristo, basi, mmekuwa uzao wa Ibrahimu, na warithi sawasawa na ahadi.†

4 1 Lakini nasema ya kuwa mrithi, wakati wote awapo mtoto, hana tofauti na mtumwa, angawa ni bwana wa yote; 2 bali yu chini ya mawakili na watunzaji, hata wakati uliokwisha kuamriwa na baba. 3 Kadhalika na sisi, tulipokuwa watoto, tulikuwa tukitumikishwa na kawaida za kwanza za dunia.†
 4 Hata ulipowadia utimilifu wa wakati, Mungu alimtuma Mwanawe ambaye amezaliwa na mwanamke, amezaliwa chini ya sheria,†
 5 kusudi awakomboe hao waliokuwa chini ya sheria, ili sisi tupate kupokea hali ya kuwa wana.††
 6 Na kwa kuwa ninyi mmekuwa wana, Mungu alimtuma Roho wa Mwanawe mioyoni mwetu, aliaye, Aba, yaani, Baba.†
 7 Kama ni hivyo, wewe si mtumwa tena bali u mwana; na kama u mwana, basi, u mrithi kwa Mungu.†

3:6 Mwa 15:6; Rum 4:3 3:7 Rum 4:16 3:8 Mwa 12:3; 18:18; Mdo 3:25 3:9 Rum 4:16

3:10 Kum 27:26 3:11 Hab 2:4; Rum 1:17; Ebr 10:38 3:12 Law 18:5; Rum 10:5

3:13 Kum 21:23; Rum 8:3; 2 Kor 5:21 3:16 Mwa 12:7; 13:15; 17:7; 22:18; 24:7 3:17 Kut 12:40

3:18 Rum 4:14; 11:6 3:19 Rum 5:20; Ebr 2:2; Mdo 7:38,53 3:21 Rum 8:2-4

3:22 Rum 3:9-19; 11:32 3:23 Gal 4:3; 1 Pet 1:5 3:25 Rum 10:4 3:26 Yn 1:12; Rum 8:17

3:27 Rum 6:3; 13:14 3:28 Rum 10:12; 1 Kor 12:13 3:29 Rum 4:13; 9:7

4:3 Gal 3:23; 5:1; Kol 2:20 4:4 Efe 1:10 4:5-7 Rum 8:15-17 4:5 Gal 3:13,26 4:6 Rum 8:15

4:7 Gal 3:29; Rum 8:16,17

8 Lakini wakati ule, kwa kuwa hamkunjua Mungu, mliwatumikia wao ambao kwa asili si miungu. ⁹ Bali sasa mkiisha kumjua Mungu, au zaidi kujulikana na Mungu, kwa nini kuyarejea tena mafundisho ya kwanza yaliyo manyonge, yenye upungufu, ambayo mnataka kuyatumikia tena? ¹⁰ Mnashika siku, na miezi, na nyakati, na miaka.† ¹¹ Nawachelea, isiwe labda nimejitaabisha bure kwa ajili yenu.†

12 Ndugu zangu, nawasihi, iweni kama mimi, maana mimi ni kama ninyi. Hamkunidhulumu kwa lo lote.† ¹³ Lakini mwajua ya kuwa naliwahubiri Injili mara ya kwanza kwa sababu ya udhaifu wa mwili;† ¹⁴ na jaribu lililowapata katika mwili wangu hamkuli-dharau wala kulikataa, bali mlinipokea kama malaika wa Mungu, kama Kristo Yesu.† ¹⁵ Ku wapi, basi, kule kujiita heri? Maana nawashuhudu kwamba, kama ingaliwezekana, mngaling'oa macho yenu, mkanipa mimi. ¹⁶ Je! Nimekuwa adui wenu kwa sababu nawaambia yaliyo kweli?† ¹⁷ Hao wana shauku nanyi, lakini si kwa njia nzuri, bali wanataka kuwafungia nje, ili kwamba ninyi mwaonee wao shauku.† ¹⁸ Navyo ni vizuri kuonewa shauku katika neno jema sikuzote, wala si wakati nikiwapo mimi pamoja nanyi tu. ¹⁹ Vitoto vyan-gu, ambao kwamba nawaonea utungu tena mpaka Kristo aumbike ndani yenu;† ²⁰ laiti ninge kuwapo pamoja nanyi sasa, na kuigeuza sauti yangu! Maana naona shaka kwa ajili yenu.

21 Niambieni, ninyi mnaotaka kuwa chini ya sheria, je! Hamwisikii sheria?† ²² Kwa maana imeandikwa ya kuwa, Ibrahimu alikuwa na wana wawili mmoja kwa mjakazi, na mmoja kwa mwungwana.† ²³ Lakini yule wa mjakazi alizaliwa kwa mwili, yule wa mwungwana kwa ahadi.† ²⁴ Mambo haya husemwa kwa mfano; kwa maana hawa ndio kama maagano mawili, moja kutoka mlima Sinai, lizaalo kwa utumwa, ambalo ni Hajiri.† ²⁵ Maana Hajiri ni kama mlima Sinai ulioko Arabu-

ni, umelingana na Yerusalemu wa sasa; kwa kuwa anatumika pamoja na watoto. ²⁶ Bali Yerusalemu wa juu ni mwungwana, naye ndiye mama yetu sisi.† ²⁷ Kwa maana imeandikwa,

Furahi, wewe uliye tasa, usiyezaa;
Paza sauti, ulie, wewe usiye na utungu;

Maana watoto wake aliyeachwa pekee ni wengi

Kuliko wa huyo aliye na mume.†

²⁸ Basi, ndugu zangu, kama Isaka sisi tu watoto wa ahadi. ²⁹ Lakini kama vile siku zile yule aliyezaliwa kwa mwili alivyomwudhi yule aliyezaliwa kwa Roho, ndivyo ilivyo na sasa.† ³⁰ Lakini lasemaje andiko? Mfukuze mjakazi na mwanawe, kwa maana mwana wa mjakazi hatarithi kabisa pamoja na mwana wa mwungwana.† ³¹ Ndiposa, ndugu zangu, sisi si watoto wa mjakazi, bali tu watoto wa huyo aliye mwungwana.†

5 ¹ Katika ungwana huo Kristo alitundika huru; kwa hiyo simameni, wala msinaswe tena chini ya kongwa la utumwa.†

2 Tazama, mimi Paulo nawaambia ninyi ya kwamba, mkitahiriwa, Kristo hatawafaidia neno.† ³ Tena namshuhudia kila mtu atahiriwaye, kwamba ni wajibu wake kuitimiza torati yote. ⁴ Mmetengwa na Kristo, ninyi mtakao kuhesabiwa haki kwa sheria; mmeanguka na kutoka katika hali ya neema. ⁵ Maana sisi kwa Roho tunalitazamia tumaini la haki kwa njia ya imani. ⁶ Maana katika Kristo Yesu kutahiriwa hakufai neno, wala kutokutahiriwa, bali imani itendayo kazi kwa upendo.†

7 Mlikuwa mkipiga mbio vizuri; ni nani aliyewazuia msiitii kweli? ⁸ Kushawishi huku hakukutoka kwake yeye anayewaita ninyi.† ⁹ Chachu kidogo huchachua donge zima.† ¹⁰ Nina matumaini kwenu katika Bwana, ya kwamba hamtakuwa na nia ya namna nyingine. Lakini yeye anayewafadhaisha atachukua hukumu yake, awaye yote.† ¹¹ Nami, ndugu zangu ikiwa

4:10 Rum 14:5; Kol 2:16 4:11 2 Yoh 1:8 4:12 2 Kor 2:5 4:13 Mdo 16:6; 1 Kor 2:3

4:14 Mdo 14:11,12 4:16 Amo 5:10 4:17 Gal 1:7 4:19 1 Kor 4:15 4:21 Gal 3:23

4:22 Mwa 16:15; 21:2,9 4:23 Rum 9:7-9; Mwa 17:16 4:24 Gal 5:1; Rum 8:15 4:26 Ebr 12:22

4:27 Isa 54:1 4:29 Mwa 21:9 4:30 Mwa 21:10,12; Yn 8:35 4:31 Gal 3:29

5:1 Gal 4:5,31; Mdo 15:10 5:2 2 Kor 10:1 5:6 Gal 6:15; 1 Kor 7:19 5:8 Gal 1:6 5:9 1 Kor 5:6

5:10 Gal 1:7; 2 Kor 11:15

ninahubiri habari ya kutahiriwa, kwa nini ningali ninaudhiwa? Hapo kwazo la msalaba limebatilika!† ¹² Laiti hao wanaowatia mashaka wangejikata nafsi zao!†

¹³ Maana ninyi, ndugu, mliitwa mpate uhuru; lakini uhuru wenu usiwe sababu ya kuufuata mwili, bali tumikianeni kwa upendo.† ¹⁴ Maana torati yote imetimilika katika neno moja, nalo ni hili, Umpende jirani yako kama nafsi yako.† ¹⁵ Lakini mkiumana na kulana, angalieni msije mkaangamizana.

¹⁶ Basi nasema, Enendeni kwa Roho, wala hamtazitimiza kamwe tamaa za mwili. ¹⁷ Kwa sababu mwili hutamani ukishindana na Roho, na Roho kushindana na mwili; kwa maana hizi zimepingana, hata hamwezi kufanya mnayotaka.† ¹⁸ Lakini mkiongozwa na Roho, hampo chini ya sheria.† ¹⁹ Basi matendo ya mwili ni dhahiri, ndiyo haya, uasherati, uchafu, ufisadi,† ²⁰ ibada ya sanamu, uchawi, uadui, ugomvi, wivu, hasira, fitina, faraka, uzushi, ²¹ husuda, ulevi, ulafi, na mambo yana-yofanana na hayo, katika hayo nawaambia mapema, kama nilivyokwisha kuwaambia, ya kwamba watu watendao mambo ya jinsi hiyo hawataurithi ufa-lme wa Mungu.† ²² Lakini tunda la Roho ni upendo, furaha, amani, uvumilivu, utu wema, fadhili, uaminifu,† ²³ upole, kiasi; juu ya mambo kama hayo hakuna sheria.† ²⁴ Na hao walio wa Kristo Yesu wameusulibisha mwili pamoja na mawazo yake mabaya na tamaa zake.† ²⁵ Tukiishi kwa Roho, na tuenende kwa Roho.† ²⁶ Tusijisifu bure, tukichokozana na kuhusudiana.†

6 ¹ Ndugu zangu, mtu akighafilika katika kosa lo lote, ninyi mlio wa Roho mrejezeni upya mtu kama huyo kwa roho ya upole, ukijiangalia nafsi yako usije ukajaribiwa wewe mwenyewe.† ² Mchukuliane mizigo na kuitimiza hivyo sheria ya Kristo. ³ Maana mtu akijiona kuwa ni kitu, naye si kitu,

ajidanganya nafsi yake. ⁴ Lakini kila mtu na aipime kazi yake mwenyewe, ndipo atakapokuwa na sababu ya kuji-sifu ndani ya nafsi yake tu, wala si kwa mwenzake.† ⁵ Maana kila mtu atalichukua furushi lake mwenyewe.†

⁶ Mwanafunzi na amshirikishe mkufunzi wake katika mema yote.† ⁷ Msidanganyike, Mungu hadhihakiwi; kwa kuwa cho chote apandacho mtu, ndicho atakachovuna. ⁸ Maana yeye apandaye kwa mwili wake, katika mwili wake atavuna uharibifu; bali yeye apandaye kwa Roho, katika Roho atavuna uzima wa milele.† ⁹ Tena tusi-choke katika kutenda mema; maana tutavuna kwa wakati wake, tusipozimia roho.† ¹⁰ Kwa hiyo kadiri tupatavyo nafasi na tuwatendee watu wote mema; na hasa jamaa ya waaminio.†

¹¹ Tazameni ni kwa herufi gani ku-bwa nimewaandikia kwa mkono wangu mimi mwenyewe! ¹² Wote watakao kuonekana ni wazuri kwa mambo ya mwili, ndio wanaowashurutisha kutahiriwa; makusudi wasiudhiwe kwa ajili ya msalaba wa Kristo, hilo tu.† ¹³ Kwa maana hata wao wenyewe waliotahiriwa hawashiki sheria; bali wanataka ninyi mtahiriwe, wapate kuona fahari katika miili yenu. ¹⁴ Lakini mimi, hasha, nisione fahari juu ya kitu cho chote ila msalaba wa Bwana wetu Yesu Kristo, ambao kwa huo ulimwengu umesulibishwa kwangu, na mimi kwa ulimwengu.† ¹⁵ Kwa sababu kutahiriwa si kitu, wala kutokutahiriwa, bali kiumbe kipya.† ¹⁶ Na wote watakaoenenda kwa kanuni hiyo, amani na iwe kwao na rehema, naam, kwa Israeli wa Mungu.†

¹⁷ Tangu sasa mtu asinitaabishe; kwa maana ninachukua mwilini mwangu chapa zake Yesu.†

¹⁸ Ndugu zangu, neema ya Bwana wetu Yesu Kristo na iwe pamoja na roho zenu. Amina.

5:11 1 Kor 1:23 5:12 Zab 12:3 5:13 1 Pet 2:16 5:14 Law 19:18

5:17 Rum 7:15-23; Yak 4:5; 1 Pet 2:11 5:18 Rum 8:14 5:19 1 Kor 6:9,10

5:21 Efe 5:5; Ufu 22:15 5:22 Efe 5:9 5:23 1 Tim 1:9 5:24 Rum 6:6; Kol 3:5; 1 Pet 2:11

5:25 Rum 8:4 5:26 Flp 2:3 6:1 Mt 18:15; Yak 5:19 6:4 2 Kor 13:5 6:5 Rum 14:12

6:6 1 Kor 9:14 6:8 Rum 8:13; Yn 6:63; 3:6 6:9 2 The 3:13 6:10 2 Pet 1:7

6:12 Gal 5:11; Flp 3:18 6:14 1 Kor 1:31; 2:2 6:15 Gal 5:6; 1 Kor 7:19

6:16 Zab 125:5; 128:6; Flp 3:3 6:17 2 Kor 4:10

WARAKA WA PAULO MTUME KWA WAEFESO

1 ¹ Paulo, mtume wa Kristo Yesu, kwa mapenzi ya Mungu; kwa watakatifu walioko [Efeso] wanaomwamini Kristo Yesu.† ² Neema na iwe kwenu na amani zitokazo kwa Mungu Baba yetu na kwa Bwana Yesu Kristo.†

³ Atukuzwe Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, aliyetubariki kwa baraka zote za rohoni, katika ulimwengu wa roho, ndani yake Kristo;† ⁴ kama vile alivyotuchagua katika yeye kabla ya kuwekwa misingi ya ulimwengu, ili tuwe watakatifu, watu wasio na hatia mbele zake katika pendo.† ⁵ Kwa kuwa alitangulia kutuchagua, ili tufanywe wanawe kwa njia ya Yesu Kristo, sawasawa na uradhi wa mapenzi yake.† ⁶ Na usifiwe utukufu wa neema yake, ambayo ametuneemesha katika huyo Mpendwa.† ⁷ Katika yeye huyo, kwa damu yake, tunao ukombozi wetu, masamaha ya dhambi, sawasawa na wingi wa neema yake.† ⁸ Naye alituzidishia hiyo katika hekima yote na ujuzi;† ⁹ akiisha kutujulisha siri ya mapenzi yake, sawasawa na uradhi wake, alioukusudia katika yeye huyo.† ¹⁰ Yaani, kuleta madaraka ya wakati mkamilifu atavijumlisha vitu vyote katika Kristo, vitu vya mbinguni na vitu vya duniani pia. Naam, katika yeye huyo;† ¹¹ na ndani yake sisi nasi tulifanywa urithi, huku tukichaguliwa tangu awali sawasawa na kusudi lake yeye, ambaye hufanya mambo yote kwa shauri la mapenzi yake.† ¹² Nasi katika huyo tupate kuwa sifa ya utukufu wake, sisi tuliotangulia kumwekea Kristo tumaini letu. ¹³ Nanyi pia katika huyo mmekwisha kulisikia neno la kweli, habari njema za wokovu wenu; tena mmekwisha kumwamini yeye, na kutiwa muhuri na Roho yule wa ahadi aliye Watakatifu.† ¹⁴ Ndiye aliye arabuni ya urithi

wetu, ili kuleta ukombozi wa milki yake, kuwa sifa ya utukufu wake.†

¹⁵ Kwa sababu hiyo mimi nami, tangu nilipopata habari za imani yenu katika Bwana Yesu, na pendo lenu kwa watakatifu wote,† ¹⁶ siachi kutoa shukrani kwa ajili yenu; nikiwakumbuka katika sala zangu,† ¹⁷ Mungu wa Bwana wetu Yesu Kristo, Baba wa utukufu, awape ninyi roho ya hekima na ya ufunuo katika kumjua yeye;† ¹⁸ macho ya mioyo yenu yatiwe nuru, mjue tumaini la mwito wake jinsi lilivyo; na utajiri wa utukufu wa urithi wake katika watakatifu jinsi ulivyo;† ¹⁹ na ubora wa ukuu wa uweza wake ndani yetu tuaminio jinsi ulivyo; kwa kadiri ya utendaji wa nguvu za uweza wake;† ²⁰ aliotenda katika Kristo alipomfufua katika wafu, akamweka mkono wake wa kuume katika ulimwengu wa roho;† ²¹ juu sana kuliko ufalme wote, na mamlaka, na nguvu, na usultani, na kila jina litajwalo, wala si ulimwenguni humu tu, bali katika ule ujao pia;† ²² akavitia vitu vyote chini ya miguu yake, akamweka awe kichwa juu ya vitu vyote kwa ajili ya kanisa; ambalo† ²³ ndilo mwili wake, ukamilifu wake anayekamilika kwa vyote katika vyote.†

2 ¹ Nanyi mlikuwa wafu kwa sababu ya makosa na dhambi zenu;† ² ambazo mliziendea zamani kwa kufuata kawaida ya ulimwengu huu, na kwa kumfuata mfalme wa uwezo wa anga, roho yule atendaye kazi sasa katika wana wa kuasi;† ³ ambao zamani, sisi sote nasi tulienenda kati yao, katika tamaa za miili yetu, tulipoyatimiza mapenzi ya mwili na ya nia, tukawa kwa tabia yetu watoto wa hasira kama na hao wengine.† ⁴ Lakini Mungu, kwa kuwa ni mwingi wa

1:1 Mdo 18:19-21; 19:1; Rum 1:7; Kol 1:1; 1 Kor 1:2 1:2 Kol 1:2 1:3 Efe 2:6
1:4 Yn 15:16; 17:24; Efe 5:27; Rum 8:29 1:5 Yn 1:12 1:6 Mt 3:17; Kol 1:13
1:7 Kol 1:14,20; Efe 2:7; 3:8,16 1:8 Kol 1:9 1:9 Efe 3:9; Rum 16:25 1:10 Gal 4:4; Kol 1:16
1:11 Kol 1:12; Rum 8:28 1:13 Efe 4:30; Kol 1:5,6 1:14 2 Kor 1:22; 5:5 1:15 Kol 1:4,9
1:16 Kol 1:3 1:17 Kol 1:10 1:18 Kum 33:3,4; Efe 12:27; Kol 1:5,11
1:19 2 Kor 13:4; Kol 1:11; 2:12 1:20 Zab 110:1 1:21 Kol 1:16; 2:10
1:22 Zab 8:6; Mt 28:18; Efe 4:15; Kol 1:18 1:23 Rum 12:5; Kol 1:19; 1 Kor 12:27; Efe 4:10
2:1-5 Kol 1:21; 2:13 2:2 Efe 6:12; Tit 3:3; Yn 12:31; Kol 1:13 2:3 Kol 3:6

rehema, kwa mapenzi yake makuu aliyotupenda; ⁵ hata wakati ule tulipokuwa wafu kwa sababu ya makosa yetu; alituhisha pamoja na Kristo; yaani, tumeokolewa kwa neema.† ⁶ Akatufufua pamoja naye, akatuketisha pamoja naye katika ulimwengu wa roho, katika Kristo Yesu;† ⁷ ili katika zamani zinazokuja audhihirishe wingi wa neema yake upitao kiasi kwa wema wake kwetu sisi katika Kristo Yesu.† ⁸ Kwa maana mmeokolewa kwa neema, kwa njia ya imani; ambayo hiyo haikutokana na nafsi zenu, ni kipawa cha Mungu;† ⁹ wala si kwa matendo, mtu awaye yote asiye akajisifu.† ¹⁰ Maana tu kazi yake, tuliumbwa katika Kristo Yesu, tutende matendo mema, ambayo tokea awali Mungu aliyatengeneza ili tuenende nayo.†

¹¹ Kwa ajili ya hayo kumbukeni ya kwamba zamani ninyi, mlio watu wa Mataifa kwa jinsi ya mwili, mnaoitwa Wasiotahiriwa na wale wanaoitwa Waliotahiriwa, yaani, tohara ya mwilini iliyofanyika kwa mikono;† ¹² kwamba zamani zile mlikuwa hamna Kristo, mmefarakana na jamii ya Israeli, wageni wasio wa maagano ya ahadi ile. Mlikuwa hamna tumaini, hamna Mungu duniani.† ¹³ Lakini sasa, katika Kristo Yesu, ninyi mliokuwa mbali hapo kwanza mmekuwa karibu kwa damu yake Kristo.† ¹⁴ Kwa maana yeye ndiye amani yetu, aliyetufanya sisi sote tuliokuwa wawili kuwa mmoja; akaki-bomoa kiambaza cha kati kilichotutenga.† ¹⁵ Naye akiisha kuuondoa ule uadui kwa mwili wake; ndiyo sheria ya amri zilizo katika maagizo; ili afanye hao wawili kuwa mtu mpya mmoja ndani ya nafsi yake; akafanya amani.† ¹⁶ Akawapatanisha wote wawili na Mungu katika mwili mmoja, kwa njia ya msalaba, akiisha kuufisha ule uadui kwa huo msalaba.† ¹⁷ Akaja akahubiri amani kwenu ninyi mliokuwa mbali, na amani kwao wale waliokuwa karibu.† ¹⁸ Kwa maana kwa yeye sisi sote tume-

pata njia ya kumkaribia Baba katika Roho mmoja.† ¹⁹ Basi tangu sasa ninyi si wageni wala wapitaji, bali ninyi ni wenyeji pamoja na watakatifu, watu wa nyumbani mwake Mungu.† ²⁰ Mmejengwa juu ya msingi wa mitume na manabii, naye Kristo Yesu mwenyewe ni jiwe kuu la pembeni.† ²¹ Katika yeye jengo lote linaungamanishwa vema na kukua hata liwe hekalu takatifu katika Bwana.† ²² Katika yeye ninyi nanyi mnajengwa pamoja kuwa maskani ya Mungu katika Roho.†

3 ¹ Kwa sababu hiyo mimi Paulo ni mfungwa wake Kristo Yesu kwa ajili yenu ninyi Mataifa;† ² ikiwa mmesikia habari ya uwakili wa neema ya Mungu niliyopewa kwa ajili yenu;† ³ ya kwamba kwa kufunuliwa nalijulishwa siri hiyo, kama nilivyotangulia kuandika kwa maneno machache.† ⁴ Kwa hayo, myasomapo, mtaweza kuutambua ufahamu wangu katika siri yake Kristo.† ⁵ Siri hiyo hawakujulishwa wadamu katika vizazi vingine; kama walivyofunuliwa mitume wake watakatifu na manabii zamani hizi katika Roho; ⁶ ya kwamba Mataifa ni warithi pamoja nasi wa urithi mmoja, na wa mwili mmoja, na washiriki pamoja nasi wa ahadi yake iliyo katika Kristo Yesu kwa njia ya Injili;† ⁷ Injili hiyo ambayo nalifanywa mhudumu wake, kwa kadiri ya kipawa cha neema ya Mungu niliyopewa kwa kadiri ya utendaji wa uweza wake.† ⁸ Mimi, niliye mdogo kuliko yeye aliye mdogo wa watakatifu wote, nalipewa neema hii ya kuwahubiri Mataifa utajiri wake Kristo usiopimika;† ⁹ na kuwaangaza watu wote wajue habari za madaraka ya siri hiyo, ambayo tangu zamani zote ilisitirika katika Mungu aliyeviumba vitu vyote;† ¹⁰ ili sasa, kwa njia ya kanisa, hekima ya Mungu iliyo ya namna nyingi ijulikane na falme na mamlaka katika ulimwengu wa roho;† ¹¹ kwa kadiri ya kusudi la milele alilolikusudia katika Kristo Yesu Bwana wetu.† ¹² Katika

2:5 Lk 15:24,32; Efe 5:14; Rum 6:13 2:6 Rum 8:10; Flp 3:20 2:7 Efe 1:7 2:8 Gal 2:16

2:9 1 Kor 1:29 2:10 Tit 2:14 2:11 Efe 5:8 2:12 Rum 9:4; 1 The 4:13

2:13 Isa 57:19; 52:7; Kol 1:20 2:14 Isa 9:5; Gal 3:28; Kol 2:14 2:15 Kol 2:14; 2 Kor 5:17

2:16 Kol 1:20,22 2:17 Isa 57:19; Zek 9:10 2:18 Efe 3:12 2:19 Efe 3:6; Ebr 12:22,23

2:20 Mt 16:18; Isa 28:16 2:21 Kol 2:19 2:22 1 Pet 2:5 3:1 Flp 1:7,13; Kol 1:24 3:2 Kol 1:25

3:3 Efe 1:9,10; Kol 1:26 3:4-6 Kol 1:26-27 3:6 Efe 2:13,18,19 3:7 Kol 1:25,29

3:8 1 Kor 15:9,10; Efe 1:7; Gal 1:16 3:9 Rum 16:25; Kol 1:26,27

3:10 1 Pet 1:12; Rum 11:33; Kol 1:26 3:11 Efe 1:11

yeye tunao ujasiri na uwezo wa kuka-
ribia katika tumaini kwa njia ya ku-
mwamini.[†] ¹³ Basi naomba msikate ta-
maa kwa sababu ya dhiki zangu kwa
ajili yenu, zilizo utukufu kwenu.[†]

¹⁴ Kwa hiyo nampigia Baba mago-
ti, ¹⁵ ambaye kwa jina lake ubaba wote
wa mbinguni na wa duniani unaitwa,
¹⁶ awajalieni, kwa kadiri ya utajiri wa
utukufu wake, kufanywa imara kwa
nguvu, kwa kazi ya Roho wake katika
utu wa ndani.[†] ¹⁷ Kristo akae mioyoni
mwenu kwa imani mkiwa na shina na
msingi katika upendo;[†] ¹⁸ ili mpate
kufahamu pamoja na watakatifu wote
jinsi ulivyo upana, na urefu, na kimo,
na kina;[†] ¹⁹ na kuujua upendo wake
Kristo, upitao ufahamu kwa jinsi uli-
vyo mwingi, mpate kutimilika kwa
utimilifu wote wa Mungu.[†]

²⁰ Basi atukuzwe yeye awezaye
kufanya mambo ya ajabu mno kuliko
yote tuyaombayo au tuyawazayo, kwa
kadiri ya nguvu itendayo kazi ndani
yetu;[†] ²¹ naam, atukuzwe katika Kanisa
na katika Kristo Yesu hata vizazi vyote
vya milele na milele. Amina.

4 ¹ Kwa hiyo nawasihi, mimi niliye
mfungwa katika Bwana, mwene-
nde kama inavyoustahili wito wenu
mlioitiwa;[†] ² kwa unyenyekevu wote na
upole, kwa uvumilivu, mkichukuliana
katika upendo;[†] ³ na kujitahidi kuuhifa-
dhi umoja wa Roho katika kifungo cha
amani.[†] ⁴ Mwili mmoja, na Roho mmo-
ja, kama na mlivyoitwa katika tumaini
moja la wito wenu.[†]

⁵ Bwana mmoja, imani moja, uba-
tizo mmoja.[†] ⁶ Mungu mmoja, naye ni
Baba wa wote, aliye juu ya yote na
katika yote na ndani ya yote.[†] ⁷ Lakini
kila mmoja wetu alipewa neema kwa
kadiri ya kipimo cha kipawa chake
Kristo.[†] ⁸ Hivyo husema,

Alipopaa juu aliteka mateka,

Akawapa wanadamu vipawa.[†]

⁹ Basi neno hilo, Alipaa, maana yake
nini kama siyo kusema kwamba yeye
naye alishuka mpaka pande zilizo

chini za nchi?[†] ¹⁰ Naye aliyeshuka
ndiye yeye aliyepaa juu sana kupita
mbingu zote, ili avijaze vitu vyote.
¹¹ Naye alitoa wengine kuwa mitume,
na wengine kuwa manabii; na wengi-
ne kuwa wainjilisti na wengine kuwa
wachungaji na waalimu;[†] ¹² kwa kusu-
di la kuwakamilisha watakatifu, hata
kazi ya huduma itendeke, hata mwili
wa Kristo ujengwe;[†] ¹³ hata na sisi
sote tutakapoufikia umoja wa imani
na kumfahamu sana Mwana wa Mu-
ngu, hata kuwa mtu mkamilifu, hata
kufika kwenye cheo cha kimo cha
utimilifu wa Kristo;[†] ¹⁴ ili tusiwe tena
watoto wachanga, tukitupwa huku na
huku, na kuchukuliwa na kila upepo
wa elimu, kwa hila ya watu, kwa
ujanja, tukizifuata njia za udanganyi-
fu.[†] ¹⁵ Lakini tuishike kweli katika
upendo na kukua hata tumfikie yeye
katika yote, yeye aliye kichwa, Kri-
sto.[†] ¹⁶ Katika yeye mwili wote ukiu-
ngamanishwa na kushikanishwa kwa
msaada wa kila kiungo, kwa kadiri ya
utendaji wa kila sehemu moja moja,
huukuza mwili upate kujijenga we-
nyewe katika upendo.[†]

¹⁷ Basi nasema neno hili, tena na-
shuhudia katika Bwana, tangu sasa
msienende kama Mataifa waenenda-
vyo, katika ubatili wa nia zao;[†] ¹⁸
¹⁸ ambao; akili zao zimetwa giza, nao
wamefarikishwa na uzima wa Mungu,
kwa sababu ya ujinga uliomo ndani
yao, kwa sababu ya ugumu wa mioyo
yao;[†] ¹⁹ ambao wakiisha kufa ganzi
wanajitia katika mambo ya ufisadi
wapate kufanyiza kila namna ya uchafu
kwa kutamani.[†] ²⁰ Bali ninyi, sivyo
mlivyojifunza Kristo; ²¹ ikiwa mlimsi-
kia mkafundishwa katika yeye, kama
kweli ilivyo katika Yesu, ²² mvue kwa
habari ya mwenendo wa kwanza utu
wa zamani, unaoharibika kwa kuzifua-
ta tamaa zenye kudanganya;[†] ²³ na mfa-
nywe wapya katika roho ya nia zenu;[†]
²⁴ mkavae utu mpya, uliombwa kwa

3:12 Yn 14:6; Ebr 4:16; Rum 5:2 3:13 Kol 1:24 3:16 Efe 1:7; 6:10; Kol 1:11

3:17 Yn 14:23; Kol 1:23; 2:7 3:18 Kol 2:2 3:19 Kol 2:3 3:20 Kol 1:29 4:1 Kol 1:10

4:2 Kol 3:12-13 4:3 Kol 3:14,15 4:4 Rum 12:5 4:5 Yn 10:16; 1 Kor 8:6 4:6 1 Kor 12:6

4:7 Rum 12:3,6; 1 Kor 12:11 4:8 Zab 68:18; Kol 2:15 4:9 Yn 3:13 4:11 1 Kor 12:28; Mdo 21:8

4:12 1 Pet 2:5; 2 Tim 3:17 4:13 Kol 1:28 4:14 1 Kor 14:20; Ebr 13:9

4:15 Efe 1:22; 5:23; Kol 1:18 4:16 Kol 2:19 4:17 Rum 1:21; Kol 2:4,6

4:18 Efe 2:12; Kol 1:21; 1 Pet 1:14 4:19 Kol 3:5 4:22 Kol 3:9; Rum 8:13; Gal 6:8

4:23 Rum 12:2

namna ya Mungu katika haki na utakatifu wa kweli.[†]

25 Basi uvueni uongo, mkaseme kweli kila mtu na jirani yake; kwa maana tu viungo, kila mmoja kiungo cha wenzake.[†] 26 Mwe na hasira, ila msitende dhambi; jua lisichwe na uchungu wenu bado haujawatoka;[†] 27 wala msimpe Ibilisi nafasi. 28 Mwibaji asiibe tena; bali afadhali afanye juhudi, akitenda kazi iliyo nzuri kwa mikono yake mwenyewe, apate kuwa na kitu cha kumgawia mhitaji.[†] 29 Neno lo lote lililo ovu lisitoke vinywani mwenu, bali lililo jema la kumfaa mwenye kuhitaji, ili liwape neema wanaosikia.[†] 30 Wala msimhuzunishe yule Roho Mtakatifu wa Mungu; ambaye kwa yeye mlitiwa muhuri hata siku ya ukombozi.[†] 31 Uchungu wote na ghadhabu na hasira na kelele na matukano yaondoke kwenu, pamoja na kila namna ya ubaya;[†] 32 tena iweni wafadhili ninyi kwa ninyi, wenye huruma, mkasameheane kama na Mungu katika Kristo alivyowasamehe ninyi.[†]

5 1 Hivyo mfuateni Mungu, kama watoto wanaopendwa;[†] 2 mkaene nde katika upendo, kama Kristo naye alivyowapenda ninyi tena akajitoa kwa ajili yetu, sadaka na dhabihu kwa Mungu, kuwa harufu ya manukato.[†] 3 Lakini uasherati usitajwe kwenu kamwe, wala uchafu wo wote wa kutamani, kama iwastahilivyo watakatifu;[†] 4 wala aibu wala maneno ya upuzi wala ubishi; hayo hayapendezi; bali afadhali kushukuru.[†] 5 Maana neno hili mnalijua hakika, ya kwamba hakuna mwasherati wala mchafu wala mwenye tamaa, ndiye mwabudu sanamu, aliye na urithi katika ufalme wa Kristo na Mungu.[†] 6 Mtu asiwadanganye kwa maneno yasiyo na maana; kwa kuwa kwa sababu ya hayo hasira ya Mungu huwajia wana wa uasi.[†] 7 Basi msishirikiane nao. 8 Kwa maana zamani ninyi mlikuwa

giza, bali sasa mmekuwa nuru katika Bwana; enendeni kama watoto wa nuru,[†] 9 kwa kuwa tunda la nuru ni katika wema wote na haki na kweli; 10 mkihakiki ni nini impendezayo Bwana.[†] 11 Wala msishirikiane na matendo yasiyozaa ya giza, bali myakemee;[†] 12 kwa kuwa yanayotendeka kwao kwa siri, ni aibu hata kuyanena.[†] 13 Lakini yote yaliyokemewa hudhihirishwa na nuru maana kila kilichodhihirika ni nuru.[†] 14 Hivyo husema,

Amka, wewe usinziaye,

Ufufuke katika wafu,

Na Kristo atakuangaza.[†]

15 Basi angalieni sana jinsi mnavyoenenda; si kama watu wasio na hekima bali kama watu wenye hekima;[†] 16 mkiukomboa wakati kwa maana zamani hizi ni za uovu.[†] 17 Kwa sababu hiyo msiwe wajinga, bali mfahamu ni nini yaliyo mapenzi ya Bwana.[†] 18 Tena msilewe kwa mvinyo, ambamo mna ufisadi; bali mjazwe Roho;[†] 19 mkisemezana kwa zaburi na tenzi na nyimbo za rohoni, huku mkiimba na kumshangilia Bwana mioyoni mwenu;[†] 20 na kumshukuru Mungu Baba sikuzote kwa mambo yote, katika jina lake Bwana wetu Yesu Kristo;[†] 21 hali mnanyenyekeana katika kicho cha Kristo.[†]

22 Enyi wake, watiini waume zenu kama kumtii Bwana wetu.[†] 23 Kwa maana mume ni kichwa cha mkewe, kama Kristo naye ni kichwa cha Kanisa; naye ni mwokozi wa mwili.[†] 24 Lakini kama vile Kanisa limtiivyo Kristo vivyo hivyo wake nao wawatii waume zao katika kila jambo.

25 Enyi waume, wapendeni wake zenu, kama Kristo naye alivyolipenda Kanisa, akajitoa kwa ajili yake;[†] 26 ili makusudi alitakase na kulisafisha kwa maji katika neno;[†] 27 apate kujiletea Kanisa tukufu, lisilo na ila wala kunyanzi wala lo lote kama hayo; bali liwe takatifu lisilo na mawaa.[†] 28 Vivyo

4:24 Mwa 1:26; Kol 3:10 4:25 Zek 8:16; Kol 3:8 4:26 Zab 4:4; Yak 1:19,20 4:28 1 The 4:11

4:29 Efe 5:4; Kol 3:16,17; 4:6 4:30 Efe 1:13; Isa 63:10 4:31 Kol 5:8

4:32 Kol 3:13; Mt 6:14; 18:22-35; 5:1 Mt 5:48; Kol 3:12

5:2 Kut 29:18; Zab 40:6; Gal 2:20; Ebr 10:10; Kol 3:13; Eze 20:41 5:3 Efe 4:19; Kol 3:5

5:4 Efe 4:29; Kol 3:8 5:5 1 Kor 6:9,10; Kol 3:5; Mdo 8:21 5:6 Rum 1:18; Kol 2:4,8

5:8 Efe 2:11,13; Lk 16:8; 1 Pet 2:9; Yn 12:36 5:10 Rum 12:2 5:11 Yn 16:8 5:12 Rum 1:24

5:13 Yn 3:20,21 5:14 Isa 26:19; 60:1; Rum 13:11; 6:13 5:15 Mt 10:16; Kol 4:5 5:16 Kol 4:5

5:17 Rum 12:2 5:18 Mit 23:31; Lk 21:34 5:19-20 Kol 3:16-17; Zab 33:2,3 5:20 Kol 3:17

5:21 1 Pet 5:5 5:22 Kol 3:18; 1 Pet 3:1; Mwa 3:16 5:23 1 Kor 11:3; Kol 1:18

5:25 Kol 3:19; 1 Pet 3:7 5:26 Tit 3:5 5:27 Zab 45:13; 2 Kor 11:2

hivyo imewapasa waume nao kuwape-nda wake zao kama miili yao wenye-we. Ampendaye mkewe hujipenda mwenyewe. ²⁹Maana hakuna mtu anayeuchukia mwili wake po pote; bali huulisha na kuutunza, kama Kristo naye anavyolitendea Kanisa. ³⁰Kwa kuwa tu viungo vya mwili wake.† ³¹Kwa sababu hiyo mtu atamwacha baba yake na mama yake, ataambatana na mkewe na hao wawili watakuwa mwili mmoja.† ³²Siri hiyo ni kubwa; ila mimi nanena habari ya Kristo na Kanisa.† ³³Lakini kila mtu ampende mke wake kama nafsi yake mwenyewe; wala mke asikose kumstahi mumewe.

6 ¹Enyi watoto, watiini wazazi wenu katika Bwana, maana hii ndiyo haki.† ²Waheshimu baba yako na mama yako; amri hii ndiyo amri ya kwanza yenye ahadi,† ³Upate heri, ukae siku nyingi katika dunia. ⁴Nanyi, akina baba, msiwachokoze watoto wenu; bali waleeni katika adabu na maonyo ya Bwana.†

⁵Enyi watumwa, watiini wao walio bwana zenu kwa jinsi ya mwili, kwa hofu na kutetemeka, kwa unyofu wa moyo, kana kwamba ni kumtii Kristo;† ⁶wala si kwa utumwa wa macho tu kama wajipendekazao kwa wanadamu bali kama watumwa wa Kristo, mkite-nda yampendezayo Mungu kwa moyo; ⁷kwa nia njema kama kumtumikia Bwana wala si mwanadamu; ⁸mkijua ya kuwa kila neno jema alitendalo mtu atapewa lilo hilo na Bwana kwamba ni mtumwa au kwamba ni huru.† ⁹Nanyi, akina bwana, watendeeni wao yayo hayo, mkiacha kuwaogofya, huku mki-jua ya kuwa yeye aliye Bwana wao na wenu yuko mbinguni, wala kwake hakuna upendeleo.†

¹⁰Hatimaye, mzidi kuwa hodari katika Bwana na katika uweza wa

nguvu zake.† ¹¹Vaeni silaha zote za Mungu, mpate kuweza kuzipinga hila za Shetani.† ¹²Kwa maana kushindana kwetu sisi si juu ya damu na nyama; bali ni juu ya falme na mamlaka, juu ya wakuu wa giza hili, juu ya majeshi ya pepo wabaya katika ulimwengu wa roho.† ¹³Kwa sababu hiyo twaeni silaha zote za Mungu, mpate kuweza kushindana siku ya uovu, na mkiisha kuyatimiza yote, kusimama.† ¹⁴Basi simameni, hali mmejifunga kweli viunoni, na kuvaa dirii ya haki kifuani,† ¹⁵na kufungiwa miguu utayari tupatao kwa Injili ya amani;† ¹⁶zaidi ya yote mkiitwaa ngao ya imani, ambayo kwa hiyo mtaweza kuizima mishale yote yenye moto ya yule mwovu.† ¹⁷Tena ipokeeni chapeo ya wokovu, na upanga wa Roho ambao ni neno la Mungu;† ¹⁸kwa sala zote na maombi mkisali kila wakati katika Roho, mkikesha kwa jambo hilo na kudumu katika kuwao-mbea watakatifu wote;† ¹⁹pia na kwa ajili yangu mimi, nipewe usemi kwa kufumbua kinywa changu, ili nihubiri kwa ujasiri ile siri ya Injili;† ²⁰ambayo kwa ajili yake mimi ni mjumbe katika minyororo; hata nipate ujasiri katika huyo kunena jinsi inipasavyo kunena.†

²¹Basi ninyi nanyi mpate kuzijua habari zangu, ni hali gani, Tikiko, ndugu mpendwa, mhudumu mwaminifu katika Bwana, atawajulisheni mambo yote;† ²²ambaye nampeleka kwenu kwa kusudi lilo hilo mpate kuzijua habari zetu, naye awafariji mioyo yenu.†

²³Amani, na iwe kwa ndugu, na pendo, pamoja na imani, zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Bwana Yesu Kristo. ²⁴Neema na iwe pamoja na wote wampendao Bwana wetu Yesu Kristo katika hali ya kutokuharibika.†

5:30 Efe 1:23; 1 Kor 6:15; Mwa 2:23 5:31 Mwa 2:24 5:32 Ufu 19:7 6:1 Kol 3:20
6:2-3 Kut 20:12; Kum 5:16 6:4 Kol 3:21; Isa 50:5; Mit 2:2; 3:11; 19:18; Kum 6:7,20-25; Zab 78:4
6:5-8 Kol 3:22-25; Tit 2:9,10; 1 Pet 2:18 6:8 2 Kor 5:10
6:9 Kum 10:17; Kol 3:25; 4:1; 2 Nya 19:7; Mdo 10:34 6:10 1 Kor 16:13; 1 Yoh 2:14
6:11 Efe 4:14; 2 Kor 10:4 6:12 Efe 2:2; Yn 14:30; Kol 1:13; 1 Pet 5:8,9 6:13 1 Fal 20:11
6:14 Isa 11:5; 59:17; Lk 12:35; 1 Pet 1:13; 1 The 5:8 6:15 Isa 52:7; 40:3,9
6:16 1 Pet 5:9; 1 Yoh 5:4 6:17 Isa 59:17; 11:4; 49:2; 51:16; 1 The 5:8; Hos 6:5
6:18 Mt 26:41; Kol 4:2,3 6:19 Kol 4:3; 2 The 3:1; Mdo 4:29 6:20 2 Kor 5:20; Kol 4:4
6:21 Mdo 20:4; 2 Tim 4:12; Kol 4:7 6:21-22 Kol 4:7-8 6:22 Kol 4:7,8 6:24 1 Pet 1:8

WARAKA WA PAULO MTUME KWA WAFILIPi

1 ¹ Paulo na Timotheo, watumwa wa Kristo Yesu, kwa watakatifu wote katika Kristo Yesu, walioko Filipi, pamoja na maaskofu^a na mashemasi.^{b†} ² Neema na iwe kwenu na amani zito-kazo kwa Mungu Baba yetu na kwa Bwana Yesu Kristo.[†]

³ Namshukuru Mungu wangu kila niwakumbukapo,[†] ⁴ sikuzote kila ni-waombeapo ninyi nyote nikisema sala zangu kwa furaha, ⁵ kwa sababu ya ushirika wenu katika kuieneza Injili, tangu siku ile ya kwanza hata leo hivi. ⁶ Nami niliaminilo ndilo hili, ya kwa-mba yeye aliyeanza kazi njema mioyo-ni mwenu ataimaliza hata siku ya Kristo Yesu;[†] ⁷ vile vile kama ilivyo wajibu wangu kufikiri haya juu yenu nyote; kwa sababu ninyi mmo moyoni mwangu; kwa kuwa katika kufungwa kwangu na katika kazi ya kutetea Injili na kuithibitisha, ninyi nyote mmeshiri-kiana nami neema hii. ⁸ Maana Mungu ni shahidi wangu, jinsi ninavyowaonea shauku ninyi nyote katika moyo wake Kristo Yesu.[†] ⁹ Na hii ndiyo dua yangu, kwamba pendo lenu lizidi kuwa jingi sana, katika hekima na ufahamu wote; ¹⁰ mpate kuyakubali yaliyo mema; ili mpate kuwa na mioyo safi, bila kosa, mpaka siku ya Kristo;[†] ¹¹ hali mmeja-zwa matunda ya haki, kwa njia ya Yesu Kristo, kwa utukufu na sifa ya Mungu.[†] ¹² Lakini, ndugu zangu, nataka mjue ya kuwa mambo yote yaliyonipata yametokea zaidi kwa kuieneza Injili;[†] ¹³ hata vifungo vyangu vimekuwa dha-hiri katika Kristo, miongoni mwa askari, na kwa wengine wote pia.[†] ¹⁴ Na wengi wa hao ndugu walio katika Bwana, hali wakapata kuthibitika kwa ajili ya kufungwa kwangu, wamezidi sana kuthubutu kunena neno la Mungu pasipo hofu. ¹⁵ Wengine wanahubiri

habari za Kristo kwa sababu ya husuda na fitina; na wengine kwa nia njema. ¹⁶ Hawa wanamhubiri kwa pendo, wa-kijua ya kuwa nimewekwa ili niitete Injili; ¹⁷ bali wengine wanamhubiri Kristo kwa fitina, wala si kwa moyo mweupe, wakidhani kuongeza dhiki za kufungwa kwangu. ¹⁸ Yadhuru nini? Lakini kwa njia zote, ikiwa ni kwa hila, au ikiwa ni kwa kweli, Kristo anahubiriwa; na kwa hiyo nafurahi, naam, nami nitafurahi.[†] ¹⁹ Maana najua ya kuwa haya yatanigeukia kuwa wo-kovu wangu, kwa sababu ya kuomba kwenu, na kuruzukiwa Roho wa Yesu Kristo;[†] ²⁰ kama vile nilivyotazamia sana, na kutumaini, kwamba sitaibika kamwe, bali kwa uthabiti wote, kama sikuzote na sasa vivyo hivyo Kristo ataadhimishwa katika mwili wangu; ikiwa kwa maisha yangu, au ikiwa kwa mauti yangu.[†] ²¹ Kwa maana kwangu mimi kuishi ni Kristo, na kufa ni faida.[†] ²² Ila ikiwa kuishi katika mwili, kwangu mimi ni matunda ya kazi; basi nitakalolichagua silitambui.[†] ²³ Nina-songwa katikati ya mambo mawili; ninatamani kwenda zangu nikae na Kristo maana ni vizuri zaidi sana;[†] ²⁴ bali kudumu katika mwili kwahitaji-wa zaidi kwa ajili yenu. ²⁵ Nami niki-tumaini hayo, najua ya kuwa nitakaa na kudumu pamoja nanyi, ili mpate kuendelea na kufurahi katika imani; ²⁶ hata mzidi kuona fahari katika Kri-sto Yesu juu yangu kwa sababu ya kuwapo kwangu pamoja nanyi tena.

²⁷ Lakini mwenendo wenu na uwe kama inavyoipasa Injili ya Kristo, ili, nikija na kuwaona ninyi, au nisipoku-wapo, niyasikie mambo yenu, kama mnasimama imara katika roho moja, kwa moyo mmoja mkiishindania imani ya Injili;[†] ²⁸ wala hamwaogopi adui

1:1 Mdo 16:12; 1 Kor 1:2; 1 Tim 3:1,8 1:2 Rum 1:7 1:3 Rum 1:8; 1 Kor 1:4

1:6 Flp 2:13; 1 Kor 1:6-8 1:8 Rum 1:9; 2 Kor 1:23; 1 The 2:5

1:10 Rum 2:18; 12:2; 1 The 5:23; Ebr 5:14 1:11 Efe 5:9; 1:6,12,14; Yn 15:8 1:12 2 Tim 2:9

1:13 Mdo 28:30; Flp 4:22; Efe 3:1 1:18 Flp 2:17,18 1:19 Ayu 13:16; 2 Kor 1:11

1:20 1 Pet 4:16 1:21 Gal 2:20 1:22 Rum 1:13 1:23 1 Fal 19:4; 2 Kor 5:8

1:27 Kol 1:10; Flp 4:3; 1 The 2:12

^a 1:1 Askofu maana yake ni, Mwangalizi.

^b 1:1 Shemasi maana yake ni, Mtumishi wa Kanisa.

zenu, katika neno lo lote; kwao hao ni ishara mathubuti ya kupotea, bali kweni ninyi ni ishara ya wokovu, huo utokao kwa Mungu. ²⁹Maana mmepe-wa kwa ajili ya Kristo, si kumwamini tu, ila na kuteswa kwa ajili yake; ³⁰mkiwa na mashindano yale yale mliyoyaona kwangu, na kusikia kwamba ninayo hata sasa.†

2 ¹Basi ikiwako faraja yo yote katika Kristo, yakiwako matulizo yo yote ya mapenzi, ukiwako ushirika wote wa Roho, ikiwako huruma yo yote na rehema, ²ijalizeni furaha yangu, ili mwe na nia moja, wenye mapenzi mamoja, wenye roho moja, mkinia mamoja. ³Msitende neno lo lote kwa kushindana wala kwa majivuno; bali kwa unyenyekevu, kila mtu na amhesabu mwenziwe kuwa bora kuliko nafsi yake.† ⁴Kila mtu asiangalie mambo yake mwenyewe, bali kila mtu aangalie mambo ya wengine.† ⁵Iweni na nia iyo hiyo ndani yenu ambayo ilikuwamo pia ndani ya Kristo Yesu; ⁶ambaye yeye mwanzo alikuwa yuna namna ya Mungu, naye hakuona kule kuwa sawa na Mungu kuwa ni kitu cha kushikamana nacho;† ⁷bali alijifanya kuwa hana utukufu, akatwaa namna ya mtumwa, akawa ana mfano wa wadamu;† ⁸tena, alipoonekana ana umbo kama mwanadamu, alijinyenyekeza akawa mtii hata mauti, naam, mauti ya msalaba.† ⁹Kwa hiyo tena Mungu alimwadhimisha mno, akamkirimia Jina lile lipitalo kila jina;† ¹⁰ili kwa jina la Yesu kila goti lipigwe, la vitu vya mbinguni, na vya duniani, na vya chini ya nchi;† ¹¹na kila ulimi ukiri ya kuwa YESU KRISTO NI BWANA, kwa utukufu wa Mungu Baba.

¹²Basi, wapendwa wangu, kama vile mlivyotii sikuzote, si wakati mimi nilipokuwapo tu, bali sasa zaidi sana mimi nisipokuwapo, utimizeni wokovu wenu wenyewe kwa kuogopa na kute-temeka.† ¹³Kwa maana ndiye Mungu atendaye kazi ndani yenu, kutaka kwe-

nu na kutenda kwenu, kwa kulitimiza kusudi lake jema.†

¹⁴Yatendeni mambo yote pasipo manung'uniko wala mashindano,† ¹⁵mpate kuwa wana wa Mungu wasio na lawama, wala udanganyifu, wasio na ila kati ya kizazi chenye ukaidi, kilichopotoka; ambao kati ya hao mnaonekana kuwa kama mianga katika ulimwengu,† ¹⁶mkishika neno la uzi-ma; nipate sababu ya kuona fahari katika siku ya Kristo, ya kuwa sikupiga mbio bure wala sikujitaabisha bure.† ¹⁷Naam, hata nikimiminwa juu ya dhabihu na ibada ya imani yenu, nafurahi; tena nafurahi pamoja nanyi nyote.† ¹⁸Nanyi vivyo hivyo furahini, tena furahini pamoja nami.†

¹⁹Walakini natumaini katika Bwana Yesu kumtuma Timotheo afike kweni karibu, nifarijiwe na mimi, nikijua hali yenu. ²⁰Maana sina mtu mwingine mwenye nia moja nami, atakayeangalia hali yenu kweli kweli.† ²¹Maana wote wanatafuta vyao wenyewe, sivyo vya Kristo Yesu.† ²²Ila mwajua sifa yake, ya kuwa ametumika pamoja nami kwa ajili ya Injili, kama mwana na baba yake. ²³Basi, natumaini kumtuma huyo mara, hapo nitakapojua yatakayonipata. ²⁴Nami naamini katika Bwana ya kuwa nitakuja na mimi mwenyewe hivi karibu.†

²⁵Lakini naliona imenilazimu kumtuma kwenu Epafrodito, ndugu yangu, mtenda kazi pamoja nami, askari pamoja nami; tena ni mtume wenu na mhudumu wa mahitaji yangu.† ²⁶Kwa kuwa alikuwa na shauku kwenu ninyi nyote, akahuzunika sana, kwa sababu mlisikia ya kwamba alikuwa hawezi. ²⁷Kwa maana alikuwa hawezi kweli kweli, karibu na kufa; lakini Mungu alimhurumia; wala si yeye peke yake, ila na mimi pia; nisiwe na huzuni juu ya huzuni. ²⁸Kwa hiyo nimefanya bidii nyingi zaidi kumtuma, ili mtakapomwona tena mpate kufurahi, nami nipunguziwe huzuni yangu. ²⁹Mpokeeni,

1:30 Mdo 16:19-40 2:3 Gal 5:26; Rum 12:10 2:4 1 Kor 10:24,33
2:6 Yn 1:1,2; 17:5; Mwa 1:27; 3:5 2:7 Isa 53:3; 2 Kor 8:9; Ebr 2:14,17
2:8 Ebr 12:2; 5:8; Yn 10:17 2:9 Mdo 2:33; Efe 1:21; Ebr 1:3,4
2:10-11 Isa 45:23; Yn 5:23; Ufu 5:13 2:12 1 Pet 1:17; Zab 2:11
2:13 Yn 15:5; 2 Kor 3:5; 1 The 2:13 2:14 1 Pet 4:9
2:15 Kum 32:5; Mt 5:14; 10:16; Flp 1:10; Efe 5:8; Kum 32:5; Mdo 2:40
2:16 1 The 2:19; Gal 2:2; Isa 49:4; 65:23 2:17 Rum 15:16; 2 Tim 4:6 2:18 Flp 3:1; 4:4
2:20 1 Kor 16:10 2:21 2 Tim 4:10,16; Gal 4:17 2:24 Flp 1:25 2:25 Flp 4:18

basi, katika Bwana, kwa furaha yote, mkawahesabu watu kama huyu kuwa watu wa kuheshimiwa.† ³⁰ Maana kwa ajili ya kazi ya Kristo alikaribia kufa akaponza roho yake; ili kusudi ayatimize yaliyopungua katika huduma yenu kwangu.

3 ¹ Hatimaye, ndugu zangu, furahini katika Bwana. Kuwaandikieni mambo yale yale hakuniudhi mimi, bali kutawafaa ninyi.†

² Jihadharini na mbwa, jihadharini na watendao mabaya, jihadharini na wajikatao.† ³ Maana sisi tu tohara, tumwabuduo Mungu kwa Roho, na kuona fahari juu ya Kristo Yesu, wala hatuutumainii mwili.† ⁴ Walakini mimi ningeweza kuutumainia mwili. Mtu ye yote akijiona kuwa anayo sababu ya kuutumainia mwili, mimi zaidi.† ⁵ Nalitahiriwa siku ya nane, ni mtu wa taifa la Israeli, wa kabila ya Benyamini, Mwebrania wa Waebrania, kwa habari ya kuishika torati, ni Farisayo,† ⁶ kwa habari ya juhudi, mwenye kuliudhi Kanisa, kwa habari ya haki ipatikanayo kwa sheria sikuwa na hatia.† ⁷ Lakini mambo yale yaliyokuwa faida kwangu, naliyahesabu kuwa hasara kwa ajili ya Kristo.† ⁸ Naam, zaidi ya hayo, nayahesabu mambo yote kuwa hasara kwa ajili ya uzuri usio na kiasi wa kumjua Kristo Yesu, Bwana wangu; ambaye kwa ajili yake nimepata hasara ya mambo yote nikiyahesabu kuwa kama mavi ili nipate Kristo; ⁹ tena nionekane katika yeye, nisiwe na haki yangu mwenyewe ipatikanayo kwa sheria, bali ile ipatikanayo kwa imani iliyo katika Kristo, haki ile itokayo kwa Mungu, kwa imani;† ¹⁰ ili nimjue yeye, na uweza wa kufufuka kwake, na ushirika wa mateso yake, nikifanani-shwa na kufa kwake;† ¹¹ ili nipate kwa njia yo yote kuifikia kiyama ya wafu.† ¹² Si kwamba nimekwisha kufika, au nimekwisha kuwa mkamilifu; la! Bali nakaza mwendo ili nipate kulishika lile ambalo kwa ajili yake nimeshi-

kwa na Kristo Yesu.† ¹³ Ndugu, siji-dhanii nafsi yangu kwamba nimekwisha kushika; ila natenda neno moja tu; nikiyasahau yaliyo nyuma, nikiyachuchumilia yaliyo mbele; ¹⁴ nakaza mwendo, niifikilie mede ya thawabu ya mwito mkuu wa Mungu katika Kristo Yesu.† ¹⁵ Basi sisi tulio wakamilifu na tuwaze hayo; na hata mkiwaza mengine katika jambo lo lote, Mungu atawafunulia hilo nalo.† ¹⁶ Lakini, hapo tulipofika na tuenende katika lilo hilo.†

¹⁷ Ndugu zangu, mnifuate mimi, mkawatazame wao waendao kwa kuu-fuata mfano tuliowapa ninyi.† ¹⁸ Maana wengi huenenda, ambao nimewaa-mbieni mara nyingi habari zao, na sasa nawaambia hata kwa machozi, kuwa ni adui za msalaba wa Kristo;† ¹⁹ mwisho wao ni uharibifu, mungu wao ni tumbo, utukufu wao u katika fedheha yao, waniao mambo ya duniani.† ²⁰ Kwa maana sisi, wenyeji wetu uko mbinguni; kutoka huko tena tunamtazamia Mwokozi, Bwana Yesu Kristo;† ²¹ atakayeubadili mwili wetu wa unyonge, upate kufanana na mwili wake wa utukufu, kwa uweza ule ambao kwa huo aweza hata kuvitiisha vitu vyote viwe chini yake.†

4 ¹ Basi, ndugu zangu, wapendwa wangu, ninaowaonea shauku, furaha yangu, na taji yangu, hivyo simameni imara katika Bwana, wapenzi wangu.† ² Namsihi Euodia, namsihi na Sintike, wawe na nia moja katika Bwana. ³ Naam, nataka na wewe pia, mjoli wa kweli, uwasaidie wanawake hao; kwa maana waliishindania Injili pamoja nami, na Klementi naye, na wale wengine waliotenda kazi pamoja nami, ambao majina yao yamo katika kitabu cha uzima.†

⁴ Furahini katika Bwana sikuzote; tena nasema, Furahini.† ⁵ Upole wenu na ujulikane na watu wote. Bwana yu karibu.† ⁶ Msijisumbue kwa neno lo lote; bali katika kila neno kwa kusali na kuomba, pamoja na kushukuru,

2:29 1 Kor 16:16; 1 Tim 5:17 3:1 Flp 2:18; 4:4 3:2 Ufu 22:15 3:3 Rum 2:29
3:4 2 Kor 11:18,22 3:5 Mdo 23:6; 26:5; Rum 11:1; Lk 1:59; 2:21 3:6 Mdo 8:3; 22:4; 26:9-11
3:7 Mt 13:44,46 3:9 Rum 3:21,22 3:10 Rum 6:3-5; 8:17; Gal 6:17 3:11 Mdo 4:2; Ufu 20:5,6
3:12 1 Tim 6:12; Mdo 9:6 3:14 1 Kor 9:24 3:15 1 Kor 2:6 3:16 Gal 6:16
3:17 1 Kor 4:16; 11:1; 1 The 1:7; 1 Pet 5:3 3:18 1 Kor 1:23; Gal 6:12 3:19 Rum 16:18
3:20 Efe 2:6; Kol 3:1; Ebr 12:22 3:21 1 Kor 15:43,49,53 4:1 2 Kor 1:14; 1 The 2:19,20
4:3 Zab 69:28; Lk 10:20 4:4 Flp 3:1; 2 Kor 13:11 4:5 Ebr 10:37; Yak 5:8,9

haja zenu na zijulikane na Mungu.[†]
⁷Na amani ya Mungu, ipitayo akili zote, itawahifadhi mioyo yenu na nia zenu katika Kristo Yesu.[†]

⁸Hatimaye, ndugu zangu, mambo yo yote yaliyo ya kweli, yo yote yaliyo ya staha, yo yote yaliyo ya haki, yo yote yaliyo safi, yo yote yenye kupendeza, yo yote yenye sifa njema; ukiwapo wema wo wote, ikiwapo sifa nzuri yo yote, yatafakarini hayo.[†] ⁹Mambo mliyoyajifunza kwangu na kuyapokea, na kuyasikia na kuyaona kwangu, yatendeni hayo; na Mungu wa amani atakuwa pamoja nanyi.[†]

¹⁰Nalifurahi sana katika Bwana, kwa kuwa sasa mwisho mmehuisha tena fikira zenu kwa ajili yangu, kama vile mlivyokuwa mkinifikiri hali yangu lakini hamkupata nafasi. ¹¹Si kwamba nasema haya kwa kuwa nina mahitaji; maana nimejifunza kuwa radhi na hali yo yote niliyo nayo.[†] ¹²Najua kudhiliwa, tena najua kufanikiwa; katika hali yo yote, na katika mambo yo yote, nimefundishwa kushiba na kuona njaa, kuwa na vingi na kupungukiwa.[†] ¹³Nayaweza mambo yote katika yeye anitiaye nguvu.[†] ¹⁴Lakini mlifanya vema, mliposhiriki nami katika

dhiki yangu. ¹⁵Nanyi pia, ninyi wenye-we mnajua, enyi Wafilipi, ya kuwa katika mwanzo wa Injili, nilipotoka Makedonia, hakuna kanisa lingine lililoshirikiana nami katika habari hii ya kutoa na kupokea, ila ninyi peke yenu.[†] ¹⁶Kwa kuwa hata, huko Thesalonike mliniletea msaada kwa mahitaji yangu, wala si mara moja.[†] ¹⁷Si kwamba nakitamani kile kipawa, bali nayatamani mazao yanayozidi kuwa mengi, katika hesabu yenu.[†] ¹⁸Lakini ninavyo vitu vyote na kuzidi, tena nimejaa tele; nimepokea kwa mkono wa Epafrodito vitu vile vilivyotoka kwenu, harufu ya manukato, sadaka yenye kibali, impendezayo Mungu.[†] ¹⁹Na Mungu wangu atawajazeni kila mnachokihitaji kwa kadiri ya utajiri wake, katika utukufu, ndani ya Kristo Yesu. ²⁰Sasa atukuzwe Mungu, Baba yetu, milele na milele. Amina.

²¹Mnisalimie kila mtakatifu katika Kristo Yesu. Ndugu walio pamoja nami wawasalimu. ²²Watakatifu wote wawasalimu, hasa wao walio wa nyumbani mwa Kaisari.[†]

²³Neema ya Bwana Yesu Kristo na iwe pamoja na roho zenu.

4:6 Mt 6:25-34; Kol 4:2; 1 Pet 5:7; Zab 145:18; Yn 14:27 4:7 Kol 3:15 4:8 Rum 12:17
 4:9 1 The 5:23; Rum 16:20; 1 Kor 14:33 4:11 1 Tim 6:6 4:12 2 Kor 6:10
 4:13 2 Kor 12:10; 2 Tim 4:17 4:15-16 2 Kor 11:9 4:16 Mdo 17:1 4:17 1 Kor 9:11
 4:18 Kut 29:18; Eze 20:41; Flp 2:25 4:22 Flp 1:13

WARAKA WA PAULO MTUME KWA WAKOLOSAI

1 ¹Paulo, mtume wa Kristo Yesu kwa mapenzi ya Mungu, na Timotheo, ndugu yetu,[†] ²kwa ndugu watakatifu, waaminifu katika Kristo, walioko Kolasai. Neema na iwe kwenu, na amani, zitokazo kwa Mungu Baba yetu.[†]

³Twamshukuru Mungu, Baba yake Bwana wetu Yesu Kristo, siku zote tukiwaombea;[†] ⁴tangu tuliposikia habari za imani yenu katika Kristo Yesu, na upendo mlio nao kwa watakatifu

wote;[†] ⁵kwa sababu ya tumaini mlilowekewa akiba mbinguni; ambalo habari zake mlizisikia zamani kwa neno la kweli ya Injili;[†] ⁶iliyofika kwenu, kama ilivyo katika ulimwengu wote, na kuzaa matunda na kukua, kama inavyokua kwenu pia, tangu siku mlipoisikia mkaifahamu sana neema ya Mungu katika kweli;[†] ⁷kama mlivyofundishwa na Epafra, mjoli wetu mpenzi, aliye mhudumu mwaminifu wa Kristo kwa

1:1 Efe 1:1 1:2 Rum 1:7; Efe 1:2 1:3 1 Kor 13:13; Efe 1:16; 1 The 1:2,3 1:4 Efe 1:15
 1:5 1 Pet 1:4; Efe 1:13,18 1:6 1 Tim 3:16; Efe 1:13

ajili yenu;† ⁸naye alitueleza upendo wenu katika Roho.

9 Kwa sababu hiyo sisi nasi, tangu siku ile tuliposikia, hatuachi kufanya maombi na dua kwa ajili yenu, ili mjazwe maarifa ya mapenzi yake katika hekima yote na ufahamu wa rohoni;† ¹⁰mwenende kama ulivyo wajibu wenu kwa Bwana, mkimpendeza kabisa; mkizaa matunda kwa kila kazi njema, na kuzidi katika maarifa ya Mungu;† ¹¹mkiwezeshwa kwa uwezo wote, kwa kadiri ya nguvu ya utukufu wake, mpate kuwa na saburi ya kila namna na uvumilivu pamoja na furaha;† ¹²mkimshukuru Baba, aliyewastahilisha kupokea sehemu ya urithi wa watakatifu katika nuru.† ¹³Naye alituo-koa katika nguvu za giza, akatuhami- sha na kutuingiza katika ufalme wa Mwana wa pendo lake;† ¹⁴ambaye ka- tika yeye tuna ukombozi, yaani, msa- maha wa dhambi;† ¹⁵naye ni mfano wa Mungu asiyeonekana, mzaliwa wa kwanza wa viumbe vyote.† ¹⁶Kwa ku- wa katika yeye vitu vyote viliumbwa, vilivyo mbinguni na vilivyo juu ya nchi, vinavyoonekana na visivyoone- kana; ikiwa ni vitu vya enzi, au usulta- ni, au enzi, au mamlaka; vitu vyote viliumbwa kwa njia yake, na kwa ajili yake.† ¹⁷Naye amekuwako kabla ya vitu vyote, na vitu vyote hushikana katika yeye.† ¹⁸Naye ndiye kichwa cha mwili, yaani, cha kanisa; naye ni mwa- nzo, ni mzaliwa wa kwanza katika wafu, ili kwamba awe mtangulizi ka- tika yote.† ¹⁹Kwa kuwa katika yeye ilipendeza utimilifu wote ukae;† ²⁰na kwa yeye kuvipatanisha vitu vyote na nafsi yake akiisha kufanya amani kwa damu ya msalaba wake; kwa yeye, ikiwa ni vitu vilivyo juu ya nchi, au vilivyo mbinguni.† ²¹Na ninyi, mlioku- wa hapo kwanza mmefarikishwa, tena adui katika nia zenu, kwa matendo yenu mabaya, amewapatanisha sasa;†

²²katika mwili wa nyama yake, kwa kufa kwake, ili awalete ninyi mbele zake, watakatifu, wasio na mawaa wala lawama;† ²³mkidumu tu katika ile ima- ni, hali mmewekwa juu ya msingi, mkawa imara; msipogeuzwa na kulia- cha tumaini la Injili mliyosikia habari zake, iliyohubiriwa katika viumbe vyo- te vilivyo chini ya mbingu; ambayo mimi Paulo nalikuwa mhudumu wake.†

24 Sasa nayafurahia mateso niliyo nayo kwa ajili yenu; tena nayatimiliza katika mwili wangu yale yaliyopungua ya mateso ya Kristo, kwa ajili ya mwili wake, yaani, kanisa lake;† ²⁵ambalo nimefanywa mhudumu wake, sawasa- wa na uwakili wa Mungu, niliopewa kwa faida yenu, nilitimiza neno la Mungu;† ²⁶siri ile iliyofichwa tangu zamani zote na tangu vizazi vyote, bali sasa imefunuliwa kwa watakatifu wa- ke;† ²⁷ambao Mungu alipenda kuwaju- lisha jinsi ulivyo utajiri wa utukufu wa siri hii katika Mataifa, nao ni Kristo ndani yenu, tumaini la utukufu† ²⁸ambaye sisi tunamhubiri habari zake tukimwonya kila mtu, na kumfundisha kila mtu katika hekima yote, tupate kumleta kila mtu mtimilifu katika Kri- sto.† ²⁹Nami najitaabisha kwa neno lilo hilo, nikijitahidi kwa kadiri ya kutenda kazi kwake atendaye kazi ndani yangu kwa nguvu.†

2 ¹Maana nataka ninyi mjue jinsi ilivyo kuu juhudi yangu niliyo nayo kwa ajili yenu, na kwa ajili ya wale wa Laodikia, na wale wasioniona uso wa- ngu katika mwili; ²ili wafarijiwe mioyo yao, wakiunganishwa katika upendo, wakapate utajiri wote wa kufahamu kwa hakika, wapate kujua kabisa siri ya Mungu, yaani, Kristo;† ³ambaye ndani yake yeye hazina zote za hekima na maarifa zimesitirika.† ⁴Nasema neno hili, mtu asije akawadanganya kwa maneno ya kuwashawishi.† ⁵Maana ni- japokuwa sipo kwa mwili, lakini nipo

1:7 Kol 4:12; Flm 1:23 1:9 Efe 1:8,9,15-17; Flp 1:9 1:10 Efe 1:17; 2:10; 4:1; Flp 1:27
1:11 1 Kor 1:5; Efe 1:18,19; 3:16 1:12 Efe 1:11,18 1:13 Kol 2:15; Lk 22:53; Efe 2:2; 6:12; 1:6
1:14 Efe 1:7 1:15 Ebr 1:3; 2 Kor 4:4; 1 Tim 6:16; Yn 1:18 1:16 Yn 1:3,10; Efe 1:10,21
1:17 Mit 8:25-27; Efe 1:22 1:18 Efe 1:22-23; 4:15; 5:23; Mdo 4:2; 26:23; Ufu 1:5
1:19 Efe 1:23; Kol 2:9; Yn 1:16 1:20 Efe 1:7,10; 2:13,16; 1 Yoh 2:2
1:21 Efe 2:1,12; 4:18; Rum 5:10 1:22 Efe 2:11,14,16; 5:27
1:23 Mk 16:15; 1 Tim 3:16; Efe 3:17; Ebr 3:14 1:24 Efe 3:1,13 1:25 Efe 3:2,7,8
1:26 Rum 16:25,26; Efe 3:3,5,9,10 1:27 1 Tim 1:1; Rum 16:25; Efe 3:9; 1:18 1:28 Efe 4:13
1:29 Flp 4:13; Efe 3:7,20 2:2 Kol 1:26; Efe 3:18 2:3 Isa 45:3; Mit 2:3,4; Efe 3:19; 1 Kor 1:24,30
2:4 Rum 16:18; Efe 4:17; 5:6

pamoja nanyi kwa roho, nikifurahi na kuuona utaratibu wenu na uthabiti wa imani yenu katika Kristo.[†]

6 Basi kama mliyompokea Kristo Yesu, Bwana, enendeni vivyo hivyo katika yeye;[†] ⁷ wenye shina na wenye kujengwa katika yeye; mmefanywa imara kwa imani, kama mliyofundi-shwa; mkizidi kutoa shukrani.[†]

8 Angalieni mtu asiwafanye mateka kwa elimu yake ya bure na mada-nganyo matupu, kwa jinsi ya mapokeo ya wanadamu, kwa jinsi ya mafundisho ya awali ya ulimwengu, wala si kwa jinsi ya Kristo.[†] ⁹ Maana katika yeye unakaa utimilifu wote wa Mungu, kwa jinsi ya kimwili.[†] ¹⁰ Na ninyi mmetimilika katika yeye aliye kichwa cha enzi yote na mamlaka.[†] ¹¹ Katika yeye mmetahiriwa kwa tohara isiyofanyika kwa mikono, kwa kuuvua mwili wa nyama, kwa tohara ya Kristo.[†] ¹² Mkazikwa pamoja naye katika ubatizo; na katika huo mkafufuliwa pamoja naye, kwa kuziamini nguvu za Mungu aliyemfufua katika wafu.[†] ¹³ Na ninyi mlipokuwa mme-kufa kwa sababu ya makosa yenu na kutokutahiriwa kwa mwili wenu, aliwafanya hai pamoja naye, akiisha kutusamehe makosa yote;[†] ¹⁴ akiisha kuifuta ile hati iliyoandikwa ya kutushitaki kwa hukumu zake, iliyokuwa na uadui kwetu; akaiondoa isiwepo tena, akaigongomea msalabani;[†] ¹⁵ akiisha kuzivua enzi na mamlaka, na kuzifanya kuwa mkogo kwa ujasi-ri, akizishangilia katika msalaba huo.[†] ¹⁶ Basi, mtu asiwahukumu ninyi katika vyakula au vinywaji, au kwa sababu ya sikukuu au mwandamo wa mwezi, au sabato;[†] ¹⁷ mambo hayo ni kivuli cha mambo yajayo; bali mwili ni wa Kristo.[†] ¹⁸ Mtu asiwanyang'anye thawabu yenu, kwa kunyenyekea kwa mapenzi yake mwenyewe tu, na kuabudu malaika, akijitia katika maono yake na kujivuna bure, kwa akili zake za kimwili; ¹⁹ wala hakishiki Kichwa, ambacho kwa yeye mwili

wote ukiruzukiwa na kuungamani-shwa kwa viungo na mishipa, hukua kwa maongeo yatokayo kwa Mungu.[†]

20 Basi ikiwa mlikufa pamoja na Kristo mkayaacha yale mafundisho ya awali ya ulimwengu, kwa nini kujitia chini ya amri, kama wenye kuishi duniani,[†] ²¹ Msishike, msionje, msiguse;[†] ²² (mambo hayo yote huharibika wakati wa kutumiwa); hali mkifuata maagizo na mafundisho ya wanadamu?[†] ²³ Mambo hayo yanaonekana kana kwamba yana hekima, katika namna ya ibada mliyoji-tungia wenyewe, na katika kunyenye-kea, na katika kuutawala mwili kwa ukali; lakini hayafai kitu kwa kuzizuia tamaa za mwili.[†]

3 ¹ Basi mkiwa mmefufuliwa pamoja na Kristo, yatafuteni yaliyo juu Kristo aliko, ameketi mkono wa kuume wa Mungu.[†] ² Yafikirini yaliyo juu, siyo yaliyo katika nchi.[†] ³ Kwa maana mli-kufa, na uhai wenu umefichwa pamoja na Kristo katika Mungu.[†] ⁴ Kristo atakapofunuliwa, aliye uhai wetu, ndipo na ninyi mtafunuliwa pamoja naye katika utukufu.[†]

5 Basi, vifisheni viungo vyenu vilivyo katika nchi, uasherati, uchafu, tamaa mbaya, mawazo mabaya, na kutamani, ndiyo ibada ya sanamu;[†] ⁶ kwa ajili ya mambo hayo huja ghadhabu ya Mungu.[†] ⁷ Katika hayo ninyi nanyi mli-tembea zamani, mlipoishi katika hayo. ⁸ Lakini sasa yawekeneni mbali nanyi haya yote, hasira, na ghadhabu, na uovu, na matukano, na matusi vinywani mwenu.[†] ⁹ Msiambiane uongo, kwa kuwa mmevua kabisa utu wa kale, pamoja na matendo yake;[†] ¹⁰ mkivaa utu mpya, unaofanywa upya upate ufahamu sawasawa na mfano wake yeye aliyeuumba.[†] ¹¹ Hapo hapana Myunani wala Myahu-di, kutahiriwa wala kutokutahiriwa, mgeni wala mshenzi, mtumwa wala mwungwana, bali Kristo ni yote, na katika yote.[†]

12 Basi, kwa kuwa mmekuwa wateule wa Mungu, watakatifu wapendwao, jivikeneni moyo wa rehema, utu wema,

2:5 1 Kor 5:3; 14:40 2:6 Efe 4:17 2:7 Efe 3:17; 2:20,22 2:8 Efe 5:6 2:9 Yn 1:14,16
2:10 Efe 1:21 2:11 1 Pet 3:21; Rum 2:29 2:12 Rum 6:4; Kol 3:1; Efe 1:19,20 2:13 Efe 2:1-5
2:14 Efe 2:14,15; 1 Pet 2:24 2:15 Kol 1:13 2:16 Rum 14:1-6 2:17 Ebr 8:5; 10:1
2:19 Efe 2:21; 4:15,16 2:20 Gal 4:3,9 2:21 Gal 6:8 2:22 Isa 20:13; Mt 15:9
2:23 Rum 13:14; 1 Tim 4:3 3:1 Zab 110:1; Kol 2:12 3:2 Mt 6:33 3:3 Rum 6:2
3:4 1 Kor 15:43; Flp 1:21; Gal 2:20 3:5 Rum 6:6; 8:13; Efe 4:19; 5:3,5 3:6 Efe 5:6
3:8 Efe 4:25-31; 5:4 3:9 Efe 4:22 3:10 Mwa 1:26; Efe 4:24 3:11 Gal 3:28

unyenyekavu, upole, uvumilivu,[†] ¹³ mki-chukuliana, na kusameheana, mtu akiwa na sababu ya kumlaumu mwenzake; kama Bwana alivyowasamehe ninyi, vivyo na ninyi.[†] ¹⁴ Zaidi ya hayo yote jivikeni upendo, ndio kifungo cha ukamilifu.[†] ¹⁵ Na amani ya Kristo iamue mioyoni mwenu; ndiyo mliyotiwa katika mwili mmoja; tena iweni watu wa shukrani.[†] ¹⁶ Neno la Kristo na likae kwa wingi ndani yenu katika hekima yote, mkifundishana na kuonyana kwa zaburi, na nyimbo, na tenzi za rohoni; huku mkimwambia Mungu kwa neema mioyoni mwenu.[†] ¹⁷ Na kila mfanyalo, kwa neno au kwa tendo, fanyeni yote katika jina la Bwana Yesu, mkimshukuru Mungu Baba kwa yeye.[†]

¹⁸ Ninyi wake, watiini waume zenu, kama ipendezavyo katika Bwana.[†] ¹⁹ Ninyi waume, wapendeni wake zenu msiwe na uchungu nao.[†] ²⁰ Ninyi watoto, watiini wazazi wenu katika mambo yote; maana jambo hili lapendeza katika Bwana.[†] ²¹ Ninyi akina baba, msiwachokeze watoto wenu, wasije wakakata tamaa.[†] ²² Ninyi watumwa, watiini hao ambao kwa mwili ni bwana zenu, katika mambo yote, si kwa utumwa wa macho, kama wajipendekezao kwa wanadamu, bali kwa unyofu wa moyo, mkimcha Bwana.[†] ²³ Lo lote mfanyalo, lifanyeni kwa moyo, kama kwa Bwana, wala si kwa wanadamu, ²⁴ mkijua ya kuwa mtapokea kwa Bwana ujira wa urithi. Mnamtumikia Bwana Kristo. ²⁵ Maana adhulumuye atapata mapato ya udhalimu wake, wala hakuna upendeleo.[†]

4 ¹ Ninyi akina bwana, wapeni watumwa wenu yaliyo haki na ya adili, mkijua ya kuwa ninyi nanyi mna Bwana mbinguni.[†]

² Dumuni sana katika kuomba, mkikesha katika kuomba huku na shukrani;[†] ³ mkituombea na sisi pia, kwa mba Mungu atufungulie mlango kwa lile neno lake, tuinene siri ya Kristo, ambayo kwa ajili yake nimefungwa,[†]

⁴ ili niidhihirishe, kama inipasavyo kumna.[†] ⁵ Enendeni kwa hekima mbele yao walio nje, mkiukomboa wakati.[†] ⁶ Maneno yenu yawe na neema siku zote, yakikolea munyu, mpate kujua jinsi iwapasavyo kumjibu kila mtu.[†]

⁷ Tikiko, ndugu mpendwa, mtumishi mwaminifu, mjoli wangu katika Bwana, atawaarifu mambo yangu yote;[†] ⁸ ambaye nimemtuma kwenu kwa sababu iyo hiyo, ili mjue mambo yetu, naye akawafariji mioyo yenu;[†] ⁹ pamoja na Onesimo, ndugu mwaminifu, mpendwa, aliye mtu wa kwenu. Hao watawaarifu mambo yote ya hapa petu.[†]

¹⁰ Aristarko, aliyefungwa pamoja nami, awasalimu; na Marko, mjomba wake Barnaba, ambaye mmepokea maagizo kwa habari yake; akifika kwenu mkaribisheni.[†] ¹¹ Na Yesu aitwaye Yusto; hao ni watu wa tohara. Tena hao peke yao ni watendaji wa kazi pamoja nami kwa ajili ya ufalme wa Mungu; nao walikuwa faraja kwangu. ¹² Epafra, aliye mtu wa kwenu, mtumwa wa Yesu Kristo, awasalimu, akifanya bidii siku zote kwa ajili yenu katika maombi yake, ili kwamba msimame wakamilifu na kuthibitika sana katika mapenzi yote ya Mungu.[†] ¹³ Maana namshuhudia kwamba ana juhudi nyingi kwa ajili yenu, na kwa ajili ya hao walioko Laodikia, na kwa ajili ya hao walioko Hierapoli. ¹⁴ Luka, yule tabibu mpendwa, na Dema, wanawasalimu.[†] ¹⁵ Wasalimuni ndugu walioko Laodikia, na Nimfa, na kanisa lililo katika nyumba yake. ¹⁶ Waraka huu ukiisha kusomwa kwenu fanyeni kwamba usomwe katika kanisa la Walaodikia pia; na ule wa Laodikia usomwe na ninyi. ¹⁷ Mwambieni Arkipo, Iangalie sana huduma ile uliyopewa katika Bwana, ili uitimize.[†]

¹⁸ Salamu yangu mimi Paulo, kwa mkono wangu mwenyewe. Kumbukeni kufungwa kwangu. Neema na iwe pamoja nanyi.[†]

3:12-13 Efe 4:2,32; 5:2; 1 Pet 2:9; 3:13 Efe 4:32; 5:2; Mt 6:14 3:14 Rum 13:8,10; Efe 4:3
3:15 Efe 4:4; Flp 4:7; 1 Kor 12:13,27 3:16-17 Efe 5:19-20 3:17 1 Kor 10:31; Efe 5:20
3:18 Efe 5:22-6:9; 1 Pet 3:1 3:19 Efe 5:25; 1 Pet 3:7 3:20 Efe 6:1 3:21 Efe 6:4
3:22-25 Efe 6:5-8 3:25 Kum 10:17; Rum 2:11; Efe 6:9 4:1 Efe 6:9; Law 25:43,53
4:2 1 The 5:17; Efe 6:18; Flp 4:6 4:3 Rum 15:30; Efe 6:18,19; 2 The 3:1; 1 Kor 16:9
4:4 Efe 6:20 4:5 Efe 5:15,16; 1 The 4:12 4:6 Efe 4:29; Mk 9:50; 1 Pet 3:15
4:7 Mdo 20:4; 2 Tim 4:12; Efe 6:21 4:8 Efe 6:22 4:9 Flm 1:10-12
4:10 Mdo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; 18:27; 19:29; 27:2; Flm 1:24 4:12 Kol 1:7; Flm 1:23
4:14 2 Tim 4:10,11; Flm 1:24 4:17 Flm 1:2 4:18 1 Kor 16:21; 2 The 3:17

WARAKA WA KWANZA WA PAULO MTUME KWA WATHESALONIKE

1 ¹ Paulo, na Silwano, na Timotheo, kwa kanisa la Wathesalonike, lililo katika Mungu Baba, na katika Bwana Yesu Kristo. Neema na iwe kwenu na amani.†

2 Twamshukuru Mungu siku zote kwa ajili yenu nyote, tukiwataja katika maombi yetu.† ³ Wala hatuachi kuikumbuka kazi yenu ya imani, na taabu yenu ya upendo, na saburi yenu ya tumaini lililo katika Bwana wetu Yesu Kristo, mbele za Mungu Baba yetu.† ⁴ Kwa maana, ndugu mnaopendwa na Mungu, twajua uteule wenu; ⁵ ya kwamba injili yetu haikuwafikia katika maneno tu, bali na katika nguvu, na katika Roho Mtakatifu, na uthibitifu mwingi; kama vile mnavyotua jinsi zilivyokuwa tabia zetu kwenu, kwa ajili yenu.† ⁶ Nanyi mkawa wafuasi wetu na wa Bwana, mkiisha kulipokea neno katika dhiki nyingi, pamoja na furaha ya Roho Mtakatifu.† ⁷ Hata mkawa kielelezo kwa watu wote waaminio katika Makedonia, na katika Akaya.†

8 Maana kutoka kwenu neno la Mungu limevuma, si katika Makedonia na Akaya tu, ila na kila mahali imani yenu mliyo nayo kwa Mungu imeenea; hata hatuna haja sisi kunena lo lote.† ⁹ Kwa kuwa wao wenyewe wanatanga za habari zetu, jinsi kulivyokuwa kuingia kwetu kwenu; na jinsi mlivyo-mgeukia Mungu mkaziacha sanamu, ili kumtumikia Mungu aliye hai, wa kweli;† ¹⁰ na kumngojea Mwanawe kutoka mbinguni, ambaye alimfufua katika wafu, naye ni Yesu, mwenye kutuokoa na ghadhabu itakayokuja.†

2 ¹ Maana ninyi wenyewe, ndugu, mwakujua kuingia kwetu kwenu, ya kwamba hakukuwa bure;† ² lakini tukiisha kuteswa kwanza na kutendwa jeuri, kama mjuavyo, katika Filipi, twalithubutu katika Mungu kuinena

Injili ya Mungu kwenu, kwa kuishindania sana.† ³ Kwa maana maonyo yetu siyo ya ukosefu, wala ya uchafu, wala ya hila; ⁴ bali kama vile tulivyo-pata kibali kwa Mungu tuwekewe amana Injili, ndivyo tunenavyo; si kama wapendezao wanadamu, bali wampendezao Mungu anayetupima mioyo yetu.† ⁵ Maana hatukuwa na maneno ya kujipendekeza wakati wote, kama mjuavyo, wala maneno ya juujuu ya kuficha choyo; Mungu ni shahidi.† ⁶ Hatukutafuta utukufu kwa wanadamu, wala kwenu, wala kwa wengine tulipokuwa tukiweza kuwalemea kama mitume wa Kristo;† ⁷ bali tulikuwa wapole katikati yenu, kama vile mlezi awatunzavyo watoto wake mwenyewe. ⁸ Vivyo hivyo nasi tukiwatumaini kwa upendo mwingi, tuliona furaha kuwapa, si Injili ya Mungu tu, bali na roho zetu pia, kwa sababu mmekuwa wapendwa wetu. ⁹ Maana, ndugu, mnakumbuka taabu yetu na masumbufu yetu; kwa kuwa mchana na usiku tulifanya kazi tusije tukamlemea mtu wa kwenu awaye yote, tuka-wahubiri hivi Injili ya Mungu.† ¹⁰ Ninyi ni mashahidi, na Mungu pia, jinsi tulivyokaa kwenu ninyi mnaoamini, kwa utakatifu, na kwa haki, bila ku-laumiwa; ¹¹ vile vile, kama mjuavyo, jinsi tulivyomwonya kila mmoja wenu kama baba awaonyavyo watoto wake mwenyewe, tukiwatia moyo na kushuhudia;† ¹² ili mwenende kama ilivyo wajibu wenu kwa Mungu, mwenye kuwaita ninyi ili mwingie katika ufa-lme wake na utukufu wake.†

13 Kwa sababu hiyo sisi nasi twamshukuru Mungu bila kukoma, kwa kuwa, mlipopata lile neno la ujumbe la Mungu mlilolisikia kwetu, mlilipokea si kama neno la wanadamu, bali kama neno la Mungu; na ndivyo lilivyo kweli kweli; litendalo kazi pia ndani yenu

1:1 Mdo 17:1; 15:40; 2 The 1:1 1:2 2 The 1:11 1:3 1 Kor 13:13; Kol 1:4,5 1:5 1 Kor 2:5
1:6 Mdo 17:5-9; 13:52; 1 Kor 4:16; 2 The 3:9 1:7 1 The 4:10; Flp 3:7; 1 Pet 5:3 1:8 Rum 1:8
1:9 Mdo 14:15; Yn 17:3; 1 Kor 12:2 1:10 1 The 5:9; Tit 2:13; Mdo 17:31
2:1 1 The 1:5,9; 2 The 3:7 2:2 Mdo 16:19-24; 17:1-9 2:4 Yer 11:20; Gal 1:10; 1 Tim 1:11
2:5 Mdo 20:33; Mk 12:40; 2 Pet 2:3 2:6 Yn 5:41,44 2:9 1 Kor 4:12; Mdo 20:34
2:11 Mdo 20:31 2:12 Efe 4:1; Flp 1:27; 2 The 1:5; 1 Pet 5:10

ninyi mnaoamini.^{† 14} Maana ninyi, ndugu, mlikuwa wafuasi wa makanisa ya Mungu yaliyo katika Uyahudi, katika Kristo Yesu; kwa kuwa mlipata mateso yale yale kwa watu wa taifa lenu wenyewe, waliyoyapata na hao kwa Wayahudi;^{† 15} ambao walimwua Bwana Yesu, na hao manabii, na kutuudhi sisi; wala hawampendezi Mungu, wala hawapatani na watu wote;^{† 16} huku wakituzuia tuiseme na Mataifa wapate kuokolewa; ili watimize dhambi zao siku zote. Lakini hasira imewafikia hata mwisho.[†]

17 Lakini sisi, ndugu, tukiwa tumefarakana nanyi kwa kitambo, kwa uso si kwa moyo, tulizidi kutamani kwa shauku nyingi kuwaona nyuso zenu.^{† 18} Kwa hiyo tulitaka kuja kwenu, naam, mimi Paulo, mara ya kwanza, na mara ya pili, na Shetani akatuzuia. ¹⁹Maana tumaini letu, au furaha yetu, au taji ya kujionea fahari, ni nini? Je! Si ninyi, mbele za Bwana wetu Yesu, wakati wa kuja kwake?^{† 20} Maana ninyi ndinyi utukufu wetu, na furaha yetu.

3 ¹ Basi kwa hiyo, tulipokuwa hatuwezi kuvumilia zaidi, tuliona vema kuachwa Athene peke yetu.^{† 2} Tukamtuma Timotheo ndugu yetu, mtumishi wa Mungu katika Injili ya Kristo, ili kuwafanya ninyi imara na kuwafariji kwa habari ya imani yenu;^{† 3} mtu asifadhaishwe na dhiki hizi; maana ninyi wenyewe mnajua ya kuwa twawekewa hizo.^{† 4} Kwa kuwa tulipokuwapo kwenu tulitangulia kuwaambia kwamba tutapata dhiki, kama ilivyotukia, nanyi mwajua.^{† 5} Kwa hiyo mimi nami nilipokuwa siwezi kuvumilia tena, nalituma mtu ili nijue imani yenu, asije yule mjaribu akawajaribu, na taabu yetu ikawa haina faida.^{† 6} Lakini Timotheo alipotujia hivi sasa kutoka kwenu, alituletea habari njema za imani yenu na upendo wenu, na ya kwamba mnatukumbuka vema siku zote; mkitamani kutuona sisi vile vile kama sisi kuwaona ninyi.^{† 7} Kwa sababu

hiyo, ndugu, tulifarijiwa kwa habari zenu, katika msiba na dhiki yetu yote, kwa imani yenu.^{† 8} Kwa kuwa sasa twaishi, ikiwa ninyi mnasimama imara katika Bwana. ⁹Maana ni shukrani gani tuwezayo kumlipa Mungu kwa ajili yenu, kwa furaha ile yote tunayoifurahia, kwa sababu yenu mbele za Mungu wetu; ¹⁰usiku na mchana tunapoomba kwa juhudi tupate kuwaona nyuso zenu, na kuyatengeneza mapungufu ya imani yenu?

11 Basi Mungu mwenyewe, Baba yetu, na Bwana wetu Yesu, atuongoze njia yetu tufike kwenu.^{† 12} Bwana na awaongeze na kuwazidisha katika upendo, ninyi kwa ninyi, na kwa watu wote, kama vile sisi nasi tulivyo kwenu; ¹³apate kuifanya imara mioyo yenu iwe bila lawama katika utakatifu mbele za Mungu, Baba yetu, wakati wa kuja kwake Bwana wetu Yesu pamoja na watakatifu wake wote.[†]

4 ¹ Iliyobaki, ndugu, tunakusihini na kuwaonya kwamba mwenende katika Bwana Yesu; kama mlivyopokea kwetu jinsi iwapasavyo kuenenda na kumpendeza Mungu, kama nanyi mnavyoenenda, vivyo hivyo mpate kuzidi sana.^{† 2} Kwa kuwa mnajua ni maagizo gani tuliyowapa kwa Bwana Yesu. ³Maana haya ndiyo mapenzi ya Mungu, kutakaswa kwenu, mwepukane na uasherati;^{† 4} kila mmoja wenu ajue kuuweza mwili wake katika utakatifu na heshima;^{† 5} si katika hali ya tamaa mbaya, kama Mataifa wasiomjua Mungu.^{† 6} Mtu asimpunje ndugu yake wala kumkosa katika jambo hili; kwa sababu Bwana ndiye alipizaye kisasi cha haya yote; kama tulivyowaambia kwanza, tukashuhudia sana.^{† 7} Maana Mungu hakutuitia uchafu, bali tuwe katika utakaso.^{† 8} Basi yeye anayekataa, hakatai mwanadamu bali Mungu, anayewapa ninyi Roho wake Mtakatifu.[†]

9 Katika habari ya upendano, hamna haja niwaandikie; maana ninyi wenyewe mmefundishwa na Mungu

2:13 1 The 1:2; Gal 1:11; 2 The 2:13 2:14 Mdo 17:5

2:15 Mdo 2:23; 7:52; 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12 2:16 Mwa 15:16; Mt 23:32,33

2:17 Rum 1:11,13 2:19 Flp 2:16; 4:1; 2 The 1:4 3:1 Mdo 17:14,15 3:2 Mdo 16:1-3

3:3 Efe 3:13; 2 Tim 3:12; 2 The 1:4 3:4 2 The 3:10; Mdo 14:22 3:5 Flp 2:16 3:6 Mdo 18:5

3:7 2 The 1:4 3:11 2 The 2:16 3:13 Flp 1:10; 2 The 1:7,10 4:1 2 The 3:6

4:3 1 The 5:23; Ebr 10:10; 1 Pet 1:16 4:4 1 Kor 6:13,15 4:5 Yer 10:25; Zab 79:6 4:6 Zab 94:2

4:7 2 The 2:13,14 4:8 Lk 10:16; Eze 36:27; 37:14

kupendana.[†] ¹⁰ Kwa maana mnafanya neno hili kwa ndugu wote walio katika Makedonia yote. Lakini twawasihi, ndugu, mzidi sana.[†] ¹¹ Tena mjitahidi kutulia, na kutenda shughuli zenu, na kufanya kazi kwa mikono yenu wenye-we, kama tulivyowaagiza;[†] ¹² ili mwenende kwa adabu mbele yao walio nje, wala msiwe na haja ya kitu cho chote.[†]

¹³ Lakini, ndugu, hatutaki msijue habari zao waliolala mauti, msije mkahuzunika kama na wengine wasio na matumaini.[†] ¹⁴ Maana, ikiwa twaamini ya kwamba Yesu alikufa akafufuka, vivyo hivyo na hao waliolala katika Yesu, Mungu atawaleta pamoja naye.[†] ¹⁵ Kwa kuwa twawaambieni haya kwa neno la Bwana, kwamba sisi tulio hai, tutakaosalia hata wakati wa kuja kwake Bwana, hakika hatutawatangulia wao waliokwisha kulala mauti.[†] ¹⁶ Kwa sababu Bwana mwenyewe atashuka kutoka mbinguni pamoja na mwaliko, na sauti ya malaika mkuu, na parapanda ya Mungu; nao waliokufa katika Kristo watafufuliwa kwanza.[†] ¹⁷ Kisha sisi tulio hai, tuliosalia, tutanyakuliwa pamoja nao katika mawingu, ili tumlaki Bwana hewani; na hivyo tutakuwa pamoja na Bwana milele.[†] ¹⁸ Basi, farijianeni kwa maneno hayo.

5 ¹ Lakini, ndugu, kwa habari ya nyakati na majira, hamna haja niwaandikie.[†] ² Maana ninyi wenyewe mnajua yakini ya kuwa siku ya Bwana yaja kama vile mwivi ajavyo usiku.[†] ³ Wakati wasemapo, Kuna amani na salama, ndipo uharibifu uwajiapo kwa ghafula, kama vile utungu umjiavyo mwenye mimba, wala hakika hawataokolewa.[†] ⁴ Bali ninyi, ndugu, hammo gizani, hata siku ile iwapate kama mwivi. ⁵ Kwa kuwa ninyi nyote mmekuwa wana wa nuru, na wana wa mchana; sisi si wa usiku, wala wa giza.[†] ⁶ Basi tusilale usingizi kama wengine, bali tukeshe, na kuwa na kiasi. ⁷ Maana walalao usingizi

hulala usiku, pia na walewao hulewa usiku. ⁸ Lakini sisi tulio wa mchana, tuwe na kiasi, hali tukijivika kifuani imani na upendo, na chapeo yetu iwe tumaini la wokovu.[†] ⁹ Kwa kuwa Mungu hakutuweka kwa hasira yake, bali tupate wokovu, kwa Bwana wetu Yesu Kristo;[†] ¹⁰ ambaye alikufa kwa ajili yetu, ili tuishi pamoja naye, kwamba twakesha au kwamba twalala.[†] ¹¹ Basi, farijianeni na kujengana kila mtu na mwenzake, vile vile kama mnavyofanya.[†]

¹² Lakini, ndugu, tunataka mwatambue wale wanaojitaabisha kwa ajili yenu, na kuwasimamia ninyi katika Bwana, na kuwaonyeni;[†] ¹³ mkawastahi sana katika upendo, kwa ajili ya kazi zao. Iweni na amani ninyi kwa ninyi.

¹⁴ Ndugu, twawasihi, waonyeni wale wasiokaa kwa utaratibu; watieni moyo walio dhaifu; watieni nguvu wanyonge; vumilieni na watu wote.[†] ¹⁵ Angalieni mtu awaye yote asimlipe mwenziwe mabaya kwa mabaya; bali siku zote lifuateni lililo jema, ninyi kwa ninyi na kwa watu wote.[†]

¹⁶ Furahini siku zote;[†] ¹⁷ ombeni bila kukoma;[†] ¹⁸ shukuruni kwa kila jambo; maana hayo ni mapenzi ya Mungu kwenu katika Kristo Yesu.[†] ¹⁹ Msimzimishe Roho;[†] ²⁰ msitweze unabii; ²¹ jaribuni mambo yote; lishikeni lililo jema;[†] ²² jitengeni na ubaya wa kila namna.[†]

²³ Mungu wa amani mwenyewe awatakase kabisa; nanyi nafsi zenu na roho zenu na miili yenu mhifadhiwe mwe kamili, bila lawama, wakati wa kuja kwake Bwana wetu Yesu Kristo.[†] ²⁴ Yeye ni mwaminifu ambaye awaita, naye atafanya.[†]

²⁵ Ndugu, tuombeeni.[†] ²⁶ Wasali-muni ndugu wote kwa busu takatifu.[†] ²⁷ Nawaapisha kwa Bwana, ndugu wote wasomewe waraka huu. ²⁸ Neema ya Bwana wetu Yesu Kristo na iwe pamoja nanyi.

4:9 Yn 13:34; Yer 31:33,34 4:10 2 The 3:4 4:11 Efe 4:28; 2 The 3:8,12
4:12 Kol 4:5; 1 Kor 5:12,13 4:13 1 Kor 15:20; Efe 2:12 4:14 Rum 14:9; 1 Kor 15:3,4,12
4:15-17 1 Kor 15:51-52; 7:10,25 4:16 1 Kor 15:52; 2 The 1:7 4:17 Yn 12:26; 17:24
5:1 Mt 24:36 5:2 Mt 24:42-44; Ufu 3:3; 16:15; Lk 12:39; 2 Pet 3:10
5:3 Yer 6:14; Yn 16:21,22; Mt 24:39; Lk 21:34,35 5:5 Rum 13:12; Efe 5:9
5:8 Isa 59:17; Efe 6:13-17 5:9 1 The 1:10; 2 The 2:14 5:10 1 The 4:14; Rum 14:8,9
5:11 Yud 1:20 5:12 1 Kor 16:18; 1 Tim 5:17 5:14 2 The 3:6,11,15
5:15 Mit 20:22; Rum 12:17; 1 Pet 3:9 5:16 Flp 4:4 5:17 Lk 18:1; Rum 12:12; Kol 4:2
5:18 Efe 5:20 5:19 1 Kor 14:1,29,30,39 5:21 1 Yoh 4:1 5:22 Ayu 1:1,8; 2:3 5:23 2 The 3:16
5:24 1 Kor 1:9; 2 The 3:3 5:25 2 The 3:1 5:26 1 Kor 16:20

WARAKA WA PILI WA PAULO MTUME KWA WATHESALONIKE

1 ¹ Paulo, na Silwano, na Timotheo, kwa kanisa la Wathesalonike, lili-lo katika Mungu Baba yetu, na Bwana Yesu Kristo.† ² Neema na iwe kwenu na amani zitokazo kwa Mungu Baba, na kwa Bwana Yesu Kristo.†

³ Ndugu, imetupasa kumshukuru Mungu sikuzote kwa ajili yenu, kama ilivyo wajibu, kwa kuwa imani yenu inazidi sana, na upendo wa kila mtu kwenu kwa mwenzake umekuwa mwingi.† ⁴ Hata na sisi wenyewe twaona fahari juu yenu katika makanisa ya Mungu kwa ajili ya saburi yenu, na imani mliyo nayo katika adha zenu zote na dhiki mnazostahimili.† ⁵ Ndiyo ishara hasa ya hukumu iliyo haki ya Mungu, ili mhesabiwe kuwa mwastahili kuingia ufalme wa Mungu, ambao kwa ajili yake mnateswa.† ⁶ Kwa kuwa ni haki mbele za Mungu kuwalipa mateso wale wawate-sao ninyi;† ⁷ na kuwalipa ninyi mteswao raha pamoja na sisi; wakati wa kufunuliwa kwake Bwana Yesu kutoka mbinguni pamoja na malaika wa uweza wake† ⁸ katika mwali wa moto; huku akiwalipiza kisasi wao wasiomjua Mungu, na wao wasioitii Injili ya Bwana wetu Yesu;† ⁹ watakoadhibiwa kwa maangamizi ya milele, kutengwa na uso wa Bwana na utukufu wa nguvu zake;† ¹⁰ yeye atakapokuja ili kutukuzwa katika watakatifu wake, na kustaajabiwa katika wote waliosadiki katika siku ile, (kwa sababu ushuhuda wetu ulisadikiwa kwenu).† ¹¹ Kwa hiyo twawaombea ninyi sikuzote, ili Mungu wetu awahesabu kuwa mmekustahili kuitwa kwenu, akatimiza kila haja ya wema na kila kazi ya imani kwa nguvu;† ¹² jina la Bwana wetu Yesu litukuzwe ndani yenu, nanyi ndani yake, kwa neema ya Mungu wetu na ya Bwana Yesu Kristo.†

2 ¹ Basi, ndugu, tunakusihini, kwa habari ya kuja kwake Bwana wetu Yesu Kristo, na kukusanyika kwetu mbele zake,† ² kwamba msifadhaishwe upesi hata kuiacha nia yenu, wala msisitushwe, kwa roho, wala kwa neno, wala kwa waraka unaodhaniwa kuwa ni wetu, kana kwamba siku ya Bwana imekwisha kuwapo. ³ Mtu awaye yote asiwadanganye kwa njia yo yote; maana haiji, usipokuja kwanza ule ukengeufu; akafunuliwa yule mtu wa kuasi, mwana wa uharibifu;† ⁴ yule mpingamizi, ajiinuaye nafsi yake juu ya kila kiitwacho Mungu ama kuabudiwa; hata yeye mwenyewe kuketi katika hekalu la Mungu, akijionyesha nafsi yake kana kwamba yeye ndiye Mungu.† ⁵ Je! Hamkumbuki ya kuwa wakati nilipokuwapo pamoja nanyi naliwaambieni hayo? ⁶ Na sasa lizuialo mwalijua, yule apate kufunuliwa wakati wake. ⁷ Maana ile siri ya kuasi hivi sasa inatenda kazi; lakini yuko azuiaye sasa, hata atakapoondolewa.† ⁸ Hapo ndipo atakapofunuliwa yule asi, ambaye Bwana Yesu atamwua kwa pumzi ya kinywa chake, na kumwangamiza kwa ufunuo wa kuwapo kwake;† ⁹ yule ambaye kuja kwake ni kwa mfano wa kutenda kwake Shetani, kwa uwezo wote, na ishara na ajabu za uongo;† ¹⁰ na katika madanganyo yote ya udhalimu kwa hao wanaopotea; kwa sababu hawakukubali kuipenda ile kweli, wapate kuokolewa.† ¹¹ Kwa hiyo Mungu awaletea nguvu ya upotevu, wauamini uongo;† ¹² ili wahukumiwe wote ambao hawakuamini kweli, bali walikuwa wakijifurahisha katika udhalimu.

¹³ Lakini imetupasa sisi kumshukuru Mungu sikuzote kwa ajili yenu, ndugu mliopendwa na Bwana, kwa kuwa Mungu amewachagua tangu

1:1 Mdo 17:1; 1 The 1:1 1:2 Rum 1:7 1:3 1 The 1:2,3; 2 The 2:13
1:4 2 Kor 7:4; Ufu 1:9; 1 The 2:19; 3:2,7 1:5 1 The 2:12; Flp 1:28; Lk 21:36
1:6 Ufu 18:6,7; Rum 12:19 1:7 Mt 25:31; 1 The 3:13; 4:16
1:8 Rum 2:8; Isa 66:15; Yer 10:25; Zab 79:6; 1 Pet 4:17 1:9 Isa 2:10,19,21
1:10 1 The 3:13; Kol 3:4; Zab 89:7; 69:36; Isa 49:3; 2:11,17 1:11 1 The 1:2,3
1:12 Isa 24:15; 66:5; Mal 1:11 2:1 1 The 4:15-17 2:3 1 Tim 4:1; Yn 17:12; 1 Yoh 2:18; 4:3
2:4 Dan 11:36; Eze 28:2 2:7 Mdo 20:29 2:8 Isa 11:4; Ayu 4:9; Ufu 19:15,20
2:9 Mt 24:24; Ufu 13:11-13 2:10 2 Kor 2:15; 4:3 2:11 2 Tim 4:4

mwanzo mpate wokovu, katika kutakaswa na Roho, na kuiamini kweli;†¹⁴ aliyowaitia ninyi kwa injili yetu, ili kuupata utukufu wa Bwana wetu Yesu Kristo.†¹⁵ Basi, ndugu, simameni imara, mkayashike mapokeo mliyofundishwa, ama kwa maneno, ama kwa waraka wetu. ¹⁶Na Bwana wetu Yesu Kristo mwenyewe, na Mungu Baba yetu, aliyetupenda akatupa faraja ya milele na tumaini jema, katika neema,†¹⁷ awafariji mioyo yenu, na kuwafanya imara katika kila neno na tendo jema.

3 ¹ Hatimaye, ndugu, tuombēeni, neno la Bwana liendele, na kutukuzwa vile vile kama ilivyo kwenu;†² tukaokolewe na watu wasio haki, wabaya; maana si wote walio na imani. ³ Lakini Bwana ni mwaminifu, atakayefanya imara na kuwalinda na yule mwovu.†⁴ Nasi tumemtumaini Bwana kwa mambo yenu, kwamba mnayafanya tulivyowaagiza, tena kwamba mtayafanya.†⁵ Bwana awaongoze mioyo yenu mkapate pendo la Mungu, na saburi ya Kristo.

⁶ Ndugu, twawaagiza katika jina la Bwana Yesu Kristo, jitengeni nafsi zenu na kila ndugu aendaye bila utaratibu, wala si kwa kufuata mapokeo mliyoyapokea kwetu.†⁷ Mwajua wenyewe jinsi iwapasavyo kutufuata; kwa sababu hatukuenda bila utaratibu kwenu;†⁸ wala hatukula chakula kwa mtu

ye yote bure; bali kwa taabu na masumbufu, usiku na mchana tulitenda kazi, ili tusimlemee mtu wa kwenu awaye yote.†⁹ Si kwamba hatuna amri, lakini makusudi tufanye nafsi zetu kuwa kielelezo kwenu, mtufuate.†¹⁰ Kwa kuwa hata wakati ule tulipokuwapo kwenu tuliwaagiza neno hili, kwamba ikiwa mtu hataki kufanya kazi, basi, asile chakula.†¹¹ Maana twasikia kwamba wako watu kwenu waendao bila utaratibu, hawana shughuli zao wenyewe, lakini wanajishughulisha na mambo ya wengine.†¹² Basi twawaagiza hao, na kuwaonya katika Bwana Yesu Kristo, watende kazi kwa utulivu na kula chakula chao wenyewe.†¹³ Lakini ninyi, ndugu, msikate tamaa katika kuteenda mema.†¹⁴ Na ikiwa mtu awaye yote halishiki neno letu la waraka huu, jihadharini na mtu huyo, wala msizungumze naye, apate kutahayari;†¹⁵ lakini msimhesabu kuwa adui, bali mwenye kama ndugu.†

¹⁶ Sasa, Bwana wa amani mwenyewe na awape amani daima kwa njia zote. Bwana awe pamoja nanyi nyote.†

¹⁷ Salamu zangu mimi Paulo, kwa mkono wangu mwenyewe. Hii ndiyo alama katika kila waraka, ndio mwandiko wangu.†¹⁸ Neema ya Bwana wetu Yesu Kristo na iwe pamoja nanyi nyote.

2:13 Efe 1:4; Kum 33:12; 1 The 2:13; 4:7 2:14 1 The 4:7; 5:9 2:16 1 The 3:11-13

3:1 Kol 4:3; 1 The 5:25 3:3 1 The 5:24 3:4 1 The 4:10; Gal 5:10; 2 Kor 7:16

3:6 Mt 18:17; Rum 16:17; 1 The 5:14; 4:1 3:7 1 The 2:1; 1:6 3:8 1 Kor 4:12; Flp 3:17; 1 The 2:9

3:9 Mt 10:10; 1 Kor 4:16; 1 The 1:6,7 3:10 Mwa 3:19; 1 The 3:4; 4:11 3:11 1 The 5:14

3:12 1 The 4:11 3:13 Gal 6:9 3:14 1 Kor 5:9,11 3:15 1 The 5:13,14 3:16 1 The 5:23

3:17 1 Kor 16:21

WARAKA WA KWANZA WA PAULO MTUME KWA TIMOTHEO

1 ¹ Paulo, mtume wa Kristo Yesu, kwa amri ya Mungu Mwokozi wetu na Kristo Yesu, taraja letu;† ² kwa Timotheo, mwanangu hasa katika imani. Neema na iwe kwako, na rehema, na amani, zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Kristo Yesu Bwana wetu.†

³ Kama vile nilivyokusihi ukae Efeso, nilipokuwa nikisafiri kwenda Make-donia, ili uwakataze wengine wasifundishe elimu nyingine;† ⁴ wala wasiangalie hadithi na nasaba zisizo na ukomo, ziletazo maswali wala si mada-raka ya Mungu yaliyo katika imani; basi ufanye hivyo.† ⁵ Walakini mwisho wa agizo hilo ni upendo utokao katika moyo safi na dhamiri njema, na imani isiyo na unafiki.† ⁶ Wengine wakiyakosa hayo wamegeukia maneno ya ubatili;† ⁷ wapenda kuwa waalimu wa sheria, ingawa hawayafahamu wasemayo wala mambo yale wayanenayo kwa uthabiti. ⁸ Lakini twajua ya kuwa sheria ni njema, kama mtu akiitumia kwa njia iliyo halali;† ⁹ akilifahamu neno hili, ya kuwa sheria haimhusu mtu wa haki, bali waasi, na wasio wataratibu, na makafiri, na wenye dhambi, na wanajisi, na wasiomcha Mungu, na wapigao baba zao, na wapigao mama zao, na wauaji, ¹⁰ na wazinifu, na wafiraji, na waibao watu, na waongo, nao waapao kwa uongo; na likiwapo neno lo lote lingine-lo lisilopatana na mafundisho yenye uzima;† ¹¹ kama vile ilivyonenwa katika Habari Njema ya utukufu wa Mungu ahimidiwaye, niliyowekewa amana.†

¹² Nami namshukuru Kristo Yesu Bwana wetu, aliyenitia nguvu kwa sababu aliniona kuwa mwaminifu, akani-weka katika utumishi wake;† ¹³ ingawa hapo kwanza nalikuwa mtukanaji, mwenye kuudhi watu, mwenye jeuri, lakini nalipata rehema kwa kuwa nalitenda hivyo kwa ujinga, na kwa kutokuwa na imani.† ¹⁴ Na neema ya Bwana wetu

ilizidi sana, pamoja na imani na pendo lililo katika Kristo Yesu. ¹⁵ Ni neno la kuaminiwa, tena lastahili kukubalika kabisa, ya kwamba Kristo Yesu alikuja ulimwenguni awaokoe wenye dhambi; ambao wa kwanza wao ni mimi.† ¹⁶ Lakini kwa ajili hii nalipata rehema, ili katika mimi wa kwanza, Yesu Kristo audhihirishe uvumilivu wake wote; niwe kielelezo kwa wale watakaomwami-ni baadaye, wapate uzima wa milele. ¹⁷ Sasa kwa Mfalme wa milele, asiyeweza kuona uharibifu, asiyeonekana, Mungu peke yake, na iwe heshima na utukufu milele na milele. Amina.†

¹⁸ Mwanangu Timotheo, nakukabi-dhi agizo hilo liwe akiba, kwa ajili ya maneno ya unabii yaliyotangulia juu yako, ili katika hayo uvipige vile vita vizuri;† ¹⁹ uwe mwenye imani na dhamiri njema, ambayo wengine wameisukumia mbali, wakaangamia kwa habari ya Imani.† ²⁰ Katika hao wamo Hime-nayo na Iskanda, ambao nimempa She-tani watu hao, ili wafundishwe wasimtukane Mungu.†

2 ¹ Basi, kabla ya mambo yote, nataka dua, na sala, na maombezi, na shukrani, zifanyike kwa ajili ya watu wote;† ² kwa ajili ya wafalme na wote wenye mamlaka, tuishi maisha ya utulivu na amani, katika utauwa wote na ustahivu. ³ Hili ni zuri, nalo lakubalika mbele za Mungu Mwokozi wetu;† ⁴ ambaye hutaka watu wote waokolewe, na kupata kujua yaliyo kweli.† ⁵ Kwa sababu Mungu ni mmoja, na mpatanishi kati ya Mungu na wanadamu ni mmoja, Mwanadamu Kristo Yesu;† ⁶ ambaye alijitoa mwenyewe kuwa ukombozi kwa ajili ya wote, utakaoshuhudiwa kwa majira yake.† ⁷ Nami kwa ajili ya huo naliwekwa niwe mhubiri na mtume, (nasema kweli, sisemi uongo), mwalimu wa Mataifa katika imani na kweli.†

1:1 Kol 1:27 1:2 Mdo 16:1; Tit 1:4 1:3 Mdo 20:1 1:4 1 Tim 4:7 1:5 Rum 13:10; Gal 5:6
1:6 1 Tim 6:4,20 1:8 Rum 7:12 1:10 1 Tim 6:3 1:11 1 Tim 6:15
1:12 Mdo 9:15; 1 Kor 15:9,10; Gal 1:13-16 1:13 Mdo 8:3; 9:4-5 1:15 Lk 15:2; 19:10
1:17 Rum 16:27 1:18 1 Tim 6:12; Yud 1:3 1:19 1 Tim 3:9; 6:10 1:20 2 Tim 2:17; 1 Kor 5:5
2:1 Flp 4:6 2:3 1 Tim 1:1; 4:10 2:4 Eze 18:23; 2 Pet 3:9 2:5 Rum 3:29,30; Ebr 12:24
2:6 Gal 1:4; 2:20; Tit 2:14 2:7 2 Tim 1:11; Gal 2:7,8

8 Basi, nataka wanaume wasalishe kila mahali, huku wakiinua mikono iliyotakata pasipo hasira wala majadiliano. ⁹ Vivyo hivyo wanawake na wajipambe kwa mavazi ya kujisitiri, pamoja na adabu nzuri, na moyo wa kiasi; si kwa kusuka nywele, wala kwa dhahabu na lulu, wala kwa nguo za thamani;† ¹⁰ bali kwa matendo mema, kama iwapasavyo wanawake wanaoukiri uchaji wa Mungu.† ¹¹ Mwanamke na ajifunze katika utulivu, akitii kwa kila namna.† ¹² Simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha, wala kumtawala mwanamume, bali awe katika utulivu.† ¹³ Kwa maana Adamu ndiye aliyeumbwa kwanza, na Hawa baadaye.† ¹⁴ Wala Adamu hakudanganywa, ila mwanamke alidanganywa kabisa akaingia katika hali ya kukosa.† ¹⁵ Walakini ataokolewa kwa uzazi wake, kama wakidumu katika imani na upendo na utakaso, pamoja na moyo wa kiasi.

3 ¹ Ni neno la kuaminiwa; mtu akitaka kazi ya askofu,† atamani kazi njema.† ² Basi imempasa askofu awe mtu asiyelaumika, mume wa mke mmoja, mwenye kiasi na busara, mtu wa utaratibu, mkaribishaji, ajuaye kufundisha;† ³ si mtu wa kuzoelea ulevi, si mpiga watu; bali awe mpole; si mtu wa kujadiliana, wala asiwe mwenye kupenda fedha; ⁴ mwenye kuisimamia nyumba yake vema, ajuaye kutiisha watoto katika ustahivu;† ⁵ (yaani, mtu asiyejua kuisimamia nyumba yake mwenyewe, atalitunzaje Kanisa la Mungu?) ⁶ Wala asiwe mtu aliyeongoka karibu, asije akajivuna akaanguka katika hukumu ya Ibilisi. ⁷ Tena imempasa kushuhudiwa mema na watu walio nje; ili asianguke katika lawama na mtego wa Ibilisi.† ⁸ Vivyo hivyo mashemasi^b na wawe wastahivu; si wenye kauli mbili, si watu wa kutumia mvi-nyo sana, si watu wanaotamani fedha ya aibu;† ⁹ wakiishika siri ya imani katika dhamiri safi. ¹⁰ Hawa pia na wajaribiwe kwanza; baadaye waitende

kazi ya shemasi, wakiisha kuonekana kuwa hawana hatia. ¹¹ Vivyo hivyo wake zao na wawe wastahivu; si wasingizaji; watu wa kiasi, waaminifu katika mambo yote.† ¹² Mashemasi na wawe waume wa mke mmoja, wakiwasimamia watoto wao vizuri, na nyumba zao. ¹³ Kwa maana watendao vema kazi ya shemasi hujipatia daraja nzuri, na ujasiri mwingi katika imani iliyo katika Kristo Yesu.

¹⁴ Nakuandikia hayo nikitaraji kuja kwako hivi karibu. ¹⁵ Lakini nikikawia, upate kujua jinsi iwapasavyo watu kuenenda katika nyumba ya Mungu, iliyo kanisa la Mungu aliye hai, nguzo na msingi wa kweli.† ¹⁶ Na bila shaka siri ya utauwa ni kuu.

Mungu alidhihirishwa katika mwili,

Akajulika kuwa na haki katika roho,

Akaonekana na malaika,

Akahubiriwa katika mataifa,

Akaaminiwa katika ulimwengu,

Akachukuliwa juu katika utukufu.†

4 ¹ Basi Roho anena waziwazi ya kwamba nyakati za mwisho wengine watajitenga na imani, wakisikiliza roho zidanganyazo, na mafundisho ya mashetani;† ² kwa unafiki wa watu wasemao uongo, wakichomwa moto dhamiri zao wenyewe; ³ wakiwazuia watu wasioe, na kuwaamuru wajiepusha na vyakula, ambavyo Mungu alivumba vipokewe kwa shukrani na walio na imani wenye kuijua hiyo kweli.† ⁴ Kwa maana kila kiumbe cha Mungu ni kizuri, wala hakuna cha kukataliwa, kama kikipokewa kwa shukrani;† ⁵ kwa kuwa kimetakaswa kwa neno la Mungu na kwa kuomba.

⁶ Uwakumbushe ndugu mambo hayo, nawe utakuwa mtumishi mwema wa Kristo Yesu, na mzoovu wa maneno ya imani, na mafundisho mazuri yale uliyoyafuata. ⁷ Bali hadithi za kizee, zisizokuwa za dini, uzikatae; nawe

2:9 1 Pet 3:3-5 2:10 1 Tim 5:10 2:11 Efe 5:22 2:12 1 Kor 14:34; Mwa 3:16

2:13 Mwa 1:27; 2:7,21-22; 1 Kor 11:8,9 2:14 Mwa 3:1-6; 2 Kor 11:3 3:1 Mdo 20:28

3:2-7 Tit 1:6-9 3:4 1 Sam 2:12 3:7 1 Tim 5:10; 2 Kor 8:21; 1 Kor 5:12,13 3:8 Flp 1:1; Mdo 6:3

3:11 Tit 2:3 3:15 2 Tim 2:20; Efe 2:19-22 3:16 Yn 1:14; 16:10; Rum 1:4; Mk 16:19

4:1 2 Tim 3:1; 2 Pet 3:3; Yud 1:18; 1 Yoh 2:18 4:3 Mwa 9:3; 1 Kor 10:30,31

4:4 Mwa 1:31; Mdo 10:15

^a 3:1 Askofu maana yake ni, Mwangalizi.

^b 3:8 Shemasi maana yake ni, Mtumishi wa Kanisa.

ujizoeze kupata utauwa.[†] ⁸ Kwa maana kujizoeza kupata nguvu za mwili kwa-faa kidogo, lakini utauwa hufaa kwa mambo yote; yaani, unayo ahadi ya uzima wa sasa, na ya ule utakaokuwa-po baadaye.[†]

⁹ Ni neno la kuaminiwa, tena lastahili kukubalika kabisa;[†] ¹⁰ kwa maana twajitaabisha na kujitahidi kwa kusudi hili, kwa sababu tunamtumaini Mungu aliye hai, aliye Mwokozi wa watu wote, hasa wa waaminio.[†]

¹¹ Mambo hayo uyaagize na kuyafundisha. ¹² Mtu awaye yote asiudharau ujana wako, bali uwe kielelezo kwao waaminio, katika usemi na mwenendo, na katika upendo na imani na usafi.[†] ¹³ Hata nitakapokuja, ufanye bidii katika kusoma na kuonya na kufundisha. ¹⁴ Usiache kuitumia karama ile iliyomo ndani yako, uliyopewa kwa unabii na kwa kuwekewa mikono ya wazee.[†] ¹⁵ Uyatafakari hayo; ukae katika hayo; ili kuendelea kwako kuwe dhahiri kwa watu wote. ¹⁶ Jitunze nafsi yako, na mafundisho yako. Dumu katika mambo hayo; maana kwa kufanya hivyo utajio-koa nafsi yako na wale wakusikiao pia.[†]

5 ¹ Mzee usimkemee, bali umwonye kama baba; na vijana kama ndugu;[†] ² wanawake wazee kama mama; wanawake vijana kama ndugu wa kike; katika usafi wote. ³ Uwaheshimu wajane walio wajane kweli kweli. ⁴ Lakini mjane akiwa ana watoto au wajukuu, na wajifunze kwanza kuyatenda yaliyo wajibu wao kwa jamaa zao wenyewe, na kuwalipa wazazi wao. Kwa kuwa hili lakubalika mbele za Mungu. ⁵ Basi yeye aliye mjane kweli kweli, ameachwa peke yake, huyo amemwekea Mungu tumaini lake, naye hudumu katika maombi na sala mchana na usiku.[†] ⁶ Bali, yeye asiyejizua nafsi yake amekufa ingawa yu hai. ⁷ Mambo hayo pia uyaagize, ili wasiwe na lawama. ⁸ Lakini mtu ye yote asiyewatunza walio wake, yaani, wale wa nyumbani mwake hasa, ameikana Imani, tena ni mbaya kuliko mtu asiyeamini. ⁹ Mjane asiandikwe isipokuwa umri wake amepata miaka sitini; naye amekuwa mke wa

mume mmoja; ¹⁰ naye ameshuhudiwa kwa matendo mema; ikiwa amelea watoto, ikiwa amekaribisha wageni, ikiwa amewaosha watakatifu miguu, ikiwa amewasaidia wateswao, ikiwa amefuata kwa bidii kila tendo jema.[†] ¹¹ Bali wajane walio vijana ukatae kuwaandika hao, maana, wakizidiwa na tamaa kinyume cha Kristo, wataka kuolewa; ¹² nao wana hukumu kwa kuwa wameiacha imani yao ya kwanza. ¹³ Tena, pamoja na hayo, hujifunza kuwa wavivu, wakizunguka-zunguka nyumba kwa nyumba; wala si wavivu tu, lakini ni wachongezi na wadadisi, wakinena maneno yasiyowapasa.[†] ¹⁴ Basi napenda wajane, ambao si wazee, waolewe, wazae watoto, wawe na madaraka ya nyumbani; ili wasimpe adui nafasi ya kulaumu.[†] ¹⁵ Kwa maana wengine wamekwisha kugeuka na kumfuata Shetani. ¹⁶ Mwanamke aaminiye, akiwa ana wajane, na awasaidie mwenyewe, Kanisa lisilemewe; ili liwasaidie wale walio wajane kweli kweli.

¹⁷ Wazee watawalao vema na wahesabiwe kustahili heshima maradufu; hasa wao wajitaabishao kwa kuhutubu na kufundisha.[†] ¹⁸ Kwa maana andiko lasema, Usimfunge kinywa ng'ombe apurapo nafaka. Na tena, Mtenda kazi astahili ujira wake.[†] ¹⁹ Usikubali mashitaka juu ya mzee, ila kwa vinywa vya mashahidi wawili au watatu.[†] ²⁰ Wale wadumuo kutenda dhambi uwakemee mbele ya wote, ili na wengine waogope.[†] ²¹ Nakuagiza mbele za Mungu, na mbele za Kristo Yesu, na mbele za malaika wateule, uyatende hayo pasipo kuhukumu kwa haraka; usifanye neno lo lote kwa upendeleo.[†] ²² Usimwekee mtu mikono kwa haraka, wala usizishiriki dhambi za watu wengine. Ujilinde nafsi yako uwe safi.[†] ²³ Tokea sasa usinywe maji tu lakini tumia mvinyo kidogo, kwa ajili ya tumbo lako, na magonjwa yakupatayo mara kwa mara.

²⁴ Dhambi za watu wengine zi dhahiri, zatangulia kwenda hukumuni; wengine dhambi zao zawafuata. ²⁵ Vivyo hivyo matendo yaliyo mazuri ya

4:7 1 Tim 1:4; 6:20; 2 Tim 2:16,23; Tit 1:14; 3:9 4:8 1 Tim 6:6 4:9 1 Tim 1:15
4:10 1 Tim 2:3,4 4:12 Tit 2:15 4:14 1 Tim 5:22; 2 Tim 1:6; Mdo 6:6; 8:17 4:16 Rum 11:14
5:1 Law 19:32 5:5 Yer 49:11; Lk 2:37; 18:7 5:10 Ebr 13:2; Yn 13:14 5:13 2 The 3:11
5:14 1 Kor 7:9 5:17 Rum 12:8; Flp 2:29 5:18 Kum 25:4; 24:15; 1 Kor 9:9; Mt 10:10; Lk 10:7
5:19 Kum 17:6; 19:15; Mt 18:16; 2 Kor 13:1 5:20 Gal 2:14 5:21 Lk 9:26 5:22 1 Tim 4:14

dhahiri; wala yale yasiyo dhahiri haya-wezi kusitirika.

6 ¹ Wo wote walio chini ya kongwa, hali ya utumwa, na wawahesabie bwana zao kuwa wamestahili heshima yote, jina la Mungu lisitukanwe wala mafundisho yetu.[†] ² Na wale walio na bwana waaminio wasiwadharau kwa kuwa ni ndugu; bali afadhali wawatumikie, kwa sababu hao waishirikio faida ya kazi yao wamekuwa wenye imani na kupendwa. Mambo hayo uya-fundishe na kuonya.[†]

³ Mtu awaye yote akifundisha elimu nyingine, wala hayakubali maneno yenye uzima ya Bwana wetu Yesu Kristo, wala mafundisho yapatanayo na utauwa,[†] ⁴ amejivuna; wala hafahamu neno lo lote; bali ana wazimu wa kuwazia habari za maswali, na mashindano ya maneno, ambayo katika hayo hutoka husuda, na ugomvi, na matukano, na shuku mbaya; ⁵ na majadiliano ya watu walioharibika akili zao, walioikosa kweli, huku wakidhani ya kuwa utauwa ni njia ya kupata faida.[†] ⁶ Walakini utauwa pamoja na kuridhika ni faida kubwa.[†] ⁷ Kwa maana hatukuja na kitu duniani, tena hatuwezi kutoka na kitu;[†] ⁸ ila tukiwa na chakula na nguo tutaridhika na vitu hivyo.[†] ⁹ Lakin hao watakao kuwa na mali huanguka katika majaribu na tanzi, na tamaa nyingi zisizo na maana, zenye kudhuru, ziwatosazo wanadamu katika upotevu na uharibifu.[†] ¹⁰ Maana shina moja la mabaya ya kila namna ni kupenda fedha; ambayo wengine hali wakiitamani hiyo wamefarakana na Imani, na kujichoma kwa maumivu mengi.[†]

¹¹ Bali wewe, mtu wa Mungu, uya-kimbie mambo hayo; ukafuate haki, utauwa, imani, upendo, saburi, upole.[†] ¹² Piga vita vile vizuri vya imani; shika uzima ule wa milele ulioitiwa, ukaungama maungamo mazuri mbele ya mashahidi wengi.[†] ¹³ Nakuagiza mbele za Mungu anayevihifadhi hai vitu vyote, na mbele za Kristo Yesu, aliyeyau-ngama maungamo mazuri yale mbele ya Pontio Pilato,[†] ¹⁴ kwamba uilinde amri hii pasipo mawaa, pasipo lawama, hata kufunuliwa kwake Bwana wetu Yesu Kristo; ¹⁵ ambako yeye kwa majira yake atakudhihirisha, yeye aliyehimidiwa, Mwenye uweza peke yake, Mfalme wa wafalme, Bwana wa mabwana;[†] ¹⁶ ambaye yeye peke yake hapatikani na mauti, amekaa katika nuru isiyoweza kukaribiwa; wala haku-na mwanadamu aliyemwona, wala awezaye kumwona. Heshima na uweza una yeye hata milele. Amina.[†]

¹⁷ Walio matajiri wa ulimwengu wa sasa uwaagize wasijivune, wala wasiutumainie utajiri usio yakini, bali wamtumaini Mungu atupaye vitu vyote kwa wingi ili tuvitumie kwa furaha.[†] ¹⁸ Watende mema, wawe matajiri kwa kutenda mema, wawe tayari kutoa mali zao, washirikiane na wengine kwa moyo; ¹⁹ huku wakijiwekea akiba iwe msingi mzuri kwa wakati ujao, ili wapate uzima ulio kweli kweli.[†]

²⁰ Ee Timotheo, ilinde hiyo amana; ujiepushe na maneno yasiyo ya dini, yasiyo na maana, na mashindano ya elimu iitwayo elimu kwa uongo;[†] ²¹ ambayo wengine wakiikiri hiyo wameikosa Imani. Neema na iwe pamoja nanyi.[†]

6:1 Efe 6:5; Tit 2:9,10 6:2 Flm 1:16 6:3 Gal 1:6-9; 2 Tim 1:13 6:5 2 Tim 3:8; 4:4; Tit 1:14
6:6 1 Tim 4:8; Ebr 13:5; Flp 4:11,12 6:7 Mhu 5:14; Ayu 1:21 6:8 Mit 30:8 6:9 Mit 23:4; 28:22
6:10 Efe 5:5 6:11 2 Tim 2:22 6:12 1 Kor 9:25,26; 2 Tim 4:7 6:13 Yn 18:36,37; 19:11
6:15 1 Tim 1:11; Ufu 17:14; Kum 10:17 6:16 Kut 33:20 6:17 Zab 62:10; Lk 12:20; Rum 12:16
6:19 Mt 6:20 6:20 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 6:21 1 Tim 1:6; 2 Tim 2:18

WARAKA WA PILI WA PAULO MTUME KWA TIMOTHEO

1 ¹ Paulo, mtume wa Kristo Yesu, kwa mapenzi ya Mungu; kwa ajili ya ahadi ya uzima ulio katika Kristo Yesu; ² kwa Timotheo, mwanangu mpendwa. Neema na iwe kwako, na rehema, na amani, zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Kristo Yesu Bwana wetu.[†]

³ Namshukuru Mungu, nimwabuduye kwa dhamiri safi tangu zamani za wazee wangu, kama vile nikukumbukavyo wewe daima, katika kuomba kwangu usiku na mchana.[†] ⁴ Nami natamani sana kukuona, nikiyakumbuka machozi yako, ili nijae furaha; ⁵ nikii-kumbuka imani uliyo nayo isiyo na unafiki, ambayo ilikaa kwanza katika bibi yako Loisi, na katika mama yako Eunike, nami nasadiki wewe nawe unayo.[†] ⁶ Kwa sababu hiyo nakukumbusha, uichochee karama ya Mungu, iliyo ndani yako kwa kuwekewa mikonno yangu.[†] ⁷ Maana Mungu hakutupa roho ya woga, bali ya nguvu na ya upendo na ya moyo wa kiasi.[†]

⁸ Basi usiuonee haya ushuhuda wa Bwana wetu, wala usinionee haya mimi mfungwa wake, bali uvumilie mabaya pamoja nami kwa ajili ya Injili, kwa kadiri ya nguvu ya Mungu;[†] ⁹ ambaye alituokoa akatuita kwa mwito mtakatifu, si kwa kadiri ya matendo yetu sisi, bali kwa kadiri ya makusudi yake yeye na neema yake. Neema hiyo tulipewa katika Kristo Yesu tangu milele,[†] ¹⁰ na sasa inadhihirishwa kwa kufunuliwa kwake Mwokozi wetu Kristo Yesu; aliyebatili mauti, na kuufunua uzima na kutokuharibika, kwa ile Injili;[†] ¹¹ ambayo kwa ajili ya hiyo naliwekwa niwe mhubiri na mtume na mwalimu.[†] ¹² Kwa sababu hiyo nimepatikana na mateso haya, wala sitahayari; kwa maana namjua yeye niliyemwamini, na kusadiki ya kwamba aweza kukilinda kile nilichokiweka amana kwake hata siku ile. ¹³ Shika kielelezo cha maneno yenye uzima uliyoyasikia

kwangu, katika imani na upendo ulio katika Kristo Yesu.[†] ¹⁴ Ilinde ile amana nzuri kwa Roho Mtakatifu akaaye ndani yetu.[†]

¹⁵ Waijua habari hii, ya kuwa wote walio wa Asia waliniepuka, ambao miongoni mwao wamo Figelo na Hermogene.[†] ¹⁶ Bwana awape rehema wale walio wa mlango wake Onesiforo; maana mara nyingi aliniburudisha, wala hakuuonea haya mnyororo wangu; ¹⁷ bali, alipokuwapo hapa Rumi, alinitafuta kwa bidii akanipata. ¹⁸ Bwana na ampe kuona rehema machoni pa Bwana siku ile. Na jinsi alivyonihudumia kwa mengi huko Efeso, wewe unajua sana.[†]

2 ¹ Basi wewe, mwanangu, uwe hoda dari katika neema iliyo katika Kristo Yesu. ² Na mambo yale uliyo-yasikia kwangu mbele ya mashahidi wengi, hayo uwakabidhi watu waaminifu watakaofaa kuwafundisha na wengine. ³ Ushiriki taabu pamoja nami, kama askari mwema wa Kristo Yesu.[†] ⁴ Hakuna apigaye vita ajitiaye katika shughuli za dunia, ili ampendeze yeye aliyemwandika awe askari. ⁵ Hata mtu akishindana katika michezo hapewi taji, asiposhindana kwa halali.[†] ⁶ Yampasa mkulima mwenye taabu ya kazi kuwa wa kwanza wa kupata fungu la matunda.[†] ⁷ Yafahamu sana hayo nise-mayo, kwa maana Bwana atakupa akili katika mambo yote. ⁸ Mkumbuke Yesu Kristo, aliyefufuka katika wafu, wa uzao wa Daudi kama inenavyo injili yangu.[†] ⁹ Nami katika hiyo nimeseswa hata kufungwa kama mtenda mabaya; lakini neno la Mungu halifungwi.[†] ¹⁰ Kwa ajili ya hilo nastahimili mambo yote, kwa ajili ya wateule, ili wao nao waupate wokovu ule ulio katika Kristo Yesu, pamoja na utukufu wa milele.[†]

¹¹ Ni neno la kuaminiwa. Kwa maana,

Kama tukifa pamoja naye,

1:2 Mdo 16:1 1:3 Mdo 23:1; 24:16; Flp 3:5 1:5 Mdo 16:1 1:6 1 The 5:19; 1 Tim 4:14
1:7 Rum 8:15 1:8 Rum 1:16 1:9 Tit 3:5 1:10 Rum 16:26; Ebr 2:14; 1 Kor 15:55,57
1:11 1 Tim 2:7 1:13 1 Tim 6:3; Tit 2:1 1:14 1 Tim 6:20 1:15 2 Tim 4:16 1:18 Yud 1:21
2:3 2 Tim 1:8; 4:5 2:5 2 Tim 4:8 2:6 1 Kor 9:7,10
2:8 Rum 1:3; 2:16; 1 Kor 15:4,20; 2 Sam 7:12 2:9 Efe 3:1,13; Flp 1:12-14; 2:17 2:10 Kol 1:24

tutaishi pamoja naye pia;†

¹² Kama tukistahimili,
tutamiliki pamoja naye;

Kama tukimkana yeye,
yeye naye atatukana sisi;†

¹³ Kama sisi hatuamini,
yeye hudumu wa kuaminiwa.

Kwa maana hawezi kujikana mwe-
nyewe.†

¹⁴ Uwakumbushe mambo hayo,
ukiwaonya machoni pa Mungu, wasiwe
na mashindano ya maneno, ambayo
hayana faida, bali huwaharibu wasi-
kiao.† ¹⁵ Jitahidi kujionyesha kuwa
umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi
asiye na sababu ya kutahayari, ukitu-
mia kwa halali neno la kweli.† ¹⁶ Jiepu-
she na maneno yasiyo na maana, amba-
yo si ya dini; kwa kuwa wataendelea
zaidi katika maovu.† ¹⁷ Na neno lao
litaenea kama donda-ndugu. Miongoni
mwa hao wamo Himenayo na Fileto,†
¹⁸ walioikosa ile kweli, wakisema ya
kwamba kiyama imekwisha kuwapo,
hata kuipindua imani ya watu kadha wa
kadha. ¹⁹ Lakini msingi wa Mungu ulio
imara umesimama, wenye muhuri hii,

Bwana awajua walio wake.

Na tena,

Kila alitajaye jina la Bwana na
auache uovu.†

²⁰ Basi katika nyumba kubwa havi-
mo vyombo vya dhahabu na fedha tu,
bali na vya mti, na vya udongo; vingine
vina heshima, vingine havina.† ²¹ Basi
ikiwa mtu amejitakasa kwa kujitenga na
hao, atakuwa chombo cha kupata heshi-
ma, kilichosafishwa, kimfaacho Bwana,
kimetengenezwa kwa kila kazi iliyo
njema.† ²² Lakini zikimbie tamaa za uja-
nani; ukafuate haki, na imani, na upe-
ndo, na amani, pamoja na wale wamwi-
tao Bwana kwa moyo safi.† ²³ Walakini
uyakatae maswali ya upumbavu yasiyo
na elimu, ukijua ya kuwa huzaa mago-
mvi.† ²⁴ Tena haimpasi mtumwa wa
Bwana kuwa mgomvi; bali kuwa mwa-
nana kwa watu wote, awezaye kufundi-
sha, mvumilivu;† ²⁵ akiwaonya kwa upo-

le wao washindanao naye, ili kama
ikiwezekana, Mungu awape kutubu na
kuijua kweli;† ²⁶ wapate tena fahamu zao,
na kutoka katika mtego wa Ibilisi,
ambao hao wametegwa naye, hata kuya-
fanya mapenzi yake.

3 ¹ Lakini ufahamu neno hili, ya
kuwa siku za mwisho kutakuwako
nyakati za hatari.† ² Maana watu wa-
takuwa wenye kujipenda wenyewe,
wenye kupenda fedha, wenye kujisi-
fu, wenye kiburi, wenye kutukana,
wasiotii wazazi wao, wasio na shu-
krani, wasio safi,† ³ wasiowapenda wa
kwao, wasiotaka kufanya suluhu, wa-
singiziaji, wasiojizua, wakali, wasio-
penda mema, ⁴ wasaliti, wakaidi, we-
nye kujivuna, wapendao anasa kuliko
kumpenda Mungu;† ⁵ wenye mfano wa
utauwa, lakini wakikana nguvu zake;
hao nao ujiepushe nao.† ⁶ Kwa maana
katika hao wamo wale wajiingizao
katika nyumba za watu, na kuchukua
mateka wanawake wajinga wenye mi-
zigo ya dhambi, waliochukuliwa na
tamaa za namna nyingi;† ⁷ wakijifu-
nza siku zote, ila wasiweze kabisa
kuufikia ujuzi wa kweli.† ⁸ Na kama
vile Yane na Yambre walivyopingana
na Musa, vivyo hivyo na hawa wana-
pingana na ile kweli; ni watu walio-
haribika akili zao, wamekatajiwa kwa
mambo ya imani.† ⁹ Lakini hawatae-
ndelea sana; maana upumbavu wao
utakuwa dhahiri kwa watu wote, ka-
ma vile na upumbavu wa hao ulivyo-
kuwa dhahiri.

¹⁰ Bali wewe umeyafuata mafundi-
sho yangu; na mwenendo wangu, na
makusudi yangu, na imani, na uvumi-
livu, ¹¹ na upendo, na saburi; tena na
adha zangu na mateso, mambo yaliyo-
nipata katika Antiokia, katika Ikonio,
na katika Listra, kila namna ya adha
niliyoistahimili, naye Bwana aliniokoa
katika hayo yote.† ¹² Naam, na wote
wapendao kuishi maisha ya utauwa
katika Kristo Yesu wataudhiwa.† ¹³ la-
kini watu wabaya na wadanganyaji

2:11 2 Kor 4:11 2:12 Mt 10:33; Lk 12:9 2:13 Rum 3:2,3; Hes 23:19 2:14 1 Tim 6:4; Tit 3:9

2:15 1 Tim 4:6; Lk 12:42; Tit 2:7,8 2:16 1 Tim 4:7 2:17 1 Tim 1:20

2:19 Hes 16:5,26; Yn 10:14; Isa 26:13; 28:16,17 2:20 1 Kor 3:12 2:21 2 Tim 3:17

2:22 1 Tim 6:11; 1:5 2:23 1 Tim 4:7 2:24 Tit 1:7 2:25 1 Tim 2:4 3:1 1 Tim 4:1 3:2 Rum 1:29

3:4 Flp 3:19 3:5 Mt 7:15,21; Rum 2:20; Tit 1:16 3:6 Mt 23:14; Tit 1:11 3:7 2 Tim 2:25

3:8 Kut 7:11,22; 1 Tim 6:5; 1:12 3:11 Mdo 13:14-52; 14:1-20; Zab 34:19

3:12 Mt 16:24; Mdo 14:22

wataendelea, na kuzidi kuwa waovu, wakidanganya na kudanganyika.[†] ¹⁴Bali wewe ukae katika mambo yale uliyofundishwa na kuhakikishwa, kwa maana unajua ni akina nani ambao ulijifunza kwao;[†] ¹⁵na ya kuwa tangu utoto umeyajua maandiko matakafu, ambayo yaweza kukuhekimisha hata upate wokovu kwa imani iliyo katika Kristo Yesu.[†] ¹⁶Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki;[†] ¹⁷ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema.[†]

4 ¹Nakuagiza mbele za Mungu, na mbele za Kristo Yesu, atakayewahukumu walio hai na waliokufa; kwa kufunuliwa kwake na kwa ufalme wake;[†] ²lihubiri neno, uwe tayari, wakati ukufaa na wakati usiokufaa, karipia, kemea, na kuonya kwa uvumilivu wote na mafundisho.[†] ³Maana utakuja wakati watakapoyakataa mafundisho yenye uzima; ila kwa kuzifuata nia zao wenye watajipatia waalimu makundi makundi, kwa kuwa wana masikio ya utafiti;[†] ⁴nao watajiepusha wasisikie yaliyo kweli, na kuzigeukia hadithi za uongo.[†] ⁵Bali wewe, uwe na kiasi katika mambo yote, vumilia mabaya, fanya kazi ya mhubiri wa Injili, timiliza huduma yako.[†] ⁶Kwa maana, mimi sasa namiminwa, na wakati wa kufariki kwangu umefika.[†] ⁷Nimevipiga vita vilivyo vizuri, mwendo nimeumaliza, Imani nimeilinda;[†] ⁸baada ya hayo nimewekewa taji ya haki, ambayo Bwana, mhukumu mwenye haki, atanipa siku ile; wala si

mimi tu, bali na watu wote pia waliopenda kufunuliwa kwake.[†]

⁹Jitahidi kuja kwangu upesi.[†] ¹⁰Maana Dema aliniacha, akiupenda ulimwengu huu wa sasa, akasafiri kwenenda Thesalonike; Kreske amekwenda Galatia; Tito amekwenda Dalmatia.[†] ¹¹Luka peke yake yupo hapa pamoja nami. Umtwae Marko, umlete pamoja nawe, maana anifaa kwa utumishi.[†] ¹²Lakini Tikiko nalimpeleka Efeso.[†] ¹³Lile joho nililoliacha kwa Karpo huko Troa, ujapo ulilete, na vile vitabu, hasa vile vya ngozi.[†] ¹⁴Iskanda, mfua shaba, alionyesha ubaya mwingi kwangu; Bwana atamlipa sawasawa na matendo yake.[†] ¹⁵Nawe ujihadhari na huyo, kwa sababu aliyapinga sana maneno yetu. ¹⁶Katika jawabu langu la kwanza hakuna mtu aliyesimama upande wangu, bali wote waliniacha; naomba wasihesabiwe hatia kwa jambo hilo.[†] ¹⁷Lakini Bwana alisimama pamoja nami akanitia nguvu, ili kwa kazi yangu ule ujumbe utangazwe kwa utimilifu, hata wasikie Mataifa yote; nami nikaokolewa katika kinywa cha simba.[†] ¹⁸Bwana ataniokoa na kila neno baya, na kunihifadhi hata nifike ufalme wake wa mbinguni. Utukufu una Yeye milele na milele. Amina.

¹⁹Nisalimie Priska na Akila, na wale wa nyumbani mwa Onesiforo.[†] ²⁰Erasto alikaa Korintho. Trofimo nalimwacha huko Mileto, hawezi.[†] ²¹Jitahidi kuja kabla ya wakati wa baridi. Eubulo akusalimu, na Pude, na Lino, na Klaudia, na ndugu wote pia.

²²Bwana na awe pamoja na roho yako. Neema na iwe pamoja nanyi.

3:13 1 Tim 4:1 3:14 2 Tim 2:2 3:15 Yn 5:39; Zab 119:99 3:16 2 Pet 1:19-21; Rum 15:4
3:17 1 Tim 6:11 4:1 Mdo 10:42; 1 Pet 4:5; Rum 14:9,10 4:2 Mdo 20:20,31
4:3 2 Tim 1:13; 1 Tim 4:1 4:4 1 Tim 4:7; 2 The 2:11 4:5 2 Tim 2:3; Efe 4:11 4:6 Flp 2:17
4:7 1 Kor 9:25; 1 Tim 6:12; Flp 3:14 4:8 2 Tim 2:5; Yn 1:22; 1 Pet 5:4; Ufu 2:10 4:9 2 Tim 1:4
4:10 2 Kor 8:23; Gal 2:3; Kol 4:14; Tit 1:4; Flm 1:24
4:11 Mdo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol 4:10,14; Flm 1:24
4:12 Mdo 20:4; Efe 6:21-22; Kol 4:7-8 4:13 Mdo 20:6
4:14 Zab 28:4; 62:12; Mit 24:12; Rum 2:6; 1 Tim 1:20; 2 Sam 3:39; 4:16 2 Tim 1:15
4:17 Zab 22:21; Dan 6:21,28; Mdo 23:11; 27:23 4:19 Mdo 18:2; 2 Tim 1:16-17
4:20 Mdo 19:22; 20:4; 21:29; Rum 16:23

WARAKA WA PAULO MTUME KWA TITO

1 ¹ Paulo, mtumwa wa Mungu, na mtume wa Yesu Kristo; kwa ajili ya imani ya wateule wa Mungu, na ujuzi wa kweli ile iletayo utauwa; ² katika tumaini la uzima wa milele, ambao Mungu asiyeweza kusema uongo aliuahidi tangu milele; ³ akalifunua neno lake kwa majira yake katika ule ujumbe niliowekewa amana mimi kwa amri ya Mwokozi wetu Mungu; ⁴ kwa Tito, mwanangu hasa katika imani tuishirikiyo. Neema na iwe kwako na amani zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Kristo Yesu Mwokozi wetu.†

5 Kwa sababu hii nalikuacha Krete, ili uyatengeneze yaliyopunguka, na kuweka wazee katika kila mji kama vile nilivyokuamuru; ⁶ ikiwa mtu hakushitakiwa neno, naye ni mume wa mke mmoja, ana watoto waaminio, wasioshitakiwa kuwa ni wafisadi wala wasiotii.†† ⁷ Maana imempasa askofu^a awe mtu asiyeshitakiwa neno, kwa kuwa ni wakili wa Mungu; asiwe mtu wa kuji-pendeza nafsi yake, asiwe mwepesi wa hasira, asiwe mlevi wala mgomvi, asiwe mpenda mapato ya aibu;† ⁸ bali awe mkaribishaji, mpenda wema, mwenye kiasi, mwenye haki, mtakatifu, mwenye kudhibiti nafsi yake; ⁹ akilishika lile neno la imani vile vile kama alivyofundishwa, apate kuweza kuwao-nya watu kwa mafundisho yenye uzima, na kuwashinda wenye kupinga.†

10 Kwa maana kuna wengi wasiotii, wenye maneno yasiyo na maana, wadanganyaji, na hasa wale wa tohara, ambao yapasa wazibwe vinywa vyao. ¹¹ Hao wanapindua watu wa nyumba nzima, wakifundisha yasiyowapasa kwa ajili ya mapato ya aibu.† ¹² Mtu wa kwao, nabii wao wenyewe, amesema, Wakrete ni waongo siku zote, hayawani wabaya, walafi wavivu. ¹³ Ushuhuda huo ni kweli. Kwa sababu hiyo uwakemee kwa ukali, ili wapate kuwa wazi-

ma katika imani;† ¹⁴ wasisikilize hadithi za Kiyahudi, wala maagizo ya watu wajiepushao na yaliyo kweli.† ¹⁵ Vitu vyote ni safi kwa hao walio safi; lakini hakuna kilicho safi kwao walio wanajisi, wasioamini; bali akili zao zimekuwa najisi, na nia zao pia.† ¹⁶ Wanakiri ya kwamba wanamjua Mungu, bali kwa matendo yao wanamkana; ni wenyewe machukizo, waasi, wala kwa kila tendo jema hawafai.†

2 ¹ Lakini wewe nena mambo yapasayo mafundisho yenye uzima;† ² ya kwamba wazee wawe wenye kiasi, wastahivu, wenye busara, wazima katika imani na katika upendo na katika saburi.† ³ Vivyo hivyo na wazee wa kike wawe na mwenendo wa utakatifu; wasiwe wasingizaji, wasiwe wenye kutumia mvinyo nyingi, bali wafundishao mema;† ⁴ ili wawatie wanawake vijana akili, wawapende waume zao, na kuwapenda watoto wao; ⁵ na kuwa wenye kiasi, kuwa safi, kufanya kazi nyumbani mwao, kuwa wema, kuwatii waume zao wenyewe; ili neno la Mungu lisitukanwe.†

6 Vivyo hivyo na vijana waume uwaonye kuwa na kiasi; ⁷ katika mambo yote ukijionyesha wewe mwenyewe kuwa kielelezo cha matendo mema, na katika mafundisho yako ukionyesha usahihi na ustahivu;† ⁸ na maneno yenye uzima yasiyoweza kuhukumiwa makosa, ili yule mwenye kupinga atahayarike, kwa kuwa hana neno baya la kunena juu yetu.†

9 Watumwa na wawatii bwana zao, wakiwapendeza katika mambo yote; wasiwe wenye kujibu;† ¹⁰ wasiwe wai-baji; bali wauonyeshe uaminifu mwenyewe, ili wayapambe mafundisho ya Mwokozi wetu Mungu katika mambo yote.† ¹¹ Maana neema ya Mungu iwaokoayo wanadamu wote imefunuliwa; ¹² nayo yatufundisha kukataa ubaya

1:3 Efe 1:9,10; 1 Tim 1:1,11 1:4 2 Kor 8:23; Gal 2:3; 2 Tim 4:10; 1 Tim 1:2 1:6-9
1 Tim 3:2-7 1:7 1 Kor 4:1; 1 Pet 5:2; 2 Tim 2:24 1:9 Tit 2:1; 1 Tim 1:10; 2 Tim 4:3
1:11 Tit 3:6; Yn 10:12; 1 Pet 5:2 1:13 2 Tim 4:2 1:14 1 Tim 4:7 1:15 Mt 15:11; Rum 14:20
1:16 2 Tim 3:5 2:1 1 Tim 6:3; 2 Tim 1:13 2:2 1 Tim 5:1 2:3 1 Tim 3:11 2:5 Efe 5:22
2:7 1 Tim 4:12; 1 Pet 5:3 2:8 1 Pet 2:15 2:9 Efe 6:5; 1 Tim 6:1; 1 Pet 2:18 2:10 Tit 1:3
^a 1:7 Askofu maana yake ni, Mwangelizi.

na tamaa za kidunia; tupate kuishi kwa kiasi, na haki, na utauwa, katika ulimwengu huu wa sasa;† ¹³ tukilitazamia tumaini lenye baraka na mafunuo ya utukufu wa Kristo Yesu, Mungu mkuu na Mwokozi wetu;† ¹⁴ ambaye alijitoa nafsi yake kwa ajili yetu, ili atukomboe na maasi yote, na kujisafishia watu wawe milki yake mwenyewe, wale walio na juhudi katika matendo mema.†

¹⁵ Nena maneno hayo, onya na kukaripia kwa mamlaka yote; asikudharau mtu awaye yote.†

3 ¹ Uwakumbushe watu kunyenyekea kwa wenye uwezo na mamlaka, na kutii, na kuwa tayari kwa kila kazi njema;† ² wasimtukane mtu ye yote, wasiwe wagomvi, wawe wema, wakionyesha upole wote kwa watu wote.† ³ Maana hapo zamani sisi nasi tulikuwa hatuna akili, tulikuwa waasi, tumedanganywa, huku tukitumikia tamaa na anasa za namna nyingi, tukiishi katika uovu na husuda, tukichukiza na kuchukiana.† ⁴ Lakini wema wake Mwokozi wetu Mungu, na upendo wake kwa wanadamu, ulipofunuliwa, alituokoa;† ⁵ si kwa sababu ya matendo ya haki tuliyoyatenda sisi; bali kwa rehema yake, kwa kuoshwa kwa kuza-liwa kwa pili na kufanywa upya na Roho Mtakatifu;† ⁶ ambaye alitumwagia kwa wingi, kwa njia ya Yesu Kristo Mwokozi wetu;† ⁷ ili tukihesabiwa haki

kwa neema yake, tupate kufanywa warithi wa uzima wa milele, kama lilivyo tumaini letu.† ⁸ Ni neno la kuaminiwa; na mambo hayo nataka uyanene kwa nguvu, ili wale walio-mwamini Mungu wakumbuke kudumu katika matendo mema. Hayo ni mazuri, tena yana faida kwa wanadamu. ⁹ Lakini maswali ya upuzi ujiepushe nayo, na nasaba, na magomvi, na mashindano ya sheria. Kwa kuwa hayana faida, tena hayana maana.† ¹⁰ Mtu aliye mzushi, baada ya kumwonya mara ya kwanza na mara ya pili, mkatae;† ¹¹ ukijua ya kuwa mtu kama huyo amepotoka, tena atenda dhambi, maana amejihukumu hatia yeye mwenyewe.†

¹² Wakati nitakapomtuma Artema kwako au Tikiko, jitahidi kuja kwangu huku Nikopoli; kwa maana huku nimekusudia kukaa wakati wa baridi.† ¹³ Zena, yule mwana-sheria, na Apolo, uwasafirishe kwa bidii, wasipungukiwe na cho chote.† ¹⁴ Watu wetu nao wajifunze kudumu katika matendo mema, kwa matumizi yaliyo lazima, ili wasiwe hawana matunda.†

¹⁵ Watu wote walio pamoja nami wakusalimu. Tusalimie wale watupe ndao katika imani.

Neema na iwe pamoja nanyi nyote.

2:12 Efe 1:4; 1 Yoh 2:16 2:13 1 Kor 1:7; Rum 5:2; Flp 3:20

2:14 Kut 19:5; Kum 4:20; 7:6; 14:2; Zab 130:8; 1 Pet 2:9; 3:13; Gal 1:4; 1 Tim 2:6; Efe 2:10;

Eze 37:23 2:15 1 Tim 4:12 3:1 1 Pet 2:13 3:2 Flp 4:5 3:3 1 Kor 6:11; Efe 2:2; 5:8

3:4 Tit 2:11; Mt 8:31 3:5 Efe 2:8,9; 5:26; Yn 3:5; 2 Tim 1:9 3:6 Yoe 2:28 3:7 Rum 3:24

3:9 1 Tim 4:7 3:10 2 Yoh 1:10; Mt 18:15,16 3:11 1 Tim 6:4,5 3:12 2 Tim 4:12

3:13 Mdo 18:24; 1 Kor 3:5,6 3:14 Tit 2:14; Mt 7:19; Efe 4:28,29

WARAKA WA PAULO MTUME KWA FILEMONI

1 ¹ Paulo, mfungwa wa Kristo Yesu, na Timotheo aliye ndugu yetu, kwa Filemoni mpendwa wetu, mtenda kazi pamoja nasi,[†] ² na kwa Afia, ndugu yetu, na kwa Arkipo askari mwenzetu, na kwa kanisa lililo katika nyumba yako.[†] ³ Neema na iwe kwenu, na amani, zitokazo kwa Mungu, Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo.[†] ⁴ Namshukuru Mungu wangu sikuzote, nikikukumbuka katika maombi yangu; ⁵ nikisikia habari za upendo wako na imani uliyo nayo kwa Bwana Yesu na kwa watakatifu wote; ⁶ ili kwamba ushirika wa imani yako ufanye kazi yake, katika ujuzi wa kila kitu chema kilicho kwetu, katika Kristo.[†] ⁷ Maana nalikuwa na furaha nyingi na faraja kwa sababu ya upendo wako, kwa kuwa mioyo ya watakatifu imeburudishwa nawe, ndugu yangu.[†]

⁸ Kwa hiyo, nijapokuwa nina ujasi-ri katika Kristo kukuagiza likupasalo; ⁹ lakini, kwa ajili ya upendo nakusihi, kwa kuwa ni kama nilivyo, Paulo mzee, na sasa mfungwa wa Kristo Yesu pia. ¹⁰ Nakusihi kwa ajili ya mtoto wangu niliyemzaa katika vifungo vyangu, yaani, Onesimo;[†] ¹¹ ambaye zamani alikuwa hakufai, bali sasa akufaa sana, wewe na mimi pia; ¹² niliyemtuma kwako, yeye mwenyewe, maana ni moyo wangu hasa; ¹³ ambaye mimi nalitaka akae kwangu, apate kunitumikia badala yako katika vifungo

vya Injili.[†] ¹⁴ Lakini sikutaka kutenda neno lo lote isipokuwa kwa shauri lako, ili kwamba wema wako usiwe kama kwa lazima, bali kwa hiari.[†] ¹⁵ Maana, labda ndiyo sababu alite-ngwa nawe kwa muda, ili uwe naye tena milele; ¹⁶ tokea sasa, si kama mtumwa, bali zaidi ya mtumwa, ndugu mpendwa; kwangu mimi sana, na kwa-ko wewe zaidi sana, katika mwili na katika Bwana.[†] ¹⁷ Basi kama ukiniona mimi kuwa mshirika nawe, mpokee huyu kama mimi mwenyewe. ¹⁸ Na kama amekudhulumu, au unamwia kitu, ukiandike hicho juu yangu. ¹⁹ Mimi Paulo nimeandika kwa mkono wangu mwenyewe, mimi nitalipa. Sikuambii kwamba nakuwia hata nafsi yako.[†] ²⁰ Naam, ndugu yangu, nipate faida kwako katika Bwana; uniburudishe moyo wangu katika Kristo.

²¹ Kwa kuwa nakuamini kutii kwa-ko ndiyo maana nimekuandikia, nikijua ya kuwa utafanya zaidi ya hayo nise-mayo. ²² Na pamoja na hayo uniwekee tayari mahali pa kukaa; maana nataraji ya kwamba kwa maombi yenu mtajaliwa kunipata.[†]

²³ Epafra, aliyefungwa pamoja nami katika Kristo Yesu, akusalimu;[†] ²⁴ na Marko, na Aristarko, na Dema, na Luka, watendao kazi pamoja nami.[†] ²⁵ Neema ya Bwana Yesu Kristo na iwe pamoja na roho zenu.

1:1 Efe 3:1 1:2 Kol 4:17; 2 Tim 2:3 1:3 Rum 1:7 1:6 Flp 1:9 1:7 2 Kor 7:4
1:10 Kol 4:9; Gal 4:19; 1 Kor 4:15 1:13 Flp 2:30 1:14 2 Kor 9:7; 1 Pet 5:2 1:16 1 Tim 6:2
1:19 Gal 6:11; 2 The 3:17 1:22 Flp 1:25; 2:24 1:23 Kol 1:7; 4:12
1:24 Mdo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; 19:29; 27:2; Kol 4:10,14 2 Tim 4:10,11

WARAKA KWA WAEBRANIA

1 ¹ Mungu, ambaye alisema zamani na baba zetu katika manabii kwa sehemu nyingi na kwa njia nyingi, ² mwisho wa siku hizi amesema na sisi katika Mwana, aliyemweka kuwa mriithi wa yote, tena kwa yeye aliufanya ulimwengu.[†] ³ Yeye kwa kuwa ni mng'ao wa utukufu wake na chapa ya nafsi yake, akivichukua vyote kwa amri ya uweza wake, akiisha kufanya utakaso wa dhambi, aliketi mkono wa kuume wa Ukuu huko juu;[†] ⁴ amefanyika bora kupita malaika, kwa kadiri jina alilolirithi lilivyo tukufu kuliko lao.[†]

⁵ Kwa maana alimwambia malaika yupi wakati wo wote,

Ndiwe mwanangu,

Mimi leo nimekuzaa?

Na tena

Mimi nitakuwa kwake baba,

Na yeye atakuwa kwangu mwana?[†]

⁶ Hata tena, amletapo mzaliwa wa kwanza ulimwenguni, asema,

Na wamsujudu malaika wote wa Mungu.[†]

⁷ Na kwa habari za malaika asema, Afanyaye malaika wake kuwa pepo,

Na watumishi wake kuwa miali ya moto.[†]

⁸ Lakini kwa habari za Mwana asema, Kiti chako cha enzi, Mungu, ni cha milele na milele;

Na fimbo ya ufalme wako ni fimbo ya adili.[†]

⁹ Umependa haki, umechukia maasi;

Kwa hiyo Mungu, Mungu wako, amekutia mafuta, Mafuta ya shangwe kupita wenzio.

¹⁰ Na tena,

Wewe, Bwana, hapo mwanzo uliitia misingi ya nchi,

Na mbingu ni kazi za mikono yako;[†]

¹¹ Hizo zitaharibika, bali wewe unadumu;

Nazo zote zitachakaa kama nguo,

¹² Na kama mavazi utazizinga, nazo zitabadilika;

Lakini wewe u yeye yule, Na miaka yako haitakoma.

¹³ Je! Yuko malaika aliyemwambia wakati wo wote,

Uketi mkono wangu wa kuume

Hata nitakapoweka adui zako

chini ya nyayo zako?[†]

¹⁴ Je! Hao wote si roho watumikao, wakitumwa kuwahudumu wale watakaourithi wokovu?[†]

2 ¹ Kwa hiyo imetupasa kuyaangalia zaidi hayo yaliyosikiwa tusije tukayakosa. ² Kwa maana, ikiwa lile neno lililonenwa na malaika lilikuwa imara, na kila kosa na uasi ulipata ujira wa haki,[†] ³ sisi je! Tutapataje kupona, tusipojali wokovu mkuu namna hii? Ambao kwanza ulinenwa na Bwana, kisha ukathibitika kwetu na wale waliosikia;[†] ⁴ Mungu naye aki-shuhudu pamoja nao kwa ishara na ajabu na nguvu za namna nyingi, na kwa magawanyo ya Roho Mtakatifu, kama alivyopenda mwenyewe.[†]

⁵ Maana hakuuweka chini ya malaika ulimwengu ule ujao tunaounena, ila mtu mmoja ameshuhudia hivi mahali fulani, akisema,

⁶ Mwanadamu ni nini hata umkumbuke,

Ama mwana wa binadamu, hata umwangelie?[†]

⁷ Umemfanya mdogo punde kuliko malaika,

Umemvika taji ya utukufu na heshima,

Umemtawaza juu ya kazi za mikono yako;

⁸ Umeweka vitu vyote chini ya nyayo zake.

Kwa maana katika kuweka vitu vyote chini yake hakisaza kitu kisichowekwa

1:2 Zab 2:8; Yn 1:3; Kol 1:16; Mt 21:38

1:3 Zab 110:1; 2 Kor 4:4; Kol 1:15; Mk 16:19; Ebr 9:14,26 1:4 Flp 2:9

1:5 Zab 2:7; 2 Sam 7:14; 1 Nya 17:14; Ebr 5:5; Mdo 13:33 1:6 Kum 32:43; Rum 8:29; Zab 97:7

1:7 Zab 104:4 1:8-9 Zab 45:6-7 1:10-12 Zab 102:25-27 1:13 Zab 110:1

1:14 Dan 7:10; Zab 34:8; 91:11 2:2 Mdo 7:38,53; Gal 3:19 2:3 Ebr 10:29; 12:25

2:4 Mk 16:20; 1 Kor 12:4,11 2:6-8 Zab 8:4-6

chini yake. Lakini sasa bado hamjaona vitu vyote kutiwa chini yake,^{† 9} 9 ila twamwona yeye aliyefanywa mdogo punde kuliko malaika, yaani, Yesu, kwa sababu ya maumivu ya mauti, amevikwa taji ya utukufu na heshima, ili kwa neema ya Mungu aionje mauti kwa ajili ya kila mtu.^{† 10} 10 Kwa kuwa ilimpasa yeye, ambaye kwa ajili yake na kwa njia yake vitu vyote vimekuwapo, akileta wana wengi waufikilie utukufu, kumkamilisha kiongozi mkuu wa wokovu wao kwa njia ya mateso.^{† 11} 11 Maana yeye atakasaye na hao wanaotakaswa wote pia watoka kwa mmoja. Kwa ajili hii haoni haya kuwaita ndugu zake;^{† 12} 12 akisema,

Nitalihubiri jina lako kwa ndugu zangu;

Katikati ya kanisa nitakuambia sifa.[†]

¹³ Na tena,

Nitakuwa nimemtumaini yeye.

Na tena,

Tazama, mimi nipo hapa na watoto niliopewa na Mungu.[†]

¹⁴ Basi, kwa kuwa watoto wameshiriki damu na mwili, yeye naye vivyo hivyo alishiriki yayo hayo, ili kwa njia ya mauti amharibu yeye aliyekuwa na nguvu za mauti, yaani, Ibilisi,^{† 15} 15 awaa-che huru wale ambao kwamba maisha yao yote kwa hofu ya mauti walikuwa katika hali ya utumwa. ¹⁶ Maana ni hakika, hatwai asili ya malaika, ila atwaa asili ya mzao wa Ibrahimu.^{† 17} 17 Hivyo ilimpasa kufananishwa na ndugu zake katika mambo yote, apate kuwa kuhani mkuu mwenye rehema, mwaminifu katika mambo ya Mungu, ili afanye suluhu kwa dhambi za watu wake.^{† 18} 18 Na kwa kuwa mwenyewe aliteswa alipojaribiwa, aweza kuwasaidia wao wanaojaribiwa.[†]

3 ¹ Kwa hiyo, ndugu watakatifu, wenyewe kuushiriki mwito wa mbinguni, mtafakarini sana Mtume na Kuhani Mkuu wa maungamo yetu, Yesu,^{† 2} 2 aliyekuwa mwaminifu kwake yeye aliye-mweka, kama Musa naye alivyokuwa,

katika nyumba yote ya Mungu.^{† 3} 3 Kwa maana huyo amehesabiwa kuwa amestahili utukufu zaidi kuliko Musa, kama vile yeye aitengenezaye nyumba alivyo na heshima zaidi ya hiyo nyumba. ⁴ Maana kila nyumba imetengenezwa na mtu; ila yeye aliyevitengeneza vitu vyote ni Mungu. ⁵ Na Musa kweli alikuwa mwaminifu katika nyumba yote ya Mungu kama mtumishi, awe ushuhuda wa mambo yatakayonenwa baadaye;^{† 6} 6 bali Kristo, kama mwana, juu ya nyumba ya Mungu; ambaye nyumba yake ni sisi, kama tukishikamana sana na ujasiri wetu na fahari ya taraja letu mpaka mwisho.[†]

⁷ Kwa hiyo, kama anenavyo Roho Mtakatifu,

Leo, kama mtaisikia sauti yake,[†]

⁸ Msifanye migumu mioyo yenu,

Kama wakati wa kukasirisha,

Siku ya kujaribiwa katika

jangwa,[†]

⁹ Hapo baba zenu waliponijaribu,

wakanipima,

Wakaona matendo yangu

miaka arobaini.

¹⁰ Kwa hiyo nalichukizwa na kizazi hiki,

Nikasema, Sikuzote ni watu waliopotoka mioyo hawa;

Hawakuzijua njia zangu;

¹¹ Kama nilivyoapa kwa hasira yangu,

Hawataingia rahani mwangu.[†]

¹² Angalieni, ndugu zangu, usiwe katika mmoja wenu moyo mbovu wa kutokuamini, kwa kujitenga na Mungu aliye hai. ¹³ Lakini mwonyane kila siku, maadamu iitwapo leo; ili mmoja wenu asifanywe mgumu kwa udanganyifu wa dhambi.^{† 14} 14 Kwa maana tumekuwa washirika wa Kristo, kama tukishikamana na mwanzo wa uthabiti wetu kwa nguvu mpaka mwisho;^{† 15} 15 hapo inenwapo,

Leo, kama mtaisikia sauti yake,

Msifanye migumu mioyo yenu,

Kama wakati wa kukasirisha.[†]

2:8 1 Kor 15:27 2:9 Flp 2:8,9 2:10 Rum 11:36 2:11 Mk 3:34,35; Mt 25:40; Yn 20:17

2:12 Zab 22:22 2:13 Isa 8:17,18; 2 Sam 22:3

2:14 2 Tim 1:10; Yn 12:31; Ufu 12:10; 1 Kor 15:56 2:16 Isa 41:8,9 2:17 Zab 22:22; Flp 2:7

2:18 Ebr 4:15 3:1 Ebr 4:14 3:2 Hes 12:7 3:5 Hes 12:7 3:6 Efe 2:19; Kol 1:23

3:7-11 Zab 95:7-11 3:8 Kut 17:7; Hes 20:2-5 3:11 Hes 14:21-23 3:13 1 The 5:11

3:14 Ebr 6:11; 11:1 3:15 Zab 95:7-8

¹⁶Maana ni akina nani waliokasirisha, waliposikia? Si wale wote waliotoka Misri wakiongozwa na Musa?[†] ¹⁷Tena ni akina nani aliochukizwa nao miaka arobaini? Si wale waliokosa, ambao mizoga yao ilianguka katika jangwa?[†] ¹⁸Tena ni akina nani aliowaapia ya kwamba hawataingia katika raha yake, ila wale walioasi?[†] ¹⁹Basi twaona ya kuwa hawakuweza kuingia kwa sababu ya kutokuamini kwao.

4 ¹Basi, ikiwa ikaliko ahadi ya kuingia katika raha yake, na tuogope, mmoja wenu asiye akaonekana ameikosa.[†] ²Maana ni kweli, sisi nasi tumehubiriwa habari njema vile vile kama hao. Lakini neno lile lililosikiwa halikuwafaa hao, kwa sababu halikuchanganyika na imani ndani yao waliosikia. ³Maana sisi tulioamini tunaingia katika raha ile; kama vile alivyosema,

Kama nilivyoapa kwa hasira yangu,

Hawataingia rahani mwangu: ijapokuwa zile kazi zilimalizika tangu kuwekwa misingi ya ulimwengu.[†] ⁴Kwa maana ameinena siku ya saba mahali fulani hivi, Mungu alistarehe siku ya saba, akaziacha kazi zake zote;[†] ⁵na hapa napo, Hawataingia rahani mwangu.[†] ⁶Basi, kwa kuwa neno hili limebaki kwamba wako watu watakaingia humo, na wale waliohubiriwa habari ile zamani walikosa kuingia kwa sababu ya kuasi kwao, ⁷aweka tena siku fulani, akisema katika Daudi baada ya muda mwingi namna hii, Leo; kama ilivyonenwa tangu zamani,

Leo, kama mtaisikia sauti yake,

Msifanye migumu mioyo yenu.[†]

⁸Maana kama Yoshua angaliwapa raha, asingaliinena siku nyingine baadaye.[†] ⁹Basi, imesalia raha ya sabato kwa watu wa Mungu. ¹⁰Kwa maana yeye aliyeingia katika raha yake amestarehe mwenyewe katika kazi yake, kama vile Mungu alivyostarehe katika kazi zake.[†] ¹¹Basi, na tufanye bidii kuingia katika raha ile, ili kwamba mtu ye yote asiye akaanguka kwa mfano uo huo wa

kuasi. ¹²Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, tena lachoma hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake; tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo.[†] ¹³Wala hakuna kiumbe kisichokuwa wazi mbele zake, lakini vitu vyote vi utupu na kufunuliwa machoni pake yeye aliyeye na mambo yetu.

¹⁴Basi, iwapo tunaye kuhani mkuu aliyeingia katika mbingu, Yesu, Mwana wa Mungu, na tuyashike sana maungamo yetu.[†] ¹⁵Kwa kuwa hamna kuhani mkuu asiyeweza kuchukuana nasi katika mambo yetu ya udhaifu; bali yeye alijaribiwa sawasawa na sisi katika mambo yote, bila kufanya dhambi.[†] ¹⁶Basi na tukikaribie kiti cha neema kwa ujasiri, ili tupewe rehema, na kupata neema ya kutusaidia wakati wa mahitaji.[†]

5 ¹Maana kila kuhani mkuu aliyetwaliwa katika wanadamu amewekwa kwa ajili ya wanadamu katika mambo yamhusuyo Mungu, ili atoe matoleo na dhabihu kwa ajili ya dhambi; ²awezaye kuwachukulia kwa upole wao wasiojua na wenye kupotea, kwa kuwa yeye mwenyewe yu katika hali ya udhaifu;[†] ³na kwa sababu hiyo imempasa, kama kwa ajili ya watu, vivyo hivyo kwa ajili ya nafsi yake mwenyewe, kutoa dhabihu kwa ajili ya dhambi.[†] ⁴Na hapana mtu ajitwaliaye mwenyewe heshima hii, ila yeye aitwaye na Mungu, kama vile Haruni.[†] ⁵Vivyo hivyo Kristo naye hakujitukuza nafsi yake kufanywa kuhani mkuu, lakini yeye aliyemwambia,

Ndiwe mwanangu,

Mimi leo nimekuzaa.[†]

⁶kama asemavyo mahali pengine,

Ndiwe kuhani milele

Kwa mfano wa Melkizedeki.[†]

⁷Yeye, siku hizo za mwili wake, alimtolea yule, awezaye kumwoko na kumtoa katika mauti, maombi na dua pamoja na kulia sana na machozi, akasikilizwa kwa jinsi alivyokuwa mcha Mungu;[†] ⁸na, ingawa ni Mwana,

3:16-18 Hes 14:1-35; Kut 17:1 3:17 Hes 14:29; 1 Kor 10:10 3:18 Hes 14:22,23 4:1 Zab 95:11
4:3 Zab 95:11 4:4 Mwa 2:2 4:5 Zab 95:11 4:7 Zab 95:7-8 4:8 Kum 31:7; Yos 22:4
4:10 Mwa 2:2; Ufu 14:13 4:12 Yer 23:29; Isa 49:2; Efe 6:17; Yn 12:48; Ufu 19:15
4:14 Ebr 3:1; 6:20; 7:26; 8:1; 9:11 4:15 Ebr 2:17 4:16 1 Yoh 3:21; Rum 3:25 5:2 Ebr 4:15
5:3 Law 9:7; 16:6 5:4 Kut 28:1 5:5 Zab 2:7; Mdo 13:33 5:6 Zab 110:4; Ebr 7:1
5:7 Mt 26:36-46; Mk 14:32-42; Lk 22:39-46

alijifunza kutii kwa mateso hayo yaliyompata;† ⁹ naye alipokwisha kukamishwa, akawa sababu ya wokovu wa milele kwa watu wote wanaomtii;† ¹⁰ kisha ametajwa na Mungu kuwa kuhani mkuu kwa mfano wa Melkizedeki.

¹¹ Ambaye tuna maneno mengi ya kunena katika habari zake; na ni shida kuyaeleza kwa kuwa mmekuwa wavivu wa kusikia. ¹² Kwa maana, iwapasapo kuwa waalimu, (maana wakati mwingi umepita), mnahitaji kufundishwa na mtu mafundisho ya kwanza ya maneno ya Mungu; nanyi mmekuwa mnahitaji maziwa wala si chakula kigumu.† ¹³ Kwa maana kila mtu atumiaye maziwa hajui sana neno la haki, kwa kuwa ni mtoto mchanga.† ¹⁴ Lakini chakula kigumu ni cha watu wazima, ambao akili zao, kwa kutumiwa, zimezoezwa kupambanua mema na mabaya.†

6 ¹ Kwa sababu hiyo, tukiacha kuyakena mafundisho ya kwanza ya Kristo, tukaze mwendo ili tuufikilie utimilifu; tusiweke msingi tena wa kuzitubia kazi zisizo na uhai, na wa kuwa na imani kwa Mungu,† ² na wa mafundisho ya mabatizo, na kuwekea mikono, na kufufuliwa wafu, na hukumu ya milele. ³ Na hayo tutafanya Mungu akitujalia. ⁴ Kwa maana hao waliokwisha kupewa nuru, na kukionja kipawa cha mbinguni, na kufanywa washirika wa Roho Mtakatifu,† ⁵ na kulionja neno zuri la Mungu, na nguvu za zamani zijazo,† ⁶ wakaanguka baada ya hayo, haiwezekani kuwafanya upya tena hata wakatubu; kwa kuwa wamsulibisha Mwana wa Mungu mara ya pili kwa nafsi zao, na kumfedhehi kwa dhahiri. ⁷ Maana nchi inayoinywa mvua inayoinyeshea mara kwa mara, na kuzaa mboga zenye manufaa kwa hao ambao kwa ajili yao yalimwa, hushiriki baraka zitokazo kwa Mungu,† ⁸ bali ikitoa miiba na magugu hukataliwa na kuwa karibu na laana; ambayo mwisho wake ni kuteketezwa.†

⁹ Lakini, wapenzi, ijapokuwa twanena hayo, katika habari zenu tumesadiki mambo yaliyo mazuri zaidi, na

yaliyo na wokovu. ¹⁰ Maana Mungu si dhalimu hata aisahau kazi yenu, na pendo lile mlilolidhihirisha kwa jina lake, kwa kuwa mmewahudumia watakatifu, na hata hivi sasa mngali mkiwahudumia.† ¹¹ Nasi twataka sana kila mmoja wenu aidhihirishe bidii ile ile, kwa utimilifu wa matumaini hata mwisho;† ¹² ili msiwe wavivu, bali mkawe wafuasi wa hao wazirithio ahadi kwa imani na uvumilivu.

¹³ Kwa maana Mungu, alipompa Ibrahimu ahadi, kwa sababu alikuwa hana mkubwa kuliko yeye mwenyewe wa kumwapa, aliapa kwa nafsi yake,† ¹⁴ akisema, Hakika yangu kubariki nitakubariki, na kuongeza nitakuongeza.† ¹⁵ Na hivyo kwa kuvumilia akaipata ile ahadi.

¹⁶ Maana wanadamu huapa kwa yeye aliye mkuu kuliko wao; na kwao ukomo wa mashindano yote ya maneno ni kiapo, kwa kuyathibitisha.† ¹⁷ Katika neno hilo Mungu, akitaka kuwaonyesha zaidi sana warithio ile ahadi, jinsi mashauri yake yasivyoweza kubadilika, alitia kiapo katikati; ¹⁸ ili kwa vitu viwili visivyoweza kubadilika, ambavyo katika hivyo Mungu hawezi kusema uongo, tupate faraja iliyo imara, sisi tuliokimbilia kuyashika matumaini yale yawekwayo mbele yetu;† ¹⁹ tuliyo nayo kama nanga ya roho, yenye salaama, yenye nguvu, yaingiayo hata mlimo ndani ya pazia,† ²⁰ alimoingia Yesu kwa ajili yetu, mtangulizi wetu, amekuwa kuhani mkuu hata milele kwa mfano wa Melkizedeki.†

7 ¹ Kwa maana Melkizedeki huyo, mfalme wa Salemu, kuhani wa Mungu aliye juu, aliyekutana na Ibrahimu alipokuwa akirudi katika kuwapi-ga hao wafalme, akambariki;† ² ambaye Ibrahimu alimgawia sehemu ya kumi ya vitu vyote; (tafsiri ya jina lake kwanza ni mfalme wa haki, tena, mfalme wa Salemu, maana yake, mfalme wa amani; ³ hana baba, hana mama, hana wazazi, hana mwanzo wa siku zake, wala mwisho wa uhai wake,

5:8 Flp 2:8 5:9 Isa 45:17; Yn 17:1,5 5:12-13 1 Kor 3:2; 1 Pet 2:2 5:13 Efe 4:14
5:14 Flp 1:10; Rum 16:19; Mwa 2:17 6:1 Ebr 9:14 6:4 Ebr 10:26,27; Mt 12:31; 1 Yoh 5:16
6:5 1 Pet 2:3 6:7 Mwa 1:11,12 6:8 Mwa 3:17-18 6:10 Ebr 10:32-34 6:11 Ebr 3:14; Flp 1:6
6:13 Mwa 22:16,17 6:14 Mwa 22:16-17 6:16 Kut 22:10 6:18 Hes 23:19; 1 Sam 15:29
6:19 Law 16:2,12 6:20 Zab 110:4; Ebr 5:6 7:1-2 Mwa 14:17-20

bali amefananishwa na Mwana wa Mungu); huyo adumu kuhani milele.[†]

4 Basi, angalieni jinsi mtu huyo alivyokuwa mkuu, ambaye Ibrahimu, baba yetu mkuu, alimpa sehemu ya kumi ya nyara. ⁵Na katika wana wa Lawi nao, wale waupatao ukuhani, wana amri kutwaa sehemu ya kumi kwa watu wao, yaani, ndugu zao, kwa agizo la sheria, ijapokuwa wametoka katika viuno vya Ibrahimu.[†] ⁶Bali yeye, ambaye uzazi wake haukuhesabiwa kuwa umetoka kwa hao, alitwaa sehemu ya kumi kwa Ibrahimu, akambariki yeye aliye na ile ahadi. ⁷Wala haikanushiki kabisa kwamba mdogo hubarikiwa na mkubwa. ⁸Na hapa wanadamu wapatikanao na kufa hutwaa sehemu ya kumi; bali huko yeye ashuhudiwaye kwamba yu hai. ⁹Tena yaweza kusemwa ya kuwa, kwa njia ya Ibrahimu, hata Lawi apokeaye sehemu ya kumi alitoa sehemu ya kumi; ¹⁰kwa maana alikuwa katika viuno vya baba yake, hapo Melkizedeki alipokutana naye.

11 Basi, kama ukamilifu ulikuwapo kwa ukuhani wa Lawi; (maana watu wale waliipata sheria kwa huo); kulikuwa na haja gani tena ya kuhani mwingine ainuke, kwa mfano wa Melkizedeki, wala asihesabiwe kwa mfano wa Haruni? ¹²Maana ukuhani ule ukibadilika, hapana budi sheria nayo ibadilike. ¹³Maana yeye aliyenenwa hayo alikuwa mshirika wa kabila nyingine, ambayo hapana mtu wa kabila hiyo aliyeihudumia madhabahu. ¹⁴Maana ni dhahiri kwamba Bwana wetu alitoka katika Yuda, kabila ambayo Musa hakunena neno lo lote juu yake katika mambo ya ukuhani.[†] ¹⁵Tena hayo tusemayo ni dhahiri sana zaidi, ikiwa ametokea kuhani mwingine mithili ya Melkizedeki; ¹⁶asiyekuwa kuhani kwa sheria ya amri iliyo ya jinsi ya mwili, bali kwa nguvu za uzima usio na ukomo; ¹⁷maana ameshuhudiwa kwamba,

Wewe u kuhani milele

Kwa mfano wa Melkizedeki.[†]

¹⁸Maana, kuna kubatiliwa kwa ile amri iliyotangulia, kwa sababu ya udhaifu wake, na kutokufaa kwake; ¹⁹(kwa maana ile sheria haikukamilisha neno);

na pamoja na hayo kuliingizwa matumaini yaliyo mazuri zaidi, ambayo kwa hayo twamkaribia Mungu.[†] ²⁰Na kwa kuwa haikuwa pasipo kiapo, ²¹(maana wale walifanywa makuhani pasipo kiapo; bali yeye, pamoja na kiapo, kwa yeye aliyemwambia,

Bwana ameapa wala hataghairi,

Wewe u kuhani milele;)[†]

²²basi kwa kadiri hii Yesu amekuwa mdhamini wa agano lililo bora zaidi.[†]

²³Tena wale walifanywa makuhani wengi, kwa sababu wazuiliwa na mauti wasikae; ²⁴bali yeye, kwa kuwa akaa milele, anao ukuhani wake usioondoka. ²⁵Naye, kwa sababu hii, aweza kuwaokea kabisa wao wamjiao Mungu kwa yeye; maana yu hai sikuzote ili awaombee.[†]

²⁶Maana ilitupasa sisi tuwe na kuhani mkuu wa namna hii aliye mtakatifu, asiyekuwa na uovu, asiyekuwa na waa lo lote, aliyetengwa na wakosaji, aliyekuwa juu kuliko mbingu;[†] ²⁷ambaye hana haja kila siku, mfano wa wale makuhani wakuu wengine, kwanza kutoa dhabihu kwa ajili ya dhambi zake mwenyewe, kisha kwa ajili ya dhambi za hao watu; maana yeye alifanya hivi mara moja, alipojitoa nafsi yake.[†] ²⁸Maana torati yawaweka wanadamu walio na unyonge kuwa makuhani wakuu; bali hilo neno la kiapo kilichokuja baada ya torati limemweka Mwana, aliyekamilika hata milele.[†]

8 ¹Basi, katika hayo tunayosema, neno lililo kuu ndilo hili: Tunaye kuhani mkuu wa namna hii, aliyeketi mkono wa kuume wa kiti cha enzi cha Ukuu mbinguni,[†] ²mhudumu wa patakatifu, na wa ile hema ya kweli, ambayo Bwana aliiweka wala si mwanadamu. ³Maana kila kuhani mkuu huwekwa ili atoe vipawa na dhabihu; kwa hiyo lazima huyu naye awe na kitu cha kutoa. ⁴Kama angekuwa juu ya nchi, asingekuwa kuhani; maana wako watoao sadaka kama iagizavyo sheria; ⁵watumikiao mfano na kivuli cha mambo ya mbinguni, kama Musa alivyoagizwa na Mungu, alipokuwa tayari kuifanya ile hema; maana asema, Angalia ukavifanye vitu vyote kwa mfano ule ulioonyeshwa

7:3 Zab 110:4 7:5 Hes 18:21 7:14 Mwa 49:10; Isa 11:1 7:17 Zab 110:4; Ebr 5:6 7:19 Ebr 9:9

7:21 Zab 110:4 7:22 Ebr 8:6; 12:24 7:25 Rum 8:34; 1 Yoh 2:1 7:26 Ebr 4:14

7:27 Law 9:7; 16:6,15 7:28 Ebr 5:1,2 8:1 Zab 110:1; Ebr 4:14

katika mlima.[†] ⁶Lakini sasa amepata huduma iliyo bora zaidi, kwa kadiri alivyo mjumbe wa agano lililo bora, lililoamriwa juu ya ahadi zilizo bora.[†] ⁷Maana kama lile la kwanza lingalikuwa halina upungufu, nafasi isingalitafutwa kwa lile la pili. ⁸Maana, awalaumu-po, asema

Angalia, siku zinakuja, asema
Bwana,

Nami nitawatimizia nyumba ya
Israeli na nyumba ya Yuda
agano jipya;[†]

⁹ Halitakuwa kama agano lile
nililoagana na baba zao,
Katika siku ile nilipowashika
mikono yao niwatoe katika
nchi ya Misri.

Kwa sababu hawakudumu katika
agano langu,

Mimi nami sikuwajali asema
Bwana.[†]

¹⁰ Maana hili ndilo agano
nitakaloagana na nyumba ya
Israeli

Baada ya siku zile, asema Bwana;
Nitawapa sheria zangu katika nia
zao,

Na katika mioyo yao nitaziandika;
Nami nitakuwa Mungu kwao,
Nao watakuwa watu wangu.

¹¹ Nao hawatafundishana kila mtu
na jirani yake,

Na kila mtu na ndugu yake,
akisema, Mjue Bwana;

Kwa maana wote watanjua,
Tangu mdogo wao hata mkubwa
wao.

¹² Kwa sababu nitawasamehe
maovu yao,

Na dhambi zao sitazikumbuka
tena.

¹³ Kwa kule kusema, Agano jipya, amelifanya lile la kwanza kuwa kuukuu. Lakini kitu kianzacho kuwa kikuukuu na kuchakaa ki karibu na kutoweka.[†]

9 ¹ Basi hata agano la kwanza lilikuwa na kawaida za ibada, na patakatifu pake, pa kidunia. ² Maana hema ilitengenezwa, ile ya kwanza, mlimokuwa na kinara cha taa, na meza, na

mikate ya Wonyesho; ndipo palipoi-twa, Patakatifu.[†] ³ Na nyuma ya pazia la pili, ile hema iitwayo Patakatifu pa patakatifu,[†] ⁴ yenye chetezo cha dhahabu, na sanduku la agano lililofunikwa kwa dhahabu pande zote, mlimokuwa na kopo la dhahabu lenye ile mana, na ile fimbo ya Haruni iliyochipuka, na vile vibao vya agano;[†] ⁵ na juu yake makerubi ya utukufu, yakikitia kivuli kiti cha rehema; basi hatuna nafasi sasa ya kueleza habari za vitu hivi kimoja kimoja.[†] ⁶ Basi, vitu hivi vikiisha kute-nenezwa hivyo, makuhani huingia katika hema hiyo ya kwanza daima, wakiyatimiza mambo ya ibada.[†] ⁷ Lakini katika hema hiyo ya pili kuhani mkuu huingia peke yake, mara moja kila mwaka; wala si pasipo damu, atoayo kwa ajili ya nafsi yake na kwa dhambi za kutokujua za hao watu.[†] ⁸ Roho Mtakatifu akionyesha neno hili, ya kwamba njia ya kupaingia patakatifu ilikuwa haijadhihirishwa bado, hapo hema ya kwanza ilipokuwa ingali iki-simama;[†] ⁹ ambayo ndiyo mfano wa wakati huu uliopo sasa; wakati huo sadaka na dhabihu zinatolewa, zisizo-weza kwa jinsi ya dhambi kumkamili-sha mtu aabuduye,[†] ¹⁰ kwa kuwa ni sheria za jinsi ya mwili tu, vyakula na vinywaji na kutawadha kwingine kwingine, zilizoamriwa hata wakati wa matengenezo mapya.[†]

¹¹ Lakini Kristo akiisha kuja, aliye kuhani mkuu wa mambo mema yatakayokuwapo, kwa hema iliyo kubwa na kamilifu zaidi, isiyofanyika kwa mikono, maana yake, isiyo ya ulimwengu huu,[†] ¹² wala si kwa damu ya mbuzi na ndama, bali kwa damu yake mwenyewe aliingia mara moja tu katika Patakatifu, akiisha kupata ukombozi wa milele. ¹³ Kwa maana, ikiwa damu ya mbuzi na mafahali na majivu ya ndama ya ng'ombe waliyonyunyiziwa wenye uchafu hutakasa hata kuusafisha mwili;[†] ¹⁴ basi si zaidi damu yake Kristo, ambaye kwamba kwa Roho wa milele alijitoa nafsi yake kwa Mungu kuwa sadaka isiyo na mawaa, itawasafisha

8:5 Kut 25:40; Kol 2:17 8:6 Ebr 7:22; 12:24; 2 Kor 3:6 8:8-12 Yer 31:31-34; Ebr 10:16,17

8:9 Kut 19:5,6 8:13 Rum 10:4 9:2 Kut 26:1-30; 25:23-40 9:3 Kut 26:31-33

9:4 Kut 16:33; 25:10-16,21; 30:1-6; Hes 17:8-10,25; Kum 10:3-5 9:5 Kut 25:18-22; 26:34

9:6 Hes 18:2-6 9:7 Law 16:2-34; Kut 30:10 9:8 Ebr 10:19 9:9 Ebr 10:1,2

9:10 Law 11:2; 15:18; Hes 19:13 9:11 Ebr 6:20; 10:1 9:13 Law 16:3,15-16; Hes 19:9,17-19

dhamiri zenu na matendo mafu, mpate kumwabudu Mungu aliye hai?† ¹⁵Na kwa sababu hii ni mjumbe wa agano jipya, ili, mauti ikiisha kufanyika kwa kukomboa makosa yaliyokuwa chini ya agano la kwanza, hao walioitwa wai-pokee ahadi ya urithi wa milele.† ¹⁶Maana agano la urithi lilipo, lazima iwepo mauti yake aliyelifanya. ¹⁷Kwa maana agano la urithi lina nguvu palipotukia kufa kwa mtu; kwa kuwa halina nguvu kabisa, akiwa yu hai yeye aliyelifanya. ¹⁸Kwa hiyo hata lile la kwanza halikuanzwa pasipo damu. ¹⁹Maana kila amri ilipokwisha kune-nwa na Musa kwa hao watu wote, kama ilivyoamuru sheria, aliitwaa damu ya ndama na ya mbuzi, pamoja na maji na sufu nyekundu na hisopo, akakinyun- zia kitabu chenyewe, na watu wote,† ²⁰akisema, Hii ni damu ya agano mli-loamriwa na Mungu.† ²¹Na ile hema nayo na vyombo vyote vya ibada alivi-nyunyizia damu vivyo hivyo.† ²²Na katika Torati karibu vitu vyote husafi-shwa kwa damu, na pasipo kumwaga damu hakuna ondoleo.†

²³Basi ilikuwa sharti nakala za mambo yaliyo mbinguni zisafishwe kwa hizo, lakini mambo ya mbinguni yenye-we yasafishwe kwa dhabihu zilizo bora kuliko hizo.† ²⁴Kwa sababu Kristo ha-kuingia katika patakatifu palipofanyika kwa mikono, ndio mfano wa patakatifu halisi; bali aliingia mbinguni hasa, aone-kane sasa usoni pa Mungu kwa ajili yetu;† ²⁵wala si kwamba ajitoe mara nyingi, kama vile kuhani mkuu aingia-vyo katika patakatifu kila mwaka kwa damu isiyo yake; ²⁶kama ni hivyo, ingalimpa kuteswa mara nyingi tangu kuwekwa msingi wa ulimwengu; lakini sasa, mara moja tu, katika utimilifu wa nyakati, amefunuliwa, azitangue dhambi kwa dhabihu ya nafsi yake.† ²⁷Na kama vile watu wanavyoweke kufa mara moja, na baada ya kufa hukumu;† ²⁸ka-dhalika Kristo naye, akiisha kutolewa sadaka mara moja azichukue dhambi za watu wengi; atatokea mara ya pili,

pasipo dhambi, kwa hao wamtazamiao kwa wokovu.†

10 ¹Basi torati, kwa kuwa ni kivu-li cha mema yatakayokuwa, wala si sura yenyewe ya mambo hayo, kwa dhabihu zile zile wanazozitoa kila mwaka daima, haiwezi wakati wo wote kuwakamilisha wakaribiao.† ²Kama ndivyo, je! Dhabihu hazingekoma ku-tolewa; kwa maana waabuduo, wakii-sha kusafishwa mara moja, wasingejio-na tena kuwa na dhambi? ³Lakini katika dhabihu hizo liko kumbukumbu la dhambi kila mwaka.† ⁴Maana haiwe-zekani damu ya mafahali na mbuzi kuondoa dhambi. ⁵Kwa hiyo ajapo ulimwenguni, asema,

Dhabihu na toleo hukutaka,
Lakini mwili uliniwekea tayari;†

⁶Sadaka za kuteketezwa na sadaka za dhambi hukupendezwa nazo;

⁷Ndipo niliposema, Tazama,
nimekuja (katika gombo la chuo nimeandikiwa)

Niyafanye mapenzi yako, Mungu.

⁸Hapo juu asemapo, Dhabihu na mato-leo na sadaka za kuteketezwa na hizo za dhambi hukuzitaka, wala hukupe-ndezwa nazo (zitolewazo kama ilivyoa-muru torati), ⁹ndipo aliposema, Taza-ma, nimekuja niyafanye mapenzi yako. Aondoa la kwanza, ili kusudi alisima-mishe la pili. ¹⁰Katika mapenzi hayo mmepata utakaso, kwa kutolewa mwili wa Yesu Kristo mara moja tu.† ¹¹Na kila kuhani husimama kila siku akifa-nya ibada, na kutoa dhabihu zile zile mara nyingi; ambazo haziwezi kabisa kuondoa dhambi.† ¹²Lakini huyu, alipo-kwisha kutoa kwa ajili ya dhambi dhabihu moja idumuyo hata milele, aliketi mkono wa kuume wa Mungu;† ¹³tangu hapo akingojea hata adui zake wawekwe kuwa chini ya miguu yake. ¹⁴Maana kwa toleo moja amewakamili-sha hata milele hao wanaotakaswa. ¹⁵Na Roho Mtakatifu naye amshuhudia; kwa maana, baada ya kusema,

9:14 1 Pet 1:18,19; 1 Yoh 1:7; Ufu 1:5; 1 Kor 15:45; Ebr 6:1 9:15 Ebr 12:24; 1 Tim 2:5

9:19-20 Kut 24:6-8; Law 14:4; Hes 19:6 9:20 Mt 26:28 9:21 Law 8:15,19

9:22 Law 17:11; Efe 1:7 9:23 Ebr 8:5 9:24 Ebr 11:12; 1 Yoh 2:1 9:26 1 Kor 10:11; Gal 4:4

9:27 Mwa 3:19 9:28 Isa 53:12; Flp 3:20; Ebr 10:10; 12:14; 2 Tim 4:8; 1 Pet 2:24

10:1 Ebr 8:5; 7:19 10:3 Law 16:21 10:5-7 Zab 40:6-8 10:10 Ebr 9:12,28 10:11 Kut 29:38

10:12-13 Zab 110:1

¹⁶ Hili ni agano nitakaloagana nao
baada ya siku zile, anena
Bwana,
Nitatia sheria zangu mioyoni
mwao,
Na katika nia zao nitaziandika;
ndipo anenapo,†

¹⁷ Dhambi zao na uasi wao
sitaukumbuka tena kabisa.†

¹⁸ Basi, ondoleo la hayo likiwapo,
hapana toleo tena kwa ajili ya dhambi.

¹⁹ Basi, ndugu, kwa kuwa tuna
ujasiri wa kupaingia patakatifu kwa
damu ya Yesu,† ²⁰ njia ile aliyotuanzia
iliyo mpya, iliyo hai, ipitayo katika
pazia, yaani, mwili wake;† ²¹ na kuwa
na kuhani mkuu juu ya nyumba ya
Mungu;† ²² na tukaribie wenye moyo
wa kweli, kwa utimilifu wa imani, hali
tumenyunyiziwa mioyo tuache dhamiri
mbaya, tumeoshwa miili kwa maji
safi.† ²³ Na mlishike sana ungamo la
tumaini letu, lisigeuke; maana yeye
aliyeahidi ni mwaminifu;† ²⁴ tukaanga-
liane sisi kwa sisi na kuhimizana katika
upendo na kazi nzuri;† ²⁵ wala tusiache
kukusanyika pamoja, kama ilivyo de-
sturi ya wengine; bali tuonyane; na
kuzidi kufanya hivyo, kwa kadiri mwo-
navyo siku ile kuwa inakaribia.†

²⁶ Maana, kama tukifanya dhambi
kusudi baada ya kuupokea ujuzi wa ile
kweli, haibaki tena dhabihu kwa ajili
ya dhambi;† ²⁷ bali kuna kuitazamia
hukumu yenye kutisha, na ukali wa
moto ulio tayari kuwala wao wapi-
ngao.† ²⁸ Mtu aliyeidharau sheria ya
Musa hufa pasipo huruma, kwa neno la
mashahidi wawili au watatu.† ²⁹ Mwao-
naje? Haikumpasa adhabu iliyo kubwa
zaidi mtu yule aliyemkanyaga Mwana
wa Mungu, na kuihesabu damu ya
agano aliyotakaswa kwayo kuwa ni
kitu ovyo, na kumfanyia jeuri Roho wa
neema?† ³⁰ Maana twamjua yeye aliye-
sema, Kupatiliza kisasi ni juu yangu,
mimi nitalipa. Na tena, Bwana atawa-
hukumu watu wake.† ³¹ Ni jambo la

kutisha kuanguka katika mikono ya
Mungu aliye hai.†

³² Lakini zikumbukeni siku za kwa-
nza, ambazo, mlipokwisha kutiwa nuru,
mlistahimili mashindano makubwa ya
maumivu;† ³³ pindi mlipotwezwa kwa
mashutumu na dhiki, na pindi mliposhi-
rikiana na wale waliotendewa hayo.†
³⁴ Maana mliwaonea huruma wale walio-
kuwa katika vifungo, tena mkakubali
kwa furaha kunyang'anywa mali zenu,
mkijua kwamba nafsini mwenu mna
mali iliyo njema zaidi, idumuyo.† ³⁵ Basi
msiutupe ujasiri wenu, kwa maana una
thawabu kuu.† ³⁶ Maana mnahitaji saburi,
ili kwamba mkiisha kuyafanya mapenzi
ya Mungu mpate ile ahadi.†

³⁷ Kwa kuwa bado kitambo kidogo
sana,

Yeye ajaye atakuja, wala
hatakawia.†

³⁸ Lakini mwenye haki wangu
ataishi kwa imani;

Naye akisita-sita, roho yangu
haina furaha naye.†

³⁹ Lakini sisi hatumo miongoni mwao
wasitao na kupotea, bali tumo miongo-
ni mwa hao walio na imani ya kutuo-
koa roho zetu.

11 ¹ Basi imani ni kuwa na hakika
ya mambo yatarajiwayo, ni ba-
yana ya mambo yasiyoonekana.†
² Maana kwa hiyo wazee wetu walishu-
hudiwa. ³ Kwa imani twafahamu ya
kuwa ulimwengu uliumbwa kwa neno
la Mungu, hata vitu vinavyoonekana
havikufanywa kwa vitu vilivyo dhahi-
ri.† ⁴ Kwa imani Habili alimtolea Mu-
ngu dhabihu iliyo bora kuliko Kaini;
kwa hiyo alishuhudiwa kuwa ana haki;
Mungu akazishuhudia sadaka zake, na
kwa hiyo, ijapokuwa amekufa, angali
akinena.† ⁵ Kwa imani Henoko alihami-
shwa, asiye akaona mauti, wala hakuo-
nekana, kwa sababu Mungu alimhami-
sha; maana kabla ya kuhamishwa
alikuwa ameshuhudiwa kwamba ame-
mpendeza Mungu.† ⁶ Lakini pasipo

10:16 Yer 31:33; Ebr 8:10 10:17 Yer 31:34; Ebr 8:12 10:19 Mt 27:51 10:20 Ebr 9:8

10:21 Zek 6:11; Hes 12:7 10:22 Law 8:30; Eze 36:25; Efe 5:26 10:23 Ebr 4:14 10:24 Ebr 13:1

10:25 Ebr 3:13 10:26 Ebr 6:4-8; 1 Tim 2:4 10:27 Isa 26:11

10:28 Kum 17:6; 19:15; Hes 15:30; 35:30 10:29 Kut 24:8; Ebr 2:3

10:30 Kum 32:35-36; Zab 135:14; Rum 12:19 10:31 Ebr 12:29 10:32 Ebr 6:4 10:33 1 Kor 4:9

10:34 Mt 6:20; 19:21,29 10:35 Ebr 11:6 10:36 Ebr 6:12; Lk 21:19

10:37-38 Hab 2:3-4; Isa 26:20; Lk 21:28; Yak 5:8 10:38 Rum 1:17; Gal 3:11

11:1 Ebr 3:14; 2 Kor 5:7 11:3 Mwa 1:1; Zab 33:6,9; Yn 1:3 11:4 Mwa 4:3-10; Mt 23:35

11:5 Mwa 5:21-24

imani haiwezekani kumpendeza; kwa maana mtu amwendeaye Mungu lazima aamini kwamba yeye yuko, na kwamba huwapa thawabu wale wamtafuta.† 7 Kwa imani Nuhu akiisha kuo-nywa na Mungu katika habari za mambo yasiyoonekana bado, kwa jinsi alivyomcha Mungu, aliunda safina, apate kuokoa nyumba yake. Na hivyo akauhukumu makosa ulimwengu, akawa mrithi wa haki ipatikanayo kwa imani.† 8 Kwa imani Ibrahimu alipoi-twa aliitika, atoke aende mahali pale atakapopapata kuwa urithi; akatoka asijue aendako.† 9 Kwa imani alikaa ugenini katika ile nchi ya ahadi, kama katika nchi isiyo yake, akikaa katika hema pamoja na Isaka na Yakobo, warithi pamoja naye wa ahadi ile ile.† 10 Maana alikuwa akiutazamia mji we-nye misingi, ambao mwenye kuubuni na kuujenga ni Mungu. 11 Kwa imani hata Sara mwenyewe alipokea uwezo wa kuwa na mimba; alipokuwa amepita wakati wake; kwa kuwa alimhesabu yeye aliyeahidi kuwa mwaminifu.† 12 Na kwa ajili ya hayo wakazaliwa na mtu mmoja, naye alikuwa kama mfu, watu wengi kama nyota za mbinguni wingi wao, na kama mchanga ulio ufuoni, usioweza kuhesabika.†

13 Hawa wote wakafa katika imani, wasijazipokea zile ahadi, bali wakazona tokea mbali na kuzishangilia, na kukiri kwamba walikuwa wageni, na wasafiri juu ya nchi.† 14 Maana hao wasemao maneno kama hayo waonyesha wazi kwamba wanatafuta nchi yao wenyewe. 15 Na kama wanalikumbuka nchi ile waliyotoka, wanalipata nafasi ya kure-jea. 16 Lakini sasa waitamani nchi iliyo bora, yaani, ya mbinguni. Kwa hiyo Mungu haoni haya kuitwa Mungu wao; maana amewatengenezea mji.†

17 Kwa imani Ibrahimu alipojaribi-wa, akamtoa Isaka awe dhabihu; na yeye aliyezipokea hizo ahadi alikuwa

akimtoa mwanawe, mzaliwa pekee;† 18 naam, yeye aliyeambiwa, Katika Isa-ka uzao wako utaitwa,† 19 akihesabu ya kuwa Mungu aweza kumfufua hata kutoka kuzimu; akampata tena toka huko kwa mfano.† 20 Kwa imani Isaka akawabariki Yakobo na Esau, hata katika habari ya mambo yatakayokuwa baadaye.† 21 Kwa imani Yakobo, alipo-kuwa katika kufa, akambariki kila mmoja wa wana wa Yusufu, akaabudu akiegemea kichwa cha fimbo yake.† 22 Kwa imani Yusufu, alipokuwa ame-karibia mwisho wake, alitaja habari za kutoka kwao wana wa Israeli, akaagiza kwa habari ya mifupa yake.† 23 Kwa imani Musa, alipozaliwa, akafichwa miezi mitatu na wazazi wake, kwa sababu waliona kwamba ni mtoto mzu-ri; wala hawakuigopa amri ya mfa-lme.† 24 Kwa imani Musa alipokuwa mtu mzima, akakataa kuitwa mwana wa binti Farao;† 25 akaona ni afadhali kupata mateso pamoja na watu wa Mungu kuliko kujifurahisha katika dhambi kwa kitambo; 26 akihesabu ya kuwa kushutumiwa kwake Kristo ni utajiri mkuu kuliko hazina za Misri; kwa kuwa aliyatazamia hayo malipo.† 27 Kwa imani akatoka Misri, asiogope ghadhabu ya mfalme; maana alistahi-mili kama amwonaye yeye asiyeoneka-na.† 28 Kwa imani akaifanya Pasaka, na kule kunyunyiza damu, ili yule mwe-nye kuwaangamiza wazaliwa wa kwa-nza asiwaguse wao.† 29 Kwa imani wa-kapita kati ya Bahari ya Shamu, kama katika nchi kavu; Wamisri walipojari-bu kufanya vivyo wakatowa.† 30 Kwa imani kuta za Yeriko zikaanguka, zili-pokwisha kuzungukwa siku saba.† 31 Kwa imani Rahabu, yule kahaba, hakuangamia pamoja na hao walioasi; kwa kuwa aliwakaribisha wale wapele-lezi kwa amani.† 32 Nami niseme nini tena? Maana wakati usingenitosha ku-leta habari za Gideoni na Baraka na

11:6 Ebr 7:25; 10:35 11:7 Mwa 6:8,9,13-22; 7:1; Rum 3:22,24; 4:20 11:8 Mwa 12:1-5

11:9 Mwa 23:4; 26:3; 35:12,27 11:11 Mwa 17:19; 18:11-14; 21:2

11:12 Mwa 15:5; 22:17; 32:12; Rum 4:19

11:13 Mwa 23:4; 47:9; 1 Pet 1:1; 2:11; 1 Nya 29:15; Zab 39:12 11:16 Kut 3:6; Mk 12:26,27

11:17 Mwa 22:1; Yak 2:22 11:18 Mwa 21:12 11:19 Rum 4:17 11:20 Mwa 27:27-29,39-40

11:21 Mwa 47:31—48:15,16,20 11:22 Mwa 50:24-25; Kut 13:19 11:23 Kut 2:2; 1:22

11:24 Kut 2:10-12 11:26 Zab 89:50; 69:9; Ebr 13:13; 10:34,35 11:27 Kut 2:15; 12:51

11:28 Kut 12:12,13,21-30 11:29 Kut 14:21-31 11:30 Yos 6:12-21

11:31 Yos 2:1-21; 6:17,22-25; Yak 2:25 12:1 Ebr 10:36; Rum 7:21; 1 Kor 9:24

Samsoni na Yeftha na Daudi na Samweli na za manabii;† ³³ ambao kwa imani walishinda milki za wafalme, walitenda haki, walipata ahadi, walifunga vinywa vya simba,† ³⁴ walizima nguvu za moto, waliokoka na makali ya upanga. Walitiwa nguvu baada ya kuwa dhaifu, walikuwa hodari katika vita, walikimbiza majeshi ya wageni.† ³⁵ Wanawake walipokea wafu wao waliofufuliwa. Lakini wengine waliumizwa vibaya hata kuuawa, wasikubali ukombozi, ili wapate ufufuo ulio bora;† ³⁶ wengine walijaribiwa kwa dhihaka na mapigo, naam, kwa mafungo, na kwa kutiwa gerezani;† ³⁷ walipigwa kwa mawe, walikatwa kwa misumeno, walijaribiwa, waliuawa kwa upanga; walizunguka-zunguka wakivaa ngozi za kondoo na ngozi za mbuzi; walikuwa wahitaji, wakiteswa, wakitendwa mabaya;† ³⁸ (watu ambao ulimwengu haukustahili kuwa nao), walikuwa wakizunguka-zunguka katika nyika na katika milima na katika mapango na katika mashimo ya nchi. ³⁹ Na watu hao wote wakiisha kushuhudiwa kwa sababu ya imani yao, hawakuipokea ahadi; ⁴⁰ kwa kuwa Mungu alikuwa ametangulia kutuwekea sisi kitu kilicho bora, ili wao wasikamilishwe pasipo sisi.

12 ¹ Basi na sisi pia, kwa kuwa tunazungukwa na wingu kubwa la mashahidi namna hii, na tuweke kando kila mzigo mzito, na dhambi ile ituzingayo kwa upesi; na tupige mbio kwa saburi katika yale mashindano yaliyowekwa mbele yetu,† ² tukimtazama Yesu, mwenye kuanzisha na mwenye kutimiza imani yetu; ambaye kwa ajili ya furaha iliyowekwa mbele yake aliustahimili msalaba na kuidharau aiibu, naye ameketi mkono wa kuume wa kiti cha enzi cha Mungu.† ³ Maana mtafakarini sana yeye aliyeyastahimili mapingamizi makuu namna hii ya wataendao dhambi juu ya nafsi zao, msije mkachoka, mkizimia mioyoni mwenu.†

⁴ Hamjafanya vita hata kumwagika damu, mkishindana na dhambi; ⁵ tena mmeyasahau yale maonyo, yasemayo nanyi kama kusema na wana,

Mwanangu, usiyadharau marudia ya Bwana,

Wala usizimie moyo ukikemewa naye;†

⁶ Maana yeye ambaye Bwana ampenda, humrudi,

Naye humpiga kila mwana amkubaliye.†

⁷ Ni kwa ajili ya kurudiwa mwastahimili; Mungu awatendea kama wana; maa-na ni mwana yupi asiyerudiwa na babaye? ⁸ Basi kama mkiwa hamna kurudiwa, ambako ni fungu la wote, ndipo mmekuwa wana wa haramu ninyi, wala si wana wa halali.† ⁹ Na pamoja na hayo tulikuwa na baba zetu wa mwili walioturudi, nasi tukawastahi; basi si afadhali sana kujitia chini ya Baba wa roho zetu na kuishi?† ¹⁰ Maana ni hakika, hao kwa siku chache walituru-di kama walivyoona vema wenyewe; bali yeye kwa faida yetu, ili tuushiriki utakatifu wake. ¹¹ Kila adhabu wakati wake haionekani kuwa kitu cha furaha, bali cha huzuni; lakini baadaye huwaletea wao waliozoezwa nayo matunda ya haki yenye amani.† ¹² Kwa hiyo inyosheni mikono iliyolegea na magoti yaliyopooza,† ¹³ mkaifanyie miguu yenu njia za kunyoka, ili kitu kilicho kiwete kisipotoshwe, bali afadhali kiponywe.†

¹⁴ Tafuteni kwa bidii kuwa na amani na watu wote, na huo utakatifu, ambao hapana mtu atakayemwona Bwana asipokuwa nao;† ¹⁵ mkiangalia sana mtu asiipungukie neema ya Mungu; shina la uchungu lisije likachipuka na kuwasumbua, na watu wengi wakatiwa unajisi kwa hilo.† ¹⁶ Asiwepo mwasherati wala asiyemcha Mungu, kama Esau, aliyeeuza urithi wake wa mzaliwa wa kwanza kwa ajili ya chakula kimoja.† ¹⁷ Maana mwajua ya kuwa hata alipotaka baadaye kuirithi

11:32 Amu 6:11—8:32; 4:6—5:31; 13:2—16:31; 11:1—12:7; 15:20;

1 Sam 1:1—1 Fal 2:11 16:1—1 Fal 2:11; 1 Sam 1:1—25:1

11:33 Dan 6:1-27; Amu 14:6; 1 Sam 17:34,35 11:34 Dan 3:1-30

11:35 1 Fal 17:17-24; 2 Fal 4:25-37 11:36 1 Fal 22:26-27; 2 Nya 18:25-26; Yer 20:2; 37:15; 38:6

11:37 2 Nya 24:21 12:1 Ebr 10:36; Rum 7:21; 1 Kor 9:24 12:2 Ebr 2:10; Zab 110:1

12:3 Lk 2:34 12:5-6 Ayu 5:17; Mit 3:11-12 12:6 Ufu 3:19 12:8 Zab 73:14,15 12:9 Hes 16:22

12:11 2 Kor 4:17,18; Yak 3:17 12:12 Isa 35:3 12:13 Mit 4:26

12:14 Zab 34:14; Mt 5:8; Rum 12:18; 2 Tim 2:22 12:15 Kum 29:18; Mdo 8:23

12:16 Mwa 25:29-34

baraka, alikataliwa (maana hakuona nafasi ya kutubu), ijapokuwa aliitafuta sana kwa machozi.[†]

18 Maana hamkufikilia mlima uwezao kuguswa, uliowaka moto, wala wingu jeusi, na giza, na tufani,[†] 19 na mlilo wa baragumu na sauti ya maneno; ambayo wale walioisikia walisihhi wasiambiwe neno lo lote lingine;[†] 20 maana hawakuweza kustahimili neno lile lili-loamriwa, Hata mnyama akiugusa huo mlima atapigwa kwa mawe.[†] 21 Na hayo yaliyoonekana jinsi yalivyokuwa ya kutisha, hata Musa akasema, Nimeshikwa na hofu na kutetemeka.[†] 22 Bali ninyi mmeufikilia mlima Sayuni, na mji wa Mungu aliye hai, Yerusalemu wa mbinguni, na majeshi ya malaika elfu nyingi,[†] 23 mkutano mkuu na kanisa la wazaliwa wa kwanza walioandikwa mbinguni, na Mungu mwamuzi wa watu wote, na roho za watu wenye haki waliokamilika,[†] 24 na Yesu mjumbe wa agano jipya, na damu ya kunyunyizwa, inenayo mema kuliko ile ya Habili.[†] 25 Angalieni msimkatae yeye anenaye. Maana ikiwa hawakuokoka wale walio-mkataa yeye aliyewaonya juu ya nchi, zaidi sana hatutaokoka sisi tukijiepusha na yeye atuonyaye kutoka mbinguni;[†] 26 ambaye sauti yake iliitetemesha nchi wakati ule; lakini sasa ameahidi akisema, Mara moja tena nitatetemesha si nchi tu, bali na mbingu pia.[†] 27 Lakini neno lile, Mara moja tena, ladhihirisha kuhamishwa vile viwezavyo kutetemesha, kama vitu vilivyoumbwa, vitu visivyoweza kutetemesha vikae. 28 Basi kwa kuwa tunapokea ufalme usioweza kutetemesha, na mwe na neema, ambayo kwa hiyo tumtolee Mungu ibada ya kumpendeza, pamoja na unyenyekevu na kicho; 29 maana Mungu wetu ni moto ulao.[†]

13 ¹Upendano wa ndugu na udumu.[†] ²Msisahau kuwafadhili wageni; maana kwa njia hii wengine wa-

mewakaribisha malaika pasipo kujua.[†]

³Wakumbukeni hao waliofungwa kana kwamba mmefungwa pamoja nao; na hao wanaodhulumwa, kwa vile ninyi nanyi mlivyo katika mwili.[†] ⁴Ndoa na iheshimiwe na watu wote, na malazi yawe safi; kwa maana waasherati na wazinzzi Mungu atawahukumia adhabu.[†] ⁵Msiwe na tabia ya kupenda fedha; mwe radhi na vitu mlivyo navyo; kwa kuwa yeye mwenyewe amesema, Sitakupungukia kabisa, wala sitakuacha kabisa.[†]

⁶Hata twathubutu kusema,

Bwana ndiye anisaidiaye,
sitaogopa;

Mwanadamu atanitenda nini?[†]

7 Wakumbukeni wale waliokuwa wakiwaongoza, waliowaambia neno la Mungu; tena, kwa kuuchunguza sana mwisho wa mwenendo wao, iigeni imani yao.[†] ⁸Yesu Kristo ni yeye yule, jana na leo na hata milele.[†] ⁹Msichukuliwe na mafundisho ya namna nyingine nyingine, na ya kigeni; maana ni vizuri moyo ufanywe imara kwa neema, wala si kwa vyakula, ambavyo wao waliokwenda navyo hawakupata faida.[†] ¹⁰Tuna madhabahu ambayo wale waihudumiao ile hema hawana ruhusa kula vitu vyake.[†] ¹¹Maana wanyama wale ambao damu yao huletwa ndani ya patakatifu na kuhani mkuu kwa ajili ya dhambi, viwiliwili vyao huteketezwa nje ya kambi.[†] ¹²Kwa ajili hii Yesu naye, ili awatakase watu kwa damu yake mwenyewe, aliteswa nje ya lango.[†] ¹³Basi na tutoke tumwendee nje ya kambi, tukichukua shutumu lake.[†] ¹⁴Maana hapa hatuna mji udumuo, bali twautafuta ule ujao.[†] ¹⁵Basi, kwa njia yake yeye, na tumpe Mungu dhabihu ya sifa daima, yaani, tunda la midomo iliungamayo jina lake.[†] ¹⁶Lakini msisahau kutenda mema na kushirikiana; maana sadaka kama hizi ndizo zimpendezazo Mungu.[†]

12:17 Mwa 27:30-40 12:18-19 Kut 19:12,16-22; 20:18-21; Kum 4:11-12; 5:22-27

12:19 Kut 19:19; 20:19; Kum 5:23 12:20 Kut 19:12-13 12:21 Kum 9:19

12:22 Ufu 14:1; 21:2; 5:11; Gal 4:26 12:23 Lk 10:20 12:24 Mwa 4:10; Ebr 9:15; 11:4; 1 Pet 1:2

12:25 Kut 20:22; Ebr 2:2; 10:28,29 12:26 Hag 2:6 12:29 Kum 4:24; 9:3; Isa 33:14

13:1 Yn 13:34; 2 Pet 1:7 13:2 Mwa 18:1-8; 19:1-3; Rum 12:13; 1 Pet 4:9 13:3 Mt 25:36

13:4 Gal 5:19,21; Efe 5:5 13:5 Kum 31:6,8; Yos 1:5; 1 Tim 6:6 13:6 Zab 118:6

13:7 1 Kor 4:16 13:8 1 Kor 3:11; Ufu 1:17 13:9 Efe 4:14; Rum 14:17; 2 Kor 1:21

13:10 Ebr 8:4,5 13:11 Law 16:27 13:12 Mt 21:39; Yn 9:22 13:13 Ebr 11:26; 12:2

13:14 Ebr 11:10; 12:22 13:15 Law 7:12; 2 Nya 29:31; Zab 50:14,23; Isa 57:19; Hos 14:2

13:16 Flp 4:18

17 Watiini wenye kuwaongoza, na kuwanyenyekea; maana wao wanakesha kwa ajili ya roho zenu, kama watu watakaotoa hesabu, ili kwamba wafanye hivyo kwa furaha wala si kwa kuugua; maana isingewafaa ninyi.[†]

18 Tuombeeni; maana tunaamini kwamba tuna dhamiri njema, tukitaka kuwa na mwenendo mwema katika mambo yote.[†] ¹⁹Nami nawasihi zaidi sana kufanya hayo ili nirudishwe kweni upesi.

20 Basi, Mungu wa amani aliye-mleta tena kutoka kwa wafu Mchungaji Mkuu wa kondoo, kwa damu ya agano la milele, yeye Bwana wetu Yesu,[†] ²¹awafanye ninyi kuwa wakamilifu ka-

tika kila tendo jema, mpate kuyafanya mapenzi yake, naye akifanya ndani yetu lipendezalo mbele zake, kwa Yesu Kristo; utukufu una yeye milele na milele. Amina.

22 Lakini nawasihi, ndugu, mchukuliane na neno hili lenye maonyo maana nimewaandikia kwa maneno machache.[†] ²³Jueni ya kuwa ndugu yetu Timotheo amekwisha kufunguliwa; ambaye, akija upesi, nitaonana nanyi pamoja naye.

24 Wasalimuni wote wenye kuwaongoza, na watakatifu wote; hao walio wa Italia wanawasalimu.

25 Neema na iwe nanyi nyote.

13:17 1 The 5:12; Eze 3:17 13:18 2 Kor 1:12; Mdo 24:16

13:20 Isa 63:11; 55:3; Zek 9:11; Yer 32:40; Eze 37:26; Yn 10:12; 1 Pet 2:25 13:22 Yak 1:21

WARAKA WA YAKOBO

KWA WATU WOTE

1 ¹ Yakobo, mtumwa wa Mungu, na wa Bwana Yesu Kristo, kwa kabila kumi na mbili waliotawanyika; salamu.† ² Ndugu zangu, hesabuni ya kuwa ni furaha tupu, mkiangukia katika majaribu mbalimbali;† ³ mkifahamu ya kuwa kujaribiwa kwa imani yenu huleta saburi.† ⁴ Saburi na iwe na kazi kamilifu, mpate kuwa wakamilifu na wati-milifu bila kupungukiwa na neno.

⁵ Lakini mtu wa kwenu akipungukiwa na hekima, na aombe dua kwa Mungu, awapaye wote, kwa ukarimu, wala hakemei; naye atapewa.† ⁶ Ila na aombe kwa imani, pasipo shaka yo yote; maana mwenye shaka ni kama wimbi la bahari lililochukuliwa na upepo, na kupeperushwa huku na huku.† ⁷ Maana mtu kama yule asidhani ya kuwa atapokea kitu kwa Bwana. ⁸ Mtu wa nia mbili husita-sita katika njia zake zote. ⁹ Lakini ndugu asiye na cheo na afurahi kwa kuwa ametukuzwa;† ¹⁰ bali tajiri kwa kuwa ameshushwa; kwa maana kama ua la majani atatoweka.† ¹¹ Maana jua huchomoza kwa hari, huyakausha majani; ua lake huanguka, uzuri wa umbo lake hupotea; vivyo hivyo naye tajiri atanyauka katika njia zake.

¹² Heri mtu astahimiliye majaribu; kwa sababu akiisha kukubaliwa ataipokea taji ya uzima, Bwana aliyowaahidia wampendao.† ¹³ Mtu ajaribiwapo, asiseme, Ninajaribiwa na Mungu; maana Mungu hawezi kujaribiwa na mao-vu, wala yeye mwenyewe hamjaribu mtu. ¹⁴ Lakini kila mmoja hujaribiwa na tamaa yake mwenyewe huku akivutwa na kudanganywa.† ¹⁵ Halafu ile tamaa ikiisha kuchukua mimba huzaa dhambi, na ile dhambi ikiisha kukomaa huzaa mauti. ¹⁶ Ndugu zangu wapenzi, msidanganyike. ¹⁷ Kila kutoa kuliko kwema, na kila kitolewacho kilicho

kamili, hutoka juu, hushuka kwa Baba wa mianga; kwake hakuna kubadilika, wala kivuli cha kugeuka-geuka.† ¹⁸ Kwa kupenda kwake mwenyewe alituzaa sisi kwa neno la kweli, tuwe kama limbuko la viumbe vyake.†

¹⁹ Hayo mnajua, ndugu zangu wapenzi. Basi kila mtu na awe mwepesi wa kusikia, bali si mwepesi wa kusema; wala kukasirika;† ²⁰ kwa maana hasira ya mwanadamu haiitendi haki ya Mungu.† ²¹ Kwa hiyo wekeeni mbali uchafu wote na ubaya uzidio, na kupokea kwa upole neno lile lililopandwa ndani, liwezalo kuziokoa roho zenu.† ²² Lakini iweni watendaji wa neno, wala si wasikiaji tu, hali mkijidanganya nafsi zenu.† ²³ Kwa sababu mtu akiwa ni msikiaji wa neno tu, wala si mtendaji, mtu huyo ni kama mtu anayejiangalia uso wake katika kioo. ²⁴ Maana hujiangalia, kisha huenda zake, mara akasahau jinsi alivyo. ²⁵ Lakini aliyeitazama sheria kamilifu iliyo ya uhuru, na kukaa humo, asiwe msikiaji msahaulifu, bali mtendaji wa kazi, huyo atakuwa heri katika kutenda kwake.† ²⁶ Mtu akidhani ya kuwa anayo dini, wala hauzuii ulimi wake kwa hatamu, hali akijidanganya moyo wake, dini yake mtu huyo haifai.† ²⁷ Dini iliyo safi, isiyo na taka mbele za Mungu Baba ni hii, Kwenda kuwatazama yatima na wajane katika dhiki yao, na kujilinda na dunia pasipo mawaa.

2 ¹ Ndugu zangu, imani ya Bwana wetu Yesu Kristo, Bwana wa utukufu, msiwe nayo kwa kupendelea watu.† ² Maana akiingia katika sinagogi lenu mtu mwenye pete ya dhahabu na mavazi mazuri; kisha akiingia na maskini, mwenye mavazi mabovu;† ³ nanyi mkimstahi yule aliyevaa mavazi mazuri, na kumwambia, Keti wewe hapa mahali pazuri; na kumwambia

1:1 Mt 13:55; Mk 6:3; Mdo 15:13,23; 1 Pet 1:1; Gal 1:19 1:2 Rum 5:3-5; 1 Pet 1:6 1:3 1 Pet 1:7
1:5 Mt 2:3-6 1:6 Mk 11:24 1:9 Yak 2:5 1:10-11 Isa 40:6-7; 1 Pet 1:24
1:12 Dan 12:12; 2 Tim 4:8; 1 Pet 5:4; 1 Kor 9:25; Ufu 2:10 1:14 Rum 7:7-10
1:17 1 Yoh 1:5; Mt 7:11 1:18 Yn 1:13; 1 Pet 1:23 1:19 Mhu 7:9 1:20 Efe 4:26
1:21 Kol 3:8; 1 Pet 2:1 1:22 Mt 7:26; Rum 2:13 1:25 Yak 2:12; Rum 8:2; Yn 13:17
1:26 Zab 34:13 2:1 1 Kor 2:8 2:2 Ebr 10:25

yule maskini, Simama wewe pale, au keti miguuni pangu, ⁴je! Hamkufanya hitilafu mioyoni mwenu, mkawa waa-muzi wenye mawazo mabovu? ⁵Ndugu zangu wapenzi, sikilizeni, Je! Mungu hakuwachagua maskini wa dunia wawe matajiri wa imani na warithi wa ufalme aliowaahidia wampendao?† ⁶Bali ninyi mmemvunjia heshima maskini. Je! Matajiri hawawaonei ninyi na kuwavuta mbele ya viti vya hukumu? ⁷Hawalitukani jina lile zuri mliloitwa? ⁸Lakini mkiitimiza ile sheria ya kifalme kama ilivyoandikwa, Mpende jirani yako kama nafsi yako, mwatenda vema.† ⁹Bali mkiwapendelea watu, mwafanya dhambi na kuhukumiwa na sheria kuwa wakosaji.† ¹⁰Maana mtu awaye yote atakayeishika sheria yote, ila akajikwaa katika neno moja, amekosa juu ya yote.† ¹¹Kwa maana yeye aliyese ma, Usizini, pia alisema, Usiue. Basi ijapokuwa hukuzini, lakini umeua, umekuwa mvunja sheria.† ¹²Semeni ninyi, na kutenda kama watu watakao-hukumiwa kwa sheria ya uhuru.† ¹³Maana hukumu haina huruma kwake yeye asiyeona huruma. Huruma hujitukuza juu ya hukumu.†

¹⁴Ndugu zangu, yafaa nini, mtu akisema ya kwamba anayo imani, lakini hana matendo? Je! Ile imani yaweza kumwoko?† ¹⁵Ikiwa ndugu mwanamume au ndugu mwanamke yu uchi na kupungukiwa na riziki, ¹⁶na mtu wa kwenu akawaambia, Enendeni zenu kwa amani, mkaote moto na kushiba, lakini asiwape mahitaji ya mwili, yafaa nini?† ¹⁷Vivyo hivyo na imani, isipokuwa ina matendo, imekufa nafsini mwake. ¹⁸Lakini mtu atasema, Wewe unayo imani, nami ninayo matendo. Nionyeshe imani yako pasipo matendo, nami nitakuonyesha imani yangu kwa njia ya matendo yangu.† ¹⁹Wewe waamini ya kuwa Mungu ni mmoja; watenda vema. Mashetani nao waamini na kutetemeka.† ²⁰Lakini wataka kujua, wewe mwanadamu usiye kitu, kwamba imani pasipo matendo haizai? ²¹Je! Baba yetu Ibrahimu haku-

hesabiwa kuwa ana haki kwa matendo, hapo alipomtoa Isaka mwanawe juu ya madhabahu?† ²²Waona kwamba imani ilitenda kazi pamoja na matendo yake, na ya kwamba imani ile ilikamilishwa kwa njia ya matendo yale.† ²³Maandiko yale yakatimizwa yaliyonena, Ibrahimu alimwamini Mungu, ikahesabiwa kwake kuwa ni haki; naye alitwa rafiki wa Mungu.† ²⁴Mwaona kwamba mwanadamu huhesabiwa kuwa ana haki kwa matendo yake; si kwa imani peke yake.† ²⁵Vivyo hivyo na Rahabu, yule kahaba naye, je! Hakuhesabiwa kuwa ana haki kwa matendo, hapo alipowakaribisha wajumbe, akawatoa nje kwa njia nyingine?† ²⁶Maana kama vile mwili pasipo roho umekufa, vivyo hivyo na imani pasipo matendo imekufa.†

3 ¹Ndugu zangu, msiwe waalimu wengi, mkijua ya kuwa mtapata hukumu kubwa zaidi.† ²Maana twajikwaa sisi sote pia katika mambo mengi. Mtu asiyejikwaa katika kunena, huyo ni mtu mkamilifu, awezaye kuu-zaia na mwili wake wote kama kwa lijamu.† ³Angalieni, twatia lijamu katika vinywa vya farasi, ili wamtii, hivi twageuza mwili wao wote. ⁴Tena angalieni merikebu; ingawa ni kubwa kama nini, na kuchukuliwa na pepo kali, zageuzwa na usukani mdogo sana, ko kote anakoazimia kwenda nahodha. ⁵Vivyo hivyo ulimi nao ni kiungo kidogo, nao hujivuna majivuno makuu. Angalieni jinsi moto mdogo uwashavyo msitu mkubwa sana. ⁶Nao ulimi ni moto; ule ulimwengu wa uovu, ule ulimi, umewekwa katika viungo vyetu, nao ndio uutiao mwili wote unajisi, huuwasha moto mfulizo wa maumbile, nao huwashwa moto na jehanum.† ⁷Maana kila aina ya wanyama, na ya ndege, na ya vitambaavyo, na ya vitu vilivyomo baharini, vinafugika, navyo vimekwisha kufugwa na wanadamu. ⁸Bali ulimi hakuna awezaye kuufuga; ni uovu usiotulia, umejaa sumu iletayo mauti.† ⁹Kwa huo twamhimidi Mungu Baba yetu, na kwa huo twawalaani

2:5 1 Kor 1:26; Lk 12:21 2:8 Law 19:18 2:9 Kum 1:17 2:10 Mt 5:19
 2:11 Kut 20:13,14; Kum 5:17,18 2:12 Yak 1:25 2:13 Mt 5:7; 18:30,34; 25:45,46
 2:14 Mt 7:21; 21:29 2:16 1 Yoh 3:17 2:18 Gal 5:6 2:19 Mk 5:7 2:21 Mwa 22:1-14
 2:22 Ebr 11:17 2:23 Mwa 15:6; 2 Nya 20:7; Isa 41:8; Rum 4:3 2:24 Yn 8:39; Rum 4:12
 2:25 Yos 2:1-21; 6:17; Ebr 11:31 2:26 Yak 2:17 3:1 Yak 1:19 3:2 Yak 1:26
 3:6 Mt 15:11,18,19; 12:36,37 3:8 Zab 140:3

wanadamu waliofanywa kwa mfano wa Mungu.[†] ¹⁰ Katika kinywa kile kile hutoka baraka na laana. Ndugu zangu, haifai mambo hayo kuwa hivyo. ¹¹ Je! Chemchemi katika jicho moja hutoa maji matamu na maji machungu? ¹² Ndugu zangu, Je! Mtini waweza kuzaa zeituni, au mzabibu kuzaa tini? Kadhalika chemchemi haiwezi kutoa maji ya chumvi na maji matamu.

¹³ N'nani aliye na hekima na ufa-hamu kwenu? Na aonyeshe kazi zake kwa mwenendo wake mzuri, katika upole wa hekima.[†] ¹⁴ Lakini, mkiwa na wivu wenye uchungu na ugomvi mio-yoni mwenu, msijisifu, wala msiseme uongo juu ya kweli.[†] ¹⁵ Hekima hiyo siyo ile ishukayo kutoka juu, bali ni ya dunia, ya tabia ya kibinadamu, na Shetani.[†] ¹⁶ Maana hapo palipo wivu na ugomvi ndipo palipo machafuko, na kila tendo baya. ¹⁷ Lakini hekima ito-kayo juu, kwanza ni safi, tena ni ya amani, ya upole, tayari kusikiliza ma-neno ya watu, imejaa rehema na matu-nda mema, haina fitina, haina unafiki.[†] ¹⁸ Na tunda la haki hupandwa katika amani na wale wafanyao amani.[†]

4 ¹ Vita vyatoka wapi, na mapigano yaliyoko kati yenu yatoka wapi? Si humu, katika tamaa zenu zifanyazo vita katika viungo vyenu?[†] ² Mwatama-ni, wala hamna kitu, mwaua na kuona wivu, wala hamwezi kupata. Mwafa-nya vita na kupigana, wala hamna kitu kwa kuwa hamwombi! ³ Hata mwao-mba, wala hampati kwa sababu mwao-mba vibaya, ili mvitumie kwa tamaa zenu. ⁴ Enyi wazinzi, hamjui ya kwa-mba kuwa rafiki wa dunia ni kuwa adui wa Mungu? Basi kila atakaye kuwa rafiki wa dunia hujifanya kuwa adui wa Mungu.[†] ⁵ Au mwadhani ya kwamba maandiko yasema bure? Huyu Roho akaaye ndani yetu hututamani kiasi cha kuona wivu?[†] ⁶ Lakini hutujalia sisi neema iliyozidi; kwa hiyo husema, Mungu huwapinga wajikuzao, bali hu-wapa neema wanyenyekevu.[†] ⁷ Basi

mtiini Mungu. Mpingeni Shetani, naye atawakimbia.[†] ⁸ Mkaribieni Mungu, na-ye atawakaribia ninyi. Itakaseni miko-no yenu, enyi wenye dhambi, na kuisa-fisha mioyo yenu, enyi wenye nia mbili.[†] ⁹ Huzunikeni na kuomboleza na kulia. Kucheka kwenu na kugeuzwe kuwa kuomboleza, na furaha yenu kuwa hamu. ¹⁰ Jidhilini mbele za Bwa-na, naye atawakuza.[†]

¹¹ Ndugu, msisingiziane; amsingi-ziaye ndugu yake, au kumhukumu ndu-gu yake, husingizia sheria na kuihuku-mu sheria. Lakini ukiihukumu sheria, huwi mtenda sheria, bali umekuwa hakimumu. ¹² Mtoa sheria na mwenye kuhukumu ni mmoja tu, ndiye awezaye kuokoa na kuangamiza. U nani wewe umhukumuye mtu mwingine?[†]

¹³ Haya basi, ninyi msemao, Leo au kesho tutaingia katika mji fulani na kukaa humo mwaka mzima, na kufanya biashara na kupata faida;[†] ¹⁴ walakini hamjui yatakayokuwako kesho. Uzima wenu ni nini? Maana ninyi ni mvuke uonekanao kwa kitambo, kisha huto-weka.[†] ¹⁵ Badala ya kusema, Bwana akipenda, tutakuwa hai na kufanya hivi au hivi.[†] ¹⁶ Lakini sasa mwajisifu kati-ka majivuno yenu; kujisifu kote kwa namna hii ni kubaya. ¹⁷ Basi yeye ajuaye kutenda mema, wala hayatendi, kwake huyo ni dhambi.[†]

5 ¹ Haya basi, enyi matajiri! Lien-i, mkapige yowe kwa sababu ya mashaka yenu yanayowajia.[†] ² Mali ze-nu zimeoza, na mavazi yenu yameliwa na nondo.[†] ³ Dhahabu yenu na fedha yenu zimeingia kutu, na kutu yake itawashuhudia, nayo itakula miili yenu kama moto. Mmejiwekea akiba katika siku za mwisho.[†] ⁴ Angalieni, ujira wa wakulima waliovuna mashamba yenu, ninyi mliouzuia kwa hila, unapiga ke-lele, na vilio vyao waliovuna vimeingia masikioni mwa Bwana wa majeshi.[†] ⁵ Mmefanya anasa katika dunia, na kujifurahisha kwa tamaa; mmejilisha mioyo yenu kama siku ya machinjo.[†]

3:9 Mwa 1:26 3:13 Yak 2:18; 1 Pet 2:12 3:14 Efe 4:31 3:15 Yak 1:5,17 3:17 Ebr 12:11
3:18 Isa 32:17; Mt 5:9 4:1 Rum 7:23; 1 Pet 2:11 4:4 Lk 6:26; Rum 8:7; 1 Yoh 2:15
4:5 Kut 20:3,5; Mt 6:24; Gal 5:17 4:6 Mit 3:34; Ayu 22:29; Mt 23:12; 1 Pet 5:5
4:7 Efe 6:12; 1 Pet 5:8,9 4:8 Zek 1:3; Isa 1:16 4:10 1 Pet 5:6 4:12 Mk 7:1; Rum 2:1; 14:4
4:13-14 Mit 27:1 4:14 Lk 12:20; Zab 39:5,11 4:15 Mdo 18:21 4:17 Lk 12:47; Rum 14:23
5:1 Lk 6:24 5:2-3 Mt 6:19 5:3 Mit 16:27
5:4 Kum 24:14-15; Law 19:13; Mal 3:5; Isa 5:9; Ayu 31:38-40 5:5 Lk 16:19,25; Yer 12:3

⁶Mmehukumu mwenye haki mka-mwua; wala hashindani nanyi.

⁷Kwa hiyo ndugu, vumilieni, hata kuja kwake Bwana. Tazama, mkulima hungoja mazao ya nchi yaliyo ya thamani, huvumilia kwa ajili yake hata yatakapopata mvua ya kwanza na ya mwisho.[†] ⁸Nanyi vumilieni, mthibitishie mioyo yenu, kwa maana kuja kwake Bwana kunakaribia.[†]

⁹Ndugu, msinung'unikiane, msije mkahukumiwa. Angalieni, mwamuzi amesimama mbele ya milango. ¹⁰Ndugu, watwaeni manabii walionena kwa jina la Bwana, wawe mfano wa kustahimili mabaya, na wa uvumilivu.[†] ¹¹Angalieni, twawaita heri wao waliosubiri. Mmesikia habari ya subira yake Ayubu, mmeuona mwisho wa Bwana ya kwamba Bwana ni mwingi wa rehema, mwenye huruma.[†]

¹²Lakini zaidi ya yote, ndugu zangu, msiape, wala kwa mbingu wala kwa nchi; wala kwa kiapo kinginecho chote; bali ndiyo yenu na iwe ndiyo, na siyo yenu iwe siyo, msije mkaangukia hukumu.[†]

¹³Mtu wa kwenu amepatikana na mabaya? Na aombe. Ana moyo wa kuchangamka? Na aimbe zaburi.[†]

¹⁴Mtu wa kwenu amekuwa hawezi? Na awaite wazee wa kanisa; nao wamwombe, na kumpaka mafuta kwa jina la Bwana.[†] ¹⁵Na kule kuomba kwa imani kutamwoko mgonjwa yule, na Bwana atamwinua; hata ikiwa amefanya dhambi, atasamehewa.[†] ¹⁶Ungameni dhambi zenu ninyi kwa ninyi, na kuombeana, mpate kuponywa. Kuomba kwake mwenye haki kwafaa sana, akiomba kwa bidii. ¹⁷Eliya alikuwa mwanadamu mwenye tabia moja na sisi, akaomba kwa bidii mvua isinyeshe, na mvua haikunyesha juu ya nchi muda wa miaka mitatu na miezi sita.[†] ¹⁸Akaomba tena, mbingu zikatoa mvua, nayo nchi ikazaa matunda yake.[†]

¹⁹Ndugu zangu, ikiwa mtu wa kwenu amepotelea mbali na kweli, na mtu mwingine akamrejeza;[†] ²⁰jueni ya kuwa yeye amrejezaye mwenye dhambi hata atoke katika njia ya upotevu, ataokoa roho na mauti, na kufunika wingi wa dhambi.[†]

5:7 Kum 11:14; Yoe 2:23; Zek 10:1; Yer 5:24; Lk 21:19; Ebr 10:36

5:8 Ebr 10:25; 1 The 2:16; 3:13 5:10 Mt 5:12

5:11 Ayu 1:21-22; 2:10; Zab 103:8; 111:4; Dan 12:12 5:12 Mt 5:34-37

5:13 Zab 50:15; Kol 3:16 5:14 Mk 6:13 5:15 Mk 16:18

5:17 1 Fal 17:1; 18:1; Lk 4:25; Mdo 14:15 5:18 1 Fal 18:42-45 5:19 Gal 6:1

5:20 Mit 10:12; 1 Pet 4:8; Zab 51:13

WARAKA WA KWANZA WA PETRO

KWA WATU WOTE

1 ¹Petro, mtume wa Yesu Kristo, kwa wateule wa Utawanyiko, wakaao hali ya ugeni katika Ponto, na Galatia, na Kapadokia, na Asia, na Bithinia;[†] ²kama vile Mungu Baba alivyotangulia kuwajua katika kutakaswa na Roho, hata mkapata kutii na kununyiziwa damu ya Yesu Kristo. Neema na amani na ziongezwe kwenu.[†]

³Ahimidiwe Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye kwa rehema zake nyingi alituzaa mara ya pili ili tupate tumaini lenye uzima kwa kufufuka kwake Yesu Kristo katika wafu;[†] ⁴tupate na urithi usioharibika, usio na uchafu, usionyauka, uliotunzwa mbinguni kwa ajili yenu.[†] ⁵Nanyi mnalindwa na nguvu za Mungu kwa

1:1 Yak 1:1 1:2 Rum 8:29; Ebr 12:24 1:3 Yak 1:18 1:4 Kol 1:12

njia ya imani hata mpate wokovu ulio tayari kufunuliwa wakati wa mwisho.[†] ⁶Mnafurahi sana wakati huo, ijapokuwa sasa kwa kitambo kidogo, ikiwa ni lazima, mmehuzunishwa kwa majaribu ya namna mbalimbali;[†] ⁷ili kwamba kujaribiwa kwa imani yenu, ambayo ina thamani kuu kuliko dhahabu ipo-teayo, ijapokuwa hiyo hujaribiwa kwa moto, kuonekane kuwa kwenye sifa na utukufu na heshima, katika kufunuliwa kwake Yesu Kristo.[†] ⁸Naye mwampenda, ijapokuwa hamkumwona; ambaye ijapokuwa hamwoni sasa, mnamwamini; na kufurahi sana, kwa furaha isiyo-neneka, yenye utukufu,[†] ⁹katika kuu-pokea mwisho wa imani yenu, yaani, wokovu wa roho zenu.[†] ¹⁰Katika habari ya wokovu huo manabii walitafuta-tafuta na kuchunguza-chunguza, ambao walitabiri habari za neema itakayowafikia ninyi.[†] ¹¹Wakatafuta ni wakati upi, na wakati wa namna gani ulioonywa na Roho wa Kristo aliyekuwa ndani yao, ambaye alitangulia kuyashuhudia mateso yatakayompata Kristo, na utukufu utakaokuwako baada ya hayo.[†] ¹²Wakafunuliwa ya kuwa si kwa ajili yao wenyewe, bali kwa ajili yenu walihudumu katika mambo hayo, ambayo sasa yamehubiriwa kwenu na wale waliowahubiri ninyi Injili kwa Roho Mtakatifu aliyetumwa kutoka mbinguni. Mambo hayo malaika wanatamani kuyachungulia.[†]

¹³Kwa hiyo vifungeni viuno vya nia zenu, na kuwa na kiasi; mkiitumainia kwa utimilifu ile neema mtakayoletewa katika ufunuo wake Yesu Kristo.[†] ¹⁴Kama watoto wa kutii msijifanani na tamaa zenu za kwanza za ujinga wenu;[†] ¹⁵bali kama yeye aliyewaita alivyo mtakatifu, ninyi nanyi iweni watakatifu katika mwendo wenu wote; ¹⁶kwa maana imeandikwa, Mtakuwa watakatifu kwa kuwa mimi ni mtakatifu.[†] ¹⁷Na ikiwa

mnamwita Baba, yeye ahukumuye kila mtu pasipo upendeleo, kwa kadiri ya kazi yake, enendeni kwa hofu katika wakati wenu wa kukaa hapa kama wageni.[†] ¹⁸Nanyi mfahamu kwamba mlikombolewa si kwa vitu viharibikavyo, kwa fedha au dhahabu; mpate kutoka katika mwenendo wenu usiofaa mlioupokea kwa baba zenu;[†] ¹⁹bali kwa damu ya thamani, kama ya mwana-kondoo asiye na ila, asiye na waa, yaani, ya Kristo.[†] ²⁰Naye amejulikana kweli tangu zamani, kabla haijawekwa misingi ya dunia; lakini alifunuliwa mwisho wa zamani kwa ajili yenu;[†] ²¹ambao kwa yeye mmekuwa wenye kumwamini Mungu, aliyemfufua katika wafu akampa utukufu; hata imani yenu na tumaini lenu liwe kwa Mungu.[†] ²²Mkiisha kujitakasa roho zenu kwa kuitii kweli, hata kuufikilia upendano wa ndugu usio na unafiki, basi jitahidini kupendana kwa moyo.[†] ²³Kwa kuwa mmezaliwa mara ya pili; si kwa mbegu iharibikayo, bali kwa ile isiyoharibika; kwa neno la Mungu lenye uzima, lidumulo hata milele.[†]

²⁴Maana,

Mwili wote ni kama majani,
Na fahari yake yote ni kama ua
la majani.

Majani hukauka na ua lake
huanguka;[†]

²⁵Bali Neno la Bwana hudumu hata
milele.

Na neno hilo ni neno lile jema
lililohubiriwa kwenu.[†]

2 ¹Basi, wekeni mbali uovu wote na hila yote, na unafiki na husuda na masingizio yote.[†] ²Kama watoto wachanga waliozaliwa sasa yatamanini maziwa ya akili yasiyoghoshiwa, ili kwa hayo mpate kuukulia wokovu;[†] ³ikiwa mmeonja ya kwamba Bwana ni mwenye fadhili.[†] ⁴Mmwendee yeye, jiwe lililo hai, lililokataliwa na wanadamu, bali kwa Mungu ni teule, lenye heshima.[†]

1:5 Yn 10:28; 17:11; Rum 5:3,4; Gal 3:23; 1 Kor 2:5

1:6 1 Pet 5:10; Ebr 12:11; Yak 1:2; 2 Kor 4:17 1:7 Mit 17:3; Mal 3:3; Rum 2:7,10; Yak 1:3

1:8 Yn 17:20; 20:29; 2 Kor 5:7; 2 Tim 4:8 1:9 Rum 6:22 1:10 Mt 13:17; Lk 10:24

1:11 Zab 22:1; Isa 52:13-53:12; Lk 24:26 1:12 Efe 3:10; Lk 2:13 1:13 Lk 12:35; Efe 6:14

1:14 Rum 12:2; Efe 2:3; 4:17 1:16 Law 11:44-45; 19:2; 20:7

1:17 Zab 89:26; Yer 3:19; Mal 1:6; Mt 6:9; Rum 2:11 1:18 Isa 52:3; 1 Kor 6:20; 7:23

1:19 Isa 53:7; Ebr 9:14 1:20 Rum 16:25; Efe 1:4 1:21 Yn 14:6; Rum 4:24; Kol 1:27

1:22 1 Yoh 5:1 1:23 Dan 6:26; Yn 1:13; Yak 1:18 1:24-25 Isa 40:6-8; Yak 1:10,11

1:25 Isa 40:8 2:1 Efe 4:22; Yak 1:21 2:2 1 Kor 3:2; Ebr 5:12,13; Mt 18:3 2:3 Zab 34:8

2:4 Zab 118:22; Isa 28:16; Mt 21:42; Mdo 4:11

⁵Ninyi nanyi, kama mawe yaliyo hai, mmejengwa mwe nyumba ya Roho, ukuhani mtakatifu, mtoe dhabihu za roho, zinazokubaliwa na Mungu, kwa njia ya Yesu Kristo.[†] ⁶Kwa kuwa imeandikwa katika maandiko

Tazama, naweka katika Sayuni
jiwe kuu la pembeni, teule,
lenye heshima,
Na kila amwaminiye
hatatahayarika.[†]

⁷Basi, heshima hii ni kwenu ninyi mnaoamini. Bali kwao wasioamini,

Jiwe walilolikataa waashi,
Limekuwa jiwe kuu la pembeni.[†]

⁸Tena,

Jiwe la kujikwaza mguu, na
mwamba wa kuangusha.

Kwa maana hujikwaza kwa neno lile, wasiliamini, nao waliwekwa kusu-di wapate hayo.[†] ⁹Bali ninyi ni mzao mteule, ukuhani wa kifalme, taifa takatifu, watu wa milki ya Mungu, mpate kuzitangaza fadhili zake yeye aliye-waita mtoke gizani mkaingie katika nuru yake ya ajabu;[†] ¹⁰ninyi mliokuwa kwanza si taifa, bali sasa ni taifa la Mungu; mliokuwa hamkupata rehema, bali sasa mmepata rehema.[†]

¹¹Wapenzi, nawasihi kama wapitaji na wasafiri, ziepukeni tamaa za mwili zipiganazo na roho.[†] ¹²Mwe na mwene-ndo mzuri kati ya Mataifa, ili, iwapo huwasingizia kuwa watenda mabaya, wayatazamapo matendo yenu mazuri, wamtukuze Mungu siku ya kujiliwa.[†]

¹³Tiini kila kiamriwacho na watu, kwa ajili ya Bwana; ikiwa ni mfalme, kama mwenye cheo kikubwa;[†] ¹⁴ikiwa ni wakubwa, kama wanaotumwa naye ili kuwalipiza kisasi watenda mabaya na kuwasifu watenda mema. ¹⁵Kwa sababu ndiyo mapenzi ya Mungu, kwamba kwa kutenda mema mzibe vinywa vya ujinga vya watu wapumbavu;[†] ¹⁶kama walio huru, ila wasioutumia uhuru huo kwa kusitiri ubaya, bali kama watumwa wa

Mungu.[†] ¹⁷Waheshimuni watu wote. Wapendeni ndugu. Mcheni Mungu. Mpeni heshima mfalme.[†]

¹⁸Enyi watumishi, watiini bwana zenu kwa hofu nyingi, sio wao walio wema na wenye upole tu, bali nao walio wakali.[†] ¹⁹Maana huu ndio wema hasa, mtu akivumilia huzuni kwa kumkumbuka Mungu, pale ateswapo isivyo haki. ²⁰Kwa maana ni sifa gani kustahimili, mtendapo dhambi na kupigwa makofi? Lakini kustahimili, mtendapo mema na kupata mateso, huu ndio wema hasa mbele za Mungu.[†] ²¹Kwa sababu ndio mliotiwa; maana Kristo naye aliteswa kwa ajili yenu, akawaachia kielelezo, mfuate nyayo zake.[†] ²²Yeye hakutenda dhambi, wala hila haikuonekana kinywani mwake.[†] ²³Yeye alipotukanwa, hakurudisha matukano; alipoteswa, hakuogofya; bali alijikabidhi kwake yeye ahukumuye kwa haki.[†] ²⁴Yeye mwenyewe alizichukua dhambi zetu katika mwili wake juu ya mti, tukiwa wafu kwa mambo ya dhambi, tuwe hai kwa mambo ya haki; na kwa kupigwa kwake mliponywa.[†] ²⁵Kwa maana mlikuwa mnapotea kama kondoo; lakini sasa mmemrudia Mchungaji na Mwangalizi wa roho zenu.[†]

3 ¹Kadhalika ninyi wake, watiini waume zenu; kusudi, ikiwa wako wasioliamini Neno, wavutwe kwa mwenendo wa wake zao, pasipo lile Neno;[†] ²wakiutazama mwenendo wenu safi, na wa hofu.[†] ³Kujipamba kwenu, kusiwe kujipamba kwa nje, yaani, kusuka nywele; na kujitia dhahabu, na kuvalia mavazi;[†] ⁴bali kuwe utu wa moyoni usioonekana, katika mapambo yasiyoharibika; yaani, roho ya upole na utulivu, iliyo ya thamani kuu mbele za Mungu. ⁵Maana hivyo ndivyo wali-vyojipamba wanawake watakatifu wa zamani, waliomtumaini Mungu, na ku-watii waume zao. ⁶Kama vile Sara alivyomtii Ibrahimu, akamwita Bwana;

2:5 Efe 2:21,22; Rum 12:1 2:6 Isa 28:16; Rum 9:33 2:7 Zab 118:22; Mt 21:42

2:8 Isa 8:14-15; Rum 9:33

2:9 Kut 19:5-6; Isa 43:20-21; Kum 4:20; 7:6; 14:2; Tit 2:14; Isa 9:2; Mdo 26:18;

2 Kor 4:6; Efe 5:8; Flp 2:15; Ufu 1:6 2:10 Hos 1:6,9; 2:1,23; Rum 9:25

2:11 Zab 39:12; Gal 5:17,24; Efe 2:19; Yak 4:1 2:12 Isa 10:3; Mt 5:16; Yak 3:13

2:13 Rum 13:1-7; Tit 3:1 2:15 1 Pet 3:16 2:16 Gal 5:13 2:17 Rum 12:10; Mit 24:21; Mt 22:21

2:18 Efe 6:5; Tit 2:9 2:20 1 Pet 3:14,17; 4:13,14; Mt 5:10 2:21 Mt 16:24; Yn 13:15

2:22 Isa 53:9; Yn 8:46; 2 Kor 5:21 2:23 Isa 53:7

2:24 Isa 53:5,12; 1 Yoh 3:5; Rum 6:11; Ebr 9:28 2:25 Isa 53:6; Eze 34:5; 1 Pet 5:4; Yn 10:12

3:1 Efe 5:22; Kol 3:18; Tit 2:5 3:2 1 Pet 2:12 3:3 1 Tim 2:9; Isa 3:18-24

nanyi ni watoto wake, mfanyapo me-
ma, wala hamkutishwa kwa hofu yo
yote.[†] ⁷ Kadhalika ninyi waume, kaeni
na wake zenu kwa akili; na kumpa mke
heshima, kama chombo kisicho na
nguvu; na kama warithi pamoja wa
neema ya uzima, kusudi kuomba kwe-
nu kusizuiliwe.[†] ⁸ Neno la mwisho ni
hili; mwe na nia moja, wenye kuhuru-
miana, wenye kupendana kama ndugu,
wasikitikivu, wanyenyekevu;[†] ⁹ watu
wasiolipa baya kwa baya, au laumu
kwa laumu; bali wenye kubariki; kwa
sababu hayo ndiyo mliyoitiwa ili mri-
thi baraka.[†] ¹⁰ Kwa maana,

Atakaye kupenda maisha,
Na kuona siku njema,
Auzuie ulimi wake usinene
mabaya,

Na midomo yake isiseme hila.[†]

¹¹ Na aache mabaya, atende mema;
Atafute amani, aifuata sana.

¹² Kwa kuwa macho ya Bwana
huwaelekea wenye haki,
Na masikio yake husikiliza
maombi yao;

Bali uso wa Bwana ni juu ya
watenda mabaya.

¹³ Naye ni nani atakayewadhuru,
mkiwa wenye juhudi katika mema?

¹⁴ Lakini mjaoteswa kwa sababu ya
haki mna heri. Msilogope kutisha kwao,
wala msifadhaike; bali mtakaseni Kri-
sto Bwana mioyoni mwenu.[†] ¹⁵ Mwe
tayari siku zote kumjibu kila mtu
awaulizaye habari za tumaini lililo
ndani yenu; lakini kwa upole na kwa
hofu.[†] ¹⁶ Nanyi mwe na dhamiri njema,
ili katika neno lile mnalosingiziwa,
watahayarishwe wale wautukanao
mwenendo wenu mwema katika Kri-
sto.[†] ¹⁷ Maana ni afadhali kuteswa kwa
kutenda mema, ikiwa ndiyo mapenzi
ya Mungu, kuliko kwa kutenda maba-
ya.[†] ¹⁸ Kwa maana Kristo naye aliteswa
mara moja kwa ajili ya dhambi, mwe-
nye haki kwa ajili yao wasio haki, ili
atulete kwa Mungu; mwili wake akaua-
wa, bali roho yake akahuishwa.[†]

¹⁹ ambayo kwa hiyo aliwaendea roho
waliokaa kifungoni, akawahubiri;[†]
²⁰ watu wasiotii hapo zamani, uvumili-
vu wa Mungu ulipokuwa ukingoja,
siku za Nuhu, safina ilipokuwa ikite-
ngenezwa; ambamo ndani yake wacha-
che, yaani, watu wanane, waliokoka
kwa maji.[†] ²¹ Mfano wa mambo hayo ni
ubatizo, unaowaokoa ninyi pia siku
hizi; (siyo kuwekea mbali uchafu wa
mwili, bali jibu la dhamiri safi mbele
za Mungu), kwa kufufuka kwake Yesu
Kristo.[†] ²² Naye yupo mkono wa kuume
wa Mungu, amekwenda zake mbingu-
ni, malaika na enzi na nguvu zikiisha
kutiishwa chini yake.[†]

4 ¹ Basi kwa kuwa Kristo aliteswa
katika mwili wake, ninyi nanyi
jivikeni silaha ya nia ile ile; kwa maana
yeye aliyeteswa katika mwili ameacha-
na na dhambi.[†] ² Tangu sasa msiende-
lee kuishi katika tamaa za wanadamu,
bali katika mapenzi ya Mungu, wakati
wenu uliobaki wa kukaa hapa duniani.[†]

³ Maana wakati wa maisha yetu uliopi-
ta watosha kwa kutenda mapenzi ya
Mataifa; kuenenda katika ufisadi, na
tamaa, na ulevi, na karamu za ulafi, na
vileo, na ibada ya sanamu isiyo halali;[†]
⁴ mambo ambayo wao huona kuwa ni
ajabu ya ninyi kutokwenda mbio pamo-
ja nao katika ufisadi ule ule usio na
kiasi, wakiwatukana. ⁵ Nao watatoa
hesabu kwake yeye aliye tayari kuwa-
hukumu walio hai na waliokufa.[†]
⁶ Maana kwa ajili hiyo hata hao walio-
kufa walihubiriwa Injili, ili kwamba
wahukumiwe katika mwili kama wahu-
kumiwavyo wanadamu; bali wawe hai
katika roho kama Mungu alivyo hai.[†]

⁷ Lakini mwisho wa mambo yote
umekaribia; basi, iweni na akili, mke-
she katika sala.[†] ⁸ Zaidi ya yote iweni
na juhudi nyingi katika kupendana;
kwa sababu upendano husitiri wingi wa
dhambi.[†] ⁹ Mkaribishane ninyi kwa ni-
nyi, pasipo kunung'unika;[†] ¹⁰ kila
mmoja kwa kadiri alivyoipokea kara-
ma, itumieni kwa kuhudumiana; kama

3:6 Mwa 18:12; Mit 3:25 3:7 Efe 5:25; Kol 3:19 3:8 Rum 12:16

3:9 Zab 34:12-16; Yak 1:26; Mt 5:44; 1 The 5:15; 1 Pet 2:23 3:10-12 Zab 34:12-16; Yak 1:26

3:14-15 Mt 5:10; Isa 8:12-13; 1 Pet 2:20 3:15 Isa 8:13; 1 Pet 1:3,13 3:16 1 Pet 2:12

3:17 1 Pet 2:20-24 3:18 Rum 6:10; Efe 2:18; Ebr 9:28; 10:10 3:19 1 Pet 4:8

3:20 Mwa 6:1—7:7,17,24 3:21 Efe 5:26; Ebr 10:22 3:22 Efe 1:20,21; Zab 110:1; Kol 1:16

4:1 Rum 6:2,7 4:2 1 Yoh 2:16,17 4:3 Efe 2:2,3; Tit 3:3

4:5 Mdo 10:42; 2 Tim 4:1; Rum 14:9,10 4:6 1 Pet 3:19; Rum 8:10; 1 Kor 5:5

4:7 1 Kor 10:11; 1 Yoh 2:18 4:8 Mit 10:12; 1 Pet 1:22; Yak 5:20; 1 Kor 13:7 4:9 Ebr 13:2

mawakili wema wa neema mbalimbali za Mungu.^{† 11} Mtu akisema, na aseme kama mausia ya Mungu; mtu akihudumu, na ahudumu kwa nguvu anazojaliwa na Mungu; ili Mungu atukuzwe katika mambo yote kwa Yesu Kristo. Utukufu na uweza una yeye hata milele na milele. Amina.[†]

12 Wapenzi, msione kuwa ni ajabu ule msiba ulio kati yenu, unaowapata kama moto ili kuwajaribu, kana kwamba ni kitu kigeni kiwapatacho.^{† 13} Lakini kama mnavyoyashiriki mateso ya Kristo, furahini; ili na katika ufunuo wa utukufu wake mfurahi kwa shangwe.^{† 14} Mkilaumiwa kwa ajili ya jina la Kristo ni heri yenu; kwa kuwa Roho wa utukufu na wa Mungu anawakalia.^{† 15} Maana mtu wa kwenu asiteswe kama mwuaji, au mwivi, au mtenda mabaya, au kama mtu ajishughulishaye na mambo ya watu wengine. ¹⁶ Lakini ikiwa kwa sababu ni Mkristo asione haya, bali amtukuze Mungu katika jina hilo.^{† 17} Kwa maana wakati umefika wa hukumu kuanza katika nyumba ya Mungu; na ikianza kwetu sisi, mwisho wao wasioitii injili ya Mungu utakuwaje?^{† 18} Na mwenye haki akiokoka kwa shida, yule asiyemcha Mungu na mwenye dhambi ataonekana wapi?^{† 19} Basi wao wateswao kwa mapenzi ya Mungu na wamwekee amana roho zao, katika kutenda mema, kama kwa Muumba mwaminifu.[†]

5 ¹ Nawasihi wazee walio kwenu, mimi niliye mzee, mwenzi wao, na shahidi wa mateso ya Kristo, na mshirika wa utukufu utakaofunuliwa baadaye;^{† 2} lichungeni kundi la Mungu lililo kwenu, na kulisimamia, si kwa kulazimishwa, bali kwa hiari kama Mungu atakavyo; si kwa kutaka fedha ya aibu,

bali kwa moyo.^{† 3} Wala si kama wajifanyao mabwana juu ya mitaa yao, bali kwa kujifanya vielelezo kwa lile kundi.^{† 4} Na Mchungaji mkuu atakapodhihirishwa, mtaipokea taji ya utukufu, ile isiyokauka.^{† 5} Vivyo hivyo ninyi vijana, watiini wazee. Naam, ninyi nyote jifungeni unyenyekevu, mpate kuhudumiana; kwa sababu Mungu huwapinga wenye kiburi, lakini huwapa wanyenyekevu neema.[†]

6 Basi nyenyekeeni chini ya mkono wa Mungu ulio hodari, ili awakweze kwa wakati wake;^{† 7} huku mkimtwika yeye fadhaa zenu zote, kwa maana yeye hujishughulisha sana kwa mambo yenu.^{† 8} Mwe na kiasi na kukesha; kwa kuwa mshitaki wenu Ibilisi, kama simba angurumaye, huzunguka-zunguka, akitafuta mtu ammeze.^{† 9} Nanyi mpiingeni huyo, mkiwa thabiti katika imani, mkijua ya kuwa mateso yale yale yanatimizwa kwa ndugu zenu walioko duniani.^{† 10} Na Mungu wa neema yote, aliyewaita kuingia katika utukufu wake wa milele katika Kristo, mkiisha kuteswa kwa muda kidogo, yeye mwenyewe atawatengeneza, na kuwathibitisha, na kuwatia nguvu.^{† 11} Uweza una yeye hata milele na milele. Amina.

12 Kwa mkono wa Silwano, ndugu mwaminifu kama nionavyo, nimewaaandikia kwa maneno machache, kuonya na kushuhudia ya kuwa hii ndiyo neema ya kweli ya Mungu. Simameni imara katika hiyo.^{† 13} Mwenzenu mteule hapa Babeli awasalimu, na Marko mwangu.^{† 14} Salimianeni kwa busu la upendo.

Amani na iwe kwenu nyote, mlio katika Kristo. Amina.[†]

4:10 Lk 12:42 4:11 Rum 3:2; 12:7; 1 Kor 10:31 4:12 1 Pet 1:6,7

4:13 Mdo 5:41; Yak 1:2; Rum 8:17; 2 Tim 2:12 4:14 1 Pet 2:20; Isa 11:2; Zab 89:50,51

4:16 Mdo 11:26; Flp 1:20 4:17 Eze 9:6; Yer 25:29; 2 The 1:8 4:18 Mit 11:31; Lk 23:31

4:19 Zab 31:5 5:1 2 Yoh 1:1; 3 Yoh 1:1; Rum 8:17; Ufu 1:9

5:2 Yn 10:12; 21:15-17; Flm 1:14; Tit 1:11; Mdo 20:28; 1 Tim 3:2-7

5:3 2 Kor 1:24; Tit 2:7; Flp 3:17; 1 The 1:7 5:4 1 Pet 2:25; Ebr 13:20; 1 Kor 9:25; 2 Tim 4:8

5:5 Mit 3:34; Efe 5:21; Mt 23:12; Yn 13:4,14; Yak 4:6

5:6 Mt 23:12; Lk 14:11; 18:14; Ayu 22:29; Yak 4:10 5:7 Zab 55:22; Mt 6:25; Flp 4:6

5:8 1 The 5:6; Lk 18:3; Yak 4:7 5:9 Efe 6:11-13 5:10 1 Pet 1:6; 1 The 2:12

5:12 Mdo 15:22,40; Ebr 13:22

5:13 Mdo 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol 4:10; Flm 1:24; 2 Tim 4:11 5:14 1 Kor 16:20

WARAKA WA PILI WA PETRO

KWA WATU WOTE

1 ¹ Simoni Petro, mtumwa na mtume wa Yesu Kristo, kwa wale walio-pata imani moja na sisi, yenye thamani, katika hali ya Mungu wetu, na Mwokozi Yesu Kristo. ² Neema na iwe kwenu na amani iongezwe katika kumjua Mungu na Yesu Bwana wetu.†

³ Kwa kuwa uweza wake wa Uungu umetukirimia vitu vyote vipasavyo uzi-ma na utauwa, kwa kumjua yeye aliye-tuita kwa utukufu wake na wema wake mwenyewe.† ⁴ Tena kwa hayo ametuki-rimia ahadi kubwa mno, za thamani, ili kwamba kwa hizo mpate kuwa washiri-ka wa tabia ya Uungu, mkiokolewa na uharibifu uliomo duniani kwa sababu ya tamaa. ⁵ Naam, na kwa sababu iyo hiyo mkijitahidi sana kwa upande wenu, ka-tika imani yenu tieni na wema, na katika wema wenu maarifa,† ⁶ na katika maarifa yenu kiasi, na katika kiasi chenu saburi, na katika saburi yenu utauwa, ⁷ na katika utauwa wenu upendano wa ndugu, na katika upendano wa ndugu, upendo.† ⁸ Maana mambo hayo yakiwa kwenu na kujaa tele, yawafanya ninyi kuwa si wavivu wala si watu wasio na matunda, kwa kumjua Bwana wetu Yesu Kristo. ⁹ Maana yeye asiyekuwa na hayo ni kipofu, hawezi kuona vitu vilivyo mbali, amesahau kule kutakaswa dhambi zake za zamani.† ¹⁰ Kwa hiyo ndugu, jitahidini zaidi kufanya imara kuitwa kwenu na uteule wenu; maana mkitenda hayo ha-mtajikwaa kamwe. ¹¹ Maana hivi mtaru-zukiwa kwa ukarimu kuingia katika ufalme wa milele wa Bwana wetu, Mwokozi wetu Yesu Kristo.†

¹² Kwa hiyo nitakuwa tayari kuwa-kumbusha hayo siku zote, ijapokuwa mnayajua na kuthibitishwa katika kweli mliyo nayo.† ¹³ Nami naona ni haki, maadamu nipo mimi katika maskani hii, kuwaamsha kwa kuwakumbusha.† ¹⁴ Ni-kijua kwamba kule kuwekea mbali ma-skani yangu kwaja upesi, kama Bwana

wetu Yesu Kristo alivyonionyesha.† ¹⁵ Walakini nitajitahidi, kwamba kila wakati baada ya kufariki kwangu mpate kuyakumbuka mambo hayo. ¹⁶ Maana hatukufuata hadithi zilizotungwa kwa werevu, tulipowajulisha ninyi nguvu za-ke Bwana wetu Yesu Kristo na kuja kwake; bali tulikuwa tumeuona wenye-we ukuu wake. ¹⁷ Maana alipata kwa Mungu Baba heshima na utukufu, hapo alipoletewa sauti iliyotoka katika utuku-fu mkuu, Huyu ni Mwanangu, mpendwa wangu, ninayependezwa naye.† ¹⁸ Na sauti hiyo sisi tuliisikia ikitoka mbinguni tulipokuwa pamoja naye katika mlima ule mtakatifu. ¹⁹ Nasi tuna lile neno la unabii lililo imara zaidi, ambalo, mkilia-ngalia, kama taa ing'aayo mahali penye giza, mwafanya vyema, mpaka kutaka-popambazuka, na nyota ya asubuhi ku-zuka mioyoni mwenu. ²⁰ Mkijua neno hili kwanza, ya kwamba hakuna unabii katika maandiko upatao kufasiriwa ka-ma apendavyo mtu fulani tu. ²¹ Maana unabii haukuletwa po pote kwa mapenzi ya mwanadamu; bali wanadamu waline-na yaliyotoka kwa Mungu, wakiongo-zwa na Roho Mtakatifu.†

2 ¹ Lakini kuliondokea manabii wa uongo katika wale watu, kama vile kwenu kutakavyokuwako waalimu wa uongo, watakaoingiza kwa werevu uzu-shi wa kupoteza, wakimkana hata Bwa-na aliyewanunua, wakijiletea uharibifu usiokawia.† ² Na wengi watafuata ufisadi wao; na kwa hao njia ya kweli itatuka-nwa.† ³ Na katika kutamani watajipatia faida kwenu kwa maneno yaliyotungwa; ambao hukumu yao tangu zamani haika-wii, wala uvunjifu wao hausinzii.† ⁴ Kwa maana ikiwa Mungu hakuwaachilia ma-laika waliokosa, bali aliwatupa shimoni, akawatia katika vifungo vya giza, wali-ndwe hata ije hukumu;† ⁵ wala hakuua-chilia ulimwengu wa kale, bali alimhi-fadhi Nuhu, mjumbe wa haki, na watu

1:2 Yud 1:2 1:3 1 Pet 2:9 1:5 Gal 5:6,22; Yud 1:3 1:7 Gal 6:10 1:9 1 Yoh 2:9,11

1:11 Yn 3:5; 10:7 1:12 Yud 1:5 1:13 2 Kor 5:1 1:14 Yn 21:18,19

1:17-18 Mt 17:1-5; Mk 9:2-7; Lk 9:28-35 1:21 2 Tim 3:16,17

2:1 Mt 24:11; 1 Tim 4:1; Kum 13:1; Yud 1:4 2:2 Isa 52:5 2:3 Rum 16:18; 2 Kor 9:5; 1 The 2:5

2:4 Mwa 6:1; Yud 1:6

wengine saba, hapo alipoleta Gharika juu ya ulimwengu wa wasiomcha Mungu;† 6 tena akaihukumu miji ya Sodom na Gomora, akiipindua na kuifanya majivu, akaifanya iwe ishara kwa watu watakaokuwa hawamchi Mungu baada ya haya;† 7 akamwokoa Lutu, yule mwenye haki aliyehuzunishwa sana na mwenendo wa ufisadi wa hao wahalifu;† 8 maana mtu huyu mwenye haki akikaa kati yao, kwa kuona na kusikia, alijitesa roho yake yenye haki, siku baada ya siku, kwa matendo yao yasiyo na sheria;† 9 basi, Bwana ajua kuwaokoa watauwa na majaribu, na kuwaweka wasio haki katika hali ya adhabu hata siku ya hukumu;† 10 na hasa wale waufuatao mwili katika tamaa ya mambo machafu. na kudharau mamlaka.† 11 Wenye ushupavu, wenye kujikinai, hawatetemeki wakiyatukana matukufu; ijapokuwa malaika ambao ni wakuu zaidi kwa uwezo na nguvu, hawaleti mashitaka mabaya juu yao mbele za Bwana.† 12 Lakini hao kama wanyama wasio na akili, ambao walizaliwa kama wanyama tu wa kukamatwa na kupotezwa, wakikufuru katika mambo wasiyoyajua, wataangamizwa katika maangamizo yao;† 13 Wakipatika na na madhara, ambayo ni ujira wa udhalimu wao, wakidhania kuwa ulevi wakati wa mchana ni anasa; wamekuwa ni mawaa na aibu wakifuata anasa zisizo kiasi katika karamu zao za upendo, wafanyapo karamu pamoja nanyi;† 14 wenye macho yajaayo uzinzi, watu wasio koma kutenda dhambi, wenye kuhadaa roho zisizo imara, wenye mioyo iliyo zoezwa kutamani, wana wa laana; 15 wakiacha njia iliyonyoka, wakupotea, wakiifuata njia ya Balaamu, mwana wa Beori, aliyependa ujira wa udhalimu;† 16 lakini alikaripiwa kwa uhalifu wake mwenyewe; punda, asiyeweza kusema, akinena kwa sauti ya kibinadamu, alizuia wazimu wa nabii yule.† 17 Hawa ni visima visivyo na maji, na mawingu yachukuliwayo na tufani, ambao weusi wa giza ni akiba waliyowekewa.† 18 Maana wakinena maneno makuu mno

ya kiburi, kwa tamaa za mwili na kwa ufisadi huwahadaa watu walioanza kuwakimbia wale wanaoenenda katika udanganyifu;† 19 wakiwaahidia uhuru, nao wenyewe ni watumwa wa uharibifu, maana mtu akishindwa na mtu huwa mtumwa wa mtu yule.† 20 Kwa maana wale waliokwisha kuyakimbia machafu ya dunia kwa kumjua Bwana na Mwokozi Yesu Kristo, kama wakinaswa tena na kushindwa, hali yao ya mwisho imekuwa mbaya kuliko ile ya kwanza.† 21 Maana ingekuwa heri kwao kama wasingaliijua njia ya haki, kuliko kuijua, kisha kuiacha ile amri takatifu waliyopewa.† 22 Lakini imetukia kwao sawasawa na ile mithali ya kweli, Mbwa ameyarudia matapiko yake mwenyewe, na nguruwe aliyeoshwa amerudi kugaa-gaa matopeni.†

3 1 Wapenzi, waraka huu ndio wa pili niwaandikiao ninyi; katika zote mbili naziamsha nia zenu safi kwa kuwakumbusha,† 2 mpate kuyakumbuka yale maneno yaliyonenwa zamani na manabii watakatifu, na ile amri ya Bwana na Mwokozi iliyoletwa na mitume wenu.† 3 Mkijua kwanza neno hili ya kwamba katika siku za mwisho watakuja na dhihaka zao watu wenye kudhihaki, wafuatao tamaa zao wenyewe,† 4 na kusema, Iko wapi ahadi ile ya kuja kwake? Kwa maana, tangu hapo babu zetu walipolala, vitu vyote vina-kaa hali iyo hiyo, tangu mwanzo wa kuumbwa.† 5 Maana hufumba macho yao wasione neno hili ya kuwa zilikuwako mbingu tangu zamani, na nchi pia, imefanyizwa kutoka katika maji, na ndani ya maji, kwa neno la Mungu;† 6 kwa hayo dunia ile ya wakati ule iligharikishwa na maji, ikaangamia.† 7 Lakini mbingu za sasa na nchi zime-wekwa akiba kwa moto, kwa neno lilo hilo, zikilindwa hata siku ya hukumu, na ya kuangamia kwao wanadamu wasiomcha Mungu.

8 Lakini, wapenzi, msilisahau neno hili, kwamba kwa Bwana siku moja ni kama miaka elfu, na miaka elfu ni kama

2:5 Mwa 6:1—7:24; 8:18; 2 Pet 3:6 2:6 Mwa 19:24; Yud 1:7 2:7 Mwa 19:1-16 2:8 Eze 9:4

2:9 1 Kor 10:13; Ufu 3:10; Yud 1:6 2:10 Yud 1:7,8,16 2:11 Yud 1:9 2:12 Yud 1:10

2:13 Yud 1:12 2:15-16 Hes 22:4-35 2:15 Ufu 2:14; Yud 1:11 2:16 Hes 22:28

2:17 Yud 1:12,13 2:18 Yud 1:16 2:19 Yn 8:34; Rum 6:16 2:20 Mt 12:45

2:21 Lk 12:47,48; Yud 1:3 2:22 Mit 26:11 3:1 2 Pet 1:13 3:2 Yud 1:17

3:3 Yud 1:18; 1 Tim 4:1 3:4 Isa 5:19; Eze 12:22; Mt 24:48 3:5 Mwa 1:2,6-9; Mt 24:38; Zab 24:2

3:6 Mwa 7:11,21; 2 Pet 2:5

siku moja.[†] ⁹Bwana hakawii kuitimiza ahadi yake, kama wengine wanavyokudhani kukawia, bali huvumilia kwenu, maana hapendi mtu ye yote apotee, bali wote wafikilie toba.[†] ¹⁰Lakini siku ya Bwana itakuja kama mwivi; katika siku hiyo mbingu zitatoweka kwa mshindo mkuu, na viumbe vya asili vitaunguzwa, na kufumuliwa, na nchi na kazi zilizomo ndani yake zitateketea.[†] ¹¹Basi, kwa kuwa vitu hivi vyote vitafumuliwa hivyo, imewapasa ninyi kuwa watu wa tabia gani katika mwenendo mtakatifu na utauwa, ¹²mkitazamia hata ije siku ile ya Mungu, na kuihimiza; ambayo katika hiyo mbingu zitafumuliwa zikiungua, na viumbe vya asili vitateketea na kuyeyuka?[†] ¹³Lakini, kama ilivyo ahadi yake, mnatazamia mbingu mpya na nchi mpya, ambayo haki yakaa ndani yake.[†]

¹⁴Kwa hiyo, wapenzi, kwa kuwa mnatazamia mambo hayo, fanyeni bi-

dii ili mwonekane katika amani kuwa hamna mawaa wala aibu mbele yake.[†] ¹⁵Nanyi uhesabuni uvumilivu wa Bwana wetu kuwa ni wokovu, kama vile na ndugu yetu mpenzi Paulo alivyowaandikia kwa hekima aliyopewa;[†] ¹⁶vile vile kama katika nyaraka zake zote pia, akitoa humo habari za mambo hayo; katika nyaraka hizo yamo mambo ambayo ni vigumu kuelewa nayo; na mambo hayo watu wasio na elimu, wasio imara, huyapotoa, kama vile wayapotoavyo na maandiko mengine, kwa uvunjifu wao wenyewe. ¹⁷Basi, wapenzi mkitangulia kujua hayo, jilindeni nafsi zenu, msije mkachukuliwa na kosa la hao wahalifu mkaanguka na kuuacha uthibitifu wenu.[†] ¹⁸Lakini, kueni katika neema, na katika kumjua Bwana wetu na Mwokozi Yesu Kristo. Utukufu una yeye sasa na hata milele.[†]

3:8 Zab 90:4 3:9 Hab 2:3; 1 Tim 2:4

3:10 Mt 24:29,35,43; Lk 12:39; 1 The 5:2,3; Ufu 16:15; 20:11 3:12 Isa 34:4; Yud 1:5

3:13 Isa 65:17; 66:22; Ufu 21:1,27 3:14 1 Kor 1:7,8; Yud 1:24 3:15 Rum 2:4; 1 Kor 3:10

3:17 Mk 13:5,9,33 3:18 Yud 1:25

WARAKA WA KWANZA WA YOHANA

KWA WATU WOTE

1 ¹Lile lililokuwako tangu mwanzo, tulilolisikia, tuliloliona kwa macho yetu, tulilolitazama, na mikono yetu ikalipapasa, kwa habari ya Neno la uzima;[†] ²(na uzima huo ulidhihirika, nasi tumeona, tena twashuhudia, na kuwahubiri ninyi ule uzima wa milele, uliokuwa kwa Baba, ukadhihirika kwetu);[†] ³hilo tuliloliona na kulisikia, twawahubiri na ninyi; ili nanyi pia mpate kushirikiana nasi: na ushirika wetu ni pamoja na Baba, na pamoja na Mwana wake Yesu Kristo. ⁴Na haya twayaandika, ili furaha yetu itimizwe.[†]

⁵Na hii ndiyo habari tuliyoisikia kwake, na kuihubiri kwenu, ya kwamba Mungu ni nuru, wala giza lo lote hamna ndani yake.[†] ⁶Tukisema ya kwamba twashirikiana naye, tena tukienenda gizani, twasema uongo, wala hatuifanyi iliyo kweli;[†] ⁷bali tukienenda nuruni, kama yeye alivyo katika nuru, twashirikiana sisi kwa sisi, na damu yake Yesu, Mwana wake, yatusafisha dhambi yote.[†] ⁸Tukisema kwamba hatuna dhambi, twajidanganya wenyewe, wala kweli haimo mwetu. ⁹Tukiziungama dhambi zetu, Yeye ni mwaminifu na wa haki hata atuondolee dhambi zetu, na

1:1 Yn 1:1,14 1:2 Yn 1:4,14 1:4 Yn 15:11; 16:24 1:5 Yak 1:17 1:6 1 Yoh 2:4; Yn 3:21
1:7 Ebr 9:14; Ufu 1:5; 7:14

kutusafisha na udhalimu wote.^{† 10} Tuki-sema kwamba hatukutenda dhambi, twamfanya Yeye kuwa mwongo wala neno lake halimo mwetu.

2¹ Watoto wangu wadogo, nawaandikia haya ili kwamba msitende dhambi. Na kama mtu akitenda dhambi tunaye Mwombezi kwa Baba, Yesu Kristo mwenye haki,^{† 2} naye ndiye kipatanisho kwa dhambi zetu; wala si kwa dhambi zetu tu, bali na kwa dhambi za ulimwengu wote.^{† 3} Na katika hili twajua ya kuwa tumemjua yeye, ikiwa tunashika amri zake. ⁴Yeye asemaye, Nime-mjua, wala hazishiki amri zake, ni mwongo, wala kweli haimo ndani yake.^{† 5} Lakini yeye alishikaye neno lake, katika huyo upendo wa Mungu umekamilika kweli kweli. Katika hili twajua ya kuwa tumo ndani yake.^{† 6} Yeye asemaye ya kuwa anakaa ndani yake, imempasa kuenenda mwenyewe vile vile kama yeye alivyoenenda.[†]

⁷ Wapenzi, siwaandikii amri mpya, ila amri ya zamani mliyokuwa nayo tangu mwanzo. Na hiyo amri ya zamani ni neno lile mlilolisikia.^{† 8} Tena nawaandikia amri mpya, neno lililo kweli ndani yake na ndani yenu; kwa kuwa giza linapita na ile nuru ya kweli imekwisha kung'aa.^{† 9} Yeye asemaye kwamba yumo nuruni, naye amchukia ndugu yake, yumo gizani hata sasa.^{† 10} Yeye ampendaye ndugu yake, akaa katika nuru, wala ndani yake hamna kikwazo.^{† 11} Bali yeye amchukiaye ndugu yake, yu katika giza, tena anakwenda katika giza, wala hajui aendako, kwa sababu giza imempofusha macho.[†]

¹² Nawaandikia ninyi, watoto wadogo, kwa sababu mmesamehewa dhambi zenu, kwa ajili ya jina lake.^{† 13} Nawaandikia ninyi, akina baba, kwa sababu mmemjua yeye aliye tangu mwanzo. Nawaandikia ninyi, vijana, kwa sababu mmemshinda yule mwovu. Nimewaandikia ninyi, watoto, kwa sababu mmemjua Baba.^{† 14} Nimewaandikia ninyi, akina baba, kwa sababu

mmemjua yeye aliye tangu mwanzo. Nimewaandikia ninyi, vijana, kwa sababu mna nguvu, na neno la Mungu linakaa ndani yenu, nanyi mmemshinda yule mwovu.^{† 15} Msiipende dunia, wala mambo yaliyomo katika dunia. Mtu akiipenda dunia, kumpenda Baba hakumo ndani yake.^{† 16} Maana kila kilichomo duniani, yaani, tamaa ya mwili, na tamaa ya macho, na kiburi cha uzima, havitokani na Baba, bali vyatokana na dunia.^{† 17} Na dunia inapita, pamoja na tamaa zake, bali yeye afanyaye mapenzi ya Mungu adumu hata milele.[†]

¹⁸ Watoto, ni wakati wa mwisho; na kama vile mlivyosikia kwamba mpinga Kristo yuja, hata sasa wapinga Kristo wengi wamekwisha kuwapo. Kwa sababu hiyo twajua ya kuwa ni wakati wa mwisho.^{† 19} Walitoka kwetu, lakini hawakuwa wa kwetu. Maana kama wangelikuwa wa kwetu, wangelikaa pamoja nasi. Lakini walitoka ili wafunuliwe kwamba si wote walio wa kwetu.^{† 20} Nanyi mmepakwa mafuta na Yeye aliye Mtakatifu nanyi mnajua nyote.^{† 21} Sikuwaandikia ninyi kwa sababu hamwijui iliyo kweli, bali kwa sababu mwaijua, tena kwamba hapana uongo wo wote utokao katika hiyo kweli. ²²Ni nani aliye mwongo ila yeye akanaye ya kuwa Yesu ni Kristo? Huyu ndiye mpinga Kristo, yeye amkanaye Baba na Mwana. ²³Kila amkanaye Mwana, hanaye Baba; amkiriye Mwana anaye Baba pia.^{† 24} Ninyi basi, hilo mlilolisikia tangu mwanzo na likae ndani yenu. Ikiwa hilo mlilolisikia tangu mwanzo linakaa ndani yenu, ninyi nanyi mtakaa ndani ya Mwana, na ndani ya Baba. ²⁵Na hii ndiyo ahadi aliyotuahidia, yaani, uzima wa milele. ²⁶Nimewaandikia haya katika habari za watu wale wanaotaka kuwapoteza. ²⁷Nanyi, mafuta yale mliyoyapata kwake yanakaa ndani yenu, wala hamna haja ya mtu kuwafundisha; lakini kama mafuta yake yanavyowafundisha

1:9 Mit 28:13 2:1 Rum 8:34; Ebr 7:25; Yn 14:16 2:2 Kol 1:20; Yn 11:51 2:4 1 Yoh 1:8
2:5 Yn 14:21,23; 1 Yoh 5:3 2:6 Yn 13:15 2:7 Yn 13:34; Mt 5:17
2:8 Rum 13:12; Yn 13:34; 15:10,12 2:9 1 Yoh 4:20 2:10 Rum 14:13,15; Yn 11:9
2:11 Yn 11:10; 12:35 2:12 1 Kor 6:11 2:13 1 Yoh 1:1 2:14 Efe 6:10 2:15 Yak 4:4
2:16 Mit 27:20; Yak 4:16; Tit 2:12 2:17 Mt 7:21; 1 Pet 4:2
2:18 Mt 24:5,24; 1 Pet 4:7; 1 Kor 10:11 2:19 Mdo 20:30; 1 Kor 11:19 2:20 1 Kor 2:15
2:23 1 Yoh 4:15; Yn 5:23; 15:23

habari za mambo yote, tena ni kweli wala si uongo, na kama yalivyowafundisha, kaeni ndani yake.[†] ²⁸ Na sasa, watoto wadogo, kaeni ndani yake, ili kusudi, atakapofunuliwa, mwe na ujasiri, wala msiaibike mbele zake katika kuja kwake.[†] ²⁹ Kama mkijua ya kuwa yeye ni mwenye haki, jueni ya kuwa kila atendaye haki amezaliwa na yeye.[†]

3 ¹ Tazameni, ni pendo la namna gani alilotupa Baba, kwamba tuitwe wana wa Mungu; na ndivyo tulivyo. Kwa sababu hii ulimwengu haututambui, kwa kuwa haukumtambua yeye.[†] ² Wapenzi, sasa tu wana wa Mungu, wala haijadhihirika bado tutakavyokuwa; lakini twajua ya kuwa atakapodhihirishwa, tutafanana naye; kwa maana tutamwona kama alivyo.[†] ³ Na kila mwenye matumaini haya katika yeye hujitakasa, kama yeye alivyo mtakatifu. ⁴ Kila atendaye dhambi, afanya uasi; kwa kuwa dhambi ni uasi.[†] ⁵ Nanyi mnajua ya kuwa yeye alidhihirishwa, ili aziondoe dhambi; na dhambi haimo ndani yake.[†] ⁶ Kila akaaye ndani yake hatendi dhambi; kila atendaye dhambi hakumwona yeye, wala haku mtambua.[†] ⁷ Watoto wadogo, mtu na asiwadanganye; atendaye haki yuna haki, kama yeye alivyo na haki.[†] ⁸ atendaye dhambi ni wa Ibilisi; kwa kuwa Ibilisi hutenda dhambi tangu mwanzo. Kwa kusudi hili Mwana wa Mungu alidhihirishwa, ili azivunje kazi za Ibilisi.[†] ⁹ Kila mtu aliyezaliwa na Mungu hatendi dhambi, kwa sababu uzao wake wakaa ndani yake; wala hawezi kutenda dhambi kwa sababu amezaliwa kutokana na Mungu.[†] ¹⁰ Katika hili watoto wa Mungu ni dhahiri, na watoto wa Ibilisi nao. Mtu ye yote asiyetenda haki hatokani na Mungu, wala yeye asiyempenda ndugu yake. ¹¹ Maana, hii ndiyo habari mliyoisikia tangu mwanzo, kwamba tupendane sisi kwa sisi;[†] ¹² si kama Kaini alivyokuwa wa yule mwovu, akamwua ndugu yake. Naye alimwua kwa sababu gani? Kwa saba-

bu matendo yake yalikuwa mabaya, na ya ndugu yake yalikuwa ya haki.[†]

¹³ Ndugu zangu, msistaajabu, ulimwengu ukiwachukia.[†] ¹⁴ Sisi tunajua ya kuwa tumepita toka mautini kuingia uzimani, kwa maana twawapenda ndugu. Yeye asiyependa, akaa katika mauti.[†] ¹⁵ Kila amchukiaye ndugu yake ni mwuaji: nanyi mnajua ya kuwa kila mwuaji hana uzima wa milele ukikaa ndani yake.[†] ¹⁶ Katika hili tumelifahamu pendo, kwa kuwa yeye aliutoa uhai wake kwa ajili yetu; imetupasa na sisi kuutoa uhai wetu kwa ajili ya hao ndugu.[†] ¹⁷ Lakini mtu akiwa na riziki ya dunia, kisha akamwona ndugu yake ni mhitaji, akamzuilia huruma zake, je! Upendo wa Mungu wakaaje ndani yake huyo?[†] ¹⁸ Watoto wadogo, tusipende kwa neno, wala kwa ulimi, bali kwa tendo na kweli.[†] ¹⁹ Katika hili tutafahamu ya kwamba tu wa kweli, nasi tutaituliza mioyo yetu mbele zake, ²⁰ ikiwa mioyo yetu inatuhukumu; kwa maana Mungu ni mkuu kuliko mioyo yetu naye anajua yote. ²¹ Wapenzi, mioyo yetu isipotuhukumu, tuna ujasiri kwa Mungu;[†] ²² na lo lote tuombalo, twalipokea kwake, kwa kuwa twazishika amri zake, na kuyatenda yapendeza-yo machoni pake.[†] ²³ Na hii ndiyo amri yake, kwamba tuliamini jina la Mwana wake Yesu Kristo, na kupendana sisi kwa sisi, kama alivyotupa amri.[†] ²⁴ Naye azishikaye amri zake hukaa ndani yake yeye naye ndani yake. Na katika hili tunajua ya kuwa anakaa ndani yetu, kwa huyo Roho aliyetupa.[†]

4 ¹ Wapenzi, msiamini kila roho, bali zijaribuni hizo roho, kwamba zimetokana na Mungu; kwa sababu manabii wa uongo wengi wametokea duniani.[†] ² Katika hili mwamjua Roho wa Mungu; kila roho ikiriyo kwamba Yesu Kristo amekuja katika mwili yatokana na Mungu.[†] ³ Na kila roho isiyomkiri Yesu haitokani na Mungu. Na hii ndiyo roho ya mpinga Kristo ambayo mmesikia kwamba yaja; na

2:27 Yn 14:26; 16:13; Yer 31:34 2:28 1 Yoh 3:2; 4:17 2:29 1 Yoh 3:7,10

3:1 Yn 1:12,13; 16:3; 1 Yoh 5:20

3:2 1 Yoh 2:28; Rum 8:17; 2 Kor 3:18; Flp 3:21; Kol 3:4; Kut 34:29 3:4 Mt 7:23

3:5 Yn 1:29; Isa 53:4; 1 Pet 2:24 3:6 Rum 6:14 3:7 1 Yoh 2:29 3:8 Yn 8:44 3:9 1 Yoh 5:18

3:11 Yn 13:34; 15:12 3:12 Mwa 4:8 3:13 Mt 5:11; Yn 15:18,19 3:14 Yn 5:24; 1 Yoh 2:11

3:15 Mt 5:21,22; Yn 8:44 3:16 Yn 13:1; 15:13; Gal 2:20 3:17 1 Yoh 4:20; Kum 15:7

3:18 Yak 1:22; 2:15,16 3:21 Rum 5:1; Ebr 4:16 3:22 Mk 11:24 3:23 Yn 6:29; 13:34; 15:12,17

3:24 1 Yoh 4:13; Rum 8:9 4:1 1 The 5:21; Mt 7:15 4:2 1 Kor 12:3

sasa imekwisha kuwako duniani.[†] ⁴ Ninyi, watoto wadogo, mwatokana na Mungu nanyi mmewashinda, kwa sababu yeye aliye ndani yenu ni mkuu kuliko yeye aliye katika dunia.[†] ⁵ Hao ni wa dunia; kwa hiyo wanena ya dunia na dunia huwasikia.[†] ⁶ Sisi twatokana na Mungu. Yeye amjuaye Mungu atusikia; yeye asiyetokana na Mungu hatusikii. Katika hili twamjua Roho wa kweli, na roho ya upotevu.[†]

⁷ Wapenzi, na mpendane; kwa kuwa pendo latoka kwa Mungu, na kila appendaye amezaliwa na Mungu, naye anamjua Mungu.[†] ⁸ Yeye asiyependa, hakumjua Mungu, kwa maana Mungu ni upendo. ⁹ Katika hili pendo la Mungu lilionekana kwetu, kwamba Mungu amemtuma Mwanawe pekee ulimwengu, ili tupate uzima kwa yeye.[†] ¹⁰ Hili ndilo pendo, si kwamba sisi tulimpenda Mungu, bali kwamba yeye alitupenda sisi, akamtuma Mwanawe kuwa kipatanisho kwa dhambi zetu.[†] ¹¹ Wapenzi ikiwa Mungu alitupenda sisi hivi, imetupasa na sisi kupendana.[†] ¹² Hakuna mtu aliyemwona Mungu wakati wo wote. Tukipendana, Mungu hukaa ndani yetu, na pendo lake limekamilika ndani yetu.[†] ¹³ Katika hili tunafahamu ya kuwa tunakaa ndani yake, naye ndani yetu, kwa kuwa ametushirikisha Roho wake.[†] ¹⁴ Na sisi tumeona na kushuhudia ya kuwa Baba amemtuma Mwana kuwa Mwokozi wa ulimwengu.[†] ¹⁵ Kila akiriye ya kuwa Yesu ni Mwana wa Mungu, Mungu hukaa ndani yake, naye ndani ya Mungu.[†] ¹⁶ Nasi tumelifahamu pendo alilo Mungu kwetu sisi, na kuliadini. Mungu ni upendo, naye akaaye katika pendo, hukaa ndani ya Mungu, na Mungu hukaa ndani yake. ¹⁷ Katika hili pendo limekamilishwa kwetu, ili tuwe na ujasiri katika siku ya hukumu; kwa kuwa, kama yeye alivyo, ndivyo tulivyo na sisi ulimwengu humu.[†] ¹⁸ Katika pendo hamna hofu; lakini pendo lililo kamili huitupa nje hofu, kwa maana hofu ina adhabu; na mwenye hofu hakukamilishwa katika pendo. ¹⁹ Sisi

twapenda kwa maana yeye alitupenda sisi kwanza. ²⁰ Mtu akisema, Nampenda Mungu, naye anamchukia ndugu yake, ni mwongo; kwa maana asiyempenda ndugu yake ambaye amemwona, hawezi kumpenda Mungu ambaye haku-mwona. ²¹ Na amri hii tumepewa na yeye, ya kwamba yeye ampendaye Mungu, ampende na ndugu yake.[†]

5 ¹ Kila mtu aaminiye kwamba Yesu ni Kristo amezaliwa na Mungu. Na kila mtu ampendaye mwenye kuzaa, ampenda hata yeye aliyezaliwa na yeye.[†] ² Katika hili twajua kwamba twawapenda watoto wa Mungu, tumpendapo Mungu, na kuzishika amri zake. ³ Kwa maana huku ndiko kumpenda Mungu, kwamba tuzishike amri zake; wala amri zake si nzito.[†] ⁴ Kwa maana kila kitu kilichozaliwa na Mungu huushinda ulimwengu; na huku ndiko kushinda kuu-shindako ulimwengu, hiyo imani yetu.[†] ⁵ Mwenye kuushinda ulimwengu ni nani, isipokuwa ni yeye aaminiye ya kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu?[†] ⁶ Huyu ndiye aliyekuja kwa maji na damu, Yesu Kristo; si katika maji tu, bali katika maji na katika damu.[†] ⁷ Naye Roho ndiye ashuhudiaye, kwa sababu Roho ndiye kweli. ⁸ Kwa maana wako watatu washuhudiao [mbinguni, Baba, na Neno, na Roho Mtakatifu, na watatu hawa ni umoja. ⁹ Kisha wako watatu washuhudiao duniani], Roho, na maji, na damu; na watatu hawa hupatana kwa habari moja. Tukiupokea ushuhuda wa wanadamu, ushuhuda wa Mungu ni mkuu zaidi; kwa maana ushuhuda wa Mungu ndio huu, kwamba amemshuhudia Mwanawe.[†] ¹⁰ Yeye amwaminiye Mwana wa Mungu anao huo ushuhuda ndani yake. Asiyemwamini Mungu amemfanya kuwa mwongo, kwa kuwa hakuuamini huo ushuhuda ambao Mungu amemshuhudia Mwanawe.[†] ¹¹ Na huu ndio ushuhuda, ya kwamba Mungu alitupa uzima wa milele; na uzima huu umo katika Mwanawe.[†] ¹² Yeye aliye naye Mwana, anao huo uzima; asiye naye Mwana wa Mungu hana huo uzima.[†]

4:3 1 Yoh 2:18; Yn 8:17 4:4 Mt 12:29 4:5 Yn 15:19 4:6 Yn 8:47 4:7 1 Yoh 2:29 4:9 Yn 3:16
4:10 1 Yoh 2:2 4:11 Mt 18:33 4:12 Yn 1:18 4:13 1 Yoh 3:24; Rum 5:5 4:14 Yn 3:17
4:15 1 Yoh 5:5 4:17 1 Yoh 2:28 4:21 Mk 12:29-31 5:1 1 Yoh 4:15,16; 1 Pet 1:22,23
5:3 Yn 14:15,23,24; Mt 11:30 5:4 Yn 16:33 5:5 1 Yoh 4:4 5:6 Yn 19:34,35
5:9 Yn 5:32,36; 8:18 5:10 Rum 8:16; 1 Kor 15:15 5:11 Yn 3:36 5:12 Yn 3:36

13 Nimewaandikia ninyi mambo hayo, ili mjue ya kuwa mna uzima wa milele, ninyi mnaoliadini Jina la Mwana wa Mungu.† 14 Na huu ndio ujasiri tulio nao kwake, ya kuwa, tukiomba kitu sawasawa na mapenzi yake, atusikia.† 15 Na kama tukijua kwamba atusikia, tuombacho chote, twajua kwamba tunazo zile haja tulizomwomba. 16 Mtu akimwona ndugu yake anatenda dhambi isiyo ya mauti, ataomba, na Mungu atampa uzima kwa ajili ya hao watendao dhambi isiyo ya mauti. Iko dhambi iliyo ya mauti. Sisemi ya kwamba ataomba kwa ajili ya hiyo.†

17 Kila lisilo la haki ni dhambi, na dhambi iko isiyo ya mauti.

18 Twajua ya kuwa kila mtu aliyezaliwa na Mungu hatendi dhambi; bali yeye aliyezaliwa na Mungu hujilinda, wala yule mwovu hamgusi.† 19 Twajua ya kuwa sisi tu wa Mungu; na dunia yote pia hukaa katika yule mwovu.† 20 Nasi twajua kwamba Mwana wa Mungu amekwisha kuja, naye ametupa akili kwamba tumjue yeye aliye wa kweli, nasi tumo ndani yake yeye aliye wa kweli, yaani, ndani ya Mwana wake Yesu Kristo. Huyu ndiye Mungu wa kweli, na uzima wa milele.† 21 Watoto wadogo, jilindeni nafsi zenu na sanamu.†

5:13 Yn 20:31 5:14 1 Yoh 3:21,22; Yn 14:13; 16:23 5:16 Mt 12:31; Ebr 6:4-6
5:18 1 Yoh 3:9; Yn 17:15 5:19 Gal 1:4; Yn 8:47 5:20 Yn 17:3; Rum 9:5 5:21 1 Kor 10:14

WARAKA WA PILI WA YOHANA

1 Mzee, kwa mama mteule na watoto wake niwapendao katika kweli; wala si mimi peke yangu, bali na wote waijuao ile kweli;† 2 kwa ajili ya hiyo kweli ikaayo ndani yetu, nayo itakuwa pamoja nasi hata milele. 3 Neeema, na rehema, na amani, zitokazo kwa Mungu Baba na kwa Yesu Kristo Mwana wa Baba, zitakuwa pamoja nasi katika kweli na upendo.

4 Nalifurahi mno kwa kuwa nimeona baadhi ya watoto wako wanaenenda katika kweli, kama vile tulivyo-pokea amri kwa Baba. 5 Na sasa mama, nakuomba, si kwamba nakuandikia amri mpya, bali ile tuliyokuwa nayo tangu mwanzo, kwamba tupendane.† 6 Na huu ndio upendo: tuenende kwa kuzifuata amri zake. Hii ndiyo ile amri, kama mlivyosikia tangu mwanzo kwamba mwenende katika hiyo. 7 Kwa

maana wadanganyifu wengi wametokea duniani, wasiokiri ya kuwa Yesu Kristo yuaja katika mwili. Huyu ndiye yule mdanganyifu na mpinga Kristo.† 8 Jiangalieni nafsi zenu msiyapoteze mliyoyatenda, bali mpokee thawabu timilifu.† 9 Kila apitaye cheo, wala asidumu katika mafundisho ya Kristo, yeye hana Mungu. Yeye adumuye katika mafundisho hayo, huyo ana Baba na Mwana pia.† 10 Mtu akija kwenu, naye haleti mafundisho hayo, msimkaribishe nyumbani mwenu, wala msimpe salamu.† 11 Maana yeye ampaye salamu azishiriki kazi zake mbovu.

12 Kwa kuwa ninayo mambo mengi, sitaki kuyaandika kwa karatasi na wino; lakini nataraji kuja kwenu, na kusema nanyi uso kwa uso, ili furaha yetu iwe imetimizwa.† 13 Watoto wa ndugu yako aliye mteule, wakusalimu.

WARAKA WA TATU WA YOHANA

1 ¹ Mzee, kwa Gayo mpenzi, nimpendaye katika kweli.† ² Mpenzi naomba ufanikiwe katika mambo yote na kuwa na afya yako, kama vile roho yako ifanikiwavyo.† ³ Maana nalifurahi mno walipokuja ndugu na kuishuhudia kweli yako, kama uendavyo katika kweli. ⁴ Sina furaha iliyo kuu kuliko hii, kusikia ya kwamba watoto wangu wanakwenda katika kweli.

⁵ Mpenzi, kazi ile ni ya uaminifu uwatendeayo hao ndugu na hao wageni nao, ⁶ waliokushuhudia upendo wako mbele ya kanisa; utafanya vizuri ukiwasafirisha kama ipasavyo kwa Mungu.† ⁷ Kwa maana, kwa ajili ya Jina hilo, walitoka, wasipokee kitu kwa Mataifa.† ⁸ Basi imetupasa sisi kuwakaribisha watu kama hao, ili tuwe wate nda kazi pamoja na kweli.†

⁹ Naliliandikia kanisa neno, lakini Diotrefe, apendaye kuwa wa kwanza

kati yao, hatukubali. ¹⁰ Kwa hiyo, nikija, nitayakumbuka matendo yake atendayo, atoavyo upuzi juu yetu kwa maneno maovu; wala hatoshwi na hayo, ila yeye mwenyewe hawakaribishi hao ndugu, na wale watakao kuwakaribisha, huwazuia, na kuwatoa katika kanisa.

¹¹ Mpenzi, usiuige ubaya, bali uige wema. Yeye atendaye mema ni wa Mungu, bali yeye atendaye mabaya hakumwona Mungu.† ¹² Demetrio ameshuhudiwa na watu wote, tena na ile kweli yenyewe. Nasi pia twashuhudia, nawe wajua ya kwamba ushuhuda wetu ni kweli.†

¹³ Nalikuwa na mambo mengi ya kukuandikia, lakini sipendi kukuandikia kwa wino na kalamu.† ¹⁴ Lakini nataraji kukuona karibu, nasi tutasema uso kwa uso. ¹⁵ Amani kwako. Rafiki zetu waku-salimu. Wasalimu hao rafiki zetu, kila mtu kwa jina lake.

1:1 Mdo 19:29; Rum 16:23; 1 Kor 1:14; 2 Yoh 1:1 1:2 2 Yoh 1:4 1:6 Tit 3:13
1:7 Mdo 20:35; 1 Kor 9:12,15 1:8 Ebr 13:2; 2 Yoh 1:10 1:11 1 Yoh 3:6,9
1:12 Yn 19:35; 21:24 1:13 2 Yoh 1:12

WARAKA WA YUDA KWA WATU WOTE

1 ¹ Yuda, mtumwa wa Yesu Kristo, ndugu yake Yakobo, kwa hao walioitwa, waliopendwa katika Mungu Baba, na kuhifadhiwa kwa ajili ya Yesu Kristo.† ² Mwongezewe rehema na amani na upendano.†

³ Wapenzi, nilipokuwa nikifanya bi-dii sana kuwaandikia habari ya wokovu ambao ni wetu sisi sote, naliona imenilazimu kuwaandikia, ili niwaonye kwamba mwishindanie imani waliyokabidhiwa watakatifu mara moja tu.† ⁴ Kwa maana kuna watu waliojiingiza kwa siri,

watu walioandikiwa tangu zamani hukumu hii, makafiri, wabadilio neema ya Mungu wetu kuwa ufisadi, nao humkana yeye aliye peke yake Mola, na Bwana wetu Yesu Kristo.†

⁵ Tena napenda kuwakumbusha, ija-pokuwa mmekwisha kujua haya yote, ya kwamba Bwana, akiisha kuwaokoa watu katika nchi ya Misri, aliwaangamiza baadaye wale wasioamini.† ⁶ Na malaika wasioilinda enzi yao wenyewe, lakini wakayaacha makao yao yaliyowahusu, amewaweka katika vifungo vya milele

1:1 Mt 13:55; Mk 6:3 1:2 2 Pet 1:2 1:3 1 Tim 1:18; 2 Pet 1:5; 2:21 1:4 Gal 2:4; 2 Pet 2:1
1:5 Kut 12:51; Hes 14:29-30,35; 1 Kor 10:5; 2 Pet 1:12

chini ya giza kwa hukumu ya siku ile kuu.[†] ⁷ Kama vile Sodoma na Gomora na miji iliyokuwa kando-kando, waliofuata uasherati kwa jinsi moja na hawa, wa-kaenda kufuata mambo ya mwili yasiyo ya asili, imewekwa kuwa dalili, wakia-dhibiwa katika moto wa milele.[†] ⁸ Ka-dhalika na hawa, katika kuota kwao, huutia mwili uchafu, hukataa kutawali-wa, na kuyatukana matukufu.[†] ⁹ Lakini Mikaeli, malaika mkuu, aliposhindana na Ibilisi, na kuhojiana naye kwa ajili ya mwili wa Musa, hakuthubutu kumshitaki kwa kumlaumu, bali alisema, Bwana na akukemee.[†] ¹⁰ Lakini watu hawa huyatu-kana mambo wasiyoyajua, na mambo wayatambuayo kwa asili wajiharibu kwayo kama wanyama wasio na akili.[†] ¹¹ Ole wao! Kwa sababu walikwenda katika njia ya Kaini, na kulifuata kosa la Balaamu pasipo kujizuia, kwa ajili ya ujira, nao wameangamia katika maasi ya Kora.[†] ¹² Watu hawa ni miamba yenye hatari katika karamu zenu za upendo walapo karamu pamoja nanyi, wakijili-sha pasipo hofu; ni mawingu yasiyo na maji, yachukuliwayo na upepo; ni miti iliyopukutika, isiyo na matunda, iliyoku-fa mara mbili, na kung'olewa kabisa;[†] ¹³ ni mawimbi ya bahari yasiyozuilika, yakitoa aibu yao wenyewe kama povu; ni nyota zipoteazo, ambao weusi wa giza ndio akiba yao waliowekewa milele.[†]

¹⁴ Na Henoko, mtu wa saba baada ya Adamu, alitoa maneno ya unabii juu ya hao, akisema, Angalia, Bwana ali-kuja na watakatifu wake, maelfu mae-lfu,[†] ¹⁵ ili afanye hukumu juu ya watu wote, na kuwaadhibisha wote wasio-

mcha Mungu, kwa ajili ya kazi zao zote za upotevu walizozitenda bila kumcha Mungu, na kwa ajili ya mane-no magumu yote ambayo hao wenye dhambi wasiomcha Mungu wameyane-na juu yake.[†] ¹⁶ Watu hawa ni wenye kunung'unika, wenye kulalamika, wae-ndao kwa tamaa zao, na vinywa vyao vyanena maneno makuu mno ya kiburi, wakipendelea watu wenye cheo kwa ajili ya faida.[†]

¹⁷ Bali ninyi, wapenzi, yakumbu-keni maneno yaliyonenwa zamani na mitume wa Bwana wetu Yesu Kristo,[†] ¹⁸ ya kwamba waliwaambia ya kuwa, Wakati wa mwisho watakuwako watu wenye kudhihaki, wakizifuata tamaa zao wenyewe za upotevu.[†] ¹⁹ Watu hao ndio waletao matengano, watu wa du-nia hii tu, wasio na Roho.[†] ²⁰ Bali ninyi, wapenzi, mkijijenga juu ya imani yenu iliyo takatifu sana, na kuomba katika Roho Mtakatifu,[†] ²¹ jilindeni katika upendo wa Mungu, huku mkingojea rehema ya Bwana wetu Yesu Kristo, hata mpate uzima wa milele. ²² Wahu-rumieni wengine walio na shaka, ²³ na wengine waokoeni kwa kuwanyakua katika moto; na wengine wahurumieni kwa hofu, mkilichukia hata vazi lililo-tiwa uchafu na mwili.[†]

²⁴ Yeye awezaye kuwalinda ninyi msijikwae, na kuwasimamisha mbele ya utukufu wake bila mawaa katika furaha kuu;[†] ²⁵ Yeye aliye Mungu pekee, Mwo-kozi wetu kwa Yesu Kristo Bwana wetu; utukufu una yeye, na ukuu, na uwezo, na nguvu, tangu milele, na sasa, na hata milele. Amina.[†]

1:6 Mwa 6:1; Yn 8:44; 2 Pet 2:4,9 1:7 Mwa 19:1-24; 2 Pet 2:6,19 1:8 2 Pet 2:10
1:9 Kum 34:6; Dan 10:13,21; 12:1; Zek 3:2; Ufu 21:7; 2 Pet 2:11 1:10 2 Pet 2:12
1:11 Mwa 4:3-8; Hes 22:1-35; 16:1-35; 31:16; 2 Pet 2:15 1:12 Eze 34:8; 2 Pet 2:13
1:13 Isa 57:20; 2 Pet 2:17 1:14 Mwa 5:18,21-24; Kum 33:2; Zek 14:5 1:15 Mt 25:31
1:16 2 Pet 2:10,18 1:17 2 Pet 3:2 1:18 2 Pet 3:3,5; 1 Tim 4:1 1:19 1 Kor 2:14
1:20 Kol 2:7; 1 The 5:11 1:23 Amo 4:11; Zek 3:2; Yak 5:19; Ufu 3:4
1:24 1 The 5:23; Flp 1:10; 2 Pet 3:14 1:25 Rum 16:27; 1 Tim 1:17; 2 Pet 3:18

UFUNUO WA YOHANA

1 ¹ Ufunuo wa Yesu Kristo, aliope-
wa na Mungu awaonyeshe watu-
mwa wake mambo ambayo kwamba
hayana budi kuwako upesi; naye aka-
tuma kwa mkono wa malaika akamwo-
nyesha mtumwa wake Yohana;† ² aliye-
lishuhudia Neno la Mungu, na
ushuhuda wa Yesu Kristo, yaani, ma-
mbo yote aliyoyaona.† ³ Heri asomaye
na wao wayasikiao maneno ya unabii
huu, na kuyashika yaliyoandikwa hu-
mo; kwa maana wakati u karibu.†

⁴ Yohana, kwa yale makanisa saba
yaliyoko Asia; Neema na iwe kwenu na
amani, zitokazo kwake yeye aliyeko na
aliyekuwako na atakayekuja; na zitoka-
zo kwa roho saba walioko mbele ya kiti
chake cha enzi;† ⁵ tena zitokazo kwa
Yesu Kristo, shahidi aliye mwaminifu,
mzaliwa wa kwanza wa waliokufa, na
mkuu wa wafalme wa dunia. Yeye
atupendaye na kutuosha dhambi zetu
katika damu yake,† ⁶ na kutufanya kuwa
ufalme, na makuhani kwa Mungu, naye
ni Baba yake; utukufu na ukuu una Yeye
hata milele na milele. Amina.† ⁷ Tazama,
yuaja na mawingu; na kila jicho lita-
mwona, na hao waliomchoma; na kabila
zote za dunia wataomboleza kwa ajili
yake. Naam. Amina.†

⁸ Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo
na mwisho, asema Bwana Mungu,
aliyeko na aliyekuwako na atakayeku-
ja, Mwenyezi.†

⁹ Mimi Yohana, ndugu yenu na
mwenye kushiriki pamoja nanyi katika
mateso na ufalme na subira ya Yesu
Kristo, nalikuwa katika kisiwa kiitwa-
cho Patmo, kwa ajili ya Neno la Mungu,
na ushuhuda wa Yesu. ¹⁰ Nalikuwa kati-
ka Roho, siku ya Bwana; nikasikia sauti
kuu nyuma yangu; kama sauti ya bara-
gumu, ¹¹ ikisema, Haya uyaonayo uyaa-
ndike katika chuo, ukayapeleke kwa
hayo makanisa saba: Efeso, na Smirna,
na Pergamo, na Thiatira, na Sardi, na

Filadelfia, na Laodikia.† ¹² Nikageuka
niione ile sauti iliyosema nami. Na
nilipogeuka, niliona vinara vya taa saba
vya dhahabu; ¹³ na katikati ya vile vinara
nikaona mtu mfano wa Mwanadamu,
amevaa vazi lililofika miguuni, na kufu-
ngwa mshipi wa dhahabu matitini.†
¹⁴ Kichwa chake na nywele zake ziliku-
wa nyeupe kama sufu nyeupe, kama
theluji; na macho yake kama mwali wa
moto;† ¹⁵ na miguu yake kama shaba
iliyosuguliwa sana, kana kwamba ime-
safishwa katika tanuru; na sauti yake
kama sauti ya maji mengi.† ¹⁶ Naye
alikuwa na nyota saba katika mkono
wake wa kuume; na upanga mkali,
wenye makali kuwili, ukitoka katika
kinywa chake; na uso wake kama jua
liking'aa kwa nguvu zake.†

¹⁷ Nami nilipomwona, nalianguka
miguuni pake kama mtu aliyekufa. Aka-
weka mkono wake wa kuume juu yangu,
akisema, Usiogope, Mimi ni wa kwanza
na wa mwisho;† ¹⁸ na aliye hai; nami
nalikuwa nimekufa, na tazama, ni hai
hata milele na milele. Nami ninazo
funguo za mauti, na za kuzimu. ¹⁹ Basi,
uyaandike mambo hayo uliyoyaona, na-
yo yaliyopo, na yale yatakayokuwa baa-
da ya hayo.† ²⁰ Siri ya zile nyota saba
ulizoziona katika mkono wangu wa
kuume, na ya vile vinara saba vya
dhahabu. Zile nyota saba ni malaika wa
yale makanisa saba; na vile vinara saba
ni makanisa saba.†

2 ¹ Kwa malaika wa kanisa lililoko
Efeso andika;

Haya ndiyo anenayo yeye azishika-
ye hizo nyota saba katika mkono wake
wa kuume, yeye aendaye katikati ya
vile vinara saba vya dhahabu.† ² Naya-
jua matendo yako, na taabu yako, na
subira yako, na ya kuwa huwezi ku-
chukuliana na watu wabaya, tena ume-
wajaribu wale wajitao mitume, nao
sio, ukawaona kuwa waongo;† ³ tena

1:1 Dan 2:28,29 1:2 Ufu 6:9 1:3 Ufu 22:7,10 1:4 Kut 3:14,15; Isa 41:4; Ufu 3:1; 4:5; 5:6

1:5 Isa 55:4; 40:2; Zab 89:27,37; 130:8; Yn 18:37; Kol 1:18; Ebr 9:14; Ufu 3:14; 7:14; 19:16

1:6 Kut 19:6; Ufu 5:10; 1 Pet 2:5,9; Isa 61:6

1:7 Dan 7:13; Mt 24:30; Mk 13:26; Lk 21:27; 23:27,28; 1 The 4:17; Zek 12:10-14 Yn 19:34,37

1:8 Kut 3:14; Ufu 22:13; 4:8; 21:6; Isa 41:4 1:11 Ufu 2:8; 22:13

1:13 Dan 7:13; 10:5; Eze 1:26; 8:2 1:14-15 Dan 7:9; 10:6; Ufu 2:18; 19:12 1:15 Eze 1:24; 43:2

1:16 Amu 5:31; Ufu 2:12,16; 19:15 1:17 Isa 44:6; 48:12; Ufu 2:8; 22:13; Dan 8:18; 10:15-19

1:19 Isa 48:6; Dan 2:29 1:20 Mal 2:7; Dan 2:29 2:1 Ufu 1:13,16,20 2:2 1 Yoh 4:1

ulikuwa na subira na kuvumilia kwa ajili ya jina langu, wala hukuchoka. ⁴Lakini nina neno juu yako, ya kwamba umeuacha upendo wako wa kwanza. ⁵Basi, kumbuka ni wapi ulikoanguka; ukatubu, ukayafanye matendo ya kwanza. Lakini, usipofanya hivyo, naja kwako, nami nitakiondoa kinara chako katika mahali pake, usipotubu. ⁶Lakini unalo neno hili, kwamba wayachukia matendo ya Wanikolai, ambayo na mimi nayachukia.† ⁷Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa. Yeye ashindaye, nitampa kula matunda ya mti wa uzima, ulio katika bustani ya Mungu.†

8 Na kwa malaika wa kanisa lililoko Smirna andika;

Haya ndiyo anenayo yeye aliye wa kwanza na wa mwisho, aliyekuwa amekufa, kisha akawa hai.† ⁹Naijua dhiki yako na umaskini wako, (lakini u tajiri) najua na matukano ya hao wasemao ya kuwa ni Wayahudi, nao sio, bali ni sinagogi la Shetani.† ¹⁰Usiogope mambo yatakayokupata; tazama, huyo Ibilisi atawatupa baadhi yenu gerezeni ili mjaribiwe, nanyi mtakuwa na dhiki siku kumi. Uwe mwaminifu hata kufa, nami nitakupa taji ya uzima.† ¹¹Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa. Yeye ashindaye hatapatikana na madhara ya mauti ya pili.†

12 Na kwa malaika wa kanisa lililoko Pergamo andika;

Haya ndiyo anenayo yeye aliye na huo upanga mkali, wenye makali kuwili.† ¹³Napajua ukaapo, ndipo penye kiti cha enzi cha Shetani; nawe walishika sana jina langu, wala hukuikana imani yangu, hata katika siku za Antipa shahidi wangu, mwaminifu wangu, aliyeuawa kati yenu, hapo akaapo Shetani.† ¹⁴Lakini ninayo maneno machache juu yako, kwa kuwa unao huko watu washikao mafundisho ya Balaamu, yeye aliyemfundisha Balaki atie ukwazo

mbele ya Waisraeli, kwamba wavile vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu, na kuzini.† ¹⁵Vivyo hivyo wewe nawe unao watu wayashikao mafundisho ya Wanikolai vile vile. ¹⁶Basi tubu; na usipotubu, naja kwako upesi, nami nitafanya vita juu yao kwa huo upanga wa kinywa changu. ¹⁷Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa. Yeye ashindaye nitampa baadhi ya ile mana iliyofichwa, nami nitampa jiwe jeupe, na juu ya jiwe hilo limeandikwa jina jipya asilolijua mtu ila yeye anayelipokea.†

18 Na kwa malaika wa kanisa lililoko Thiatira andika;

Haya ndiyo anenayo Mwana wa Mungu, yeye aliye na macho yake kama mwali wa moto, na miguu yake mfano wa shaba iliyosuguliwa sana.† ¹⁹Naya-jua matendo yako na upendo na imani na huduma na subira yako; tena kwamba matendo yako ya mwisho yamezidi yale ya kwanza. ²⁰Lakini nina neno juu yako, ya kwamba wamridhia yule mwanamke Yezebeli, yeye ajiitaye nabii na kuwafundisha watumishi wangu na kuwapoteza, ili wazini na kula vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu.† ²¹Nami nimempa muda ili atubu, wala hataki kuutubia uzinzi wake. ²²Tazama, nitamtupa juu ya kitanda, na hao wazinio pamoja naye, wapate dhiki kubwa wasipotubia matendo yake; ²³nami nitawaua watoto wake kwa mauti. Na makanisa yote watajua ya kuwa mimi ndiye achunguzaye viuno na mioyo. Nami nitampa kila mmoja wenu kwa kadiri ya matendo yake.† ²⁴Lakini nawaambia ninyi wengine mlioko Thiatira, wo wote wasio na mafundisho hayo, wasiozijua fumbo za Shetani, kama vile wasemavyo, Sitaweka juu yenu mzigo mwingine. ²⁵Ila mlicheo nacho kishikeni sana, hata nitakapokuja.† ²⁶Na yeye ashindaye, na kuyatunza matendo yangu hata mwisho, nitampa mamlaka juu ya mataifa,† ²⁷naye atawachunga kwa fimbo ya chuma, kama vyombo vya

2:6 Zab 139:21 2:7 Mwa 2:9; 3:22,24; Lk 23:43; 2 Kor 12:4; Ufu 22:2; Eze 28:13; 31:8

2:8 Isa 44:6; 48:12; Ufu 1:17; 22:13 2:9 Ufu 3:9; Yak 2:5; 2 Kor 11:14,15

2:10 Dan 1:12,14; Mt 10:28; Ufu 3:11; 2 Tim 4:8 2:11 Ufu 20:14; 21:8

2:12 Isa 49:2; Ebr 4:12; Ufu 1:16; 19:15 2:13 Ufu 13:2; 3:8

2:14 Hes 22:5,7; 31:16; Kum 23:4; Hes 25:1-3; Yud 1:11

2:17 Kut 16:14-15; 16:33-34; Yn 6:48-50; Isa 62:2; 65:15; Zab 78:24; Ufu 3:12 2:18 Dan 10:6

2:20 1 Fal 16:31; 2 Fal 9:22,30; Hes 25:1,2 2:23 Zab 7:9; 62:12; Yer 11:20; 17:10 2:25 Ufu 3:11

2:26-27 Zab 2:8-9

mfinyanzi vipondwavyo, kama mimi nami nilivyopokea kwa Baba yangu.[†] ²⁸Nami nitampa ile nyota ya asubuhi. ²⁹Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa.

3 ¹Na kwa malaika wa kanisa lililoko Sardi andika;

Haya ndiyo anenayo yeye aliye na hizo Roho saba za Mungu, na zile nyota saba. Nayajua matendo yako, ya kuwa una jina la kuwa hai, nawe umekufa.[†] ²Uwe mwenye kukesha, ukayaimarishe mambo yaliyosalia, yanayotaka kufa. Maana sikuona matendo yako kuwa yametimilika mbele za Mungu wangu.[†] ³Basi kumbuka jinsi ulivyopokea, na jinsi ulivyosikia; yashike hayo na kutubu. Walakini usipokesha, nitakuja kama mwivi, wala hutaijua saa nitakayokuja kwako.[†] ⁴Lakini unayo majina machache katika Sardi, watu wasioyatia mavazi yao uchafu. Nao watakwenda pamoja nami hali wamevaa mavazi meupe, kwa kuwa wamestahili.[†] ⁵Yeye ashindaye atavikwa hivyo mavazi meupe, wala sitaifuta kamwe jina lake katika kitabu cha uzima, nami nitalikiri jina lake mbele za Baba yangu, na mbele ya malaika zake.[†] ⁶Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa.

⁷Na kwa malaika wa kanisa lililoko Filadelfia andika;

Haya ndiyo anenayo yeye aliye mtakatifu, aliye wa kweli, aliye na ufunguo wa Daudi, yeye mwenye kufungua wala hapana afungaye, naye afunga wala hapana afunguaye.[†] ⁸Nayajua matendo yako. Tazama, nimekupa mlango uliofunguliwa mbele yako, ambao hapana awezaye kuufunga, kwa kuwa unazo nguvu kidogo, nawe umelitunza neno langu, wala hukulikana jina langu.[†] ⁹Tazama, nakupa walio wa sinagogi la Shetani, wasemao kwamba ni Wayahudi, nao sio, bali wasema uongo. Tazama, nitawafanya waje kusujudu

mbele ya miguu yako, na kujua ya kuwa nimekupenda.[†] ¹⁰Kwa kuwa umelishika neno la subira yangu, mimi nami nitakulinda, utoke katika saa ya kuharibiwa iliyo tayari kuujilia ulimwengu wote, kuwajaribu wakaao juu ya nchi.[†] ¹¹Naja upesi. Shika sana ulicho nacho, asije mtu akaitwaa taji yako.[†] ¹²Yeye ashindaye, nitamfanya kuwa nguzo katika hekalu la Mungu wangu, wala hatatoka humo tena kabisa, nami nitaandika juu yake jina la Mungu wangu, na jina la mji wa Mungu wangu, huo Yerusalemu mpya, ushukao kutoka mbinguni kwa Mungu wangu, na jina langu mwenyewe, lile jipya.[†] ¹³Yeye aliye na sikio, na alisikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa.

¹⁴Na kwa malaika wa kanisa lililoko Laodikia andika;

Haya ndiyo anenayo yeye aliye Amina, Shahidi aliye mwaminifu na wa kweli, mwanzo wa kumba kwa Mungu.[†] ¹⁵Nayajua matendo yako, ya kuwa hu baridi wala hu moto; ingekuwa heri kama ungekuwa baridi au moto.[†] ¹⁶Basi, kwa sababu una uvuguvugu, wala hu baridi wala moto, nitakutapika utoke katika kinywa changu. ¹⁷Kwa kuwa wasema, Mimi ni tajiri, nimejitajirisha, wala sina haja ya kitu; nawe hujui ya kuwa wewe umnyonge, na mwenye mashaka, na maskini, na kipofu, na uchi.[†] ¹⁸Nakupashauri, ununue kwangu dhahabu iliyosafishwa kwa moto, upate kuwa tajiri, na mavazi meupe upate kuvaa, aibu ya uchi wako isionekane, na dawa ya macho ya kujipaka macho yako, upate kuona.[†] ¹⁹Wote niwape ndao mimi nawakemea, na kuwarudi; basi uwe na bidii, ukatubu.[†] ²⁰Tazama, nasimama mlangoni, nabisha; mtu akiisikia sauti yangu, na kuufungua mlango, nitaingia kwake, nami nitakula pamoja naye, na yeye pamoja nami.[†] ²¹Yeye ashindaye, nitampa kuke ti pamoja nami katika kiti changu cha

2:27 Ufu 12:5 3:1 Ufu 5:6; 1:16 3:2 Eze 34:4

3:3 Mt 24:43-44; Lk 12:39-40; Ufu 16:15; 1 The 5:2 3:4 Yud 1:23

3:5 Kut 32:32-33; Zab 69:28; Ufu 4:4; 6:11; 7:9; 20:12; Flp 4:3; Mt 10:32; Lk 12:8

3:7 Isa 22:22; Ayu 12:14 3:8 1 Kor 16:9 3:9 Isa 49:23; 60:14; 43:4; 45:14; 66:23

3:10 Ufu 13:10; Ebr 10:36; Lk 21:19; 2 Tim 2:12 3:11 Ufu 1:3; 2:5,10

3:12 Ufu 21:2; 14:1; 22:4; Eze 48:35; Gal 2:9; Isa 62:2; 65:15

3:14 Mit 8:22; Zab 89:37; Yn 1:3; Kol 1:15 3:15 Ufu 2:2; Rum 12:11

3:17 Hes 12:8; 1 Kor 3:18; 4:8 3:18 1 Pet 1:7; Isa 55:1; Ufu 16:15

3:19 Mit 3:12; Ebr 12:6; 1 Kor 11:32 3:20 Mk 13:14; Yn 14:23; Lk 12:36; 22:29

enzi, kama mimi nilivyoshinda nika-
keti pamoja na Baba yangu katika kiti
chake cha enzi.^{† 22} Yeye aliye na
sikio, na alisikie neno hili ambalo
Roho ayaambia makanisa.

4 ¹ Baada ya hayo naliona, na taza-
ma, mlango ukafunguka mbinguni,
na sauti ile ya kwanza niliyoisikia
kama sauti ya baragumu ikinena nami,
ikisema, Panda hata huku, nami nita-
kuonyesha mambo ambayo hayana bu-
di kuwako baada ya hayo.^{† 2} Na mara
nalikuwa katika Roho; na tazama, kiti
cha enzi kimewekwa mbinguni na
mmoja ameketi juu ya kile kiti;^{† 3} na
yeye aliyeketi alionekana mithili ya
jiwe la yaspi na akiki, na upinde wa
mvua ulikizunguka kile kiti cha enzi,
ukionekana mithili ya zumaridi.^{† 4} Na
viti ishirini na vinne vilikizunguka kile
kiti cha enzi, na juu ya vile viti naliona
wazee ishirini na wanne, wameketi,
wamevikwa mavazi meupe; na juu ya
vichwa vyao walikuwa na taji za dha-
habu.^{† 5} Na katika kile kiti cha enzi
kumatoka umeme na sauti na ngurumo.
Na taa saba za moto zilikiwaka mbele
ya kile kiti cha enzi, ndizo Roho saba
za Mungu.^{† 6} Na mbele ya kile kiti cha
enzi kulikuwa na mfano wa bahari ya
kioo, kama bilauri; na katikati ya kile
kiti cha enzi, na pande zote za kile kiti,
walikuwako wenye uhai wanne, wame-
jaa macho mbele na nyuma.^{†† 7} Na huyo
mwenye uhai wa kwanza alikuwa mfa-
no wa simba; na mwenye uhai wa pili
alikuwa mfano wa ndama; na mwenye
uhai wa tatu alikuwa na uso kama uso
wa mwanadamu; na mwenye uhai wa
nne alikuwa mfano wa tai arukaye.[†]
⁸ Na hawa wenye uhai wanne, kila
mmoja alikuwa na mabawa sita; na
pande zote na ndani wamejaa macho,
wala hawapumziki mchana wala usiku,
wakisema, Mtakatifu, Mtakatifu, Mta-
katifu, Bwana Mungu Mwenyezi, ali-
yekuwako na aliyeko na atakayekuja.[†]
⁹ Na hao wenye uhai wanapompa yeye

aketiye juu ya kiti cha enzi utukufu, na
heshima, na shukrani, yeye aliye hai
hata milele na milele,^{† 10} ndipo hao
wazee ishirini na wanne. huanguka
mbele zake yeye aketiye juu ya kile kiti
cha enzi, nao humsujudia yeye aliye
hai hata milele na milele, nao huzitupa
taji zao mbele ya kile kiti cha enzi,
wakisema,^{† 11} Umestahili wewe, Bwa-
na wetu na Mungu wetu, kuupokea
utukufu na heshima na uweza; kwa
kuwa wewe ndiwe uliyeviumba vitu
vyote, na kwa sababu ya mapenzi yako
vilikuwako, navyo vikaumbwa.

5 ¹ Kisha nikaona katika mkono wa
kuume wake yeye aliyeketi juu ya
kile kiti cha enzi kitabu kilichoandikwa
ndani na nyuma, kimetiwa muhuri sa-
ba.^{† 2} Nikaona malaika mwenye nguvu
akihubiri kwa sauti kuu, N'nani astahi-
liye kukifungua kitabu, na kuzivunja
muhuri zake? ³ Wala hapakuwa na mtu
mbinguni, wala juu ya nchi, wala chini
ya nchi, aliyeweza kukifungua hicho
kitabu, wala kukitazama. ⁴ Nami nikalia
sana kwa kuwa hapakuonekana mtu
astahiliye kukifungua hicho kitabu, wa-
la kukitazama. ⁵ Na mmojawapo wa
wale wazee akaniambia, Usilie; tazama,
Simba aliye wa kabila ya Yuda, Shina
la Daudi, yeye ameshinda apate kukifu-
ngua kile kitabu, na zile muhuri zake
saba.^{† 6} Nikaona katikati ya kile kiti cha
enzi na wale wenye uhai wanne, na
katikati ya wale wazee, Mwana-Kondoo
amesimama, alikuwa kana kwamba
amechinjwa, mwenye pembe saba na
macho saba, ambazo ni Roho saba za
Mungu zilizotumwa katika dunia yote.[†]
⁷ Akaja, akakitwaa kile kitabu katika
mkono wa kuume wake yeye aliyeketi
juu ya kile kiti cha enzi.^{† 8} Hata alipo-
kitwaa kile kitabu, hao wenye uhai
wanne na wale wazee ishirini na wanne
wakaanguka mbele za Mwana-Kondoo,
kila mmoja wao ana kinubi, na vitasa
vya dhahabu vilivyojaa manukato,
ambayo ni maombi ya watakatifu.[†]

3:21 Mt 19:28 4:1 Kut 19:16,24; Dan 2:29; Ufu 1:10,19

4:2-3 Eze 1:26-28; 10:1; Isa 6:1; Zab 47:8 4:3 Eze 1:26-28 4:4 Isa 24:23; Ufu 3:4; 5:10

4:5 Kut 19:16; Ufu 8:5; 11:19; 16:18; Eze 1:13; Ufu 1:4; 8:5; 11:19; 16:18; Zek 4:2

4:6-7 Eze 1:22,5-10; 10:14 4:6 Eze 1:26; 10:1; Isa 6:1 4:7 Eze 1:10; 10:14

4:8 Eze 1:18; 10:12; Isa 6:2-3; 41:4; Amo 4:13; Kut 3:14

4:9 Isa 6:1; Zab 47:8; Dan 4:34; 6:26; 12:7 4:10 Ufu 5:14

5:1 Eze 2:9-10; Isa 6:1; 29:11; Zab 47:8; Ufu 4:2 5:5 Mwa 49:9; Isa 11:1,10; Ufu 22:16

5:6 Isa 53:7; 11:2; Yn 1:29,36; Ufu 4:5; Zek 4:10 5:7 Isa 6:1; Zab 47:8

5:8 Zab 141:2; Ufu 14:2; 15:2; 8:3,4

⁹Nao waimba wimbo mpya wakisema, Wastahili wewe kukitwaa hicho kitabu na kuzifungua muhuri zake; kwa kuwa ulichinjwa, ukamnunulia Mungu kwa damu yako watu wa kila kabila na lugha na jamaa na taifa,[†] ¹⁰ukawafanya kuwa ufalme na makuhani kwa Mungu wetu; nao wanamiliki juu ya nchi.[†] ¹¹Nikaona nikasikia sauti ya malaika wengi pande zote za kile kiti cha enzi, na za wale wenye uhai, na za wale wazee, na hesabu yao ilikuwa elfu kumi mara elfu kumi na elfu mara elfu,[†] ¹²wakisema kwa sauti kuu, Astahili Mwana-Kondoo aliyechinjwa, kuupokea uweza na utajiri na hekima na nguvu na heshima na utukufu na baraka.[†] ¹³Na kila kiumbe kilichoko mbinguni na juu ya nchi na chini ya nchi ya juu ya bahari, na vitu vyote vilivyomo ndani yake, nalivisikia, vikisema, Baraka na heshima na utukufu na uweza una yeye aketiye juu ya kiti cha enzi, na yeye Mwana-Kondoo, hata milele na milele.[†] ¹⁴Na wale wenye uhai wanne wakasema, Amina. Na wale wazee wakaanguka, wakasujudu.[†]

6 ¹Kisha nikaona napo Mwana-Kondoo alipofungua moja ya zile muhuri saba, nikaikia mmoja wa wale wenye uhai wanne akisema, kama kwa sauti ya ngurumo, Njoo![†] ²Nikaona, na tazama, farasi mweupe, na yeye aliyempanda ana uta, akapewa taji, naye akatoka, ali akishinda tena apate kushinda.[†]

³Na alipoifungua muhuri ya pili, nikamsikia yule mwenye uhai wa pili akisema, Njoo! ⁴Akatoka farasi mwingine, mwekundu sana, na yeye aliyempanda alipewa kuiondoa amani katika nchi, ili watu wauane, naye akapewa upanga mkubwa.[†]

⁵Na alipoifungua muhuri ya tatu, nikamsikia yule wa tatu mwenye uhai akisema, Njoo! Nikaona, na tazama, farasi mweusi, na yeye aliyempanda ana mizani mkononi mwake.[†] ⁶Nikaikia kama sauti katikati ya hao we-

nye uhai wanne, ikisema, Kibaba cha ngano kwa nusu rupia, na vibaba vitatu vya shayiri kwa nusu rupia, wala usiyadhuru mafuta wala divai.

⁷Na alipoifungua muhuri ya nne, nikasikia sauti ya yule mwenye uhai wa nne akisema, Njoo! ⁸Nikaona, na tazama, farasi wa rangi ya kijivujivu, na yeye aliyempanda jina lake ni Mauti, na Kuzimu akafuatana naye. Nao wakapewa mamlaka juu ya robo ya nchi, waue kwa upanga na kwa njaa na kwa tauni na kwa hayawani wa nchi.[†]

⁹Na alipoifungua muhuri ya tano, nikaona chini ya madhabahu roho zao waliochinjwa kwa ajili ya neno la Mungu, na kwa ajili ya ushuhuda waliokuwa nao.[†] ¹⁰Wakalia kwa sauti kuu, wakisema, Ee Mola, Mtakatifu, Mwenye kweli, hata lini kutokuhukumu, wala kuipatia haki damu yetu kwa hao wakao juu ya nchi?[†] ¹¹Nao wakapewa kila mmoja nguo ndefu, nyeupe, wakaambiwa wastarehe bado muda mchache, hata itakapotimia hesabu ya wajoli wao na ndugu zao, watakaouawa vile vile kama wao.[†]

¹²Nami nikaona, alipoifungua muhuri ya sita, palikuwa na tetemeko kuu la nchi; jua likawa jeusi kama gunia la singa, mwezi wote ukawa kama damu,[†] ¹³na nyota zikaanguka juu ya nchi kama vile mtini upukutishavyo mapooza yake, utikiswapo na upepo mwingi.[†] ¹⁴Mbingu zikaondolewa kama ukurasa ulivyokunjwa, na kila mlima na kisiwa kikahamishwa kutoka mahali pake.[†] ¹⁵Na wafalme wa dunia, na wakuu, na majemadari, na matajiri, na wenye nguvu, na kila mtumwa, na mwungwana, wakajificha katika pango na chini ya miamba ya milima,[†] ¹⁶wakiiambia milima na miamba, Tuangukieni, tusitirini, mbele za uso wake yeye aketiye juu ya kiti cha enzi, na hasira ya Mwana-Kondoo.[†] ¹⁷Kwa maana siku iliyo kuu, ya

5:9 Zab 33:3; 98:1; 144:9; Isa 42:10 5:10 Kut 19:6; Ufu 1:6; 20:6; 22:5; Isa 61:6

5:11 Dan 7:10; 1 Fal 22:19 5:12 Isa 53:7; 1 Nya 29:11; Flp 2:8-10 5:13 Isa 6:1; Zab 47:8

5:14 Ufu 4:10; 19:4 6:1 Ufu 4:6; 5:1,2,6,8 6:2 Zek 1:8; 6:3,6 6:4 Zek 1:8; 6:2 6:5 Zek 6:2,6

6:8 Eze 5:12; 14:21; 29:5; 33:27; 34:28; Hos 13:14; Yer 15:3; 6:9 Ufu 8:5; 14:18; 16:7

6:10 Zek 1:12; Zab 79:10; Kum 32:43; Mwa 4:10; 2 Fal 9:7; Hos 4:1 6:11 Ufu 3:4; 7:9; Mt 23:32

6:12 Ufu 11:13; 16:18; Isa 13:10; Yoe 2:10,31; 3:15; Mt 24:29; Mk 13:24-25; Lk 21:25; Eze 32:7,8

6:13-14 Isa 34:4; 13:10 6:14 Ufu 16:20

6:15 Isa 2:10,19,21; 24:21; 34:12; Yer 4:29; Zab 48:4; 2:2

6:16 Hos 10:8; Lk 23:30; Isa 6:1; Zab 47:8

hasira yao, imekuja; naye ni nani awezaye kusimama?†

7 ¹Baada ya hayo nikaona malaika wanne wamesimama katika pembe nne za nchi, wakizizuia pepo nne za nchi, upepo usivume juu ya nchi, wala juu ya bahari, wala juu ya mti wo wote.†

²Nikaona malaika mwingine, akipanda kutoka maawio ya jua, mwenye muhuri ya Mungu aliye hai; akawapigia kelele kwa sauti kuu wale malaika wanne waliopewa kuidhuru nchi na bahari, ³akisema, Msiidhuru nchi, wala bahari, wala miti, hata tutakapokwisha kuwatia muhuri watumwa wa Mungu wetu juu ya vipaji vya nyuso zao.† ⁴Nikasikia hesabu yao waliotiwa muhuri katika kila kabila ya Waisraeli, watu mia na arobaini na nne elfu.†

⁵ Wa kabila ya Yuda kumi na mbili elfu waliotiwa muhuri.

Wa kabila ya Reubeni kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Gadi kumi na mbili elfu.

⁶ Wa kabila ya Asheri kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Naftali kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Manase kumi na mbili elfu.

⁷ Wa kabila ya Simeoni kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Lawi kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Isakari kumi na mbili elfu.

⁸ Wa kabila ya Zabuloni kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Yusufu kumi na mbili elfu.

Wa kabila ya Benyamini kumi na mbili elfu waliotiwa muhuri.

9 Baada ya hayo nikaona, na tazama, mkutano mkubwa sana ambao hapana mtu awezaye kuuhesabu, watu wa kila taifa, na kabila, na jamaa, na lugha, wamesimama mbele ya kile kiti cha enzi, na mbele za Mwana-Kondoo, wamevikwa mavazi meupe, wana ma-

tawi ya mitende mikononi mwao;† ¹⁰wakilia kwa sauti kuu wakisema, Wokovu una Mungu wetu aketiye katika kiti cha enzi, na Mwana-Kondoo.†

¹¹Na malaika wote walikuwa wakisi-mama pande zote za kile kiti cha enzi, na za hao wazee, na za wale wenye uhai wanne, nao wakaanguka kifulifuli mbele ya kile kiti cha enzi, wakamsujudu Mungu,† ¹²wakisema, Amina; Baraka na utukufu na hekima na shukrani na heshima na uweza na nguvu zina Mungu wetu hata milele na milele. Amina.

13 Akajibu mmoja wa wale wazee akiniambia, Je! Watu hawa waliovikwa mavazi meupe ni akina nani? Na wametoka wapi? ¹⁴Nikamwambia, Bwana wangu, wajua wewe. Akaniambia, Hao ndio wanatoka katika dhiki ile iliyo kuu, nao wamefua mavazi yao, na kuyafanya meupe katika damu ya Mwana-Kondoo.† ¹⁵Kwa hiyo wako mbele ya kiti cha enzi cha Mungu, nao wanamtumikia mchana na usiku katika hekalu lake, na yeye aketiye katika kiti cha enzi atatanda hema yake juu yao.† ¹⁶Hawataona njaa tena, wala hawataona kiu tena, wala jua halitawapiga, wala hari iliyo yote.† ¹⁷Kwa maana huyo Mwana-Kondoo, aliye katikati ya kiti cha enzi, atawachunga, naye atawaongoza kwenye chemchemi za maji yenye uhai, na Mungu atayafuta machozi yote katika macho yao.†

8 ¹Hata alipoifungua muhuri ya saba, kukawa kimya mbinguni kama muda wa nusu saa.† ²Nami nikawaona wale malaika saba wasimamao mbele za Mungu, nao wakapewa baragumu saba.† ³Na malaika mwingine akaja akasimama mbele ya madhabahu, mwenye chetezo cha dhahabu, akape-wa uvumba mwingi, ili autie pamoja na maombi ya watakatifu wote juu ya madhabahu ya dhahabu, iliyo mbele ya kiti cha enzi.† ⁴Na moshi wa ule uvumba ukapanda mbele za Mungu pamoja na maombi ya watakatifu, kutoka mkononi mwa malaika.† ⁵Na huyo

6:17 Yoe 2:11,31; Mal 3:2; Sef 1:14,18; Rum 2:5

7:1 Yer 49:36; Dan 7:2; Zek 6:5; Eze 7:2; 37:9; Mt 24:31 7:3 Eze 9:4,6 7:4 Ufu 14:1,3

7:9 Ufu 6:11 7:10 Ufu 12:10 7:11 Ufu 5:11; 11:16

7:14 Dan 12:1; Mt 24:21; Mk 13:19; Mwa 49:11; Ebr 9:14 7:15 Ufu 21:3,22 7:16 Isa 49:10

7:17 Zab 23:1; Eze 34:23; Zab 23:2; Isa 49:10; 25:8; Ufu 5:6; Yer 2:13; 31:16

8:1 Zek 2:13; Hab 2:20 8:2 Mt 24:31 8:3 Amo 9:1; Kut 30:1,3; Ufu 5:8 8:4 Zab 141:2

malaika akakitwaa kile chetezo, akakijaza moto wa madhabahu, akautupa juu ya nchi, kukawa radi na sauti na umeme na tetemeko la nchi.[†]

6 Na wale malaika saba wenye baragumu saba wakajifanya tayari ili wazipige.

7 Malaika wa kwanza akapiga baragumu, kukawa mvua ya mawe na moto vilivyotangamana na damu, vikatupwa juu ya nchi; theluthi ya nchi ikateketea, na theluthi ya miti ikateketea, na majani mabichi yote yakateketea.[†]

8 Malaika wa pili akapiga baragumu, na kitu, mfano wa mlima mkubwa uwakao moto, kikatupwa katika bahari; theluthi ya bahari ikawa damu.[†] 9 Wakafa theluthi ya viumbe vilivyomo baharini, vyenye uhai; theluthi ya merikebu zikaharibiwa.

10 Malaika wa tatu akapiga baragumu, nyota kubwa ikaanguka kutoka mbinguni, iliyokuwa ikiwaka kama taa, ikaanguka juu ya theluthi ya mito, na juu ya chemchemi za maji.[†] 11 Na jina lake ile nyota yaitwa Pakanga; theluthi ya maji ikawa pakanga, na wanadamu wengi wakafa kwa maji hayo, kwa kuwa yalitiwa uchungu.[†]

12 Malaika wa nne akapiga baragumu, theluthi ya jua ikapigwa, na theluthi ya mwezi, na theluthi ya nyota, ili kwamba ile theluthi itiwe giza, mchana usiangaze theluthi yake, wala usiku vivyo hivyo.[†]

13 Kisha nikaona, nikasikia tai mmoja akiruka katikati ya mbingu, akisema kwa sauti kuu, Ole, ole, ole wao wakaao juu ya nchi! Kwa sababu ya sauti zisaliazo za baragumu za malaika watatu, walio tayari kupiga.[†]

9 1 Malaika wa tano akapiga baragumu, nikaona nyota iliyotoka mbinguni, imeanguka juu ya nchi; naye akapewa ufunguo wa shimo la kuzimu.[†] 2 Akalifungua shimo la kuzimu; moshi ukapanda kutoka mle shimoni kama moshi wa tanuru kubwa; jua na anga vikatiwa giza kwa sababu ya ule

moshi wa shimoni.[†] 3 Nzige wakatoka katika ule moshi, wakaenda juu ya nchi, wakupewa nguvu kama nguvu waliyo nayo nge wa nchi.[†] 4 Wakambiwa wasiyadhuru majani ya nchi, wala kitu cho chote kilicho kibichi, wala mti wo wote, ila wale watu wasio na muhuri ya Mungu katika vipaji vya nyuso zao.[†] 5 Wakapewa amri kwamba wasiwaue, bali wateswe miezi mitano. Na maumivu yao yalikuwa kama kuumwa na nge, aumapo mwanadamu. 6 Na siku zile wanadamu watatafuta mauti, wala hawataiona kamwe. Nao watatamani kufa, nayo mauti itawakimbia.[†] 7 Na maumbo ya hao nzige yalikuwa kama farasi waliowekwa tayari kwa vita, na juu ya vichwa vyao kama taji, mfano wa dhahabu, na nyuso zao zilikuwa kama nyuso za wanadamu.[†] 8 Nao walikuwa na nywele kama nywele za wanawake. Na meno yao yalikuwa kama meno ya simba.[†] 9 Nao walikuwa na dirii kifuani kama dirii za chuma. Na sauti ya mabawa yao ilikuwa kama sauti ya magari, ya farasi wengi waendao kasi vitani.[†] 10 Nao wana mikia kama ya nge, na miiba; na nguvu yao ya kuwadhuru wanadamu miezi mitano ilikuwa katika mikia yao. 11 Na juu yao wanaye mfalme, naye ni malaika wa kuzimu, jina lake kwa Kiebrania ni Abadoni, na kwa Kiyunani analo jina lake Apolioni.

12 Ole wa kwanza umekwisha pita. Tazama, bado ziko ole mbili, zinakuja baadaye.[†]

13 Malaika wa sita akapiga baragumu, nikasikia sauti moja iliyotoka katika zile pembe za madhabahu ya dhahabu iliyo mbele za Mungu.[†] 14 ikimwambia yule malaika wa sita aliyekuwa na baragumu, Wafungue nao malaika wanne waliofungwa kwenye mto mkubwa Frati.[†] 15 Wale malaika wanne wakafunguliwa, waliokuwa wamewekwa tayari kwa ile saa na siku na mwezi na mwaka, ili kwamba waue theluthi ya wanadamu.[†] 16 Na hesabu ya

8:5 Law 16:12; Eze 10:2; Kut 19:16; Ufu 11:19; 16:18 8:7 Kut 9:23-25; Eze 38:22; Yoe 2:30

8:8 Yer 51:25; Kut 7:20,21 8:10 Isa 14:12; Dan 8:10 8:11 Yer 9:14

8:12 Isa 13:10; Eze 32:7; Yoe 2:10,31; 3:15; Ufu 6:12; Kut 10:21 8:13 Ufu 9:12; 11:14

9:1 Ufu 8:10; 20:1 9:2 Mwa 19:28; Kut 19:18; Yoe 2:2,10 9:3 Kut 10:12-15

9:4 Eze 9:4; Ufu 7:3 9:6 Ayu 3:21; Yer 8:3; Lk 23:30 9:7 Yoe 2:4 9:8 Yoe 1:6 9:9 Yoe 2:5

9:12 Ufu 8:13; 11:14 9:13 Kut 30:1-3; Ufu 8:3 9:14 Mwa 15:18; Kum 1:7; Yos 1:4; Ufu 16:12

9:15 Ufu 8:7-12

majeshi ya wapanda farasi ilikuwa elfu ishirini mara elfu kumi; nilisikia hesabu yao. ¹⁷Hiyo ndivyo nilivyowaona hao farasi katika maono yangu, nao walio-kaa juu yao, wana dirii kifuani, kama za moto, na za samawi, na za kiberiti; na vichwa vya farasi hao ni kama vichwa vya simba, na katika vinywa vyao hutoka moto na moshi na kiberiti. ¹⁸Theluthi ya wanadamu wakauawa kwa mapigo matatu hayo, kwa moto huo na moshi huo na kiberiti hicho, yaliyotoka katika vinywa vyao. ¹⁹Kwa maana nguvu za hao farasi ni katika vinywa vyao, na katika mikia yao; maana mikia yao ni mfano wa nyoka, ina vichwa, nao wanadhuru kwa hivyo. ²⁰Na wanadamu waliosalia, wasiouawa kwa mapigo hayo, hawakuzitubia zile kazi za mikono yao, hata wasiwasujudie mashetani, na sanamu za dhahabu na za fedha na za shaba na za mawe na za miti, zisizoweza kuona wala kusikia wala kuenenda.† ²¹Wala hawakuutubia uujaji wao, wala uchawi wao, wala uasherati wao, wala wivi wao.†

10 ¹Kisha nikaona malaika mwingine mwenye nguvu akishuka kutoka mbinguni, amevikwa wingu; na upinde wa mvua juu ya kichwa chake; na uso wake ulikuwa kama jua, na miguu yake kama nguzo za moto.† ²Na katika mkono wake alikuwa na kitabu kidogo kimefunguliwa. Akaweka mguu wake wa kuume juu ya bahari, nao wa kushoto juu ya nchi. ³Naye akalia kwa sauti kuu, kama simba angurumavyo. Na alipolia, zile ngurumo saba zikatoa sauti zao.† ⁴Hata ngurumo saba zilipotoa sauti zao, nalikuwa tayari kuanika. Nami nalisikia sauti kutoka mbinguni ikisema, Yatie muhuri maneno hayo yaliyonenwa na hizo ngurumo saba, usiyaandike.† ⁵Na yule malaika niliyemwona, akisimama juu ya bahari na juu ya nchi, akainua mkono wake wa kuume kuelekea mbinguni,† ⁶akapa kwa yeye aliye hai hata milele na milele, yeye aliyeziumba mbingu na

vitu vilivyomo, na nchi na vitu vilivyomo, na bahari na vitu vilivyomo, ya kwamba hapatakuwa na wakati baada ya haya;† ⁷isipokuwa katika siku za sauti ya malaika wa saba atakapokuwa tayari kupiga baragumu; hapo ndipo siri ya Mungu itakapotimizwa, kama alivyowahubiri watumishi wake hao manabii.† ⁸Na sauti ile niliyoisikia kutoka mbinguni ilinena nami tena, ikisema, Enenda, ukakitwae kile kitabu kilichofunguliwa katika mkono wa yule malaika, aliyesimama juu ya bahari na juu ya nchi.† ⁹Nikamwendea malaika yule nikamwambia kwamba anipe kile kitabu kidogo. Akaniambia, Kitwae, ukile, nacho kitakutia uchungu tumboni mwako, bali katika kinywa chako kitakuwa kitamu kama asali.† ¹⁰Nikakitwaa kile kitabu kidogo katika mkono wa malaika yule, nikakila; nacho kikawa kitamu kama asali kinywani mwangu, na nilipokwisha kukila tumbo langu likatiwa uchungu. ¹¹Wakaniambia, Imekupasa kutoa unabii tena juu ya watu na taifa na lugha na wafalme wengi.†

11 ¹Nikapewa mwanzi kama fimbo; na mmoja akaniambia, Inuka, ukalipime hekalu la Mungu, na madhabahu, na hao wasujuduo humo.† ²Na behewa iliyo nje ya hekalu uiache nje wala usiipime, kwa maana Mataifa wamepewa hiyo, nao wataukanyaga mji mtakatifu miezi arobaini na miwili.† ³Nami nitawaruhusu mashahidi wangu wawili, nao watatoa unabii siku elfu na mia mbili na sitini, hali wamevikwa magunia. ⁴Hao ndio ile mizeituni miwili na vile vinara viwili visimavyo mbele za Bwana wa nchi.† ⁵Na mtu akitaka kuwadhuru, moto hutoka katika vinywa vyao na kuwala adui zao. Na mtu akitaka kuwadhuru, hivyo ndivyo impasavyo kuuawa.† ⁶Hao wana amri ya kuzifunga mbingu, ili mvua isinyeshe katika siku za unabii wao. Nao wana amri juu ya maji kuyageuza kuwa damu, na kuipiga nchi kwa kila

9:20 Zab 115:4-7; 135:15-17; Dan 5:4,23; Isa 2:8,20; 17:8; 1 Kor 10:20; Ufu 16:9,11,21

9:21 2 Fal 9:22 10:1 Ufu 4:3; 5:2 10:3 Yer 25:30; Hos 11:10; Amo 1:2 10:4 Dan 8:26; 12:4,9

10:5-7 Kut 20:11; Kum 32:40; Dan 12:7; Amo 3:7

10:6 Mwa 14:19,22; Neh 9:6; Kut 20:11; Zab 146:6; Ufu 6:11; Dan 12:7

10:7 Amo 3:7; Dan 9:6,10; Zek 1:6; Mdo 3:21; Ufu 11:15; 17:17 10:8-10 Eze 2:8—3:3

10:9 Eze 2:8; 3:1-3 10:11 Yer 1:10; 25:30; Dan 3:4; 7:14 11:1 Eze 40:3; Zek 2:1-2; 2 Kor 6:16

11:2 Lk 21:24; Isa 63:18; Lk 21:24; Zab 79:1; Dan 8:10; Ufu 12:6,14; 13:5 11:4 Zek 4:3,11-14

11:5 2 Fal 1:10; 2 Sam 22:9; Yer 5:14

pigo, kila watakapo.[†] ⁷Hata watakapoumaliza ushuhuda wao, yule mnyama atokaye katika kuzimu atafanya vita nao, naye atawashinda na kuwaua.[†] ⁸Na mizoga yao itakuwa katika njia ya mji ule mkuu, uitwao kwa jinsi ya roho Sodoma, na Misri, tena ni hapo Bwana wao aliposulibiwa.[†] ⁹Na watu wa hao jamaa na kabila na lugha na taifa waitazama mizoga yao siku tatu u nusu, wala hawaiachi mizoga yao kuwekwa kaburini. ¹⁰Nao wakaao juu ya nchi wafurahi juu yao na kushangilia. Nao watapelekeana zawadi wao kwa wao, kwa kuwa manabii hao wawili waliwatesa wao wakaao juu ya nchi.[†] ¹¹Na baada ya siku hizo tatu u nusu, roho ya uhai itokayo kwa Mungu ikawaingia, wakasimama juu ya miguu yao; na hofu kuu ikawaangukia watu waliowatazama.[†] ¹²Wakasikia sauti kuu kutoka mbinguni ikiwaambia, Pandeni hata huku. Wakapanda mbinguni katika wingu, adui zao wakiwatazama.[†] ¹³Na katika saa ile palikuwa na tetemeko kuu la nchi, na sehemu ya kumi ya mji ikaanguka; wanadamu elfu saba wakauawa katika tetemeko lile. Na waliosalia wakaingia na hofu, wakamtukuza Mungu wa mbingu.[†]

¹⁴Ole wa pili umekwisha pita, tazama ole wa tatu unakuja upesi.[†]

¹⁵Malaika wa saba akapiga baragumu, pakawa na sauti kuu katika mbingu, zikisema, Ufalme wa dunia umekwisha kuwa ufalme wa Bwana wetu na wa Kristo wake, naye atamiliki hata milele na milele.[†] ¹⁶Na wale wazee ishirini na wanne waketio mbele za Mungu katika viti vya enzi vyao wakaanguka kifulifuli, wakamsujudia Mungu.[†] ¹⁷wakisema, Tunakushukuru wewe, Bwana Mungu Mwenyezi, uliyeko na uliyekuwako, kwa sababu umeutwaa uweza wako ulio mkuu, na kumiliki.[†] ¹⁸Na mataifa walikasirika, hasira yako nayo ikaja, na wakati ukaja wa kuhukumikiwa walioku-

fa, na wa kuwapa thawabu yao watumwa wako manabii na watakatifu, na hao walichao jina lako, wadogo kwa wakubwa, na wa kuwaharibu hao waiharibuo nchi.[†]

¹⁹Kisha Hekalu la Mungu lililoko mbinguni likafunguliwa, na sanduku la agano lake likaonekana ndani ya hekalu lake. Kukawa na umeme, na sauti, na radi, na tetemeko la nchi, na mvua ya mawe nyingi sana.[†]

12 ¹Na ishara kuu ilionekana mbinguni; mwanamke aliyevikwa jua, na mwezi ulikuwa chini ya miguu yake, na juu ya kichwa chake taji ya nyota kumi na mbili. ²Naye alikuwa ana mimba, akilia, hali ana utungu na kuumwa katika kuzaa.[†] ³Ikaonekana ishara nyingine mbinguni; na tazama, joka kubwa jekundu, alikuwa na vichwa saba na pembe kumi, na juu ya vichwa vyake vilemba saba.[†] ⁴Na mkia wake wakokota theluthi ya nyota za mbinguni, na kuziangusha katika nchi. Na yule joka akasimama mbele ya yule mwanamke aliye tayari kuzaa, ili azaapo, amle mtoto wake.[†] ⁵Naye akazaa mtoto mwanamume, yeye atakayewachunga mataifa yote kwa fimbo ya chuma. Na mtoto wake akanyakuliwa hata kwa Mungu, na kwa kiti chake cha enzi.[†] ⁶Yule mwanamke akakimbilia nyikani, ambapo ana mahali palipotengenezwa na Mungu, ili wamlishe huko muda wa siku elfu na mia mbili na sitini.[†]

⁷Kulikuwa na vita mbinguni; Mikaeli na malaika zake wakupigana na yule joka, yule joka naye akapigana nao pamoja na malaika zake.[†] ⁸nao hawakushinda, wala mahali pao hapa kuonekana tena mbinguni. ⁹Yule joka akatupwa, yule mkubwa, nyoka wa zamani, aitwaye Ibilisi na Shetani, audanganyaye ulimwengu wote; akatupwa hata nchi, na malaika zake wakatupwa pamoja naye.[†] ¹⁰Nikasikia sauti

11:6 f Fal 17:1; Kut 7:17-19,20; 1 Sam 4:8 11:7 Dan 7:3,7,21; Ufu 13:1,5-7; 17:8
 11:8 Isa 1:9-10; Lk 13:34 11:10 Zab 105:38 11:11 Eze 37:5,10; Mwa 15:12 11:12 2 Fal 2:11
 11:13 Ufu 6:12; 16:18; Eze 38:19,20; Dan 2:19 11:14 Ufu 9:12; 12:12
 11:15 Kut 15:18; Dan 2:44; 7:14,27; Zek 14:9; Oba 1:21; Zab 2:2; 10:16; 22:28;
 11:16 Ufu 4:4,10; 7:11 11:17 Kut 3:14; Isa 41:4; Ufu 4:8; 18:8
 11:18 Zab 2:1,5,12; 46:6; 99:1; 110:5; 115:13; Ufu 15:1; Rum 2:5; Amo 3:7; Zek 1:6; Dan 9:6,10
 11:19 Ufu 4:5; 8:5; 15:5; 16:18,21; 1 Fal 8:1,6; 2 Nya 5:7; Kut 9:24; 19:16
 12:2 Isa 66:7; Mik 4:10 12:3 Dan 7:7 12:4 Dan 8:10 12:5 Isa 66:7; Zab 2:9; Ufu 19:15
 12:6 Mt 2:13; Ufu 11:2,3 12:7 Dan 10:13,21; 12:1; Yud 1:9
 12:9 Mwa 3:1,14; Lk 10:18 Yn 12:31; Zek 3:1,2

kuu mbinguni, ikisema, Sasa kumekwa wokovu, na nguvu, na ufalme wa Mungu wetu, na mamlaka ya Kristo wake; kwa maana ametupwa chini mshitaki wa ndugu zetu, yeye awashitakiye mbele za Mungu wetu, mchana na usiku.[†] ¹¹ Nao wakamshinda kwa damu ya Mwana-Kondoo, na kwa neno la ushuhuda wao; ambao hawakupenda maisha yao hata kufa.[†] ¹² Kwa hiyo shangilieni, enyi mbingu, nanyi mkaaο humo. Ole wa nchi na bahari! Kwa maana yule Ibilisi ameshuka kwenu mwenye ghadhabu nyingi, akijua ya kuwa ana wakati mchache tu.[†]

¹³ Na joka yule alipoona ya kuwa ametupwa katika nchi, alimwudhi mwanamke yule aliyemzaa mtoto mwanamume. ¹⁴ Mwanamke yule akapewa mabawa mawili ya tai yule mku-bwa, ili aruke, aende zake nyikani hata mahali pake, hapo alishwapo kwa wakati na nyakati na nusu ya wakati, mbali na nyoka huyo.[†] ¹⁵ Nyoka akatoa katika kinywa chake, nyuma ya huyo mwanamke, maji kama mto, amfanye kuchukuliwa na mto ule. ¹⁶ Nchi ikamsaidia mwanamke; nchi ikafunua kinywa chake, ikaumeza mto ule alioutoa yule joka katika kinywa chake. ¹⁷ Joka akamkasirikia yule mwanamke, akaenda zake afanye vita juu ya wazao wake waliosalia, wazishikao amri za Mungu, na kuwa na ushuhuda wa Yesu; naye akasimama juu ya mchanga wa bahari.[†]

13 ¹ Kisha nikaona mnyama akitoka katika bahari, mwenye pembe kumi, na vichwa saba, na juu ya pembe zake ana vilemba kumi, na juu ya vichwa vyake majina ya makufuru.[†] ² Na yule mnyama niliyemwona alikuwa mfano wa chui, na miguu yake ilikuwa kama miguu ya dubu, na kinywa chake kama kinywa cha simba, yule joka akampa nguvu zake na kiti chake cha enzi na uwezo mwingi.[†] ³ Nikaona kimoja cha vichwa vyake kana kwamba kimetiwa jeraha la mau-

ti, na pigo lake la mauti likapona. Dunia yote ikamstaajabia mnyama yule.[†] ⁴ Wakamsujudu yule joka kwa sababu alimpa huyo mnyama uwezo wake; nao wakamsujudu yule mnyama, wakisema, Ni nani afananaye na mnyama huyu? Tena ni nani awezaye kufanya vita naye? ⁵ Naye akapewa kinywa cha kunena maneno makuu, ya makufuru. Akapewa uwezo wa kufanya kazi yake miezi arobaini na miwili.[†] ⁶ Akafunua kinywa chake amtukane Mungu, na kulitukana jina lake, na maskani yake, nao wakaaο mbinguni. ⁷ Tena akapewa kufanya vita na watakatifu na kuwashinda, akapewa uwezo juu ya kila kabila na jamaa na lugha na taifa.[†] ⁸ Na watu wote wakaaο juu ya nchi watamsujudu, kila ambaye jina lake halikuandikwa katika kitabu cha uzima cha Mwana-Kondoo, aliyechinjwa tangu kuwekwa misingi ya dunia.[†] ⁹ Mtu akiwa na sikio na asikie. ¹⁰ Mtu akichukua mateka, atachukuliwa mateka. Mtu akiua kwa upanga, atauawa kwa upanga. Hapa ndipo penye subira na imani ya watakatifu.[†]

¹¹ Kisha nikaona mnyama mwingine, akipanda juu kutoka katika nchi; naye alikuwa na pembe mbili mfano wa Mwana-Kondoo, akanena kama joka.[†] ¹² Naye atumia uwezo wote wa mnyama yule wa kwanza mbele yake. Naye aifanya dunia na wote wakaaο ndani yake wamsujudie mnyama wa kwanza, ambaye jeraha lake la mauti lilipona. ¹³ Naye afanya ishara kubwa, hata kufanya moto kushuka kutoka mbinguni uje juu ya nchi mbele ya wanadamu.[†] ¹⁴ Naye awakosesha wale wakaaο juu ya nchi, kwa ishara zile alizopewa kuzifanya mbele ya huyo mnyama, akiwaambia wakaaο juu ya nchi kumfanyia sanamu yule mnyama, aliyekuwa na jeraha la upanga naye akaishi.[†] ¹⁵ Akapewa kutia pumzi katika ile sanamu ya mnyama, hata ile sanamu ya mnyama inene, na kuwafanya hao wote wasioisujudu sanamu ya

12:10 Ayu 1:9-11; Zek 3:1; Ufu 11:15; Lk 22:31 12:11 Rum 8:37; Ufu 7:14

12:12 Isa 44:23; 49:13 12:14 Dan 7:25; 12:7

12:17 Ufu 13:7; 14:12; 19:10; 1 Yoh 5:10; Mwa 3:15 13:1 Dan 7:3,7; Ufu 11:7; 17:3,7-12

13:2 Dan 7:4-6; Ufu 12:3 13:3 Ufu 17:8 13:5-6 Dan 7:8,11,25; 11:36; Ufu 11:2; 12:6,14

13:7 Dan 7:21; Ufu 11:7 13:8 Zab 69:28; Dan 12:1; Isa 53:7; Ufu 12:12; 3:5; 17:8

13:10 Yer 15:2; 43:11; Mt 26:52; Ufu 14:12 13:11 Ufu 16:13; Mt 7:15

13:13 Mt 24:24; 2 The 2:9,10; 1 Fal 18:24-39 13:14 Kum 13:2-4; Ufu 19:20

mnyama wauawe.[†] ¹⁶Naye awafanya wote, wadogo kwa wakubwa, na matajiri kwa maskini, na walio huru kwa watumwa, watiwe chapa katika mkono wao wa kuume, au katika vipaji vya nyuso zao;[†] ¹⁷tena kwamba mtu awaye yote asiweze kununua wala kuuza, isipokuwa ana chapa ile, yaani, jina la mnyama yule, au hesabu ya jina lake. ¹⁸Hapa ndipo penye hekima. Yeye aliye na akili, na aihasabu hesabu ya mnyama huyo; maana ni hesabu ya kibinadamu. Na hesabu yake ni mia sita, sitini na sita.[†]

14 ¹Kisha nikaona, na tazama, huyo Mwana-Kondoo amesimama juu ya mlima Sayuni, na watu mia na arobaini na nne elfu pamoja naye, wenye jina lake na jina la Baba yake limeandikwa katika vipaji vya nyuso zao.[†] ²Nami nikasikia sauti kutoka mbinguni, kama sauti ya maji mengi, na kama sauti ya radi kuu. Na hiyo sauti niliyoisikia ilikuwa kama sauti ya wapiga vinubi, wakivipiga vinubi vyao;[†] ³na kuimba wimbo mpya mbele ya kile kiti cha enzi, na mbele ya wale wenye uhai wanne, na wale wazee; wala hapana mtu aliyeweza kujifunza wimbo ule, ila wale mia na arobaini na nne elfu, walionunuliwa katika nchi.[†] ⁴Hawa ndio wasiotiwa unajisi pamoja na wanawake, kwa maana ni bikira. Hawa ndio wamfuatao Mwana-Kondoo kila aendako. Hawa wamenunuliwa katika wanadamu, malimbuko kwa Mungu na kwa Mwana-Kondoo.[†] ⁵Na katika vinywa vyao haukuonekana uongo. Maana hawana mawaa.[†]

⁶Kisha nikaona malaika mwingine, akiruka katikati ya mbingu, mwenye Injili ya milele, awahubiri hao wakaao juu ya nchi, na kila taifa na kabila na lugha na jamaa,[†] ⁷akasema kwa sauti kuu, Mcheni Mungu, na kumtukuza, kwa maana saa ya hukumu yake imekuja. Msujudieni yeye aliyezifanya mbingu na nchi na bahari na chemchemi za maji.[†]

⁸Kisha mwingine, malaika wa pili, akafuata, akisema, Umeanguka, umeanguka Babeli, mji ule ulio mkubwa, maana ndio uliowanywesha mataifa yote mvinyo ya ghadhabu ya uasherati wake.[†]

⁹Na mwingine, malaika wa tatu, akawafuata, akisema kwa sauti kuu, Mtu awaye yote akimsujudu huyo mnyama na sanamu yake, na kuipokea chapa katika kipaji cha uso wake, au katika mkono wake,[†] ¹⁰yeye naye atakunywa katika mvinyo ya ghadhabu ya Mungu iliyotengenezwa, pasipo kuchanganywa na maji, katika kikombe cha hasira yake; naye atateswa kwa moto na kiberiti mbele ya malaika watakatifu, na mbele za Mwana-Kondoo.[†] ¹¹Na moshi wa maumivu yao hupanda juu hata milele na milele, wala hawana raha mchana wala usiku, hao wamsujuduo huyo mnyama na sanamu yake, na kila aipokeaye chapa ya jina lake.[†] ¹²Hapa ndipo penye subira ya watakatifu, hao wazishikao amri za Mungu, na imani ya Yesu.[†]

¹³Nikasikia sauti kutoka mbinguni ikisema, Andika, Heri wafu wafao katika Bwana tangu sasa. Naam, asema Roho, wapate kupumzika baada ya taabu zao; kwa kuwa matendo yao yafuatana nao.[†]

¹⁴Kisha nikaona, na tazama, wingu jeupe, na juu ya wingu hilo ameketi mmoja, mfano wa Mwanadamu, mwenye taji ya dhahabu juu ya kichwa chake, na katika mkono wake mundu mkali.[†] ¹⁵Na malaika mwingine akatoka katika hekalu, akimlilia kwa sauti kuu yeye aliyekuwa ameketi juu ya lile wingu, Tia mundu wako, ukavune; kwa kuwa saa ya kuvuna imekuja; kwa kuwa mavuno ya nchi yamekomaa.[†] ¹⁶Na yeye aliyeketi juu ya wingu akautupa mundu wake juu ya nchi, nchi ikavunwa.

¹⁷Kisha malaika mwingine akatoka katika lile hekalu lililoko mbinguni, yeye naye ana mundu mkali. ¹⁸Na malaika mwingine akatoka katika ile madhabahu, yule mwenye mamlaka juu

13:15 Dan 3:5,6 13:16 Ufu 19:20 13:18 Ufu 17:9; 15:2; 1 Fal 10:14; Eze 2:13

14:1 Eze 9:4; Ufu 7:3; 3:12 14:2 Eze 1:24; 43:2; Ufu 1:15

14:3 Zab 33:3; 40:3; 96:1; 98:1; 144:9; 149:1; Isa 42:10; Ufu 5:9 14:4 2 Kor 11:2; Efe 5:27

14:5 Sef 3:13; Zab 32:2; Isa 53:9 14:6 Ufu 8:13 14:7 Kut 20:11; Zab 146:6

14:8 Isa 21:9; Yer 51:7,8; Ufu 18:2; Dan 4:30 14:9 Ufu 13:12-17; Mt 10:28

14:10 Isa 51:17; Mwa 19:24; Eze 38:22; Zab 75:8; Yer 25:15; Ufu 16:19

14:11 Isa 34:9,10; Ufu 19:3 14:12 Isa 34:10; Ufu 13:10; 12:17

14:13 Isa 57:2; Ebr 4:10; 1 Kor 15:58 14:14 Dan 7:13; 10:16; Mt 13:39,41 14:15 Yoe 3:13

ya moto; naye akamlilia kwa sauti kuu yule mwenye mundu ule mkali, akisema, Tia mundu wako mkali, ukachume vichala vya mzabibu wa nchi, maana zabibu zake zimeiva sana.[†] ¹⁹ Malaika yule akautupa mundu wake hata nchi, akauchuma mzabibu wa nchi, akazitupa zabibu katika shinikizo hilo kubwa la ghadhabu ya Mungu.[†] ²⁰ Shinikizo lile likakanyagwa nje ya mji, damu ikatoka katika shinikizo mpaka kwenye hatamu za farasi, kama mwendo wa maili mia mbili.[†]

15 ¹ Kisha nikaona ishara nyingine katika mbingu, iliyo kubwa, na ya ajabu; malaika saba wenye mapigo saba ya mwisho; maana katika hayo ghadhabu ya Mungu imetimia.[†]

² Tena nikaona kitu kama mfano wa bahari ya kioo iliyochangamana na moto, na wale wenye kushinda, watokao kwa yule mnyama, na sanamu yake, na kwa hesabu ya jina lake, walikuwa wamesimama kando-kando ya hiyo bahari ya kioo, wenye vinubi vya Mungu.[†] ³ Nao wauimba wimbo wa Musa, mtumwa wa Mungu, na wimbo wa Mwana-Kondoo, wakisema, Ni makuu, na ya ajabu, matendo yako, Ee Bwana Mungu Mwenyezi; Ni za haki, na za kweli, njia zako, Ee Mfalme wa mataifa.[†] ⁴ Ni nani asiyekucha, Ee Bwana, na kulitukuza jina lako? Kwa kuwa wewe peke yako u Mtakatifu; kwa maana mataifa yote watakuja na kusujudu mbele zako; kwa kuwa matendo yako ya haki yamekwisha kufunuliwa.[†]

⁵ Na baada ya hayo nikaona, na hekalu la hema ya ushuhuda mbinguni lilifunguliwa;[†] ⁶ na wale malaika saba, wenye mapigo saba, wakatoka katika hekalu, wamevikwa mavazi ya kitani safi, ya kung'aa, wamefungwa vifuani mwao mishipi ya dhahabu.[†] ⁷ Na mmoja wa wale wenye uhai wanne akawapa wale malaika saba vitasa saba vya dhahabu, vimejaa ghadhabu ya Mungu, aliye hai hata milele na milele.[†] ⁸ He-

kalu likajazwa moshi uliotoka kwenye utukufu wa Mungu na uweza wake. Wala hapakuwa na mtu aliyeweza kuingia ndani ya hekalu, hata yatimizwe mapigo saba ya wale malaika saba.[†]

16 ¹ Nikasikia sauti kuu kutoka hekaluni, ikiwaambia wale malaika saba, Enendeni, mkavimimine vile vitasa saba vya ghadhabu ya Mungu juu ya nchi.[†]

² Akaenda huyo wa kwanza, akakimimina kitasa chake juu ya nchi; pakawa na jipu baya, bovu, juu ya wale watu wenye chapa ya huyo mnyama, na wale wenye kuisujudia sanamu yake.[†]

³ Na huyo wa pili akakimimina kitasa chake juu ya bahari, ikawa damu kama damu ya mfu, na vitu vyote vyenye roho ya uhai katika bahari vikafa.[†]

⁴ Na huyo wa tatu akakimimina kitasa chake juu ya mito na chemchemi za maji; zikawa damu.[†] ⁵ Nami nikamsikia malaika wa maji akisema, Wewe u mwenye haki, uliyeko na uliyekuwa, Mtakatifu, kwa kuwa umehukumu hivi;[†] ⁶ kwa kuwa walimwaga damu ya watakatifu na ya manabii, nawe umewapa damu wainywe; nao wamestahili.[†] ⁷ Nikaisikia hiyo madhabahu ikisema, Naam, Bwana Mungu Mwenyezi, ni za kweli, na za haki, hukumu zako.[†]

⁸ Na huyo wa nne akakimimina kitasa chake juu ya jua, nalo likapewa kuwaunguza wanadamu kwa moto. ⁹ Wanadamu wakaunguzwa maunguzo makubwa, nao wakalitukana jina la Mungu aliye na mamlaka juu ya mapigo hayo; wala hawakutubu wala kumpa utukufu.[†]

¹⁰ Na huyo wa tano akakimimina kitasa chake juu ya kiti cha enzi cha yule mnyama; ufalme wake ukatiwa giza; wakatafuna ndimi zao kwa sababu ya maumivu,[†] ¹¹ wakamtukana Mungu wa mbingu kwa sababu ya maumivu yao, na kwa sababu ya majipu yao; wala hawakuyatubia matendo yao.[†]

14:18 Yoe 3:13 14:19 Ufu 19:15 14:20 Isa 63:3; Omb 1:15; Ufu 19:15; Yoe 3:13

15:1 Law 26:21; Ufu 6:17; 12:1; 11:18 15:2 Ufu 4:6; 13:15; 5:8

15:3 Kut 15:1,11; 34:10; Zab 111:2; 139:14; 145:17; Yer 10:6,7; Kum 32:4; Yos 14:7; Ufu 5:9

15:4 Yer 10:7; Zab 86:9; Mal 1:11 15:5 Kut 38:21; 40:34; Ufu 11:19 15:6 Law 26:21; Eze 28:13

15:7 Ufu 4:6-8; 14:10 15:8 Kut 40:34; 1 Fal 8:10-11; 2 Nya 5:13-14; Isa 6:4; Eze 44:4

16:1 Isa 66:6; Zab 69:24; Yer 10:25; Sef 3:8 16:2 Kut 9:10,11; Kum 28:35 16:3 Kut 7:17-21

16:4 Kut 7:17-21; Zab 78:44 16:5 Zab 119:137; 145:17; Kut 3:14; Kum 32:4; Isa 41:4

16:6 Isa 49:26; Zab 79:3 16:7 Zab 19:9; 119:137; Ufu 9:13; 19:2 16:9 Ufu 11:21; 9:20,21

16:10 Kut 10:21; Isa 8:21,22 16:11 Dan 2:19

12 Na huyo wa sita akakimimina kitasa chake juu ya mto ule mkubwa Frati; maji yake yakakauka, ili njia itengenezwe kwa wafalme watokao katika maawio ya jua.[†] ¹³ Nikaona roho tatu za uchafu zilizofanana na vyura, zikitoka katika kinywa cha yule joka, na katika kinywa cha yule mnyama, na katika kinywa cha yule nabii wa uongo.[†] ¹⁴ Hizo ndizo roho za mashetani, zifanyazo ishara, zitokazo na kuwae-ndea wafalme wa ulimwengu wote kuwakusanya kwa vita ya siku ile kuu ya Mungu Mwenyezi.[†] ¹⁵ (Tazama, naja kama mwivi. Heri akeshaye, na kuya-tunza mavazi yake, asiende uchi hata watu wakaione aibu yake.)[†] ¹⁶ Wakawakusanya hata mahali paitwapo kwa Kiebrania, Har-Magedoni.[†]

17 Na huyo wa saba akakimimina kitasa chake juu ya anga. Sauti kuu ikatoka katika hekalu, katika kile kiti cha enzi, ikisema, Imekwisha kuwa.[†] ¹⁸ Pakawa na umeme na sauti na radi; na palikuwa na tetemeko la nchi kubwa, ambalo tangu wanadamu kuwako juu ya nchi hapakuwa namna ile, jinsi lilivyokuwa kubwa tetemeko hilo.[†] ¹⁹ Na mji ule mkuu ukagawanyikana mafungu matatu, na miji ya mataifa ikaanguka; na Babeli ule mkuu ukakumbukwa mbele za Mungu, kupewa kikombe cha mvinyo ya ghadhabu ya hasira yake.[†] ²⁰ Kila kisiwa kikakimbia, wala milima haikuonekana tena.[†] ²¹ Na mvua ya mawe kubwa sana, ya mawe mazito kama talanta, ikashuka kutoka mbinguni juu ya wanadamu. Wanadamu wakamtukana Mungu kwa sababu ya lile pigo la mvua ya mawe; kwa maana pigo lake ni kubwa mno.[†]

17 ¹ Akaja mmoja wa wale malai-ka saba, wenye vile vitasa saba, akanena nami, akisema, Njoo huku, nitakuonyesha hukumu ya yule kahaba mkuu aketiye juu ya maji mengi;[†] ² ambaye wafalme wa nchi wamezini

naye, nao wakaao katika nchi wamele-vywa kwa mvinyo ya uasherati wake.[†] ³ Akanichukua katika Roho hata ja-ngwani, nikaona mwanamke, ameketi juu ya mnyama mwekundu sana, mwe-nye kujaa majina ya makufuru, mwe-nye vichwa saba na pembe kumi.[†] ⁴ Na mwanamke yule alikuwa amevikwa nguo ya rangi ya zambarau, na nyeku-ndu, amepambwa kwa dhahabu, na kito cha thamani, na lulu, naye alikuwa na kikombe cha dhahabu mkononi mwa-ke, kilichojawa na machukizo, na ma-chafu ya uasherati wake.[†] ⁵ Na katika kipaji cha uso wake alikuwa na jina limeandikwa, la siri, BABELI MKUU, MAMA WA MAKAHABA NA MA-CHUKIZO YA NCHI.[†] ⁶ Nikamwona yule mwanamke amelewa kwa damu ya watakatifu, na kwa damu ya mashahidi wa Yesu. Nami nilipomwona nikastaa-jabu ajabu kuu.[†] ⁷ Na yule malaika akaniambia, Kwani kustaajabu? Nita-kuambia siri ya mwanamke huyu, na ya mnyama huyu amchukuaye, mwe-nye vile vichwa saba na zile pembe kumi. ⁸ Yule mnyama uliyemwona ali-kuwako, naye hayuko, naye yu tayari kupanda kutoka kuzimu na kwenda kwenye uharibifu. Na hao wakaao juu ya nchi, wasioandikwa majina yao katika kitabu cha uzima tangu kuwe-kwa misingi ya ulimwengu, watastaa-jabu wamwonapo yule mnyama, ya kwamba alikuwako, naye hayuko, naye atakuwako.[†] ⁹ Hapo ndipo penye akili zenye hekima. Vile vichwa saba ni milima saba anayokalia mwanamke huyo.[†] ¹⁰ Navyo ni wafalme saba. Wa-tano wamekwisha kuanguka, na mmoja yupo, na mwingine hajaja bado. Naye atakapokuja imempasa kukaa muda mchache. ¹¹ Na yule mnyama aliyeku-wako naye hayuko, yeye ndiye wa nane, naye ni mmoja wa wale saba, naye aenenda kwenye uharibifu.[†]

16:12 Isa 11:15; 41:2; 44:27; Mwa 15:18; Kum 1:7; Yos 1:4; Yer 50:38

16:13 Ufu 12:9; 13:1,11; Kut 8:3; 1 Fal 22:21-23 16:14 Ufu 13:13; 19:19

16:15 Mt 24:43-44; Lk 12:39-40; Ufu 3:3,18; 1 The 5:2

16:16 2 Fal 9:27; 23:29; Zek 12:11; Amu 5:19,31 16:17 Isa 66:6

16:18 Ufu 4:5; 8:5; 11:13,19; Kut 19:16; Dan 12:1

16:19 Isa 51:17; Dan 4:30; Yer 25:15; Ufu 14:10 16:20 Ufu 6:14; 20:11

16:21 Kut 9:23; Ufu 11:19 17:1 Yer 51:13; Ufu 15:1 17:2 Isa 23:17; Yer 51:7; Ufu 14:8; 18:3

17:3 Ufu 13:1; Dan 7:7 17:4 Yer 51:7; Eze 28:13,16 17:5 2 The 2:7; Dan 4:30; Ufu 14:8; 16:19

17:6 Ufu 18:24 17:8 Dan 7:3,7; 12:1; Ufu 11:7; 13:1-3; 3:5; Zab 69:28 17:9 Ufu 13:1,18

17:11 Ufu 19:20

12 Na zile pembe kumi ulizoziona ni wafalme kumi, ambao hawajapokea ufalme bado, lakini wapokea mamlaka kama wafalme muda wa saa moja pamoja na yule mnyama.[†] ¹³Hawa wana shauri moja, nao wampa yule mnyama nguvu zao na mamlaka yao. ¹⁴Hawa watafanya vita na Mwana-Kondoo, na Mwana Kondoo atawashinda, kwa maana Yeye ni Bwana wa Mabwana, na Mfalme wa Wafalme, na hao walio pamoja naye ndio walioitwa, na wateule, na waaminifu.[†] ¹⁵Kisha akaniambia, Yale maji uliyoyaona, hapo aketipo yule kahaba, ni jamaa na makutano na mataifa na lugha.[†] ¹⁶Na zile pembe kumi ulizoziona, na huyo mnyama, hao watamchukia yule kahaba, nao watamfanya kuwa mkiwa na uchi, watamla nyama yake, watamteketeza kabisa kwa moto.[†] ¹⁷Maana Mungu ametia mioyoni mwao kufanya shauri lake, na kufanya shauri moja, na kumpa yule mnyama ufalme wao hata maneno ya Mungu yatimizwe.[†] ¹⁸Na yule mwanamke uliyemwona, ni mji ule mkubwa, wenye ufalme juu ya wafalme wa nchi.[†]

18 ¹Baada ya hayo naliona malai-ka mwingine, akishuka kutoka mbinguni, mwenye mamlaka kuu; na nchi ikaangazwa kwa utukufu wake.[†] ²Akalia kwa sauti kuu, akisema, Umeanguka, umeanguka Babeli ule mkuu; umekuwa maskani ya mashetani, na ngome ya kila roho mchafu, na ngome ya kila ndege mchafu mwenye kuchukiza;[†] ³kwa kuwa mataifa yote wamekunywa mvinyo ya ghadhabu ya uasherati wake, na wafalme wa nchi wamezini naye, na wafanya biashara wa nchi wamepata mali kwa nguvu za kiburi chake.[†]

⁴Kisha nikasikia sauti nyingine kutoka mbinguni, ikisema, Tokeni kwake, enyi watu wangu, msishiriki dhambi zake, wala msipokee mapigo yake.[†] ⁵Kwa maana dhambi zake zimefika hata mbinguni, na Mungu amekumbuka maovu yake.[†] ⁶Mlipeni kama

yeye alivyolipa, mkamlipe mara mbili kwa kadiri ya matendo yake. Katika kikombe kile alichokichanganyisha, mchanganyishieni maradufu.[†] ⁷Kwa kadiri alivyojitukuza na kufanya anasa, mpeni maumivu na huzuni kadiri iyo hiyo. Kwa kuwa husema moyoni mwake, Nimeketi malkia, wala si mjane, wala sitaona huzuni kamwe.[†] ⁸Kwa sababu hiyo mapigo yake yatakuja katika siku moja, mauti, na huzuni, na njaa, naye atateketezwa kabisa kwa moto. Kwa maana Bwana Mungu aliyemhukumu ni mwenye nguvu.[†]

⁹Na hao wafalme wa nchi, waliozini naye na kufanya anasa pamoja naye, watalia na kumwombolezea; wauonapo moshi wa kuungua kwake;^{††} ¹⁰wakisimama mbali kwa hofu ya maumivu yake, wakisema, Ole, ole, mji ule ulio mkuu, Babeli, mji ule ulio na nguvu! Kwa kuwa katika saa moja hukumu yako imekuja.[†] ¹¹Nao wafanya biashara wa nchi walio na kumwombolezea, kwa sababu hapana mtu anunua-ye bidhaa yao tena;[†] ¹²bidhaa ya dhahabu, na fedha, na kito chenye thamani, na lulu, na kitani nzuri, na nguo ya rangi ya zambarau, na hariri, na nguo nyekundu; na kila mti wa uudi, na kila chombo cha pembe, na kila chombo cha mti wa thamani nyingi, na cha shaba, na cha chuma, na cha marimari;[†] ¹³na mdalasini, na iliki, na uvumba, na marhamu, na ubani, na mvinyo, na mafuta ya mzeituni, na unga mzuri, na ngano, na ng'ombe, na kondoo, na farasi, na magari, na miili na roho za wanadamu.[†] ¹⁴Na matunda yaliyotamaniwa na roho yako yamekuondokea; na vitu vyote vilivyo laini na vitu vya fahari vimekupotea; wala watu hawataviona tena kamwe.

¹⁵Na wafanya biashara ya vitu hivyo, waliopata mali kwake, watasimama mbali, kwa hofu ya maumivu yake; wakilia na kuomboleza,[†] ¹⁶wakisema, Ole, ole, mji ule mkuu! Uliovikwa kitani nzuri, na nguo ya rangi ya zambarau, na

17:12 Dan 7:20,24 17:14 Kum 10:17; Dan 2:47; Ufu 19:14,16 17:15 Isa 8:7; Yer 47:2; 51:13

17:16 Ufu 12:13; 18:8 17:17 Ufu 10:7 17:18 Zab 2:2; 89:27; Ufu 18:10

18:1 Ufu 10:1; Eze 43:2 18:2 Isa 13:21; 21:9; 34:11 Yer 9:11; 50:39; 51:8; Ufu 14:8; Dan 4:30

18:3 Isa 23:17; Yer 25:15,27; 51:7; Nah 3:4 18:4 Isa 48:20; 52:11; Yer 50:8; 51:6,9,45

18:5 Mwa 18:20-21; Yer 51:9 18:6 Zab 137:8; Yer 50:15,29; 2 The 1:6

18:7-8 Isa 47:7-9; Yer 50:29 18:8 Isa 47:9; Yer 50:34; Ufu 17:16 18:9-10 Eze 26:16-17

18:9 Eze 27:30-35; Isa 23:17; Ufu 17:2 18:10 Dan 4:30; Eze 26:17; Isa 21:9; Yer 51:8; Ufu 14:8

18:11 Eze 27:31,36 18:12-13 Eze 27:12-13,22 18:13 Eze 27:13 18:15 Eze 27:31,36

nguo nyekundu, na kupambwa kwa dhababu, na kito cha thamani, na lulu;†¹⁷ kwa kuwa katika saa moja utajiri mwingi namna hii umekuwa ukiwa. Na kila nahodha na kila aendaye mahali popote kwa matanga, na mabaharia, nao wote watendao kazi baharini, wakasimama mbali;†¹⁸ wakalia sana, walipouona moshi wa kuungua kwake, wakisema, Ni mji upi ulio mfano wa mji huu mkubwa!†¹⁹ Wakatupa mavumbi juu ya vichwa vyao, wakalia, wakitokwa na machozi na kuomboleza, wakisema, Ole, ole, mji ule ulio mkuu! Ambao ndani yake wote wenye merikebu baharini walipata mali kwa utajiri wake; kwa kuwa katika saa moja umekuwa ukiwa.†²⁰ Furahini juu yake, enyi mbingu, nanyi watakatifu na mitume na manabii; kwa maana Mungu amehukumu hukumu yenu juu yake.†

21 Na malaika mmoja mwenye nguvu akainua jiwe, kama jiwe kubwa la kusagia, akalitupa katika bahari, akisema, Kama hivi, kwa nguvu nyingi, utatupwa Babeli, mji ule mkuu, wala hautaonekana tena kabisa.†²² Wala sauti ya wapiga vinanda, na ya wapiga zomari, na ya wapiga filimbi, na ya wapiga baragumu, haitasikiwa ndani yako tena kabisa; wala fundi awaye yote wa kazi yo yote hataonekana ndani yako tena kabisa; wala sauti ya jiwe la kusagia haitasikiwa ndani yako tena kabisa;††²³ wala nuru ya taa haitamulika ndani yako tena kabisa; wala sauti ya bwana-arusi na bibi-arusi haitasikiwa ndani yako tena kabisa; maana hao wafanya biashara wako walikuwa wakuu wa nchi, kwa kuwa mataifa yote walidanganywa kwa uchawi wako.†²⁴ Na ndani yake ilionekana damu ya manabii, na ya watakatifu, na ya wale wote walioawa juu ya nchi.†

19 ¹ Baada ya hayo nikasikia sauti kama sauti ya makutano mengi, sauti kubwa mbinguni, ikisema, Hale-

luya;†² Wokovu na utukufu na nguvu zina Bwana Mungu wetu;†³ kwa kuwa hukumu zake ni za kweli na za haki; maana amemhukumu yule kahaba mkuu aliyeiharibu nchi kwa uasherati wake, na kuipatiliza damu ya watumwa wake mkononi mwake.†⁴ Wakasema mara ya pili, Haleluya. Na moshi wake hupaa juu hata milele na milele.†⁵ Na wale wazee ishirini na wanne, na wale wenye uhai wanne, wakasujudu na kumwabudu Mungu, aketiye katika kile kiti cha enzi, wakisema, Amina, Haleluya.†⁶ Sauti ikatoka katika kile kiti cha enzi ikisema, Msifuni Mungu wetu, enyi watumwa wake wote, ninyi mnaomcha, wadogo kwa wakuu.†⁷ Nikasikia sauti kama sauti ya makutano mengi, na kama sauti ya maji mengi, na kama sauti ya radi yenye nguvu, ikisema, Haleluya; kwa kuwa Bwana Mungu wetu, Mwenyezi, amemiliki.†⁸ Na tufurahi, tukashangilie, tukampe utukufu wake; kwa kuwa arusi ya Mwana-Kondoo imekuja, na mkewe amejitokea tayari.†⁹ Naye amepewa kuvikwa kitani nzuri, ing'arayo, safi; kwa maana kitani nzuri hiyo ni mateendo ya haki ya watakatifu.†

9 Naye akaniambia, Andika, Heri walioalikwa karamu ya arusi ya Mwana-Kondoo. Akaniambia, Maneno haya ni maneno ya kweli ya Mungu.†¹⁰ Nami nikaanguka mbele ya miguu yake, ili nimsujudie; akaniambia, Angalia, usifanye hivi; mimi ni mjoli wako na wa ndugu zako walio na ushuhuda wa Yesu. Msujudie Mungu. Kwa maana ushuhuda wa Yesu ndio roho ya unabii.†

11 Kisha nikazona mbingu zimefunuka, na tazama, farasi mweupe, na yeye aliyempanda, aitwaye Mwaminifu na Wa-kweli, naye kwa haki ahukumu na kufanya vita.†¹² Na macho yake yalikuwa kama mwali wa moto, na juu ya kichwa chake vilemba vingi; naye

18:16 Ufu 17:4 18:17 Isa 23:14; Eze 27:26-30 18:18 Eze 27:32; Isa 34:10

18:19 Eze 26:19; 27:30-34 18:20 Kum 32:43; Yer 51:48; Isa 44:23

18:21 Yer 51:63-64; Eze 26:21; Dan 4:30 18:22 Eze 26:13; Isa 24:8 18:22-23 Yer 7:34; 25:10

18:23 Yer 7:34; 16:9; 25:10; Isa 23:8; 47:9 18:24 Yer 51:9,49; Mt 23:35; Ufu 6:10; 17:6; 19:2

19:1 Zab 104:35; Ufu 11:15 19:2 Kum 32:43; 2 Fal 9:7; Zab 19:9; 119:137; Ufu 16:7; 6:10

19:3 Isa 34:10; 104:35 19:4 Ufu 5:14; Isa 6:1; Zab 47:8; 106:48

19:5 Zab 115:13; 22:23; 134:1; 135:1

19:6 Eze 1:24; 43:2; Zab 93:1; 97:1; 99:1; Dan 10:6; Ufu 11:15 19:7 Zab 118:24; Ufu 21:2,9

19:8 Zab 45:14; Isa 61:10 19:9 Mt 22:2-3; Lk 14:15 19:10 Ufu 12:11; 22:8; Mdo 10:25,26

19:11 Eze 1:1; Zab 96:13; Isa 11:4; Ufu 3:14

^a 19:1 Haleluya maana yake ni, Msifuni Bwana.

ana jina lililoandikwa, asilolijua mtu ila yeye mwenyewe.[†] ¹³Naye amevikwa vazi lililochovywa katika damu, na jina lake aitwa, Neno la Mungu.[†] ¹⁴Na majeshi yaliyo mbinguni wakamfuata, wamepanda farasi weupe na kuvikwa kitani nzuri, nyeupe, safi.[†] ¹⁵Na upanga mkali hutoka kinywani mwake ili awapige mataifa kwa huo. Naye atawachunga kwa fimbo ya chuma, naye anakanyaga shinikizo la mvinjo ya ghadhabu ya hasira ya Mungu Mwenyezi.[†] ¹⁶Naye ana jina limeandikwa katika vazi lake na paja lake, MFALME WA WAFALME, NA BWANA WA MABWANA.[†]

¹⁷Kisha nikaona malaika mmoja amesimama katika jua; akalia kwa sauti kuu, akiwaambia ndege wote warukao katikati ya mbingu, Njoni mkutane kwa karamu ya Mungu iliyo kuu;[†] ¹⁸mpate kula nyama ya wafalme, na nyama ya majemadari, na nyama ya watu hodari, na nyama ya farasi na ya watu wawapandao, na nyama ya watu wote, waungwana kwa watumwa, wadogo kwa wakubwa.

¹⁹Kisha nikamwona huyo mnyama, na wafalme wa nchi, na majeshi yao, wamekutana kufanya vita na yeye akitiye juu ya farasi yule, tena na majeshi yake.[†] ²⁰Yule mnyama akakamatwa, na yule nabii wa uongo pamoja naye, yeye aliyezifanya hizo ishara mbele yake, ambazo kwa hizo aliwadanganya watu wale walioipokea ile chapa ya huyo mnyama, nao walioisujudia sanamu yake; hao wawili wakatupwa wāngali hai katika lile ziwa la moto liwakalo kwa kiberiti;[†] ²¹na wale waliosalia waliuawa kwa upanga wake yeye aliyeketi juu ya yule farasi, upanga utokao katika kinywa chake. Na ndege wote wakashiba kwa nyama zao.[†]

20 ¹Kisha nikaona malaika akishuka kutoka mbinguni, mwenye ufunguo wa kuzimu, na mnyororo mku-bwa mkononi mwake.[†] ²Akamshika yule joka, yule nyoka wa zamani, ambaye ni

Ibilisi na Shetani, akamfunga miaka elfu;[†] ³akamtupa katika kuzimu, akamfunga, akatia muhuri juu yake, asipate kuwadanganya mataifa tena, hata ile miaka elfu itimie; na baada ya hayo yapasa afunguliwe muda mchache.[†]

⁴Kisha nikaona viti vya enzi, wakaketi juu yake, nao wakapewa hukumu; nami nikaona roho zao waliokatwa vichwa kwa ajili ya ushuhuda wa Yesu, na kwa ajili ya neno la Mungu, na hao wasiomsujudia yule mnyama, wala sanamu yake, wala hawakuipokea ile chapa katika vipaji vya nyuso zao, wala katika mikono yao; nao wakawa hai, wakatawala pamoja na Kristo miaka elfu.[†] ⁵Hao wafu waliosalia hawakuwa hai, hata itimie ile miaka elfu.[†] ⁶Huo ndio ufufuo wa kwanza. Heri, na mtakatifu, ni yeye aliye na sehemu katika ufufuo wa kwanza; juu ya hao mauti ya pili haina nguvu; bali watakuwa makuhani wa Mungu na wa Kristo, nao watawala pamoja naye hiyo miaka elfu.[†]

⁷Na hiyo miaka elfu itakapokwishwa, Shetani atafunguliwa, atoke kifungoni mwake; ⁸naye atatoka kuwadanganya mataifa walio katika pembe nne za nchi, Gogu na Magogu, kuwakusanya kwa vita, ambao hesabu yao ni kama mchanga wa bahari.[†] ⁹Wakapanda juu ya upana wa nchi, wakaizingira kambi ya watakatifu, na mji huo uliopendwa. Moto ukashuka kutoka mbinguni, ukawala.[†] ¹⁰Na yule Ibilisi, mwenye kuwadanganya, akatupwa katika ziwa la moto na kiberiti, alimo yule mnyama na yule nabii wa uongo. Nao watateswa mchana na usiku hata milele na milele.[†]

¹¹Kisha nikaona kiti cha enzi, kikubwa, cheupe, na yeye akitiye juu yake; ambaye nchi na mbingu zikakimbia uso wake, na mahali pao hapakuonekana.[†] ¹²Nikawaona wafu, wakubwa kwa wadogo, wamesimama mbele ya hicho kiti cha enzi; na vitabu vikafunguliwa; na kitabu kingine kikafunguliwa, ambacho

19:12 Dan 10:6; Ufu 1:14; 2:18; 3:12 19:13 Isa 63:1; Yn 1:1 19:14 Ufu 17:14

19:15 Zab 2:9; Isa 11:4; 63:3; Yoe 3:13; Ufu 14:20; 12:5

19:16 Kum 10:17; Dan 2:47; Ufu 17:14; 1 Tim 6:15 19:17-18 Eze 39:4,17-20

19:19 Zab 2:2; Ufu 16:16 19:20 Ufu 13:1-18; 20:10; Dan 7:11,26 19:21 Eze 39:17,20

20:1 2 Pet 2:4; Yud 1:6 20:2 Mwa 3:1; Zek 3:1; Ufu 9:1; 12:9 20:3 2 The 2:9,10

20:4 Dan 7:9,22,27; Lk 22:30; 1 Kor 6:2 20:5 1 Kor 15:23; 1 The 4:16 20:6 Isa 61:6; Ufu 5:10

20:8 Eze 7:2; 38:2,9,15 20:9 Hab 1:6; 2 Fal 1:10; Eze 38:22; 39:6 20:10 Mwa 19:24; Ufu 19:20

20:11 Mt 25:31-46; Dan 2:35

ni cha uzima; na hao wafu wakahukumiwa katika mambo hayo yaliyoandikwa katika vile vitabu, sawasawa na matendo yao.^{† 13} Bahari ikawatoa wafu waliokuwamo ndani yake; na Mauti na Kuzimu zikawatoa wafu waliokuwamo ndani yake. Wakahukumiwa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake.^{† 14} Mauti na Kuzimu zikatupwa katika lile ziwa la moto. Hii ndiyo mauti ya pili, yaani, hilo ziwa la moto.^{† 15} Na iwapo mtu ye yote hakuonekana ameandikwa katika kitabu cha uzima, alitupwa katika lile ziwa la moto.[†]

21 ¹ Kisha nikaona mbingu mpya na nchi mpya; kwa maana mbingu za kwanza na nchi ya kwanza zimekwisha kupita, wala hapana bahari tena.^{† 2} Nami nikauona mji ule mtakatifu, Yerusalemu mpya, ukishuka kutoka mbinguni kwa Mungu, umewekwa tayari, kama bibi-arusi aliyekwisha kupambwa kwa mumewe.^{† 3} Nikasikia sauti kubwa kutoka katika kile kiti cha enzi ikisema, Tazama, maskani ya Mungu ni pamoja na wanadamu, naye atafanya maskani yake pamoja nao, nao watakuwa watu wake. Naye Mungu mwenyewe atakuwa pamoja nao.^{† 4} Naye atafuta kila chozi katika macho yao, wala mauti haitakuwapo tena; wala maombolezo, wala kilio, wala maumivu hayatakuwapo tena; kwa kuwa mambo ya kwanza yamekwisha kupita.^{† 5} Na yeye aketiye juu ya kile kiti cha enzi akasema, Tazama, naya-fanya yote kuwa mapya. Akaniambia, Andika ya kwamba maneno hayo ni amini na kweli.^{† 6} Akaniambia, Imekwisha kuwa. Mimi ni Alfa na Omega, Mwanzo na Mwisho. Mimi nitampa yeye mwenye kiu, ya chemchemi ya maji ya uzima, bure.^{† 7} Yeye ashindaye atayarithi haya, nami nitakuwa Mungu wake, naye atakuwa mwanangu.^{† 8} Bali waoga, na wasioamini, na wachukizao, na wauaji, na wazinzi, na wachawi, na hao waabuduo sanamu, na waongo

wote, sehemu yao ni katika lile ziwa liwakalo moto na kiberiti. Hii ndiyo mauti ya pili.[†]

⁹ Akaja mmoja wa wale malaika saba waliokuwa na vile vitasa saba vilivyojaa yale mapigo saba ya mwisho, naye akanena nami, akisema, Njoo huku, nami nitakuonyesha yule Bibi-arusi, mke wa Mwana-Kondoo.^{† 10} Akanichukua katika Roho mpaka mlima mkubwa, mrefu, akanionyesha ule mji mtakatifu, Yerusalemu, ukishuka kutoka mbinguni kwa Mwenyezi Mungu;^{† 11} wenye utukufu wa Mungu, na mwangaza wake ulikuwa mfano wa kito chenye thamani nyingi kama kito cha yaspi, safi kama bilauri;^{† 12} ulikuwa na ukuta mkubwa, mrefu, wenye milango kumi na miwili, na katika ile milango malaika kumi na wawili; na majina yameandikwa ambayo ni majina ya kabila kumi na mbili za Waisraeli.^{† 13} Upande wa mashariki milango mitatu; na upande wa kaskazini milango mitatu; na upande wa kusini milango mitatu; na upande wa magharibi milango mitatu. ¹⁴ Na ukuta wa mji ulikuwa na misingi kumi na miwili, na katika ile misingi majina kumi na mawili ya wale mitume kumi na wawili wa Mwana-Kondoo. ¹⁵ Na yeye aliyesema nami alikuwa na mwanzi wa dhahabu, apate kuupima huo mji, na milango yake, na ukuta wake.^{† 16} Na ule mji ni wa mraba, na marefu yake sawasawa na mapana yake. Akaupima mji kwa ule mwanzi; ulikuwa kama maili elfu na mia tano; marefu yake na mapana yake na kwenda juu kwake ni sawasawa.^{† 17} Akaupima ukuta wake, ukapata dhira mia na arobaini na nne, kwa kipimo cha kibinadamu, maana yake, cha malaika. ¹⁸ Na majenzi ya ule ukuta wake yalikuwa ya yaspi, na mji ule ulikuwa wa dhahabu safi, mfano wa kioo safi.^{† 19} Na misingi ya ukuta wa mji ilikuwa imepambwa kwa vito vya thamani vya kila namna. Msingi wa kwanza ulikuwa yaspi; wa pili yakuti samawi; wa tatu

20:12 Dan 7:10; Ufu 3:5; Flp 4:3; Rum 2:6 20:13 Yn 5:28,29 20:14 1 Kor 15:26,55

20:15 Dan 12:1; Mt 25:41 21:1 Isa 65:17; 66:22; 2 Pet 3:13; Ufu 20:11

21:2 Isa 52:1; 61:10; Ufu 3:12; 19:17; Ebr 11:10 21:3 Eze 37:27; Law 26:11-12; Zek 2:10; Isa 8:8

21:4 Isa 25:8; 33:10; 35:10; 66:19; Ufu 7:17; Yer 31:16 21:5 Ufu 4:2; 5:1; 2 Kor 5:17; Zab 47:8

21:6 Isa 55:1; Ufu 1:8; 22:17; Zek 14:8 21:7 2 Sam 7:14; Zab 89:27-28; Ufu 2:7

21:8 Ufu 22:15; 20:14; Ebr 10:38,39 21:9 Law 26:21; Ufu 15:1 21:10 Eze 40:2; Isa 52:1

21:11 Isa 58:8; 60:1,2,19 21:12-13 Eze 48:30-35 21:15 Eze 40:3,5 21:16 Eze 43:16; 48:16,17

21:18-21 Isa 54:11-12

^b 21:3 Au hivi, Naye mwenyewe, Mungu pamoja nao, atakuwa Mungu wao.

kalkedoni; wa nne zumaridi;† ²⁰ wa tano sardoniki; wa sita akiki; wa saba krisolitho; wa nane zabarajadi; wa kenda yakuti ya manjano; wa kumi krisopraso; wa kumi na moja hiakintho; wa kumi na mbili amethisto.

21 Na ile milango kumi na miwili ni lulu kumi na mbili; kila mlango ni lulu moja. Na njia ya mji ni dhahabu safi kama kioo kiangavu. ²² Nami si kuona hekalu ndani yake; kwa maana Bwana Mungu Mwenyezi na Mwana-Kondoo, ndio hekalu lake.

23 Na mji ule hauhitaji jua wala mwezi kuuangaza, kwa maana utukufu wa Mungu huutia nuru, na taa yake ni Mwana-Kondoo.† ²⁴ Na mataifa watatemebea katika nuru yake. Na wafalme wa nchi huleta utukufu wao ndani yake.† ²⁵ Na milango yake haitafungwa kamwe mchana; kwa maana humo hamna usiku.† ²⁶ Nao wataleta utukufu na heshima ya mataifa ndani yake. ²⁷ Na ndani yake hakitaingia kamwe cho chote kilicho kinyonge, wala yeye afanyaye machukizo na uongo, bali wale walioandikwa katika kitabu cha uzima cha Mwana-Kondoo.†

22 ¹ Kisha akanionyesha mto wa maji ya uzima, wenye kung'aa kama bilauri, ukitoka katika kiti cha enzi cha Mungu, na cha Mwana-Kondoo,† ² katikati ya njia kuu yake. Na upande huu na upande huu wa ule mto, ulikuwapo mti wa uzima, uzaao matunda, aina kumi na mbili, wenye kutoa matunda yake kila mwezi; na majani ya mti huo ni ya kuwaponya mataifa.† ³ Wala hapatakuwa na laana yo yote tena. Na kiti cha enzi cha Mungu na cha Mwana-Kondoo kitakuwamo ndani yake. Na watumwa wake watamtumikia;† ⁴ nao watamwona uso wake, na jina lake litakuwa katika vipaji vya nyuso zao.† ⁵ Wala hapatakuwa na usiku tena; wala hawana haja ya taa wala ya nuru ya jua; kwa kuwa Bwana

Mungu huwatia nuru, nao watatawala hata milele na milele.†

6 Kisha akaniambia, Maneno haya ni amini na kweli. Naye Bwana, Mungu wa roho za manabii, alimtuma malaika wake kuwaonyesha watumwa wake mambo ambayo hayana budi kuwako upesi.† ⁷ Na tazama, naja upesi; heri yeye ayashikaye maneno ya unabii wa kitabu hiki.†

8 Nami Yohana ndimi niliyeyasikia na kuyaona mambo hayo. Na hapo nilipoyasikia na kuyaona nalianguka, ili nisujudu mbele ya miguu ya malaika yule mwenye kunionyesha hayo.† ⁹ Naye akaniambia, Angalia, usifanye hivi; mimi ni mjoli wako, na wa ndugu zako manabii, na wa wale wayashikao maneno ya kitabu hiki. Msujudie Mungu.

10 Akaniambia, Usiyatie muhuri maneno ya unabii wa kitabu hiki, kwa maana wakati huo umekaribia.† ¹¹ Mwenye kudhulumu na azidi kudhulumu; na mwenye uchafu na azidi kuwa mchafu; na mwenye haki na azidi kufanya haki; na mtakatifu na azidi kutakaswa.† ¹² Tazama, naja upesi, na ujira wangu u pamoja nami, kumlipa kila mtu kama kazi yake ilivyo.† ¹³ Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo na mwisho, wa kwanza na wa mwisho.† ¹⁴ Heri wazifuao nguo zao, wawe na amri kuuendea huo mti wa uzima, na kuingia mjini kwa milango yake.† ¹⁵ Huko nje wako mbwa, na wachawi, na wazinzi, na wauaji, na hao waabuduo sanamu, na kila mtu apendaye uongo na kuufanya.†

16 Mimi Yesu nimemtuma malaika wangu kuwashuhudia ninyi mambo hayo katika makanisa. Mimi ndimi niliye Shina na Mzao wa Daudi, ile nyota yenye kung'aa ya asubuhi.†

17 Na Roho na Bibi-arusi wasema, Njoo! Naye asikiaye na aseme, Njoo! Naye mwenye kiu na aje; na yeye atakaye, na ayatwae maji ya uzima bure.†

21:19 Isa 54:11,12 21:23 Isa 24:23; 60:19-20 21:24 Isa 60:3,5; Zab 89:27

21:25-26 Isa 60:11; Ufu 22:5; Zek 14:7 21:27 Isa 52:1; Eze 44:9; Dan 12:1

22:1 Eze 47:1; Zek 14:8 22:2 Mwa 2:9; Eze 47:12; Ufu 21:21 22:3 Zek 14:11

22:4 Mt 5:8; Ufu 3:12 22:5 Isa 60:19; Dan 7:18,27; Ufu 21:25 22:6 Ufu 1:1; 1 Kor 14:32

22:7 Ufu 3:11; 1:3 22:8 Ufu 19:10 22:10 Ufu 10:4; 1:3; Dan 8:26; 12:4 22:11 Dan 12:10

22:12 Isa 40:10; 62:11; Zab 28:4; 62:12; Yer 17:10; Ufu 3:11; Rum 2:6

22:13 Ufu 1:8,17; 2:8; Isa 44:6; 48:12; Ebr 13:8 22:14 Mwa 2:9; 3:22; 49:11

22:15 Ufu 21:8,27; 1 Kor 6:9,10 22:16 Isa 11:1,2,10; 5:5; Isa 11:1,10; Lk 1:78; Ufu 1:1,2; 5:5

22:17 Isa 55:1; Ufu 21:6; Zek 14:8; Rum 8:23; Yn 7:37

18 Namshuhudia kila mtu ayasikia-ye maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mtu ye yote akiyaongeza, Mungu atamwongezea hayo mapigo yaliyoandikwa katika kitabu hiki.[†] 19 Na mtu ye yote akiondoa lo lote katika maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mungu atamwondolea sehemu yake katika ule mti wa

uzima, na katika ule mji mtakatifu, ambao habari zake zimeandikwa katika kitabu hiki.[†]

20 Yeye mwenye kuyashuhudia haya asema, Naam; naja upesi. Amina; na uje, Bwana Yesu.

21 Neema ya Bwana Yesu na iwe pamoja nanyi nyote. Amina.